VALENTINI
PRAXIS
MEDICINÆ
INFALLIBILIS.

Obturatio.
Derivatio
Revulsio.
Valentini
PRAXIS
MEDICINÆ
Præscribendo
Obser
van
do
Con
sul
tan
do.

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI

Archiatri & Prof. Gisseni

PRAXIS MEDICINÆ INFALLIBILIS,

è principiis mechanicis dispensationi publicæ æque ac domesticæ applicata & Archiatrorum Felicissimorum consiliis illustrata.

Cum

NOSOCOMIO ACADEMICO,

ex casibus selectioribus clinicis, methodo consultatoriâ resolutis & in Academia Gissenâ publicè ventilatis, constante.

Accedunt

DISPENSATORIUM DOMESTICUM,

Animadversiones in Machiavellum Medicum, Declamationes Panegyricæ novæ, cum Programmatibus & Inscriptionibus *varii argumenti.*

FRANCOFURTI AD MOENUM,

Apud DOMINICUM à SANDE. MDCCXI.

DEO INFALLIBILI

T. O. M!

TITULI CONNEXIO SCULPTI.

CErnis ut hîc varii variis ex urbibus Orbis,
Comiter adveniant auxiliumque petant.
Artis Apollineæ pars dogmata vera medendi,
Praxeos & ſolidam tentat inire viam.
Pars de Morbonæ furiis conqueſta ferendam
Exigit Artis opem: Pars & utrumque petit.
Heîc opus, heîc labor eſt! Medicus *meditatur* & omnes
Volvendo libros mente revolvit idem.
Obſervata legit quondam Medicisque probata,
Caſu dum ſimili conſulit ipſe ſibi.
Arrepto tandem calamô *præſcribit* & offert.
Pharmaca quæque ſuis objicienda malis.
Sed quid *Laterna* hæc ſibi vult, quam nocte dieque
Explicat Illuſtris dextra ſuperba viri?
Fors homines quærit tales, qui fallere nunquam
Aut falli poſſunt, Diogeni ſimilis?
Scilicet ut radii Lunæ de nocte tenebras
Diſcutiunt validè, quos ope Solis habent.
Sic ferè difficiles denſâ caligine morbos
Diſſipat Archiater firmus in arte ſuâ.
Ejus *conſilia* & methodum, *ſecreta* laborum
Hic liber exiguus totus & unus habet.
Hiſce *illuſtratam* placuit Tibi ſiſtere *Praxin*,
Quam fortunatam detque velitque DEUS!

Hippocrates

Lib. de locis in hom. §. 125.

Prosperè succedere est rectè facere, quod faciunt, qui sciunt.

PROLOGUS.

lus in rubrô, quàm in nigrô contineri dixeris, dum à fronte nescio quam infallibilitatem Praxi nostræ tribuo. Ast ne propera nimium, aut judicium præcipita, ERUDITE LECTOR, priusquam de sensu verborum, (quorum ab autore pendet explicatio) sis certior redditus. Quamvis enim eodem, quô Antistites Ecclesiæ Romano-Catholicæ Pontifici Summo infallibilitatem adscribunt, jure eandem fortè Praxi huic Medicæ vindicare possemus, & per communem Scholarũ distinctionem inter Medicinam in concretô & in abstractô consideratam (in quâ posteriori perpetuum est, quod fieri debet, licet incertum sit, quod fieri solet) distinctionem

 aliquod

aliquod inſcriptioni huic patrocinium quærere poſſem: eſt tamen & alia, quam καθ' ἄνθρωπον *verè dixeris, appellationis hujus ratio, quòd Praxis hæc illorum, qui vulgò pro infallibilibus habentur, Archiatrorum ſcilicet undique Celeberrimorum, cautelis, conſiliis & ſecretis illuſtratur; & licet hæc infallibilitas haud rarò magis in opinione (quâ & regitur & fallitur Mundus) quàm re ipsâ radicetur, eventum tamen ſive feliciorem, ſive certiorem plerunque conjunctum habet, quùm (ut in diverbio eſt,) is plurimos curet, cui plurimi fidunt. Adde quòd docendi methodus & ab ætatibus petita ratio Praxi huic majorem certitudinem videatur polliceri, quàm ſi à vulgari Antiquorum ordine, juxta trium C. H. regionum numerum, à capite ad calcem procedente, ſive recentiori, juxta functiones in œconomia animali occurrentes, à* Platero *primùm, mox &* Sylvio *atque* Ettmüllero *inſtitutâ methodo quis expectare poſſet. Et quamvis illi, qui Praxin Medicam vel ad quatuor, vel ad plures morbos cardinales applicarunt, certiorem in curando viam, (analogiſmi ſubterverſantis intuitu) fuerint amplexi, in dignoſcendo*

tamen

tamen morborum dependentiam longè felicius ab ætatum serie deduci & abhinc majori certitudine & infallibilitate sive præcaveri, sive curari posse nullus dubito, eoq; magis, quòd methodus hæc quam facilimè per Indicem subjunctum in ordinem alphabeticum, Burneto, Morono *&* *nuperrimè* Zvvingero *familiarem quoq; redigi possit.* *Quæ cùm ita sint, hinc ante quatuor jam, & quod excurrit, lustra, Naturam morborum Medicatricem imitando, practicam affectuum p. n. tractationem juxta progressum ætatum variarum Philiatris Gissensibus intra privatos aliquoties parietes exposui; cujus instituti me eò minus pœnituit, quòd & paulò post Celeberrimum Hallensium Antecessorem Medicum*, Dn. D Stahlium, *in easdem vel similes mecum cogitationes incidisse & parile specimen, in eleganti* de morborum ætatum fundamentis *Disputatione, edidisse comperi, qui licet in eo discrepet à nobis, quod intrinsecam magis ætatum scaturiginem rimetur, non simul ad externas & occasionales (quarum plenioris doctrinæ gratiâ simul rationem habemus) respiciendo, in ætatum tamen*

divisione nobis prorsus assentitur, quæ alioquin variè & confusè admodum traditur ab aliis, ut è Zacch. Quæst. Medico-Legal. Lib. I. Tit. I. qu. II. p. 3 *apparet. Quatuor nempe tempora ætatum constituimus, impubertatis, pubescentiæ, virilitatis & tandem senectutis: quæ omnia tamen cum ampliatione quadam sumenda & intelligenda sunt, ita ut tempus impubertatis sub ambitu suo infantiam & pueritiam: Pubescentia adolescentiam & juventutem: Virilitas robur & consistentiam: Senectus declinationem & decrepitam ætatem complectantur. Infantia VII prioribus ætatis annis includitur: Pueritia XIV: Adolescentia XXV: Juventus XXXV: Robur Virile XLII: Consistentia L: Declinatio LX: Ætas Decrepita LXX. quarum morbos potiores succinctè enumerat* Hippocrates Sect. 3. aphor. 24. & seqq. *Quemadmodum igitur in dogmatibus Medicinæ generalibus Venerandum Senem κατὰ πόδα, quod dicitur, secuti fuimus in* Medici-

nâ

nâ Nov- Antiquâ *olim typis evulgata : ita vestigiis ejus in Praxi ordinandâ quoque insistere, totamque hujus tractationem juxta tempora ætatum supradicta in IV.* Partes *distribuere voluí, quarum*

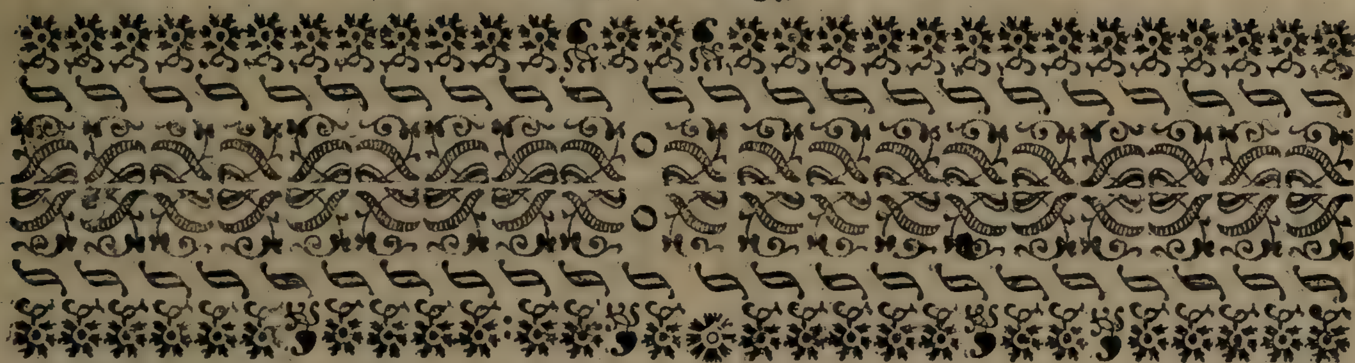
I. de Morbis Puerorum.
II. de Morbis secundæ ætatis.
III. de Morbis tertiæ ætatis.
IV. de Morbis Senum

est actura. Ubivis per φαινόμενα *pathognomonica accuratam morborum historiam præmittam. Abhinc, denominatô prius subjectô, ætiologiam, juxta principia mechanica, subjungam, ut certior inde prognosis erui & tandem felicior curatio annecti possit, quam in omnem eventum & privatæ & publicæ dispensationi applicavi, eumque in finem* Dispensatorium *quoddam* domesticum *simul*

 mul

mul luci publicæ exponere, utriusq; autem Formulas divisis fractisq; paginæ columnis distinguere volui. Quò verò appareat nostram medendi methodum à Medicorum Celeberrimorum Praxi ne latum quidem unguem secedere; hinc Cautelas *&* Consilia *à Practicis & Archiatris Felicioribus, cumprimis adhuc viventibus, proficiscentia & maximam ad partem inedita subinde subjungam eorumque formulas &* Descriptiones medicamentorum secretiores, *magno studio hactenus conquisitas, Lectori Benevolo indulgebo. Tu ô Sancta Trias viribus constantiam, laboribus successum, proximo salutem, omnibus deniq; gratiam Tuam & clementiam benignissimè concedas! Amen!*

Sphalmata præter infra notata adhuc relicta Benevolus Lector haud gravatim emendabit, cumprimis autem in *CAP. XII. SECT. I. pag.* 56. *lin.* 14. loco verbi indurantes vocab. *inundantes* substituet.

VENTILATIO TITULI.

Nobilisſime, Excellentisſime, Amplisſime, & Conſultiſſime Domine!

Profeſſor Famigeratisſime! Fautor & Amice Æſtumatiſſime!

Iterarum faſciculum, quem ad me transmittere voluiſti, unà cum Titulo futuri tui operis, univerſo Orbi literato acceptiſſimi, rectè me accepiſſe hæ teſtantur literæ. Gratâ mente imo & devotâ agnoſco, quod mei memoriam adhuc habeas meque iis annumeres, quos tibi in amicorum numerum adſciviſti. Utinam in meis viribus eſſet ſitum aliquo officiorum genere, quo, qui me maximè Tibi obligatum agnoſco, hunc tuum favorem demereri poſſem, hoc cumprimis mei voti nervum æſtimarem. Titulus tui operis multa egregia & eximia (imo & majora à tuo ingenio ſibi promittit eruditus Orbis) pollicetur, hocque Tuum opus inſtar

Poly-

Polymathiæ Medicæ cornucopiæ eſt, ex quo in dubiis caſibus ſolutionem (cumprimis ex *Pandectis & Novellis*) petere poſſunt, ſi coram foro vel tribunali ejusmodi caſus ventilandi ſint: tunc enim per has Pandectas & Novellas, tanquam ad Oraculum, reſponſum obtinere licet; ne nunc de aliis tanti operis partibus aliquid dicam. Ad unum me converto, circa quod pace tuâ, & ſalvô amicitiæ jure, dubium aliquod movebo, quod ut in bonam partem interpretari velis, obnixè rogo & contendo. Partem iſtius Tui operis quoque implebit *Praxis infallibilis*, quod nimis inſolēs mihi videtur, quippe jam expertus ſum, quod homines, qui aliquid infallibile demonſtrare voluerint, fine ſuo fuerint fruſtrati. Sic olim *Ravius*, inſignis Mathematicus, *Chronologiam infallibilem* Mundo obtruſit; aſt multis fallaciis hanc Chronologiam laborare, multos hiatus habere, *Calovius*, Theologorum Presbyter, demonſtravit. *Chronologiam quoque infallibilem* promiſit noſter *Wasmuthus*, aſt ipſum & homines omnes falli & fallere demonſtravit experientia. Infallibilitas non cadit in talem artem, cujus effectus unicè à ſolius DEI benedictione dependet. Hujus reſpectu nomen hoc nimis ſuperbum eſſe arbitror. Abſit autem, Te, Virorum Excellentiſſime! tanti criminis reum faciam, ego metior Artem Medicam, prout hactenus alii magni Viri eam æſtimarunt, unà cum communi Præceptore noſtro *Hippocrate*. Me autem latet quantos progreſſus, DEO Duce, in hâc arte feceris; ſæpius quippe accidit, quod unus aliquis hoc ipſum cognoſcat & experiatur, quod innumeri ante ipſum non agnoverunt, vel experti fuerunt, quale exemplum habemus in divino & ſupra ſortem humanam experientiſſimo *Theophraſto Paracelſo*. Nihil nunc dicam de *Hermete Triſmegiſto*, Ægyptiorum Sacerdote, quem nihil fugit & quoque de *Hippocrate* dicitur, quod fallere & falli ignoraverit. Quodſi ulterius inſtare liceat, tunc ſequentes rationes Praxeos Medicæ infallibilitatem admodum deſtruunt; in quarum rationum

tionum phalange primum locum occupet *Aphorismus Hippocratis primus Sect. I.* qui totus aphorismus, quotquot continet verba, tot habet argumenta infallibilitatem praxeos destruentia, ut patet si verba Tecum illa expendas. *Heurnio* aphorismus hic 13. puncta habet, quæ 13. puncta revera rogum struunt infallibili Arti Medicæ, & si ecphrasin vel commentationem *Heurnii* expendamus, tunc, quàm ficulneum sit infallibilitatis fulcrum, patet. Provoco duntaxat ad punctum 7mum, 8tavum, 9num &c. Unicum tantùm ex puncto 8tavo reponam, quod verbis Heurnii proferam: *Est perpetuum in Medicina, quod fieri debet, non tamen perpetuum est, quod sequi conveniat. Siquidem multa latent in corpore ignota Medico, multa intercidunt, propter peccata ægrorum & ministrorum.* (2.) Accedit ignorantia veri & adæquati foci ægritudinis: nam sæpius credimus in hôc & istô viscere, in hâc & istâ cavitate corporis, in hôc & istô humore, vel in excessu, vel in defectu peccante, vel admixtione particularum heterogenearum latere focum morbi: ast potest esse, quòd in hisce omnibus focus adæquatus non sit, sed interdum ab aurâ aëri commixta, quam inspiratione attrahimus, vel etiam quod seminium minimorum insectorum, unà cum alimentis vel potulentis, assumserimus: dantur enim tam parva insecta, quæ oculis nudis, nisi microscopio muniantur, conspici non possunt. (3.) Persuademus nobis nos habere certum numerum morborum hæreditariorum; quis potuit sine formidine oppositi asserere, quod præter hos hæreditarios & non alii dentur, quorum seminium cum Parentum semine sit tradux in embryone? (4.) Toto die experimur, quod interdum docti Medici, adhibiti ad curandum ægrum, metam non attingant suam; contra vero intervenit Empiricus, vel vagabundus Temisonis assecla, qui morbum radicitus exstirpat levis momenti remediô, vel succô etiam alicujus plantulæ, quæ ne quidem officinalis est. Id genus exempla multa adducere pos-

ſem, ſi contradicentem experirer. (5.) Infallibilitatem Praxeos ſubruit etiam regularum & cautionum quarundam minimè neceſſariarum copia, quibus artem curandi adſtringimus. Optima methodus curandi nobis traditur ab ægrô, mente præditô & in lecto jacente, qui vitæ ſuæ antecedẽtis & præſentis ſtatum commodè, unà cum omnibus circumſtantiis, commemorare poteſt; quodſi tunc illas relationes expendamus juxta normam ſanæ rationis & experientiæ, tunc nobis patet, quidnam faciendum? contra quippe (ut duntaxat hos craſſos errores notem in methodo & Practicis) quòd in dolore capitis actu vel potentiâ frigida adhibeant, aliud commodum exinde æger non reportat, quam ut quidem frigus levamen afferat doloris, ſed graviora inducat ſymptomata, defluxiones, catarrhos & id genus mala exerat. Exſtat autem tanta copia iſtorum frontalium in Practicis, ut nil ſupra. Tutiora ſuppetunt, quæ huic malo medentur. Eandem cenſuram merentur illa decocta, quæ in ſcirrhis hepatis vel lienis, in colicis iliacisque doloribus adhibentur. Ad quisquilias quoque referimus illa ipſa humida, pannô purpureô excepta, quæ cordi actu frigida apponuntur &c. Id genus ſexcenta occurrunt apud Practicos. Tutiora habemus, tutiora docet ipſa cognitio humani corporis. (6.) Quid? vel quomodo Praxis poteſt conſcribi infallibilis, cùm nemo Medicorum, imo ne tota Medicorum ſynodus in numeratô habeat morborum diuerſos, diverſoque ſchemate ludentes, genios? ſæpius quippe in morbô cognitô talia ſymptomata obvia ſunt, quæ cum ipſo morbo nullam convenientiam habent & longe diverſam originem, longeque diverſam ſcenam ludunt, quam ipſe morbus, horumque ſymptomatum choragus imperat. Quid hic faciet Medicus, ſi methodum ſequatur & methodi infallibilis regulis ſe adſtringat, quæ tota fallax in hiſce caſibus? (7.) Quid ſolidi? quid infallibiliter tradet hæc infallibilis methodus in morbis complicatis, ita ut interdum unus morbus ſatellitio multorum

torum morborum sit stipatus ? (8.) Quis adeo Argus & Lynceus est, ut idiosyncrasias hominum ad hoc vel illud medicamen accuratè cognoscat & infallibiliter felicem successum medicaminis promittere ausit ? (9.) Praxis infallibilis respiciet omnium gentium, singulorumque hominum, in qualibet gente existentium, morbos vel Epidemicos, vel Endemicos, vel Sporadicos &c. profero solùm aurea verba, quæ magni nominis Medicus in epistola ad me scripsit: *Sic in Hollandiâ salibus volatilibus & aromaticis felix sum, quibus rursum in Gallia essem infelix, ubi diluentia, subacida & temperata longè melius conveniunt. In Pomeraniâ & Finnoniâ fortiora remedia in medium vocanda sunt. In Austriâ & locis ipsi propinquis perquam lenia adhibenda. Eadem fere in Galliâ, paulo tamen fortiora; sed multo adhuc vehementiora in Angliâ. In Livonia opiata & anodyna ad magnam satis dosin bene perferunt; multo autem minus hic Holmiæ, ubi pura alcalia volatilia & aromatica nullo cum successu adplicantur, sed omnia subacidis temperanda veniunt: quod tamen septem abhinc milliaribus, nempe Upsaliæ, non opus est ut observetur.* (10.) Ferè oblitus fuissem passionũ animæ, quæ subitò evenire possunt & euporistorum medicamentorum scopum & finem in obliquum trahunt; id genus sunt mille casus, quos humana industria determinare non potest: determinatos verò habebit Praxis, si aliâs nomen infallibilitatis sustinere velit. (11.) Astralium morborum memoriam nullam injiciam, ne elenchum petitionis principii committam, quoniam inveniuntur homines, qui astra pro brutis habent & nullum iis influxum tribuunt. (12.) Quodsi neque universalibus tanta vis insit, L. P. ☉. potabili &c. ut, si dentur (dari autem credimus) cunctos morbos in situ & figura peccantes & in corruptione viscerum consistentes tollere possent: multo minus Praxis infallibilis talia largiri poterit remedia, quæ omnem Morbonam eradicent. (13.) Non raró accidit,

dit, quòd remedia prorſus anomala & paradoxa, morbo contraria, regulis medicis è diametro adverſa, morbum feliciter curent, quam methodicè adminiſtrata remedia tollere non potuerunt. Id genus exempla Tibi, Virorum Excellentiſſime, ſuppeditant duæ additæ diſſertationes: plures ut ſequantur, DEO annuente, dabo operam. Hæ rationes à me, Inclute Vir! amico animo, nulli partium ſtudio addicto, Tibi autem addictiſſimo, contra infallibilitatem Praxeos opponuntur, easque benignô & benevolô animo ac incolumi amicitiâ, quâ ſalvâ contrarium ſentire licet, ſuſcipere digneris, eſt quod ſummoperè oro & rogo, meque porro Tuis amicis annumerare, Nominisque tui Celeberrimi Cultoribus accenſere velis. Te tutelæ ſummi Numinis commendo, ac ut Neſtoris annos, cornu copiæ omnigenæ beatitudinis ſupergrediaris, animitus opto.

Kiliæ, 1708. *die X. Julii.*

T. T.

NESTOR ij.

RESPON-

RESPONSIO AUTORIS.

EXCELLENTISSIMO VIRO,
DN. D. & P HANNEMANNO
S. P. D.
MICH. BERNHARDUS VALENTINI.

Escio, quò fatô accidat, ut scripta mea, tantùm non omnia, in solô Holsatiæ Parnassô censuram subire teneantur, quæ alibi benigniores ferè aspectus sentiunt. Pandectas *enim* Medico-Legales *aggressus est D. Lutherus, in Disp. de Termino Partûs Legitimo.* Magnesiam *Illustris Schelhamerus*

rus, in novissimô de ⅭⅠↃ. *Tractatu :* Praxin Med. infallibilem, *utut ex ovô nondum exclusam, Tua,* VIR CELEBERRIME, *Nobilitas, in amicissimis superioribus annis ad me datis literis. Ast salva res est. Tantum enim abest, idem mihi inamœnum & adversum esse, ut potius majorem inde lucem meis qualibuscunque ausibus accessuram sperem, si veritas in illis recondita per amicas ejusmodi collisiones, tanquam scintilla quædam, evocetur & responsionibus, in ipsis jamdum thesibus latentibus, in apricum proferatur, ut ex parte jamdum publicè ostendi. Equidem iniquas Dn. Lutheri, Prof. Med. Extraordin. explicationes in* Vindiciis *illi paulò post oppositis, & cum* Novellis Medico-legalibus *propediem recudendis, adeò clare & distinctè, nî fallor, confecimus, ut ne minimam amplius instantiam moverit. Inclyti Dn. Schelhameri desideratis ipsô, quo hæc scribo, anno quoque satisfactum puto. Ea verò, quæ Tua V. C. Excellentia contra rubricam Praxeos infallibilis in medium adfert argumenta, ceu tela dudum prævisa, statim in limine Præfationis, quatuor abhinc annis, disputationi primæ præfixæ & è cathedrâ publicâ ventilatæ per occupationem, ut loquuntur, resoluta sunt. Utique fallax est, ut è* Coi *aphorismis ostendis, experientia, fallit & opinio Mundum nemoque Mortalium ad veram unquam infallibilitatem perveniet, quæ ipsis DEI attributis & reservatis accenseri meretur. Quemadmodum igitur ea me nunquam cepit dementia, ut vel Medicum quemvis Celeberrimum cum* Hippocrate ἰσόθεον, *vel hunc cum* Macrobio *nec fallere, nec falli potuisse unquam dixerim, quod mendacium enorme vocat* Ammannus, in Irenicô Numæ Pompilii cum Hipp. pag. 9. *ita neque talem infallibilitatem Praxi nostræ tribuo. Putatitiam verò, & quam ad hominem voco, infallibilitatem (in Tit. præsenti intellectam) Archiatris & Practicis Celebrioribus vulgò tribui, summa illa*

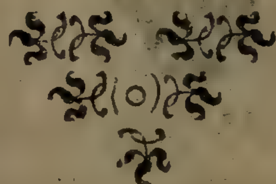
Ægro-

Ægrorum confidentia, quâ Maxumi, Medioxumi, Minimi sæpe ad hunc vel illum Medicum feruntur, ob oculos ponit. Horum sanè Curas, Consilia & horribilia Secreta nosse, maximi profectò interest & tam Provectioribus ac in Arte jam dudum versatis, quàm Medicis Junioribus magnô est solatio: Illis quidem, ut, dum nonnisi vulgaria sibique dudum familiaria medicamenta, sive communi, sive splendidiori titulô, ab Infallibilibus ordinari vident, & tamen duo cum faciunt idem, non semper idem esse cernunt, contemptum sui ab infallibilitate (quâ Mundus fallitur) putatitiâ deducere possint: His verò, ut Praxin Medicam eò cordatius aggredi & quod Machiavellus Medicus *iis consulit, si non suam, aliorum tamen experientiam crepare valeant. Habes hîc causam,* VIR NOBILISSIME, *cur* Praxin *nostram Archiatrorum Celeberrimorum Consiliis (in vernaculâ utplurimùm ab Autoribus conscriptis, sed in gratiam Exterorum heîc Latinitate qualicunque donatis) illustrare eorumque intuitu* infallibilem *vocare placuerit. Hic titulus si non omnibus placuerit, nil moror, siquidem nec mihi placent omnes. Unum hoc sufficiet, si* τῶν ἰατρῶν παῖδες *aliquod illîc subsidium, conflictantes autem ægri certum inde, ut confido, commodum experturi sint, id quod faxit alma Trias! cui Nobilissimam Tuam Excellentiam, cum universâ familiâ, quam enixè commendo. Vale. Dabam* Giſſæ d. 13. Augusti, A. 1710.

CON-

CONTENTA HUJUS VOLUMINIS.

PRA-

PRAXEOS MEDICINÆ INFALLIBILIS
SECTIO I.
DE
MORBIS INFANTUM.

INTRODUCTIO.

Otum hominem à naturâ morbum esse, sive Democritus, sive alius quis dixerit, verissimè sanè dixit. Vix enim in uterô formatus, nedum in lucem editus est, quin suos illîc Manes, suos, inquam, morbos patiatur. Nec aliter fieri poterat, quùm à tenerrimis fibrarum seminalium staminibus, quibus tota ejus textura suffulcitur, ortum ducat: quæ, cùm à mechanicis spiritûs plastici excursionibus successivè explicentur & formentur, non possunt non à qualicunque hujus turbatione (quam errorem naturæ vulgò dicunt) variis statim injuriis & læsionibus affici, unde MORBI EMBRYONUM, in

uterô釋 maternô adhuc contentorum, deducendi sunt. Equidem non minus arctum inter Matrem atque fœtum commercium intercedit, ac inter mentem & corpus organicum; unde læsâ aut affectibus in diversum actâ Matre, tenerrimus & insontissimus simul embryo sua patitur incommoda, cumprimis sub primis gestationis mensibus, ita ut spiritibus phantasiâ Matris per affectus sigillatis & in partes tenerrimas cum impetu irruentibus stigmata varia & *NÆVI*, ut audiunt, *MATERNI*, sive in totô corpore, sive in parte quâdam oriantur. Illîc occurrente ex improvisô Nigritâ, aut Cingaro, universam infantis cuticulam simili colore, ex fusco nigricante, deturpatam fuisse, bina me exempla docuêrunt, alterum in puellâ Consiliarii magni nominis, alterum in filiolâ amici cujusdam, è Kriegsmanniorum familiâ oriundi: Illîc visô à prægnante demortuô artus infantis simili pallore cadaverosô, ad mortem usque indelebili, perfusos esse, in paupercula, stipem ostiatim heîc petente, videre licuit. Tactis autem à perterritâ Matre partibus, aut maculæ, verrucæ, aut tubercula, res sive desideratas

deratas, sive spectatas, adamussim sæpe exprimentia, mora v. g. cerasa, pruna, mures &c. imprimuntur, sive perpetua sint, sive certis Lunæ phasibus, aut animi affectibus, comparentia. Cur autem stigmata talia faciei impressa symbolismum quendam cum aliis C. H. partibus alant, itaut in *Fig. I. Tab. I.*

	A		pectore	
	B		axillis	
	C		pedibus	
	D		pudendo	
	E		umbilico	
	F		axillis	
	G		lateribus	respondeat
Verrucæ	H	similis	parte posteriori costarum	utpluri-
in	I	in	ventre	mum,
	L		podice	
	M		brachiis	
	N		natibus	
	O		lumbis	
	P		axillis	
	Q		natibus	
	R		anterius ad costas	

id sanè arduum & obscurum est, nisi dicere velimus eandem illîc ac in partibus correspondentibus texturam cutis esse, adeoque similes quoque impetus suscipere. Taceo jam alias

A 2 Embryo-

Embryonum læsiones, quando vel ob plagas Gravidis inflictas aliosque casus fortuitos, appetitus insolitos &c. aut monstrosi redduntur, aut p. n. partium texturam & figuram nanciscuntur, ut *in ANCYLOGLOSSIS, ANO CUNNOQUE IMPERFORATIS*, (quorum priores scalpellô frenulum sub linguâ incidēdo, in Fig. II. posteriores verò lanceolæ acie curantur in Fig. III. Tab. I.) *LABIO* item *LEPORINO* aut *EQUINO* videre licet. Quin & aliquam sæpe partium jacturam ferunt, ita ut visis à gravidis mutilatis artubus priventur, inspectis verò decollatis capite simul plectantur embryones, ut in exemplis & figuris habet inclytus Meibomius in egregiô de *ACEPHALIS* discursu. Quemadmodum autem primis illa mensibus utplurimùm contingunt, ita si crescens successivè fœtus sub mediô gestationis tempore se movere incipit, eô non minus ac ultimis mensibus, sive à causis externis, sive ab internis à Matre communicatis, in *MOTUS* sæpè p. n. & plus minus *CONVULSIVOS* agitur; ita ut sedem suam muliercululis mutasse censeatur (das Kind seye vom

Stuhl

TAB. I. Fig: i: ad pag. 3.

Fig: ii.

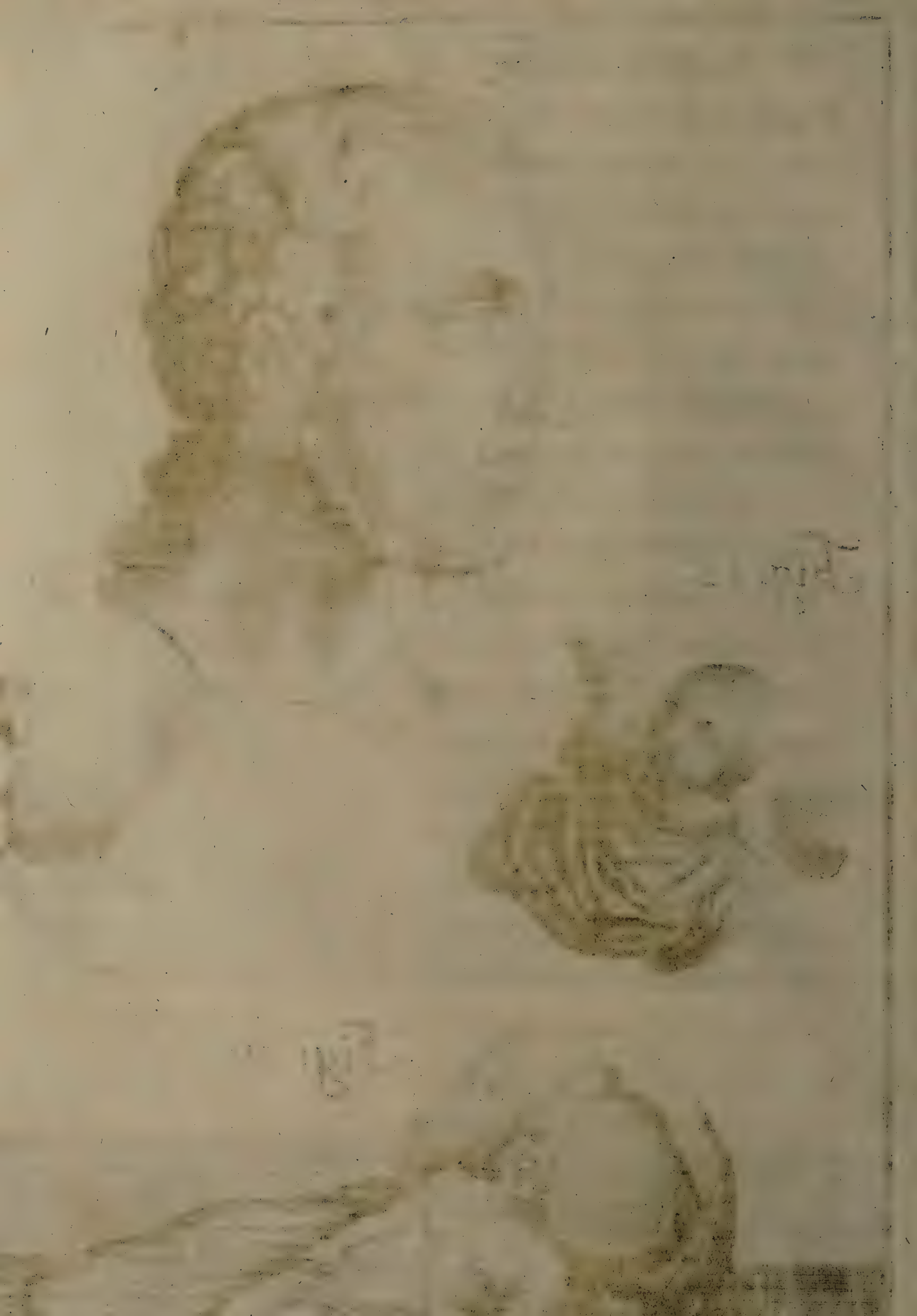

Fig: iii

Fig: IV.

Stuhl gefallen.) Et quantas non ærumnas patitur, si jam exitum moliatur embryo, quantis non fluctibus agitatur, quantas non angustias superare tenetur! quibus tanquam fidiculis compressus vel *SUGILLATIONE CORPORIS UNIVERSALI*, vel *TUMORIBUS CAPITIS* hujusque distorsionibus, *NARIUM COMPRESSIONIBUS*, *VERTEBRARUM LUXATIONIBUS*, *COSTARUM DEPRESSIONIBUS ARTUUMQUE INCURVATIONIBUS*, imò, si Obstetrix crudelis Chirurgusque ineptus accesserit, illorum *MUTILATIONIBUS* obnoxius redditur, ut tristis experientia totô die loquitur. Nec tandem his laboribus extricatus ab ulterioribus Morbonæ insultibus immunis est, sed non tantùm lactationis, verùm & dentitionis tempore, dumque jam ad gressus se componit, quamplurimis, ab Hippocrate in aphor. S. 3. 25. & seqq. descriptis, affectibus subjicitur: quos antequam in specie in scenam producamus, Tabula insequenti conjunctim prius ob oculos ponere non dubitavimus:

INFANTUM MORBI observantur aut

- I. ANTE PARTUM, ut MORBI EMBRYONUM, qui contingunt Mensibus gestationis
  - Primis, quales sunt
    - *Naevi*
      - Totius, ut *Nigredo p. n.*
      - Partium
        - Temporarii.
        - Perpetui
          - Simplices.
          - Symbolici.
    - Monstrositas
      - Universi Corporis
      - Partium in
        - *Acephalis.*
        - *Ancyloglossis.*
        - *Labiis Leporinis.*
        - *Anô* / *Cunnô* — *imperforatis.*
        - *Artuum defectu.*
  - Ultimis, ut *Jactatio corporis* & *motus convulsivi* embryonis.
- II. INTRA PARTUM à violentiâ Obstetricis, aut angustiâ viarum, sive in
  - Toto Corpore, ut *Sugillatio* & *Rubedo* totius corpusculi p. n.
  - Regione
    - Supremâ
      - *Caput pyramidale.*
      - *Nares compressa.*
      - *Tumores in capite,* ut *Hydroceph:*
        - simpl.
        - duplex in Fig. IV. TAB. I.
    - Mediâ ut *Luxatio*
      - *brachiorum.*
      - *costarum.*
      - *vertebrarum.*
    - Infimâ
      - *Scrotum intumescens.*
      - *Umbilici prominentia.*
  - Artubus
    - *Distorsio pedum*
    - *Valgi & Planci.*
- III. POST PARTUM, sc. Morbi Puerorum
  - Lactentium, quales sunt
    - *Aphtha.*
    - *Vomitus.*
    - *Tormina.*
    - *Inflatio abdominis.*
    - *Singultus.*
    - *Tussis.*
    - *Atrophia.*
    - *Vitia cutanea.*
  - Dentientium, ut
    - *Diarrhoea.*
    - *Dysenteria*
    - *Epilepsia*
      - interna.
      - externa.
  - Gradientium
    - *Lumbrici*
      - minimi.
      - longi.
      - lati.
    - *Hernia*
    - *Prolapsus ani.*
    - *Rhachitis.*

CAP. I.

CAP. I.
De
MORBIS EMBRYONUM
& in SPECIE
De
NÆVIS MATERNIS.

NÆVI MATERNI *sunt notæ C. H. connatæ & insolitæ, ab humorum circulantium in fœtu dispensatione inæquali & specificè turbatâ producti.* De his E. observentur

- **1. *PHÆNOMENA*, ubi** Variant nævi, quatenus vel in totô apparent, ut Nigredo insolita: Vel in parte quâdam, sive è solâ planâque maculâ constent, sive plus minus elevati fructus quosdam, aut alia corpora naturalia, mures sc. cerasa, mora, fraga &c. referant: idque vel continuò, vel periodicè; sive simplices sint, sive duplices & symbolici, quales sunt verrucæ faciei, aliis in partibus, juxta Fig. I. TAB. I. repullulantes, de quibus ex Antiquis *Joh. Bapt. Porta in Physiogn. hum. Lib.* 1. *c.* 45. *p.* 400. & *Septalius Tr. de Nævis p.* 21 è Modernis *Wedel. disp. de Næv.* & *Miscell. Germ. Cur. Dec.* 2. *A* 6 *p.* 24.
- **2. *SUBJECTUM*, sc.**
  - Cuticula.
  - Cutis, cùm quoad substantiam fibrosam, tum glandulosam, quam utramque elegantissimè in fig. æneâ sistit *Dn. du Verney, in Zodiaco Medicô Gallicô Dn du Blegny.*
- **3. *CAUSA***
  - *PROXIMA FORMALIS* est impetus & impressio spirituum in partes, determinata ab objecto externo & sigillata à phantasia, indeque promanans humorum circulantium interceptio, quæ *CAUSAM PROXIMAM MATERIALEM* constituunt.
  - *REMOTA*, quam suggerunt
    - affectus animi vehementiores.
    - casus fortuiti externi.
- **4. *PROGNOSIS*.** Utplurimùm nihil periculi alunt, molesti magis, quàm lethales. Facilius curantur statim in embryonibus conspicui: Difficilius aliquantò post: Difficilimè latiores, profundiores & in locis glandulosis.
- **5. *CURATIO***
  - *VERA*, quæ discutit maculas, aut removet tubercula, sive
    - *DOMESTICA*, per
      - Secūdinarum recentium forum.
      - Meconium adhuc recens.
      - Salivam Matris crebrius adhibitam.
    - *OFFICINAL.* per discut. cosmetica
      - Mineralia: Magist. Marcasitæ, Lac 🜍. ▽. ♆. ☿. dulc. ♎.
      - Vegetab: 🜔. & oo. Tart. per deliq. ▽. fab. sigilli Salom.
      - Animal: Urin. hum. ♌. ⊡.
    - *CHIRURGICA*, per
      - Attactum manus demortui.
      - Frictionem, Ligaturam.
      - Sectionem, Cauteria.
  - *PALLIATIVA* per
    - Figmenta & Pigmenta. vid. *Anon: Galli Nouveaux Secrets pour conserver la beauté des Dames.*

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curandis nævis aliisque cutis affectibus semper mitioribus primò cura est tentanda, antequam ad fortiora procedamus, siquidem & hîc valet ultimus *Hippocratis aphorismus*; Quæ medicamenta non sanant, ferrum sanat: Quæ ferrum non sanat, ignis sanat &c.

II. Sectionem in locis glandulosis aut fugito, aut cautissimè adhibeto, siquidem illîc nævi ruditer tractati facilè cancrescunt, ut exemplum habet *Vogelius* im *Curiosen* Haut-Diener *pag.* 471.

III. Idem in cauteriorum applicatione observandum, quæ cane pejus & angue fugienda, si humores sint fixiores & ad acorem inclinent, cùm & hîc cancer facilimè accedat, ut Inclytus *Wedelius seq.*

CASU

in Diss. de Nævis p. 27. allegatô refert: Virgo, inquit, primaria, 30. circiter annorum, in dorsi dextrâ basi, circa ossis ilii supra nates confinia, leviorem à nativitate sortita erat excrescentiam. Apparente spe contrahendi matrimonii, ne menda in corpore extaret, primò ligaturâ, hinc & corrosivô ex ▽. illam abigere satagit, invitô licet & id dissuadente primùm, hinc tamen consentiente Medico. Factâ, ut fit, præ pudore & à tergô ab imperitâ famulâ applicatione, tantùm abest, ut deleretur & exstirparetur nævus, nullô eousque modô molestus, ut potius inde tumor & ulcus siccum increscceret, mensibus interdum benè habentibus, cum anxietate, palpitatione cordis & debilitate. Advocati sex menses post vidimus tumorem elatum, durum, apertum, sed siccum, circumcirca glandulis liventibus & duris obsitum ac stipatum: glandulas item ad inguen dextrum hinc inde eminentes liventemque unam: easdem in collô emergentes non paucas, anxietates, dolores ventris spasmodicos, vomitus crebros, pul-

sum

ſum ex celeri frequentem, vigilias; Uno verbô, tumor erat Cancroſus &c.

OBSERVATIONES.

I.

D. Sebaſtianus Schefferus, Archiater quondam Francofurtenſis. νῦν ἐν ἁγίοις, in *Manuali Practico Mſc.* de Uxore Ludimagiſtri refert, quòd Gravida glirem pedibus ex improvisò calcando paulò poſt infantulum capite murinô deformatum abortiverit.

II.

Idem pag. 28. *c. l.* exemplum Matronæ Nobilis habet, quæ tempore graviditatis frequenti canis adſpectu nimium delectata infantem capite canino donatum in lucem ediderit, quod Selitii accidit, anno 1655.

III.

Recentiſſimus verò annis proximè elapſis 1702. & 1703. non procul abhinc in Nobili pariter fœmina caſus ſe truſit, quæ ab equô perterrita binâ vice fœtum labio equinô, naribus adnato, præditum, eſt enixa, quorum prior operationem Chirurgicam jam expertus paulò poſt denatus eſt.

IV.

Horrendum tandem erat monſtrum humanum Oppenheimenſe, bufonem referens, quod in ſpir. vin. ſervabat mihique Heidelbergæ quondam oſtendebat *D. Wincklerus, Archiater & Prof. Prim.* paulò poſt in exilium miſſus & in viciniâ noſtrâ demortuus.

FORMULÆ & DECRIPTIONES.

Ex apparatu domesticô.

℞. Radic. Sigill. Salom.
caryophyllat. ana ℥j
ir. Florent. ℥ß.
Herb. Sapon. M. ij.
Coq. in s. q. ▽. simpl. Col.
℞. lib. ij.
D. S.
Eusserliches Wasser die Mähler offt damit zu reiben.

* * *

℞. ▽. Cosmet. ☿rial. Williſ. lib. j.
D. S.
Wasser offt mit einer Feder anzustreichen.
Cautelas quoad usum ejus obvandas
Vid. in Williſ. Pharm. Rat. Part. 2. Sect. 3. Cap. V. pag. 244. & Pechlin. de habitu & colore Æthiopum p. 185.

* * *

℞. Unguent. Pomat. ℥ß.
Mag. marcaſ. Scrup. j.
flor. sulph. ʒj
C. °o. ♀. per deliq.
F. linimentum.

Ex Officinis Pharmaceuticis.

℞. Decoct. ♃. lib. j.
☿. dulc. ad extr. ℈iß.
vel
☿. ♎. gr. ij.
D. S.
ut ante

* * *

℞. Sapon. Venet. ℥ij.
Pulv. ir. Flor. ʒij.
flor. benz.
⊖. ♀. ana Scrup. ß.
°o. deſt. lign. Rhod. gr. iij.
c. °o. irin. q. ſ.
F. l. a. Globulj Cutanei n. d.

* * *

Saponis Coſmetici Florentini deſcriptionem vid. in *Muſeo Muſeorum Lib. 2. Sect. 1. Cap. 23. pag. 139.*

CAP.

De MORBIS NASCENTIUM, SUGILLATIONE TOTIUS, DISTORSIONIBUS MEMBRORUM & TUMORIBUS.

MORBI NASCENTIUM sunt affectus p. n. Infantulos sub partu, ob viarum angustiam, aut per Obstetricum violentiam corripientes,

Quoad PHÆNOMENA: Totum sæpe corpusculum Suffusione & Sugillatione, h. e. colore cœruleo & subfusco deturpatur, sehen braun und blau aus / aut variæ in partibus deformationes & incurvationes occurrunt, ita ut caput oblongum pyramidale, artus distorti variisque tumoribus, sive sanguineis, sive ichorosis, sive cysticis, obsideantur, qui posteriores, nî maturè tollantur, in magnam sæpe molem excrescunt, ut in Steatomatibus *Fig*. 2. 3. & 4. *Tab. I.* depictis videre licet.

SUBJECTUM: Non tantùm Cutis & reliqua integumenta externa, sed & aliæ partes, tam molles, quàm osseæ, in tenellis adhuc flexibiles, constituunt.

CAUSA:
- *PROXIMA*:
  - *FORMALIS* est compressio & hanc insequens extravasatio humorum, ob vascula capillaria disrupta.
  - *MATERIALIS* sunt humores sub cute & musculis stagnantes.
- *REMOTA* sunt:
  - Violentia Obstetricum.
  - Angustia muliebrium
  - Casus fortuiti, lapsus, ictus &c.

PROGNOSIS Tumores { Sanguineos minus periculosos / Ichorosos suspectos } dicit.

CURA Humores stagnantes aut discutiendos, aut suppurandos, aut secandos indicat, sive fit:
- *DOMESTICA*, quæ fit per:
  - Balnea cum vinô calidô, in Sugillatione.
  - Fotus & Sacculos ex cham. fl. samb. in Tumoribus.
- *PHARMACEUTICA*, per:
  - Discutientia in Serosis, per:
    - Decoct. rad. Sig. Sal.
    - V. Camphor. ~ Ceras. nigr. quô *Harderus* spatio 3. sept. tales curavit.
    - præmittendo universalia in Hydrocephalo
  - Suppurantia, in Sanguineis, empl. sc. diach. S. & C.
- *CHIRURGICA*, per:
  - Ligatur. in prominentiâ umbilici
  - Sectionem in sanguineis & Purulentis, *vid. Misc. A. G. C. Dec.* 3. *A. IX. & X.*

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In puerperio, edito in lucem partu, figura capitis & faciei non negligatur, in quâ non minimum formositatis momentum latet, blandâ Obstetricum pressione facilè in integrum restituenda.

II. Tumores ichorosos & molles, sive in spinâ dorsi, sive in capite recens natorum conspicua, sero flavescente repletos nec exulceres, nec lanceolâ aperias, ne cum aquâ simul animula effluat.

III. Nec minus in reliquis tumoribus sanguineis, si circa suturas cranii, aut fontanellam, hæreant, cautè procedendum, ne in Hydrocephalum degenerent.

CASUS.

Molitor è vicinâ nobis valle Buseccana, heîc Gissæ me conveniens, infantulum aliquot septimanarum offerebat, tumorem ovi anserini magnitudine, in sinistrô capitis latere, habentem, ab ipsâ statim nativitate observatum; cùm verò non sine ratione vereretur, ne materia inibi contenta superiorem illam cranii aperturam, sive penetrando, sive extus pericranium inundando, pathemata varia epileptica, aut apoplectica, induceret, maturam ejus curationem expetebat, sostrum spondens 20. florenorum, si puerulum hunc unicum & impensè charum ab infaustô hoc periculô liberarem. Subridens ego redhostimento tam liberali (in Hassiâ aliâs infrequēti) non opus esse respondebam: contrectatô autem tumore, illum indolentem esse reperio, digitis cedentem, subitoq; redeuntem. Hydrocephali primitus initium videbatur, sed candelâ ex adversô locatâ nullibi transparens, sed opacus apparebat; unde abscessum potius inibi latere statuebam, à duriori forte Obstetricis contrectatione, aut aliâ contusione, ortum. Frustra adhibitis discutientibus, tentabam, an per suppurantia, cumprimis empl. de mucilaginibus, ad maturationem deduci possit, sed irritô conatu, cum tumor antiquum obtineret & in

eodem

eodem ſtatu permaneret. Chirurgiâ ergò opus eſſe dixi. Renuebat Parens, ob nimiam infantuli teneritatem: Nil obſtare regero, cùm hæc ætatula, in quâ tactus fere obtuſior eſſe ſolet, operationes ejusmodi facilius toleret, obſervante *Renato Moreau*, apud *Bartholin. Cent. I. Epiſt. LXXXI.* Ægrè tandem conſentiente ruſtico tumorem in paulò decliviore loco phlebotomo aperiri jubeo, unde plurimum ſanguinis, plus minus corrupti, erumpebat, quô penitus exhauſtô ipſoque vulnuſculo oleo infuſo balſaminæ, c. paucis balſam. Penuviani guttis, conſolidato, reſtitutus eſt infantulus, relictâ vix obſervabili cicatriculâ.

FORMULÆ

Ex apparatu domeſtico.

℞. Rad. Sigill. Salom. ℥iß.
Jr. Florentin. ʒij.
Herb. anſerin.
Perſicar. ana Mj.
Flor. Fabar. p. ij.
Sem. Sinapi.
Naſturt. hort.
ana ʒj.
Calc. viv. Mj.
Coq. in s. q. ▽. Simpl. pro balneo, ad lavandum calidè corpuſculum ſugillatum.

Vel

℞. ▽. Sigill. Salom.
flor. fab. ana ℥iij.
▽. Camphor. ʒj.
M. F. Lotio.

Ex Officinis Pharmaceuticis.

℞. Herb. chamom. c. flor.
melilot. ana Mj.
Sterc. caprilli ℥iij.
△. viv. ℥iij.
Coq. in s. q. vini ad putrilag. applic. calidè tumoribus diſcutiendis.

*
* *

℞. Empl. diaphor. q. ſ.
malax. c. ♂. ♀. fœtid.
D. S. zertheilendes Pflaſter.

*
* *

℞. Decoct. Calc. Viv. ℔ß.
▽. Camph. ℥iij.
M.
applic. linteis madefactis, calidè.

De APHTHIS.

APHTHÆ sunt pustulæ oris & palati, à lymphâ plus minus acri, aut aliis humoribus, partes illas erodentibus, productæ.

- **ΦAINÓMENA.** Cum vel sine febriculâ præcedente emergunt pustulæ varii generis & coloris, os primum, mox & palatum, imò & œsophagum occupantes & in ulcuscula abhinc crustata abeuntes, cum inflammatione & calore, quem, non secus ac in Anginâ, spirant habitu, unde & nonnullis *PRUNELLA INFANTUM* audiunt. *Vid. Strobelbergerus de morb. inf.*
- ***SUBJECTUM*** non tantum labia, gingivæ & lingua, quæ primùm affliguntur, sed & palatum, gula & œsophagus constituunt.
- ***CAUSA***
  - ***PROXIMA***
    - ***FORMALIS*** est interceptio humorum circulantium in glandulis & fibris palatum succingentibus, & eandem insequens erosio.
    - ***MATERIALIS*** sunt humores acriores, in M. S. aut Ventriculo stabulantes.
  - ***REMOTA***
    - Vitia Diætæ { Nutritum vel infantum } culpâ commissa.
    - Scorbutus, Lues ♀ Nutricum &c.
- **PROGNOSIS.**
  - Criticæ post febres, molles, angustæ & albicantes mitiores sunt & salutares.
  - Lividæ è contra, nigricantes & latè dispersæ periculosæ.
  - Crustaceæ pessimæ, quæ *Sylvio* & *Costero* lethales audiunt.
- ***CURA***
  - ***DOMESTICA*** imper. Diætâ fit per
    - Laxantia: Magnesiam albam in lacte exhibitam.
    - Demulcentia: Succ. Rapar. c. sacch. vitell. ovi c. aq. rosarum, mucilag. Cydon.
    - Detergentia: Mel com. & rof. Decoct. Salviæ &c.
  - ***PHARMACEUTICA***
    - Laxando, per Syr. de cich. c. rhab. pulv. jalapp.
    - Demulcendo, cum vitello ovi, alum. ust. pauc. succ. Veronic. Mucilag. sem. psyllii.
    - Mundificando, per mel rosac. c. pauc. ~ ⊕, antiscorb. ℞. laccæ *Mynf.* Decoctum lign. &c.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curandis Aphthis cavendum ab omnibus acribus, corrosivis & salsis, qualia sunt spiritus mineralium acidi ♀. ⊖. ⊕. cùm ulcuscula immane quantum exasperent, Vid. *Dolæus in Prax. Lib. 6. Cap. 6. p.* 1000.

II. Quid verò de laxantibus, an & ab illis abstinendum? Neg. contra modò laudatum *Dolæum*, juxta *Sylvii* & aliorum Praxin.

CASUS & OBSERVATIONES.

I. De Aphthis artificialibus & fortuitis singularem olim casum retuli in *Miscellaneis S. R. I. Acad. Nat. Cur. Dec. II. A. IX. Obs. LXXIX. pag.* 192. qui ita se habebat: Oeconomus sc. Academiæ Gissenæ, B. Dn. Lyncker, Magni Lynckeri, JCti Jenensium olim Primarii, nunc Consil. Imp. Aulici, Parens, masticationi tabaci noctu diúque adsuetus, aliquando ex somno expergefactus, in spondis lecti Nicotianæ folia lecturus, emplastrum vesicatorium, ab uxore noctu eò depositum, arripuit & pro Tabaci foliis masticavit. Quid fieret? mane palatum, gingivæ & labia copiosissimis vesiculis & aphthis, à cantharidum spiculis corrosivis oriundæ, insigni cum dolore, correpta fuerunt, quæ adhibitis demulcentibus, mucilaginibus, gargarismatibus & aliis ægrè curatæ fuerunt.

II. Aphthas copiosissimas à Lue ♀reâ, in puerô salivatione Mercuriali curatas, vidi olim in Nosocomiô Venereô Argentinensi, (im Blatter-Hauß) quales in adultis haud adeò insolitæ sunt.

FOR-

FORMULÆ

Domeſticæ.

℞. Mucilag. ſem. Cydon.
pſyllii ana ℥j.
mellis roſ. ʒij.
M. F. linim. aphthis
illinendum.

* * *

℞. Fol. ſalv. rec. Mj.
Auric. Jud. n. j.
Coq. in lacte caprillo
D. pro Collut.

* * *

℞. Mell. Roſ. ℥ß.
O. uſti ʒſ.
M. F. Linim.

* * *

℞. Butyr. recent.
non ſalit.
q. v.
M. c. s. q. ſacchari candi,
adde ☽ dep. parum
F. Linim.
Linguæ, palato
& gingivis applicandum.

Pharmaceuticæ.

℞. ℞. Lacc. Mynſ. ʒj.
Eſſent. myrrh. ʒß.
M.
illin. penicill.

* * *

℞. Succ. Veron. inſpiſſ. ʒij.
Vitel. ovor. N. iij.
O. uſti ſcrup. j. M.

* * *

℞. Herb. plantag.
veron.
ſalv. ana Mj.
Flor. malv. arbor. p. ij.
Coq. in s. q. aq. ſimpl.
Col. ℞. ℔ß.
add. mellis roſ. ℥ij.
F. Gargar.
Pro compeſcendo ardore aliquid ⊖.
prunellæ addi
poterit.

CAP. VI.

CAPUT IV
DE VOMITU ET SINGULTU.

VOMITUS & SINGULTUS sunt motus Ventriculi & Diaphragmatis inversi, queîs adversa sibi aut eliminant, aut eliminare conantur.

- *PHÆNOMENA*
  - Ejiciunt vel merum Lac, tempore lactationis, vel humores viscidos, sub dentitione, subinde simul niderosa & pastam acidam virescentem in Vomitu, subsultantibus præcordiis, cum respiratione sæpe interruptâ, in Singultu, qui tamen cum voce sub ploratu emanente non confundendus. Utrobiq; autem inquieti sunt, plorant & se jactitant infantuli.
- *SUBJECTUM*
  - *CAUSÆ* fere semper est Ventriculus.
  - *SYMPTOMATIS* in singultu Diaphragma constituit, ita tamen, ut ventriculus ubique simul afficiatur, in vomitu quidem quoad fundum, in singultu quoad latera & rugas, causam tunc foventes.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA FORMALIS* utrobique est irritatio fibrarum in pyloro, stomacho & diaphragmate in consensum tracto.
  - *PROXIMA MATERIALIS* sunt humores, & particulæ acres, plus minus viscidæ, sive in rugis, sive in fundo ventriculi hærentes.
  - *REMOTA*
    - Lac, aut quantitate, aut qualitate peccans.
    - addiphagia.
    - nimia cunarum agitatio.
    - frigus externum.
    - recrem. intestin. in utero collecta.
- *PROGNOSIS*
  - Vomitus à copiâ lactis proficuus magis, quam nocivus, (Spey-Kinder/ Gedey-Kinder) nisi nimius sit, qui atrophiam causatur. Nec ab humoribus viscidis ortus malus. Pejor nidorosus. Pessimus æruginosus.
  - Singultus accidentalis & à frigore ortus nil monstri alit: Habitualis ad epilepsiam disponit; Febrilis & malignus pessimus.
- *CURATIO* 1. Hum. p. n. eliminat. 2. Irritationem sistit. 3. Stomachum roborat: ita ut
  - *DOMESTICA & privata det*
    1. Pulv. emet. ex ipecacuanhâ, aut Pulv. Laxativ. polych.
    2. Pulv. cinnabarin. invetr. c. Theriaca nostr.
    3. ℴℴ Nucist. in & ext. ac in ablactatis cydoniata.
  - *OFFICINALIS publica*
    1. Syrup. emet. aut Syr. d. cich. c. rhab.
    2. Præcipit. & bland. anod. ocul. ♋. mastich. it. ⊖ vol. Liq. CC. succin. Liq. ♆ fol. ♀ &c. (mosch.
    3. Stomach.
       - intern. pulv. caryoph. Nuc. c. præcip. & anod.
       - Extern.
         - ℴℴ Nucist.
         - For. c. Vin. & ▽. menth.
         - Empl. Stom. &c.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Vomitus infantum, non ſecus ac in Adultis, non ſtatim eſt ſiſtendus, ſed ſibi aliquantiſper relinquendus, donec humores plus minus viſcidi jam eliminati ſint.

II. Cavendum à nimiâ cunarum agitatione, quæ & vomitum & ſingultum alere valet, ut exemplo ναυτυλίης oſtendit *Hippocrates.*

OBSERVATIONES.

I. Singultum cogitationibus ſubitaneis & affectibus animi ſiſti poſſe & vulgus novit & Eruditi ſunt experti. Sic promiſſione doni alicujus ſingultum ſæpiſſimè in pueruliscuratum fuiſſe, *D. Hünerwolf* adſtruit, in *Miſcellan. S. R. I. Acad. Nat. Cur. Dec.* II. *A. IX. Obſ. CIII. pag.* 174.

II. Minis autem & terrore eundem pariter abactum teſtatur *D. Albrecht, in Miſcell. cit. Dec. II. A. VI. Obſ.* 15. *p.* 42. ubi & fœtus in uterô maternô ſingultiens allegatur.

III Novi olim Civem Francofurtenſem, potui 🜄 nimis deditum, qui ſingultu chronicô, leviſſimâ de causâ, cumprimis autem ab iracundiâ redeunte, detentus, nullis aliis remediis ſublevari potuit, quàm electuariô quodam laxante, à *Dn. D. Weſem* præſcripto. *D. Drelincurtius* autem, hoc in caſu, ad bilem diluendam, largum ▽ hauſtum commendat, in *Colleg. Pract. MSC.*

FOR-

FORMULÆ

Domesticæ.

℞. Pulv. ireos Flor.
ipecacuanhæ aa. gr. iij.
cinnamom. gr. ij.
M. D. pro dosi.

* * *

℞. Pulv. epilept. s. cinnab. ʒß.
Nuc. mosch. Scrup. ß.
Ther. cœl. gr. jß.
M. D. pro 3. dos. contra vomitum.

* * *

℞. Cret. albiss. ʒi.
Nuc. mosch. pulv. gr. vj.
cinnamon. gr. iij. M.
D. bis de die parum, contra singultum.

* * *

℞. Theriac. n. camphor. ʒj.
D. quantitate pisi, pro 1. dos.

* * *

℞. Ferm. acerr. q. v.
Herb. menth.
Flor. ros. aa. p. ij.
pulv. Nuc. mosch. ʒß.
M. F. Cataplasma.

* * *

℞. ℴ℘ Nucist. expr. ʒj.
macer. dest. g. ij.
M. F. Balsamum scrobiculo cordis illinendum.

Officinales.

℞. Syrup. emet. ʒj, ad ʒiß.
cort. aur. ʒiij.
M. D. pro dosi.

* * *

℞. Corall. rub. præp. ʒß.
CC. ust. aa.
ℴ℘ cinnam. g. i. M.

* * *

℞. Nucis moschat.
Caryophill. aa. Scrup. j.
mastich. Scrup. ij.
Coq. in s. q. Vin. Col. ℞. ℥ij.
add. Myv. cyd. ʒiij. M. D.
pro aliq. dos. in ablactatis.

* * *

℞. ▽. menth.
mastich. aa. ℥j.
Liq. cc. succ. gr. vj.
Mithrid. Scrup. j.
M. D. Cochleatim.

* * *

℞. Empl. de crust. pan. q. s.
mal. c. ℴ℘. Omphac.
induc super alut.

* * *

℞. Unguent. Stom. Crat. ℥ß.
ℴ℘ stom. Crat. ʒij.
M. pro Linim.

DE TORMINIBUS ET INFLATIONE ABDOMINIS.

INFLATIO ABDOMINIS est tumor hypochondriorũ renitens, à flatibus ortus, cui si dolores juncti, TORMINA vocantur.

- *PHÆNOMENA*: Præviis aut comitantibus ventris torminibus abdomen & hypochondria, plus minus dura atque tensa, elevantur: adest sæpe cardialgia, febricula, pulsus celer, facies pallida & oculorum intumescentia: Semper vero inquieti sunt infantuli, mammas recusant (**ſetzen nicht an**) alvus aut adstricta est, aut, si fluida sit, viridia, porracea & plus minus grumosa rejicit.
- *SUBJECTUM*
  - AFF. sunt Hypochondria,
  - CAUSÆ: Non tam hepar aut lien (cujus tumorem inflationem esse putat *Sebizius in Coll. Pract. msc.*) quam potius intestina crassa, rarò tenuia.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est tensio & distensio partium abdominis fibrosarum, earumque irritatio, in dolore
    - *MATERIALIS* sunt humores acidi, plus minus viscidi indeque elevati flatus: Meconium, Vermes it. & Lumbrici.
  - REMOTA sunt Vitia Diætæ, sive in
    - Nutrice, si acidis utatur, extrema refrigeret, aut affectibus animi indulgeat.
    - Infantulis, frigori expositis.
- *PROGNOSIS.* Tormina non quidem periculosa, attamē non contemnenda dicit, quia facile in convulsiones degenerant.
- *CURA.* 1. Humores p. n. eliminat. 2. Flatus discutit,
  - DOMESTICA
    - *DIÆTETICA*, quæ prohibet frigus externum & cibos euchymos, c. sem. anisi suadet.
    - *MEDICA* quæ
      1. Injicit Clysteres domesticos ex Decoct. chamom. aut ex fumo Tabaci.
      2. Internè Ther. nostr. ▽ menth. oo carui. Externè Ungu. viridi. oo carui &c. adhibet.
  - PHARMACEUTICA
    1. Clysterem Carminativo-Terebinth.
    2. Carminativa anod.
       - Interna: ▽ menth. Mithrid. Decoct. angel. levist. Ess. cast. carm. oo anis. NM. cinnabarina.
       - Externa: Ung. Dialth. c. oo aneth. oo menth. c. oo anis. præscribit.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In ſopiendis Infantum Torminibus cave ab opiatis in nimiâ doſi exhibitis. Sufficit Mithridatium, aut Theriaca in parcâ doſi.

II. In applicatione unguentorum & linimentorum frictiones Mulierculârum violentæ fugiantur, ne herniæ inteſtinali occaſio miniſtretur, infantulis tenerioribus familiari.

OBSERVATIONES CLINICÆ.

I. Poſtquam Infantes ſæpe immanibus ventris doloribus cruciati fuerunt, impoſito umbilico putamine nucis juglandis melle repleto & pulvere vitri (quidam ſabinam addunt) immixto, vermis umbilicum perforavit & contenta putaminis abſumpſit, unde dolores evanuerunt. Ter id obſervavit *D. Schefferus in Obſerv. Pract. MSC. p. 65.*

II. Subitaneam aliquoties abdominis, imò & reliquarum partium intumeſcentiam, hydropem mentientem, in pueris obſervavi, quæ exhibitâ Theriacæ noſtræ camphoratæ doſi mox evanuit.

III. Anno 1705. Filius meus natu maximus, XI. annorum, horrendis ventris doloribus, cum inflatione hypochondriorum, corripiebatur, quas nullis fere remediis curare potuimus, niſi quod repetitis clyſteris tabacini inflationibus aliquoties ſopiti fuerint. Propinato abhinc ſemine ſantonici integrum lumbricorum faſciculum (quem truncum (einen Stock) vocant) excluſit ſicque convaluit.

FORMULÆ

Domesticæ.

℞. Ocul. ♋.
Magnes. alb. aa. ʒj.
pulv. jal. gr. ii.
M. D. pro aliquot dos. extra Paroxysm.

* * *

℞. Decoct. Fl. Cham. ℥iij.
Vit. ovi N. j.
☍ fœnic. g. iij.
⊖. com. parum.
M. F. Clyster, applicetur tepidè.

* * *

℞. Theriac. noſt. camph. ʒj.
Sem. anisi Scrup. ß.
M. D. quantitate pisi.

* * *

℞. ▽ menth. ℥ij.
Extr. angel. ʒj.
☍ car. g. ii.
M. D. Cochleatim.

Officinales.

℞. Decoct. cham. Rom. c. fl. ℥iii.
Terebinth. Ven. in vit. ovi sol. ʒj.
mell. ros. ℥ß.
⊖ ♀ Scrup. ß.
vol. cc. gr. iii.
M. F. Clyst.
D. cum siph. pro pueris.

* * *

℞. Fol. Tab. incis. N. jj.
Succin. scrup. j. M.
F. Clyst. Tabac.

* * *

℞. ▽. cham.
meliss. aa. ℥j.
Ess. cort. aurant. ʒj.
⁓ ⊖ * Scrup. ß.
Ther. cœl. gr. iij
Syr. cort. aur. ℥ß.
M. D. cochleatim.

℞. Pulv.

* * *

℞. Pulv. cinnab. n. d. ʒj.
 ℴ carui g. ii.
 Extr. opii gr. ſ.
M. D. bis de die quantum exig. cultelli cuſpide capi poteſt, in lacte materno.

* * *

℞. Unguent. cathol. vir. ℥ſ.
 ℴ carui Srup. ſ.
M. pro Linimento.

* * *

℞. ℴ Nuciſt. expr. ʒj.
 Carui Scrup. ſ.
M. F. Balſamum abdom. illinendum.

* * *

℞. Cruſt. panis vino ebria, conſpergatur pulv. Nuc. moſchat.
 p. caryoph. aa. q. v.
applicetur ſcrobiculo cordis.

* * *

℞. Pulv. Marchion. ʒj.
 cinnab. nativ. præp. Scrup. ſ.
 Ther. cœl. gr. ij.
M. D. aliquoties de die Scrup. præterpropter.

* * *

℞. Unguent. dialth. ℥ſ.
 ℴ chamomill. ʒj.
 ℴ cumini gr. vij.
M. pro Linimento.

* * *

℞. Balſam. rut. ʒſ.
 ℴ deſtill. anethi. g. ij.
M. F. balſ.

* * *

℞. Ther. Androm. ʒiſ.
 ℴ deſtill. caryophill.
 anethi aa. g. v.
M. induc. ſuper. alut. & applicetur ſcrob. cordis.

CAP.

CAP. VI.
DE TUSSI ET ASTHMATE PUERORUM.

TUSSIS *est motus convulsivus Thoracis expiratorius repetitus, cū strepitu: cui si respiratio difficilis jungitur,* **ASTHMA** *dicitur.*

- *PHÆNOMENA*, Præter vulgarem motum Thoracis inæqualem & sub exspiratione solito vehementiorem (qui in omni Tussi adest) ac respirandi difficultatem in Asthmate puerulis sæpe suffocatio imminet, sanguis in facie intercipitur, ut colore cœruleo deturpentur in Tussi Convulsiva, Interdum post insignes & fere incompescibiles conatus viscida evomunt, in Tussi Ferina, accedente non rarò calore febrili, ab *Hippocr. Epid. 7.* observatô.
- *SUBJECTUM* aut fauces sunt in Tussi leviori, aut pulmones in Tussi graviori, cumprimis convulsivâ, aut ventriculus, in Tussi ferinâ tantùm non semper affectus, ut ex *Aëtio* observat *Primerosius* & ex illô *Dolæus*.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est irritatio faucium, pulmonum & ventriculi, hancque sequens fibrarum strictura & convulsio in Tussi convulsivâ, quam *Helmontius* caducum pulmonum, vulgus autem noster den Gicht-husten vocant.
    - *MATERIALIS*
      - est Lympha acida, aut inspirata acria: aut pasta viscida in ventriculo.
      - Lac nimis crassum, antiquum & minus proportionatum.
  - *REMOTA* sunt vitia Diætæ, cumprimis assumta acida, aer inclementior, qui tussim & asthma epidemicum & lethale causari valet in puerulis.
- *PROGNOSIS* Communis tussis plus molestiæ, quàm periculi habet, pectoris tamen & capitis dolorem, hæmoptysin, hernias & similia quandoque causatur. Convulsivam suffocatio & Epilepsia sequitur, nî sistatur. In ferinâ bonum est, si vomitus & sternutatio accedant.
- *CURA* utrobique
  - 1. Causam irritantem eliminat
  - 2. irritationem sistit & pituitam viscidam incidit
  - 3. antispasm. convulsivam curat,
  - *PRIVATIM*, dando
    - 1. Vomitorium ex ♀ em. in Tussi stomachali ferinâ, quæ *Ettmüllero* teste vix sine vomitu curatur: Vel & Magnes. alb.
    - 2. Pulv. pector. Sulph. n. d. in tussi hum. aut ℴℴ amygd. dulc. in tussi sicca
    - 3. Pulv. cinnab. n. & rad. Pœon. in convuls.
  - IN OFFICIN. præscribendo
    - 1. Vomitorium ex Syr. em. itid. Fl. &c. in Tuss. stomach. & quandoque convulsiv. Vel & Laxantia.
    - 2. Aq. hyssopi, liq. CC. succ. Spir. pect. anis. in Tussi humida. Spec. diatrag. syr. pap. errat. &c. in Tussi sicca
    - 3. Pulv. contra Tuss. infant. M. Syr. de Pœon. in Tussi convuls.
  - EXTERNE Axung. Capon. aut Lucii pisc. plantis ped. illinendo.

CAU

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Si Tuſſis & Aſthma variolarum aut morbillorum præcurſores, aut comites ſunt, præcipitantibus, aut expellentibus tractanda, aut planè non attingenda, cùm erumpentibus variolis ſuâ ſponte ceſſent.

II. Inter Externa fugito muliercularum cataplaſmata, aut horripilationem, ſi refrigeſcant; aut inviſcationem pororum inducentia.

OBSERVATIONES.

I. Filiolus 9. menſium Philippi Rheneri, Mercatoris Francofurtenſis, valde tuſſiebat, cum excretione pituitæ copioſæ & crebrioribus paroxyſmis epilepticis, cumprimis tempore novilunii. Crebrius hunc ſuccum illi propinabat D. Schefferus:

℞. Oxymell. ſ.
Syrup. flor. Pœon. ana Uncia ſem.
diaſer Uncia j. M.

Hinc leniter materia peccans evacuabatur.

Contra inſultum verò epilepticum ſeq. Mixturam hauriebat:

℞. Aq. lil. convall.
Taraxac.
Flor. Til. ana Unc. j.
Syrup. flor. Pœon. ℥vj.
♒. ceraſ. ℥ij.
Mixt. ſimpl. Scrup. ſ. M.

Tandem & tempore novilunii quotidiè ſeq. pulv. aſſumpſit:

℞. Pulv. Marchion.
Corvor. ana ℈j. M.

ita repetitis his remediis intra 2. menſes reſtitutus eſt, *D. Schefferus in Man. Pract. MSC.*

II. Tuſſim puerorum Convulſivam hîc Giſſæ & alibi ſæpiſſimè curavi ſolo Pulv. contra Tuſſim infant. *Mynſ.* qui ob rad. pœoniæ, quam continet, egregius eſt.

III. De Tuſſi ferinâ, vomitorio & incidentibus feliciter curatâ, elegantem caſum habet *Ettmüllerus in Coll. Pract. p.* 1201. ubi & alius de Aſthmate.

FORMULÆ.

℞. Ipecacuanh. pulveriſ. Scrup. ſ.
pulv. ir. . Flor. gr. ij.
ſacch. gr. vj.
D. in Tuſſ. ſtomachali.

*

℞. Pulv. ♀ pector. n. d. ʒiſ.
ſacch. candi Scrup. ſ.
M. D. bis de die in Tuſſi communi.

* * *

℞. Pulv. n. pector. ʒj.
cinnabarin. ʒſ.
ſacch. ad pond. omnium
D. bis de die, in Tuſſi convulſivâ.

*

℞. ▽. veron. c. vin. ℥ij.
Extr. liquir. ʒſ.
pulv. pect. Scrup. j.
Syr. pap. err. ℥ſ.
M. D. cochleatim.

℞. Syrup. emet. A. S. ʒiſ.
diaſer. ʒij.
M. D. pro doſi.

*

℞. Specier. diair. A. ʒiiſ.
flor. ♀ ʒſ.
c. ſ. q. ſacch. in ▽ hyſſ. ſolut. F. rot. pro pueris tuſſientibus.

* * *

℞. Pulv. contr. Tuſſ. inf. Mynſ. ʒiſ.
fl. ♀. ʒſ.
liq. coct. Scrup. ii.
M. D. bis de die ad Scrup. ſ. l. Scrup. j.

*

℞. ▽. hyſſop.
Veron. aa. ℥j.
Liq. CC. ſuccin. Scrup. j.
Spec. diair. ʒſ.
Syr. pap. err. ℥ſ.
M.

℞. ℴℴ amygd.

*

℞. ♂. amygd. dulc.
Sacch. syrupiſ. aa. ℥ſ.
M. c. ſacch. cand. pro linctu.

* * *

℞. ♁. vel
∼. junip. ℥iv.
ſacchari albiſſ. ℥ij.
M. & accende ♁, poſt cujus deflagrationem remanebit liq. ſpiſſiuſculus,
adde
croci, vel
extract. croci, parum
D. pro Linctu.
Hoc *Ettmüllerus* cumprimis contra Tuſſim ex ſqualore æſtus, ex aëre calido, laudat admodum.

*

℞. Axung. luc. piſc. ℨij.
D. S. per ſe, inungatur plantis pedum.

*

℞. ♂. amygd. dulc.
Syr. viol. aa. ℨvj.
Sacch. candi. rub.
q. ſ.
M. pro linctu.

*

℞. Spermat. ceti Scrup. j.
Flor. Benzoin. Scrup. ß.
♂ ♌. ſuccin. g. ii.
laud. opiat. per ferment.
gr. j.
M.
Sumatur veſperi, bihorio ante cœnam.

* * *

℞. Empl. de ſperm.
ceti q. ſ.
Malax. c. ♂ irin.
ind. ſuper alut.
& imp. pectori.

DE ATROPHIA & RHACHITIDE.

ATROPHIA est extenuatio totius corp. aut partium, ob frustratam & inæqualem nutritionem, ab obstructione fibrarum & canalium; cui si tumores ossium & caries jungantur, **RHACHITIS** dicitur.

- **ΦΑΙΝΟ'ΜΕΝΑ.** VORACES sunt infantuli, nec tamen nutriuntur, cum vel sine diarrhœâ & febri lentâ. Abdomen durum & turgidum, cumprimis in rhachitide, cum totius corporis disproportione, dum caput justô majus est, facies oculiq; floridi, inferioribus flaccidis, flexibilibus & debilibus: Pectus acutum, spina dorsi inflexa, artus, cumprimis pedes, incurvati, carpi tarsiq; nodosi: Dentes nigri, qui non secus ac reliquorū ossium eminentiæ carie consumuntur & cutis vix ossibus hæret; ut ex figurâ æneâ *Deckeri in Exercit. p.* 584. ad oculum apparet: Ætiologiam autem eleganter habet *Mayovius, in Tr. de Rhachitide.*
- **SUBJECTUM**
  - *MORBI* utrobique aut totum corpus, aut partes solidæ sunt;
  - *CAUSÆ* verò tum M.S. tum Spina dorsi constituit.
- **CAUSA**
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est nutritio abolita in atrophiâ, aut inæqualis in Rhachitide, ob tubulorum & fibrarum obstructionem & impeditum nutrimenti & spirituum influxum.
    - *MATERIALIS* est colluvies scorbutica & tartarea in glandulis mesenterii & tubulis nervorum, pus, crinones &c.
  - *REMOTA* Scorbutica Parentum dispositio; aer locique squalidi, errores diætæ à Nutrice commissi, Lac nimis crassum aut corruptum, quies nimia, fasciæ strictiores, fascinum per lippientium oculos &c.
- **PROGNOSIS** Utrumque malum hæreditarium periculosum: Accedente Phthisi ferè incurabile est. Facilius curatur, si ab obstructione tubulorum: Difficilius si à cachexiâ. Rhachitici, si tertium annum superaverint, utplurimum evadunt. Scabiem supervenire bonum.
- **CURATIO** 1. humores viscidos è primis viis eliminat, 2. Reliquorum succorum circulat. promovet. 3. Membrorum distortorum rationem habet
  - *Ex APPARATU DOMESTICO per*
    1. Vomitoria, aut laxantia, ♀ emet. aut Pil. ☿riales.
    2. Deobstruentia, Pulv. antatrophum, croc. ♂. flor. ⊖.✱. Spir. ⊖.✱. in lactentibus: Tinct. ♂. Solarem in ablactatis.
    3. Per agitationes, motus in equis subsultoriis, ligatur. frictiones, oscellas &c.
  - *Ex OFFICINIS PHARMACEUTICIS & CHIRURGICIS per*
    1. Vomitor. ex syrup. emet. syrup. domest. infus. sennæ. ☿rialia, præmittendo & interponendo reliquis.
    2. Aperientia tam fixa, pulv. Cachect. Croc. ♂. pulv. Antatr. Gmelini, ⊖.✱: quàm volatilia; Ens ♀. Helm. Balsam. Nervin. Conerdingii: ut & Mixta: Decoctum ad Rhachitid. & Decoct. Osmund. Reg. in *Pharmacopœjâ Bateana*, Sem. Nasturt. Dct. Chinæ pro potu.
    3. Frict. & Unguent. extern. Ung. ♂atum &c. it. Thoraces ferr. Ocreæ & similia.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Atrophiam (à causis utplurimum naturalibus oriundam) noli statim fascino adscribere, ne cum vulgô ad superstitiones dilabendo remedia eorumque tempestivam adhibitionem aut insuper habeas, aut negligas. Equidem

Temporibus Medicina valet, data tempore prosunt,
& data non apto tempore multa nocent.

II. In artubus à Rhachitide distortis Thoraces ferreæ, Ocreæ & similia violenta remedia plus sæpe detrimenti, quàm emolumenti adferunt, cùm tubulos & nervos comprimendo nutrimento circulanti & spiritibus influentibus viam ita præpediant, ut ob atrophiam sæpe diem suum obeant pueruli. E contra si Naturæ & tempori negotium committitur, partibus successivè incrementum sumentibus, fibræ ipsæ se restituere solent (wächset alles von sich selbsten aus) ut in adultis non rarò vix rudera hujus mali remaneant.

CASUS & OBSERVATIONES.

I. Filiolus Dn. D. B. Prof. Theol. Pr. vix octo menses ætatis habens, nescio quibus remediis à scabie, quâ deturpabatur, subitò liberatus, diarrhœâ chronicâ corripitur, cùm anorexiâ & insigni atrophiâ. Præscripsi stomachica, huic ætatulæ cōveniētia, tam interna, quàm externa. Cùm verò medicamēta tantùm non omnia recusaret, post ablactationem ejus dedi Tinct. ♂. ☉rem, in potu ordinariô, à cujus usu excrementa alvi, ut in curâ acidularum, nigricantia reddebantur. Paulò post appetitus redit, diarrhœa sistitur, corpus nutritur scabiesque revertitur, quam internè per Tinct. ♁. & pulverem viperinum, externè per balneum, ex herb. abstergentibus, 🜍 & ⊖. ☐. D. B. curavi.

II. Puella aliquot annorum ventre tumidô, cruribus distortis, spinâ dorsi extrorsum incurvatâ & humero dextro prominente, corpore autem reliquô, capite exceptô, admodum extenuatô, facie tamen floridâ, ob pedum imbecillitatem difficul-

ter

ter incedere valuit. Rhachitidem ſubeſſe ratus *D. D. Nebelius. Prof. Med. Marburg.* purgatam per vices trochiſcis Hermeticis *Scretæ* & ſpecificô antatrophô ejusdem aliquamdiu exhibito cum ▽. antiphthiſicâ *Wepferi* artubusque unguento dialth. cum axungiâ caponis & ſucco ceparum, vertebris verò dorſi unguentô nervinô, ☍. deſt. rorismarini guttulis aliquot exaltatô, probè perfrictis, accedente oſcellarum uſu, intra breve tempus reſtituit, referente *D. van den Velde, in Diſſ. Inaug. de Rhachitide A.* 1700. Marburg. habitâ. *OSCELLARUM* in TAB. II. Fig. I. delineatarum uſum & fabricam ibidem ita deſcribit: A. Funis eſt duplex cannabinus, dimidii digiti minoris craſſitiem paululum excedens, qui ſuperius in duobus locis BB. validis nodis cõtortus eſt, ut locô intermediô C. ex hamo ferreô, ſuperiori & medio conclavis tabulato altius infixo, ſuſpendi queat. Hoc facto æger leviter amictus, imponitur faſciæ intermediæ D. ex lorô duos digitos transverſos lato & pannô xylinô tecto, confectæ: & ut eidem commodè tutoq; inſideat, corpus ambobus brachiis ſub axillis firmatur tenaculis E. E. ex fune cannabe obducto corioque circumpoſitô, paratis, manibus autem geminæ anſæ F. F. ex lignô tornatæ & funibus appenſæ transverſoq; lignô, itidem tornato, G. cui & reliqui funes firmiter alligati ſunt, connexæ. Hôc modô collocatus ægrotulus, à miniſtro per horam unam & alteram, horis matutinis in hypocauſto agitatur & in liberô aëre libratur; poſteà verò ſolutus, tenacula H. H. axillis firmiter ſupponi, faſciæ mediæ appendicem I. collo ſub mentô adaptari & ligulis L. loco punctis duobus notato probè firmari prehenſisque anſis M. M. ex fune cannabe & coriô veſtitô, pendulum corpus per ſemihorulam pari modô librari ſinit, ut hoc pacto corpus ſuomet pondere extendatur & partium curvaturæ ſpinæque dorſi prominentiæ ſic exporrigantur.

III. Alium Caſum de Rhachitide, à *B. D. Raumburgero* pro Gradu ventilatum, *vid.* in *Noſocomiô noſtro Academico.*

FOR-

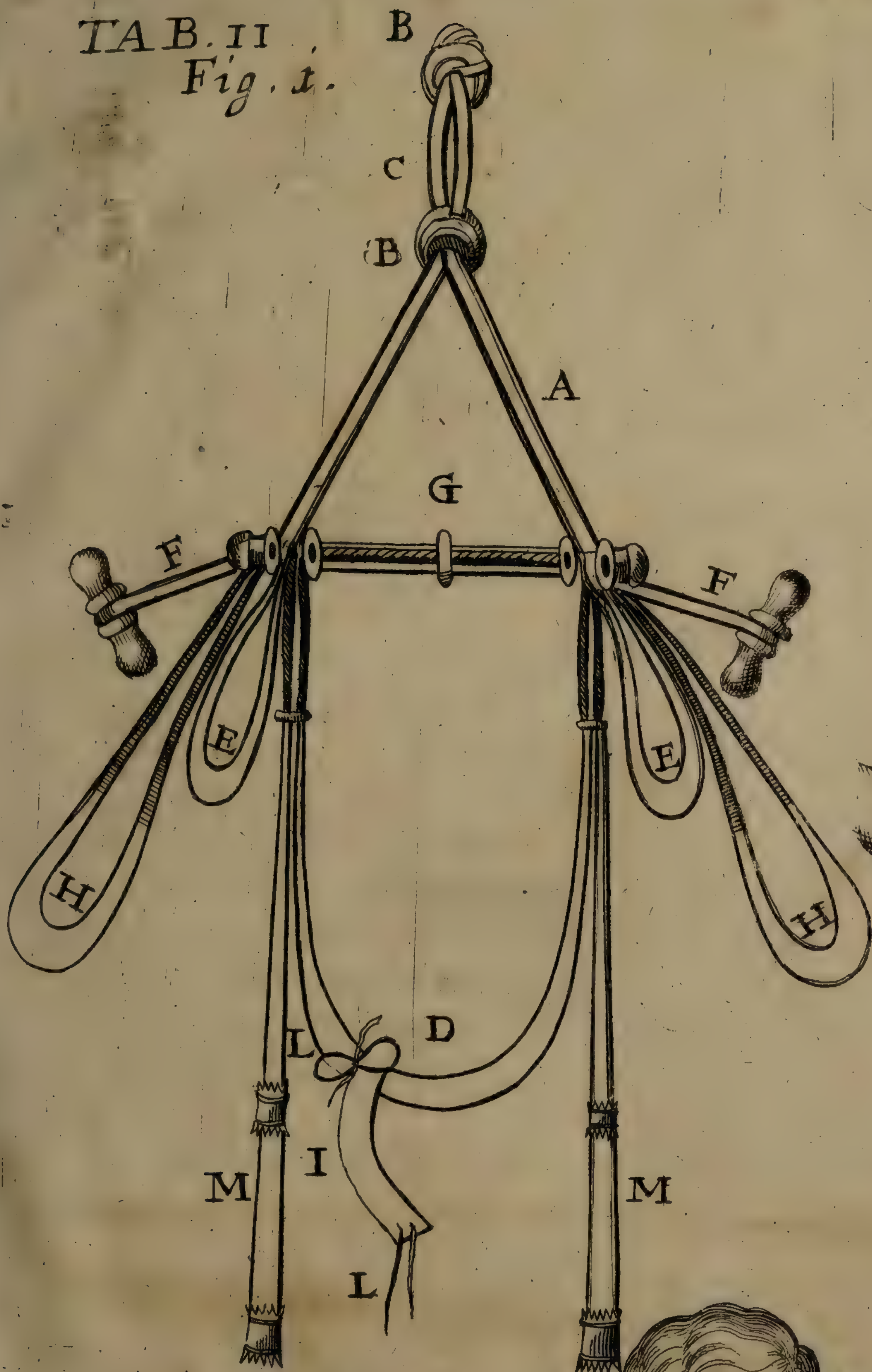
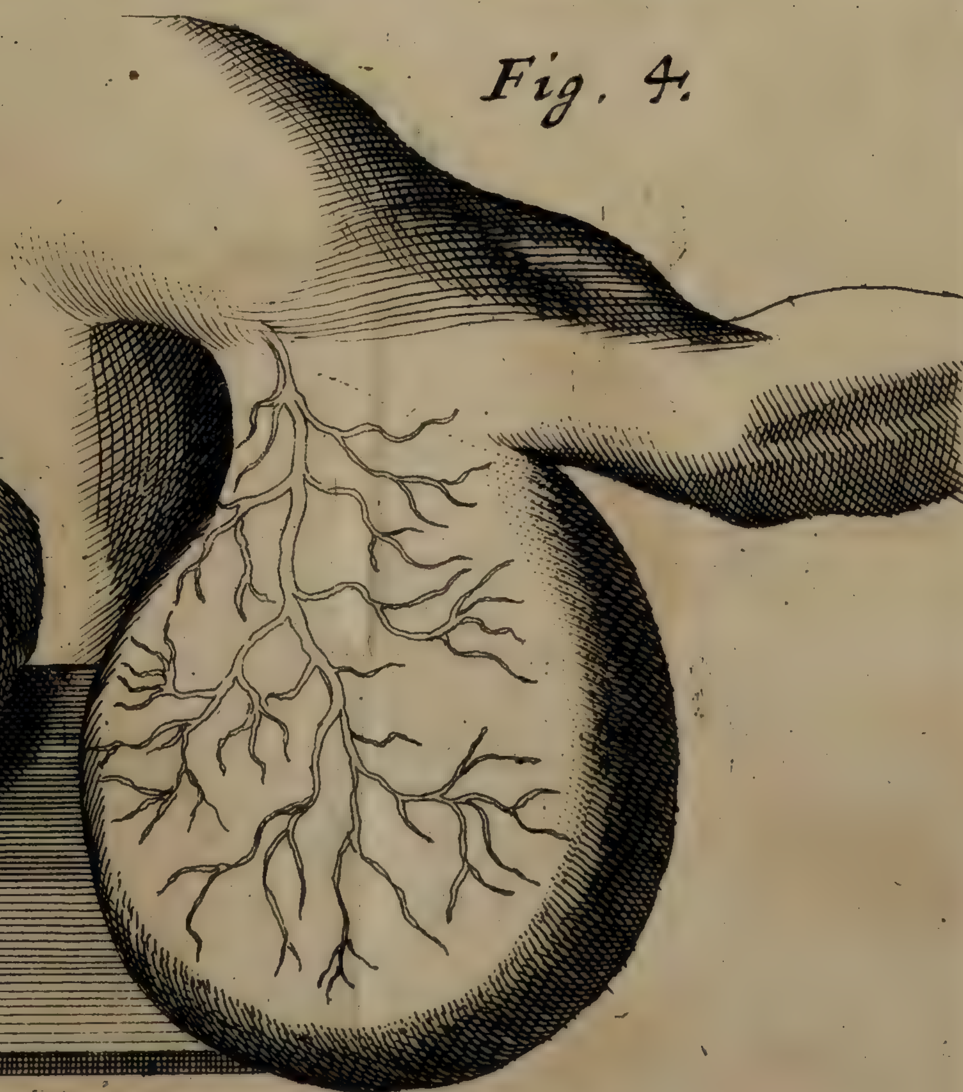

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

FORMUL. & DESCRIPTIONES.

※ ※

℞. Pulv. antatroph. ʒj.
Croci ♂. ſulph. Scrup.j.
flor. ⊖*. Scrup.ſ.
M.F. Pulv. D. bis de die, quantum cuſpide cultelli capiendus.

※ ※

℞. Tinct. ♂. ☉ris ʒi.
~⊖*. Scrup.j.
M. D. gutt. vij. bis de die.

NB.

DESCRIPTIONEM TINCT. ♂. ☉RIS vid. in Muſ. Muſ. Lib. I. Cap. I.

PULVIS ANTATROPHUS GMELINI.

℞. Sacch. candi albi ℥iv.
Fulig. ſplendent. ℥j.
Rad. ireos. Flor. ℥ſ.
ari præp.
Diaphor. ♃al.
♂al.
ana ʒij
Ocul. ♋. præp. ʒiſ.
M. F. Pulv.

※ ※

℞. Entis ♀. Helm. Scrup.j.
flor. benz. Scrup.ſ.
M. D. omni mane quant. piſi, in lacte mat. aut aliô vehiculo appropriato.

℞. Balſami Nervin. Conerding. ʒj.
Tinct. ♀. ʒſ. M.
D. gutt. v. ad vij, à meridie, in ſeq. potiúcul.

℞. Decoct. ad Rhachit. Pharm. Bateanæ ℥vj.
M.D. pro potu ordin.

℞. Unguenti ♂ati ℥ſ.
reſumptivi ʒij.
°o lumbr. terr. q. ſ.
M.F. linimentum dorſo & abdomini illinendũ.

DESCRIPT. ENTIS ♀ HELM. vid. ap. *Boyleum, de Util. Philoſ. Experim. Exerc. V.* §. 14. p. 234.

BALSAMUM NERVINUM D. CONERDINGII.

℞. ⊖. CC. vol.
*. ſicc. ana ʒj.
°o. mac deſtill. Scrup.j.
🜄. Rectif. ℥j. M. Digere ſenſim in loc. tepidô, 48. hor. Doſ. à gutt. v. ad 10.
Olim hoc Giſſæ proſtabat ſub nomine ſpecifici ſtomachici D. Strauſſii.

CAP.

DE VITIIS CUTANEIS.

VITIA CUTANEA: sunt deturpationes Cutis, ab acidis aut salsis humoribus excitatæ.

- **PHÆNOMENA.** Efflorentiæ, pustulæ, aut ulcuscula apparent, sive in toto, sive in partibus. Illic aut cum febri, ut in VARIOLIS cum abdominis & dorsi doloribus, & in MORBILLIS cum tussi & asthmate utplurimum invadentibus: aut sine febri, ut in SCABIE & ACHORIBUS. Heic in capite FAVUS & TINEA: In Inguinibus INTERTRIGO; in calcaneô PERNIONES Infantulis molesta sunt.
- **SUBJECTUM**
  - *MORBI* sunt Integumenta C H * externa, Cutis & Cuticula.
  - *CAUSÆ* humores circulantes, Lympha & M S. constituunt.
- **CAUSA**
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est erosio aut exulceratio cutis.
    - *MATERIALIS* acidum p. n. & humores salsi, plus minus corrosivi.
  - REMOTA
    - Vitia Lactis & Diætæ.
    - Sordities Linteaminum.
    - Defectus menstruorum per totam vitam in Matre, quod è *Toleto* annotat *Primerof. p.* 34.
    - Contagium & frigus externum.
- **PROGNOSIS.** Exanthemata febrilia, cumprimis maligna, periculosa. Quæ febri destituta sunt, adeò nil periculi alunt, ut ab aliis morbis præservent. Favus tamen & tinea non negligenda, ne cranium & cerebrum erodendo convulsiones excitent. Utplurimum in ALOPECIAM abeunt.
- **CURA** 1. Humores acres, prius correctos, eliminet. 2. Læsiones Cutis in integrum restituta; sive sit
  - *DOMESTICA*, quæ in
    - Febribus (Variolis & Morbillis) tempore
      - Ebullit. præcipitantia, bez. pulv. n. bez. alcalin. cinnabarin.
      - Excretion. expellent. sem. aquil. ∼, ⊖ * ♂ diaph. c. ▽ Fum.
    - Scabie & Achor. 1. Pil. ☿rialibus humores peccãtes, eliminat, 2. 🜍eis in- & externis ulc. sanat, illic cum fl. 🜍 & ♁ diaph. ♂. hic 🜍 & ⊖♀.
    - Tineâ præmissis laxantibus picationes.
    - Intertrigine exsiccantia, cerussi lap. cal. &c.
    - Pernionib⁹, vel sine cum nive Decoct. rap. &c applicat.
  - *OFFICINALIS*
    - *INTERNE* Exanthemata
      - Febrilia in
        - Princip. per absorb. præcipitantia, ut ocul. ♋. cor. rub. C C. ust.
        - Augmento per expellentia, Pulv. bez. *Senn.* Anglic. Emulf. ex sem. aquileg. napi &c. curat.
      - Solitaria per
        - 1. Evacuantia
          - Purg: ☿. dulc.
          - Sudores.
          - Viperina
          - Decoct. lign.
        - 2. Balsam. Sulphurea
          - 🜍 Citr.
          - fl. 🜍.
          - Rad. lapp. maj. &c. tractat.
    - *EXTERNE*
      - 🜍rea,
      - ☿rialia & Cosmetica.
      - Balnea ex herb sapon. fl. cham. samb.
      - Picationes & similia suppeditat.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In variolis & morbillis cave, ne alvum in principio obstructam, ad sollicitationem muliercularum, clysteribus, aut laxantibus sollicites, ne variolis retrocedentibus suffocatio, aut alii mortis prodromi sequantur.

II. In Scabie aliisque excretionibus cutaneis non facile Topicis, cumprimis linimentis externis utere, nisi laxantia aliaque sanguinem depurantia præmiseris.

CONS. & OBSERVATIONES.

I.

RESPONSUM & CONSILIUM FACULTATIS MEDICÆ GISSENÆ

desuper Quæstione:

An grassantibus variolis Principes Juventutis ad Academiam mittendi?

AD D. TACKIUM. PP.

E Literis Tuis, die 13. hujus Darmstadio ad me datis, observavi, quòd, cùm jussu Serenissimi Principes Juventutis die 22. hujus ad Academiam nostram migraturi sint, fama autem ferat Variolas insigniter hic grassari, Excellentissimus Dn. Præses desideret, ut Professores Medicinæ omnes & singuli convenirent, negotium hoc mature pensitarent suumque judicium è veris principiis Medicis ocyus impertirent. Huic desiderio ut eâ, quâ decet, submissione satisfieret, cum reliquis Professoribus Medicis & Collegis meis deliberavi, & quoniam ex Honoratissimi Dn. Affinis epistola elucescit, hoc cumprimis in quæstionem venire.

An grassantibus hic variolis tutum sit, ut Principes Juventutis huc se conferant?

Unanimiter judicavimus, quòd, ob rationes mox dicendas, utique vereamur, ne Illustrissimi Principes Juventutis citius & facilius hîc variolis corripiantur, quàm Darmstadii, idque 1. quoniam contagium jamdum hîc oberrat & variolæ insigniter in adultos æque ac infantulos sævire observantur. 2. simul constat, quòd licet Illustrissimi Principes juventutis morbillos olim experti sint eosque superârint, attamen à variolis (quæ tamen idem individuum sæpè iteratò corripiunt) hactenus immunes fuerint, Accedit 3. ipsa subjectorum consideratio, ubi similis constitutio plethorica (qualem in Principibus Juventutis observavi & Honoratiss. DN. Collega, tanquam Archiater Ord. luculenter satis dignoverit) facillimè in easdem incidere posset, maximè, quòd 4. aëris mutatio plerumque aliquam in corpore mutationem causetur, utpote quæ non tantùm in curatione, sed & morborum productione plurimum valet eoque promptius, si 5. cibus & potus, cum reliquis rebus diæteticis, quodammodò immutantur, eâque de causâ, intuitu aquæ nostræ aliarumque circumstantiarum, futura invasio non sine causâ pertimescenda esset; & licet certum sit, hâc vice notabiliorem malignitatem in variolis minus observari, plurimosque infantulos felicissimè evadere: attamen idem sententiam nostram, ob causas supradictas, adeò evertere nequit, ut potius rationes nostras Honoratissimi Dn. Affinis, ceu Medici præsentis, ulteriori ponderationi relinquamus, utpote cui Serenissimorum Principum constitutio tenera intimius perspecta erit sicque (utut contingentium nulla determinata veritas) facilius prospicere & quid hâc in re sive consuli, sive sustineri possit, decernere poterit &c. Sign. die 14. Februarii Anno 1666.

LAURENTIUS STRAUSSIUS, Decan.
MICHAEL HEILAND, D.

II.

SCABIES & TINEA CURATA.

Filiola DN. Johannis Jacobi Kneiffii, Mercat. Francofurtensis, quintum ætatis annum habens, conqueri cœpit de abdominis dolore, quod durius apparebat totumque caput tineâ exulceratum erat, cujus ulcera manantia & fœtida pediculis innumeris referta videbantur. Vocatus, ob M.S. impuram & infectam, illi præscribo nodulum sequentem:

℞. Rad. Oxylapath.
Enul.
Liquirit. ana ℥ß.
Fol. Scabios.
Scordii
Fumar.
Capill. ♀.
Summit. Lupul.
Flor. acac. ana p. j.
Sem. Fœnicul.
Cuscut. ana ℥j.
Fol. Senn.
epithym. ana ʒiij M.

Conquassata excipiebantur nodulo, qui imponebatur cerevisiæ, cujus usu manè cœpit excernere pravam materiam, cum multis ascaridibus & sic egregiè purgabatur. Capiti hoc linimentum applicatum:

℞. Baccarum lauri
Lithargyr. ana ℥j.
Pulv. Nicot. ℥ß.

Terantur cum aceto & 🝆 myrtino. F. Linim. Hoc Capiti inunctum mane & vesperi abluebatur Vino, in quo Agrimonia cocta erat. Abhinc iterum inungebatur, donec tandem scabies & ulcera intra 3. septimanas exsiccabantur caputque sanabatur, quod intra triennium ab aliis Medicis curari non potuerat. *D. Scheffer in Man. Pract. Msc.*

FORMULÆ

α. & ω.

℞. Pulv. lax. polychr. ʒj.
Fl. 🜍. Scrup. ſ.
M. D. pro 2. dosib. in scab. tin. &c.

α. & ω.

℞. Syrup. de fumar. comp.
de cich. c. rhab.
ana ℥iij.
pulv. jalap. gr. i. ad. ij.
M. D. pro dosi, in scabie, aut aliis cutis affect.

* * *

℞. Croc. ♂. 🜍rati
flor. 🜍. ana ʒſ.
spin. vip. pulv. Scrup. j.
M. D. in lacte mat. contra eadem mala.

* * *

℞. ♁ diaphor. ♂al. ʒj.
Viperar. exsicc. ʒß.
Myrrh. Scrup. ß.
⊖. vol. CC. gr. v.
M. D. bis de die Scr. j, in ▽ fl. acac. contra eadem.

* * *

℞. Pulv. alcalin. invert. ʒj.
Cinnabarini Scrup. j.
M. D. in Principio variol. & morbill. bis vel 3. de die.

* * *

℞. Corall. rubr. præp.
Lapid. ♋. præp.
ana ʒß.
Pulv. bez.
March. ana Scrup. j.
Ther. coel. gr. iij.
M. D. parum, bis de die, in variolis, tempore ebullitionis.

℞. Pulv.

* * *

℞. Pulv. bezoard. nostr. ℨj.
☿. diaph. Scrup. j.
myrrh. Scrup. ſ.
M. D. bis de die Scrup. j, post 3. diem in variolis, cum ▽. fumariæ.

* * *

℞. Sem. aquileg.
napi ana ℨj.
Amygd. dulc. ℨij
C. s. q. ▽. fl. aquileg. Emuls.
adde Mag. CC. ℨſ.
sacch. perl. parum.
M. D. pro ℥. l. 4. doſibus in variolis temp. excretionis.

* * *

℞. Lap. calam. præp.
Tut. præp.
Ceruſſ. pulv.
Cret. ana ℨſ.
Myrrh. Scrup. j.
M. F. Pulv. externè achoribus, cruſtæ lacteæ &c. inſpergendus.

* * *

℞. Lact. ☽.
ſuccin. præp.
ceruſſ. præp. ana ℨj.
flor. ♃. ℨſ.
M. F. Pulv. externè inſpergendus.

* * *

℞. Axung. porcin. Unc. ſ.
♃ citrin. pulv. ℨiſ.
c. ℴℴ ♀ p. d. F. linim. contra ſcabiem.

* * *

℞. Decoct. ♆ lib. ſ.
ℴℴ ♀ per deliq. ℥iſ.
M. D. pro abluendis Veſtigiis à ſcabie relictis.

CAP. X.
DE FLUXIBUS ALVI.

FLUXUS ALVI est frequentior dejectio, ab intestinorũ irritatione proveniens.

- *PHÆNOMENA.*
  - Fæces alvi nimium & impetuosè sæpè profluunt, sub dentitione spumosæ, variò colore tinctæ & viscidæ in DIARRHOEA: Cibis indigestis prodeunt bus in LIENTERIA: Chylo admixto in FLUXU COELIACO: Sanguine simul cum torminibus expresso in DYSENTERIA; adsunt & rugitus abdominis, cardialgia, febricula, cephalalgia vomitus.
- *SUBJECTUM* est
  - Ventriculus in Lienteria.
  - Ductus Intestinorum in reliquis alvi fluxibus.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est irritatio intestinorum.
    - *MATER.* sunt humores acres salini è Faucibus, Pancreate, ves. bilariâ, gland. int.
  - REMOTÆ sunt
    - Diætæ vitia in
      - Nutrice, quoad potum frigidum, refrigerat. mammarum.
      - Pueros, Lacte serosiori & acriori, fructi. horæis.
    - Dentitio difficilis, variolæ confluentes, contagium.
- *PROGNOSIS* alvi fluxum
  - Salutarem dicit
    - in
      - Dentitione, ubi convulsiones præcavet.
      - Catarrhis & hydropis initio
    - si flavescentia, aut albicantia criticè rejiciantur.
  - Periculosam
    - in febribus malignis cum vomitu & cardialgiâ, variolis communibus & ubi fœtida, aut sanguinolenta excernuntur.
  - Lethalem, si in febribus acutis fœtida prodeant.
- *CURATIO* remotis externis 1. Hum. p. n. per vomitum revellit. 2. Orgasmum illorum sistit 3. Noxam intest. illarum curat
  - Sub dispensatione
    - *PRIVATA* dando
      1. Rad. ipecacuanhæ Scrup. ß.
      2. ▽. menth. pulv. nuc. mosch. cum ℞. op. Ther. nostr. camphor. croc. ♂ 🜍.
      3. Adstring. & vulneraria.
         - Rad. tormentill. pulveris.
         - pulv. ♂ n d pulv. bez.
         - °°° nucist. in & externè.
    - *OFFICINALI* præscribendo
      1.
         - Vomit. aut Laxativo adstring.
           - Pulv. irid. Florent.
           - ipecacuanh.
           - ♀em, c. Torment.
           - rhabarb. tost. myrobal.
           - c. rad. torm. Syrup.
           - d. cich. c. rhab.
         - Bezoard. diaphor. Ther. ℞. bez.
      2. in
         - Diarrh. Rad. Torment. Decoct. mastich. cum Mithrid. Ther. & similia.
         - Dysenter. Lap. hæmat. unicornu fossil. bol. Armen. extr. opii. Nuc. moschat.
         - Lienteria: Pulv. Stom. Birckm. pulv. Nuc. mosch. mac.
         - Flux cœl. sem. nasturt. arc. duplic. ♁ diaph. ♂ale.
      3. Adstringentia vulneraria
         - interna: Mumiam, gummi Arab. sperma ceti.
         - externa: Clyst. Terebinth. Fotus ex Decoct. chamomill.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Spontaneas Scorbuticorum, aut ab errore externô natas Diarrhœas repentinâ adstringentium exhibitione noli inhibere, ni hypochondriorum intumescentias, respirationis difficultatem aliaq; tum à *Fernelio de Corp. part. c. 9.* tum à *Willisio de scorb. c. 3.* observata mala incurrere velis. Idem de Diarrhœâ dentientium & variolarum confluentium censendum.

II. Purgantia interim & laxativa cautissimâ offeras manu, illorum potissimum ratione habita, quæ blandâ adstrictione relaxatum stomachi & intestinorum tonum roborant.

CASUS.

Infans 4. annorum, tenerioris texturæ, præcedente die Sabbathi in Diarrhœam incidebat, undè summè debilitabatur. Adhæc nihil cibi capit, plorat sellam petens, nil nisi pituitam excernens. Calor immodicus non est, unde & vinum bibit. Petitur consilium.

RESPONSUM

D. D. Georgii Wolfgangi Wedelii,

P. P.

Literas Tuas obtinui quàm optimè, indeque percepi, Infantem Tuum per aliquot dies fluxu alvi correptum esse, quem sine dubio aër æstuosus, ut & bilis acris & uberior induxerunt. Huic ut juvante DEO obviam eatur, sequentia medicamenta adhibenda duco,

℞. Pulv. stypt. D. Wedelii
bezoard. ejusdem ana. gr. XV.
Laud. opiati gr. ß. M. F. l. a. pulv. Div. in 2. p. æ.
Detur mane & vesperi, in cerevisiâ calidâ.

A me-

A meridiè autem hora 3. aut 4. de ſeq. ℞. in cerev. ſumatur:

℞. Tinctur. Bezoard.
Eſſent. theriac. ana Scrup. iß.
anod. g. vj. M.

Externè ſeq. unguentum & ſacculus umbilico applicentur:

℞. Unguent. Paregor. D. Wed.
D. in Pyxide.
Sign.
Sälblein
auff den Nabel
zureiben.]

℞. Rad. Galang. ʒj.
Fol. menth.
meliſſ. ana mß.
Fl. cham.
aneth. ana p. ij.
Sem. car.
aniſ. ana Scrup. ij.
M. includ. ſacc. calefaciendo.

Abdomini etiam ſeq. oleum bis ter vel quater inungi & ſacculus antecedens imponi poterit:

℞. ℴℴ. anethi,
carminativi Mynſ. ana Scrup. j.
ſuccini (ob metum epilepſ.)
rut. chamom. ana. g. iv.
M. F. l. a. Linimentum; Deus autem benedicat!

OBSERVATIONES.

I.

Filia mea natu ſecunda, 6. annorum, ob copioſiorem ribium eſum & vini limonati potum incidit in Dyſenteriam. Dedi illi Rad. ipecacuanhæ Scrup. ß. Inde bis vomuit & ſtatim convaluit. Eâdem ratione plures infantes, imò & adultos percuravi, ut ex hiſtoriâ ſeq. pateſiet.

2. An-

II.

Anno 1698. Conjux Dn. D. Bilefeldii, Prof. Theologi Prim. Gisseni, t. t. Rectoris Acad. Magnifici, post usum acidularum incidit in Dysenteriam. Vocatus præscripsi Decoctum Priapi Cervi, cum Syrup. coralliorum & Pulv. Pannonicum rubrum cum Theriacâ cœlesti, imperando sudorem. Cùm verò à Theriacalibus Cephalalgiâ se corripi conquereretur, clysterem Terebinthinatum, cum balsamo Peruviano injici curavi, potui infundendo Rad. Tormentill. CC. ust. & Myrtillos exsiccatos, ast omnia in cassum. Augebatur fluor cruentus, inprimis tempore nocturnô, cum doloribus immanibus. Dedi ergò rad. ipecacuanhæ (quam ob metum abortus hactenus Gravidæ propinare subverebar) idque cum levamine, durante saltem diarrhœâ incruentâ. Repetita dosi ipecacuanhæ duos bolos oblongos, instar polyporum, è variis cibis coagulatos, evomuit & abhinc convaluit.

Aliam, per ☿ emeticum à me curatam, Dysenteriam *vid. in Miscellan. Acad. Germ. Cur. Dec. II. Ann. II. Obs.* 168. *pag.* 380.

III.

Dysent. Epidemicam cum vomitu & cephalalg. Butisbaci atque Gissæ A. 1709. horribiliter grassantem, feliciter quoque curavi rad. ipecacuanh. & theriacalibus.

F CON-

CONSILIUM D. JOHANNIS TACKII, Archiat. Darmst. AD *Illustrissimum Dominum,* DN. GEORGIUM ERNESTUM, *Comitem ab Erpach, DN. in Breuberg. &c.*

P. P.

DYSENTERIA, quùm ubivis ferè grassari incipiat, in aëre suum cepisse ortum videtur, ita ut sub rore maligno fructibus & aquis ac consequenter hominibus se affricuerit. Equidem haud ignotum est, non tantum vina annô præterlapsô ad maturitatem non pervenisse, sed & inter pecora lues varias & strages observatas fuisse, quæ per venenosas & corrosivas irrorationes & melligines se gramini, herbis & fructibus, imo & aquis miscuerunt, iisque pedetentim infectis omnes illos, qui iisdem usi sunt, corripuerunt. Fructus enim à rore aëreque corrosivô humectati fermentum ventriculi subacidum in acrimoniam acerbissimam mutare & instar aquæ fortis acuendo, intestina excoriare & per alterationem bilis succique pancreatici, in qualitatibus suis nimium exaltatis, tormina intestinorum & tandem causticitatem & exulcerationem causantur, quibus abhinc pituita cum sanguine non sine insigni tenesmô subsequi & nî maturè obviam eatur, ipsa mors inferri solet.

Hâc de causâ eô tempore ab omnibus aquis crudioribus, fructibus acerbis & non bene coctis abstinendum, omniaque quæ

quæ aliquid corrosivi in se habent, ⊖ scilicet, acetum, cerevisia acida, vina immatura, brassica muriâ condita, vinum adustum, melones, cucumeres, cucurbitæ & similia, ni probè correcta & alterata sint, cane pejus & angue fugiantur.

Econtra, quùm aëris præcipuè sit habenda ratio, è re erit, si crebra suffimigia fiant, per lignum juniperi accensum, grana juniperi, mastichen, succinum, olibanum, rosas rubras & cumprimis vulgatum satis millefolium, simulque præservandi gratiâ 9. grana juniperi omni mane devorare, utpote quæ instar balsami veri, aut Terebinthinæ, vim balsamicam in se fovent & M.S. non minus, quàm intestina conservant. Cui quoque fini inserviet, si indies, tempore matutinô, cuspide cultelli portio Theriacæ, aut Electuarii diascordii Fracastorii; aut Electuarii nostri Præservativi sumatur, quod ita præscribitur:

℞. Micletæ Nicolai,
Elect. præserv. & curat. aa ℥j.
Confect. alkerm. ʒjß.
Syrup. corall. ʒj.
Tinct. Lap. hæmat. ʒß.
M.

S. Elect. Præservat. & Curativum, alle Morgen ein Messerspitz voll bey einem Gesunden / aber 3. bey einem Krancken.

Quodsi verò quis ipso malò jam affectus sit, in Diætâ hoc observetur, ut illis juscula hordeacea, mucilaginosa, Gelatina C. C. & pedum vervecinorum, & si febris absit, lac chalybeatum,

aliæque pultes ex milio aut pane triticeo c. lacte paratæ & ne coagulentur, saccharo conditæ propinentur.

Interim probe observandum, ne statim adstringentia dentur, quibus insigne damnum, tam intra, quam post curam inferri valet, ita ut plurima symptomata inde orta fuerint; eâque de causâ; si quis XX. & quod excurrit, annos habens, malô hoc corripiatur, statim ʒj. rhabarbari, parum tosti & pulverisati, in paucâ quantitate syr. ros. aut succo citri assumat. Vel & ℞. Cort. Myrobalan. qui flavescunt, ʒiij. & Coq. in ▽ plantag. ad reman. ℥iiß. col. add. Syr. cydon. ℥i. rhab. tosti ʒj. & pro unâ dosi sumatur. Junioribus dimidium detur, quod, ni ad causam aut productum morbosum eliminanda, sufficiat, reiteretur, donec omnis materia peccans eliminata sit. Quin & seq. clyster adhiberi poterit:

℞. Lact. chalyb. aut ▽. hord. chalyb. q. s.
Rad. torment. ℥j.
Herb. plantag.
anserin. aa. Mj.
Mell. ros. ℥j.
Vitell. ovor. N. ij.
Sevi hircini, aut cervini ʒvj. F. Clyster.

qui & junioribus, sed ad dimidietatem tantum, infundi poterit. Licebit etiam Scrup. j. ad ʒß Philonii Romani addere. Corpore sic purgatô tutò ad adstringentia pergere licebit.

Inter alia decantata sunt Lap. hæmat. visc. quern. ☉. ust. fol. quercûs, burs. past. ▽. hyper. Rad. tormentill. gran. mast. tamarind. in vino rubro &c. Quoniam verò tormina gravissima conjuncta sunt, hinc ☍ amygd. dulc. aut ol. oliv. in Malvat. (si febris absit) sumantur, quibus ʒij. ad ʒiij. Syr. pap. albi, imò & laud. op. gr. j. addi possunt. Conducit etiam, si croc. ♂ gr. x. l. corall. rubr. ʒj. c. gran. j. laud. opiati sumantur.

Si bi-

Si bilis in ventriculò redundet, vomitiva, à Medico petenda, egregiè se gerunt. Vel & sumatur luti è fornace figulinâ quantitas nucis avellanæ, cum vit. ovi & paucò NM. Sed talia sæpius reiteranda sunt.

Externè inunctiones & emplastra, ut & epithemata ℴℴ sa conveniunt, cumprimis ℴℴ nuc. mosch. expr. quod & internè sumi potest. Facit huc cera virgin. pani albo tosto inducta. Ol. cydon. myrtillor. absinth. nard. menthæ, plantag. fol. quercûs, cum ♈. mixta & expressa. It. Crust. pan. c. mastich. NM. caryoph. Omentum vervecinum abdomini impositum. Ægri etiam anserinâ se detergere possunt &c.

Potus sit ▽ chalybeata, vin. cyd. it. Emulf. amygd. c. ▽. fol. quercus. Vinum rubrum non statim in principiò inservit, cumprimis si calor p. n. urget & vires adhuc constant. His verò deficientibus & absente febri modicè sumtum conducit.

Febris si jungatur sitisque intensa adsit, fluxus etiam alvi nimis urgeat, V. S. in brachio administretur & abhinc tempore decubitus. ℞. Conserv. rosf. antiq. ʒij. laud. opiat. gr. j. ad gr. iß. pro diversitate ætatis, cum conf. alkerm. Scrup. i. & Syr. de papav. ʒj. Hoc dolorem sopit, somnum producit & fluxum alvi inhibet. Medicus plus ultra ibit.

Ad confortandum sumatur Syr. corall. rubr. cydon. ana ℥j. Syr. pap. albi ℥ß. conf. alk. ʒj. ▽. torment. fol. querc. & burs. past. aa. ℥ß. capiatur sæpe cochleatim.

DEUS T. O. M. omnibus benedicat, V. & Domum Illustrissimam ab omnibus malis conservet. D. Darmstadii die 13. Aug. 1666.

Illustr. V. Excell.

humilimus Servus

JOH. TACKIUS,

m. ppriâ.

FORM. & DESCRIPTIONES.

*
* *

℞. Rad. ipecacuanh. Scrup. ß.
ocul. ♋. gr. iij.
M. D. pro dosi.

*
* *

℞. ▽. menth. Unc. ij.
Ther. n. camphor. ʒj.
Sacch. syrupis. Unc. s.
M. D. cochleatim.

*
* *

℞. Terr. sigillat. p.
Rad. Tormentill.
pulv. aa. ʒs.
Nuc. Mosch. Scrup. s.
extr. opii gr. ii.
M. F. Pulv.

*
* *

℞. Ther. n. camph. ʒij.
induc. super alutam & imp. umbilico.

*
* *

℞. ℴ℗. Nucist. ʒj.
mac. destill. gr. ij.
M. F. balsam.

*
* *

℞. Rhabarb. tosti Scrup. ß.
Syr. d. cich. c. rhab. ʒiij.
M. pro dosi.

*
* *

℞. Decoct. mastich. Unc. ij.
▽. cinnamom. ʒij.
Pulv. Pann. rub. Scrup. j.
Ther. cœl. gr. ij.
Myv. cyd. arom.
Syr. corall. aa. ʒiij.
M. D. cochleatim.

*
* *

℞. Unicorn. fossil.
Lap. hæm. præp. aa. Scrup. ß.
Ther. cœl. gr. ij. M. F. Pulv.

PULVIS STYPTICUS, D. D. Wedelii.

*
* *

℞. Rad. bistort.
torment.
Sang. Dracon.
Lap. hæmatit.
Corall. rub. præp. ana ʒij.
Nucist. Unc. ß. M.
D. à Scrup. j. ad ʒß. in Diarrhœis æquè ac dysenteriâ, in vehiculô convenienti.

CAP.

CAP. X.
DE
EPILEPSIA.

EPILEPSIA *est repentina sensuum interceptio, c. motu partiũ violento, à sublatô spirituum æquilibrio, irritationem insequente, orta.*

- *PHÆNOMENA*
  - Præcedente summâ inquietudine, somnô interruptô, insomniis turbulentis, horroribus & terroribus subitaneis, in ipso paroxysmo sensuum, tam internorum, quàm externorum orbatio, & si non totius, plurimarum tamen partium motus convulsivus, oculorum inversio & contorsio, spuma circa os, excrementa involutariè prodeuntia & similia complura observantur: Insequente dolore, lassitudine & subinde paralysi, redeunte juxta phases ☽ paroxysmo, si malum radices egerit.
- *SVBJECTVM*
  - In CONSENSUALI utplurimùm Ventriculus est, quæ species malo per essentiam frequentior.
  - In ESSENT. primariò spiritus animales; secundariò nervi afficiuntur.
- *CAVSA*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est irritatio eamque consequens spirituum confusio & sublatum æquilibrium, sive privativè illud fiat, per obstructionem fibillarum nervearum, sive positivè, ob particulas explosivas spiritibus permixtas.
    - *MATERIALIS* sunt particulæ acres, acidæ inæquales, nervos & ⩘. irritantes, lumbrici &c.
  - *REMOTA sunt*
    - Vitia Diætæ & abusus vini in Nutricibus.
    - Conceptio tempore fluxus menstrui.
    - Æstus febrilis & variolæ.
    - Dentitio difficilis &c.
- *PROGNOSIS.*
  - Si à dentibus, aut variolis, his prodeuntibus utplurimũ cessat epilepsia, nec quemvis terrere debet. Sin minus cedat, malum. Interim & post pubertatem remanens curari valet, contra aph. 7. S. V.
  - Si hemiplexia jungatur & excrementa nigricantia prodeant, aliquoties lethalem observavi.
- *CVRA*
  - *INTRA PAROXYSM. excitat*
    - Proprii nominis acclamatione.
    - Membrorum extensione, vellic.
    - Ori salina affricando & spirituosa infundendo.
    - Naribus fœtida, ⩘. ⊖. ✱. & sim. applicando.
    - Clysteres acriores infundendo.
  - *EXTRA PAROXYSM.* 1. Caus. eliminat. 2. Specificis malum tollit.
    - *PRIVATIM* dando
      - 1. Vomitoria, aut laxantia repetita.
      - 2. Pulverem n. cinnabarinũ, grana Pœoniæ, ⩘ ⊖ ✱, ⩘ cc. visc. querc. Fab. S. Ignatii
    - *PVBLICE*
      - è FONTE PHARMACEVTICO
        - 1. Vomit & Purgantia &c.
        - 2. Antepileptic. anodynis mixta, Pulv. Marchion. specif. cephal. 🜍 aur. ♁. Ther. Pilul. VVildengansii.
      - è FONTE CHIRUR.
        - Cauteria, Italis consueta.
        - Emplastr. pro bregmat.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curandâ Epilepsiâ contumaciori Vomitoria, etiam repetita, negligenda non sunt, sine quibus nullam epilepsiam curari *Dn. Wedelius in Colleg. Msc. ad Timæum à* Güldenklee testatur.

II. Cave ne cinnabarinis salia, cumprimis fixa, misceas, ne mixtura ☿ sublimato similis hinc emergat & convulsiones augeat.

OBSERVATIONES.

I.

D. Frid. Hoffmannus, Prof. Hallensis, in *Colleg. Pract.* Msc. Puerum decem annorum, post variolas, epilepsiâ correptum sequentem in modum restituit: 1. Singulis mensibus, 4. diebus ante plenilunium, sequens vomitorium, his in affectibus expertum, dedit:

℞. ♁. nativ. gr. x.
☉. fulmin. gr. iij.
♁. emet. gr. ij.
☍. mac. gr. ij. M.

Quô sumpto bilem viridescentem ἄνω ϗ κάτω rejecit. 2. Omni septimanâ Pilulas Cephalicas laxativas obtulit:

℞. Gummi elemi.
succini.
Extracti panchymag. Cr.
trochisc: alh.
☿ dulc. ana Scrup. j.
Extr. lign. aloës.
Mosch. gr. viij.
⊖ succin.
balf. Peruv. ana Scrup. ſ.
☍. lavend. g. iiij.

M. F. Pilul. ex Scrup. j. n. XX. D. XI. pro dos. omni die cum cibis usus fuit. 3. Sale vol. ℞. ⊖*.

℞. Flor. ⊖*.
⊖. vol. CC. ana ʒiſ.
ſuccini ʒj.
M.

Denique Emplaſtrum cephalicum vertici fuit applicatum. Hiſce per 4. menſes uſus, reſtitutus fuit.

II.

Aliquot Infantes curavi, convulſiones, ſive ſpasmos leves habētes in facie, manibus & pedibus, cum læſione mētis, geſticulationibus variis 1. purgante potione 2. alternis diebus pil. ſplenet. n. d. No. 5. vel 7. 3. ſudoriferis, Decoct. Chin. &c. *D. Sebaſt. Schefferus in Man. Pract. Mſc.*

III.

Puella Ludimoderatoris Giſſeni, Geibelii, annorum V. tempore veſpertinô, de dolore ventris conqueritur, cætera ſana. Summô mane diei ſeq. Paroxyſmô apoplecticô (quô præcedente jamdum anno laboraverat) corripitur, obmuteſcit, ſpuma circa os apparet, ſtertit, oculos hinc inde torquet, alterum latus convellitur, alterô reſoluto: Præſcribo clyſterem Terebinthinatum & cum veſica diſſiliret, ex lacte, vitello ovi & ſaccharo Thomæ, ut lumbrici (quorum ſuſpicio aderat) ad inferiora allicerentur, quorum unus cum levamine prodibat. Internè ſimul Eſſent. Caſtorei, cum vehiculô appropriatô, propinabam, linguæ ♂ pip. & caryoph. applicando, quorum acrimoniâ excitata ſtatim linguam movebat & oculos aperiebat. Abhinc præſcripſi Mixturam Apoplectico-Epilepticam, ex ▽. cer. nigr. prim. ver. Eſſent. caſt. liq. CC. ſuccin. &c. Lateri verò reſoluto nervina ſpirituoſa affricari juſſi, quibus ſenſim convaluit, poſtquam in fine ſimul ſeq. pulv. contra Vermes (quorum XVI. rejecit) uſurpaverat: ℞. Spec. diaturb. c. rhab. ſem. Cin. ana ʒj. M. D. pro 3. doſibus.

IV.

Olim hîc Gissæ degebat Empiricus è vulgi fæce, qui Epilepsias inveteratas & habituales repetitis vomitoriis è flor. ♁. & visci quercini magnâ dosi diu continuatâ curabat.

FORMUL. & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. ☿. emet. gr. j.
pulv. irid. Fl. gr. v.
Cinnab. nat. præp. gr. iij.
M. D. pro dos.

* * *

℞. Pulv. n. cinnabarini.
Rad. Pœon. Mar.
Cran. hum. præp: ana Scrup. ij.
Extr. op. gr. ij.
M. D. bis de die, gr. x. in Lacte mat. vel seq. vehicul.

* * *

℞. ▽. menth. ℥iij.
⁓. CC. ʒs.
Sacch. syrup. ℥j.
M. S. Wasser zum Pulver.

α. & ω.

℞. Pulv. Marchion.
epilept. Sennert. aa. Scr. j.
Cinnab. ♁. Scrup. s.
Ther. coel. gr. ij. M. pro 3. a. 4. dos.

* * *

℞. ▽. fl. Til.
ceras. nigror. ana ℥is.
epil. Langii ℥j.
Liq. CC. succin. ʒjs.
cran. hum. præp. ʒj.
Pil. Wildeg.
Laud. op. ana gr. j.
Syrup. de Pœon. ʒvj.
M. D. cochleatim.

PULVIS EPILEPTICUS D. CONERDINGII.

℞. Sem. Pœon. excort.
Rad. pœon.
Dictamn. alb.
Visci quern. ana ʒij.
Ungul. alc. præp. ʒijs.
Ras. ebor. Scrup. j.
Cran. hum. præp. ʒvj.
Fol. ☉. N. X. M. F. Pulv.

* * *

℞. Fab. S. Ignatii
Scrup. j.
Rad. Pœon. pulv.
Gran. Pœon. excort. & p.
ana Scrup. ſ.
Extr. op. gr. j.
M. Div. in vj. p. æ.
D. mane & veſp.
S.
Sonderliches Pülverlein/ Morgends und und Abends einzugeben.

* * *

℞. Infuſ. Fab. S. Ign.
cum ▽. menth.
fl. Til. ana ℥iij.
D. S.
Vermiſchtes Balſam-Waſſer auf etliche mahl zu geben.

☿. CINNABARINUS CONTRA EPILEPSIAM

D. D. Volckameri.

℞. ♁. nativ. Hungar. opt.
☿. dulc. ana ʒij.
Magiſt. Margarit.
Eſſent. Corall. ſicc. Bilgeri
ana Scrup. ſ.
Croc. Auſtriac. gr. v. M.
Doſ. Scrup. ſ. ad gr. xv.

ESSENT. CORALL. SICCA D. BILGERI

ita paratur.

Corallia bis calcina in furnô figulino, ſolve in aquâ aliquâ fragrante, cremorem ſupernatantem aufer cochl. argenteô, ſicca & ad uſum reſerva.

EMPLASTRUM ANTEPILEPTICUM EMPIRICORUM.

℞. Helleb. nigri, Rhabarb.
Euphorbii,
Terr. ſigill. gryſ.
Capit. allii n. ij. M.
quod fronti applicatum ſtupidos & qſ. delirantes reddere dicitur ægros eosque curare.

CAP. XI.
DE LUMBRICIS.

LUMBRICI h. l. sunt vermes intestinorum, è semine suo, per putredinem geniti & infantibus molesti.

- **ΦΑΙΝΌΜΕΝΑ.** Præter addiphagiam tormina frequentia puerulis molesta, cum vel sine borborygmis, accidunt: Appetitus mox deficit, mox augetur: Pruriunt nares: Adsunt inquietudines, terrores & stridores dentium in somno: Facies pallida, circulus plumbeus in oculis horumque cavitas: Convulsiones variæ, tabes, mictio cruenta, febicula, fœtor oris, tussis sicca. Adhæc crebrò salivant, 🜄 primum claræ mox lactescunt & subinde lumbrici prodeunt, sive integri, ut LUMBRICI LONGI & ASCARIDES, sive frustillatim, ut LUMBRICI LATI, *Fig.* I, *Tab.* III. depicti.
- ***SUBJECTUM*** sunt intestina, tam crassa, quam tenuia; quandoque & ventriculus.
- **CAUSA**
  - ***PROXIMA***
    - *FORMALIS* est fracedo & putredo verminosa indeque subortus calor, ovula excludens.
    - *MATERIALIS* sunt ovula & seminia, ab insectis in cibos dulciores deposita & assumpta.
  - ***REMOTA***
    - Sunt cibi, cumprimis carnes & fructus horæi, nimiâ quantitate assumpti.
    - Saccharata item, mellita & lacticinia.
- ***PROGNOSIS*** Ascarides facilè: Lumbrici longi difficulter: Lati difficillimè pelluntur. Præstant albi flavis & rubris. Præstat etiam mortuos egredi, quàm vivos, idque in febri benignâ. In malignis autem mortui sunt pejores, ob materiæ malignitatem. Vivi hîc in principio & augmento mali, in declinatione meliores, ubi naturæ robur arguunt.
- ***CURA*** remotis externis 1. Lumbricos enecat 2. eosdem expellit
  - ***DOMESTICIS***
    - 1. Chylosis, oleosis, acribus & amaris. Hîc recrementis lupuli, flor. Tanaceti, fellibus: Illic semine nasturtii: istic passulis, amygd. dulc. & eorum ℴℴ, quæ & poros obstruunt & nimium nutriendo illos crepare faciunt.
    - 2. Pulv. jalapp. Pil. ☿. ☿ crud. sacchar. ☿ imbutô; item Clysteribus ex lacte paratis alliciendo.
  - ***OFFICINALIBUS***
    - 1. Anthelminticis.
      - Simplicib⁹, Sem. cinæ. s. Santon. corallin. Chin. Chin.
      - Composit. 🜄. graminis. Pulv. contra Verm. Aug. Spec. dia☿. Myns.
    - 2. Laxantib⁹ & purgant.
      - Simplicib⁹,
        - Internis: Rh. barb. rad. jalap. ☿ vulg.
        - Extern. Felle tauri, aloe cum myrrha.
      - Composit. Pulv. diaturb. cum rhabarb. Syr. d. cich. c. rhab. Pil. ☿. & aloeticis.

CAU-

MONITA PRACTICA.

I. Anthelminticis aut conjungas, aut postponas laxantia & purgantia, ne lumbrici in corpore putrescentes febrim continuam causentur, cujus exemplum vid. in *Nosocomio* nostro *Academico.*

II. Inter vulgi anthelmintica caveat sibi Medicus à lumbricis infantum exsiccatis, cùm in corpore regenerati proventum horum insectorum magis augeant, quàm removeant, conf. *Miscell. Acad. Germ. Cur. Dec. II. Ann.* 8. *Obs.* 89. *pag.* 202.

III. Cautè quoque cum ☿ agendum, quem in tenerioribus tremorem inducere observari.

CASUS & OBSERVATIONES.

I.

Puella quædam, duos habens annos, quolibet vespere calorem p. n. febrilem sentiebat, cum tussi siccâ, pruritu narium & abdominis duritie. Lumbricos subesse ratus Scrup. *j.* seq. pulveris illi præscribebam:

℞. CC. præp.
Corallin. præp. ℥ſ.
Rhabarb. Scrup. *j.*
☍ citri g. ii*j.* M.

A primâ exhibitione excrevit primò ascarides, mox & lumbricos longos: Cumque sub calore lipothymiâ tentaretur, sequentem julepum addid:

℞. ▽. Graminis.
portulac.
acetos.
syr. acetos. citri ana Unc. ſ. M.

Ita hiſce ſanitatem recuperavit. *D. Schefferus in Manual. Pr. Mſc.*

II.

Puero V. annorum, cum lumbricum quendam excreviſſet pluresque adeſſe ſuſpicio eſſet, ob calorem febrilem & continuum narium pruritum ſequentem potiunculam ordinavi:

℞. Aq. Gramins
portulac.
acetos. ana Unc. *j.*
Syrup. de berberibus,
de cortic. citri ana ℥*vj.*
Sem. citri contus,
CC. præp. ana Scrup. *j.* M.

Ventri imponi juſſi ſeq.

℞. Farin. lupin. Unc. *j.*
Fellis bovis
aceti fortiſſ. q. ſ. pro catapl.

Ita quosdam adhuc lumbricos excludendo convaluit. *Idem ibidem.*

III.

Febrem continuam à vermibus, per anthelmintica ſolitaria enecatis & in corpore putreſcentibus, obortam, ejusque curationem vid. in *Noſocomio noſtro Academico*: ubi ſimul in *Fig. 2. Tab. 3.* Vermem, monſtroſæ figuræ variaque de eo judicia obſervabis.

FOR-

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Sem. Cin. rec. pulv. ʒj.
Pulv. jalapp. resin. ℈ſ.
M. Div. in 6. p. æ.
D. circa Novilunium, bis de die
Vel
℞. Pulv. lut. ſ. reliq. lupuli,
fl. Tanaceti
ana ʒiß.
Rhabarb. vel jal. pulv.
Scrup. ſ.
M. D. ut ante
* * *
℞. ▽. graminis lib. ſ.
agit. c. ☿. viv. ali-
quamdiu, D.
pro aliquot doſibus
Vel
Saccharum cum ☿. crud.
teratur in mortariô
ligneô, aut vitreô,
donec nigreſcat
& D. pro uſu.
* * *
℞. Fellis Tauri inſp.
Aloes ſuccotr. ana
ʒj.
ſcamm. ♁. gr. ij.
℅. abſ. q. ſ. F.
Linim. pro umbil.

α. & ω

℞. Extract. abſinth.
helleb. nigr.
ana Scrup. ſ.
☿. dulc. gr. iij.
c. s. q. Eſſ. abſinth.
F. Pil. min.
conſp. pulv. ſem. lycop.
D. inf. 4. annorum.
* * *
℞. Spec. diaturb.
C. Rhabarb.
Sem. Cin. ana ʒj.
Corallin. pulveriſ.
ʒij.
M. F. pulv. pro
6. doſibus.
* * *
℞. Unguent. de arthan. ʒiij.
fellis tauri
Myrrh.
aloes ana Scrup. j.
℅. diacoloc. q. ſ.
M. F. Unguentum
umbil. & abdomini
illinendum.

CAP.

DE HERNIA ET PROLAPSU ANI.

HERNIA est prolapsus omenti, aut intestinorũ, à laxatione peritonæi oriens.

- *PHÆNOMENA.* Malô incipiente tumor mollis apparet, sive in umbilico plus solitô prominente in OMPHALOCELE, sive in inguine & scroto in EPIPLOCELE & ENTEROCELE, cumprimis erectô ægrô, evanescente plus minus eo, si in dorso jacet. In confirmatâ autem Herniâ tumor augetur, utut utrobique sit indolens, nisi intestina inflammata, aut à scybalis induratis infarcta sint. Quodsi autem interior intestini recti tunica prorsus extra corpus elabatur, de PROLAPSU ANI dubium restare non potest.
- *SUBJECTUM*
  - In Herniis Peritonæum ejusque Processus.
  - In Prolapsu ani intestinum rectum rectè dicitur.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est aut ruptio peritonæi ejusque processus, aut ejusdem relaxatio, quæ & in prolapsu intestini recti locum habet.
    - *MATERIALIS* aut recrementa sunt indurata, aut humores p. n. membranas hasce indurantes earumque tonum laxiorem & flaccidiorem reddentes.
  - *REMOTA* sunt
    - Dispositio hæreditaria, cum Herniosi herniosos generent. Clamor nimius, vehemens alvi compressio in ejusdem obstructione, nimia purgatio, vomitus vehementior, tussis, partus difficilis, ponderis gravioris elevatio aut gestatio, nimia crurum divaricatio, ictus & lapsus, ira &c.
- *PROGNOSIS.* Herniæ in Infantibus facilè curantur, facilius tamen Omphalocele. In adultis difficilius curantur, cumprimis si inflammatio, gangræna a. ileum conjuncta, quæ utplurimum lethalia sunt; idem de prolapsu ani statuendum, cui, si paralysis intestini juncta est, difficillimè succurritur.
- *CURATIO* 1. reponens & 2. firmans intestina, est vel
  - *DOMESTICA*
    - Ordinar.
      - 1. digitis, °o° & linteô munitis reponit intestina.
      - 2. Intestina firmat.
        - Quiete, quam annuam vult *Paracelsus*.
        - Medicamentis internis, sc. Sem. perfoliatæ, vel herniariæ.
        - Externè imponendo Terebinthinam & applicando subligacula.
    - Extraordinaria & Magnetica *Helmontii*.
  - *PUBLICA*, hæcque vel
    - PHARMACEUTICA.
      - COMMUN. quæ post repositionem
        - internè dat Decoct. vulneraria ex Herniaria, perfoliatâ & carminativis.
        - externè clyst. cataplasmata emollient. emplast. de pelle ariet. empl. contra ruptur. *Hoffmanni*.
      - REGIA Gallorum per
        - Spiritum ⊖. cum Emplastr. glutinat. & subligaculo.
        - *Vid. Polychrest. n. Exot.*
    - CHIRURGICA per
      - Ligaturam & subligacula
        - Vulgaria.
        - Nova cum elatere.
      - Sectionem
        - commun. castratoriam.
        - artificios. s. Punctum Aureum.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In repoſitione inteſtinorum, plus minus tenſorum, cave ne irrites crabrones & paſſioni iliacæ occaſionem miniſtres, unde ſuſpenſâ manu, ℴ℘. amygdalarum dulcium prius illitâ, tentanda erit.

II. Subligacula (quorum figuram exhibet *Platerus* in Praxi & *Geigerus in Kelegraphiâ pag.* 93. & ſeqq.) ob pediculorum progeniem aut crebrius mutanda, aut ☿. illinenda ſunt.

III. Cave ne in caſtratione peritonæum & proceſſus ejus, cum vaſis violenter attrahantur ſicque dolor, convulſio & inflammatio ſequantur, *id. ibid. pag.* 94.

CONSILIA & OBSERVATA CLINICA.

I.

EPISTOLA
DN. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
ad Herniosum, Conſilium ab eô petentem.

P. P.

EX Epiſtola tuâ obſervavi, quâ ratione ſæpius hactenus, non tantùm poſt aſſumptionem ciborum, ſed & jejunô ſtomachô exiſtente, torminibus abdominis correptus fueris. Cùm verò hæc ipſa maximâ ex parte ab herniâ, quâ laboras, propullulent, dum ob incongruum inteſtinorum ſitum contenta abdominis non legitimè moventur, unde flatus inteſtina cum umbilico diſtendentes & vellicantes oriuntur; hinc ad eosdem diſcutiendos ſequentia præſcribenda duxi: Primò quidem de ſeq. pulvere, poſt paſtum quemlibet, in cerevisiâ tepidâ tantum, quantum binis cultri apicibus capitur, ſumi poſſet:

℞. Sem. 4. carmin. ana ʒj.
perfoliat. pulv.
herniariæ pulv. ana ʒiſ.
Lap. ♋. præpar. Scrup. ij.
♁. diaphor. ʒſ.
Nuc. moſch. Scrup. j.
Sacch. ad pond. omnium M. F. Pulv.

Secundò ſingulis diebus, manè, 30. gutt. ſeq. Eſſentiæ in cereviſiâ calidâ ſumēdæ, quietem in lectò, aut in hypocauſto obſervando:

℞. Eſſent. traumat.
carmin. ana ʒij.
anod. Scrup. ſ.

Tertiò Emplaſtrum ſeq. poſt reſtitutionem inteſtinorum loco rupturæ imponendum:

℞. Emplaſtri Magnet. A. Sal. ℥iij.
contr. ruptur. ℥v.
Ol. anethi
carui.
chamomill. deſtill. ana gut. iij.
momordicæ q. s. M. F. Empl.

Quartò ſubligaculum his additum abdomini applicetur, quod impediet, ne inteſtina violenter rurſus excidant. Emplaſtrum per aliquot ſeptimanas geſtare poterit & abhinc, pro re natâ, renovare. Quod capitis dolorem attinet, cùm, ut ipſe refers, motum corporis inſigniorem ſequatur, vitando cauſam hanc præcaveri, vel, ſi nihilominus duret, aut veſicatorio, aut fontanella fugari poterit, internè ſimul pil. cephalicas & ſpecif. cephal. crebrò uſurpando &c.

II.

II.

Consilium Diæteticum pro Hernioso,

ad desiderium Dn. ab Eyben, anno 1684. *à me exaratum.*

P. P.

HErniâ intestinali præsente in Diætâ eò cumprimis attendendum est, ut omnia illa, quæ intestina quôvis modô irritare eaque ad elapsum disponere possunt. Quapropter ea 1. alimenta eligenda sunt, quæ alvum apertam servant, nec eandem obstruunt, qualia aliás sub acidularum & thermarum curâ (ut procul dubio constabit) adhibentur. E contra fugiantur omnia salita, aromatisata aliaque adstringentia, quæ contenta intestinalia indurant sicque ad Colicam & Ileum (mala Herniosis admodum familiaria) disponunt. Hinc & omnes cibi & opsonia flatus generantia cane pejus & angue fugiantur, utpote quæ intestina facile expellere & malum aggravare possunt; quod ut impediatur, carminativa sæpius illis miscenda sunt, v. g. Sem. carui, cumini, anisi, fœniculi &c. Ad hæc omnis violentus motus est vitandus, qui si in itineribus non semper declinari possit, commodè subligaculo inguina munienda sunt. Tussiendo verò, aut alvum deponendo, loco affecto manus admoveatur & elapsus intestinorum præpediatur. Similiter ira aliique affectus animi vehementiores, Herniosis nocentissimi, exulent, oportet &c.

III.

Muliercula quædam, ex Hoffmanniorum familiâ, quamplurimos Infantulos herniosos feliciffimè curat subligaculô levioris apparatûs & unguento aliquo, hactenus in secretis habito, quod nihil aliud, quàm Terebinthinam, succo viridi quocun-

que (ne agnoſcatur) permixtam eſſe, è Generi, Dn. Lapini Mſſ. habeo. Alii mucilaginem Rad. Conſolid. Majoris ſubſtituunt, quam mirè laudat *Zwelferus*, *in Pharm. Reg. p.* 312.

FORMULÆ

α. & ω.

℞. Rad. Conſolid. major. ℥j.
Tormentill. ℥ß.
Herb. Alchimill.
Herniar. ana Mj.
Summit. perfoliatæ
hyperici ana p. ij.
Maſtich. ʒj.
Cinnamom. ʒß.
Inciſ. & contuſ. Coq. in ſ. q. aq. ſimpl. Col. ℞. lib. ij. edulc. c. ſacch. ſyrupiſat.
D. pro potu.

α & ω.

℞. Conſerv. Roſ. antiq.
Symphiti,
Veronic. ana ℥j.
Trochiſc. de carab.
de ſpod. ana ʒiß.
Blattæ Bizant. uſt.
& in Decoct. rad. Tormentill. lot. ʒi.
pulv. ſem. perfol. ʒſ.
c. s. q. Syrup. Corallior.
F. Elect.
bis de de die, quant. nuc. caſt. dandum, ſuperbibendo vinum rubr.

* * *

℞. Glob. plumbeum (quô Cervus occiſus) lamellatū, involv. muſco pruni ſylv. obduc. ſyndon. & applic. Herniæ umbil. c. ſubligaculo.

* * *

℞. Emplaſtr. de pelle ariet.
contra ruptur.
uſit. ana ℥ſ.
malax. cum ♂o. hyperici aut lacert. M.
F. Emplaſtr.

℞. Tere-

* * *

℞. Terebinthin. commun. ʒiij.
pulv. ♋. combust. ʒß.
balſ. Peruv. gutt. ij.
M. impon. loco rupturæ c. ſubligacul.

* * *

℞. Chart. cœrul.
maceretur in Decoct. plantag. per 3. dies, redige in globum, impone inguini, repoſito prius inteſtino & relinque per 3. dies.

DESCRIPTIO EMPLASTRI AD HERNIAS D. Frid. Hoffmanni Sen.

℞. Gummi Sagapen.
ammon.
galbani ana ʒiij.
Terebinthin.
Cer. Virgin. ana ℥j.
Magnet. arſen. ʒij. ℈.xv.
Rad. ari ʒj.
Gummata ſolv. in s. q. ※.
& coq. ad conſiſt. Emplaſtri, lumbis applicandi.

Vid. Godofredus Schulzius in Triga Cinnab. ubi prolixum corollarium de hoc empl. cujus Autorem *A. Salam* conſtituit.

PRAXEOS MEDICINÆ INFALLIBILIS SECTIO II, DE MORBIS CRESCENTIUM, ADOLESCENTUM ſc. JUVENUM & VIRGINUM.

INTRODUCTIO.

Ui creſcunt, plurimum calidi innati habent, eâque de causâ plurimô ſimul alimento indigent, v. *Hipp. aph. 14. Sect. 1.* Evidentius autem creſcunt, qui ex ephebis exceſſi reliquère nuces, Adoleſcentes ſc. & Juvenes. In his enim, ob continuum humorum circulantium partiumque ſolidarum motum, tum major ſpirituum copia generatur, tum fibrarum tonus & elater roboratur, quæ cum flexiles in juvenibus & extenſiles ſint, à ſerô nutritivô, partibus & poris dilatatis lege circulationis intruſô, magis extenſæ uberio-

riorem nutrimenti quantitatem recipiunt, unde hâc in ætate constituti, non tantùm ut subsistant, sed & ad incrementum ali solent, ut suprà laudatus *Cous Lib. de alimentô* circa finem loquitur. Inde ergò est, quod Adolescentes ab *Hippocrate in sect. 1.* jejunium minime ferre dicantur, cùm respectu Senum plurimum appetant idque in succum & sanguinem convertant; licet & hic valeat regula:

Sit modus in rebus, sint certi denique fines.

Quodsi enim cibus p. n. plus ingestus fuerit, ut in *FAME CANINA BULIMOQ́* fieri solet, hic morbum infert, *aphor. 17. Sect. 2.* *ANOREXIAM* puta, *APEPSIAM*, *NAUSEAM*, *VOMITUM*, *CHOLERAM* &c. eoque facilius, si & qualitate peccet, ita ut vel prorsus absurda in *PICA* & *MALACIA*, vel ad minimum dyspepta & non facile digestibilia devorentur, sicque ob humorum circulantium cruditatem, visciditatem & acrimoniam variæ cachexiæ Species, *ICTERUS*, *HYDROPS* & similia oriantur; quibus ob nutrimenti acrimoniam, aut inhabilitatem, consum-

ptio-

ptiones corporis, *TABES* & *PHTHISIS* ſæpè conjunguntur. Adde quòd ob ſegniorem humorum circulationem & parciorem ſpirituum proventum familiaris ætati huic ſeminis generatio & menſtrua ſanguinis turgeſcentia aut planè impediatur, aut ſegnius ſuccedat, unde *CHLOROSIS*, *MENSTRUORUM DEFECTUS* & *OBSTRUCTIO*: aut, ſi illîc obſerventur, ob humorum acrimoniam & orgaſmum nimium, plus, quàm decet, effluat, ſicque in potiori ſexu *GONORRHOEA* & *POLLUTIO NOCTURNA*, in ſequiori *HÆMORRHAGIÆ UTERI*, in utroque *LUES GALLICA* oriantur. Factâ ergò ſupputatione affectus ad claſſem & ætatem hanc pertinentes ſequenti *Tabulæ* includi poſſunt.

SECTIO II.
DE
MORBIS CRESCENTIUM

MORBI CRESCENTIUM lædunt functiones, quæ spectant aut

- CONSERVATIONEM INDIVIDUI, sc.
  - Appetitum p. n.
    - Abolitum, in *Anorexia*
    - Imminutum, in *Dysorexia.*
    - Auctum, in
      - *Bulimo*
      - *Fame Caninâ.*
    - Depravatum in
      - *Picâ.*
      - *Malaciâ.*
  - Chylificationem, in
    - *Apepsiâ.*
    - *Nauseâ.*
    - *Vomitu.*
    - *Cholerâ.*
  - Nutritionem
    - Imminutam in
      - *Tabe.*
      - *Phthisi.*
    - Auctam p. n. in *Corpulent. nim.*
    - Depravat. in
      - *Ictero.*
      - *Hydrop.*
- PROPAGATIONEM SPECIEI, in Sexu sive
  - Virili, in
    - *Pollutione nocturnâ.*
    - *Gonorrhœâ*
      - *Verâ.*
      - *Malignâ.*
  - Muliebri, in
    - *Chlorosi.*
    - *Mensium*
      - *emansione.*
      - *obstructione.*
  - Utrôque, in *Lue Venereâ.*

CAP. I.

CAP. I.

DE VORACITATE, P. N.

VORACITAS est Appetitus p. n. auctus, cum vomitu sæpè, aut lipothymiâ conjunctus, à nimiâ stomachi irritatione profluens.

- *PHÆNOMENA.* Insatiabile edendi desiderium urget, ututcibos avidè assumtos mox revomant in FAME CANINA. In BULIMO verò appetitus tantus adest, ut Lipothymia sæpius accedat, quâ præsente cibos oblatos mox abhorrent, mox intensè desiderant, quibus ingestis, ructibus, asthmate & cardialgiâ tentari solent.
- *SUBJECTUM*
  - *MORBI* est orificium stomachi sinistrum ejusque plexus nervosus.
  - *CAUSÆ*
    - Ventriculus quoad fundum & latera, in malo idiopathicô.
    - Hypochondria, in morbo per consensum, constituunt.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est vel
      - nimia orificii nervosi vellicatio.
      - nimia ventriculi corrugatio, quâ latera collapsa se affricando irritant, ut in reconvalesc. observatur.
    - *MATERIALIS*
      - Positiva sunt humores acres, salsi & acidi in ventric. & hypochondriis.
      - Privativa, defectus pituitæ stomachalis.
  - *REMOTA* radicatur in
    - Temperamento Melancholicô.
    - Abusu acidorum.
    - Frigore externo.
    - Scorbuto, Malo hypoch. & Lumbricis.
- *PROGNOSIS*
  - Famem caninam non adeo periculosam; Bulimum verò, ob deliquium animi, magis metuendum dicit, conf. *Aphor.* 4. *Sect.* 1.
  - In Morbis chronicis & moribundis monstri quid alunt.
- *CURATIO*
  - 1. Humores acres corrosivos temperat, remediis aut
    - *DOMESTIC.*
      - Conch. oblong. præp. c. cinnab.
      - Corall. rubr. præparatis.
      - Minera ♂, aut ♂ subtiliss. pulver.
      - Pulv. alcal. invert. n. d.
      - Ocul. ♋. croc. ♂ aper. Pulv. Cach. c. elæos. citri.
    - PHARMACEUTICIS.
      - Tinct. ♁. anodyn. Ther. °o°. ♀ per del. & ℞. 🜍 *D. Mülleri* Linduv.
      - Pulv. abs. *Wed.* præcip. *D. Bilger.* it. Antyhelmint.
  - 2. Correctoseva cuar per
    - Vomitor.
      - Rad. ipecacuanhæ.
      - ♀. emet. infus. ♁.
    - Laxantia:
      - Magnes. alb. seu Pulv. lax. Polych.
      - Pil. ☿r. & spec. diaturbith.
  - 3. Stomachum confortat
    - internè
      - Vin. Rhen. Malv. & Hippoc.
      - Liq. Nerv. *D. Schefferi.*
      - Omnia aromatica.
    - externè
      - Bals. stomachalia
      - Empl. ex Theriacâ.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Cavendum hîc, ne ante laxantia aut purgantia præscribantur, quàm acidum per enervantia & edulcorantia temperatum & cicuratum fuerit. Secus si feceris, tormina, dysenteria & similia sequi poterunt.

II. Licet acidum in vinô sit occultum, perperam tamen id Bulimo laborantibus interdicitur, cum ob animi deliquium conjunctum maximè conveniat. Hinc plurimos fame caninâ detentos vini generosi potu sanatos esse *Zacutus Lusitanus* & ex eô *D. Michael* in *Colleg. Pract.* refert, qui præ aliis vinum salviatum laudat.

OBSERVATIONES.

I. Notabile est exemplum fœminæ scorbuticæ Appetentiâ Caninâ laborantis, quæ post usum Nasturtii Aquatic. rejecit lumbricum latum insanæ longitudinis, sicque eandem feliciter restitutam esse *B. D. Joh. Michaelis* retulit Discipulo suo, *Mich. Ettmüllero.* vid. hujus *Colleg. Pract.* Tit. de Bulimo & Fame Canina.

II. Haud absimile quid in Studioso quodam, Gissæ literis incumbenti, observavi & *Miscell. Academ. Naturæ Curiosorum Ao. X. Dec. II. Obs. CXIX. p.* 214. inserui: Nobilis sc. Rigâ-Livonus, nomine Preis, ultra fidem modumq; vorax erat, adeò, ut victu ordinariô non contentus jentaculis & merendis uteretur largissimis, vixdum cessante appetitu; cumque simul torminibus subinde in abdomine vexaretur, eaque de causâ pilulæ Mercuriales diversis vicibus illi præscriptæ fuissent, aliquoties ab illarum usu frusta lumbrici lati procera & ulnas aliquot adæquantia excrevit, quæ dubio procul appetitus illius p. n. aucti causæ fuêre. Nec in hominibus tantùm, sed & in Cane admodum vorace & vix satiabili idem observare licuit.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Min. ♂. pulv.
Conch. obl. præp. ana ʒj.
Nuc. moſch. pulv. Scr. ß.
Extr. opii gr. iij.
M. F. Pulv. bis de die, à Scrup. j. ad ʒß. ſumendus.

* * *

℞. Pulv. cinnab. n. d. ʒj.
alc. invert. ʒſ.
Extr. opii gr. ij.
M. F. Pulv.

* *

℞. Vin. Malv. ℥iij.
Rhen. ℥ij.
▽. cinamom. ʒij.
Eſſ. op. Scrup. ſ. M.
D. cochleatim.

DESCRIPTIO PULVERIS PRÆCIPITANTIS D. Bilgeri.

℞. Teſt. ovor. probè calcin.
Lap. ♋.
Chel. cancr. marin.
CC. uſt.
Matr. Perl. præp. ana ℥ſ.
Magiſt. Succini.
Maceris aa Scrup. j. M.
Doſ. Scrup. ij. in vinô vel aliô vehiculô.

α. & ω.

℞. Pulv. cacheɫ. Q. ʒj.
præcip. D. Bilg. Scrup. ij.
Croc. ♂. aperit. ʒß.
Elæoſacch. citri Scrup. ſ.
Laud. opiat. C. gr. iij.
M. F. Pulv. manè & veſp. ſumendus.

* * *

℞. Tinct. ♀.
♉. ana ʒß.
anod. Scrup. ſ. M.
Doſ. gutt. 20. bis de die.

* * *

℞. ♂♀ p. d. ʒij.
Tinct. ♀. alcal. D. Mülleri Lind. ʒj.
M. D. 15. ad 17. gutt.

DESCRIPTIO TINCTURÆ ♀ ALCALINÆ D. D. Mülleri, Lindav. Celeberrimi.

℞. Flor. ♀. (vel) ♀. Herzogerod. opt.) q. v. affunde ana ♂♀ p. d. in vitro robuſto, ſolve cautè ſupra △: Solutum filtra & evapora & nanciſceris materiam rubicundam; fluat in cellâ in ♂. rubrum, extrahe c. V rectificatiſſ. & uſui ſerva.

CAP.

CAP. II.
DE ANOREXIA ET APEPSIA.

ANOREXIA est appetitus prostratio, à defectu vellicationis stomachicæ oriens.

PHÆNOMENA. Cibos aversantur aut in solidum in ANOREXIA, aut eosdem cum displicentiâ assumunt in DYSOREXIA. Adsunt insimul ructus nidorosi, aut acidi, sitis, cephalalgia; Ægri mox à pastu sentiunt phlogoses, abdomen inflatur, cum dolore obtuso & quasi gravativo circa præcordia, difficili respiratione, nocte inquietâ &c. Manè viscida respuunt & alimenta plane non digeruntur in APEPSIA, parum in DYSPEPSIA, difficulter in BRADYPEPSIA.

SUBJECTUM est Ventriculus quoad
- orificium sinistrum in Anorexiâ.
- fundum & latera in Apepsiâ.

CAUSA
- *PROXIMA*
  - *FORMALIS* est
    - Deficiens
      - vellicatio orific. stom.
      - perceptio vellicationis.
    - Debilitas
      - caloris vit. in ventric.
      - spirituum & nervorum.
  - *MATERIALIS* est
    - saliva nimis viscida.
    - cruditas acida, vel nidorosa.
    - pituita viscida.
    - lumbrici, &c.
- *REMOTA* sunt
  - Tenerior ventriculi textura ejusque tonus debilitatus.
  - Aer aut calidior justô, aut frigidior.
  - Cibi potusve aut quantitate, aut qualitate peccantes.
  - Motus, vigiliæ & studia nimia.
  - Dolores, hæmorrh. nimiæ, Febris, Nephritis, &c.

PROGNOSIS. Anorexiam in febribus suspectam: In nephriticis Paroxysmum: In declinatione recidivam portendere dicit; Apepsiam nec difficilem, nec periculosam: Neglectam tamen cruditates augere statuit.

CURA
- 1. Removet cruditates & humores p. n.
  - Inediâ & Abstinentiâ.
  - Vomitoriis, aut Laxantibus
    - ☿alibus, ♁ Emet. Infus. croc. met.
    - ⊕laceis: ⊖, albo, Gilla *Paracels.*
- 2. Corrigit hum. peccantes, per
  - DOMEST.
    - ▽. Menth. Infus. Fab. S. Ignatii.
    - Essent. absinthi C.
    - ⊖ dulc. ⊖ ✱ depurat.
  - OFFICINALIA,
    - Alcalia fixa & vol. ⊖. abs. Bals. nerv. Conerd.
    - Acida
      - veget. cydoniata.
      - mineral. ⊖. dulc. Elix. propriet.
    - ⊖sa incidentia, ut ⊖ ✱ depur.
    - ℞. stom. *Geilfus.*
- 3. Confortat
  - 1. Spiritus, per
    - Vinum generosum, absinthites. C. & ☽re. *Helvet.* ut & ambram in Senibus.
  - 2. Liquorem Gastricum per acido ⊖sa, amaris mixta.
  - 3. Tonum Stomachi
    - Intern. stomach.
      - spec. diapip.
      - pro Morf. Imp.
    - Extern.
      - catapl. ex fermento, Empl. stomach. it. ♂ Nucistæ.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Cave ne deficiente appetitu ægros muliercularum more ad cibos assumendos cogas, cumprimis in acutis, tempore paroxysmi & ante judicationes, *Vid. Hippocr. Aphor.* 19. *S.* 1. Rectè *Helmontius*, dum malo, inquit, meos ægros sanos, quàm obesos.

II.

In Lactantibus & Lactentibus, ut & Senibus in restaurando appetitu fuge acida, quibus illic lac, hic M.S. ad coagulationem disponuntur, non sine notabili sanitatis vitæque detrimento.

OBSERVATA CLINICA.

I.

Nobilissimus DN. ab Oyenhausen, Tribunus Militum, conquerebatur de compressione vetriculi, quæ ex copioso phlegmate promanabat: Hinc Appetentiâ dejectâ ordinavi Pilulas:

℞. Extract. Cathol. Scrup. iß.
Mechoacann.
Rhabarb. ana Scrup. j.
Gentianæ
Calam. arom.
Centaur.
Gummi gutt.
Spec. arom. rof. ana Scrup. ß.
℅. Rut.
Cumin. ana g. ij.
c. s. q. Syr. Violar. F. Pil.
n. vij. ex Scrup. j.

de quibus sæpius Scrup. j. assumebat. Utebatur simul Morsul. Imperat. sicque restitutus est. *D. Schefferus* in *Observat. Pract. Mssc.*

II. Do-

II.

Dominus Jacob de la Rye, cùm ultra annum proſtrato appetitû laboraſſet & ſingulo mane ſeroſi & biliosi humores, cum paucâ pituitâ in os regurgitaſſent, ſequentibus pilulis à me præſcriptis cum euphoriâ uſus eſt:

℞. Specier, hier. picr. gr. x.
Extr. Gentian.
Calam. arom.
Centaur. min. ana gr. xv.
Extr. Mechoacann.
agar. trochiſc.
☿ ⊖lati ana Scrup. ſ.
M. F. Pil. c. Syr. & ſp. arom. roſ. n. xxj.

Idem ibidem.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. ▽. Menth. Unc. iij.
Extr. Angelic. ʒj.
⊖. fix. cathol. Scrup. ſ.
edulc. c. ſacch. ſyrupiſato
D. cochleatim.

α. & ω.

℞. Conſerv. roſ. ⊕. ℥iſ.
Zingib. in Ind. Cond.
Elect. diacor. ana ℥ſ.
Succolat.
pulv. Stom. Birckm. aa ʒij.
c. s. q. Myv. Cyd. F. Elect.

* * *

℞. Eſſ. Stom. Gmelini ʒiij.
D. gr. 20. ad 25.

※ ※

℞. ⊖✳. depurat.
Zedoar. pulv. ana ʒſ.
NM. pulv. Scrup. j.
M. Div. in 3. p. æ.
D. in ▽. Menth.

※ ※

℞. Tinct. Stomach. Geilfus.
propriet. Mynſ.
ana ʒiſ.
M. D. gutt. 20. ad 30.

℞. Eſſ.

* * *

℞. Ess. absint. C.
Bals. nerv. Conerd.
ana ℥iß.
M. D. gutt. 17. bis de die.

* * *

℞. Ambr. grys. ver.
Scrup. j.
sacch. ℨß.
M. Div. in 3. p. æ.
D. in jusculo, pro Senibus.

* * *

℞. Ferment. acerr. q. s.
Herb. menth. mj.
Flor. Cham.
Ros. ana p. j.
NM. pulv. Scrup. ß.
M. F. Cataplasma Stomacho imp.
Vel
F. Balsam. ex ℴℴ NM. & ℴℴ carui.

DESCRIPTIO TINCTURÆ STOMACHICÆ D. Geilfusii.

℞. Aloes gummos. ℨj.
Croci, Myrrh.
ana ℨß.
Rad. zed. ari. galang. enul. ana Scrup. ij
Cortic. ☉, citri
Bacc. laur. cinnam.
ana Scrup. iiß.
⊖. absinth. ⊖ succin.
☿ flor. ⊖✱.
ana Scrup. j.
affund. ~. junip.
ad emin. 4. dig. & extrah.

VINUM ABSINTHITES ☽RE D. Helvetii.

℞. ☽. fin. q. v. solve in s. q. ~⊖, calefiat parumper & partem dimid. ~□ vel ⊖✱ affundendo ▽ partim in cremore. Quod reliquum est reponatur, donec liquor clarus & smaragdinus appareat: Hic decantetur, ad cuticulã evaporetur & l. a. in crystallos redigatur. Horum quantitas pisi poculovini infusa præbet Absynthites Stomachico-Epilepticum egregium. CAP.

CAP. III.
DE
NAUSEA ET VOMITU.

VOMITUS est violenta eorum, quæ in Ventriculo continentur, excretio per os, ab irritatione & subversione pylori exorta.

- **ΦΑΙΝΌ-ΜΕΝΑ.** Præter ciborum aversationem imminente VOMITU anxietas oritur circa præcordia: Vertiginosi quid patiuntur: Labium inferius tremiti: os salivat tandemque ea, quæ in ventriculô ejusque confiniis detinentur, laboriosè eructantur.
- ***SUBJECTUM*** Sunt orificia ventriculi, utut causa in aliis visceribus latere, sicque Vomitus per consensum oriri possit, qualis in nephritide, vulneribus capitis &c. observatur.
- ***CAUSA***
  - ***PROXIMA***
    - ***FORMALIS***
      - Nauseæ est irritatio & strictura sinistri ventriculi orificii
      - Vomitus autem est convulsio pylori irritati.
    - ***MATERIALIS*** sunt
      - Humores & Particulæ acriores in Ventriculô, aut in aliis partibus hærentes.
  - ***REMOTA***
    - Sexus muliebris & in eô status Graviditatis.
    - Aer à gas carbonum infectus
    - Cibi potusque maligni,
    - Motus nimius, ut ναυτιλίη, die See-Kranckheit.
    - Alvus diu obstructa, vermes, menstrua suppressa.
    - Affectus animi: ira, terror &c.
    - Febres intermittentes & malign. variolæ.
    - Nephritis, Passio hysterica, &c.
- ***PROGNOSIS***
  - Vomitus
    - Prægnantium præservat à Febribus Puerperarum;
    - Navigantium in solô sponte cessat.
    - Criticus & qui à fructibus horæis, bonus.
    - Sanguineus malus.
- ***CURATIO***
  - 1. Causam eliminat, per
    - Vomitoria l. laxantia.
    - V. S. & cucurbit. si à sang. suppressione.
  - 2. Spasmũ & stricturã sistit,
    - Anodynis o°osis, theriacalibus, emulsionibus, o°o Nucist. &c.
  - 3. Stomachum confortat,
    - Internis
      - ***DOMESTICIS,***
        - Nuc. mosch. pulv.
        - ∇. menth. &c.
      - ***OFFICINALIBUS,***
        - Pulv. stom. Birckm.
        - Myva cydon.
    - Externis, ut Bals. o°o & unguentis stomachicis.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In propinandis adstringentibus, pro curandô vomitu, fugiantur acida, quæ motu hôc ventriculo fortius impacta fibras lædunt. Præstant terrea, austera, oleosa & mucilaginosa, à quibusdam perperam interdicta.

II. Vomitum ab assumtis venenis aliisque rebus noxiis compescere noli, priusquàm causa mali fuerit exclusa; secus si feceris, truculencissima symptomata sequentur, ut in Casu seq. elucescit.

OBSERVATIONES.

I.

EXCERPTA

è Literis DN. M. Pauli Susemihl, Ecclesiast. Hass. die 16. Jan. 1697. ad me datis.

UT tandem M. T. desiderio aliquatenus satisfaciam, brevissimis de affectu illô stupendô & horrendô, cujus aliquoties injeci mentionem, nonnulla, quæ partim ipse vidi, partim ex aliis, fide dignis, audivi, referam, hunc potissimum in finem, ut M. Væ. subministretur ansa mentem super hâc re aperiendi & imperitiores informandi. Voluissem quidem, ut qui Alsfeldiæ operam Medicinæ navant, visitassent hunc ægrotum & paroxysmos adspexissent: reperissent sanè, quod notare potuissent; verùm nullus curam ejus rei habuit. Quidam dixisse fertur, se nescire, qualis hic sit affectus, se scripturum tamen ad Fratrem, Gissæ commorantem, num iste haberet hujus rei quandam cognitionem, nihil autem prætereà est actum.

Ut autem affectus iste eò melius cognoscatur, placet exponere, qualis iste homo excruciatus, quæ mali initia, incrementa & exitus? quæ dum non terminis in Medicinâ usitatis profero, M. V. mihi ignoscet, eò quod multum temporis præterlapsum,

quan-

quando Medica tractare licuit. Sum coactus dudum hisce studiis, licet invitus, valedicere. Henricus Rœmer, Incola in Hergersdorf (vellem diceretur essetq; Herr Gottesdorff) pago Præfecturæ Romradensis, in agrô colendô occupatus, rei familiaris curam gessit non culpandam & prout id genus hominum parcô, tenui & parabili victu se sustentat & paucis vivens gnaviterque laborans difficilioribus infirmitatibus communiter non est obnoxium, ita & hic contẽtus, si ipsi mensa tripes & concha salis puri apponeretur. Fuit etiã firmis lateribus, ut quadret in ipsũ: Si ventri bene, si capiti pedibusq; tuis, nil divitiæ poterunt regales addere majus. Ex ipsô sæpius vox hæc audita: se nunquam languore vel morbô esse correptum. Hinc ob corporis firmitatem nomen *Crassi* inter corrivales est adeptus. Cùm autem vulgò 4. Complexiones soleant recenseri, Henricus mihi ad Melancholicos vel Mercuriales visus est referendus. Frugales quidem esse coguntur Coloni: Interim quoties cuticulæ curandæ se offert occasio, ita se vinô sublimatô, cerevisiâ &c. ingurgitant, ut tanquam exanimes prostrati jaceant. Imò quando in æstate vel Solis calore, vel labore incaluêrunt, non sibi à potu temperare nôrunt, sed intemperanter frigidam exhauriunt & hâc ratione sibi gravissimos morbos contrahunt, vel mortem ipsam accelerant. Ita hic Henricus anno 1694. messis tempore cum quibusdam vicinis suis aliquid cerevisiæ exhausit, ex quô tempore malè se habuit: Sensit in intestinis tormina, vomitus etiam difficilis & continuus eum per aliquot dies turbavit & excruciavit, quoniam ob decimas cum quibusdam vicinis contenderat. Existimavit sibi poculum venenatum esse exhibitum. Si Medicum, qui morbi cognitionem habuisset, consuluisset, credo morbum non fuisse immedicabilem. Verum ille ad mulieres, nescio quas, nec non Circumforaneos se contulit, qui medicamenta quædam exhibuêrunt, quibus vomitus quidem ille continuus est inhibibitus, non tamen sublatus: nam per intervalla vomitare non

tit. Hanc autem vomitûs continui inhibitionem ſubſecuta eſt manuum pedumque trepidatio, quæ ab initio non fuit vehemens, ſumſit tamen indies incrementa, & talis tantaque brachiorum, crurum, manuum pedumque inſecuta eſt commotio, ut ad opera facienda redderetur ineptior. Digitos motitavit ut illi, qui κρȣσὰ pulſant: Tripudiavit ut illi, qui commodè ſaltare nôrunt. In ſiniſtro latere, ſub coxis, monſtrabat tuberculum, longitudine & latitudine digitum referens, in quô ſe ſemper dolores ſentire aſſeruit. Quoties autem ex hoc aliquid inſtar flatûs aut ſpiraculi emanaret (quod ſe ſentire affirmavit) toties ſummos in corpore cruciatus, cum membrorum motione, exiſtere & ſe ad tripudia compelli, malum autem hoc usq; ad aures aſcendere, reliquum capitis non infeſtare cœpit ſenſuumq; organa ſemper manſerunt intacta & illæſa. *ȣ̓ χρείαν ἔχȣσι οἱ ἰσχύοντες ἰατρȣ͂, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες.* Hinc Syracides: *Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τιμαῖς αὐτȣ͂, αὐτὸν γὰρ ἔκτισε Κύριος· παρὰ γὰρ ὑψίςȣ ἐςὶν ἴασις.* Dolendum tamen, quod tantus ſit Medentûm numerus, qui nullâ pollent ſcientiâ; quanquam etiam non ſufficiat, nec ſequatur: hic habet ſcientiam & experientiam, ergò eſt Medicus: requiritur enim ad ſcientiã etiam conſcientia, ad experientiam DEI verbo conformis veritas, ad ſalutare remedium honeſtas & ſanctus titulus, ad manum felicem ſtatus minimè ſuſpectus, ut confidere quis poſſit. Medicum juſta adhibere remedia decet, ne corpori bene, animæ autem malè proſpiciatur. Sæpius hoc privatim ac publicè propono, attamen ſæpè fieri video, ut ſimpliciores à Circumforaneis & ejusmodi impoſtoribus ſeducantur. Aſſeruit quidem hic Infirmus, DNN. Alsfeldenſes non potuiſſe ſibi eſſe auxilio, licet eos ſæpius conſuluiſſet: an hoc autem ita ſe habeat, non habeo dicere. Hoc tamen edoctus aſſero, ex quô ad Circumforaneos & Carnifices ſe contulit, res ejus apertè in pejus eſſe mutatas. Natura ſiquidem magis magisque eſt debilitata & planè proſtrata, imò Carnifex quidam ſedecim

cim

cim purgationibus vehementiſſimis planè hominem fregit, nullam iſte inſulſus morbi, nullam virium ægroti habuit rationem. Non intellexit, quòd purgatio nimium purgans & debilitans nihil proſit, ſed omni vi malum è corpore potionibus ejiciendum dixit. Conſiderans quibus morbi ſanatio commiſſa & quibus remediis iſti malum tollere ſint auſi, facilè conjiciet, quis ſecutus ſit effectus? Hactenus per intervalla homo eſt excruciatus, ut non continuos ſenſerit cruciatus & corporis motus, poſt tot purgantia autem & alia noxia aſſumta continuus dolor & motus corpus occupavit, ut obſtupuerint, qui adſpexêrunt miram brachiorum crurumque diſtorſionem, extenſionem, attractionem motionemque celerrimam & commiſſionem digitorum, imò ipſius linguæ, cum murmure, motionem; cum quâ motione exquiſitiſſimi dolores fuerunt conjuncti, ut ſe non aliter eſſe affectum affirmârit, ac ſi ferrum candens corpori eſſet infixum. Ad pudenda non rarò malum hoc pervenit: quoties autem hoc eſt factum, præ dolore ita exclamavit, ut à longè diſſitis clamor ſit exauditus. Factum eſt etiam aliquoties, ut linguæ motu ſibilârit, velut ſanus quidam linguâ ſibilum ſolet edere. Tripudiatio quoque peracta eſt frequentior & vehementior. Prius, ut dictum, motitabat digitos, inſtar Citharîſtæ, poſtea ſtans gyrabat corpus, menſam porrò apprehendens diu ſaltabat, pedes decuſſatim jaciendo, hanc denique ſaltationem unicô ſaltu vehementiori claudebat. Saltatione peractâ ſe in ſtratum conjiciebat, repetebat brachiorum motiones prioresque notatas actiones, quibus finitis rurſus ad tripudia perveniebat. Hæc ita per aliquot dies peracta ſunt, ſine ullâ remiſſione, omnia videns, audiens & intelligens. Conqueſtus eſt ſe compelli ad iſtas motiones & actiones, quas libentiſſimè vellet intermittere. Maximas autem DEO egit gratias, quod mens eſſet ſana, ne ſibi ipſi aliiſque circumſtantibus damnum inferret, quod futurum ſenſit, ſi intellectus turbaretur. Quod ſi DEUS intellectum non ſervaſ-

 ſet,

ſet, profitebatur ſe dudum catenis fuiſſe coërcendum. Tuberculum iſtud ordinariè in ſiniſtrô hærens latere, aliquando in dorſum, aliquando in dextrum pervenit latus. Quamdiu aliquamdiu in conclavi potuit incedere, quoties ivit, vel ab aliis eſt ductus, viſus eſt claudicare & crus trahere, ac ſi eſſet contractum. Imò totum latus viſum eſt virtute motivâ carere, in quô hæſit tuberculum: ſimulac autem ſaltavit, nulla obſervari potuit claudicatio, vel cruris debilitatio. Quando autem amplius incedere non valuit, in ſtratô tamen ſe continere non potuit, ſed manibus ac pedibus in conclavi reptavit. Quoties autem ab Uxore, Fratre ac aliis circumſtantibus eſt erectus, ſi iſti eum non ſuſtentarent, ſaltare allaboravit, addita hâc voce: ô me miſerum! incedere & membra trahere non valeo & tamen ad ſaltandum cogor. Aliquid, ſed tamen parum, quietis eſt ipſi conceſſum. Denique per 4. hebdomadas ſine ullâ remiſſione exquiſitiſſimis doloribus, membrorumque concuſſionibus vexatus, intellectu tamen & ſenſibus usque ad extremum ſalvis manentibus, 6. Decemb. 1696. exſpiravit. Horâ mortis appropinquante viſus eſt quieti ſe daturus quievitque per integrum diem. Evigilans autem convocavit præſentes ad ſe continendum, tremor & concusſio rurſus corpus invaſit, ſed mox remiſit, qui adfuerunt, ipſum dormire exiſtimârunt nolueruntque ipſi eſſe moleſti. Tandem quid ageret cernere cupientes, ipſum in Uxoris brachiis obdormiviſſe cognôverunt. Quæritur, quis morbus, quod συνεχὲς αἴτιον horum ſymptomatum? Vulgus hominem à Diabolo obſeſſum judicavit. Ipſe quoque veritus ſum, ne iſtæ motiones & agitationes majoris mali eſſent ſigna & fortè cum tempore talia concurrerent, quæ vel ἀπόδειξιν vel ἔνδειξιν obſeſſionis præ ſe ferant, ſed DEI gratiâ non apparuerunt talia. Licet autem αὐτοπροσώπως Satanas non obſideat hominem, poteſt tamen varias venenatas qualitates in hominis corpus immittere. Sunt enim Spiritus Maligni κοσμοκράτορες. Quamvis dubitari quoque nequeat,

quin

quin DEUS ſanctorum Angelorum miniſteriô in rebus naturalibus ordinandis & dirigendis utatur, ut Rabbinorum ſententia de Angelis Diariis, ut & de Angelis Directoribus פקידות &c. in totum rejicienda non ſit. In Epilepſia & Caducô varii & horribiles motus conſpiciuntur, unde exiſtimavi ægrum noſtrum iis corripi. Verùm cum ſenſûs organa ſemper manſerint illæſa, etiam paroxysmo urgente, aliud mihi perſuaſi, niſi fortè quis dicat, à Medicis quoque obſervata fuiſſe Epilepticorum exempla, quorum mens durante inſultu illæſa manſit. Audivi ſanè de Paſtore Epileptico, quod faciens ſermonem ad populum correptus hoc malô ſermonem quidem abrumpere ſit coactus, finitô autem Paroxysmô ſciverit finem dicendi & continuaverit Orationem. Fortè etiam datur ſpaſmus luſorius, ubi per aëris interni motum membra ad tripudia inclinantur. Licet E. in Apuliâ non vivamus & de Tarantulâ, vel Stellione & de Tarantiſmo nihil nobis conſtet, præter id, quod *Athan. Kircherus in Lib. de Arte Magnet.* & alii recenſent: attamen cum æger talia ferè peregerit, qualia Tarãtismus cauſatur, fortè quis dicat hoc venenô fuiſſe infectum ægrum Hergersdorfenſem. M. V. ignoſcet de hiſce balbutienti, quam Divinæ commendans protectioni perſevero

M. V.

Obſequioſiſſimus

M. Paul Suſemihl.

Nota.

Haud abſimile ſymptoma hîc *Giſſæ* A. 1704. in Fabro ferrariô obſervatum fuit, qui Maniaci inſtar delirans ſubinde unô ſaltu de terrâ in lectum ſaliendo dixit: **Nun bin ich davon/** h. e. Jam de me actum eſt? Propinato autem à DN. Ruppio, Med. D. & Pract. Giſſeno, vomitorio araneum rejecit & mox

con-

convaluit. Fortè ſimilis cauſa in ſuprà memorato ægrô occurrit, ita ut motus illi, à ſubſultatione aranei in ventriculo, velut in Tarantismo, phantaſiæ ſaltandi id eam impreſſerint.

II. Mercator Francofurtenſis, Jacob de la Rye, maximô dolore circa cor & orificium ventriculi ſiniſtrum corripiebatur, quem Vomitus copioſi, pituitoſi & utplurimùm bilioſi ſequebantur. Præſcribebam ſeqq.

℞. Syrup. Acetoſ. citri ℥iß.
de berberibus ℥j.
granatorum ℥ß. M.

Ventriculus inungebatur ſeq.

℞. 🜆. Maſtich.
abſinth.
cydon. ana ʒij. M.

Cor vero hôc:

℞. Unguent roſ. ʒij.
axung. gallin. ʒß.
ol. citri g. iiij.
cinam. g. ij.
Spec. cord. temp. gr. v. M.

Cùm deſuper ſæpè deficeret animô & magnas anguſtias cordis haberet, hoc potu cordiali uſus eſt:

℞. 🜄. roſ. moſchat.
acetoſ. l. acetoſell.
fl. acac.
bugloſſ.
meliſſ. ana ℥ß.
cinnamom. ʒij.
Conf. de hyacinth. Scrup. j.
Magiſter. Corall.
Perlar. ana gr. v.
Man. Chr. perl. ʒß.
M.

Veſperi verò, cùm calorem febrilem magnum ſentiret & tremorem, ſeq. pulv. ſumſit:

℞. Conf. de hyacinth. Scr. j.
Magiſt. Perl. corall. aa. g. v.
Succin. alb. præp.
Scrup. ß. M.

Hinc ſudavit. Quùm verò alterô mane compreſſionem pectoris & gravitatem, cum aliquâ tuſſiculâ, ſentiret, ſanguinem ad ℥vj. detraximus. Veſperi cardialgia redibat, cum expectoratione cruentâ; unde ſeq. capiebat: ℞. Syr. de hed. terreſtr. papav. glycirrh.

glycir. de alth. ana ℥j. M. Dolor lateris hinc minuebatur. Cùm verò compressio cordis & Vomitûs quotidiani non remitterent, seqq. pilularum n. vij. vesperi ante cœnam sumpsit:

℞. Extr. Jalapp. ʒſ. Rhab. Gent. Centaur. min.
calam: arom. ana Scrup. ſ. Extr. lign. al. gr. iij.
Diagrid. rosſ. gr. vj. ℴ℘. cinnamom. g. ij.
c. Syrup. d. menth. F. Pil. ex Scrup. j. n. vij.

Harum usu sæpe repetitô Vomitus, qui quadriennium duravit, desiit. Contra tremorem, qui post majorem motum affligebat, hoc pulvere cum euphoriâ usus est: ℞. Succini albi præp. ʒiſ. spec. diamosch. dulc. Scrup. ſ. Rad. Pœon. Scrup. ij. Extr. ligni al. gr. ij. sacch. rosſ. tab. ℥ſ. M. F. Pulv. *D. Schefferus in Man. Pract. Msc.*

FORMULÆ

α & ω.

℞. Theriac. n. camph. ʒſ.
Nuc. mosch. pulv. gr. v.
M. D. pro dosi.
S.
Anhaltender Bissen auf einmahl.

* * *

℞. ▽. menth. ℥iij.
Essent. castor. ʒiſ.
Extr. opii gr. iij.
c. s. q. sacch. syrupisſ. edulc. M.
D. cochleatim.

α. & ω.

℞. ▽. Menth.
meliss.
masticbin. ana ℥ij
cinamom. ʒij.
Myv. cydon. arom. ℥ß.
Ther. cœl. gr. iij.
syr. cort. aurant. ℥ſ.
M. D. cochleatim, sæpius de die.

* * *

℞. Essent. absinth. Comp.
Reg. Dan. ʒiſ.
Stom. *Gmel.* ʒj.
Opii ʒſ.
M. D. g. xvij. in ▽. menth.

* * *

℞. Theriac. n. camph. ℥ſ.
℘o. Nuc. moſch. expreſſ. ʒſ.
deſtill. car. g. j.
M. F. Emplaſtr. illinendum alutæ & applic. ſcrob. cordis.

* * *

℞. ℘o. Nuciſt. exp. ℥j.
deſtill. carui Scrup. ſ.
Zibeth. gr. ij.
M. F. Balſamum ſcrobiculo cordis illinendum.

* * *

℞. Cruſt. pan. calid. affund. Vin. Malv. & adſperg. pulv. caryoph. applic. calid. region. ſtomachi.

* * *

℞. Extract. Theriac. Scr. ſ.
abſinth.
Torment. ana ʒſ.
Laud. opiat. gr. v.
c. s. q. Eſſ. abſinthii F. Pil. pond. gr. j. D. n. XIX.

DESCRIPTIO EXTRACTI & ESSENTIÆ Abſinthii Compoſ. Regis Daniæ.

℞. Extr. abſinth. c. V. Rhen. fact. ℥ſ.
Miſt. Simpl. *Parac.*
Eſſ. hyperici *A. Sal.* ana ʒij.
M. Confortat Stomachum, præſervat à ſcorbuto & cumprimis valet contra Nauſeam & Vomitum Navigantium in mari.

ESS. STOMACH. Gmelini.

℞ ⊖♀. ℔ß.
⊖*. purif. ℥iv.
Cort. rec. aur. & citri ana ℥ij.
V. Rectif. lib. iij. M. ♌. per alemb. Doſ. g. xx.

CAP.

CAP. IV.
DE
CHOLERA.

CHOLERA est flatuum, aut humorum p. n. per os & secessum rejectio, ab irritatione stom. & intestinorum oriens.

- *PHÆNOMENA.*
  - In CHOLERA SICCA flatus urgent, ructus ἄνω, crepitus κάτω excluduntur, non sine virium debilitate. In CHOLERA HUMIDA verò per superius æquè ac inferius guttur humores acres, nidorosi, vel & insipidi rejiciuntur. Utrobique autem adsunt tormina, cardialgia, sudor frigidus, sitis, syncope &c.
- *SUBJECTUM*
  - MORBI sunt Ventriculus, Intestina & cumprimis Duodenum.
  - CAUSÆ sunt
    - Eadem, si à causâ externâ & errore diætæ:
    - M. S. si à causâ internâ oriatur.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est irritatio stomachi, Intestin. & M. S. omniumque elater concitatus.
    - *MATERIALIS* sunt acria quævis, humores nidorosi, ut & flatus sylvestres.
  - *REMOTA* sunt
    - Cibi facile corruptibiles,
      - Fructus horæi, mala Persica,
      - cucum. melon. ova barbæ piscis.
      - fungi & boleti.
    - Affectus animi vehem.
    - Evacuat. ordin. suppressæ
    - Febres malignæ, venena, &c.
- *PROGNOSIS.*
  - Malum est peracutum, 3. vel 4. die enecans.
  - Melius tamen, si à causâ externâ: Pejus si absque manifestâ causâ: Pessimum si à febre malignâ oriatur.
  - Quò plura Ventriculi symptomata adsunt, eò pejor est.
- *CURATIO*
  - 1. Motum Naturæ observat, juvando
    - Vomitum, si Diarrhœa nimia, per
      - Ipecacuanham, aut ⊕
      - Vomit. c. opio.
    - Clysteribus demulcendo, si vomitus sit nimius.
  - 2. Acrimoniam humorum corrigit & demulcet, per
    - DOMESTICA,
      - Jusculum pulli galinac.
      - ▽. menth. copiosè hauſt.
      - Theriac. n. camphor.
      - Extr. opii, cydoniat.
    - PHARMACEUTICA,
      - Decoct. hord. c. alexipharm.
      - Emulsion pap.
      - Lap. cryſtall. præp. tormentil.
      - Terra sigillat. & Bol.
      - Carminativa,
      - Opiata &c.
  - Stomachum confortat
    - Internè
      - Cydoniatis.
      - Mastich.
      - Aromaticis,
    - Externè per
      - Placent. mellit. c. Vin. Hisp.
      - ∾ Vini. camph.
      - Balsam. Empl. & Unguenta Theriacalia.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In curatione Choleræ, cumprimis humidæ, cave ne ab initio talia adhibeantur, quæ fluxum humorum acriorum & p. n. omninò cohibent; secus si feceris, recidiva, morbo suo periculosior, metuenda est.

II.

Cavendum etiam à purgantibus fortioribus, ne ignem igni addamus, cùm & lenissimi cathartici operatio omnia magis perturbet & novos tumultus excitet, observante *Sydenhamio, in Opusc. Pract. pag.* 153.

III.

Idem in propinandis bezoardicis observandum, ubi loco acriorum sudoriferorum, v. g. ℞. bezoard. ℞. corall. c. ~. CC. spiritûs theriacalis, aut ipsius theriacæ, danda potius fixiora, ♁. diaph. ☿al. Bezoart. min. & ♃ale, CC. sine △. Unicorn. foss. & similia.

IV.

Anodyna & Opiata aut parcè, aut planè non propinanda sunt, ubi vires jamdum ex totô sunt prostratæ, ne somno lethali accedente Medicus ægrum enecâsse videatur.

OBSERVATIO.

Illustris DN. Baro à Gersdorff Gissæ studiorum causâ commoratus, Anno 1699. die 24. Augusti, ob fructus horæos, ut & nuces avellanas recentes pridiè magnâ in copiâ comestas, incidit in diarrhœam vehementissimam, cum Vomitibus creberrimis. Vocatus præscribo seqq.

℞. ∇. menth.
cordial. frigid.
mastich. ana ℥j.
cinnamomi ʒij.
Conf. alkerm. ʒiß.
extr. tormentil. ʒj.
theriac.
laud. op. ana gr. ij.
Syr. corall. ʒvj. M. pro aliq. dosibus.

Externè simul Balsam. Stom. ex ♂. Nuc. expr. c. ♂. destill. mac. ut & Emplastrum ex Ther. Andromachi scrobiculo cordis applicando. Cùm verò Mixturam modò designatam statim vomitu rejiceret, motum Naturæ (si fortè pelliculæ quædam in stomacho hærerent eumque vellicarent) secutus, addebam:

℞. Rad. ipecacuanh. pulv. Scrup. j.
Cinnamom. gr. iij. M. D. in cerev. calid.

Rejecit adhuc aliquot nucleos nucum avellanarum, cum levamine. Abhinc seq. adhuc præscripsi:

℞. Extract. Tormentill. ʒj.
ligni aloes
Laud. opiat. ana gr. ij.
c. s. syr. corall. F. Pil. pond. gr. j.

Dedi pro dosi n. xiij, bis de die. Quibus usurpatis, DEO benedicente, convaluit.

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Herb. chamom. Mij.
Flor. malv.
samb. ana Mj.
Coq. ex Lacte aut jure Gall. ping. q. s.
Col. ℞. ℥viij.
Injic. tepidè.

α. & ω.

℞. Hord. ad crep. coct. ℥ß.
Amygd. dulc. excort. ʒiij.
sem. 4. frig. maj.
pap. alb. ana ʒj.
c. s. q. ∇. Decoct. hord.
F. Emulf. edulc. c. facch. pro aliquot haustibus.

* * *

℞. Rad. Tormentill. Unc. ſ.
Mal. cydon. excort.
N. *j*.
Coq. in s. q. ∇. ſimpl.
col. ℞. Unc. v*j*. edulc.
c. ſacch. ſyrup.
M. D. pro aliquot doſibus.

* * *

℞. Theriac. n. Camphor.
ʒ ſ.
Pulv. ♂alis n. d. gr. vi*j*.
extr. op. gr. *j*.
M. F. Bolus.

* * *

℞. Tacamahac. Unc. *j*.
Liq. in cochl. ferr. ſuper
prunas, induc.
ſuper alut. &
appl. calid. ſcrobic.
cord.

* * *

℞. ∇. menth.
meliſſ.
⏜. terr. ſigill. ana Unc. *j*.
Corall. rub. præp. ʒiß.
Laud. opiat. gr. ii*j*.
Syr. cort. aurant.
granat. ana ʒii*j*.
M.

* * *

℞. Diaſcord. Fracaſt. ʒ*j*.
pulv. rad. torment.
cryſt. præp. aa Scr. ſ.
laud. opiat. gr. *j*.
M. F. Bolus.

* * *

℞. Empl. de cruſt. pan.
ſtom. Crat. ana Unc. ſ.
mal. c. ℴ℗. menth.
ind. ſuper alut. pro
Empl. ſtom.

* * *

℞. ℴ℗. Stom. Crat. Unc. ſ.
deſt. mac.
menth. ana g. ii*j*.
M. D. pro ungucnt. in-
ungend. reg. ſtom.

CAP.

CAPUT IV.
DE
PICA ET MALACIA.

PICA est, Appetitus p. n. rerum insolitarum, à depravata vellicatione stomachi oriens

- *PHÆNOMENA.*
  - Utrumque malum aut Puellis (Naturæ debitum lunare non solventibus) aut Gravidis (tribus mensibus gestationis prioribus) familiare est, ita quidem, ut in PICA prorsus insolita, in MALACIA verò consueta quidem, sed impatienti desideriô appetant. Junguntur sæpe cardialgia, vomitus, viriumque prostratio, facie utplurimùm pallescente.
- *SUBJECTUM*
  - *CAUSÆ* partim M. S. partim Ventriculus;
  - *MORBI* orificium stomachi sinistrum & ex parte spiritus animales absolvunt.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est irritatio motusque spirituum insolitus versus sensorium commune indeque decepta Phantasia.
    - MATERIALIS est liquor Gastricus alteratus & alienis particulis inquinatus, acris simul & corrosivus.
  - *REMOTA*
    - Sexus sequior affectibus & libidini indulgens.
    - Sanguis menstruus, sive restitans & ventriculo gravis, sive semine virili alteratus.
    - Scorbutus & scabies retropulsa, ulcus faucium & similia.
- *PROGNOSIS*
  - Utrumque malum, ob depauperationem sanguinis, quartô mense Graviditatis spontè desinit.
  - Melius est, si vomitus jungatur.
  - Si diurius duret, metus adest cachexiæ.
- *CURA*
  - 1. Evacuat humores vitiosos
    - Vomit. in non Gravidis,
      - 🜿 emet. cum ocul. ♋.
      - Rad. ipecacuanhæ.
    - Laxantibus
      - DOMESTICIS
        - Pulv. lax. polychr. seu
        - Magnes. albâ,
      - OFFICINALIBUS.
        - Rad. Mechoacannæ albæ
        - Agar. trochiscat. & sim.
  - Alterat liquorem gastricum per
    - Alcaliaa, bsorbentia, & Martialia, humori p. n. contraria,
    - Specifica
      - *DOMESTICA*: ut ▽ Pampin. vitis.
      - *PHARMACEUT*. Pulv. Zedoariæ, &c.
    - Confortantia, sc. cydoniata & aromatica.
    - Cucurb. & V. S. sed in Prægnantibus cautè adhibitas.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Picantibus & malaciâ laborantibus res appetitæ, utut insolitæ & nocivæ, non omninò denegentur, ne aut ipsæ lædantur, aut fœtui nævos imprimant. Persuadendæ tamen omni modò, ut spontè suâ ab iisdem pedetentim abstineant.

II.

In Gravidis picâ laborantibus V. S. & purgantia cautè & nonnisi mediis gestationis mensibus admittantur, ne uterus aut irritatus, aut debilitatus, ad abortum disponatur.

CASUS & OBSERVATIONES CLINICÆ.

I.

Puellam vidi Carolostadii, in Comitatu Leiningensi, 4. ferè annos habentem, quæ ex Parentum relatione quotidiè multum calcis atque luti de parietibus deglubere & deglutire solebat, ut fœminarum picantium more faciem admodum pallidam inde contraxerit. Quandoquidem verò nullâ increpatione inhiberi potuerit, suasi Parentibus, ut ad imitationem Beatissimi *D N. Febrii* mechoacannam albam calci miscerent, cui nostris temporibus Magnesia alba commodissimè substitui poterit, quæ & alterando & evacuando officium suum peragit.

II. Lau-

II.

Laudatum modò Illustris *D. N. Fehrii* Consilium, tum in *Tr. Ejus de Absinthio* pag. 39. tum in *Miscellan. S. R. I. Acad. Nat. Curios. Decur. I. Ann. I. Obs.* 83. *pag.* 184. descriptum ita se habet: Puella trimula à repercussâ scabie in tantum cretæ desiderium incidit, ut nocturni diurnique ejulatus nonnisi largâ cretæ præparatæ exhibitione sisterentur, quæ ipsi in deliciis erat, ab aliis nauseanti. Præterea siti & tussi divexata, difficulter spirans, insomnis, ventre tumido alvoque erat constipâta. Præter syrupum de agrestâ, (qui prægnantibus quoque singulariter hôc in casu prodest) & syrupum de absinthiô (qui in roborando ventriculo mirabilis est potentiæ) mechoacannam albam cretæ admistam exhibui & sic DEI gratiâ pristinæ sanitati restitui.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

*. & *.

℞. Magnesiæ alb. ʒij.
D. pro dosi in amygdalato tenuiori, vel misceatur cretæ appetitæ.

*. & *

℞. Mechoacann. alb. pulv. ʒiß.
Cretæ ʒj.
M. D. pro aliquot dosibus.

* * *

℞. Eb. sine △.
Matr. Perlar. præp. ana ʒj.
Pulv. Zedoar. ʒß.
Elæosacch. citri Scrup. j.
M. F. Pulv. bis de die, ad ʒß. sumendus.

* * *

℞. ▽. Pampinorum Vitis Unc. iij.
Conchar. oblongarum pp. ℥j.
Extr. opii gr. ij.
Sacch. ſyrupiſ. q. s.
M. D. pro aliquot doſibus.

* * *

℞. ▽. Cinnamom. opt. Unc. iij.
△⊕. gutt. iij.
☉. menth. vel cinnam. g. iij.
Syr. d. menth. Unc. j.
M. D. ſingul. dieb. cochl. j. quô feliciter *D. Bruno* ſe uſum dicit in *Coll. Pract. Mſc.*

* * *

DESCRIPTIO & PRÆP. MAGNESIÆ ALBÆ.

℞. Lixivii Nitrariorum prioris Menſ. j.
Exhala per coctionem in ollâ capaciſſimâ, intus vitreatâ & extus probè lutatâ, ac remanebit terra candidiſſima inſtar cretæ, cujus Unc. ij. obtinebis, ſi lixivium genuinum, nec aquâ dilutum fuerit. Vid. Epiſtol. Noſtr. ad DN. *Leibnizium* de hâc materiâ.

* * *

℞. ▽. bryon.
pampin. vit.
meliſſ. ana Unc. j
Coral. rubr. præp. ℥j.
brod. cort. aur. condit.
Zing. in Ind. cond. ana Unc. ſ.
M. D. Cochleatim.

CAP.

CAP. VI.
DE ICTERO.

ICTERUS est coloris nativi in flavum aut passeum mutatio, à particulis recrementitiis, plus minus biliosis, è M. S. in superficiem externam depositis, exsurgens.

- ***PHÆNOMENA.***
  - Imminente Icterô plerumque tormina in abdomine sentiuntur, cum urinâ passeâ, aut intensè flava: Præsens verò mox, ut (orex) se ipsum prodit, per colorem p. n. tum in toto, tum præcipuè in albo oculorum, sive flavum (in ICTERO FLAVO, sive passeum in NIGRO. Sapor oris est amarus, excrementa alvi vel albicantia, vel intensè tincta. Adest præterea anorexia, nausea carnis, cardialgia &c. Remittente malô, pruritus corporis & 🜕 clara se trudunt.
- ***SUBJECTUM***
  - *AFFECTUS* est totus C. H. habitus, magis tamen in partibus externis, quàm internis.
  - *CAUSÆ*
    - Primæ viæ, si à crud. & stercore flavô:
    - Ductus hepaticus, cysticus & commun. si ab obstruct.
    - M. S. si à bile nimis vol. aut venenis.
- ***CAUSA***
  - PRO-XIMA
    - *FORMALIS* est effusio bilis, plus minus viscidæ, in M. S. & totum corpus, ob ejus circulationem impeditam.
    - *MATERIALIS*
      - Cruditates biliosæ in ventriculô.
      - Pituita, aut calculi obstruentes
        - poros hepaticos
        - ductus
          - cysticum,
          - epaticum,
          - choledoch.
  - *REMOTA*
    - Temperamentum biliosum, aut melancholicum.
    - Aer æstuosus, Vs. abusus, cibi acriores, ira.
    - Intemperies sanguinis calida.
    - Constrictio dolorosa, aut introreceptio ductus choledochi.
    - Obstructio pororum hepaticorum, à calculis.
    - Morsus viperæ & alia venena.
- ***PROGNOSIS***
  - Flavus facilior curatu, quàm niger: citius in juvenibus, quàm senibus.
  - Si ab obstructione per calculos, difficilimè, aut nunquam sine recidivâ; Sin per pituitam, facilius solvitur.
  - Febrilis Criticus bonus: Symptomaticus malus.
  - Qui scirrhum conjunctum habet, periculosius est.
- ***CURA***
  - 1 Humores peccantes evacuat è primis viis,
    - Vomitoriis, sed cautè adhibitis, si ventriculi symptomata præcesserint.
    - Laxantibus convenientib'
      - Fol. Sennæ,
      - Rhabarbarô.
  - 2. Obstructiones reserat,
    - Salinis 🜿reis, Tinct. aperit. ∽ ⊖. dulc. Sapon. ♂alibus.
    - Minerâ ♂. Lim. ♂. pulv Tinct. ♂ ☉ri, Epaticis: Fragar. stercor. anser'n. specif. icter. Wed. Specificis: curcumâ, chelid. majori, lap Porcin.
  - 3. Intemperiem biliosam corrigit
    - *DOMESTIC.*
      - Obtund. & figentibus: Decoct. sem. cannab croc. & sapone in infant.
      - expellentibus: Sem. aquilegiæ. &c.
    - *PHARMACEUTICIS*
      - internè
        - Diaph Bez. si à venenô.
        - Diureticis. Salivatione ☿riali.
      - externè
        - cosmet. & discutientibus.
        - V. S. in malô.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Curando Icterum cave, ne medicamenta volatilia, sive diutius justò, sive in majori dosi propinando sanguinemque à bile acriori jamdum nimis fluidum attenuando ægrum in hæmorrhagias periculosas præcipites: quale quid in Sene Icterico, per ~ ⊖ *, à pluribus tantoperè laudatum, accidisse in *Miscellan. S. R. J. Acad. Nat. Curios. Dec. II. Anno X. Obs. CXX. pag.* 215. retuli.

II.

Cùm ob molestiam hujus affectûs nullibi major superstitionum numerus, à vulgô laudatus, occurrat, hinc curas sympatheticas, aut transplantatorias, instituturus fuge circumstantias suspectas, gesticulationes, verba, characteres & similia, ne corpori succurendo animam perdas.

OBSERVATA & CONSILIA.

I.

Icterum cum tumore hepatis seqq. curatum esse, B. Scheffers in MSC. refert: 1. dedit Pilulas seqq.

℞. MP. Arthritic. n. d. ʒß.
Extract. agerat.
agrimon.
rhabarb. aa. Scrup. ß.
M. F. Pil. xxx. alternis diebus sumendo 7.

Abhinc solum decoctum rad. chelid. maj. subjunxit.

II.

Mihi in usu est præmissô Vomitoriô, aut laxante, manè dare pulv. ex croco ♂ sulphur. aut min. ♂ cum rad. curcum. pulveris. à meridiè autem infusum ex anticictericis. Ita plures, etiam puerperas & infantes, D. B. restitui.

III.

III.
CONSILIUM
D. D. WEDELII,
ad requisitionem alius Medici.
PP.

E Literis Tuis percepi ægram die 19. Jan. hujus anni denuò Ictero correptam & ab illô quoque præscriptis à Nobilitate Tuâ remediis curatam fuisse. Quoniam verò non tantùm ægra, sed & domestici ejus verentur, ne malum, ut jamdum evenit, recidivet & tandem in Icterum nigrum degeneret, aut planè incurabile reddatur; hinc è re esse duxi, ut si ægra rursus ab eô tentaretur, seqq. medicamenta commendarem. 1. quidem pulvisculum aperitivô-laxativum, de quo 1. dosin, tempore matutinô, horâ 7. vel 8. in haustu cerevisiæ sumere poterit:

℞. Rhabarb. Alex. ℨj.
Arcan. dupl. Mynſ.
Crem. ♀ ana Scrup. j.
M. Div. in 3. p. æ. D. ad chart.

2. Essentiam aperitivo-resolventem, de quâ à meridie, horâ tertia & consumptô pulvere etiam manè in haustu cerevisiæ gutt. 30. assumat:

℞. Essent. ⊕. ♂. antiscorb. ℥iij. D. ad vitr.

3. Mixturam singularem aperientem, de quâ subinde guttæ 20. potui ordinario instillari poterunt:

℞. Tinct. flor. cent. min. ℥ij.
Clyss. ♁ sulphurat. ℨj. M.

4. Nodulum vino infundendum:

℞. Rad. 5. aper. maj.	Flor. hep. nobil.
bryon.	bellid.
cichor. aa. ℥iſ.	calendul.
Herb. agrimon.	hyperic. aa. p. ij.
capill. ♀	4. cord. aa. p. j.
agerat.	Cortic. cappar.
cuſcut.	curcum.
lavend. aa. Mſ.	ſantal. citr. ana. ℥j.
Rhabarb. ℥ij.	Lim. ♂. finiſſ.
Croci Scrup. ſ.	Crem. ♀ ana ℥ſ.

M.

Inciſ. & contuſ. inſuantur ſyndon. rubr. D. ad chartam. Quô infuſo & reliqua medicamenta ſumi poſſent

Cæterùm cùm aperientia alia, quæ neceſſaria erant, partim adhibita, partim ſatis cognita ſint, non opus erit, ut plura adiiciamus. Interim Martialia hîc palmam tenebunt, ut & Elixir proprietatis ♂ale, hep. rubr. cum pulv. ſtomach. Tinct. ♂. & ſimilia pro re natâ adhibenda.

In Diætâ fugiantur dulcia, acida, pinguia, ſalſa, fumôque indurata. Abſit quoque motus vehemens ſtatim poſt aſſumtum cibum, ut & iracundia, aut excandeſcentia, quæ pro coronide addenda duxi. Supervacaneum enim fuerit optima medicamenta iis præſcribere, qui rectam victus rationem tenere nequeunt, juxta *Cratonem I. Conſil.* 10. *pag.* 28.

α. & ω.	α. & ω.
℞. Miner. ♂. pulv.	℞. ☿. diaph. ♂alis
Rad. curcum. aa. ℥iſ.	Rad. cucum. aa. ℥ſ.
⊖. vol. CC. Scrup. iſ.	Lap. è veſ. fell. bov.
M. Div. in 6. p. æ.	Scrup. j.
D. man. c. ſudore.	⊖. vol. lumbr. Scrup. ſ.
	M. pro 3. doſ.

℞. Croc.

Croc. ♂ ♁r. ʒiſ.
cran. hum. præp. ʒſ.
croc. Scrup. ſ.
M. D. pro 4. doſ.

* * *

℞. Rad. urtic. ℥iſ.
curcum. ʒiij.
Herb. marrub.
fragar. aa. Mij.
Flor. aquileg. p. ij.
croci integr. Scr. j.
⊖☿ ʒiſ.
Inciſ. & cont. D. ad chart. pro infuſo, cui Fol. ſenn. & rhab. addi poſſunt.

* * *

℞. Sem. cannab. ʒiij.
aquileg. ʒj.
c. ſ. q. ▽ frag. F. emulſ.
add. cran. hum. præp. ʒj.
edulc. & D. pro infant. Ičter.

* * *

℞. Croci
camph.
aſæ fœtid. aa. q. v.
includ. nodul. append. quod Puerperas ab Ičterô præſervare dicitur.

* * *

℞. Infuſ. Pedr. del porco ℥iij.
D. pro 3. doſibus.

SPECIFICUM ICTERICUM
Dn. D. Wedelii.

℞. Rad. Chelidon.
curcum. ana ʒiſ.
Flor. hyperic.
cheiri
cartham. aa. Mſ.
Herb. Marrub.
vincetox. aa. ʒiſ. M.
Inde ſacculo & ſuperaffunde cereviſ. lib. iij. Singulô manè cape hauſtum.

* * *

ESSENTIA ♂ ⊕LAT.
Ejusdem.

℞. ⊕ ♂.
⊖ ✱ ſimpl. vel.
flor. ⊖ ✱ ♂al. ana ℥ſ.
c. ∽. cochl. ℥vij.
Mixta ſtent in dig. per aliquot dies, donec intačtô ferè ⊖✱ ⊕lum ſatis fuerit extračtum. Medicamentum optimum in morbis chronicis & ipſo Ičtero. Doſ. gutt. xx. ad xxx.

CAP.

CAP. VII.
DE
CACHEXIA ET HYDROPE.

HYDROPS est intemperies corporis ejusque partium humida, à p. n. seri in toto, vel parte collectione & extravasatione proveniens,

- *PHÆNOMENA.*
  - Color antea floridus in livorem abit; Partes musculosæ flaccescunt; Respiratio scalas adscendentibus difficilis redditur: caput grave c. anorexia, ⊡ tenuis & aquea; Corpus subtumidum, cumprimis circa faciem, palpebras, malleolos. Quæ omnia ut CACHEXIÆ cum HYDROPE communia sunt; ita hôc INSTANTE tumor pedum augetur, primum oedematosus, mox HYDROPE PRÆSENTE aquosus & digitis cedendo foveam relinquens, successive crescendo & occupando vel totum corpus, in ANASARCA & LEUCOPHLEGMATIA; vel cavitatem aliquam in HYDROCEPHALO, HYDROPE CORDIS, ASCITE: mistis flatibus in TYMPANITE, aquis verò peculiari folliculo inclusis in HYDROPE SACCATO. Ubique jungitur tussis, sitis, atrophia partium superiorum, dysuria & ⊡ lixivialis, pulsus undosus, diarrhœa &c.
- *SUBJECTUM*
  - *MORBI* est vel totum corpus, vel cavitates quædam.
  - *CAUSÆ*
    - Remotioris sunt primæ viæ.
    - Proximioris, vasa sanguifera & lymphatica.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est
      - mala nutritio in cachexiâ.
      - extravasatio lymphæ in hydrope, orta ab obstructione.
    - *MATERIALIS*
      - Positiva est lympha, serum & chylus extravasus.
      - Privativa spirituum debilitas.
  - *REMOTA.*
    - Temperamentum frigido-humidum.
    - Aer frig. & hum. cibi crudi: Potus frigidus & abusus spiritus vini; Suppressio mensium, Tristitia.
    - Casus, percussiones, Febres chronicæ &c.
- *PROGNOSIS*
  - Utrumque malum, si recens, facilius curatur, quam inveteratum.
  - Si scirrhus aut abscessus conjunctus, rarissimè sanatur.
  - Idem de Hydrope saccatô dicendum. Diarrhœa chronica in fine lethalis.
- *CURATIO*
  - 1. Causam occas. removet per
    - Diætam exsiccantem & balsamicam.
    - Vomitoria statim in principio
  - 2. Obstructiones tollit
    - DOMEST.
      - Cryst. ♀, ⊖. fix. catholic.
      - Min. ♂. Pulv. ♂ali. Reg. ♁. med. R ♂ ⊙.
    - OFFICINALIBUS
      - Salinis & ♂alibus, croc. ♂. &c.
      - Stomach. & visceralibus.
  - 3. ▽. & Humores p. n. evacuat, vel per
    - Pharmac.
      - Purgant. succ. ir. nostr.
      - Diuret. Lixiv. ben. *Myns.*
    - Chirurg. sc. Paracentesi.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Cachecticos ne violentis aggrediare remediis. Quò lenius tractantur, eò citius curantur.

II. Cave ne Gravidam pro Hydropicâ cures. Notas distinctionis vid. apud *Ettmüllerum.*

III. In Hydrope confirmatô, visceribus jam corruptis viribusque fatiscentibus paracentesin ne adhibeas, quæ in principiô magis, quàm in fine confert.

IV. Cave à v. S. & scarif: nisi plethora aut obstructio mensium urgeat.

OBSERVATIONES & CONSILIA.

I.

Extract. è literis B. Dn. Schellhaß,

Archiatri Cam. Imperialis.

VIdi hydropicum, quem omnes Medici deseruerant, à Muliere Rusticâ sequenti ratione curatum: Propinabat sc. urinam pueri sani, herbæ cardui benedicti, usque ad extractionem amaritiei, infusam, omnibus diebus, manè & vesperi haustum offerendo & per 14. dies continuando. Sic æger pro desperatô habitus, DEO benedicente restitutus fuit. Lacte autem Cameli hydropem sanari *Tavernier Part. I. Lib. I. c. XI. Itinerar.* refert.

II. *D. Erbenius*, Practicus olim Spirensis, Hydropicos curabat feliciter Electuariô aliquo Martiali per aliquot septimanas usurpatô huicque purgans hydragogum drasticum subjungendo. Priori tamen palmam tribuit *Greulichius*, in *verâ methodô curandi hydropem*, anno 1687. Francofurti editâ.

III.

CONSILIUM
D. FRIDERICI DECKERI,
Prof. Pract. Lugdun.
P. P.

EX gratissimis vestris & inclusis Nobilissimi Cancellarii, D. J. à. S. Germanicô idiomate conscriptis literis vidimus quorundam Medicorum judicia, de statu p. n. Nobilissimæ Matronæ, Charissimæ Ejus Uxoris, quam in principio scorbuto ex prædominante acidô oriundô laborasse, imò adhucdum sanguinis majorem acrimoniam peccare, præsentes autumant ἰατροί. Extranei verò Medici tympanitim esse, cum asthmate siccô, glandulasq; aquâ, sive latice lymphaticô, maximè oppletas (dubio simul ex respiratione difficiliori ac crebriori nullaque phlegmatum rejectione ac abdominis ante 3. circiter menses tumore p. n. flatuosô, indies accrescente) judicant.

Hæc licet contraria nonnihil videantur, haud tamen, me judice, ita pugnant. Esse enim facilè potest, quòd impræsentiarum tympanites sit cum asthmate siccô, ex sanguine ac lymphâ acriori, unde primò scorbutus, dein lentè crescente eâdem, præ minore jam corporis motu aliisve forsan causis concomitantibus, vel præcedentibus, tympanites, aut asthma siccum ortum jam duxerint.

Verùm, mi *Valentini*, dicere cogor, quod in casu, ad me missô, plurima majoris momenti planè sint omissa, quæ tamen Medico, judicium laturo, scitu maximè necessaria sunt; quare etiam, priusquam quid certi concludere valeam, aut contra sententiã ab aliis anteà latam Medicis aliud forsitan statuam, casum accuratius notatũ peterem, in quô omnia non tantũ modò symptomata, succedẽtia æquè ac præsentia narrantur, sed cumprimis etiam Nobiliss. Matronæ diæta, ætas, temperamentum & an naturalia

turalia ritè & secundum naturæ leges succedant, nec ne? præsertim menstruorum fluxus, typumque an accuratè servet, nec ne? an & quot liberorum Mater & à quô tempore puerpera fuerit? urina qualis quantaque? an vestigia digitis impressa remaneant aliquamdiu, vel è contra. Horum omnium namque Medico, in Praxi quamvis Versatissimô, perquam necessariorum ne *gry* quidem in Casu missò continetur.

Attamen, ut petiit Nobilissimus Dominus, cum aliis, haud infimæ notæ, Medicis consului, qui omnibus phænomenis, in casu notatis, benè perpēsis, mecum unanimiter judicârunt, instantem Leucophlegmaticam cum suis affeclis, seu symptomatibus, ex sanguinis dictâ diathesi acri, ac lymphâ lentescente, in glandulis subcutaneis aliisve p.n. coacervatâ, oriundam videri. Nam non modò abdomen instar tympani ante 3. menses intumuisse refert, sed corpus undique distenditur & quidem præ lymphâ glandulas omnes obsidentes, ut ipsi Medici posteriores etiam arbitrati sunt. Hæc tamen minimè impediunt præcessisse scorbutum, sanguinem lymphamque acrem, copiosam & lentescentem, hincque tympanitim, cum asthmate siccô.

Interim, quia Nob. Cancellarius meum enixè implorat auxilium periculumque in morâ, non potui non, quin medicamen unum atque alterum, hoc in casu lubens communicarem, laudabiles & optatos ex illorum usu Nobiliss. Matronam habituram successus ex totô optat corde

Lugduni in Batav.
5. Febr. 1703.

FREDERICUS DECKERUS,
Med. D. Prax. & Collegii Practici
Prof. Ord.

α. & ω.

℞. Ras. lign. ſaſſafr. ℥j.
Bacc. lauri ℥ß.
junip. ʒvj.
Croci optimi ʒij.
Contuſis adde
Mell. Virgin. lib. iß.
benè commixtis affunde:
▽. hyſſop. ſtill.
papav. rhoead.
ana pint. ß.
tuſſilag. pint. j.
Mixta ſtent in infuſione per 24. horas, tumque ex MB. abſtrahatur pinta vel circiter, quæ unà cum
Θ. vol. oleoſ. ℥j.
M. Tinct. ♂. aperit. ℥ß.
Hæcce inciſis atque contuſis ſeqq. rurſus affundantur:

α. & ω.

℞. Rad. Polypod. quern.
glycirrh. optimè ab exter cort. mund.
ana ℥j.
Chin. non carioſ. ʒvj.
Fol. Veron. Mß.
Flor. s. ſummit. hyper. p. ij.
Siliq. dulc. ʒv.
Sem. aniſi ſtellati, vel, eô deficiente, Fœnic. dulc. ʒiij.
petroſelin. Maced. ʒij.
Flaved. cort. citri
pom. Sinenſ. ana ʒiß.
Intimè mixta digerantur, vaſis optimè clauſis, per quatriduum, vel paulò longius & Tinctura uſui ſervetur.

Hujus, bonâ interim obſervatâ diætâ, quotidiè ter quaterve, cum hydromelite recenti, 40. vel 50. guttulas eſt aſſumptura Nobiliſſima Matrona, doſin pro re natâ adaugendo, vel minuendo, quod Medicis præſentibus relinquo.

Bis in hebdomade, veſperi cubitum itura Matrona, utatur tribus vel quatuor, pro viribus, aut faciliori difficilioríque alvi dejectione, de ſequenti maſſâ, pilulis, manè totidem, ubi priores haud ex votô operentur:

℞. Gum-

℞. Gummi Ammon. acet. ſcyllit. ſolut.
& inſpiſſat. ℥j.
Reſin. jalapp. ℥ß.
Flor. benzoin. Scrup. ß.
⊖. polychreſt. Scrup. j.
℅. cortic. citri
junip. deſtill. ana g. iv.
M. F. Pil. ex Scrup. j. x. deaurentur.

IV.

CONSILIUM
AMPLISSIMÆ FACULT. MED. ERFURTENSIS.

P. P.

TRansmiſſô nobis Caſu Virum quadragenarium concernennente, qui per notabile temporis ſpatium & jam in ſextum usque annum ſæpiſſimè inſignibus doloribus divexatus fuit, ita ut primis quatuor annis iidem ferè ſemper frigore inceperint & ab uno articulô in alium, in ſpinam dorſi & ſcapulas abierint, ſubinde quoque inflammationem & tumorem in certis locis produxerint, nunc autem in maximam intumeſcentiam corporis abierint, adjectis ſimul medicamentis & methodô medendi hactenus adhibitâ: Non potuimus non Caſum ſupradictum Collegialiter ponderare & unanimiter ſtatuimus medicamenta ex ♂ & ♀, antiſcorbutica laudabilia, unà cum Tinct. Jalappæ & externis nonnullis rectè adhibita fuiſſe.

Quoniam verò morbus hic à craſſô, viſcoſô, acidô, ſalſô, tartareô, fixô & à priori laudabili & ſanguineâ craſi longè degenerante cruore ſcorbuticô aliisque humoribus depravatis

oritur & nunc in HYDROPEM SCORBUTICUM degenerat; hinc noſtrâ ſententiâ è re fuerit malo huic, non leve periculum minanti, in tempore obviam ire. Ut ergò vitium ſanguinis & humorum corrigatur, ſupra allegatis ſymptomatibus etiam conſulatur, hinc optimè conducet, ſi præmiſſis univerſalibus per volatilia, viſceribus dicata aliaque Natura ferè ſucumbens ſublevetur: quem in finem hiſce

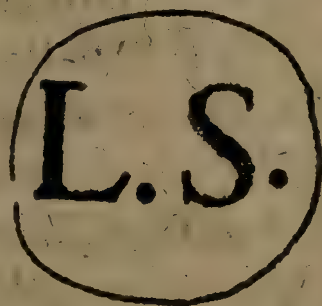
Sal vol. ℅. *Sylv.* cum
Liq. CC. ſuccin.
&
Eſſent. caſtor. ana p. æ.

commendamus, de quo manè jejunô ſtomachô guttæ XXX. ad XL. in convenienti vehiculô aſſumi poſſent. Prædictum ⊖. vol. ℅ ſ. Sylvii non ſine fructu etiam tempore prandii ad gutt. XXV. ſumi poſſet & quidem in primô hauſtu potûs ordinarii.

Tempore veſpertinô, horâ quartâ, DN. Æger Elixirio aperitivo *Clauderi*, quod in *Tractatu* ſuo *de Balſamatione corporum ſine eviſceratione* deſcripſit, uti poſſet, cujus 60. 80. ad 100. gutt. in vitrô vini, aut juſculô calidô ſumendæ ſunt. Quodſi verò idem non ſtatim ad manus ſit, eſſentia trifolii fibrini, aut ℞ ♂ Zvvelferi ſubſtitui poſſet. Veſperi tempore ſomni pulvis ſpecificus viſceralis, ex diaphoreticô ♂ali Ludovici, pulv. cochlearum calcin. & edulcorat. pulv. viperarum, lumbricorum terreſtrium, aſellorum præpar. ægagropilis & aliis pretioſis diureticis & viſceribus dicatis medicamentis aſſumi poſſet: & quoniam, juxta tenorem Relationis, poſt paſtum vomitus ſpontaneus obſervatur; hinc ſemper poſt eundem tragæa quædam ſtomachalis efficacior, (cui ſemper aliquid de pulv. cachectico Quercetani maritari poſſet) toſto & vino intincto

pani

pani inspergenda (non omissô efficaci linimētô) aliaque olea stomachica, cum balsamô Peruvianô, immisceri possent. Quô autem causa morbifica debitô modô eliminetur, hoc quidem tempore mitiora laxantia, imposterum autem fortiora purgantia, unâ cum ☿ dulci, in justâ & majore dosi, per intervalla & pro re natâ exhibeantur. De cæterô DN. Æger haud gravabitur diætam legitimam observare & cumprimis cibos ac potus nocivos iramque quammaximè vitabit: quod loco Responsi reticere noluimus. Signatum Erfurti die 8. Aug. Ao. 1695.

Decanus, Senior
& Assessores
Facult. Med. h. l.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Pulv. ♂alis n. d. ℥iß.
⊖. fixi cathol. ʒß.
Crem. ♀. Scrup. j.
cinnamom. ʒß.
M. D. in 4. p. æ.
Sumatur in Malvas.
manè, c. leni motu.

α. & ω.

℞. ♀. chalyb.
solubil. ana Scrup. iß.
Fæcul. aron. Scrup. ß.
M. D. pro 2. vel 3. dos.
pro digest.

℞. Miner.

* * *

℞. Miner. ♂. ℨiij.
fæcul. Aron.
pulv. cinamom.
ana ℨj.
c. s. q. rob. junip.
F. Elect.

* * *

℞. Extr. ♂. c. ſuc. pom.
ℨiſ.
Min. ♂. ℨß.
c. s. q. Eſſ. abſ. F.
Pil. p. gr. j.

* * *

℞. Succ. Ir. noſtr.
Vin. Malvat. ana Unc. j.
pulv. lax. gr. v.
M. D. pro doſi
in hydrop.

* * *

℞. ⊖. fix. cath. Unc. j.
ſolv. in s. q. ▽.
de quô ſæpius
ſumatur.

* * *

℞. Cin. Juniperi
c. ▽. ſimpl. F. Lixiv.
quod ſæpe bibatur.

* * *

℞. Pulv. Cacheƈt. Querc. ℨij.
croc. ♂. c. ⊖. præp. ℨj.
cinnamom. acerr.
fæc. aron. ana ℨß.
M. F. Pulv.

* * *

℞. Eleƈt. chalyb. *Horſtii*
Unc. j.
croc. ♂. aper. ℨij.
cinnamom. pulv. ℨj.
c. R ♂. cydon. M. F. eleƈtuar.
indies quant. nuc. caſt.
ſumendum.

DECOCT. ANTIHYDROPICUM
D. Widtii.

℞. Ligni ſanƈti Lib. ſ.
Cort. ejusd.
Rad. ſarſapar. aa Unc. iv.
liquirit. Unc. j.
Fol. ſenn. mund. Unc. iſ.
Rhab. optim.
Agar. trochiſc. ana ℨiſ.
F. per noƈt. infuſ. in lib. xij.
▽. calid. vaſe bene clauſô,
Coq. lento ▽. ad dim.
part. conſumt. Col. D.
pro uſu.

* *

℞. Lixiv. bened. Mynſ.
Unc. iij.
D. pro 3. doſibus.

CAP.

CAP. VIII.
DE
PHTHISI PULMONALI.

PHTHISIS est extenuatio totius corporis, cum febre lentâ, ab ulcere pulmonum profluens.

- *PHÆNOMENA.*
  - In PHTHISI INCIPIENTE adest tussis sicca, sed levis, cum sensu ponderis in pectore gravantis, vox rauca & clangosa, febris leviuscula & vix sensibilis post pastum, ex calore in volis manuū manifesta. Appetitus est dejectus, sitis levis, urina quodammodò rubra, cum aliquali partium flacciditate. In PHTHISI verò CONFIRMATA nova febris, priorem augens, incidit: Tussis ingravescit & humida evadit, quâ striæ sanguinis & pus rejiciuntur. Tabes augetur, cui si diarrhœa contumax jungatur, actum ferè est de ægrô.
- *SUBJECTUM.*
  - *SYMPTOMATIS* est totus corporis habitus, quoad partes molliores.
  - *CAUSÆ*
    - *FORMALIS* sunt pulmones & quandoque alia viscera.
    - *MATERIALIS* primæ viæ, M. S. & viscera.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA* est obstructio & exulceratio Pulmonum, à sanguine, aut lymphâ acriori, lapillis: &c.
  - *REMOTA*
    - est dispositio hæreditaria.
    - Aer corrosivus & contagium.
    - Cibus & potus quantitate & qual. peccantes.
    - Exercitii neglectus
    - Evacuat. solitæ suppressæ.
    - Asthma, hæmoptysis, omenti consumtio.
- *PROGNOSIS.*
  - Incipiens facile curatur, sed difficulter cognoscitur. Confirmata V. V.
  - Phthisis hæreditaria & quæ à contagio, rarò perfectè sanatur.
  - Autumnalis & hybernalis nunquam sine vernali aëre curatur.
  - Originaria difficilior, quàm symptomatica.
- *CURATIO*
  - IN PHTHISI INCIPIENTI
    - 1. Humores acres & p. n. evacuat,
      - Vomitoriis & Laxantibus.
      - V. S. in Plethorâ, aut suppress. evac. solit.
    - 2. Humorum acrimoniam tollit & obstructiones bronchiorum removet, remed.
      - *DOMESTICIS:*
        - Equitatione, Decocto Majali.
        - Pulv. n. ♂. 🜍r. pectoral.
        - ▽. veron, c. vin.
      - PHARMACEUTIC.
        - Pulv. antiphthis. *Conerd.* antatrophus *Gmelino.*
        - Cura lactis & seri lact.
  - IN PHTHISI CONFIRMATA.
    - 3. Læsionem Pulmonum sanat
      - Absorb. & exsiccantibus, ut Fumigat. & Arcan. *Harvei.*
      - Incid. & expectorantibus,
        - Essent. Enul. ▽. Veron. c. vin. ▽. & syr. d. hyss. opio. syr. capill. ♀ Looh san. & expert.
      - Balsam. & Vulnerariis
        - Opobalsam.
        - Balsam. *Locatell.*

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Cave ne Phthisicos purgantibus magis exhaurias, à quorum usu semper pejus se habent.

II.

Idem de V. S. censendum, nisi malum à consuetæ sanguinis evacuationis suppressione oriatur, ubi, omnibus irritis, V. S. incantamenti instar juvat, ut singulari observatione in Miscellan. S. R. I. Acad. Nat. Cur. Dec. II. Ann. II. p. 375. ostendimus.

III.

Sed quid de vomitoriis, an & illa fugienda sunt? Equidem ita Practici Antiquiores tantùm non omnes statuunt: undè & Hadrianus à Mynsicht, inter cautelas Tartaro emetico subjunctas omnes Phthiscos ab emeticis abstinere jubet. Ast aliter Practici Moderni feliciores, Lindenius, Sydenham, Morton, Ettmüllerus &c. qui Phthisin vix facilius, quàm emeticô in principiô & malô incipiente propinatô curari statuunt, ubi ex observatione D. D. Speneri, Archiat. Berolinensis, Ipecacuanha masculè se gessit: Cui alii blandiora laxantia substituunt, ut ex seq.

OBSERVATIONE

elucescit.

Nobilissimus Dn. Ulricus Neuhans, Scabinus Francofurtensis, post expectorationem sanguinis, incepit purulenta pro more ejicere, subsequente calore circa vesperam, unde tabes totius corporis exoriebatur. Cum per 2. menses frustrà destillatô ex cancris & pectoralibus herbis usus esset, D. D. Schefferum, νῦν ἐν ἁγίοις, vocavit, qui præter cauterium in brachio sinistro (cum catarrhosus esset) ut lympha acris à pulmonibus averteretur, præscripsit 1. Pilulas Angelicas, bis in septimana & abhinc Pulverem seq. antiphthisicum, noctes diesque usurpandum:

℞. Flor.

℞. Flor. ♀ cum aloë & myrrhâ sublimat. ʒß.
Specier. diatragac. (quas interdum omittebat) ʒj.
Nuc. mosch. ʒß.
Sach. candi violar. ℥j.
Penid. ℥iij. M.

Hoc mirificè profuit. Purulenta enim materia subflava & mali odoris mutata fuit in meliorem statum. Usus etiam fuit copiosô lacte caprillô pro potu & cibo, ut & conserv. ros. Provincial. & lil. alb. ana lib. j. noctu dieque. Quandoque bibit aquam sulphuream hujus loci, vulgò Faulwasser dictam, ita per 2. menses DEI gratiâ integrè restitutus fuit. *Auth. in Manual. Pract. MSC.*

III.

CONSILIUM ANTIPHTHISICUM MALPIGHII.

Ex iis, quæ observavimus in Patiente & ex recensione eorum, quæ præcesserunt, patet Nobilissimum Juvenem Phthisi laborare. Probabile igitur est, ex sanguine à toto refluô, acidiore lymphâ saturatô, sensim labefactatam fuisse pulmonum structuram, ut apertis novis meatibus 1. eruperit sputum sanguinis & inde vitiata felici sanguinis circulatione exiguæ congestiones excitatæ sint, à quibus manifestum est sputum materiæ semipurulentum, eâdem quoque labe vigente in totô corpore, improportionatæ fermentationes febriles, præcipuè sub vesperam, observatæ sunt, in quibus, succedente præcipitatione, sudor copiosus subortus est in nocte; quapropter tota corporis œconomia laborare videtur, labefactatâ fluidorum naturâ & vitiatâ tenellâ pulmonum compage.

Indicationes itaque manifestæ occurrunt: Tollenda (prout licet) fluidorum vitia: restituenda nativa compages partibus solidis & fermentorum acredo mitiganda, præcipuè lymphæ,

ut benignior reditus ſanguinis coctioris perfectionem moliatur.

Quibus ut ſatisfiat, opportunitate veris conſulimus uſum ſuccorum depuratorum, pro conſolidandis partibus & pro temperie fluidorum. Deſumi autem potuerunt ex violariâ, endivia, branca urſina, rad. urticæ & ſimilibus ad ℥iiſ. cum quibus aſſumat pulv. ex toto cancrô fluviatili calcinato ad ʒi. hisque utatur per d. 25. His peractis, niſi febris intenſa urgeat, uti poteſt Lacte Aſinino, cum modicô ſacchari candi, eoque utatur, donec aëris calida conſtitutio permittat. At ſi febris intenſa urgeat, vel periculum adſit indigeſtionis & corruptelæ lactis, vel nimius alvi fluor inde ſuccedat, ex uſu ſit jus paratum ex caudis ♋ fluviatilium, carnibus ranarum, teſtudinis & ſimilium, additâ lenticulâ paluſtri (ſi adſit) hordeô decorticâto & ſimilibus; quibus addi poteſt aliquod ſpecificum pro pulmonibus, ex ♀ vel terebinthinâ. Cum cibô aſſumat pulv. Haly & conſimilem deſcriptum in Praxi Barbettianâ. A cœnâ frequenter utatur conſervâ roſarum, cum pulv. ocul. ♋. raſura matris perlarum & hujusmodi teſtaceorum. Pulmenta coquantur in lacte vaccinô, vel in jure exrremitatum animalium & parentur ex oryza, hordeô, miliô & ſimilibus. Abſtineat omnimodè à vinô, illique ſubſtituatur cerevíſia ex hordeô. Parcè cœnet, ſolâ ptiſianâ contentus. Cæterùm in prandiô carnibus elixis facilis coctionis utatur.

MARCELLUS MALPIGHIUS.
GALENCIUS MANZIUS.

III.

Aliud WEPFERI in Phthiſi Putatitiâ, è Vernaculâ in Latinam verſum.

P. P.

Reperire non poſſum, Tuſſim, quæ Illuſtr. V. Dominationem

tionem jam à mense Februario, usque ad præsens tempus, afflixit, ab ulcere aut vomicâ Pulmonum oriri, quùm nulla febris hecticæ signa occurrant. A modicô enim vini potu nullus calor extraordinarius accenditur. Respiratio adhuc integra est, nec caput in lecto altius solitô elevare tenetur. Noctu post tussim V. D. statim obdormiscit &, quod probè notandum, à sudore manè spontè accedente & aliquantisper durante non tam debilitatur, quàm levatur, quod in Tabidis neutiquam fieri solet. Tussim hanc potius humoribus acribus adscribo, qui in universâ M. S. oberrant & fauces arteriamque asperam nimis inundant, ac abhinc, ob continuum affluxum, irritant. Talibus humiditatibus V. Dom. scatere, varia illa, quæ perpessa fuit, symptomata ostendunt, colica scilicet, dolores pedum, cum exsudatione seri salso-acidi, impetigo circa fonticulum, &c. Ut verò sic effluat, in causa est, quod partes glandulosæ in faucibus laxæ sint, prout ex rubore & superfluâ humiditate harum partinm ὀφθαλμοφανερῶς elucescit.

In hâc ergò Tussi, quamdiu durat, eò semper respiciendum erit, ut serum hoc acre & nimis fluxile eliminetur, quodammodò incrassetur, partes debilitatæ faucium demulceantur & confortentur. Ubi tamen semper observandum est, ut nulla torminibus colicis ansa detur & si illa se trudant, iisdem tempestivè obviam eatur.

Hôc tempore, durante adhuc Tussi, V. D. quavis horâ VI. matutinâ de Electuariô hôc quantitatem nucis juglandis capiat & hora V. vespertina indies repetat:

℞. Conserv. ros. rubr. ℥ij.
flor. bellid, min. ℥i.
Rad. consolid. maj. condit. ℥ß.
Pulv. antihect. Pot. ʒii.
Spec. diamargar. frigid. ʒß.
Gelatin. CC. sicc. ʒi. M. F. Electuarium.

 Quar-

Quartâ horæ parte ab assumptione ejus elapsâ V. D. de sequenti decocto pectorali uncias quatuor benè calefactas absorbere poterit, deambulando ad minimum per dimidium horæ spatium, siquidem ab usu ejus sedere, legere, aut scribere damno esse posset. Quâvis vice etiam per binas horas ab usu ejus à cibô & potu abstineat. Paratur ita:

℞. Rad. Tussilagin. ℥ſ.
consolid. maj. ℨij.
Herb. veron.
heder. terrestr.
botryos
Flor. bellid. minor.
papav. errat. ana púg. j.
Fic. ping. n. vj.
dactyl. recent. n. iiij.
sem. anisi ℨij.
Incis. & contus. coq. in ▽. Font. Lib. iij.
in vase clausô vitreo, per horam dimidiam,
col. express. adde Syrup. bellid. min. Unc. ij. M.
D. in fict.

Interdum, si tussis valdè molesta est, rotulas quasdam pectorales ori inseri & pedetentim liquescere poterunt:

℞. Spec. diatrag. frigid.
diatrion. Santal. aa. ℨj.
Bol. Armen. Orient. ℨiſ.
Pulv. rad. alth. ℨſ.
Conserv. ros. rubr. Unc. ſ.
conf. alkerm. C. ℨſ.
C. sacch. alb. Unc. iij. sol. in ▽. tussilag. q. ſ. M.
F. Conf. in rot. ad scatulam.

Qua-

Quavis nocte, dum V. D. cubitum itura est, alternatim unâ nocte sumat seqq. pilularum numero tres, alterâ 2. vel 3. cochlearia syrupi:

℞. Diacod. Montan. Unc. ij.
crocat. Mynſ. Unc. ſ.
Syrup. papav. alb. ana Unc. ſ.
∇. Lactuc. Unc. ij. M.

※※※

℞. MP. de Cynogloſſ.
Theriac. cœleſt. ana Scrup. ſ.
M. F. Pil. n. xxx. deaur. D. ad ſcatul.

Quoniam fauces admodum laxæ ſunt, D. V. indies manè & veſperi gargariſmô hoc calidô uti pot erit:

℞. Cort. pruni ſylveſtr. Unc. ſ.
Fol. roſ. rubr. ℥ij.
hord. decortic. Man. ij.
mellis cochl. ij.
vini rubri quartar. j.
aquæ commun. Menſ. iſ.

elixentur in vaſe terreô vitreatô, per horam dimidiam: colentur. Quodſi calefacere velit, mediante aquâ fervidâ fiat, neutiquam ſuper igne, aut carbonibus.

Superatis diebus canicularibus, tuſſi licet ſedâtâ, è re erit, ut D. V. de ſequenti Gelatinâ quovis mane 2. cochlearia ſumat, hisque potum aquæ fontanæ, cui parum veronicæ incoctum ſit, ſuperaddat.

℞. Corn.

℞. Corn. cerv. crud. lim. ℥iiij.
Infund. in ▽. fontan. fervent. lib. iij.
Dig. in loc. calid. per hor. XII. Adde
Rad. conſolid. major. ʒii.
Flor. bellid. min.
papav. errat. ana Mj.
Conſerv. roſ. rubr. Unc. ij.
Ichthyocoll. ʒij.
Coq. lentô calore prunarum, ad conſumpt. dimid. dum adhuc calet, adde colat.
confect. alkerm. C. ʒj. M.
Servetur in locô frigidô, in vaſe vitreatô, probè tectô.

Quodſi hæmorrhagia narium denuò ingruat, recip. ℈r. ij. Vitrioli Cyprii, coq. in ▽. commun. ℥viij. De hoc ſæpe parvulum cochlear tepidè naribus attrahatur, donec remittat.

Uſus acidularum hoc in ſtatu minus tutus eſt. Purgatio ſummè nociva.

Colica ſi urget, V. D. ſine mora remedia præſcripta in uſum adhibere poterit, abſtinendo tantisper à medicamentis pectoralibus, donec ceſſet.

In Diætâ omnia fugiantur acida, ut & nimium ſalita & aromatiſata. Non minus ea quæ in butyro frixa, abſint. Vinum Decocto Chinæ diluatur. Motus vehementiores aerque frigidus & humidus nocent admodum. DEUS omnibus benedicat!

V. D.

d. 26. Maji, 1687.

officioſiſſimus

NB.

Similia prorſus remedia in aliô Conſilio dat B. D. Camerarius, Arch. Würt.

JOH. JACOB. WEPFERUS,
Med. D.

ALIUD

IV.

ALIUD

DN. D. GMELINI,

Archiat. Elect. Saxon.

P. P.

E Consiliario Primario, Dn. Wittio, diebus hisce percepi, quòd Exc. V. animi mei sensa desuper macra & ad Phthisin inclinante constitutione Nobiliss. Dn. Conjugis desideret, hinc eadem, eâ, quâ decet, observantiâ, non possum non communicare. Postquam sc. ante biennium prælaudatam Dn. Conjugem in Thermis Embsensibus honorare licuit, dubius primum hærebam, an illi usum illarum, ob maciem insignem, suadere debeam, cùm ob nimium, quem à natura obtinent, fervorem, hecticum quendam calorem eò facilius excitare possint. Quùm verò nec pulsum citatiorem, nec sitim excessivam, è contra maciem illam, sub exactissimâ etiam diætâ, alibi observarim, adhibitis omnibus cautelis, tam internum, quàm externum thermarum usum tandem concessi; & postquam exinde neque calorem intendi, neque alia, hecticæ alias familiaria, symptomata oriri vidi, è contra verò acredinem aliquam scorbuticam invenî, undè dolores capitis & artuum oborti sunt: hinc certa me spes tenet, dummodò convenientia humectantia, attemperantia & corrigentia, tam in diætâ, quàm medicamentorum usu, eligantur, omnem Phthiseos metum evitari & præservari posse, idque sequentem in modum:

Pro ipsâ curâ nil æquè magis commendarem, quàm Curam Lactis Asinini, quoniam hæc omnes nostros scopos optimè adimplere poterit, succos simul magis nutritivos suggerendo. Neque enim coagulum lactis hîc, ut alibi, tàm facilè metuendum, modò decenter & secundùm regulas bene administretur. Usus autem ejus ita instituendus est: Conquirenda primum asina adhuc lactans, cum pullô adhuc lactente, quæ

 grami-

gramine recenti, aut pabulô consuetô probè alenda est. Laudabile autem lac fundat, oportet, quod à Molitore, aut aliis ejus possessoribus rescisci poterit. Pullus per totam noctem ab illa separandus, interdiu autem, si tempore matutinô lac emulctum, ad eandem admittendus est, ut lactendo lactis generatio conservetur, quod alioquin facile exsiccari posset. Sub ipsâ jam curâ indies horâ matutinâ VII. lac in patinam argenteam, aut stanneam, cui linteum tenue, ad excludendas sordes, superinductum sit, quæque in aquâ calidâ prius tepefiat, emulgeatur & statim absorbeatur, ab initio quidem unicam, mox 2. abhinc 3. ad summum quatuor scutellas (potui Coffi dicatas) eô repletas sumendo, simul tamen, ad præcavendam coagulationem, grumulum sacchari immittendo. Quodsi post ejus assumptionem dolor quidam stomachi sentiatur, in minori semper dosi subsistendum. Hoc autem deficiente indies scutellam addere & ubi ad 3. vel 4. deventum est, per 6. hebdomadum spatium, si ad palatum sit, iisdem continuare posset. Linteo patinæ superextensô etiam folia quædam salviæ, aut melissæ, imponi & per eadem lac immitti poterit: quô factô omnis fortè adversus odor evitari poterit: utut plurimi absque illis herbis lac assumere soleant. Sub curâ hâc nequicquam aliud adhibetur, nisi quod sub fine cujusque pastûs, aut dum cardialgia quædam molesta est, de Tragæa seq. edulcorante tantum, quantum 2. vel 3. cuspidibus cultri majoribus sumi potest, deglutiatur:

℞. Specier. Diacret. M. Unc. iij.
D. ad scat.
S. Tragæa Stomach. edulcorans.

Manè post lactis assumptionem, per unam aut alteram horam in lecto permanere, & abhinc corpus leniter, per horam integram, movere poterit, & post deambulationem jusculum efficax assumat. Inter prandium, cœnam & ubivis ab omnibus

acidis, acetariis, fructibus crudis, pisis, nimium salitis, massis farinaceis, butyro frixis, omnique vino (excepto Vinô Hispanicô aut Muscatellinô, ad aliquot cochlearia, pro confortandô stomachô, sumendo) abstineat affectusque animi vehementiores fugiat. Potui ordinario inservire posset Decoctum fœniculi, aut anisi. Tempore hyemali, autumnali, atque vernali gelatinæ CC. cochlearia 3. aut 4. jusculis carnis calidis soluta, manè & vesperi absorberi & aliquamdiu continuari poterunt. Post usum horum omnium peterem, ut de effectu certior redderer, & an pulsus celer, vel tardus? quâ ratione respiratio, alvus & urina se habeant? an & ubi dolores sentiantur? an sitis extraordinaria, cumprimis autem tempore matutinô, urgeat? mihi transcriberentur. DEUS T. O. M. curæ benedicat, cujus protectioni Exc. V. committens, persevero

Exc. V.

Stutgardiæ, die 17. Aug. 1702.

Observantissimus
Servus
JOH. GEORG GMELIN, D.

Ad DN. D. ZELLERUM,
JCtum Celeb.

V.

Aliud

D. D. TACKII, Archiatr. & Phys. Wormatiensis,
ad Civem Türckheimensem

P. P.

LIteras Tuas benè obtinui indeque minus exoptatum successum & effectum thermarum & acidularum percepi. Quemadmodum autem valdè dubito, an veram fontis Embsensis aquam obtinueris, locô cujus fortè acidulæ Svalbacenses transmissæ sunt, quæ pectori admodum nocivæ sunt, summamque respirandi difficultatem iis, quo-

rum pulmones (uti tui) malè se habent, inferre possunt: Ita maximoperè suadeo, ut ab illis quantocyus abstineas, neque Naturæ ulteriorem vim inferas, sed Mixturam & balsamum hisce addita substituas. Thermæ Embsenses aliás appetitum prosternere & respirandi difficultatem causari non solent, sed è contra attenuant, discutiunt, detergunt & respirationem liberiorem efficiunt, ut omnes acidularum & thermarum periti Medici in scriptis suis perhibent. Dum verò de cæterô in literis tuis addis, quod pœnitentiâ ducaris, quod meæ Te curæ commiseris, id impatientiæ tuæ penitus adscribo. Nisi meliorem confidentiam in me locaveris, melius egisses, si me prorsus missum fecisses, siquidem adeò non primus es æger, in quô medicari discam, aut vires meas periclitер, ut potius per 17. jam annos plures, tam Illustres, quam mediocris & infimæ sortis homines, per DEI gratiam, in integrum restituerim, quod Te, ceu Amicum dilectum, celare non potui, quem DEI protectioni committens, persevero

Tuus

Paratissimus

JOHANN MARTINUS TACKIUS, D.

VI. CONSILIUM
B. DN. D. GEILFUSII, Sen.

P. P.

PUlmones Tui flaccidi prorsus, emarcidi & collapsi sunt reliquaque viscera interna jam ultra annum insigniter debilitata, adeò quidē, ut nec V. S. nec purgantia, nec alia medicamēta fortiora locum habeant, sed potius confortantia in usum adhibenda sint. Fugiatur aër frigidus, nebulosus, humidus. Fugiantur

antur simul cibi crassiores & frigidi. Eligatur cerevisia domestica tenuis, cui radices enulæ & peucedani, herb. veronicæ, rorismarini, salv. hep. nobilis & cort. aurantiorum infundantur. Abhinc continuò, manè & vesperi, imò & post cœnam & prandium, de pulvere præscripto tantum, quantum 3. cultri cuspides capiunt, sumatur. Hâc autem vice Lunâ decrescente curæ initium fiat per adjectam potiunculam, tribus diebus continuis absumendam, in hypocaustô post assumtionem ejus obambulando & sub prandiô jusculum calidum sumendo:

℞. Spec. pro Elect. seu
Looh de pulm.
vulp. Unc. iij.
Pulv. Sassafr. ʒij.
Ol. destill. anisi Scrup. ß.
M. c. sacch. cando q. s. D. S.

Pulver Morgends / Abends und alle Mahlzeit zu gebrauchen.

* * *

℞. Fol. Sen. sin. stip. Unc. vj.
Mechoacan. ʒiij.
Fol. veronic.
scabios.
rosmar. ana Mß.
anisi ʒj.
⊖♀. Scrup. j.
Inf. per 26. hor. ▽. mellitæ calidæ, dein l. a. coq. & clarif. alb. ov. add.
Syr. d. cich. c. rhab. ℥j.
Aq. arthet. ℥ß. ʒij.
S.

Träncklein im abnehmenden Licht auf dreymahl.

VII.

ANSER INTER OLORES.

P. P.

ILlustrissimæ Vestræ Excellentiæ literas gratiosas rectè accepi easque perlegi. Jam meritò Illustr. V. E. fusiorem responsionem reponere deberem, quam ipsam tamen, ob temporis brevitatem, cui parcendum, differre cogor. Observo autem Illustr. V. E. in vulgaribus quatuor complexionibus non contineri, sed generi Neutro subjectam esse, quod Domini Doctores bene explicare poterunt: quales naturæ difficulter curantur. Attamen, ut E. V. reperiet, Panacea omnibus aliis medicamentis palmam eripit, lubenterque juvaret, ast Magister deest, qui dosin moderaretur. Forte DEUS efficiet, ut instantibus nundinis autumnalibus Francofurtum abeam, quâ occasione E. V. plenariè in integrum restiturus essem. Interea E. V. Panaceâ subinde uti poterit, cui malum tandem cessurum erit. Prostat apud Adrianum Sonnemannum, probè obsignata. Nuper virginem formosissimam, quæ per 3. annos lectum non deseruerat, per tot annos neque somnum ceperat, sed per culmum parum cerevisiæ assumserat, curavi. Hæc diu panaceâ usa erat, sed absque successu. Cùm verò ipsemet advocarer, intra 3. dies eandem hâc ipsâ panaceâ restitui. Tales curationes intra XXVII. annos plurimas institui. Finire cogor, quoniam Regia Majestas Polonica me vocari jubet. Exc. V. DEO commendo. Uratislaviæ die 26. Jan. 1668.

Ill. V. Exc.

subjectissimus

Ad Illustriss. Comitem Erbacensem.

ZACHARIAS WILDEGANS, Arch. Reg. Polon. & Suec.

DESCRIPTIO
Pilular. Wildeganfii f. Panac.

℞. Opii Theb. in ✳. folut. & infpiff. ʒij.
Aloes gummof.
Myrrh. el.
croci Auftr.
Trochifc. de viper.
Cor. rubr. ana gr. xv.
Bez. orient. gr. xiij.
℅. caryoph. cinam. ana g. viij.
M. F. Pil. n. 150. Dof. 1. 2. 3. &c.

Alia Defcript. Panac.

℞. ♁. Orati fix. ʒv. Extr. croc.
Al. fuccotr. ʒv.
Myrrh. rub. Troch. de
unicorn. ana ℥j. viper.
Opii ʒj. Mag. perl.
fuccin. aa ʒij.
M. c. ℞. Bezoard. F. Pilul.
Dof. 3. 5. ad 9. cum fudore, in omnibus morbis.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α & ω

℞. Rad. Ipecacuanh. Scrup. j.
flor. ♁. gr. vj.
elæofacch. citr. g. ij.
M. D. in Phthifi incip.

* * *

℞. Pulv. n. Pector ʒij.
Extr. opii Scrup. f.
M. D. bis de die, in ▽. veron. vel feq. Decoct. pro Curâ Majali.

α. & ω

℞. Pulv. antiphthif. Conerding. ʒifs.
Flor. ♁. ʒß. M. D. in Phthifi Incip. poft Vomit. ufum

In Phthifi Confirm. feqq.

℞. Pulv. Anonym. rec. Unc. f.
Flor. ♁. Unc. f.
Laud. opiat. gr. ij. M.

* * *

℞. Balfami Locatelli ℥j.
Pulv. Glycirriz.
fem. anifi ana ʒj.
c. Syr. de Eryf. F. Electuar.

℞. Rad.

* * *

℞. Rad. cichor. rec. Unc. j.
petroselin. Unc. ſ.
Fol. Lactuc. c. caul.
bellid. min.
hep. nobil.
ſtellat.
pulmon. mac.
ana Mj.
farfar. Mij.
Inciſ. & Contuſ. coq. in juſc.
D. in fict. pro Curâ Majali, quâ; ad præſcriptum D. Widtii, annuatim utebatur
Illuſtriſſ. Com. Maximilianus de Staremberg.

* * *

Seq. à D. HERTIO, Arch. Haſſo-Darmſt. Phthiſico cuidam, cum euphoriâ, laudata ſunt.

℞. Pulv. heder. terreſtr.
ſacch. candi ana q. v.
♂o. deſt. aniſ. g. ij.
M. F. Pulv.

* * *

℞. Herb. bellid. min. q. v. utatur in juſculô & pro potu, ut & vehiculô pro pulv. hed. terreſtris.

* * *

℞. Decoct. Pector. lib. j.
Syr. de Papav.
capill. ♀. ana ℥ij.
M. *Vid. Sydenham.*

PILULÆ ANTIPHTHISICÆ
D. Franck à Franckenau.

℞. Chin. Chin. Optim. ʒj.
Rad. gentian. Scrup. j.
Anti-hect. Poterii ʒß.
Extract. veron.
papav. errat.
lign. Guaj. aa Scr. j
Tereb. Cypr.
Balſ. de Tolu.
Copaibâ ana ʒß.
M. F. Pil. cxxxiii. conſperg. pulv. liq. Doſ. manè & veſperi vij.

PULVIS ANTIPHTHISICUS
Conerdingii.

℞. Rad. Liquirit.
Ireos Flor. aa Unc. j.
⊖*. depur.
⦶. pur. ana Unc. ß.
M. D. bis de die in Phthiſ. incip.
Coincidit cum eo Pulvis Antatrophus *Gmelini*, quem vid. ſupr.

CAP.

CAP. IX.
DE
CORPULENTIA NIMIA.

CORPULENTIA NIMIA est excessiva & molesta corporis crassities, à pinguedine exsuperante ortum trahens,

- **ΦAINO'MENA.** Ob nimiam pinguedinem, aut utriculum, ad actiones solitas fiunt inhabiles, torpidi, levi motu anhelant & difficulter respirant, Gressus sunt ardui & difficiles &c.
- **SUBJECTUM** in genere sunt omnes corporis humani partes : speciatim omentum & membrana adiposa.
- **CAUSA**
  - **PROXIMA**
    - *FORMALIS* est nimia seri nutritii appositio.
    - *MATERIALIS*
      - Nutrimentum exsuperans.
      - Spirituum largior irroratio,
  - **REMOTA**
    - **NAT.**
      - Dispositio hæreditaria.
      - Ætas adscendens & consistens.
      - Sexus muliebris:
    - **N. N.**
      - Aer temperatus, vernus & hyemalis.
      - Cibus & Potus copiosior.
      - Somnus & quies largior.
      - Excreta, sudor sc. & ⊡. parciora.
      - Gaudium & Lætitia.
    - **P. N.** post febres quandoque observatur.
- **PROGNOSIS**
  - Periculosa non est, sed molesta.
  - Sterilitatem infert vitamque abbreviat.
- **CURATIO**
  - 1. Ea quæ copiosum nutrimentum præbent, subtrahit, per
    - Diætam tenuem & oligotropham:
    - Motum & studia.
    - Cibos acriores & acidos.
  - 2. M. S. & seri nutritivi colliquationem promovet, per remedia
    - **DOMESTICA**
      - Pulv. laxat. polychrest.
      - ⦶ depur. ▽. chalybeat.
      - acet. & ∽ ⊖. dulc.
    - **PHARMACEUTICA,**
      - Purgantia
        - Jalapp.
        - ir. nostr.
      - Diuret.
        - Sem.
          - urtic.
          - fraxini.
      - alter. acria ⊖na
        - Pulv. stom. *Birckm.*
        - ♀. depur.
        - O. ⦶.
    - **CHIRURGIC.**
      - Vesicatoria, Fonticul.
      - an & V. S. *vid. Cautel.*

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curatione nimiæ corpulentiæ cave ne desperatum & crudele remedium Chirurgicum, incisionem sc. abdominis & pinguedinis extractionem, suadeas, quod ut incertum & antiquissimis Medicinæ Parentibus ignotum damnat *Ettmüllerus, in Diss. de Corpul. nimiâ §. ult.*

II. Cave similiter, ne iteratis largisque Venæsectionibus corpora crassiora deplere studeas, ne loco sanguinis laudabilis & volatilis chylum crudiorem venis ingerendo utriculum & aqualiculum, priori malô periculosiorem, efficias.

CASUS & CONSILIA.

Bina de Hydrope, ex abusu Venæsectionis, in Corpulentiâ nimia, oborto exempla, heîc Gissæ à me observata, curiosus lector inveniet in Miscellaneis S. R. J. Academiæ Naturæ Curiosorum, Decur. II. Anno II. Observat. CLXXI. pag. 383.

JOCOSERIUM MEDICUM,

Parisiis olim typis expressum & in nundinis D. Germani venum expositum.

RECEPTE TRES-ADMIRABLE & plus qu' approuvée medecine, pour degraisser les gens, qui sont trop gras.

Premierement il faut prender pour déjeûner une livre de soucy, confit en amour, sans joüissance.

FORMULA ADMIRANDA & medicamentum plus quam probatum, ad homines nimis pingues macriores reddendos.

Primò omnium sumas, oportet, pro jentaculo quidē, libram curarum, conditam amore, sine gaudio.

Au

Au disné, deux livres de melancolie, mêlée en larmes, lamentations, gemissemens, pleurs, soûpirs & regrets.

Prandium constet è binis libris melancholiæ, permistæ lachrymis, lamentationibus, gemitibus, ploratu, suspiriis & dolore.

Au gouter, une salade de menuës pensées, lavée en fontaine d'amertume.

Pro merendâ sit acetarium vanarum cogitationum, lotum in fonte ægritudinis & amaritudinis.

Au souper, douze poires d'angoisses, confites en impatience & dépit; & si davanture le personnage à mal au coeur, il faut qu'il prenne un syrop de jalousie sur sa conscience, sans en dire mot à ses voisins.

Cœnam instruant duodecim pyra anxietatum, impatientiâ & despectu condita; & si persona forte cardialgiâ correpta sit, conscientiæ suæ syrupum zelotypiæ propinet, ita quidem, ut vicinis ne verbulum de eâ concredat & manifestet.

Puis pour sa collation prendre un sac de procés mal fondé, se coucher sur un lit de travail, encourtiné de réveries, farcy de poux, puces, punaises, sur un bastiment sans fondement. Puis Monsieur, ou Madame, dégraissera incontinent,

Tandem pro collatione assumat saccum processu malè fundato repletum, committat se lecto variorum laborum, cincto & ornato deliriis cogitatundis, infarcto pediculis, pulicibus & cimicibus, imposito ædificio sine fundamento. Ita Dominus, aut Domicella marcescet sine morâ.

FORMULÆ

α. & ω.

℞. Pulv. n. laxativ. polychr. Scrup. j
Cryſtall. ♀.
🜕. ana gr. vj.
M. D. pro doſi.

* * *

℞. Rad. Gentian. pulveriſ.
angelic. ana ʒj.
ſummit. cent. min. pulv. Scrup. ij.
♁. crud. Scrup. j.
c. extr. abſinth. F. Pil. p. gr. j.
ſumantur quotidie xx.

* * *

℞. ♀. depurat.
Cymar. coryl. ana ʒj.
Lap. prunell. ſ. 🜕. depur. ʒj.
M. D. manè & veſp. quantum cuſpide cultelli capitur.

* * *

℞. ♀. crud. pulv. ℥ſ.
cinnamom. ʒij.
zingib. Scrup. ij.
ſacch. ℥j.
M.

α & ω.

℞. Pulv. Stom. *Birckm.* ʒij.
Fol. ſenn. pulv. ʒſ.
cinnamom. acerrimi
caryophillor. ana Scrup. ſ.
M. F. Pulv. bis de die ſumend.

* * *

℞. Electuar. de croco ♂. ſolut. *D. Widtii* ℥j.
Sem. urtic. pulv.
fraxin. ana ʒiij.
c. s. q. ſyr. de menth. F. Elect.

* * *

℞. Pulv. ſarſapar. ℥j.
🜕. depur. ʒiij.
Coriandr. pulveriſ. ʒij.
M. F. Pulv.

DESCRIPTIO ELECTUARII DE CROCO ♂ SOLUTIVI D. Widtii, Archiatr. Cam. Imper.

℞. Conſerv. borrag.
viol.
roſ.
Cort. citr. condit. ana ℥j.
Pulv. fol. ſenn. Or. ʒvj.
Croc. ♂. aperit. ʒj.
ſyr. de pom. q. ſ. pro Elect. cui add.
🝆. aniſ. g. viij. M.

CAP.

CAPUT X.
DE
CHLOROSI ET MENSIUM OBSTRUCTIONE.

CHLOROSIS est subtumidus & pallidus C. H. habitus, ab obstructione tubulorum & vasorum capillarium in virginibus ortus.

- **PHÆNOMENA.**
  - Pallent cum circulô circa oculos & inflatione. Tristantur & anxietates cordis patiuntur: Adest febris lenta, utut vix sensibilis, absque periodô, quæ FEBRIS ALBA virginum audit. Pulsus est inæqualis, cum mensibus aut parcis, aut suppressis. His autem SUPPRESSIS crebra suspiria ducunt, adscendendo difficulter respirant, dolores circa lumbos & os sacrum sentiunt, cum vomitu sæpè & torminibus. ☐ est pallida. Sæpè & cephalalgia & passio hysterica accedit.
- **SUBJECTUM**
  - *MORBI* est totum corpus, magis tamen quoad uteri confinia.
  - *CAUSÆ* M. S. si à fixitate sanguinis: aut uterus, si ab obstructione.
- **CAUSA**
  - **PROXIMA**
    - *FORMALIS* est deficiens sanguinis spirituascentia, aut obstructio vasorum uteri.
    - *MATERIALIS*
      - est sanguis compactior & vappidus, post morbos & nimios labores, congrumatus item & pituitosus, vasa obstruens.
      - Liquor genitalis voluptuarius sanguini se miscens.
  - **REMOTA**
    - Aër inclementior & refrigeratio extremorum:
    - Assumpta acida, viscida: Panis ex furnô calens.
    - Quies & somnus excessivus. Motus nimius.
    - Affectus animi vehement. ♀ intermissa.
- **PROGNOSIS**
  - Recens facilius: Inveterata difficulter curatur, quæ posterior in cachexiam abit.
  - Chlorosi facilè Mania, aut Furor uterinus: Suppressioni mensium hydrops, aut phthisis succedit, quæ periculosa.
- **CURATIO**
  - 1. Humores p. n. eliminat
    - Vomitu, si à chylosi depravatâ, in init.
    - Purgantibus, si à pituita & sero uterum obsidente.
    - V. S. — si à plethora
      - in brachio, in medier. mensium.
      - in pede, imminentibus mensibus
  - 2. Obstructiones tollit remediis
    - *DOMESTIC.*
      - Pulv. n. ♂. aut minerâ ♂
      - ℞ ♂. ☉ri. ⊖. fix cathol.
    - *PHARMACEUTICIS*
      - Pulv. cachect. *Quercet.* Arc. dupl.
      - Sang. ♂. *Geilfus.* croc. ♂. aperit.
      - crem. & terra fol. ☐m. ☐. solub.
  - 3. Menses promovet
    - interne
      - Borrac. Glac. Mar. succin. myrrhatis.
      - Sabin. castor. fell. anguillæ, &c.
    - externè
      - suffiment. ex scor. Reg. ♁. fil. lini. ⊖ ✳ c. cum instr. *Glauberi*.
      - Pessis in maritatis, Balneis &c.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In utroque hoc malo curando cautissimè agat Medicus in propinandis Vomitoriis, à quibus omninò abstinendum, si vitium tantùm sit in utero. Periculum enim subest, ne iisdem menstruatio per vomitum cruentum superflua cieatur, *vid. Olaus Borrichius in Disp. de Mensium defectu* §. 21.

II. Similiter Emmenagoga magnâ cum cautelâ propinanda sunt, remotis scilicet per aperientia obstructionibus. Duci hic vult Natura, non cogi & quò benignius ægræ tales tractantur, eò citius convalescunt. Secus si feceris, hæmoptysin, cardialgias lethales & similia causari poteris, cujus rei tragicum omninò casum inserui Novellis Medico-Legalibus Cas. XXVII. Quid quod alicubi nec aperientia rem conficiant, sed confortantia & analeptica, ut in eleganti D. Eliæ Rudolphi Camerarii, Archiatri quondam & Practici Würtenbergici, Disput. de Casu, in quô menses p.n. emanentes per emmenagoga ciendi non sunt, videre licet.

OBSERVATIONES & CONSILIA.

I.

NObilissimæ Virgini de Franckenstein circa tempus mensium sæpissimè ægrotanti & de magnis doloribus in utroque latere conquerenti hoc præscripsi, ut 14. dies ante tempus mensium de hoc vinô purgante bibere incipiat:

℞. Rad. Eryng.
helen.
caryophillat.
pimpin. ana ℥iij.
Fol. Meliss.
majoran.
Flor. Samb.
hyperici ana p. j.
Sem. anisi
dauci
genist. ana Scrup. ij.
Fol. senn. s. s. ℥j.
hermodactyl.
agarici.
helleb. nigr. ana ℥ij.
Zedoar. Scrup. iij.
Mac. Scrup. j.
⊖♀. ℥iß.
Passul. min.
℥x.
Inc. & cont.
D.

Illu-

Hoc per octiduum continuato ſingulis diebus uſa eſt Elix.propr. g. viij. in vino: & cum tempus menſium inſtaret, redeuntes dolores inſequentis potiunculæ uſu protinus evanuēre:

℞. ▽. hirundin. cum caſtòr.
melisſ. ana ℥iſ.
∽ ceraſ. ʒij.
ſolut. corall. Scrup. ij. M.

Ita melius menſes fluxêre & melius habere cœpit.

II.

CONSILIUM

D. JOH. GOTHOFREDI GEILFUSII,

Arch. Haſſo-Darmſtatini.

P. P.

ILluſtriſſima Comitiſſa, Eleonora Sabina, aquam hornô tempore ad pellendos menſes præſcriptam & cum euphoriâ ſumptam hoc tempore per octiduum repetere & ſingulis menſibus, donec affect⁹ ſequatur, cōtinuare poterit. Adhæc duodecimô die ſolitum menſtruandi tempus antecedente primâ vice venam ſecari jubeat & quidem ratione plenitudinis in brachio dextro. Abhinc menſe Martio, Aprili & Majo, tertio die ante tempus ſolitum, in pede, ratione revulſionis & octo menſes præcedentibus diebus ſæpius evaporationem per ſellam perforatam ſuſcipiat.

Illuſtriſſima Com. Anna Johanna Pilulas Greiffenſtenii præſcriptas & aquam hinc illi transmiſſam ſibi cōmendatas habeat & hoc vere accuratam ſui curam habeat, quô tempore emmenagogis agendum. Saſſafras etiam catarrhorum alexipharmacum dicitur, quia catarrhos exſiccat, qui Illuſtr. Comitiſſæ. A. J. valdè incommodant &c.

Weilburgi,
die 20, Febr. 1678. J. G. GEILFUSIUS.

CON-

CONSILIUM
D. JOHANNIS GEORGII GMELINI,
Archiatr. Reg. Polon.

P. P.

CAchexia Chlorotica, Filiam Illustr. Tuæ Excell. affligens, originaliter & radicaliter à digestione stomachi debilitatâ indeque, loco chyli amicabilis, viscosi & crassiusculi seri nutritivi & consequēter similium inutilium, viscidorū & non satis volatilisatorū humorū circulātium coacervatione, depēdet; quæ ut variis obstructionibus indeq; impeditæ M.S. circulationi ansam dederunt: ita pallor faciei (nam qualis sub cute latitat humor, talis resplendet color) cardialgia, respiratio difficilis, virium debilitas, mensium discoloratio, imminutio & retardatio, hinc & inertia omnium actionum &c. necessariò inde, tanquam effectus suam causam, sequuntur.

Ad hæc tollenda, unice eò respiciendum, ut causis his urgentibus & ni tempestivè iis occurratur, majores indies radices agentibus, debitis corrigentibus obviam eatur; adeoque talia excogitanda erunt remedia, quæ stomachum aliaque viscera vi balsamicâ confortant, chylum, sanguinem & reliquos succos attenuant, mobiles reddunt, actuant, balsamô quasi inficiunt, spirituosos & volatiles reddunt, edulcorant, meatus obstructos reserant sicque naturam succumbentem, in quantum possibile, remediis tamen temperatis (cum Virgo vix annum 17. habeat) erigant. Hoc enim si, ut nullus dubito, DEO benigniter assistente fiat, reliqua incommoda & symptomata pedetentim sponte sua remittent pristinaque faciei vivacitas, vegetatio & activitas actionum, cum plenariâ sanitate (quam DEUS T. O. M. ocyus largiri velit!) redibunt.

Horum intuitu sequens curationis filum probatissimum sæpe vidi, cùm econtra mirer alios tantùm fortiora emmenagoga,

ga, ſanguine non prius eò diſpoſitô, præſcribere, quoniam hoc modò omnia in pejus ruunt. Quamprimùm verò ſupradictâ ratione ſucci circulantes in priſtinum ſtatum & in integrum reſtituti ſunt, Natura quoque ſemitæ conſuetæ indeque dependentibus actionibus inſiſtet. Speciatim autem Mars, ſi (quod in formulâ ſubjuncta per appoſitum NB. probè eſt monendum) quàm ſubtiliſſimè & impalpabiliter præparatus eſt, incomparabilem & NB. prorſus tutum effectum præſtabit, dum non tantùm eô mediante acor contrarius indeque oriens viſcida humiditas, ſtagnatio & obſtructio emendantur, ſed ob ſingulares & balſamicas ſulphuris ſui begnignioris particulas, ſanguis reliquiq; ſucci (junctis cumprimis & maritatis ♂. aromaticis & balſamicis particulis) animātur denuò & volatiliſantur. Quapropter unà cũ diætâ (quæ omnibus ſupradictis indicationibus quoque reſpondere debet) remedia in hâc curâ neceſſaria curatiſſimè adhibenda & ſumenda ſuaderem, utpote quibus, ut ſanctè teſtor, ſexcentum ægrorum ſimilium elegantiſſimo colori & plenariæ ſanitati, intra 3. 4. aut (ſi fortiores radices egerat malum) 6. ſeptimanas, DEO adjuvante, reſtitui. Quodſi autem contingat, ut ſub curâ hâc, poſt remediorum, cumprimis Martialium, uſum, ſtomachi dolor, aut compreſſio, imò vomitus accedant, id pro malo omine haberi non debet. Quando enim ♂. humoribus acido-viſcoſis in ſtomacho miſcetur, neceſſariò contraria fermentatio oritur, cùm Mars cauſam morbificam aggrediatur: quô conflictu, penes quosdam ad horæ quadrantem, in aliis autem ad dimidiam aut integram horam durante, tales cardialgiæ oriuntur, ſub quibus Mars acidum corrigit. Continuatô verò per aliquot dies Martialium uſu, acidoque à Marte quodammodò correctô, talia ventriculi ſymptomata ſponte ſua deſinunt maſſaque ſanguinea ipſaque mens cum omnibus functionibus & colore vividô pedetentim reviviſcunt. Interim, quoniam ægræ remediis his quandoque terrentur, plerumque iisdem doſin minimam ab

initiô, & abhinc, nisi incommoda quædam pertimescenda sint, eandem quodammodò augere jubeo. Quamprimùm & quamdiu autem inde læduntur, ad minimam revertor tantumque propinare jubeo, quantum sine incommodô ferre possunt; adeoque Cura in sequentibus consistit:

Primò omnium quâvis horâ matutinâ septimâ & pomeridianâ quartâ de sequentibus pilulis visceralibus 5. 8. 11. 14. ad 18. pro unâ dosi, in aquâ menthæ sumantur, abstinendo per 2. horas à cibô, his verò elapsis jusculum carnis, in quô herba cerefolii & aliquid seminis cumini (prout juscula cumini aliâs parantur) decocta sunt, assumendo. Descriptio Pilularum visceralium hæc est:

℞. Extract. Trifol. fibrin. ℥iiiſ.
croci
castor.
ligni aloës, ana Scrup. ſ.
Limat. chalyb. in subtiliss. &
NB. planè impalpabilem pollinem redact. ℥ſ.
Cinnab. nativ. opt. præp. ʒj.
Balsam. de Peru ʒſ.
Ol. destill. menth.
cinnamom.
macer. ana gutt. iiij.
NM. express. Scrup. j. M. F. Pil.
ex ʒj. No. XL. deaurentur,
aut pulv. lycop. consp. D. ad Scat.

Horâ prandium immediatè antecedente noctuq; ante somnum de seq. Elixirio viscerali XXX. ad XL. guttæ, in scutellâ Thée, Coffi, jusculô carnis, aut aquâ menthæ sumantur:

℞. Eli-

℞. Elixir. aperitiv. Claud. ℥ß.
uterin. Cr.
⊖. vol. ☍ſ. Sylv. ana ʒij.
☍. deſtill. caryophill. gutt. iij.
macer. gutt. iiij.
M. opt. ad vitr. D. S. Elixir viſcerale.

Sub fine cujusvis paſtûs de hac Tragæa ſtomachum confortante tantum, abſque vehiculô, ſumatur, quantum binis cultri apicibus prehendi poteſt:

℞. Trag. aromat. officin. ℥iiß.
Ocul. ♋. præpar. ℥ß. M.
D. ad ſcatulam.

Talibus medicamentis in quartam usque ſeptimanam curatiſſimè inſtare & circa tempus vernale, ſi vel minima neceſſitas urgeat, ob facile accedentem recidivam, eadem repetere expediet.

Simul autem durante curâ diætæ regimen ſolicitè obſervandum illîcque omnia vitanda ſunt, quæ ſtomachum enervare, debilitare, ſuccos circulantes de novô incraſſare, pituitoſos aut acidos reddere valent; qualia ſunt omnes frigidi, crudi, duri minusque cocti, acidi, pingues, in butyrô, aut pinguedine frixi cibi, fructus arborum crudi & ſimilia: Potus item frigidi, recentes & minus fermentati, acidi, ſaccharô & ſyrupis edulcorati. Abſint omnes exceſſus in animi corporisq; commotionibus, cumprimis autem nimia vita ſedentaria, ſomnolentia, meditatio, melancholia, quin & ſaltatio nimis vehemens, frigidus craſſusque aër. Econtra ſumantur alimenta valida, grata, jure laudabili condita herbisque balſamicis & aromaticis imbuta, quales ſunt: Rosmarinus, Majorana, Thymus, Raphanus ruſticanus, Sinapi, Salvia, Petroſelinum, Citria & Aurantia mala quoad cortices (interior enim pulpa acida nociva eſt) Cinnamomum, Caryophilli, Macis, Crocus &c. Non minus animi affectus temperentur:

Ordo legitimus & debitum intervallum inter prandium & cœnam, ſomnum & vigilias obſervetur & loco potûs ordinarii vinum antiquum generoſum: extra prandium & cœnam autem 2. vel 3. ſcutellæ Thée, manè & Coffi à meridie hauriantur. Denique curâ feliciter finitâ ægræ ſimiles ab omnibus exceſſibus diætæ, cumprimis autem ab animi ægritudine, irâ & ſimilibus: à frigidis omnibus, fructibus arb. crudis, uvis & ſimilibus ſibi cavere debet. Ipſis autem menſibus præſentibus nil præter Tragæam ſtomachicam ſumatur & die tertiô elapſo reliqua medicamenta continuentur. DEUS T. O. M. curæ benedicat.

Excellentiæ Tuæ

Stutgardiæ, die 26. Aug. 1703.

Officioſiſſimus

JOH. GEORG GMELIN, D.

IV.

Aliud

In eodem Caſu.

REQUISITIO.

MAtrona annorum 48. temperamenti ſanguineo - melancholici, poſtquam ante biennium octavô partu filiam eſt enixa, ipſa eam, ſicut omnes priores, lactavit ad usque mortem filiolæ hujus, ante annum beatè vitâ functæ. A nuperô Julio Matrona iſta, ad usque nuperum Decembrem, emanſionem menſium paſſa, varia habuit ſymptomata & adhuc habet, quibus ſatis alioquin carnoſa, dehinc valdè extenuatur. Imprimis queritur de pondere, quod velut plumbeum ventriculo ſuo ſuperimponi ſentit, ex quô dolor capitis foveæque cordis, qui hîc & eâ regione à tergô premit & pungit, adeò, ut iſthæc vix tangi poſſit pectusque tam arctè inde conſtringatur, ut ſe vel ſuffoca-

tam

tam iri timeat & interdum corpus, pro leniendis doloribus, inclinare necessum habeat: qui subinde tamen remiserunt, sumptô imprimis jusculô calidiori, sed mox tamen & sæpius redeunt. Ante 4. menses, post usum pulveris, constantis ex præcipitantibus c. cinnabari nativâ, antihectico poterii, ℴ℘. Nucist. expr. & destill. c. laud. opiato, manè & vesperi sumendi & aliûs laxantis, ordinarius fluxus rediit, Januar. sc. & Februario, administratâ simul anteà V.S. qui nunc per Martium & Aprilem cessat, neque post aperientes potiones rediit, sed dolores supradicti, qui istis duobus mensibus remiserant, patientem denuò fatigant. DN. Medicus Ordinarius urget novam V.S. ad ℥iij. vel ℥ii. de quâ tamen, quia corpus valdè est extenuatum & in sanguine vita & vires, quæritur & deliberatur.

Not. 1. Ante triduum levis diarrhœa observata fuit, quæ tamen vehementer non agit. Quæritur, an adstringentia quædam sint adhibenda?

Not. 2. Hæc & sequens ægra Thermis Embsensibus destinata. Quæritur: an hoc rerum statu & tantâ atrophiâ præsente è re sit? qualis diæta adhibenda? qualia medicamenta ante & sub curâ adhibenda?

CASUS II.

VIrgo annorum XII. temperamenti sanguineo-melancholici, â bienniô ferè extenuata est carnis & corporis, quod in crescentiam ætatis conjectum & Parentibus persuadebatur, quod nihil dehinc metuendum sit. Postquàm verò â trimestri fortè prima ipsius alacritas cessare, lassitudo omnia membra occupare & dejectô priori appetitu nauseare ipsam visum & observatum est, facie simul cachecticâ apparente, DN. Medicus Ordinarius hoc in obstructiones, alii in vermes dabant. Usurpata sunt radices graminis, medicamenta blandè aperientia & circumferentia umbilici balsamo ex ℴ℘. absinth. tanacet; & felle tauri

inuncta est, neque tamen vermes in s. v. dejectis observati. Tandem opinatum est ob instantiam primorum mensium ista fortassis obvenire. Cœptum est intereà quotidiè uti pulvere quodam antatrophô, expertô & probatô, contra tabem specificô, cujus benedictio cœlitus expectatur & ulterius salutare consilium officiosè expetitur.

RESPONSIO.

P. P.

QUantum ad sanitatem in sexu sequiori conservandam conferat quàm necessarium menstruationis negotium, è variis illis incommodis observare licet, quæ, si Naturæ debitum lunare non solvatur, occurrunt. Duo autem temporis momenta sunt, in quibus se difficilem præbet natura, alterum, quô turgescentia hæc menstrualis in M. S. primùm urget & ob vias nondum expeditas erumpere nescit: Alterum, quô naturaliter jam fatiscit & desinit suetus anteà orgasmus. Illud pro diversitate subjectorum anno 12. 13. aut 14: Hoc autem appropinquante, aut præsente, anno 50. utplurimùm fieri solet. Utrobique præter alia suppressionem consequentia symptomata, cardialgiam sc. dolorem pungitivum circa os sacrum, lassitudinem &c. atrophia sæpè conjungitur, è quibus illa in CAS. I. hæc verò in CAS. II. potissimùm occurrunt; licet & in priori quædam atrophia sæpe observetur, ut in simili hic Gissæ notatô casu (quem Miscellaneis S. R. I. Acad. Nat. Cur. Dec. II. Ann. II. inserui) videre licuit.

Equidem dolorem illum gravativum & ex parte constrictivum, qui à Matrona Nobilissimâ in Casu I. circa scrobiculum cordis & in spinâ dorsi sentitur & tantùm non suffocationem minatur, non aliâ ex causâ, quàm à sanguine menstruô circa uteri

con-

confinia, ob vaſorum conſtipationem, ſtagnante uterumque affligente, derivare licet. Hic enim ob ſummum illum conſenſum, quem cum reliquis viſceribus, cumprimis ventriculo, alit, intervenientibus plexibus nervoſis, à Williſio in Tab. XI. eleganter depictis, criſpationem plexûs ſtomachici producit, unde dolor ille circa ſcrobiculum cordis (ſub quô orificium ſtomachi ſiniſtrum latet) qui nervos intercoſtales & ipſius Diaphragmatis in conſenſum trahens, ſuffocationis periculum inducit. Interim negari non poteſt texturam M. S. nimis compactam ſanguinemque plus minus grumoſum, (qualis in temperamentô ſanguineo-melancholicô occurrit) aliquid ad hanc menſtruandi difficulatem contribuere, accedente cumprimis ætate conſiſtente: quâ tamen abſolutâ & orgasmô ſolitô remittente â moleſtis illis ſymptomatibus Matronam nobiliſſimam penitus liberandam fore, certò ſperamus. Quandoquidem verò id ipſum, rarò ante 50 annum fieri ſoleat, hinc Natura intereà fatiſcens curâ Medici erit adjuvanda, quæ eò dirigenda, ut remotis 1. externis 2. viarum obſtructio reſeretur, 3. Humores p. n. per convenientes vias educantur, & ſi opus 4. ſymptomatibus incommodantibus occurratur. Primum diæta: ſecundum aperientia & deobſtruentia: Tertium partim laxantia, partim V. S. præſtabunt, quæ ultima hôc in caſu præſentaneum levamen adferre, in ſupra allegatô Miſcellan. Acad. N. C. Caſu videre licet. Nec obſtat vitam & vires in ſanguine conſiſtere. Leni enim hâc V. S. ad uncias aliquot adeò vires non exhauriuntur, ut potius ab onere & plethorâ (ſaltem ad vires tali) ſibi gravi liberentur. Unde continuatis, ante ſuetum menſtruationis tempus, per octiduum, aperientibus, ſuaderem V. S. in pede; id quod, menſibus non revertentibus ad minimum quovis anni quadrante repeti poterit. Utut autem 4. non tantùm atrophia, ſed & ſymptoma illud moleſtum circa ſcrobiculum cordis hâc ratione ſponte ſint ceſſura, rudera tamen hujus, ſi quæ remanſerint, ſeq. balſamum ſtomachale tollet:

℞. Ol.

℞. ℴℴ. Nuc. moſch. expr. ℥j.
destill. caryophil.
menth. ana g. iij.
Zibeth. gr. j.
M. F. Balſamum.

An & in

CAS. II.

idem menſtruationis negotium jam imminens aliquid ad atrophiam illam contribuat, non negavero, cùm ob turgeſcentiam M. S. inſolitam, his quidem annis ſe trudentem, nutrimentum nec legitimè digeri, nec partibus apponi poſſit, adeoque non poſſit non diſpoſitio quædam cachectica oriri. Cùm verò præſcripti jam pulveris antatrophi ingredientia tùm atrophiæ, tum cachexiæ ſint oppoſita, certa me ſpes tenet, eodem tandem Naturam ad fluxum menſtruum diſponi poſſe: unde continuationem ejus matutinô tempore ita ſuaderem, ut à meridiè alternatim Tinctura ♂. Oris interponatur; cujus veram deſcriptionem atque doſin præſens Dn. Medicus Cameralis, D. Schellhaſs, communicare poterit; quemadmodum & thermarum Embſenſium uſus, cum fonte illarum, ſimilem quoque effectum edere poterunt, de quibus, cum à Collegâ meo, D. Bötttichero, in caſuum horum reſolutione fusè actum ſit, prolixiori eſſe non licet &c.

Illuſtr. T. Excellentiæ

Officioſiſſimus
MICHAEL BERNH. VALENTINI, D.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.	α. & ω.
℞. Pulv. ♂. n. d.	℞. Pulv. Cachect. Q. ℥ij.
cinnabarini	ſtom. Birckm. ℥j.
ana ℥iß.	antih. Pot. ℥ß.
⊖. CC. vol. ℈iß.	cinnamom. acerr. ℈j.
M. Div. in 8. p. æ.	M. F. Pulv.
D. in ▽. menth.	

℞. Lim.

* * *

℞. Lim. ♂. Mj.
infund. in Vini
Hisp. Mens. j.
M.
Cap. omni manè haustus, corpus moveatur & abhinc expectetur sudor.

* * *

℞. Tinct. ♂. ☉ris.
ʒiij.
Ess. castor. ʒj.
M. D. g. xxx.
in veh. domest.

* * *

℞. Hep. anguill. c. fell.
Borrac. Ven.
ana ʒj.
Glac. Mar. ʒß.
croci pulveris. ℈j.
M. D. pro 4. dos.
in ▽. menth.

* * *

℞. ⚹⊖. armon. ℥ß.
applic. c. Instrum.
Glauberi.

℞. Rad. arist. rot. ℥j.
angelic. ℥ß.
Herb. puleg.
meliss. ana Mj.
Flor. cheiri
calendul. ana Mß.
croci integr. ℈ij.
Fol. senn. sin. stip. ℥j.
Rhab. Mon. ʒvj.
agar. in pet. ʒiij.
⊖♀. ʒij.
Incis. D. pro
Mens. Vini.

℞. Sang. ♂. Geilf. ʒiij.
Essent. castor.
Elix. Uter. Moeb. ana ʒj
M. D. g. xxx.

SANGUIS MARTIS
Geilfusii.

℞. ⊖. ♀. p. j.
⚹. p. 16. Mixta evapora lentô △. in vitrô. Dein torrefac & solve ▽. communis, filtra, eva pora bene torre. Tandem parum 🜄. rectif. & ⚹⊡. adde & evapora.

℞. Hujus
⊖♂. ana ʒij.
Bene misce & per noctem in mortario lapid. repone. Manè affunde 🜄. rectif. ℥iij. & extrahe Tincturam. Filtra & serva.

CAP. XI.

DE GONORRHOEA ET POLLUTIONE NOCTURNA.

GONORRHOEA est seminis aut puri, aut suppurati, effluxio involuntaria, à vesicularũ seminalium titillatione, aut irritatione p. n. orta.

- *PHÆNOMENA.*
  - In POLLUTIONE semen tempore somni, cum vel sine insomniô Venereô, ejaculatur, subsequente debilitate, oculorum caligine, memoriæ læsione & tabe dorsali. In GONORRHOEA VERA etiam interdiu, è membrô non erectô, semen exstillat, urinæ innatans, oculis cavis & elumbe ægro. In GON. VIRULENTA primum dolet membrum, cum testium quasi rotatione, indeque humores mox flavescentes, mox albicantes & tandem virescentes, aut sanguinei, prodeunt, cum intensissimô ⊡ ardore, phimosi, sæpe quoque ulcusculis & caruncu lis &c.
- *SVBJECTVM*
  - Primarium sunt Prostatæ & vesiculæ seminales.
  - Secundarium Urethra.
- *CAVSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est irritatio vesicularum seminalium, plus minus flaccidarum.
    - MATERIALIS est
      - Semen, aut lympha prostatarum, quantitate aut qual. peccantia.
      - Fermentum mali Venerei.
      - Humores virulenti & purulenti.
  - *REMOTA.*
    - Tenerior textura vasorum genitalium.
    - Cibi ecuhymi, vel acres, equitatio, natatio, ♀, decubitus in dorsô, cogitat. & insom. ♀, amor &c.
    - Scorbutus, incubus, calculus, cachexia, contag. lues ♀.
- *PROGNOSIS*
  - Pollutio in forô Medico periculosa non est, nisi sit nimia, aut à causis internis. In principiô morbi longitudinem, in declinatione reconvalesc. notat
  - Nec Gonorrhœa vera adeò mala, utut diuturna sterilitatem inferat.
  - Virulenta facilius in juvenibus, quàm senibus curatur.
- *CVRA*
  - 1. Caus. Externam removet, per diætam tenuem & refrigerantem, preces, conjugium.
  - 2. Caus. Prox. mater. s. hum. p. n. evacuat, per remedia
    - *DOMESTICA*
      - Magnes. alb.
      - V. S. in plethorâ.
    - *OFFICINALIA*
      - Pilul. d. Tereb. vel ☿riales
      - Diaph. decoct. lignor. ♁, diaph. essent. lign.
  - 3. Titillationem & vellicationem sistit
    - DOMESTICIS
      - Emuls. ex semin. cannab. ⦶.
      - Terebinth. Venet. sem agni casti.
    - OFFICINALIBUS
      - Sacch. ♄. Bals. ♄. & Bals 🜍. Tereb. ⌒ Ter. Balsam. de copaibâ. opobals.
      - Tinct. ex scor. reg. ♁. Oss. sepiæ.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Gonorrhœam virulentam ne ſolis adſtringentibus tractes, quæ non præmiſſis univerſalibus adhibita, humoresque malignos in partibus genitalibus incarcerantia, lernam malorum inferunt.

II.

Nec omni ſpiritui hîc credendum, ne Gonorrhœam pro ſtranguriâ habeas, aut aliô titulô ab ægris decipiaris, ut in ſeq. conſilio videre licet.

OBSERVATIO.

Anno 1699. Transſylvanus quidam, Theologiæ Studioſus, Giſſam deproperans hoſpitiô meô excipi deſiderat. Annuo petitis. Vix unô vel alterô elapſô die de inſigni ſtranguriâ conqueritur, quæ tamen aliud in receſſu habere videbatur. Percontando igitur in alia, fatebatur inſimul puſtulas quasdam in meatu urinariô reperiri indeque humores ex albo-flaveſcentes ſubinde effluere. Quapropter de angue latitante certior redditus, propino doſin Pilularum Sydenhamii, contra Gonorrhœam malignam laudatarum, quæ adeò violenter operatæ ſunt, ut hypercatharſis ſequeretur, quàm theriacalibus & anodynis compeſcui. Interim Gonorrhœa multum indè imminuta fuit, contra quam bis de die Balſamum de Copaibâ ordinavi, donec repetitâ paulò poſt dimidiâ pilularum ſupradictarum doſi prorſus inde convaluerit. Puſtulæ autem ☿☊, axungiæ caninæ mixto & illito, ceſſerunt.

CONSILIUM

D. D. WEDELII, Senioris.

P. P.

E literis Tuis, quas bene obtinui, obſervo, quod unà cum

Uxore Tua eôdem morbo correptus sis, ardore scilicet urinæ, nephritide & effluxu humorum quorundam purulentorum. Quamvis autem quoad externum intuitum affectus hic Nephritis, (cum quâ similitudinem quandam habet) esse videatur, & à nonnullis pro illâ haberi velit: attamen Nobilit. Tuam celare nequeo, eundem adhuc aliud quid in recessu fovere, Gonorrhœam scilicet Virulentam, per concubitum mutuò communicatam; quapropter tum ad vasa genitalia nimis æstuantia sopienda atque alteranda, tum ad acrimoniam demulcendam; ut & purificationem atque consolidationem promovendam sequentia remedia è re esse duco:

1. Mixturam sanguinis depurativam, de quâ mane horâ 7. in calidâ, à meridiè verò horâ 3. vel 4. in frigidâ cerevisiâ xxx. ad xxxv. guttas utrobique sumere & abhinc per 2. horas à cibis abstinere poterunt:

℞. Essent. succini lignorum aa. ℥iij. | Я. bezoard. ℥j. anod. ℈j. M.

2. Pulverem demulcentem & discutientem:

℞. Ocul. ♋ præp.
♁. nat. præp. ana ℥j.
Bezoard. ♀.
Oss. sep. præp. aa. ℈ij.
♂ lign. sassafr. g. ij.
Bals. Peruv. g. iv.
Extract. anod. gr. j.
M. F. l. a. Pulv. Div. in x. p. æ.

Præparetur in duplo & noctu horâ 9. dosis in cerevis. sumatur.

3. Pilulas renes confortantes, alternis diebus, aut manè, aut vesperi ad V. sumendas:

℞. MP. de Tereb. ℥j.
Extr. agrim.
Troch. alkekeng.
Sacch. ♄.
Magist. succini ana ℈ß.
oss. sep. ℈j.
Bals. Peruvian. gr. iij.
Essent. Lign. q. s.
M. F. l. a. Pil. n. LX. consperg. CC. ust. D. ad scat.

4. Lini-

4. Linimentum externum ad lumbos & inguen, bis vel ter de die illinendum:

℞. Ung. rof. ℥ß.
🜕. pareg. w. ʒß.
Scorp. M. ʒj.
🜕. Terebinth.
petrol. alb.
lign. Rhod. an. g. IV.
M. F. Unguent.
D. in Pyxide.

5. Urgentibus doloribus de seq. emulsione, horis alternantibus, 3. vel 4. cochlearia sumi possunt:

℞. Sem. 4. frig. maj. ana ʒß.
lactuc. ʒj.
cannab.
papav. alb. ana ʒij.
∇. cerefol.
fragar.
acac. ana ℥ij.
M. F. l. a. emulsio

adde

Mag. Lap. ♋ ℈ij.
anod. Rolf. ℈ß.
Syrup. dialth. F. q. s.
M. D. in vitrô.

De cætero in diætâ sibimetipsis consulere & ab omnibus salitis, duris & concoctu difficilibus cibis, vinô generosô, frigore, motuve hementiore aliisque excessibus cavere poterunt.

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Extract. aloes.
☿. dulc. aa. ℈ß.
scamm. ♁rati
gr. vj.
C. s. q. Ess. succin.
F. Pil.
pro dosi.

α. & ω.

℞. Elect. de Tam. c. fol. sennæ
℥ß.
scamm. ♁. gr. v.
mastich. ℈ß.
sacch. ♄. gr. vj. M.
D. pro dosi,
repetatur, si opus.

* * *

℞. Off. sep. pulv.
carn. bub. exsicc.
pulv.
ana ℥iß.
sacch. ♄. ℈iß.
laud. op. gr. ij.
M. F. Pulv.
D. bis l. 3. de die
ʒß.

* * *

℞. Sem. cannab. ʒiij.
pap. alb. ʒij.
C. s. q. ▽. Nymph.
F. emuls.
add.
CC. usti
off. sep. præp. aa. ʒß.
edulc. c. sacch. perl.
D. pro aliquot. dos.

* * *

℞. Flor. ros. rubr.
balaust. aa. p. ij.
CC. usti ℥ß.
⊕ com. ʒij.
Incis. & contus.
injice potui.

* * *

℞. Conserv. Nymph. ℥iß.
Sem. pap. alb. pulv. ʒij.
agni casti ʒi.
hyosc. alb. ʒß.
Off. sep. præp. ℈j.
C. s. q. Syrup. Coral. F. Elect.

* * *

℞. Bals. de Copaib.
Spir. Tereb. aa. ʒiß.
M. D. gutt. 11. ad 13.
in vit. ovi.

* * *

℞. Unguent. refrig. Galen.
alabastr. aa ℥ß.
camph. ℈ß.
c. s. q. ♂. Nymph. F.
Lin. pro renibus

* * *

℞. ♂. Nymph. ℥ß.
hyosc. expr. ʒiij.
camphor. ℈ß. M.
pro iisdem.

CAP.

CAP. XII
DE LUE VENEREA.

LUES VENEREA est irritatio & erosio partium, cumprimis obscœnarum, ab humore corrosivo Venereo acido-salsô proveniens.

- ***PHÆNOMENA.*** Præter tria signa pathognomica, gonorrhœam, cariem pudendorum & bubones, adsunt utplurimum pustulæ & maculæ rubræ, aut lividæ circa frontem, tempora, pone aures, labia, loca obscœna. Accedit pilorum defluvium, dolores nocturni, ostocopi, caput, homoplatas, brachia & femora circa medietatem occupantes: ulcera in tonsillis, nasô, pedibus, pudendis: Bubones, nodi, gummata, verrucæ in pene, condylomata ani, caries cartilaginum, agrypnia, dentium lapsus, surditas &c. Sæpe & febris intercurrit. In infantibus, si à matre intra uterum afficiantur, pustulæ in ano & pudendis: sin à nutrice, pustulæ circa labia occurrunt.
- ***SUBJECTUM***
  - *MORBI* est totus corporis habitus.
  - *CAUSÆ* plerumque genitalia constituunt.
- ***CAUSA***
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est erosio aut irritatio partium nervosarum & cumprimis genitalium.
    - MATERIALIS: Humores venerei acido-⊖si, plus minus viscidi.
  - *REMOTA*
    - Contagium per
      - Oscula Florentina.
      - Lectum & vestimenta impura,
      - Generationem & lactationem.
    - Coitus impurus, quem solum agnoscit *Drelincurtius*.
- ***PROGNOSIS***
  - Lues adhuc recens facile tollitur.
  - Hæreditaria
  - Inveterata cum
    - Febre lentâ
    - cancrô & carie

    difficulter, aut nunquam.
- ***CURA***
  - 1. Humores peccantes viscidas incidit & corrigit,
    - ⊖nis, ut ⊖ Polychresto
    - Emollientibus
      - Internis
        - Dec. hord. c. rad. cich:
        - Gelatinis &c.
      - Externis: Baln. Gargarism. &c.
  - 2. Eosdem eliminat & quidem in
    - Incipiente Lue
      - Purgantibus
        - Sarsapar. electâ & rec.
        - Pilul. ☿ialibus.
      - Diaphoreticis
        - DOMEST.
          - Decoct. milij
          - Ambros.
          - Lign. juniper.
        - OFFICINALIBUS
          - Decoct.
            - Prim.
            - Sec.
          - Guaj.
          - Sarsap.
    - Confirmatâ, per
      - Salivationem excitandam
        - Internè per
          - ☿ ⊽.
          - Turbith.
          - Panac. ☿rial.
        - Externè per
          - Inunctionem,
          - Suffitum.
  - 3. Sympt. relicta tollit ex propriis locis.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Ægros salivatione curandos diætâ lignorum primùm debilitare noli, cùm ad eandem vires & habilitas requirantur, per sudores non exhaurienda.

II.

Cave tamen ne salivationem Mercurialem non præparato & dispositio prius corpore, nec emollitis gingivis, aggrediaris, ne Mercurius, absque effectu intentô, in partes se defodiendo, successivè cuniculos agat & viscera erodat.

III.

Post salivationem exantlatam cave ab acidularum & thermarum usu, quæ reliquias è corpore eliminandas adstringendo detinent & lernam malorum inferunt, vid. Sydenham Epist. de Lue Ven. p. 395.

OBSERVATIO.

Miles quidam Lue Gallicâ infectus, cum in domô rustici cujusdam cubuisset, conspurcavit lectum, in quô cùm rustici filia dormiisset, paulò post de dolore circa inguina cœpit conqueri, emergentibus simul pustulis subfulvis & albidis. Ordinavi illi primò portionem purgantem ex syrupo ros. solutivô. Abhinc bibit decoctum ligni & cort. Guajaci. Pustulis hoc unguentum applicavi:

℞. Unguent. ros. Mes. ℥j.
☿ ꝟ ℈j. M.

Horum usu perfectè restituta est. D. Sebastianus Schefferus, in *Manual. Pract. MSC.*

METHODUS CURANDI LUEM ♀

Celeberrimo DN. D. BRUNNERO,

Archiat. Elect. Palat.

familiaris & experta.

Curatio hujus affectus triplici modô perficitur; sc. per pur-

Purgantia, Sudorifera & Salivationem ; ubi tamen in aliquibus, quæ per ductus salivales debuissent, per diuresin expelluntur.

Is Igitur modus, quô per purgantia hæc Lues curatur, locum habet in iis, ubi morbus nondum altas egit radices. Nobis placet usus ☿. dulcis, cum extract. cathol. subacti, æquali pondere : de quâ mixturâ in formâ pilulari, à ℈j. ad ʒß. & ℈ij. per intervalla assumitur, ne, si singulis diebus dosis daretur, salivatio, quæ non intenditur, promoveatur. Hæc cura intra 3. septimanas ad summum absolvi potest. Tertiô enim, aut quartô die saltem de his pilulis exhibe, cum regimine purgantibus debitô. Postridiè autem à sumtis pilulis manè de ⊖. polychresto ℈ij. in vehiculô, utpote in jusculo, aut julepo : Tertiô verò die, manè ac vesperi bonum haustum de Decoctô Sudoriferô ex lignis sumendo, v. g.

℞. Rad. sarsapar.
Ligni Guajaci ana ʒij.
Rad. Chin.
Ras. ligni sassafr. ana ℥j.
Magnes. ♄næ, seu Min. ♁.
Passul. min. ana ℥ij.
Sem. fœnic. ʒij.

Incis. & contus. Coq. in s. q. ▽. font. v. g. ℔vj. in vase duplici, per 3. horas, ita ut prius sint infusa in locô calidô per noctem: Colatura clarificata reservetur ad usum.

Vel
℞. Ligni Sanct. ras. ℥iv.
Rad. Angel.
Helen. ana ℥ß.
Sarsap. ℥ij.
Cortic. Winter
⊖♀. ana ʒj.
Herb. beton.
chamæp. ana Mj.
Sem. fœnic. ℥ß.
Baccar. junip. ℥j.
Fol. Sff. ℥ß.
Miner. ♁. ℥iij.
Concis. & Contus.

Coq. in ▽. font. Mij. Necessitate premente addatur

Agar. alb. ℥ß. Helleb. nigr. præp. ʒij D. ad sudand.

DELICATIORES seq: modò tractabis: Parentur sc. Pilulæ,

℞. ☿. corallati
Extr. Helleb Helm. ana ʒj. M. F. Pil. N. L. inaurentur.

De quibus quartô, per intervalla, die v. vel vij. sumantur, manè cum debitô regimine. Postridie à sumtis pilulis, manè ac vesperi, dosin de hisce pilulis sumat:

℞. ♁ ȣii.
Essent. fumar.
Flor. ⊖✱.
Hæmatit.
⊖. succin. vol. ana ℈ij.
M. F. Pil. N. 120. consperg. ȣ. diaph. de quibus x. pro dosi sumantur.

Tertiô die, manè ac vesperi, sudorem promovebis sequenti pulvere:

℞. Sudorif. magn. Fab. ℈iv.
Bez. miner.
♁ ȣ. ana ℈iv.
M. F.
Pulv. div. in viij. dos. æq.

Vel

℞. Extract. Fum.
Diaph. ♃lis.
♁ ȣ.
⊖. vol. viper.
ana ℈iv.
M. F. Pil. n. 80.
x. pro dosi.

Vel

℞. ȣ. diaphor. ℈iv.
Bez. min.
♁ ȣ. ana ℈ij. M.
F. Pulv.

Vel

℞. Sudorif. magn.
⊖. vol. CC. ana ℈iv.
♁ ȣ.
Bez. min. ana ℈ij. c. Extr. liq. F. P. n. 80. x. pro dosi.

Vehi-

Vehiculum pro pilulis & pulveribus sequens eligito:

℞. ∇. fumar.
Card. bened. ana ℥ij.
Spiritus cochlar. ʒiij.
Syr. flor. tunicæ ℥j. M.
ad vitrum.

His remediis extirpabis intra 20. dies luem Veneream recenter contractam, imò etiam hanc, quæ altius serpit. Vinum intereà interdicimus & pro potu ordinariô bibant Decoctum ligni sassafr. c. rad. Chin. passul. & fœnicul. Victûs ratio sit tenuior. Acida omnia fugienda. Omnis liberioris aëris aditus sit prohibitus: quare in locô calidô, aut lectô se contineat, nec mox post curationem statim errorem in VI. rebus non naturalibus committat.

II. *Secundus Modus* hanc curandi Luem est *Cura Sudorifera*, quæ interdum 3. interdum 4. septimanas durat. Primò autem ante omnia corpus purgatur pilulis superioribus, vel Confect. Hamech, c. syr. flor. persic. aut syrup. ros. solut. composita, quæ post 7. vel sextum diem semper iterari debet, quô die etiam à sudore liber sit. Aliâs quotidiè, manè ac vesperi, bonum haustum Decocti sudoriferi, superius traditi, epotet calidè; dein æger in Laconicum, aut stupham sudatoriã, debitô more, ponatur. Calorem autem inibi excitabis ∇Rto in scutellâ æneâ non admodum amplâ, vel prunis accensis. Postquam autem ad horæ spatium benè sudaverit, linteis calidis abstergatur, aut in lectum calefactum reponatur. Interim reficiendus est æger, dum in scamnô sudatoriô jacet, hâc Mixturâ Cordiali:

℞. ∇. meliss.
fl. acac.
fragar.
Syr. rubi id. ana ℥ij.
Conf. Alk. C.
♁. diaphor. ana ℈iv.
Bezoard. min. ℈j. M.

Noctu cubitum ituro dabis Emuls. anodynam, ex amygdal. & sem. frig. cui semper de ♁. diaph. ℈j. vel ʒß. insit. Sudor igitur

continuetur, donec omnia ſymtomata evanuerint, purgantia ſuo tempore intercalando: quod interdum intra 3. ſeptimanas peragitur, interdum autem ad ſextam usque protenditur. Verùm ſi poſt 3. hebdomadas ſudor adhuc neceſſarius eſt, ſemel quotidiè ſollicitus ſufficit, aliàs in tabem facilè conjiceretur æger, nimium exſiccatô corpore, quam emulſionibus anodynis & aquis hiſce cardiacis præcavere potes. In Diætâ eadem obſervanda, quæ ſupra attigimus.

III. *Tertius modus* & quidem recentiſſimus, eſt CURA SALIVATORIA, quæ 6. ſeptimanis abſolvitur. Primas enim tres ſeptimanas conſumunt in præparatione ad ſalivationem. Reliquas tres inunctioni, ac ipſius ſalivationis procurationi impendunt. Ante omnia corpus purgetur ſyr. roſ. ſol. compoſ. aut Conf. Hamech, cui tamen veſperi præcedenti præmittunt clyſterem. Poſtridiè in robuſtioribus venam ſecant, aut hirudines podici applicant. Si autem Bubones adſint, V. S. intermittitur, aliàs virus venereum rurſus in M. S. abſorberetur, ac malum pertinacius fieret. Tertio die, manè, de ſale polychreſto ℈ij. in jure & ▽. exhibent. Per tres ſequentes dies inſeſſum manè & veſperi per horæ ſpatium obſervent, in ▽. fluviatili coquendo bonam hordei integri quantitatem, ad crepaturam usque, quæ aqua colata inſervit pro balneo. Si verò æger dolores artuum, cephalalgiam, aut paralyſin habet, tunc flores incoquunt de herbis cephalicis ac antiarthriticis, bonam quantitatem, plerumque tamen ſolam borraginem, cochleariam ac malvam recenti hordeo addunt, cum intentio ſit omninò corpus humectare ac ad ſalivationem magis diſponere. Dein per 3. alios dies apozema aperitivum, manè & veſperi, potandum dant, quòd ſequenti modô conficitur:

℞. Rad. ſcorzon.
cichor. ana ℥vj.
Herb. ægrimon.
♀. alb. ℥ij.
Flor. geniſtæ
bugloſſ. ana M ß.
Sem. fœnicul. ℥j.
Rhabarb. elect. ℥iij.
Cinnamom. acut. ℥j. In-

Incis. & cont. affund. ∇. font. ferv. lib. ij. stent per noctem infusa, postea calefacta exprime & filtra, adde syr. viol. q. s. ad gratiam, de quo unô haustu ℥iv. sumantur. Postea iterum balnea per triduum repetantur: Dein apozema rursus per triduum, balnea tertiâ vice per triduum, ut & apozema dictum. Tandem adhuc semel assumat ⊖. polychrestum, postridie verò syrupum. Dein paratum sit Unguentum Neapolitanum, vel, quod elegantius est, sequens:

℞. Unguent. ros. vel pom. vel Adip. Porcin. ℥viij.
☿. vivi terebinthinâ subacti ℥iv.
℗. bacc. lauri ℥ij. (alii & ℗. ℞. rorism. lavend. thymi, serp. add.

M. F. Unguentum.

De hoc primâ vice ultra ʒij. non consume. Sequenti die aliquantulum augetur, ut & reliquis diebus, donec salivatio ritè procedat: quô tempore dein abstrahendum. Inunganrur autem solummodo membra circa articulationes transversim, ut probè incalescant, sic unguentum magis penetrat. Salivatio tamdiu liberè fluat, quamdiu saliva adhuc turbida excernitur. Cùm verò instar crystalli lucida fit, signo est vitiosam materiam omninò evacuatam esse. Tunc iterum datur laxativum, infusum sc. Rhabarbari, aut syrupus ros. solut. compositus. Intereà tamen opus est gargarisationibus, ac linctuum usu, quia viruleta hæc materia pustulas ac aphthas in ore ubique excitat, quibus debitis remediis occurrendum est. A sumtô hoc purgante detersoriô per aliquot dies sudent in scamnô, cum decoctô sudoriferô præcedenti. Diæta similis est, ut supra.

Quocunque autem modô curam instituas, nihilominus Symptomata quædam interdum restabunt, quibus peculiariter est occurrendum.

Exulcerationes sc. ante omnia laventur decocto ligni Guaj. ac plantaginis, cui parum ☿♎. incoctum. Dein inungendæ linimento Saturnino, cum ☿♐.

Bubones maturentur cataplasmate ex chelidoniô, cui cœpæ contusæ addantur. Maturi si non sponte rumpantur, lanceolâ aperiantur: quamdiu materia purulenta effluit, diachylo cum gummatibus tegantur & turundæ unguento digestivô oblinantur. Sin verò *Bubones* scirrhosi sint, nec maturentur, impone Empl. de cicutâ, oleô destillatô ligni Guajaci exaltatum.

Capillorum defluvium capillitiô palliandum, donec capilli succrescant.

Dolores Capitis & articulorum internè aliquoties purgato corpore ☿rio Corallato, ac externè imposito Empl. ☿riali, de ranis cum ☿. curantur.

Tinnitus aurium tollitur 🜄. ceras. nigr. potui instillato, in quô scobs ligni Guajaci prius infusa sit: cui de spiritu ⊖*. aliquot guttæ addi possunt.

Tophi & *Gummata* Gallica tolluntur Empl. seq.

℞. Empl. diachyl. c. gum. ☿. viv. terebinth. exstinct. ℥ſ.
de cicut. ana ℥j. ℅. lign. Guaj. ʒij. M.

Si verò gummata non cedant applicationi hujus emplastri, instrumento rasoriô, vel cauteriô actuali caries ossis deleatur.

Tabes Gallica curatur Diaph. Magno ♃ali, ac Gelatinâ CC.

Vesicula Crystallina glandi adnascens mortificatur attactu Spiritus Nicotianæ, aut Ligni Guajaci.

FOR-

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Extr. Panchymag. Cr.
hell. nigr. ana ℈ß.
☿. dulc. gr. xvij.
scammon. ♉. gr. v.
c. syr. d. cich. c. rhab.
F. Pil. pond. gr. j.
D. pro dosi.

℞. Ras. ligni sanct. ℥ij.
Cortic. Guaj. ℥j.
Sarsapar. rec. ℥iß.
Ras. lign. sassafr. ℥ß.
Glycir. ℥iß.
Min. ♁. ℥iij.
Inf. in ▽. Com. Mens.
stent. in dig. per ♂. ρ.
Coq. ad rem. Mens. iv.
De quo omni manè sum.
haustus pro sudore.

℞. Magma prioris Decocti,
add. passular. min.
hordei mund. ana ℥v.
Ras. CC. ℥j.
Infund. per ρ. ▽. simpl.
lib. xx.
Coq. ad consumpt. lib. v.
add. in fin.
Glycirrh. ℥iß.
coriandri ℥ß.
cinam. ℥iij.
D. pro potu ordinar.

α. & ω.

℞. Panac. ☿. seu
☿. dulc. optimè
& sæp. sublim. ℥ij.
D. ad scat. Dos. à gr.
X. ad XL. adscend.
& descend. *vid. Polych. Exot. cap. ult.*

* * *

℞. Turbith. Mineral.
gr. ix.
Div. in 3. p. æ.
D. indies dosis, in conserv.
ros. donec salivat.
sequatur.

* * *

℞. Axung. canin.
vel porcin.
℥iij.
☿. viv. tereb. subact.
♂. lign. Rhod. g. vj.
M. l. a. F. Unguent.
vertici, axillis, carpis,
genubus &c. in
hypocaust. cal. illinend.

* * *

℞. Tinct. ligni sancti
ʒij.
Laccæ Myns.
ʒj.
M. appl. gingiv. &
dentibus post saliv.

PRA-

PRAXEOS MEDICINÆ INFALLIBILIS
Sectio III,
DE
MORBIS ADULTORUM, VIRORUM & MULIERUM.

INTRODUCTIO.

Uamprimùm superatis Juventutis annis ad ætatem virilem evecti sunt Mortales, utplurimùm de stabiliendâ familiâ sunt solliciti. Omnem igitur lapidem movent, quò sibi suisque variis artibus, negotiis & opificiis de honestâ sustentatione prospiciant: quæ cùm aut corporis, aut animi emotione peragantur, fieri non potest, quin aut in excessu, aut in defectu peccando varii indè morbi oriantur.

Quodsi enim vehementior statimque ab assumptô cibô instituto motu chylus nondum legitimè

gitimè ſubactus è ventriculô in maſſam ſanguineam, per vias quidem ſolitas, præcipitetur, aut ſubitaneâ animi conſternatione ſpiritus automatici in diverſum rapiantur, ortâ in humoribus circulantibus fluidôque nervoſô p. n. commotione, *FEBRES* omnis generis, tam *INTERMITTENTES*, quàm *CONTINUÆ*, ſive *LENTÆ*, ſive *ACUTÆ*, generantur. Sin verò poſt nimiam corporis incaleſcentiam corpus undique perſpirabile frigori externo ſubitò exponatur, aut potus nimium frigidus ingurgitetur, ſicque humores circulantes ad grumeſcentiam & coagulum diſponantur, ac motus ſanguinis, ſive in cavitatibus cordis, ſive in vaſis ſanguiferis, ſive in muſculis & partibus carnoſis, ſufflamminetur, ſtagnando ſe extricaturus heic *INFLAMMATIONES, ANGINAM, PLEURITIDEM, PERIPNEUMONIAM*, illîc *HÆMORRHAGIAS*, iſtîc *PALPITATIONEM CORDIS, SYNCOPEN* & ſimilia cauſatur. Ipſis tandem ſpiritibus, aut ſyſtemate nervoſô, ſive ab animi paſſionibus vehementioribus, ſive cauſis variis

internis irritatis & à consuetô motus æquilibriô deturbatis *DELIRIA*, tàm *TRISTIA*, quàm *FURIOSA*, *CONVULSIONES* aliaq; succedunt.

Interim nec otiosi & vitæ sedentariæ adsueti ab omnibus Morbonæ injuriis immunes sunt, sed acescentibus, ob defectum motûs, humoribus in stomachô & primis viis *CARDIALGIA*, *COLICA*, *MALUM HYPOCHONDRIACUM*, in reliquis partibus *SCORBUTUS* & parilia metuenda sunt.

Accedunt varia Statûs Matrimonialis infortunia, ætati consistenti huicque vicinæ familiaria: *IMPOTENTIA* sc. *STERILITAS*, *PASSIO HYSTERICA*, *ABORTUS*, *LOCHIORUM & SECUNDINARUM VITIA*; (eâdem, quâ Menstrua curantur, ratione tractanda) *DEFECTUS LACTIS* &c. Quæ omnia in sequenti Tabulâ dilucidiùs ob oculos ponuntur.

SECTIO

SECTIO IIII.
DE MORBIS ADULTORUM.

MORBI ADULTORUM è triplici fonte Profluunt:

- 1. AB HUMORIBUS CIRCULANTIBUS
  - p. n. commotis in *Febribus*
    - *Interm:*
      - *Simplicibus*
      - *Compositis*
    - *Contin:*
      - *lentis.*
      - *acut.*
        - *benignis*
        - *malignis*
  - stagnantibus in
    - Muscul. unde *Inflammatio.*
    - visceribus, in *Palpit. cordis*
    - venis, unde *hæmorrhagia.*
  - acescentibus, in
    - *Malò hypochondriacô.*
    - *Scorbutô*, *colicâ*, *cardialgiâ.*
- 2. A SPIRITIBUS AUTOMATICIS
  - Impetuosè & turbulenter motis, in
    - *Convulsionibus.*
    - *Deliriis*
      - Tristibus.
      - Furiosis.
        - cum Febre ut *Phrenitis*
        - sine Febre, ut *Mania.*
  - Deficientibus in
    - *Deliq. animi*
    - *Syncope.*
- 3. A FUNCTIONIBUS GENITALIBUS
  - Abolitis, ut
    - *Impotentia Virilis.*
    - *Sterilitas.*
  - Depravatis, ut
    - *Passio Hysterica.*
    - *Abortus.*
    - *Partus difficilis.*
    - *Secundin. Retentio.*
    - *Lochiorum*
      - *Suppressio.*
      - *nimius fluxus.*

CAP. I.
DE
FEBRIBUS INTERMITTENTIBUS.

FEBRIS intermittens est calor p. n. certis diebus intermittens, à fermentô febrili M. S. statis horis remixtô oriens.

- **ΦAINO'MENA.**
  - Præcedente aliquot dierum lassitudine crurumque ponderositate, aut levi frigusculo per spinam dorsi decurrente, aut insigni horrore corripiuntur, subsequente calore summo, siti, cephalalgiâ, pulsu celeri & magnô, urinâ rubrâ: quæ omnia tamen in largum sudorem desinunt, ita ut novus indies paroxysmus redeat in QUOTIDIANA & TERTIANA DUPLICI, illîc eadem, hîc diversis horis: Tertiô in TERTIANA; Quartô in QUARTANA; quibus si continua febris (ut in TERTIANA CONTINUA) jungatur, calor p. n. semper urget, ita tamen, ut certis diebus ingravescat.
- **SUBJECTUM**
  - *MORBI* est totum corpus, magis tamen spiritus.
  - *CAUSÆ*
    - Proximæ sunt tubuli nervorum & fibrarum.
    - Remotæ: Primæ viæ & M. S.
- **CAUSA**
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est tubulorum extremorum obstructio, indeque spirituum inæqualis regurgitatio, sanguinis motum & mixturam turbans.
    - *MATERIALIS* sunt particulæ inæquales, viscidæ & plus minus acres. It. Idea in ~ concepta.
  - *REMOTA*
    - Aer calidior aut frigidior, ut & impurus.
    - Alimenta cum nauseâ assumta.
    - Motus & incalescentia statim post pastum.
    - Excreta p. n. retenta. Passiones animi vel
    - Intempestiva baln. & sudoriferorum abusus.
- **PROGNOSIS**
  - Periculosæ non sunt, siquidem Tertiana legitima 7. diebus sponte suâ terminatur. Magis periculosæ sunt Tertianæ continuæ, ut & Duplicatæ.
- **CURATIO**
  - Remotis Externis 1. Humores p. n. è primis viis ejicit
    - Vomitoriis
      - Rad. ipecacuanhæ,
      - ♀. emet.
      - Vitriol. albo vomitiv.
    - aut Laxantibus
      - Magnesiâ alba.
      - Infus. sennatis.
  - 2. Antifebrilibus orgasmum humorum sistit, sive
    - *DOMESTICIS*
      - Internis
        - Conch. oblong. calcinat.
        - Nuc. mosch. calcin.
        - ~. ⊖ ✱. cort. Peruv.
      - Externis
        - camphora in nodul.
        - Tela arán. c. fulig. & vit. ovi
    - *OFFICINALIBUS*
      - Ante Paroxysmũ
        - Specif. antifebrile *Crollii*.
        - ⊖. absinth. ~. ⊖. ✱.
        - Regul. ♁ Medicin.
      - Post Paroxysmũ dandis
        - China Chin.
        - Ess. Chin. Chin.
        - cent min. absinth.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In curandis Febribus intermittentibus cave ne corpore non purgatô ſtatim initium à ſpecificis facias, ne aut continua, aut hectica ſequatur.

II.

Ante & intra Paroxyſmum ægrum non cibato, cùm ſtomachô jejunô exiſtente non tantùm cicuretur, ſed & prorſus abigatur febris.

III.

Chinâ Chinæ uſurus, eandem non ante Paroxyſmum, ſed hoc declinante adhibe & continua, ne M. S. conſulturus generi nervoſo noceas.

OBSERVATIONES & CONSILIA.

I.

Febres intermittentes innumeras, tàm ſimplices, quàm compoſitas, duplices ſc. & continuas periodicas, in utrôque ſexu, puerperis & infantibus, cautô Chinæ Chinæ uſu, absque ullô, ſive recidivæ, ſive aliûs morbi metu, ſæpiſſimè à Nobis curatas fuiſſe, ex Ephemeridibus noſtris Practicis teſtari poſſum. Conf. *Diſput. de Chinâ Chinæ in Polychreſtis n. Exoticis.*

II.

CONSILIUM

B. DN. D. LAURENTII STRAUSII,

Anteceſſoris noſtri in Acad. Giſſenâ.

P. P.

Cùm Febris iſta (TERTIANA DUPLEX) Te adhuc valdè affligat, neceſſe duco, omnibus modis de tali antifebrili cogi-

cogitare, quòd paroxyſmos inhibeat, ut ſic in ſimplicem ſaltem mutetur, ne vires nimis deficiant. Propterea ſumerem ante Paroxyſmum Chinam Chinæ, vel in ſubſtantiâ, unà cum ▽. cent. min. vel iſtius infuſum, cui aliquot gutt. ℞. bezoardicæ adjicerem. Sperarem ſanè, ſi China Chinæ bis vel ter ſumeretur, paulò mitius Febrem Tuam tecum acturam eſſe, quod ex animô precor

T. Cl.

Studioſiſſimus

LAURENTIUS STRAUS.

III.

ALIUD

D. D. WALDSCHMIDII, Arch. Caſſel & PP. P. P.

Celeri pede tranſivi Giſſam, nec induciæ mihi factæ ſunt Te alloquendi. Nunc inter crebriores interpellationes ad honoratiſſimas Tuas occupatiſſimus reſpondeo, me adhuc eâ frui ſpe, febrem, quâ correptus es, non ex continuarum, ſed intermittentium eſſe ordine; cui debellandæ opponi poteſt pulvis ex Lap. ♋ præp. ʒj. & arcan. dupl. ℈j. pro 4. doſibus, bis de die ſumendus. Circa veſperam haurias potiunculam ex ▽. CC. citrat. ℥j. Eſſent. anod. *Zw*. ʒj. Quæ etiam ante Paroxyſmum unâ vel alterâ horâ, ſi febris intermittat, dari poteſt. Intereà ℞ Bezoartica in potu ordinariô (h. e. cereviſiâ ſecundariâ) ad plures guttulas ſumatur. Vale & amare perge

Tuum

Marb. d. 30. *Sept.*
A. 1684.

WALDSCMIDIUM.

ALIUD

ALIUD
DN. D. JOH. BARTHOLOM. SCHLEIERMACHERI, *Archiatr. Darmst.*
P. P.

Adversam, quæ per plures Te septimanas afflixit, valetudinem doleo, utque propediem in pristinam cum sanitate gratiam redeas, totus opto. Cùm verò dolor capitis gravativus alternis diebus, cumprimis à prandio infestans, horrorque levis spinam dorsi & extrema percurrens, pedisequis mox phlogosibus vagis & urinâ intensè flavâ, peregrinam, eamque febrilem, sanguinis in corde effervescentiã, à salibus heterogeneis, in massâ sanguinis ad turgescentiam collectis, excitatam: sudores verò matutini imperfectam liquoris nutritii, in eandem quotidie illati, propter hujus discrasiam, assimilationem & sub sudoris formâ rejectionem, me equidem judice, testentur, in id maximè intendendum esse existimo, ut salia ejusmodi heterogenea & fermentantia cicurentur, seu exarmentur & proscribantur: cui scopo marina imprimis & chalybeata inservient, conchæ sc. dens Hippopotami, corallia, margaritæ, Lap. ♋. chalybs c. ♀. præp. Bezoart. ♂ale, arcanum duplicatum, quæ non solùm tribus ante insultum febrilem horis, sed potius intermissionis die, bis terve, absque sudore sumenda, ob rationes aliquando detegendas, suaderem. Juxta hæc & fermentum primæ coctionis roborantia subnecterem, elix. propr. c. rore majali & ♌.⊕ paratum, atque Essent. cent. min. maritatum. Tu, Vir Nobiliss. ex his seliges, quæ ex re Tuâ esse videbuntur, quibus ut DEUS benedicat, denuò opto & precor. Vale & salve.

à Nob. Tui Nomin.

Addictiss. Cult.

Darmstadii IV. Calend. Dec. Dec. 1684.

J. B. SCHLEIERMACHER.

FOR-

FORMULÆ

α. & ω.

℞. Rad. ipecacuanh. ℈ß.
🜿. emet. gr. ij.
⊖. fix. cath. gr. iij.
facch. gr. vj.
M. F. Pulv. pro dosi.

* * *

℞. Conch. oblong. ♆nat.
♁. diaph. ℈j.
⊖. fix. cathol. an. ℈ß.
M.
D. ubi frigus magis urget, horâ 1. vel 2. ante Paroxys. expect. sud.

* * *

℞. ∼⊖✳℈j. ad ʒß.
▽. fumar. ℥iß.
Sacch. parum. M.
D. immediatè ante Parox. in febri, ubi calor magis urget.

* * *

℞. Chin. Chin. pulveris. ℥j.
⊖✳. depur. ℈ij.
c. s. q. facch. fyrupis.
aut Rob. junip.
F. Electuar.
D. quant. nuc. cast.
Post paroxysmum fæpe repetendo.

α & ω

℞. ▽. flor. acac. ℥iß.
Syrup. emet. A. S.
℥ß. ad ʒvj.
M. D.
pro dosi.

* * *

℞. Reg. ♁. Medic. ʒj.
flor. ⊖✳ ℈iß.
Ther. cœl. gr. iij.
M. D. in ʒ. p. æ.
D. ante Parox. exspect. sudorem.

* * *

℞. Essent. abs. compos.
Tinct. Chin. Chin. aa. ʒiß
M. D. intermiss. diebus bis de die g. xxx.

* * *

℞. Extract. Gentian. Absint. cent. min. aa. ℈ij.
c. s. q. Ess. abs. Fiant Pil. ex ʒj. xxx.
D. xx. die intermiss.

* * *

℞. Ocul. ♋.
arcan. dupl. Myns.
antih. Pot. aa. ʒj.
M. D. diebus intermiss.
ut & sub calor. in continuis periodicis.

CAP. II.

DE FEBRIBUS LENTIS, CATARRHALIBUS ET HECTICIS.

FEBRIS Lenta est calor. p. n. aliquot post pastū horis, aut vesperi ingravescens & corpus absumens, à lympha acriori & viscida, sanguini commixtâ oriens.

- **PHÆNOMENA.** Prævio levi horrore, interdiu magis affligente, calor adest p. n. qui duabus à pastu horis in HECTICA & MARASMO, vesperi verò in FEBRE CATARRHALI intenditur, in quâ posteriori simul lancinationes in corpore & artubus, dolor capitis obtusus & coryza, urinæ rubræ, sed mox conturbatæ & albescentes: In priori autem anorexia, marasmus, sudores nocturni, urinæ in principio pallidæ, mox rubicundæ; Utrobique autem calor non adeò intensus; Pulsus celer, parvus & undosus, aut durus sentiuntur.
- **SUBJECTUM**
  - *MORBI* est totum corpus in Hectica; Glandulæ in Catarrhali Febri.
  - *CAUSÆ* sunt primæ viæ, arteriæ & vasa lymphatica.
- **CAUSA**
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est
      - Vellicatio & strictura glandularum, hancque insequens regurgitatio spiritus, in febri catarrhali.
      - Commotio sanguinis p. n. & consumtio partium, in Hectica.
    - *MATER.* est
      - Serum & acrior & ⊖sa in Catarrhali.
      - Lympha glutinosa, in Hectica.
  - REMOTA
    - Aer inclement. & constitut. epid. in feb. catarrh.
    - Alimenta pravi succi & inedia diuturna;
    - Motus corporis intempestivus; vigiliæ nim.
    - Ira & mœror, unde HECTICA CARDIACA.
    - Febrium minus recta curatio, per fixiora,
- **PROGNOSIS.** FEBRES
  - *CATARRHALES* non adeò periculosæ, nisi sint malignæ
  - *HECTICÆ* in
    - Principio & juvenibus curabiles,
    - Senibus & cum facie Hippocr. incurab.
- **CURATIO**
  - 1. Lympha
    - salsior / viscida corrig. per
      - DOMESTICA
        - Pulv. alc. invert. ✱.
        - diaph. matr. perl. & marg.
        - ⦶ depur. ⊖. vol. CC.
      - OFFICINALIA.
        - Succin. præp. ⊖. vol. succ.
        - ∽ ⊖ ✱ antih. P. opiat.
        - ⊖. ✱. dep. pulv. antiphtis. *Conerding.*
  - Ead. 2. Evacuanda
    - Vomitor. in Hect. Incipient.
    - Diaphoret. in Febribus catarrhalibus
  - 3. Corpus
    - muniendum in Febribus catarrh.
      - intern. Balsamic.
      - extern. Suffimigiis.
    - nutriendum in Hect.
      - Passulis, Pistaceis,
      - Hordeo c. sero lactis cocto.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curâ hecticæ febriumque lentarum cane pejus & angue fugienda sunt remedia drastica, cumprimis purgantia. Quo lenius tractantur, eò citius abiguntur.

II. Fugienda quoque nimis calida, balsama sulphuris v. g. communi ratione parata. Præstat illa his in morbis cum 🝆. amygd. dulc. frigidè expressô extrahere.

III. Cavendum quoque à mellitis nimium & saccharatis, quæ humores circulantes magis inspissant & acidô occultô acriores reddunt.

OBSERVATIONES.

I. Febrem lentam & hanc insequentem Hecticam Ao. 1705. præmissô Vomitoriô ex rad. ipecacuanhæ & Mixtura quadam sudoriferâ, ex ⊖. vol. succini & aliis constante, Pulvere antihectico pretiosô n. d. ex unionibus crudis (quæ ceu ovula concharum singulare quid in recessu habent) ⊖ *. & ⦶. depuratô constante, feliciter per DEI gratiam in me ipsô curavi, servatâ exactissimâ diæta sumptisq; copiosis jusculis ex hordeô, cum serô lactis coctô.

II. Hecticam methodo haud absimili in Studioso quodam Juris à me curatam, sed in febrem ardentem salutariter terminatam, *vid.* in *Miscellan. S. R. I. Acad. Nat. Cur. Dec. II. Obs. CLXVI. pag.* 377.

CONSILIUM
DN. D. FRANCKII,
P. P. Heidelbergensis.

P. P.

Ex Relatione affectûs DN. Ægrum affligentis, haud difficulter videre licet illum singulari quadā FEBRI CATARRHALI labo-

laborare, quæ nullum quidem typum ordinarium observat, attamen symptomata consueta conjuncta habet. Interim caput principaliter hic affici videtur, aut simul nervos, ut hinc inde è transmissâ relatione elucescit: eaq; propter metuendum est, ne primò per singularem irritationem biliosæ acrisq; materiæ tandem convulsiones nonnullæ se trudant, quæ non secus ac obstructio, quæ subesse putatur, generis nervosi, per Apoplexiam aliquam mortem causari possent. Quapropter tempestivè, quantum fieri poterit, causæ mali imminentis removendæ erunt, quales sunt intemperatus sternutatoriorũ usus, potus excessivus, ira, errores diætæ. Econtra curâ legitimâ, jamjam addendâ, DEO benedicente, quævis incommoda præcaveri & sanitas inculpata, ut speramus fore, conservari poterit.

Hunc in finem è re erit 1. Laxativô aliquô corpus depurare, quale sequens esse poterit:

℞. MP. ♀rear Schröd. gr. vij.
Extract. helleb. nigr.
Magist. scammon. ana gr. vj.

M. F. Pil. No. xiij. Deaurentur. Liberum tamen relinquendo, quicquid DN. Medicus Ordinarius alioquin proficuum esse judicaverit.

Ad siccitatem & obstructionem narium tollendam, ut & Catarrhum removendum, sequens Errhinum, sæpius de die usurpandum, maximè conducet:

℞. ▽. flor. anthos
Majoran. ana ℥iß.
Apoplect. Langii ℥j.
Succ. bet. rubr. ℥ß.
⊕. albi ℈j. M. F. Errhinum,

quod aut calamô intinctô, aut strophiolo, aut & volâ manus prehendi & naribus attrahi poterit. Juxta quod haud inconveni-

veniens erit grana nonnulla Maſtichis in ore comminuere, ad viſcoſam materiam catarrhalem iis extrahendam.

Externè cucuphæ confortantes proficuæ erunt, caput iis noctu diuque tegendo. Parari talis poterit ex ſpeciebus pro cucuphâ Hoffmanni, vel conſimilibus. Adhæc Balſamum apoplecticum bonæ notæ vertici, temporibus & cumprimis nuchæ probè inungi & aliquoties de die repeti poterit. Formula talis eſſe poſſet:

℞. Balſam. Apopl. Crollii. ʒß.
°°. deſtill. ſuccin. alb. ℈j.
caſtor. ℈ß.
ligni Rhod. g. xv.
Balſam. de Peru ʒß.
°°. N. M. expreſſ. ℈j. D. ad Pyxidem.

Cumprimis autem valdè neceſſarium erit, ut non tantùm Bilis acris indeque orientes & adſcendentes vapores, ſed & humores acidi melancholici imbibantur & abhinc ſucceſſivè educantur, indies, imò ſextâ quâvis horâ, de ſeq. pulvere tantum capiendo, quantum cultri cuſpide teneri poteſt:

℞. Pulv. Pannon. rub.
Marchion. ana ʒß.
♁. nativ. gr. x.
Unicorn. ver. ℈j.
Lap. Bezoart. occid. gr. xij.
ſuccin. alb. præpar. ℈j. M. F. Pulv.

qui aut in aquâ ceraſorum nigrorum, aut ▽. flor. paralyſ. aut ▽. Pœoniæ aſſumi poſſet. Quodſi flatus quidam, aut inteſtinorum dolores, à materiâ quadam peccante & in abdomine reconditâ ſentiantur, clyſteriô convenienti hîc ſuccurri poterit.

In diætâ fugiantur aër nimis calidus & ſiccus, it. acria, nimis calida & aromatiſata, imò & ſaccharata alimenta, vina nimis volatilia, locô quorum vinum antiquum, aquis ſeu acidulis Anthonia-

thonianis dilutum, aut alia quædam aqua panata, loco potûs ordinarii eligenda essent. Animus, in quantum fieri poterit, excitetur.

Tandem ut Quæstionibus propositis etiam satisfiat, Resp. ad 1. nec Apoplexiam, neque Arthritidem vagam, sed affectum supra dictum adesse. Ad 2. non impossibile est, in vasis spleneticis obstructionem quandam dari: principale negotium tamen in allegatâ causâ radicatur. Ad 3. abusus tabaci sternutatorii, si non statim & unô impetu, attamen pedetentim erit abrogandus. Reliquis symptomatibus per remedia suprà laudata obviam ire poterimus. Ad 4. Si Dn. patiens est plethoricus, scarificatio non nocebit. Sudorem autem aliæ circumstantiæ suadeant, oportet. V. S. tum conveniet, si partim illi adsueverit Natura, partim M. S. nimis fervet, aut sanguis exuperans eandem efflagitaverit. De Fonticulô post curam principalem absolutam consultari poterit. Urgente interim necessitate vesicatorium in nuchâ, aut pone aures nocere non poterit. Ad 5. jamdum responsum fuit. Plura particularia si desiderentur, serviendi promptitudine non deero. Apprecor autem DEI T. O. M. benedictionem, æternum perseverans

N. T.

Heidelbergæ,
die 22. August. 1684.

Officiosissimus

D. FRANCK.

FORMULÆ & DESCRIPT.

α. & ω.

℞. Rad. Ipecacuanhæ ℈j.
D. S.
Brech-Pülverlein auf einmahl.

* * *

℞. Pulv. alcalin. invert. ʒij.
♁. depurati ʒj.
M. D. S. Pülverlein/ des Tages zweymahl ein paar gute Messerspitz in Rosenwasser zu nehmē.

* * *

℞. Pulv. antihect. pretios. ʒiij.
D. S.
ut ante.

* * *

℞. ▽. fum. ℥iij.
♁. diaphor. ʒiß.
⊖. vol. CC. ℈j.
edulc. c. facch. D. S.
Schweiß-treibendes Pülverlein auf zweymahl.

PULV. ANTIHECT. PRETIOSUS

n. d.

℞. Margarit. occid. ʒiß.
orient. ʒß.
⊖*. dep.
♁. ana ℈j.
M. S. Pulvis antih. pretiosus.

α. & ω.

℞. ▽. fum.
flor. famb. ana ℥iß.
⊖*. ʒj.
antih. Pot. ℥ß.
Laud. op. gr. ij.
Syr. card. ben. ℥ß.
M. p. 2. dos.

* * *

℞. ♁. Diaphor.
antih. Poterii
ana ʒj.
fuccin. præp. ʒß.
laud. op. gr. iij.
M. F. Pulv. D.
bis de die ʒß.
manè sudando.

* * *

℞. Pulv. antiphthisici Conerd. ʒiß.
antih. Poter. ʒj.
M. D. S. ut antè.

* * *

℞. Unguent. resumptivi ℥ß.
axung. can. ʒij.
℅. lumb. terr. ʒj.
M. F. Unguent.
spin. dorsi illinendum

CAP. III.

CAPUT III.
DE
FEBRIBUS ARDENTIBUS BENIGNIS.

FEBRIS ARDENS est calor p. n. continuus, a summâ sanguinis ebullitione provenicns,

- *PHÆNOMENA.* Præcedente rigore, vel levi horripilatione ægri summè incalescunt, sitiunt intensè, caput dolet, cum vigiliis nimiis, quæ sæpè in delirium abeunt: Pulsus est magnus & celer, lingua scabra, cum vel sine prunella; Urina rubra & flammea. Quæ omnia, si per unum, aut aliquot tantum dies perdurent, DIARIAM, vel simplicem, vel plurium dierum constituunt: Sin diutius SYNOCHOS PUTRIDAS, in quibus si summus & intolerabilis calor adsit, CAUSUS: Sin calor & frigus sæpè alternent, EPIALA; Sin extus frigus intus calor ex inflammatione viscerum urgeat, LIPYRIA dicitur.
- *SUBJECTUM*
  - *MORBI* est totus C. H. habitus.
  - *CAUSÆ* sunt vasa sanguinea & subinde quique lymphatica.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est concitatior spirituum in cordis æquè ac reliquorum musculorum fibras influxus & M. S. turbatio.
    - *MATERIALIS* sunt particulæ acriores biliosæ, inæquales & subtiles, spiritus & humores circulantes agitantes, partes fibrosas stimulantes & è primis viis utplur. provenientes.
  - REMOTA: Aër vernalis, aut æstivus, mora in ☉, victus lautus & nimium spirituosus; Motus vehemens, Ira &c. transpiratio insensibilis, impedita, inflam. viscerum.
- *PROGNOSIS*
  - Acutorum incertæ sunt prædictiones: Benignæ tamen adeò periculosæ non sunt ac malignæ.
  - Urina alba periculosa. Pulsus quò fortior, eò melior.
  - Febres ardentes in senibus plerumque lethales.
- In *CURA*, præmissâ Diætâ
  - I. Cruditates nidorosæ è primis viis evacuandæ & M. S. quantitas imminuenda,
    - V. S. cumprimis in Plethoricis.
    - Clysmatibus, in primô principio.
    - Vomitoriis, post V. S. juxta methodum *Sydenham.*
  - II. Orgasmus humorum circulantium sistendus per acida & præcipitantia
    - *DOMESTIC.*
      - Pulv. alcal. invertent.
      - ⦶. depurat. ▽. ros.
    - *PHARMACEUTICIS*
      - Ocul. ♋. corall. rubr.
      - Specier. cord. temper.
      - ℞ flor. bellid.
      - Lap. Prunell.
  - III. M. S. eventilanda Diaphoreticis
    - DOMEST.
      - ♁. Diaphor. Pulv. bez.
      - Pulv. cinnab. ▽. fum.
    - OFFICINALIBUS
      - Pulv. bez. Angl. vel Sennert.
      - Specieb. Liberant. ⊖. vol. CC

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curandis febribus continuis cautiſſimus ſit Medicus, ne febrem ardentem benignam curet pro malignâ & V. V. Hinc in caſu dubiô alterantibus ſemper miſceat alexipharmaca. *Vid. Ettmüllerus in Praxi.*

II. Cavendum pariter à purgantibus, quæ mixtionem ſanguinis jamdum turbatam magis turbant, ſicque ignem igni addunt.

III. Cave porrò à victu liberaliori, qui non ægrum, ſed febrim nutrit. Malo meos ægros ſanos, quàm obeſos, ut *Helmontius* alicubi cavet. Referatur huc aphoriſmus Hippocratis: Corpora impura quò magis nutriveris, eò magis læſeris.

OBSERVATA & CONSILIA.

I. Puerperam febri correptam & delirantem reſtitui, bis ſumpto hoc pulvere, ſudantem hinc copiosè:

℞. Confect. de hyacinthô
Ebor. foſſil. ana ℈j.
Bez. occid. gr. v. M.

D. Seb. Schefferus in Manual. Pract. Mſc.

II.
CONSILIUM
DN. D. WEDELII, Arch. & PP. Jenenſis,
P. P.

E relatione transmiſſâ fuſius perſpexi, quod Conjux Honoratiſſ. Viri, poſt felicem partum, ob terrorem paulò poſt conceptum, inſigni calore p. n. cardialgiâ & ſimilibus ſymptomatibus correpta ſit. Quemadmodum verò citra hæc tertiô vel quartô à partu die febris lactea ingruere ſolet; ita per terrorem ſupradictum, dubio procul, paroxyſmus febrilis adauctus fuit.

fuit. Ad hunc temperandum & removendum seqq. necessaria & è re esse duco: 1. De Tincturâ seq. cordiali & hystericâ manè hor. 7. in vehiculô calidô & à meridiè in cerevisiâ subtepidâ guttæ xxx. ad xxxv. sumantur & à primâ dosi sudor lenis expectetur, qui seq. nocte minus reiterari, sed per calorem mediocrem corporis transpiratio promoveri debet:

℞. T. Bezoard ʒj.
Mist. simpl. ʒß.
Elix. uterin. ℈ij.
Essent. anod. ℈ß. M.

2. Circa noctem horâ 9. dosis pulveris cordialis-confortantis, cum parcâ quantitate cerevisiæ sumi poterit:

℞. Pulv. Bezoard maj. ʒj.
Specif. cephal. ℈j. M. Div. in 4. p. æ.

3. Urgente cardialgiâ de ℴℴ. cordiali, elapsis à priorum usu binis horis, indies bis, in cerevisiâ, gutt. 4. ad 6. assumi poterunt:

℞. ℴℴ. Bezoard. ʒß. D. ad vitrum

4. Pro viribus confortandis interdum unum vel alterum cochleare seq. potiunculæ, noctu æquè ac interdiu, sumi poterunt, concussô prius vitrô:

℞. ▽. cord. H. S. frig. ℥iß.
scorzon.
bugloss.
meliss. s. vin. ana ℥j.
acac.
ceras. nigr. ana ℥ß.
Pulv. epilept. M. ʒß.
Magist. Perl. ℈j.
sacchari perlati
parum.
M. ad vitr.

De cæterô nullus dubito ægram non tantùm in diætâ sui curam habituram, sed & adstantes suum officium facturos esse.

DEUS T. O. M. benedicat medicamentis.

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Pulv. alcal. invert. ʒiß.
cinnab. ʒß.
M. D. S. Alterier-Pulver/ des Tags 3mahl ein paar Messerspitz voll im ordentlichen Geträncke zu geben.

* * *

℞. Pulv. n. bezoardic. ʒiß.
♁. diaphor.
⊕. præp. ana ʒß.
M. D. S. Sonderliches Pulver des Tages etlichmahl 3. Messerspitz voll in Taubenkropff-Wasser zu nehmen.

* * *

℞. ⊕. de purat. ʒiß.
S.
Kühlendes Saltz in ein halben Maaß vom ordentlichen Geträncke zu legen.

* * *

℞. ⌒ ⊖. dulc. ʒij.
D. S.
Temperirender Spiritus 30. Tropffen in ein Nössel vom ordentl. Geträncke.

α. & ω.

℞. CC. sin. △. ʒj.
ocul. ♋. præp.
corall. rubr. præp. ana ʒß.
Ther. cœl. gr. v.
M. D. S. Kühlendes Pulver des Tags etliche mahl drey Messerspitz in Saurampfer Wasser zu nehmen.

℞. Pulv. Bez. Angl. ʒiß.
♁. diaph. ʒß.
⊖. vol. CC. ʒß.
Ther. cœl. gr. v.
M. S. ut ante.

℞. Tinct. Bezoard.
flor. beliid. ana ʒj.
M. D. S. Tinctur 30. biß 40. Tropffen in ein Nössel vom ordentlichen Geträncke zu nehmen.

℞. ▽. acetos.
rub. id.
scorzon. ana ℥ij.
succi berber.
rib. ana ℥j.
Syr. pap. alb. ℥vj.
⌒⊕. q. s. pro gratô sap. D. S.
Kühlender Julep nach Belieben zu nehmen.

CAP. IV.
DE FEBRIBUS CONTINUIS MALIGNIS, PETECHIALIBUS & IPSA PESTE.

FEBRIS MALIGNA est calor p. n. continuus, cum summa virium prostratione, à particulis corrosivis, M. S. & ♒ summè agitantibus obortus.

- *PHÆNOMENA.* Febres Malignæ ægros ut reliquæ adoriuntur, sed cum summâ virium prostratione, anorexiâ, cardialgiis & jactatione corporis, quâ desperabundi quasi se circumvolvunt. Calor extus, ut videtur, tolerabilis, intus ferè indicibilis est: Sitis aut nulla, aut citra manifestam causam intensissima, cum dolore capitis, vigiliis nimiis, deliriis, urinâ mox sanorum simili, mox rubicundâ, sine sedimento. Pulsus est celer, sed parvus, & si maculæ pulicales quasi erumpant, PETECHIÆ: Sin pustulæ rubicundæ, PURPURA: Sin anthraces aut bubones PESTIS: Sin sudore diffluant SUDOR ANGLICUS: Sin Prunella cum cephalalgia inexplicabili jungatur, MORBUS UNGARICUS: Sin tertio aut quarto die pustulæ albicantes maculæ erumpunt, VARIOLÆ, aut MORBILLI audiunt.
- *SUBIECTUM*
  - *Inhæsionis* est tota C. H. machina.
  - *Radicationis* M. S. atque spiritus.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est summa turbatio M. S. & spirituum, quâ compage eorum resolutâ salia efferata extravertuntur.
    - MATERIALIS sunt particulæ corrosivæ, texturam & mixtionem sanguinis fundentes, turbantes & spiritus obfuscantes.
  - *REMOTA.* Aer pestilentialis & malignus, effluviis arsenicalibus, seminiis infectorum & contagio ægrorum imprægnatns. Cibi corrosivi aut insaliti. Potus spirituosi abusivè sumpti, undè Germani in Ungariâ & Dalmatiâ succumbunt. Timor & desperatio, quæ deterior peste.
- *PROGNOSIS* O. Feb. maligna periculosa. Pestis funestissima, magis tamen Pestis Petechialis. Quò major pulsus & quietiores ægri, eo melius. Hypochondria suspensa & abdomen turgidum lethale. Diarrhœa in malignis periculosa. Sudor particularis in capite malus. Citius evadunt qui in principio non sudant.
- *CURA*
  - 1. Sanguinem & ♒ nimis inflammatos ventilat: V. S. statim in principiô, ad imit. *Sydenhamii* administratâ, quæ in variolis hoc tempore bona.
  - 2. Particulas inæquales ejicit: Vomitoriis & Bezoardicis,
    - *DOMESTICIS*
      - Pulv. bez. n. d.
      - ♉. diaphor.
    - *OFFICINALIBUS*
      - ♒ ⊖. ✱.
      - Pulv. bez. n. tinct. bez.
      - Ther. & Mithrid.
      - ⊖. vol. CC. succin.
      - Bez. min, &c.
  - 3. Spiritus confortat & excitat
    - internis, per cordialia: citrium malum &c.
    - externis: vesicatoria, empl. arsen.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Medicus ex febri malignâ aut peste decumbentibus non statim morbum aperiat, ne terrore spiritus magè turbentur, cùm vel solô illarum nomine mens stupeat gelidusque fiat formidine sanguis. Adstantes tamen hortari sæpè decet, ut tractando ægros cautè mercentur.

II. Cave nimium volatilia & oleosa, cumprimis camphorata, solùm absque ⦶tratis sumpta, quæ ut gravidis & pueris nocent, ità & aliis, sanguinem spiritusque nimis inflammando, sæpè minus conveniunt. Præstant Bezoardica fixiora, eaque crebrius iterata.

III. Inter periapta & amuleta cave Tibi ab arsenicalibus & Mercurialibus, cùm venenô se à venenô præservare periculosissimum sit, vid. *Guibertus in Tr. de Peste, Medico Charitativo annexô.*

IV. Somnus in peste non nimium suadendus, aut promovendus. Ultra 3. dies sine noxâ vigilare possunt. Sin verò per 5. 6. aut 7. dies non dormiverint, bezoardicis opiata cautè misceri possunt.

V. In Variolis & Morbillis ante plenariam eruptionem fuge clysteres.

OBSERVATIONES.

I. Febrem malignam in me ipsô A. 1702. præmissâ V. S. parcissimâ & vomitoriô, solô pulvere bezoardicô composito, ex Pulv. bez. Anglicô, spec. liberant. & sim. constante & singulis tribus horis ad ʒß. in vehiculô conveniente sumptô, feliciter curavi, desinente in scabiem universalem morbô, quod eôdem annô in pluribus aliis simili methodô curatis observavimus.

II. Alios, præmissis universalibus, Pulvere, ex Pulv. bez. Ang. p. iiij. ⦶. depur. p. ij. & camph. p. j. simili modô propinatô, liberatos novi.

III. Pe-

III. Pestem tamen volatilibus, in specie ♈. ☐. feliciter in subditis suis curavit Illustriss. Comes Leiningensis.

IV.

CONSILIUM
DN. D. GEORGII FRANCI, PP. Heidelb.
Ad
DN. SEBASTIANUM SCHEFERUM,
è Febri Malignâ agonisantem.

Cordialissime Amice!

PRoh! quàm acerbè DEUS T.O.M. nos affligit, dum confidentissimum meum tam gravi morbo obruit! Mille lachrymis dolorem indè conceptum testor! Per Deûm atque hominum fidem! abstine quæso ab omnibus calidis, salitis & acribus medicamentis, similibusque cibis. Consulerem seq.

℞. Pulv. Pannon. rubr.
Unicorn. ver.
Lap. Bez. occid. ana ℈j.
Rad. contrayerv.
cinnab. nativ. ana gr. xij.
M. F. Pulv. subt. Iss.

De quô quartâ quâvis horâ tantum, quantum cultri cuspide capitur, in ▽. scorzon. scabios. & è typhis cerv. simpl. sumatur. Externè reficientia, e. g. Aqua Regin. Hung. strophiolo infundatur & naribus applicetur. Penitus abstineatur à purgantibus & clysteribus. Cæterùm noctes atque dies corpus calidum servetur, sed non obruatur. DEUS clementiâ & misericordiâ suâ benedicat medicamentis! quod ex intimis cordis recessibus voveo. Linteis calidis corpus probè fricandum; ut transpiratio insensibilis promoveatur. Ità me DEUS amet! ni arduum Rectoratûs Academici munus impe-

diret & periculoſus pariter affectus Sereniſſimæ Electricis Viduæ obſtaret, ad Te certiſſimè profectus eſſem. Deus vobis omnibus propitius eſto & Tui meique miſereatur! Vale ſummum meum delicium & deſiderium!

Scribo mœſtiſſimus

raptiſſimè, *Heidelb.* die
9. Jan. 1686.

ARGUS.

V.

ALIUD EJUSDEM,
ad me, in eodem Caſu.

P. P.

INter mille turbas officii & conſultationes cum *Dn. D. Brunnero & Dn. D. Widtio* (uterque autem Tibi plurimam ſalutem!) ſuper graviſſimo affectu Sereniſſimæ Electricis Viduæ, triſtiſſimum Tuum accipio nuncium, quod myriadas lacrymarum ſtatim mihi expreſſit. Vah malum ſummæ malignitatis! O candidiſſimum meum pectus! Ab omni purgante, clyſtere & quicquid à peripheriâ ad centrum malum retrahere poteſt, abſtinendum. Imò ſatius etiam fuiſſet abs V. S. Fugienda ſalia acria, calida, valdè ſpirituoſa; quæ mea mens ſit, vid. ex literis ad ipſum Oculiſſimum meum. ἄδηλος διαπνοὴ promovenda, ſine tamen ſudoriferis, ne abjectæ vires penitus conflagrent. DEUS Optimus Maximus exaudiat ſuſpiria mea & vota, quæ pro intimô & principe Amico fundo. Vale

Exc. T.

Addictiſſimus

P. S. Quæſo fideliter mihi
reſcribe ſtatum ægri.

ARGUS.

RESPON-

RESPONSIO.

P. P.

UBeriorem haud ita pridem fidelemque valetudinis Schefe-rianæ relationem desiderabas, Vir Magnifice, sed eôdem, proh dolor! quô advolabant literæ, die in Domino Jesu beatissimam exhalavit animam, cujut Manibus benè sit in æternum! O utinam sanguinem stillaret hic calamus meus, ut captum inde dolorem aperire valeam: non enim Amicum, non Patronum, sed Parentem amisi! Vix octiduum, elapsum, cùm in plateâ à lineâ, ad quam exstructa est, vocatâ adhuc salvo & prout videbatur, incolumi mihi obviam facto, ob annum in circulum redeuntem, junctis dextris prospera quæque apprecatus fuerim. Ast ah! quam funesta catastrophe! Crede, Vir Magnifice, non morbô periit, sed methodô proh quali! Purgatio, V. S. Clysteres iterati non tam remedia, quam totidem vulnera fuêre, quæ sauciatis jamdum & fugam meditantibus spiritibus certum exitium tulêre. Scelus certè fuit, quod ingratus ille NN. ab initiô præsens, contra conscientiam & principia à M. T. hausta, non dissuaserit V. S sed & in casu tali desperatô familiam hanc illustrem servitiis suis deseruerit. Interim M. T. fors molesta sunt, quæ refero, adeoque ne contra inexhaustum Dei beneplacitum murmurare videar, consiliis ejus nos submittamus, oportet. Vale, Vir Magnifice & , quod facis, amare perge

Magnificentiæ Tuæ

D. Francofurti ad Mœnum
Die 12. Jun. 1686.

Cultorem Perpetuum

M. B. VALENTINUM.

VI.

DE PESTE VIENNENSI, 1679.

Relatio & Observata *DD. Pauli de Sorbait* & *Frid. Ferd. Illmeri*, Archiat. Cæsar.

EXTRACTA

è Lit. ad Dn. Stoibers, Legatum Residentem Elect. Bavariæ in Aula Imp. t.t. Pragæ viventem.

RErum autem status Viennæ deplorandus est, nonnisi vespillones, funera, cadavera, platearum & integrarum familiarum extinctiones & desolationes spectantur. Officinæ pleræque jam manent occlusæ, homines flaccidi & semimortui, tristes & mœsti spectantur, in quibus nullus omninò vigor apparet. Omnes præsentissima meditantur fata. Plorarent saxa, si deplorandum hunc tam florentis olim civitatis viderent statum. Jam ter ipse Lazareta visitavi, ut infinitos corrigerem errores; correxi & feci quod potui. Media desunt. Quivis rapere, dare nullus satagit. Innumeri jam mortui sunt. Facta fuit à quibusdam computatio 30000. sed plures existimo. Plures tamen jàm restituuntur, quàm à principiô. Imò quia humores amplius non sunt tam acres & quia omnia venena cum tempore usu pharmacorum debilitantur hinc, consequenter non possunt amplius ita fortiter agere. Ego plurimos cum Divinâ gratiâ restitui, modò à principiô mea fuerit opera requisita. Crescit tamen infectorum numerus, quia tam exiguus est ordo, vel, si est, non servatur. Salutaria hactenus ex corde suggessi, sed multoties surdis cecini, præcipuè apud mali consilii autores, qui mallent omnes perire, quàm suos fateri aut corrigere errores. Est diabolica quorundam philautia, quæ est tinea omnium

corro-

corrosiva. Quantum ad Cometam attinet, similis visus non est. Insolitæ magnitudinis stellam ipsemet vidi, reliquis majorem & pallidiorem, sed motu primi mobilis raptam, minimè quiescentem: quid significet, DEUS novit. De infectione aëris jam non est dubitandum. Alaudam nullam vidimus hoc annô, omnes unâ cum Nobilitate abiêrunt: de omnium reditu dubito, ubique enim manus Domini. Monasteria plurima fermè tota deleta, jam planè in Kalenberg adscendit malum, sine dubiô ex fœtore Lazareti. Fuerunt enim nuper 300. cadavera octo integris diebus insepulta. Jam contra meam protestationem fossas cadaveribus inhumandis supra monticulum fecêrunt, ut eò facilius totus inficeretur Districtus. De ventis nil scimus, nisi australibus, Austriæ semper fatalibus; verbo: omnia conspirant in necem nostram. Non est mors, sed ipsissima vita mors est ante mortem. Hi sunt Larvatorum, Adulterorum, Exactorum, Oppressorum, Superborum & omnis injustitiæ fructus: Hic est fœtor ab hircis putidissimis relictus, hinc manus Domini tetigit Nos. Moriuntur pauperes etiam fame, (est enim magna annonæ caritas) aufugiunt Magnates. Liberantur ab ærumnis pauperes, sed melius est hic, quàm ibi pœnas dare. Hæc sunt pauca & fortassis ultima, quæ transscribenda duxi. Æqui bonique consulat, mei Divûmque memor,

Viennæ, 30. Sept. 1697.

cujus maneo æternum

Devotus

PAULUS de SORBAIT.

DE EADEM PESTE.

QUÆSTIO I.

Quomodo hic Morbus incipiat?

SUnt quatuor genera morborum Nos Viennenses infestantium: Febres Petechiales, Malignæ, Pestilentes & ipsa Pestis. Invadunt hi morbi semper cum lassitudine ulcerosâ & debilitate virium. Corripiuntur jam vomitu horrendô, jam alvi fluxu, jam lethargô, jam vertigine maximâ, semper cum horrore, rigore & frigore, cephalalgiâ, rarò cum deliriô. Pulsus, urinæ, planè naturales. Aliqui languore quodam facultatis vitalis, sine omni febri. Aliqui acquirunt bubones in inguinibus, qui nec ante, nec post sunt infirmi, hi omnes evadunt. Aliquibus procedit bubo & tunc sequitur febris & alteratio & ex his multi evadunt, aliqui pereunt.

QUÆST. II.

Quomodo finitur?

Finitur in Bubones, Carbunculos & Anthraces, pustulas pestilentiales, parotides, petechias magnas, nigras, aliquando in omnia hæc, lethargum, alvi fluxum, motus convulsivos, deliria, plerumque in deliquia animi atque mortem. Inter decem vix tres aut quatuor evadunt. Denique in hôc morbô spiritus vitales maximas ecclipses patiuntur, quia quoad spiritus animales vix damum notabile sentiunt & pereunt sibi præsentissimi.

QUÆST. III.

Intra quod tempus Peste infecti moriuntur?

Qui moriuntur, fatum suum absolvunt intra horam 1. 2. 3. 4. 7. 10. 24. plerique aut 4. aut 5. aut 6tâ die pereunt. Qui septimum attingunt, ferè omnes evadunt. Est itaque morbus peracutus.

QUÆ-

QUÆST. IV.

Quale remedium communiter adhibendum?

V. S. in principiô adhibendæ, sed non largæ, neque frequentes prosunt, aliter non. Vesicatoria prosunt. Sanguis, qui emittitur, est optimus, & tamen moriuntur sicuti muscæ. Hactenus adhibuimus communia. Specificum non est inventum. Experimur autem nunc, quòd simpliciora sint meliora compositis & maximè terra sigillata. Saltem Ego hoc experior in meâ exiguâ Experientiâ. Refocillatio spirituum vitalium per bona analeptica adhibita bene facit. Vinum non ita conducit.

QUÆST. V.

An Medicis status morbi adhuc ignotus?

Propter morbi heterogeneitatem vix potest generaliter loquendo aliquid certi statui, nisi quòd spiritus vitales maximè videantur affici. Subinde enim veneni natura videtur esse coagulativa, acida, & frigida, subinde colliquativa, calida alcalica, ad σύντηξιν redactiva, subinde nec horum quicquam, quod posses ad primas, secundas, aut tertias qualitates, verum ad quartas referre, & hîc regnat Hippocratis τὸ θεῖον.

QUÆST. VI.

Qualia judicia super hoc feruntur morbô?

Judicia feruntur varia. Præcipui viri nostri judicium est, quod sit venenum terraqueum. Meum est, quod sit Astrale, ex conjunctione ♂ & ♄. Hactenus aër fuit satis laudabilis, nihilominus constitutio austrina fuit frequentior & cœlum nubibus sæpius obducitur. Processit ante annum squalida, sicca & calida constitutio & crevit vinum generosissimum, quod cùm hornum biberetur à plebe, valdè disposuit corpora.

QUÆST. VII.

Tandem qualis origo hujus Infortunii esse existimatur?

Origo hujus mali venit ex Turciâ & Hungariâ, unde Nos illud per contagium acquisivimus. Hæc Pestis ex Constantinopoli penes Danubium paulatim ambulavit sursum & credo ambulabit ulterius. Dispositiones hîc adjuvantes fuerunt cerevisiæ non bene defæcatæ & recentis nimia potio, vini horni potentissimi usus & ingens Populi confluxus ac multitudo in angustis locis & cubiculis habitandis, ac gentium concursus in hanc urbem, ob bella horrenda in Hungariâ & Superiori Germaniâ. NB. Nimius abusus antidotorum calidissimorum, tam extrinsecè, quàm intrinsecè, præservationis gratiâ, adhibitorum. Sunt & fœtidissimi fumi ex antiquis calceis, fimô, cornibus, hominibus vertigines, convulsiones, apoplexias, dolores capitis, tandem ipsam Pestem causantes. Ex vanâ quadam persuasione, quod fœtida corrigant aërem, multa millia hominum in mortem præcipitârunt. Hæc & similia essent latius deducenda & dilucidanda, quia longè plura occurrunt, quæ ob brevitatem & miserorum accursum sunt omittenda. Non vertatur mihi vitio, quod hæc rudi & pingui Minervâ sint enarrata.

FRIDERICUS FERDIN. ILLMER
de WARTENBERG,
Phil. ac Med. D. Instit. Prof. ac
S. C. M. Medicus & Practicus
nunc in Urbe & antea:

VII.

VII. DE PESTE LIPSIENSI
Observata BOHNII & ETTMULLERI.

EXCERPTA
è literis *D. D. Bohnii ad D. Frid. Schraderum.*

QUod verò desiderium Tuum de statu nostro hactenus pestiferô concernit, similem relationem alii quoque Amicorum hactenus à me petierunt, quibus tamen obtemperare non potui, siquidem, ut ingenuè fatear, ea, quæ penes similes ægros partim Ipsemet observavi, partim ex aliis rescivi, mihi quidem hactenus minus sufficientia fuerunt, ut ex iisdem vel circa naturam & causam Pestis præsentis, vel ejus curationem hypothesin aliquam formare & si non aliis Medicis, mihi ad minimum aliquam probabilitatem suppeditare possent. Hinc vereor, ne, si unquam verum illud Hippocratis: Occasio præceps, experimentum difficile, hic sanè locum habeat, dum in periculosissimô hujuscemodi & maximè acutô morbô omnes illæ circumstantiæ, quæ requiruntur, satis observari, aut attendi nequeunt, ut experimenta legitima & inductiones inde formari possint.

Dabo ergò, quæ jam ad manus sunt. Symptomata, statim in principiô in infectis se trudentia, sunt horror & rigor, dolor capitis, vertigo instar temulentorum, ut penes calculosos, ita ut recorder in quibusdam, aliàs calculosis, symptomata planè non pro pestilentialibus habita fuisse, aliis autem specie catarrhi imposuisse. Mox accedebat summa virium prostratio, lipothymia, vomitus, sitis intolerabilis, diarrhœa, narium & uteri hæmorrhagia & in unô Medicorum nostrorum Pestilentialium urina cruenta, quam mox ipsa mors compescebat. In his vigiliæ adsunt, in aliis sopor profundus, seu potius coma vigil. In

progressu morbi quidam vehementer delirabant, cumprimis si febrem intensiorem simul paterentur: utut in quamplurimis ægris ne minimum quidem febris, nec delirii, observatum fuerit. Genus nervosum cumprimis hic partem primam affectam esse, partim è symptomatis allegatis potissimis, partim febre rariore, partim & ex juvantibus elucescit, postmodum addendis. Quin & imbecillitas à plenariâ curatione adhuc remanens idem adstruere videtur. Novi Casum Virginis, quæ in statu morbi subitò utrôque oculorum lumine privabatur, postquam antea dolores & cruciatus vagabundos in omnibus ferè artubus perpessa erat. Alia muta reddebatur. Alii de vertigine conquerebantur &c. An verò nervi semper immediatè & primariò affecti fuerint, ob circumstantias quasdam adhuc dubius hæreo.

Quoad Curam, cardo hujus in eô versabatur, ut mox in principiô vocaremur. Quodsi enim primæ V. aut VI. horæ absque sudore evanuissent, omne postmodum frustranea fuêrunt. Aliâs verò Sudorifera & Alexipharmaca optimè se gessêrunt, in specie ex fixioribus: ♂. diaphor. diascordium & flor. ♤. E volatilibus: Mixtura simplex, spiritus & sal volat. CC. viperarum, ⊖. vol. succini hincque Liquor CC. succinatus, castoreata, camphorata & NB. opiata; quemadmodum spir. CC. cum ♎. theriacali potenter camphoratô, cum tantillô essentiæ laud. opiati Langelotti sæpius à me proficua observata sunt, mox in principiô saltem. In statu & dum Bubones & Carbunculi apparuêrunt, acida quoque multum præstitêre, v. g. Clyssus ♂. vel aquâ prophylacticâ Sylvii, aut in jusculo frequentius in minori dosi propinatus. It. Succus citri, qui acetô, ut nervis hostili, longis parasangis præferendus est. Juxta hæc vesicatoria quàm optima fuêre, mox in principiô & nullâ adhuc apparente excretione, brachiis & melius adhuc femoribus applicata, imò si bubo jamdum adfuerit, ipsi buboni imposita.

De Præservatione non est ut multa dicam. Licet multi eorum,

eorum, qui vulgaribus usi fuerunt, Honoratiores scilicet & Opulentiores, in ædificiis suis salvi & incolumes remanserint: alii autem, qui obiêre, è plebe & è numero pauperum, præservationem non multum æstimaverint: attamen certus sum, inter infectos & demortuos plures etiam fuisse, qui se communi modô optimè præservârant. Quapropter vereor, ut, si modò dicti Honoratiores (Pestis enim Plebejos feriebat magis) utut præservantibus optimè muniti, loca infecta petiissent, per artes illas malum evitare potuissent. Hinc usquedum vis præservativa medicamentorum sibi tam firmiter & dilucidè constare non videtur, utut unum atque alterum annotaverim, quod in aliam occasionem, à Nob. Tuâ mihi suppeditandam, reservo. Interim persevero

T. T.

Lipsiæ, die 15. Dec. 1680.

D. JOHANN BOHN.

P. S.

Dn. *D. Regius*, Uratislaviensis, Tractatum de Peste in lucem edidit, in quo duplicem Pestem, acidam sc. & alcalinam, statuit.

LITERÆ B. DN. MICHAELIS ETTMULLERI ad D. D. SCHELLHASS.

P. P.

Amoris pariter ac favoris non vulgaris indicium est, de me & Bohnio solicitudo Tua, parili affectu à Nobis redhostienda. Valemus de cæterô per DEI gratiam incolumes. Ipsum malum pestiferum in tantum hactenus declinavit, ut sub

anni

anni casu illius occasum perfectum speremus. Quantum mihi hactenus innotuit, spiritibus animalibus & hinc nervoso generi in specie hostile existit venenum, illorum quasi syderationem, hujus multiplicem irritationem inferendo. Febris acuta nulla, sed apparenter mitis: Carbunculorum æstus mediocris: Bubones dolentes, sed non ardentes, hinc tardè suppurantes. Remedia ob id volatilia salia, hinc camphorata, ♆rata it. ♁alia fixa & cinnabarina, cum ordinariis Theriacalibus compositionibus fuerunt optima, per largos Sudores opem ferendo. It. Fumus sulphuris potui connexus &c. Vomitus unum è pessimæ notæ symptomatis, hinc hæmorrhagiæ. Optimè vale meque amare perge. T. T.

Lipsiæ, d. 21. Dec. Ao. 1680.

M. ETTMULLERUS, D.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Pulv. n. bezoardici ʒij.
cinnabarini ʒj.
M. Div. in VI. partes æq. D. S. Bezoartische Pülverl. alle 4. Stund eines zu nehmen / und sich drauf warm zu halten.

* * *

℞. ▽. fumar. ℥iiij.
ros. ℥j
Tinct. bez. ʒiß.
sacch. syr. q. s.
S. Wasser zum Pulver.

α. & ω.

℞. Pulv. bezoard. Angl. aut Gasconic. ʒij.
Spec. liberant.
de gemm. frig. aa. ʒj.
Ther. cœl. gr. viij.
M. Div. in 8. p. æ. D. S. Austreibende Pülverl. alle 3. oder 4. Stund eines zu nehmen.

℞. Pulv. bezoard. Angl. vel D. Rolvvagen. ʒiß.
♁. depur. ʒß.
Camphor. ℈ß.
Ther. Cœl. gr. v.
M. D. in 4. p. æ. S. alle vier Stund eines zu nehmen.

℞. Ras.

* * *

℞. Raſ. CC. ℥j.
Rad. ſcorz. ℥ß.
⊕. depur. ʒij.
Inciſ. D. Sachen ins ordentliche Getränck zu legen.

* * *

℞. Tinct. bez. ʒij.
⊖. dulc. ℈ß.
D. S. Kühlende Tinctur 40. biß 50. Tropffen in ein Nößel Covent zu thun.

DESCRIPTION.
PULV. BEZ. D. ROLWAGEN.

Vid. apud *Apinum* in Tr. *de Feb. Epidemicâ*,

* * *

℞. V. CC. citrat.
è typh. cervi.
cord. frig. Herc. Sax.
galeg. ana ℥j.
Syr. rub. id. ℥ß. M.
S. Waſſer zum Pulver,

* * *

DESCRIPTIO
PULV. GASCONICI.

℞. CC. Philoſ. præp.
Marg. Orient. præp.
Lap. bez. Orient. ana ℥j.
chel, nigr. ♋. mar. pp. ℥vj
ſuccin. alb. pp. ocul. ♋. pp.
coral. rub. præp. ana ℥j.
M. F. pulv. ſubtiliſſ. & c.
Gelatin. Vip. F. Glob.

* * *

DESCRIPTIO PULV. BEZOARD. ANGLICI.

℞. Apicum chelar. ♋. nigr. ℥xij.
Marg. Orient. ℥ß.
CC. ⊙r. ℥iiß.
Unicorn. ver. præp. Lap. Smaragd. præp.
Succin. alb. præp. Cor. rub. præp. ana ℥ij.
Ceruſſ. ♄. exactiſſ. præp. ℥iiß.
Oſſ. de cord. cerv. ℥j.
Pulv. viper. fumô juniperi cautê exſiccat. ℥iij. F. Pulv. ſubtiliſſ. & cum R. croci ac Gelat. CC. F. Paſta, cui, ſi placet, fol. ⊙. addi poteſt. F. Globul. in umbrâ exſiccandi.

CAP. V.
DE INFLAMMATIONIBUS INTERNIS.

INFLAMMATIO est intumescentia partium cum rubore, calore & dolore, à sanguinis interceptione proveniens.

- *PHÆNOMENA.* Affectus hi plerumque cum rigore aut frigusculo adoriuntur, insequente calore febrili & siti: Quibus accedit dolor & intumescentia colli, aut faucium, deglutitioni incommodans in ANGINA, punctiones laterum, aut sterni in PLEURITIDE: Dolor obtusus, sed febris intensissima in PERIPNEVMONIA. In omnibus autem, sive tussi, sive screatu, rejicitur sanguis, in principiô spumosus, in fine autem purulentus, VOMICAM sæpe, aut EMPYEMA relinquens. Pulsus est frequens, magnus & durus. Urina rubicunda & mox turbida.
- *SVBJECTVM* Sunt
  - Fauces earumque musculi in Angina: Pleura alterque pulmonum lobus in Pleuritide: Uterque pulmonum lobus in Peripneumoniâ.
- *CAVSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est irritatio partium, hancq; insequens sanguinis interceptio & stagnatio: MATERIALIS est sanguis aut lympha, sive quantitate, sive salsedine peccans.
  - REMOTA
    - Aer inclementior post incalesc. Constit. epidemica; Potus nimis frigidus in æstu vehementi; Motus & clamor post quietem diuturnam: Consuetæ evacuationes suppressæ. Scabies retropulsa & inunctio Mercurialis.
- *PROGNOSIS*
  - Eadem, quæ omnium morborum acutorum, sc. incerta.
  - Angina
    - interior, cynanche dicta, funesta.
    - exterior, h. e. synanche, non adeò periculosa.
  - Peripneumonia quævis est periculosa.
- *CVRA* imperata diæta tenui fit
  - 1. M. S. circuitum promovendo, per
    - V. S. in
      - Angina
        - 1. in pede
        - 2. in brachio
        - 3. sub lingua.
      - Pleuritide
        - adscend. pro
          - revulf. in ped.
          - deriv. in brach.
        - descend. pro
          - revulf. in brach.
          - deriv. in pede.
      - Peripneumoniâ ubivis.
  - 2. Sanguinem stagnantem resolvendo diaph. & spec.
    - DOMEST.
      - Mandib. Luc. pisc. præp. Sem. C. B.
      - ♁. diaphor. Sang. hircin &c.
    - OFFICINALIBUS
      - Internis
        - Pulv. Pleur. A. & D. *Widtii.*
        - ⊖. vol. succin. CC.
      - Extern.
        - Catapl. de nid. hirund.
        - Unguent. dialth. pleur.
  - 3. Non resolubilem suppurando & expectorando
    - Internis
      - Syr. d. symph.
      - Decoct. antipleurit. D. *Widtii.*
    - Externis
      - Catapl. ex medulla panis alb. c. croc.
      - o°o hyosciam. & lil. alb.
  - 4. Exulcerationem partium mundificando,
    - Decoct. ex hed. terr. & chærefol.
    - Balsam. Sulphur.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Purgantia in inflammationibus viſcerum internis, Pleuride cumprimis & Peripneumoniâ, fugiantur.

II. Fuge quoque opiata, quæ reſpirationi, per ſe difficili, incommodant.

III. V. S. In pleuritide malignâ exulet. *Vid. Noſocomii Acad. Diſſ. 6. de Pleurit. Malignâ.*

IV. Expectorantia in principiô ſtatim adhibita nocent, cùm tuſſim exaſperent.

OBSERVATIONES.

I. Pleuritidem à potu frigidô, poſt incaleſcentiam corporis ſubitò ingurgitato, præmiſſâ V. S. unicô ſudorifero, ex pulv. pleuriticô D. Widtii ad ℥ß. exhibito, Philippoli in milite Gregario, aliisque innumeris curavi.

II. Illuſtriſſimus Comes à Promniz, ſtudiorum causâ Giſſæ degens, tempore hyemali, in hypocauſtô nimis calefactô caput per feneſtram frigori ſubitò exponens, anginâ corripitur: Vocatus ſuadeo V. S. & poſt eandem ſtatim potiunculam bezoardicam & antipleuriticam, potui infundendo Raſ. CC. cum flor. pap. errat. quibus mox cedebat malum, ita tamen, ut alternis adhuc diebus paroxyſmum febrilem experiretur, qui datô abhinc Vomitoriô quoque feliciter ſublatus fuit

III.

CONSILIUM D. JOH. CONRADI BRUNNERI, Arch. Elect. Palat.

Pro Illuſtriſſ. Comite Hanov.

P. P.

IN ANGINA, aut Defluxione hyemali, conducet, ſi tempore matutinô gargariſmus ex aquâ tepidâ, cui guttæ aliquot aquæ Reg. Ungar. aut (qui melior) ⁓ ⊖ *. inſtillandæ, adhi-

beatur. Quamprimùm verò tumorem minetur, collum æquè ac caput linteis calidis probè muniantur & foveantur, quæ suffimigiô quôdam elegantiori imprægnari possunt. Sin fortius urgeat, cataplasma aliquod ex nidô hirundinum, floribus chamomillæ, in ▽. cum melle coctis, paretur & calidè applicetur. Ubi pariter Gargarisma aliquod cum ⊖*. egregiè sese geret. Quin & sudorem per ♁. diaphor. ocul. ♋. &c. excitare juvabit, capiendo statim scutellas aliquot decocti vel infusi Thée, alvum simul apertam servando, aut clysteribus lubricando. DEUS, Supremus rerum arbiter, sinistra quævis ab Illustrissimô Dominô avertere velit.

* * *

℞. ▽. flor. samb. ℥iiij.
⊖*. ʒj.
vin. camph. ℈ij.
Mell. ros. ʒvj.
M. F. Gargarismus.

JOHANN CONRAD BRUNNER, D.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Pulv. pect. ♀rei.
Mandib. luc. pisc.
præp. ana ʒj.
♁. diaphoret. ʒß.
⊖. CC. vol. ℈j.
M. D. S. Zertheilendes Pülverlein/ Morgends/ Mittags und Abends 3. gute Messerspitz voll in Taubenkropff-Wasser zunehmen / und sich drauf warm zudecken.

α. & ω.

℞. Pulv. Pleurit. A. vel D. *Widt.* ʒiß.
⊖. vol. CC.
succin. ana ℈ß.
M. Div. in 3. p. æ. D. manè & vesp. in aqua C. B.

* * *

℞. Sem. card. bened.
Mariæ aa. ʒiß.
Amygd. dulc. n. iij.
c. s. q. ▽. card. Mar. F. Emuls. add. mandib. luc. pisc.
præp. ʒj.
edulc. D. pro aliq. dosibus.

℞. Man-

* * *

℞. Mandib. luc. pisc. ʒiß.
sanguin. hircin. ritè collect. ʒj.
M. S. ut ante.

* * *

℞. Nid. hirund. N. j.
Flor. sambuc. p. ij.
Coq. in s. q. vini
F. Cataplasma collo alligandum, in anginâ.

* * *

℞. Unguent. virid. cathol. ℥ß.
Ol. infus. lil. alb. ʒß.
dest. car. g. v.
M. F. Lin. Lateri dolenti illinendum, in pleuritide.

DESCRIPTIO PULV. PLEURITICI D. WIDTII, pro Milit. Gregariis.

℞. Ras. Dent. apri ℥ß.
Mandib. luc. pisc. pp.
ocul. ♋. præp.
Lapid. percar. pp.
CC. absque △. ana ʒij.
M. F. Pulv. Dos. ʒß.

DECOCT. ANTIPLEURITICUM Ejusdem.

℞. Herb. scabios.
card. ben.
Mariæ.
tarax. ana Mß.
Flor. pap. errat.
viol. ana p. j.
bellid. Mß.
Rad. enul. ʒiij.
liquirit. ℥ß.
Passul. min. ℥ij.
Fic. n. vij.
Sem. melon.
card. ben.
Mar. ana ʒj.
Incis. coq. ex s. q. ▽ hord.
Col. ℞. lib. iiß.
Add. Syrup. è succ. card. ben.
d. liquir. aa. ℥iß.
clarif. & filt. D. pro usu.

 CAP. VI.

CAP. VI.
DE
HÆMORRHAGIIS.

HÆMORRHAGIA est eruptio sanguinis è vasis sanguiferis, à p. n. illorum apertione proveniens.

- **ΦAINO′MENA.** INSTANTIS hæmorrhagiæ sunt orgaſmus & tenſio quædam, cum dolore ſive gravativo, ſive pulſatoriô circa partem, è quâ ſanguis exitum molitur, quæ poſt HÆMORRHAGIAM intempeſtivè ſedatam quoque durant. HÆMORRHAGIAM NARIUM ſc. præcedit dolor capitis: HÆMOPTYSIN cardialgia. HÆMORRH. UTERI & MICTUM CRUENTUM, dolor in ſpina dorſi &c. Præſentis eruptio ſanguinis aut floridi, aut ſeroſi, cum debilitate virium conſtituit.
- **SUBJECTUM.** Sunt vaſa ſanguifera cum ramuſculis.
- **CAUSA**
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* eſt circulatio ſanguinis, ob vaſorum obſtipationem, impedita, ejusque per vias inſolitas eruptio.
    - *MATERIALIS* eſt ipſe ſanguis, ſive quantitate, ſive qualitate, aut motu peccans.
  - *REMOTA*
    - Aer ſive calidior, ſive frigidior, è quibus hic hæmoptyſin & mictum cruentum, ille verò hæmorrhagiam narium ut plurimum cauſatur.
    - Cibus & Potus nimium volatilis & aromaticus.
    - Motus vehemens. Ira, gaudium exceſſivum.
    - Medicamenta nimis volatilia, ut ∽. ⊖. ✱.
    - Evacuat. ſolitæ ſuppreſſæ. Plethora.
    - Cacochymia, ſcorbutus, membri amputatio &c.
- **PROGNOSIS**
  - Quæ à cauſa interna (ut hæmoptyſis, vomitus & mictus cruentus) ſemper periculoſior eâ, quæ à cauſa externâ.
  - Quò major, eò pejor. Peſſima in malignis.
  - Diuturnior cachexiam & hydropem minatur.
- **CURATIO**
  - Intra Paroxyſmū fluxum ſiſtit,
    - Internè per
      - Adſtringentia
        - *DOMESTICA*
          - Lapid. Hæmat.
          - Pulv. ♂alem.
        - *OFFICINALIA.*
          - Croc. ♂. adſtr.
          - Trochiſ. d. carab.
          - Liq. ſtipticum.
      - Opiata
        - laud. opiat. ſem. hyoſciam. ℞. opii
    - Externè
      - V. S. in latere oppoſitô,
      - Cucurbit. ſicc. & Ligatur.
      - Epithem. ad teſtic. immiſſ. manus in ∇.
      - Pulv. & Liquor. ſtipticus ex O.
      - ⊕. ☽. Lacca in glob. turundis &c.
  - Extra Paroxyſmū dat;
    - Laxantia, in Hæmorrhagiâ ſeroſâ
    - Deobſtruentia ♂alia, in obſtructione.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Ut in hæmorrhagiâ ſeroſâ fugienda V. S. ſic in hæmorrhagiis à plethorâ cane pejus & angue fugienda ſunt purgantia.

II.

Cucurbitulæ & ventoſæ, non ſcarificatæ, regioni hepatis, ad ſiſtendas hæmorrhagias, ſummâ cautelâ applicentur, ne viſcerum, ſub cucurbitulis ſitorum, inflammatio ſequatur.

III.

In hæmorrhagiâ narium, ab orgasmô ſanguinis oriundâ, cave, ne turundis nares obſtruendo ſuffocationem inducas, ut in febribus acutis, cumprimis malignis, obſervavi aliquoties.

OBSERVAT. & CONSILIA.

I.

Hæmorrhagiam narium periculoſam opiatis percuratam vid in *Diſſertationibus* n. *Epiſtolicis*.

II.

Hæmorrhagiam uteri, ſeu Menſes nimios, ſimiliter curatos *vid. ibidem.*

III.

Hæmorhagiam uteri, ex abortu, emmenagogis curatam vid. in *Noſocomiô Academicô*, *CAS. XII.*

IV.

Hæmorrhagiæ narium periodicæ, per 6. & quod excurrit luſtra, annuatim bis obnoxia erat Filia annoſa B. D. *Jacobi Mülleri*, Med. & Matheſ. quondam Profeſſ. Ord. Sorôr DN. Soce-

Soceri mei νῦν ἐν ἁγίοις, cui ob ſanguinem nimis ſeroſum purgantia, cum euphoriâ, ſuaſerat *Dn. Schleiermacherus* Senior, Archiater Haſſo-Darmſtatinus, in ſeq.

CONSILIO:

DE Pilulis, tribus vicibus ſumendis, XI. horâ VIII. veſpertinâ, binis ſc. horis poſt cœnam, ante introitum lecti, in quôcunque vehiculô ſumi poterunt, ſingulis XIV. diebus doſin repetendo. Hæ manè 2. vel 3. ſedes movebunt. Ad præſervationem indies manè 2. cochlearia aquæ præſcriptæ ſumantur, & ſi cardialgia immineat, Tinctura, manè, à meridiè horâ 3. & veſperi, dum cubitum itura eſt, quâvis vice gutt. XV. cum 3. vel 4. cochlearibus juris calidi, abſtinendo per horam à cibis, tam ante, quàm poſt ejus aſſumtionem;

* * *

℞. Pilul. Magiſtr. Sylv. ℥ß,
℈. iij,
F. Pil. pondere grani,
conſp. pulv. liquiritiæ D,

* * *

℞. Tincturæ Bezoard.
ʒiß,
D. ad vitrum.

* * *

℞. [illegible]menth. c. vin.
meliſſ.
zedoar. aniſ.
cortic. aurant.
ana ℥j.
cinnamom. ℥ß.
M. D. ad Vitrum.

FOR-

FORMULÆ & DESCRIPT.

α. & ω.

℞. Lapid. hæmatit. præp. ℈j.
Extract. opii gr. iß.
M. D. S. Anhaltendes Pülverlein auf einmahl.

* * *

℞. R. ♂. ☉. ʒj.
~ ⊖. dulc. ℈j.
R. opii. ℈ß.
M. D. S. Stillende Tinctur 20. biß 30. Tropf. auf einmahl.

* * *

℞. Pulv. ♂. n. d. ʒj.
Laud. opiat. vel extr. opii. gr. iv.
M. D. in 3. p. æ.
D. in ▽. plantag. manè & vesperi.

* * *

LIQVOR. STIPTICUS ☽RIS n. d.

℞. Lap. infernal. s. Cryſtall. ☽. ex sol. ☽. cum ▽. q. v. solvantur per deliq. in cellâ, applicetur c. turundâ.

α. & ω.

℞. ▽. portulac.
plantag. ana ℥iß.
Trochisc. de Carab. ʒß.
Laudan. opiat. gr. iij.
Syrup. de portul. ℥j.
M. D. S. Anhaltende Mixtur auf dreymahl zu nehmen.

℞. Sem. hyosc. albi
pap. albi ana ʒiij.
Boli Armen. pp.
Corall. rub. ana ʒiß.
Laud. opiat. gr. iij.
c. s. q. Conserv. rosʃ. & Syr. myrt. F. Elect.
D. S. Lattwerg gegen das Blutspeyen / Morgends und Abends einer Castanien groß zu nehmen.

℞. Croc. ♂. adstring. ʒj.
Terr. Catech. ℈j.
Laud. op. in compl. gr. iij.
M. F. Pulv. pro 3. dos.

* * *

℞. Lacc. Florent. ʒji.
NM. pulv. ʒj.
O. ust. ℈ß.
c. s. q. mellis F. Elect. pro cruent. gingivar.

CAP. VII.

DE PALPITATIONE CORDIS, SYNCOPE ET DELIQUIIS ANIMI.

PALPITATIO cordis est motus convulsivus fibrarum cordis, ab irritatione illarum oriens.

- *PHÆNOMENA.* In PALPITATIONE cor adeò vehementer pulsat, ut non solùm tactui, sed & auditui res pateat, pulsu quidem inæquali & inordinatô, qualis & in arteriis jugularibus, tunc simul subsultantibus, occurrit. Adest sæpè respiratio difficilis, sitis, &c. Instante verò animi deliquio, præcedente improvisâ anxietate, vertigine quasi corripiuntur ægri, irides ob oculos versantur, pallent subitò, pulsus ferè abolétur, sudor frigidus circa frontem erumpit, ita quidem, ut in LIPOTHYMIA sensus adhuc constent: In SYNCOPE verò illi pereant, remanente tamen pulsu debili, qui in ASPHYXIA prorsus amittitur.
- *SUBJECTUM.*
  - *MORBI* sunt cordis fibræ motrices & valvulæ convulsæ.
  - *CAUSÆ* mox ipsum cor, mox hypochondria, vel uterus.
- *CAUSA.*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est irritatio cordis & elater ejus depravatus, sive exced. sive deficiens.
    - *MATER.*
      - sanguis grumosus, ac nimium expansus.
      - lympha pericardii acrior.
      - polypi cordis, vermes, calculi.
      - ∽ vitales, sive dispersi, sive concentrati.
  - *REMOTA.*
    - Tenerior aut vitiosa cordis textura.
    - Aer impurus, nimis æstuans, pestilentialis.
    - Cibi flatulenti, nauseosi, ut & inedia.
    - Motus & vigiliæ nimiæ, ♀ immodica.
    - Animi pathemata vehementiora.
    - Dolores nimii, febb. malignæ, scorbutus, menses suppressi.
- *PROGNOSIS.*
  - Nulla palpitatio cordis tuta: Minus tamen periculosa, quæ per consensum oritur. Periculosa, quæ à polypo, aut calculo. Omnes palpitantes minus longævi.
  - Deliquia animi leviora & à causa evidenti minus periculosa.
  - *Pejora* à febribus malignis & venenis: Pessima sæpe recidivantia.
- *CURATIO* fit
  - INTRA PAROXYSMUM excitando
    - Frictionibus, clamoribus, ligaturis.
    - ∇ frigidæ aspersione, ori, naribus, fronti applic. confortantia.
    - V. S. si à tensione cord. aut Plethorâ.
  - EXTRA PAROXYSMUM
    - 1. Evacuando cordi infesta, per
      - Laxantia, si à colluvie serosâ.
      - V. S. si à plethora.
      - Bezoardica, si à venenô & febb. malignis.
    - 2. Confortando, aut alterando, per
      - acida, si à ∽uum dissipatione.
      - volatilia, si à concentrat. ∽.
      - acria si à scorbuto.
      - ♂alia, si à morbo hypoch.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Inter Cardiaca volatilia ſalia volatilia oleoſa balſamica, cumprimis moſchata & ambrata, cautè & nonniſi iis, qui perferre illa poſſunt, commendari debent.

II. Cumprimis autem in ſexu ſequiori hîc circumſpectione opus, ne malum augeamus magis, quàm alleviemus.

III. Interim nec graveolentia omnibus Mulieribus indiſtinctè commendanda, cùm Natura differat à Naturâ, cujus indoles & idioſyncraſia hîc probè exploranda.

IV. In Palpitatione Cordis cave ab opiatis, niſi ſit per conſenſum.

OBSERVATIONES.

I. Filia DN. Königii, Oeconomi Acad. Giſſenæ, annorum XIV. menſtrui debiti adhuc neſcia, aliquoties circa Novilunium ſummas cordis palpitationes ſentiebat, cùm doloribus quaſi hyſtericis. Conſultus præſcripſi Cordialia & blande paregorica, cum levamine. Cùm verò ſymptomata hæc à ſanguine menſtruô exitum quærente ſuborirentur, aperientia, cumprimis ℞. ♂. ♁rem ordinavi, quæ tantum quoque effecit, ut ſingulis novi-luniis humores quidam ex flavo-albicantes ex uterô prodierint, quos dubio procul vera tandem menſtrua ſecuta ſunt.

II. Anno 1695. filiolæ X. annorum pilulas ſeqq. ☿riales propinavit Medicus:

℞. MP. de ſuccinô Craton.
☿. dulc. ana ℈r. viij.
c. s. q. ſyrup. roſ. ſolut. F. Pil. min. pro doſ.
deaurentur.

His nihil operantibus noctu inſignis cordis palpitatio, cum periculô ſuffocationis inſecuta eſt, quam à nullâ aliâ cauſâ deducere potui, quàm à deauratione pilularũ, cùm ☿. vulgi auro foliato ſe

jungendo à ☿ ♎. secessum fecerit, sicque à compedibus liberatus malum illud induxerit.

III. Aliâs palpitationem cordis, sæpius recidivantem utplurimùm à polypô cordis provenire, præter experientiam egregiè ostendit *Alex. Knipsmakoppius, in Epist. ad Carolum Patini de Aortæ polypo*: cujus exemplum, Parisiis à me observatum, in *Miscellan. Acad. Germ. Curios. Dec. II. Anno V. Obs.* 188. *pap.* 188. videre licet. In conventu enim illô, in quô eruditi Parisienses Diarium *Journal des Scavans* dictum, ut & *Journal de Medecine* colligebant, me præsente, à Chirurgô adferebatur polypus lapidescens, in corde hominis inde denati adhuc hærens, qui paulò ante obitum palpitatione cordis & iteratâ syncope correptus fuerat, idque corpore quietô magis quàm defatigatô, cùm sub equitatione fortiorique exercitiô melius se habuerit, quia mediante succussione obstructio aortæ, reserata M. S. tunc transitum indulgebat.

IV.

D. JOH. DAN. BOHLII,

Poliatri Berolinensis,

RELATIO

De POLYPO CORDIS, ex neglectis hæmorrhoidibus, sub schemate Asthmatis Convulsivi, cum PALPITATIONE CORDIS &c. in vernaculâ Berolini Ao. 1710. impressa.

HISTORIA MORBI.

VIr magni nominis, L. annorum, temperamenti cholerico-melancholici elatique pectoris, optimos juventutis annos in castris consumserat insimulque diætâ inordinatâ usus erat: cumpri-

cumprimis autem ſub defatigationibus extraordinariis vehemẽtes, cùm in totô corpore, tum in pectore & pedibus, refrigerationes perpeſſus & alioquin intempeſtivis V. S. in brachiis asſuefactus. Is jam à multis annis, poſt exceſſus quoſdam in potibus calidioribus commiſſos, hæmorrhoides cœcas dolẽtes eſt expertus, quæ tamen per ineptas operationes Chirurgicas & neſcio quas inunctiones repulſæ fuerunt; quemadmodum adhuc pronuper Chirurgus quidam Caſtrenſis exiſtimabat, quòd illæ ipſæ per uſum balſami vitæ, ad guttas aliquot præſcribendi, ita poſſint abigi, ne unquam rediture ſint. Interim à tribus annis dictæ modò hæmorrhoides ter vel quater ſe truſerunt, ita ut ante annum adhuc, poſt uſum pilularum Dn. D. Vateri Wittenbergenſis, ſe aperuerint, & ante quadrantem anni ſub earundem pilularum uſu, poſt inſequentem teneſmum, tuberculum aliquod in perinæô, prope ani orificium, obortum fuerit, quod diu adhuc duravit, ſub diverſis tamen ægritudinibus per ſudores quodammodò ſubſedit. Quid quod haud ita pridem in præſenti morbô hæmorrhoidum fluxus rurſus obſervatus fuerit, idque poſt uſum potûs Thée ſpecifici, à Medicô quôdam Ordinariô & familiari ordinati. Ante quinquennium comitando funus beatè defunctæ Reginæ, glorioſiſſimæ memoriæ, ut & menſe Januario anni nuperrimè elapſi, Dn. Patiens de novô frigus inſolitum in abdomine experiri coactus fuit, cujus incommoda nec tempore ſuccedente evitare potuit. Aliâs autem ſæpisſimè quoque morbis acutis obnoxius fuit, quos inter notam merebatur is, qui ante quinquennium, ſtatim poſt frigus perpeſſum, ſentiebatur, utpote cui inſignis pectoris affectus, cum vehementi eâque ſiccâ tuſſi, vomitu & paroxyſmatim affligente præcordiorum anguſtiâ circa veſperam jungebatur, â quô tamen intra 3. ſeptimanas convaluit. Nihilò tamen minus morbus hic aliquid reliquiſſe videtur, dum æger noſter ab eô tempore (*) continuò

(*) *Hîc Polypum primas radices egiſſe cenſeo, poſtea eundo creſcentem.*

tinuò de pectoris dolore conquestus fuit, maximè autem scribendo, aut corpus flectendo. Hæc pectoris compressio abhinc annuatim incrementum cepit & à quadrante unius anni hactenus ægrum in tantum exercuit, ut scalas vix amplius adscendere valuerit. Plurimæ excandescentiæ aliique affectus animi non tantùm prodromi, sed & comites & nutrices hujus mali fuerunt. Non potuit igitur non affectus hicce pectoralis ægrum successivè magis atque magis difficultate respirandi (sub quâ exspiratio inspiratione longè fortior magnoque levamini ipsi erat, si aliquando superrespirare (überhappen/ut vocabat) & pulmones aëre prorsus replere poterat) tussi siccâ & gravitate artuum affligere, ut tandem ante 8. circiter septimanas aëri se subtrahere lectoque utplurimum mancipare coactus fuerit. Quemadmodum verò morbus hicce nunquam non paroxysmatim rediit, ita tunc temporis Dn. Ægrum sub accessione anhelosæ anxiæque respirationis (in quâ paroxysmus juxta cum palpitatione cordis phlogosique consistebat) vomitus enormis corripuit, quô durante os tantâ pituitæ copiâ implebatur, ut se suffocatum iri vereretur. Sub illâ commotione insultum hemiplecticum simul experiebatur, quô latus dextrum quasi stupore correptum erat osque prorsus incurvabatur, mox tamen desinentem. Postea Dn. Æger sponte suâ referebat, quòd in cerebrô quid senserit, acsi strophiolum humido-frigidum illi circumvolveretur, splendentibus mox scintillulis, fulgurantium adamantum instar, ob oculos versantibus & continuè quasi ludentibus, cum insignibus, in latere dextrô, capitis doloribus supra oculum & vehementibus capitis susurris (däuseln) quod cerebrô quasi privatum & excavatum illi videbatur. Durantes hæ & urgentes circumstantiæ prodromi mali adhuc periculosioris, siquidem sub iisdem respirationis difficultas semper ingravescens ægrum vehementius exercuit, ut sub angustiis præcordiorum immanibus (quarum intuitu nullibi permanere poterat)

terat) ſpiritum vix ducere potuerit. In ſtatu hoc miſerrimô, præter omnem conſuetudinem, impatiens admodum leviſſimâ de cauſâ irritabatur, unde poſt alterationem & affectum animi vehementiorem tali in pectore dolore afficiebatur, acſi ferramentô quôdam illud dilaceraretur, ſub quâ ſenſatione reſpiratio illi major & uberior videbatur. Tandem impetu quodam Naturæ ſtatus hic ſe in vomitum vehementem & poſt vomitum in reſolutionem nervi optici dextri lateris reſolvebat, unde uſus dextri oculi prorſus peribat guttaque ſerena econtra ſe trudebat, ſicque cephalalgia, quæ hactenus urgebat, unô eoque ſubitaneô impetu profligata erat. Huc usque Dn. Æger conſueti ſui Medici Empirici conſiliô & auxiliô uſus erat, qui eundem neque purgaverat, neque V. S. ſummè neceſſariâ, muniverat, utpote quâ inſultibus apoplecticis ad minimum prævenire eosque inhibere potuiſſet. Re igitur ad ſummum & ſtatum periculoſum, ſub quô ſubitaneᵘˢ ille & extremus naturæ impetus jamdum acciderat, evectâ, D. D. Rheinius Ruppiniô, ego verò Berolinô evocati fuimus. Dn. D. Rheinius, qui primus advolârat, ſub primô ſtatim acceſſu ægro V. S. in brachio ſuaſit indeque ſanguinem eduxit, qui aliquamdiu ſepoſitus ne minimum quidem ſeri continebat. Ipſe ægrum poſt V. S. quoad reſpirationem ſublevatum adoriebar, increſcente tamen ſiti & calore. Hæc Dn. Patientis mutatio nobis eò gratior & acceptior erat, quòd potum jam majori, ac ſolebat anteà, quantitate aſſumeret, utpote quem hactenus ferè averſatus erat. Interim hæc ſublevaminis apparentia ſucceſſu exoptatô carebat, ſiquidem pulſus inæqualis & intermittens, reſpiratio autem anheloſa anxiaque permanebant; & quamvis æger interdum quieſcere videretur, ſpiritus tamen, quem ducere debebat, aliquando ferè prorſus emanere, mox tamen cum vehementi brevique, ſed anxiâ inſpiratione, redire ſolebat, junctâ nunquam non palpitatione cordis continuâ. Sub tantis anguſtiis nullam planè quietem capere pote-

poterat, ſed hinc inde ſe jactabat, idque non tantùm indies, ſed & in quasvis horas ita durabat, ut momentum remiſſionis magnum, imò maximum, Ægro refrigerium & levamen adferre videretur. Mox poſt venæſectionem, nullâ remiſſione inſequente, ipſe æger uſum vomitorii urgebat, ſperans fore, ut ejus adminiculo bilis, cor fortè infeſtans, eliminaretur, quùm certus ſit malum hoc ex irâ ſubnatum fuiſſe. Ambo Medici inſigne diſcrimen hujus remedii ægro ob oculos ponebamus, quò per vomitus violentos alterius oculi jacturam ferre poſſet: Aſt non obſtante contradictione reſolutioni ſuæ firmiter inhærebat, ab omni nos excuſatione liberans & abſolvens. Ipſemet igitur doſin ♁. ☿. non aurati & crudi, quod mecum apportâram, in juſculò avenæ dilutiori illi concedebam, quæ poſt moram aliqualem, cum inſigni totius Naturæ levamine, ἄνω καὶ κάτω effectum exoptatum haud difficulter exerebat. Abhinc nequicquam intermiſſum fuit, quod ad emovendam & indagandam materiam peccantem, in quantum aut pulmones, aut viſcera in hypochondriis obſidere poſſet, inſervirent, ſed absque omni levamine. Morbus antiquum obtinebat, paroxyſmis æquè ac ſymptomatibus eôdem ſemper modô recurrentibus viresque & quietem magis magisque proſternentibus. Accedebant ſubindè rheumata extus hinc inde vagantia, mox in pedibus, mox in coxendice, mox in ſcapulis. Aliâs autem affectus, in quantum obſervare valebam, ita ſemper comparatus fuit, ut à meridiè circa veſperam paroxyſmus tuſſi ſiccâ, raucedine majori ſpiritûsque interceptione, cum phlogoſibus exſurgentibus & palpitatione cordis ingrueret, quæ ſymptomata tempore antimeridianô ægro magis tolerabilia erant, absque raucedine tuſſique, per ſcreatum faciliori. Pulſus interim extra æquè ac intra paroxyſmum idem erat, quoad rhytmum ſc, inæqualis & poſt 2. vel 3. ſubſultantes impulſus intermittens. Præ aliis autem æger continuò de corde querebatur, quod in pectore verſus dorſum ſemper tremat atq; palpitet,

pitet. Rebus ita ſe habentibus æger ſic ſatis ſe reſupinare poterat, niſi quòd ſub anxietatibus irruentibus ſe erigere maluerit. Siniſtro etiam lateri diutius & melius incumbere poterat, quàm dextro. Pro inſigni Naturæ beneficiô habebatur, quòd alvus per totum morbi decurſum aperta fuerit, utut eô non obſtante pro revulſione clyſteres reiterati fuerint. Appetitus utplurimùm adhuc viguit, ultimis tamen temporibus ſatis ſuperque proſtratus fuit. Poſtquam ſic Dn. Ægrum per integrum octiduum ruri in ædibus ejus curaveram morasque trahens affectus varia remedia, extra civitates minus parabilia, expoſceret, hinc libero Dn. Patientis beneplacito, quo ſe in urbem deportari deſiderabat, obſtare nolui, ſed ut voti ſui compos redderetur, autor fui. Iter etiam felicius, quàm quis putare potuiſſet, abſolvebatur curaque aliis ſimul Medicis conſultis hic continuabatur. Effluxô enim SS. Nativitatis Chriſti feſtô venâ in pede ſectâ ſanguis ad ℥viij. emittebatur, nullô vel levamine, vel damnô inſequente, omnia potiùs antiquum obtinebant, niſi quòd paroxyſmus vomitu à meridie recurrente anticiparet, ſic indies rediret plurimisque diebus ſe prorſus inverteret. Adhæc mox in mediâ nocte ſub reſupinatô magis ſitu & refrigeratione pedum in ſomnô (ſomnolentiâ potius dicendô) ſub interceptione ſpiritûs inſultus quidam apoplecticus accedebat, â quô tamen per frictiones cum pannis calidis facilè liberabatur. Paulò poſt V. S. in pede reiterabatur & quidem ad ℥vj. ſed absque ullô emolumentô. Eodem die paroxyſmus à meridie denuò ſolitô citius recurrebat, cùm repetitis vomitibus, quibus jamdum pituita coloris carnei è ventriculô ejiciebatur. Omnibus tandem medicamentis in caſſum exhibitis irritisque omnibus Medicorum conſiliis non poterat non morbus indies ſuccreſcere. Hactenus enim calor tantùm vagus erat, absque genuinô typo alicujus febris: nunc autem ingruente die 4. Jan. anni currentis vehementius urgebat, cum indiciis febris inflammatoriæ, ægrô de

punctionibus cordis & pectoris sinistri magis conquerente & inquietiorem se gerente, ob paroxysmos asthmatis & palpitationis cordis brevioribus intervallis recurrentes. Cumprimis autem notam merebatur, quòd muliercula, ægri curam habens, nocte festum circumcisionis præcedente in ægro observabat. Quùm enim sub paroxysmô suffocationis manus pectori ejus admoveret, tanta in pectore cordis palpitatio se trudebat, quæ manum ejus à pectore repercuteret eâque de causâ Muliercula, ob ultimum, quem putabat, cordis nisum, terrefacta insequenti die erysipelate in pede correpta fuerit. Nihilo tamen minus æger viribus repetitis die subsequente pristinis in terminis observabatur. Interim fortè sentiens, quod sub resupinatione & decubitu respiratio continuò magis difficilis & anxia reddatur, lectum tempore nocturnô abhorrebat, sed per aliquot noctes in erectô situ permanebat, pedes extra lectum culcitris calidis involvendo, caput autem mensæ vicinæ pronum imponendo: ita enim noctes se leviores transigere putabat, nisi quòd pedes intumescere inciperent. Sub hâc conditione morboque invariabili, non obstante omnium, etiam pretiosissimorum medicamentorum, hîc convenientium, usu, omnibus jam pharmacis dicam scribebat æger, utpote quæ insufficientia videbantur ad sitim, calorem & exæstuationem cordis restinguenda, sicque sui ipsius Medicus noctes atque dies, absque ullâ defatigatione, omnibus ferè momentis, os aquâ frigidâ eluere & refrigerare incipiebat, sanctè contestando, quòd omnia respueret. Quævis remonstrationes de incommodis hujus processûs nequicquam valebant, adeò quidem, ut manus æquè ac faciem aquæ frigidæ immittere sustineret. Haud exiguus quoque suspicioni locus erat ægrum sub prætextu collutionis oris multum aquæ frigidæ deglutire. Talis autem processus ad septimum usque Januarii durabat. Abhinc modum refrigerationis variando internamque pectoris inflammationem restinguendo cerevisiæ

& aqua-

& aquarum destillatarum potum alternabat, quibus ab 8. ad 9. noctu quoque omni momentô continuatis, respirationem, ut putabat, liberiorem vix diutius, quàm potus frigidæ durabat, sentiebat. Econtra inundatio hæc stomachi per varios potus tandem in spontaneum vomitum erumpebat, quô cum aquis & cerevisiâ, tanquam vehiculo eluente, materia nigricans & combusta, sanguini corrupto similis, evomebatur. Accedebat simul diarrhœa, per quam similiter materia adusta, non sine fœtore cadaverosô, confertim secedebat. Hôc statu non obstante æger ne minimum sibi temperare potuit, quò minus continuò potus frigidos ingurgitaret, insequente singultu vehementi, qui præsentaneum mortis periculum minabatur. Interim circa XI. Jan. vomitus materiæ hujus nigricantis nonnihil remittebat, diarrhœa autem per nigerrima excrementa continuabat. Huic se jungebat pastæ cruentæ per leviorem tussim rejectio: quô tempore Æger calorem hactenus tolerabilem, nunc verò ad summum redactum, per ignem infernalem exprimere incipiebat. Adhæc aliqua mentis alienatio in illo observabatur, quæ ex sermonibus minus inter se cohærentibus poterat colligi: verecundia naturalis cessabat, summa verò inquietudo lectique mutatio eò majorem merebantur notam. Sub hoc à nimiis vigiliis & angustiis prorsus perturbatô statu æger nihil aliud, quàm quod genio suo & sensibus videbatur, peragebat. Non satis illi erat, quod aquæ frigidæ internus usus illi permitteretur, sed & pectus denudatum, imò & universum stratum eô madefieri desiderabat, idque ad exstinctionem ignis infernalis in pectore accensi. Quapropter & mulier, ejus curam agens, cogebatur dorsum ægri laciniis vinô ebriis continuò refrigerare. Non potuit igitur non die 12. hujus ronchus (ein Röcheln/) in pectore & tandem ichoris rubicundi fluidique ejectio sequi. Rebus ita se habentibus viribusque debilitatis, ut æger sui amplius juris non fuerit, pulsus quoque debilior

reddebatur, adeò, ut tandem non aliter, ac per motum tremulum, cum fibrarum proximarum ſubſultu, obſervari potuerit. Facies quoque Hippocratica comparebat, ut adeoque die 14. Jan. Anni 1710. manè horâ 8. ronchos & ſtertores ducendo, mente tamen penitus ſibi conſtante, tandem animam, absque convulſionibus notabilibus, efflârit. Quamprimùm ad inquiſitionem caſûs hujus evocabar, & judicium meum de pulſu modò dictô deſiderabatur, celare non potui pulſum agoniſantium pulſui ſimilem adeſſe. Requiſitus, quid talis pulſus ſibi velit? Reſpondi: qualis reſpiratio, talis pulſus. Interim φαινόμενα in Ægrô occurrentia curatius mecum perpendens, invenire non potui, quî à reſpiratione impeditâ, ſub aſthmate convulſivô, tàm confuſus & interruptus pulſus oriretur, quin potius, de genuinâ cauſâ miri hujus mali requiſitus, per internam convictionem dicere cogebar, *Polypos* quosdam adeſſe probabile videri; & licet ſub denominatione morbi, in principiô à me factâ, dubius adhuc hærerem, tandem tamen per uberiorem & diuturniorem ægri conſiderationem omninò certior ſum redditus, latentes procul dubiô polypos genuinam rariſſimi hujus affectûs cauſam eſſe. Conjux æquè ac ipſe æger aliquam de ignotâ ipſis ægritudine informationem expoſcebant; hinc ne in ſuſpicionem inciderem, quòd nomen affectui mihi ipſi ignoto pro lubitu imponerem, conſtantia, quàm in ægrô tàm contra ipſum morbum, quàm inſecuturam mortem obſervabã, metum ipſum morbum detegendi in me ſuperabat: eâque de cauſâ ipſis cordis, ut & venæ cavæ venæque pulmonalis, tanquam vera & genuina polyporum probabiliter latentium latibula, delineabam.

Ulteriores autem in ægrô occurrentes meque hâc in re confirmantes circumſtantiæ ſeqq. erant: (1) Quòd, licet morbus paroxyſmos exacerbationis ordinarios, aliorum Aſthmatum convulſivorum inſtar, haberet, attamen tempore intermiſſionis & liberationis à paroxyſmô pulſus à me examinatus æquè inæqua-

æqualis & interruptus esset, ac in paroxysmô, ipsaque cordis palpitatio pulsûs confusionem adamussim imitaretur. (2) Somnus ægri notam merebatur, quod sc. spiritus per plura se insequentia minuta minus ducebatur, idque absque ullô respirationis indiciô, tandem tamen pedetentim, & quidem in principiô, brevissimis & citissimis, ultimò verò fortioribus & vehementioribus, utut anxiis, suspiriis revertebatur, sub quibus tamen æger, ob angustias internas, per corporis jactationem summè inquietus erat. (3) Quòd neque V. S. neque medicamenta, sive interna, sive externa, vel minimum levamen ad reconvalescentiam attulerint.

Omnes hæ circumstantiæ ut extraordinariæ & insolitæ erant, ita, meô quidem judiciô, causam quoque prorsus extraordinariam agnoscere debebant, cui in determinatione causæ morbificæ firmiter inhærebam. Summô, ut decet, desideriô flagrabant ægrum hunc, in cujus salute tam Reipublicæ, quàm toti Illustri Familiæ maximum momentum situm erat, adhibitis quibuscunque viribus conservandi, quapropter in unius vel alterius Medici sententiâ non acquiescebant, sed alii majori & experientiâ & ingeniô Celeberrimi Viri judicium suum de intricatissimô hôc affectu communicare debebant. Quùm verò in diversas hîc sententias iretur, & mox hydrops cordis, mox hydrops pectoris, mox cordis accrescentia, mox ulcus pulmonum adesse diceretur, Dn. Patientis Uxor, propriô motu, Responsum Gratiosissimæ Facultatis Medicæ Hallensis requirebat, ut appareret, quodnam illa de morbo Judicium latura sit? Quapropter modò laudata Facultas Medica; adhuc ante Mariti obitum, super insequentes QQ. quæ juxta multiplicia judicia Dnn. Medicorum formari debebant, cum adjectione casûs ipsius, requirebatur, sicque res ipsa die II. Jan. anni currentis transmittebatur.

QVÆSTIONES FACULTATI MEDICÆ HALLENSI *transmissæ.*

I.

AN Morbus in principiô rectè pro Asthmate Convulsivô habitus & tractatus fuerit?

II. Annon potius Hydrops pectoris sit dicendus?

III. Annon primus, isque ordinarius, Medicus Empiricus Ægrum ob intermissionem purgantis adæquati tempestivæque V. S. neglexerit?

IV. An, si causa Asthmatis convulsivi polypi venæ cavæ & venæ pulmonalis, juxta præsentis Medici conjecturam, essent, curatio sit possibilis?

V. An excretio materiæ nigricantis adustæ, ἄνω ἢ κάτω facta, pro atrâ bile habenda & si pro hâc sumi nequeat, quæ & qualis illa sit & unde communicatio loci excretionis petenda?

VI. An per superiora tantùm insecuta excretio cruenta, post materiam nigricantem observata, parum aut nihil puris commixtum habens, sed utplurimum è grumis sanguinis & massâ viscidâ cruentâ constans, abscessum pulmonum indicet?

VII. Quale Dn. Ægro, rebus sic stantibus, prognosticon eventûs denunciandum sit?

Heic meritò

RESPONSUM FACULTATIS MEDICÆ HALLENSIS

integrum recenseri mereretur: ast cùm ob fusiorem deductionem nimium hîc spatium occuparet, hinc brevibus, Ejusdem Responsiones ad Quæstiones propositas extrahemus.

Ad

Ad I. Quæstionem respondebatur, morbum in principio curæ, certâ ratione, meritò pro Asthmate Convulsivô habitum fuisse: quòd verò eâ, ut decebat, methodô tractatus fuerit, ex indicatis primi Medici Empirici omissionibus neutiquam apparere, cùm utique sanguinis eductio, in debitâ quantitate atque loco instituenda, illîc maximè necessaria fuisset: siquidem in specie adhuc notanter monetur, Asthma convulsivum, in præsenti casu, symptoma alterius morbi (sc. viscerum ex suppressis hæmorrhoidibus alterationem) fuisse, ad quod tamen, proh dolor! rarò vel nunquam in traditionibus pathologicis, hodiè receptis, attenditur.

II. Quæstio omninò negatur. (1.) Quia Hydrops Pectoris casus est rarissimus. (2.) Quoniam absque effectibus parallelis in aliis corporis partibus tamdiu durare nequit. (3.) Quia nulla fluctuatio in pectore in casu additur. (4.) Quoniam tussis nunquam non sicca fuit & è circumstantiis repulsarum hæmorrhoidum elucescit eandem hypochondriacam magis, quàm pectoralem esse.

III. In resp. ad quæstionem tertiam supra memoratus Medicus Empiricus in specie per communiter receptam praxin excusatur; utpote quâ nec genuina mali scaturigo (quæ in præsenti casu in hæmorrhoidibus fundatur) nec V. S. necessitas & in quâ parte corporis (pedibus, an brachiis) quâve quantitate adhiberi debeat? attenditur.

IV. Responsio ad quartum Asthmati convulsivo, quod revera alicubi Polypos pro causâ agnoscit, salutem & curationis possibilitatem omninò denegat.

V. Ad quintam qu. responsi loco dicitur, quòd (1.) Atra bilis Veterum, in simplici & plano sensu vocis, sit non ens & quòd prolixum nimis foret deducere, quid illud propriè sit, quòd Antiqui ita vocarunt. (2.) Quòd nigra hæc materia è ventriculô à collectione sanguinis hæmorrhoidalis restagnatoriâ, terminatâ in

tâ in vomitum cruentum, juxta indicia in caſu obvia, ortum duxerit. (3.) Quòd communio loci, in quantum caſus ſe habet, nullum dubium implicet, ſed non ſine errore credatur, materiam ἄνω ab ægro rejectam, è pulmonibus veniſſe, cùm inferius æquè ac ſuperius ex communi fiſtulâ excreta fuerit. Quamvis paulò poſt clarius ſe truſerit, quòd natura ultimò quoque exitum per pulmones quæſiverit & materiam, cum ſupra memoratâ nigricante, ſine dubio è ventriculô ejecta, nullam cognationem habentem expulerit.

Ad quæſt. VI. reſpondetur, ex allatis circumſtantiis certam de abſceſſu pulmonum ſententiam formari non poſſe, eoque minus, quòd talis ſuppuratio in pulmonibus ſine exquiſitâ peripneumonicâ formali ſenſatione lancinatoriâ nunquam in effectum deduci poſſit.

VII. Denunciatio eventûs ad 7. Quæſtionem hæc eſt: Pro ratione circumſtantiarum, cumprimis debilitatis virium internarum, teſte inprimis pulſu tam debili, vix aliud prognoſticon, quàm impendentis vitæ periculi, formari poteſt, eoque magis, quòd ab aliquot jam ſeptimanis, ut & anteà, continuò febrilis calor, notabile incrementum capiens, adfuerit, adeò, ut æger eam ob cauſam variis actu refrigerantibus, tàm internis, quàm externis ſibi conſulere ſuſtinuerit. Receptiſſima autem & communiſſima prognoſis hìc eſt, quòd corrupta & imprimis nigra, inter acutos febriles æſtus, ſemper ſummum periculum portendant.

Hucusq; FACULTAS MED. HALLENSIS.

Cæterùm cùm DN. Æger tertiô poſt transmiſſionem caſûs die, qui Marti dicatus erat, manè exſpiraret, ex deſideriô relictæ Dnæ Viduæ aliorumque Conſanguineorum Nobiliſſimorum, eôdem adhuc die, per Chirurgum, Dn. Marggrefium, in præſentiâ IV. Medi-

Medicorum, absque ullo fœtore cadaveroso sectioni Anatomicæ subjiciebatur & sequentia observabantur.

RELATIO

Eorum, quæ sub inspectione & sectione corporis beatè defuncti Dn. Ægri observata sunt.

SUb cute, tam in pectore, quàm in abdomine, pinguedo ferè 2. digitos transversos latitudine æquabat.

Sub apertione thoracis integrum & sic dictum continuum pectus se trudebat, in quo omnes costæ superiores ad V. cum sternô unicum os constituebant.

Neque in cavitate pectoris, neque in pericardiô aliquid seri extravasati inveniebatur, præter id, quòd ordinariò, attamen in paucâ quantitate, in pericardiô conspicitur.

Magnitudo cordis æquè ac auricularum cordis extraordinaria & insolita erat.

Ventriculi cordis in omnibus cavernulis & rugis maxima ex parte intortô & hinc inde fibras & stamina cordis obvolvente polypo occupabantur. Sanguis coagulatus, in ventriculis cordis obvius, minimam partem constituebat.

Auriculæ cordis internè similiter polypo (excepta pauco sanguine congrumatô) penitus replebantur & ab eo extendebantur. Cumprimis autem illa polypi portio, quæ auriculam cordis dextram occupabat, similitudinem aliquam cum dimidietate hepatis anserini obtinebat.

Cum polypo è dextrâ auricula cordis prodeunte alius valdè magnus & prolixus cohærebat, qui per ascendentē venæ cavæ hujusq; ramos in hepatis truncū viscus penetrabat, circumcirca sanguine coagulato obsitus, post cujus ablutionem observabatur, quòd propriâ cuticulâ gauderet, ℥v. ʒjjjj. pendens.

Siniſtra cordis auricula à polypo quoque omnino extendebatur, cum quo pariter alius ſatis magnus & prolixus polypus, qui per venam arterioſam, per totam ſubſtantiam, ad extremitates usque ſe procul dubiò inflexit, connectebatur, ℥j. ʒß. ponderans.

Tota pulmonum ſubſtantia à ſanguine prorſus intumeſcebat. Antrorſum verſus inflammatio minor, extrorſum autem, verſus dorſum, eò major fuerat, cum maculis inſignibus nigricantibus, à ſtagnante & extravaſato ſanguine oriundus.

Lobos dextri pulmonis in ſpecie quod attinet, lobus ſuperior ſatis variegatus à nigricantibus maculis erat, medius ſimiliter, altera extremitas autem, verſus cor, maximâ ex parte penitus nigra.

Quod autem lobos ſiniſtri pulmonis attinet, ſuperior ubique ſimul nigris maculis diſcernebatur, ubi autem inferiorem lobum tangebat, prorſus fuſcus erat. Inferior & ſecundus lobus verſus dorſum in medio ingentem maculam nigricantem oſtendebat, quæ circumcirca valdè inflammata erat.

Loca inflammata in ſubſtantiâ pulmonum hinc inde diſſecabantur, aſt nullibi vel minimum puris cocti, aut vomicæ reperiebatur. In locis autem nigerrimis ſanguis reſtagnans putridum odorem ſpirare incipiebat; unde ægrum in primo gangrænæ imminentis principio demortuum fuiſſe cenſeo.

Diaphragma ſalvum & iincolume erat.

Sub apertione abdominis cochlearia quædam lymphæ extravaſatæ occurrebant, nullius tamen momenti, cùm tantum è viſceribus adhuc calidis exhalare poſſit, antequam corpus refrigeſcat.

Omentum ſitum naturalem non obtinebat, ſed inter inteſtina tenuia ſe recondens cum inteſtino recto concretum erat. Maxima ejus portio in ſiniſtro latere, ſub ventriculo, verſus renem ſiniſtrum latebat & ſimul circa vaſa brevia volvebatur, ita ut vix

inve-

inveniri potuerit. Similiter duplicatura omenti sibi planè non incumbebat.

Notandum: In causas antecedentes, quæ situm hunc p. n. causari potuissent, inquisitum quidem fuit, sed nihil explorari potuit; & quod maximam meretur admirationem, DN. Æger nunquam doloribus colicis laboravit, in quantum Consanguineis constabat.

Hepar colore naturali non gaudebat, sed albicans & durum, ast simul insolitâ magnitudine gaudens.

Vesica fellis naturaliter, absque calculis, se habebat.

Ventriculus internè rubicundus & inflammatus in fundo sub pituitâ aliquid sanguinis nigricantis adhuc continens, de cæterò autem à flatibus extensus.

Pancreas inviolatum erat.

In intestino ileo, quod jam externè aliquid nigri continere videbatur, multum pituitæ viscidæ & materiæ nigricantis continebatur.

Lien similiter, ut hepar, compactum erat & à sanguine coagulato satis nigricabat.

Vasa brevia conspiciebantur quidem, sed mediocriter turgebant.

Glandulæ & venæ mesaraicæ omnes pinguedine obsitæ erant, ut vix agnosci potuerint.

Renes sani quidem, ast copiosissimâ pinguedine obducti, quâ & pelvis interior, in utroque latere, investiebatur.

Vesica urinaria & ureteres benè se habebant.

Neque in vena portæ, neque in venâ cavâ, ſub diaphragmate uberius quid de polypis occurrebat.

Vaſa hæmorrhoidalia interna valdè depleta erant.

Inteſtinum rectum, non ſecus ac ventriculus, internè inflammatum & eroſum erat,

(L. S.) *Johannes Daniel Gohl, M. D.*
(L. S.) *Otto Kirſtetter, D.*
(L. S.) *Gottofredus Meier, D.*
(L. S.) *Daniel Hennig Bolten, D.*
(L. S.) *Otto Andreas Marggraff, Chirurgus.*

EXPLICATIO FIGURARUM.

Num. I.

Lit. A. Illud polypi fragmentum eſt, quod auriculæ cordis dextræ inhærebat; plurimis fibris circumdatum & dimidio hepati anſerino non abſimile.

B. Portio trunco venæ cavæ deſcendenti infixa.

C. Alia portio in lineâ rectâ extenſa & truncum venæ cavæ adſcendentem ejusque ramos a. a. a. occupans.

D. Hoc fruſtum diaphragma penetrabat & ramis ſuis b. b. b. in ſuperiorem partem convexam hepatis abibat.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Eæ polypi ſunt partes, quæ dextrum cordis ventriculum obſidebant fibrisque hinc inde disjectis cingebantur.

Num. II.

A. A. A. Portiones ſiniſtræ cordis auriculæ impactas & incluſas notant.

B. B. B. Extremitates integras è venâ pulmonali ſub apertura ſi-

N° 1. A B C D a a a b b b 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

N° 2. A A B B B C C 1 2 3 4 5

ra sinistræ cordis auriculæ extractas designant.

C.C.C. Fragmenta sunt in sinistro cordis ventriculo inventa, fibrosa admodum & densa.

1.2.3.4.5. separatæ sunt polypi particulæ, è cavernulis & rugis sinistri cordis ventriculi collèctæ, quarum adhuc plures in utroque cordis ventriculo remanebant.

Nota.

Polypus dextræ cordis auriculæ venæque cavæ Num. I. longitudine duas ulnas cum dimidia: Alter autem è sinistrá cordis auriculá & venâ pulmonali extractus vix ultra dimidiam ulnam exæquabat. In V. rectificatissimo, quo eosdem adhuc conservo, corrugati longitudinem in adjectá TAB. IV. expressam obtinent.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. ▽. rosar. ℥iij.
~ ⊖ * ʒj.
sacchar. syrupis. ʒvj.
M. D. S. Träncklein offt ein Löffelvoll zu nehmen.

α. & ω.

℞. ▽ meliss.
è Typh. Cervi ana ℥iß.
Cinnam. cyd. ℥ß.
~. Ther. camph. ℥iij.
Essent. ambr. liq. ʒj.
Corall. rubr. præp. ℈ij.
Syrup. rub. id. ʒij.
M. F. Potio, cochleatim sumenda.

* * *

℞. Conserv. rof. rubr. ℥j.
Ambræ gryf. ver. ℈ß.
facch. fyr. F. Elect.
pro aliquot dofibus.

* * *

℞. ∾. C. C.
⊖ ✱ aa ʒj.
Eff. enul. ʒß.
M. D. gutt. xxx. bis de die.

* * *

℞. ∾ ⊖ ✱ ʒij.
D. ad vitrum
S. daran zurichen.

* * *

℞. ✠ rofac. ℥ij.
S. zum anftreichen.

* * *

℞. ∾. rof. ambrati vel
Elix. vitæ Regii Dn.
D. Fürftii Vel &
Balfami vitæ Hoffmanni ℥ij.
D. ad vitrum
S. Ermundrendes Elixir innerlich zu 9. Tropffen zu nehmen und äusserlich sich damit anzuftreichen.

ELIXIR VITÆ REGIUM. DD. FURSTII.

℞. Flor. rof. recent. aut ⊖. condit. lib. j.
Tunic. ℥iv.
Benzoin.
Styrac. calamit. aa. ℥ij.
🜍. rectif. lib. iij. ad V.
Stent in dig. per ♂ & ♀ duas. leni △. deftill. ad mediet. absque empyreum. in roftro alembici fufpendendo
Ambr. gryf. ʒß. ad ʒj.
Mofchi Orient. ℈iv. ʒß.
In recipiente verò ponatur
Flaved. Cort. citri ℥iß.
aurant. ℥ij.
Ligni aloes ℥ß.
Dig. per 2. vel 3. ♂. & ♀.
deinde filtratis adde
℅. cinnamom. ʒiß.
& pro grata dulcedine
add. Syr. cinam. citri q. f.

CAP. VIII.

DE DELIRIO MELANCHOLICO.

MELANCHOLIA est delirium sine febre & furore, à 〜uum anim. obtenebratione ortum,

- *PHÆNOMENA.* Adest mœror, tristitia, ac sine causâ metus; Hinc & taciturnitas, amor solitudinis, morositas; Ingenium perspicax, sed pertinax; Voracitas, cardialgia, pulsus rarus & tardus; Respiratio anhelosa: Somnus paucus, cum insomniis terrificis; Fixa circa unum objectum cogitatio, de quô incondita loquuntur, bolô sæpè ex inferioribus adscendente & in gulâ suffocationem minitante.
- *SUBJECTUM*
  - *CAUSÆ & MORBI* sunt Hypochondria plerumque, cum rarò absque malo hypochondriacô occurrat.
  - *SYMPTOMATIS* sunt 〜 animales.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est motus 〜 tardior, objectô quodam, aut per sensus externos, aut à causa interna ipsis impressô, specificatus, quod continuò menti sistunt.
    - *MATERIALIS* est acidum p. n. sanguinem & 〜. figens.
  - *REMOTA*: Temperamentum melancholicum. Habitus gracilior, ætas & sexus virilis. Aer frigidus, nebulosus, crassus. Alimenta austera, glutinosa. Somnus nimius & vita sedentaria. Terror & metus. Suppressio mensium, morbi lienis, cacochymia.
- *PROGNOSIS.* *MELANCHOLIA*
  - Hæreditaria rarò vel nunquam,
  - Accidentalis à
    - causa interna facillimè
    - causa externa difficulter
    - curatur.
- *CURATIO*
  - 1. Humores acido-acerbos incidit & attenuat ♂ & specificis.
    - DOMEST.
      - Pulv.
        - Martiali n. d.
        - alcalin. invert.
        - cinnabarino.
      - ▽. menth. ℞. ♂. ☉ri.
      - 〜⊖✱c. Ess. abs. castorei &c.
    - OFFICINALIBUS.
      - Pulv. cachectic, Quercetani.
      - ⊕. ♂. cor. rubr. extr. ♂. c. succ. pomor. sacch. ♄. ʒß. c. arc. dupl. ℈j.
      - ▽. Anag. flor. Phœn. borr. bugloss. ℞. hyper.
  - 2. Correctos educit
    - Vomit. in dosi majori exhibendis.
    - Diuret. ℞. ♀. 〜. ♀. ⦶. arcan. duplicat.
    - Purg. Melanag. Pil. d. ♓. Qu. Hell. nigri.
  - 3. 〜. animales volatilisat,
    - camphora
      - internè, à gr. ij. ad vj.
      - externe gr. vj. c. ▽. sambuci.
    - crocatis, ut Ess. croci.
    - ⊖. vol. 〜⊖✱c ⊖. vol. CC.
    - stratagematibus & persuasionibus.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curandis Melancholicis V. S. aut plane vitetur, aut nonnisi cautè & tantum in plethoricis administretur, cum aut frustranea sit, aut morositatem & stupiditatem inducat.

II. Cavendum quoque ne Opiata sola adhibeantur, cum parum vel nihil operentur, aut delirium augeant, nisi præmissa sint universalia & misceantur specifica.

OBSERVATIONES & CONSILIA.

I.

VIr Juvenis ob amissam pecuniam cum alio in litis contestationem venit huicque rei nimium intentus in melancholiam & desperationem incidit, adeo, ut seipsum aliquoties interficere vellet. Vocatus ad eum præscribo hoc purgans: ℞. Decoct. senn. ℥iij. Conf. Hamech ʒij. Syr. rof. solut. ʒvj. ▽. Cinnam. ʒj. M. quo hausto bene purgatus est. Sequenti die, cum esset autumnus & conquereretur de dolore punctorio sinistri lateris, venam medianam in sinistro brachio aperire jussi & cùm somnifera hisce in affectibus quandoque prosint, præscripsi Linimentum ex Unguent. rof. cum nucl. persic. ol. anethin. & fl. Nymph. quibus somnum procuravi, ne cogitationibus nimium adhæreret. Melius inde quidem se habuit, sed ab adstantibus non bene custoditus cultro ex improviso apprehenso guttur sauciavit, & nisi alii intervenissent, seipsum peremisset. Vulnere à Chirurgo curato, ad confortationem capitis seqq. tabulas ordinabam:

℞. Spec. lætif. Galeni ʒij. Pleresarch.
Diamarg. frig. ana ʒß.
c. sacch. in ▽. bugl. solut. F. Tab.

Cor hoc linimento defendebam: ℞. Unguent. rof. ℥ß. ℴℴ. destill. citr. ℈j. Caryophill. g. iiij. Cinam. g. viij. M. Vinum insuper bibens buglossatum sensim restitutus est.

D. SCHEFERUS, *in Msc.*

II. No-

II.

NObilissimus, Amplissimus & Excellentissimus quidam Vir, annorum 65. temperamenti atrabilarii, judicii cæterum acerrimi, vitam amans solitariam, in conjugio tamen satis felici vivens, ante 20. annos, & quod excedit, gravissimo affectu melancholico, non sine periculo maniæ, per totos 5. menses impetitus & cruciatus, sed per infinitam DEI gratiam emeticis ex infuso radicis hellebori albi, per spiritum vini facto, & frequentibus iisque largis venæsectionibus adhibitis ita restitutus est, ut officium, quo in Curiâ & per ditiones magni cujusdem Germaniæ Superioris Principis præclarè fungitur, eximium atque gravissimum ab indè rursus & hactenus optimè obiverit: tentatus tamen interdum, & per intervalla incerta, ac non rarò quidem, phlogosibus hypochondriacis, vagisque artuum doloribus, quandoque rheumaticis, maculis item scorbuticis in manibus pedibusque. Pro præservatione à melancholiâ hypochondriacâ quotannis bis usus, ex consilio DNN. Medicorum, purgante satis forti, ex radice hellebori nigri, rhabarb. scammon. agarico & semine carthami, itemque venæsectionibus semestralibus, non neglectis præterea aliis quoque medicamentis spleneticis, antiscorbuticis, aperitivis, absorbentibus; acidulis etiam, sero lactis caprini, iusculis per vegetabilia antiscorbutica alteratis, camphoratis, cinnabarinis, Martialibus, tinctura vitrioli ♂tis *Zwelferi* & R. ♂. helleboratâ *Wedelii*.

Cùm nupero verno tempore anni decurrentis arthritis vaga Nobilissimum hunc virum invasisset & per duos menses eum insignes dolores in lectô detinuisset, ipseq; ope medicâ jam convaluisse videretur, hunc ipsum morbũ ex improviso & subitò, contra omnium spem & expectationem, excipit denuò vetus iste affectus melancholicus, antè decennium debellatus, nunc xi nuperi Julii reversus, summa cum Dn. patientis tristitiâ & metu absque ulla tamen maniâ. Itaq; de unanimi consensu sine morâ

repetebatur prior cura & intendebatur per frequentiora emetica & largissimas venæsectiones, utpote quod illic locorũ apud similes quoq; ægrotos salutare & expertum erat.

Vomitiones, quæ Dn. ægroto decies ad minimum procurabantur, omninò violentæ fuerunt, & rejecta est plurima bilis porracea & nigra, subsequente tamen summo languore, & tantâ corporis macie, ut Dnn. Medici vitæ ipsius valdè timerent. Tentabatur etiam vasorum hæmorrhoidalium apertio per aloëtica, sed frustra & in cassum: non autem per ferrum & hirudines, quorum applicationem Dn. Æger non admisit, unde fluxu hæmorrhoidum nunquam affectus est. Continuavit delirium melanchol. denuò per integros 5. menses, conjunctum cum summâ tristitiâ, metu & vitæ tædio, sine tamen maniâ, uti dictum supra.

Nunc per Gratiam DEI Omnipotentis Sospitatoris, cui laus & sempiternæ gratiæ! per 24. dies, ab initio Decembris præsentis, morbus hic gravissimus, sensim sensimque remittit, appetitus redit, pristinæque vires, violentiâ dictæ curæ, summè prostratæ, indies magis recuperari augerique videntur. Sicca autem Scabies totum Dn. ægri corpus, capillatam imprimis partem capitis, incessit & occupavit: Nobilissimusque Dn. Æger, morbi & mali melancholici non totus quidem expers, sed præter suum genium valdè tamen meticulosus adhuc, meliora sperare & sentire incipit, & abjectâ suspicione, qua per morbum omnibus contraiverat, suâ jam sponte dictis sanioribus cedit. D. 16. Decembris, 1706.

Ex Communicatione Dn. ZELLERI, JCti.

CONSILIUM
DN. D. BRUNNERI.

AFfectus, de quô quæritur, sponte sua patet & incurrit in sensus, nec est, quòd de specie ejus multum laboremus, cùm

cùm delirium appareat, modò melancholicum cum tristitiâ, modò cum furore conjunctum, utrumque sine febre. Utinam causa ejus tam evidens esset cognituque tam facilis, quàm species affectus, ita fortè indicationes curativas solidiores eliceremus atque mederemur rectius. Ut autem in hoc sollicitè laboremus, constat, spiritus animales, motuum omniumque actionum animalium auctores, sponte suâ non efferri, nec furere, nec tumultuari, si nempe justè sint temperati & ad leges Naturæ, quæ pacem colit, sint exacti; Cùm autem sint corpora, æque atque reliqua massam fluidam constituentia, quæ juxta nonnullos, fluidum nervorum vocantur, nullum est dubium, quin cras suâ atque temperie peccare queant, haut secus atque reliqua corporis fluida, hinc motus quoque ciere atque tumultus furibundos, pacem Naturæ atque tranquillitatem ejus turbantes; cùmque spiritus animales ex massâ sanguineâ emergant & percolentur per glandulas substantiæ corticalis cerebri, non dubium est, quin ejus indolem atque naturam ferant & ipsi spiritus, eamque retineant pertinaciter; hinc ex temperatô atque laudabili sanguine emergentes, congruos quoque & œconomiæ animali convenientes motus edunt, animæque objecta, juxta Sapientissimi rerum Conditoris ordinationem, repræsentant aut talia, qualia sunt, aut saltem conservationi nostræ convenientia. Contrarium autem accidit, si peregrinâ qualitate sint imbuti spiritus: nec enim talia tunc, qualia existunt, objecta animæ repræsentant, nec debitos & ordinatos cient motus in œconomia animali, sed pro suâ intemperie perperam moventur atque tumultuariè, hinc deliria cient, atque motus anomalos, Naturæ legibus minimè convenientes. Illustrissimi Dn. Comitis massam sanguineam peculiari & melancholicâ tincturâ aut qualitate esse imbutam, spiritusque animales inde genitos eandem servare, ex actionibus jam pridem apud Illustrissimum observatis colligere licet; amasse enim dicitur solitudinem, & hanc hominum con-

ſortio, quo gaudent benè conſtituti, prætuliſſe ſine cauſâ. Quod autem in teneris jam gliſcebat malum, circa pubertatis annos magis magisque ſeſe manifeſtavit, tandemque prorupit in nervum. Etenim cùm circa pubertatis annos majores humorum motus & quaſi fermentationes contingere ſoleant, non mirum evidentiores quoque ſuæ indolis effectus edidiſſe ſpiritus & innatam quaſi atque congenitam tincturam ſanguinis, unde illi ortum ſuum habent, melancholicam. In actum hæc deducit atque maturavit aër in Galliis, atque victus ratio calidior & ſi fortè aliæ inſuper fuerunt cauſæ moventes &c.

Quàm difficilis curationis ſit affectus, in cujus cauſam hactenus inquiſivimus, facilè perſpexerit ille, qui conſideraverit tincturam hanc melancholicam ſanguini indeque emanantibus ſuccis, ceu jure hæreditariô, à parentibus, uti dicitur, ingenitam fuiſſe

Naturam expellas furcâ, tamen usque redibit.

Ut taceam deliria ejusmodi tum melancholica, tum inprimis maniaca cum furore, altius imprimere veſtigia cerebro, talesque excitare ideas, quarum occaſione ſpiritus conſimiles ineunt redintegrantque motus, quin iisque multiplicantur, cerebrumque tandem falſis implent, ut ſanæ rationi amplius vix ſit locus. Et quamvis ſpiritus hactenus circa morbi initia deſæviant nonnunquam atq; furere ceſſent, ut rationis lumen affulgeat per intervalla, verendum tamen eſt, ne modô prædictô invaleſcat affectus indies, tandemque in continuum degeneret delirium melancholicum, aut maniacum, cujus utriusque ſigna apparent; nec niſi gradu nonnunquam differunt.

Indicationes igitur erunt, ut craſi ſanguinis atque tinctura ejus melancholica emendetur ſpiritusque ferocientes in ordinem redigantur teneanturque, quoad ejus fieri poteſt; ſperare enim licet emendatâ craſi ſanguinis, ſpiritus animales ex hac emanantes pacatos magisque compoſitos fore, œconomiam a-

nimalem in ordinem, ipſumque Illuſtriſſimum Dominum ad mentem rediturum eſſe, id quod, divina adjuvante gratiâ ſequenti methodo ſperare licet.

I. Quartò quoque die ſumat Illuſtriſſimus Dominus Comes Panaceæ (quam transmitto) doſin ſequenti modō: primo manè horâ 7. bibat cyathum ſeri lactis calidè: quadrantem horæ abhinc ſumat panaceæ doſin, cum cochleari prædicti ſeri lactis, & operationem ejus exſpectet in lectô.

II. Diebus intermediis ſumat manè horâ 6. & veſperi horâ 5. pilularum ſequent. No. X. ℞. Cinnab. ♁. Diaphoret. ♃. ſeu Antihect. Poter. an. ℥iß. Camph. ℈ij. Sacch. ♄. ℈j. M. & cum ſolutione Tragac. fiant pilul. ex ℥. xxxx. deaur. cum ▽. borrag. ſumendæ. Horam à ſumptis pilulis bibat Acidularum Schvvalbac. menſuram unam, ad duas, in lectô, ita ut venter inde bis terve ſolvatur; quapropter in primô vitrô acidularum inſtillet ℞. ♂tis, cum ſuccô pomorum paratæ, gutt. Lx.

III. A paſtu ſumat ſpiritus ⊖✱c. urinoſi gutt. xv. cum cochleari i. ij. acidularum, quas bibat etiam pro potu ordinario: à vinô autem abſtineat.

Veſcatur præcipuè Hordeatis, Avenaceis, Carne Vitulinâ & ſi furere videatur, parcè cibetur. Nocte ſub ingreſſum lecti bibat emulſionem, ℞. Sem. melon. cucurb. excort. ana ℥iij. ſem. papav. alb. ℥iß. ſem. cannab. ℥iij. ex contuſis F. emulſio cum ▽. borrag. Nymph. endiv. ana q. s. Colaturæ ℥vi. add. Margarit. præparat. corall. rub. præp. ana ℈j. Tab. man. Chriſti ℥iij. ▽. Roſar. fragrant. q. pl. M. Cæterùm in hominum conſortio degat, ſuis muneribꝰ fungatur & nunquā otioſus omnia ea peragere curetur, quæ ſanus ſolebat, quoad nempè ejus fieri poteſt, ſicq; ad uſum rationis ducatur prudenter. Quibus DEUS T. O. M. ſuam addat benedictionem!

Weinheimii, d. 24. Oct. Ao. 1698.

JOH. CONRAD. BRUNNER, M. D. & Prof. Archiater Palatinus.

III.

ALIUD CONSILIUM DN. D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

P. P.

E Literis Tuis perſpexi Ægrum mihi commendatum in Delirium Melancholicum incidiſſe. Licet autem origo ejus à paſſionibus animi, per matrimonium infelicius perturbati, dependeat, attamen nullum eſt dubium, quòd ob concentrationem ſpirituum maſſa ſanguinea ad acorem fixantem eô ipſô diſpoſita ſit, ſicque malum alat. Huic E. ut medeamur & ut ſpiritibus depreſſis & inordinatis ſubtilem ſuam & balſamicam naturam reſtituamus, ſequentia medicamenta ſuaderem:

I. Ad primas vias à ſaburrâ acido-bilioſâ depurandas ſequens vomitorium, manè horâ ſeptimâ, aſſumi poſſet:

℞. Conſerv. flor. anthos ℥ß.
♀. emet. gr. iij.
♁. nativ. gr. v.
ſacch. q. s. M. F. Bolus pro doſi.

Effluxâ ſemihorula cereviſia calida butyrata deſuper aſſumi & inter operationem repeti poterit. Illo autem die nihil ulterius tentandum, excepto eô caſu, quô medicamẽtum hoc fortè plus ſolito ſtimulaverit, ubi ſeq. conveniret:

℞. Eſſent. Theriacal. ℈iß.
anodyn. ℈ß. M.

S. Stärckende Eſſentz/ davon ſobald die Helfft/ das übrige aber nach Befinden 1. oder 2. Stund hernach zu nehmen.

II. De Elixirio Cephalico horâ 8. vel 7. matutinâ indies 30. guttæ ſumi poterunt, per aliquot horas abhinc jejunando, quod non minus à meridiè horâ 3. vel 4. in cereviſiâ, vel vino, repeti poterit:

℞. Eſ-

℞. Essent. anagallid. comp.
Elix. Cephal. Rolf. ana ℨiß.
♁ ⊖ *c. sassafr. ℈j.
M. D. S. Haupt-stärckendes Elixir.

III. Pulvis Cephalicus singulis diebus horâ 8. vespertinâ sumatur, in doses hîc divisus:

℞. Specif. Cephal. D. Mich.
Spec. lætificant. Galeni ana ℨj.
cordial. temp.
Lap. lazul. præp. ana ℨß.
ol. sassafr. g. iij.
M. F. l. a. Pulv. Divid. in 8. p. æ. Sign. ut suprà.

IV. Sæpe etiam seq. Potiuncula pro lubitu sumi poterit:

℞. Rad. Pœon. ℥ß.
trifol. fibrin.
scorzon. ana ℨij.
Herb. anagallid. Mj.
lichen.
Flor. hyperic. ana Mß.
bugloss. & borrag. ana p. j.
pap. rhoead. p. ij.
Sandal. rubr.
Visc. quern: ana ℨij.
Cubebar. ℈j.
Coq. in s. q. ▽. f. Col. ℞. lib. j.
Add. Syrup. coralljor.
Pœon. ana ℥ß.
M. D. in Fictili S. ut suprà.

V. Durante horum usu vena cephalica in pede sinistrô & post aliquot dies vena in fronte incidi poterit.

Decæterô Tuo simul consiliô & solatiô ægrum non deseres &c.

FOR-

FORMULÆ.

a. & ω.

℞. Magnes. albæ ℥iß.
Div. in viij. p. æ.
sumatur indies dosis, cum ▽. saccharat. vel emulsione amygd. tenui.

℞. Pulv. ♂al. ʒij.
cinnab. epil. ʒj.
cinnamom. acerr. ʒß.
M. D. S. Pulver alle Tag 3 Messerspitz voll zu nehmen.

℞. Min. ♂. ʒiß.
Cinnat. nat. præp. ʒß.
⊖. vol. CC. ℈j.
M. D. S. Eröffnendes Pulver / alle Morgen 3. Messerspitz in Spanischen Wein zu nehmen.

* * *

℞. Tinct. ♂. ⊙. ʒiß.
♀. ʒß.
M. S. Tinctura Nachmittag um 4. Uhr 30 Tropffen im ordentlichen Getränck zu nehmen.

* * *

℞. Essent. absinth.
castor. ana ʒiß.
S. Essentz Morgends und Nachmittag 40. Tropffen in Wein zu nehmen.

α & ω

℞. Extr. helleb. nigr.
panchymag. aa. ℈ß.
☿. dulc. gr. xv.
scammon. ♁r. gr. vij.
c. s. q. syrup. d. Fum.
F. Pil. pro dos.

℞. Arcan. dupl. Myns.
Terr. fol. ♀. ana ʒj.
M. S. Digestiv-Saltz auf dreymahl zu nehmen.

℞. Pulv. Cach. Qu. ʒiß.
Cinnab. nat. præp. ʒß.
⊖ vol. succ. ℈ß.
M. D. S. Alle Morgen 3. Messerspitzvoll in Spanis. Wein zu nehmen.

℞. Tinct. corall. ʒj.
⌒⊖*. ʒß.
Ess. croci ℈j.
M. D. S. Alle Nachmittag 30. Tropffen im ordētl. Geträncf zu nehmen.

℞. Spec. lætif. Galeni.
diambr.
diamosch. dulc. ana ʒj.
C. s. q. sacch. Syrupis. F. l. a. Rot.
D. S.
Stärckende Küchlein bey jeder Mahlzeit einige zu nehmen.

DE MANIA ET RABIE.

MANIA est delirium sine febre & cum furore a summo ∽uum animalium tumultu oriens.

- *PHÆNOMENA.* — Ægri antea tristes loquaces fiunt & pervicaces, cantant, saltant & tandem furiunt, ita ut intractabiles reddantur & torvum videant. Quidam se Reges, imò Deum esse credunt, in obvios sine discrimine crudeles. Adsunt vigiliæ perpetuæ, fortitudo immanis, frigoris tolerantia, utut absque febri videantur. Adhæc gestus brutorum æmulantur in RABIE, sive caninâ, sive felinâ, cum HYDROPHOBIA, &c.
- *SUBJECTUM* — sunt Spiritus animales.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est — turbatissimus & rapidissimus ∽ motus,
    - MATERIALIS sunt
      - Particulæ ⦶tro 🜍reæ exaltatæ.
      - fermenta peregrina, communicata per morsus
        - felium
        - canum &c.
  - REMOTA
    - Dispositio hæreditaria.
    - Temperamentum biliosum & melancholicum.
    - Lolium temulentum, in cibo aut potu sumptum.
    - Vigiliæ nimiæ.
    - Affectus animi vehementes
      - ira,
      - amor,
      - superbia
    - Philtra & Melancholia.
    - Venena, ut solanum furiosum.
    - Morsus brutorum, aut hominis rabidi.
- *PROGNOSIS*
  - Mania chronica, imprimis à causâ interna, difficulter curatur.
  - Facilior, quæ à causa externa, ut lolio temulento.
  - Rabies & hydrophobia in principio facile, in fine difficulter curantur.
- *CURA*
  - 1. Causam Materialē eliminat
    - Purgantibus & Vomitoriis drasticis
      - Helleborismis.
      - 🜿. emet. ☿. vitæ.
    - Diaphoreticis, si à veneno, aut philtrô.
    - V. S. largâ, aut cucurb. c. l. sine scarif.
    - Trepanatione, aut castratione.
  - 2. Spirituum motum effrænem cohibet
    - DOMEST.
      - acidis: ⦶. depur. ∽, ⊖ aut ⊕.
      - opiatis, Extr. opii.
      - appropriat. sang. asin. ♋. fluv.
    - PHARMACEUTICIS
      - Lapid. Prunell. Sacch. ♄.
      - ⦶. ♉ato.
      - Laud. op. Camphorâ.
      - ▽. anagall. flor. Phœnic.
      - Torna sang. asinini.
      - ♋. fluv. in Philtris.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In curâ Maniacorum caveant sibi Practici, ne ægros soli visitent, aut ad eosdem propius accedant, cùm Medicis sint infensissimi, adeò, ut curati etiam hosce odio prosequantur & si possint, malè habeant.

II.

Post morsum à Cane rabido inflictum, bezoardica & appropriata nunquam omittenda sunt, licet etiam nulla inde symptomata observentur. Contagium enim malignum, per morsum communicatum, experientiâ teste, per annos aliquot in circinnis fibrarum se abscondere valet, antequam se extricet & M. S. inficiat.

OBSERVATIONES.

I

Puella Rustica Diœceseos Königsbergensis, prope Gissam, eô tempore, quô

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur,

mense sc. Augusto, anni M DC XCI in vicinô nobis monte Dyni (vulgò Diensberg) baccas solani somniferi pro myrtillis legit, & non obstante Pharmacopœi monitô pro veris vacciniis venum exponit & ut cautius mercetur. sive dolô malo, sive merâ simplicitate aliis persuadet, fructus illos hoc anni cursu pinguiores & succulentiores esse. Nec emptoribus destituitur, quibus in tantâ fructuum horæorum infrequentiâ salivam movebant bellaria visui non ingrata, quæ plus minus devorabant. Quid fieret? vix elapsâ horâ subitaneis phlogosibus perfunduntur, cum somnolentiâ turbulentâ, ex qua emergendo titubabant & ebriorũ more fatiscebant, vomunt nonnulli, insaniunt, furi-

furiunt & in adſtantium crines involant. Accedunt convulſiones epilepticæ, quibus infantes nonnulli ſuccumbebant. Patribus loci de ſalute Civium ſollicitis & in cauſam rei inſolitæ inquirentibus, innoteſcit ægros baccas ſolani furioſi pro myrtillis comediſſe eaque de cauſâ Medicos ordinant, qui miſeris illis ocius ſuccurrant, quorum maxima pars, præmiſſis Vomitoriis, bezoardicis conſuetis in uſum vocatis evaſit, ſicut caſum tunc *Miſcellan. Acad. Germ. Cur. Dec. II. A. X. Obſ. CXVIII.* pag. 213. prolixam verò ejus Reſolutionem *Noſocomico Academico* Diſp. De Maniacis Giſſenſibus, inſerui.

II.

De Maniacis ex loliô temulentô, in pultibus avenaceis aſſumto, vid. Miſcellan. Germ. Cur. Dec. 2. A. VIII. Obſ. 173. & Miſcellanea noſtra curioſa de Uſu Novellarum publicarum in Rebus Phyſico-Med. pag. 12. & ſeqq.

III.

Anno 1704. tempore æſtivo Faber Ferrarius Giſſenſis levi Maniâ corripitur, inter alios geſtus de pavimento in lectum ſubitaneô ſaltu ſubſiliens, dicendo: Nun bin ich davon. *Dn. D. Ruppius*, Practicus Giſſenſis, meus olim Diſcipulus, Vomitorium propinat, quô araneum rejecit æger, ſicque reſtitutus eſt. An, ut in Tarantiſmô, ſaltus ille à motu aranei in ventriculô, ſimilem motum in ♂-bus cauſante? Notam ſanè ſingulorem hoc meretur, vel ex eô, quod Sorores Dn. Lic. NN. Profeſſ. N. à pluribus jam annis Maniaci, mihi retulerint, eundem quoque araneum aliquando per vomitum rejeciſſe, quod philtro ipſi dato tribuebant. *Vid. Sect. II. de Vomitu.*

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Lapid. laz. præp. ℈j.
♀. emet. gr. iij.
M. D. pro dosi.

* * *

℞. ⊕. depur. ʒiiß.
Extract. opii ℈ß.
M. F. Pulv. Div. in viij.
p. æ. D. S.
Pülverl. Morgends und Abends eines im ordentlichen Geträncke zu nehmen.

* * *

℞. Sanguinis Asinini
in furnô exsicc. & pf. ℥j.
Div. in 8. p. æ.
D. S. ut ante.

* * *

℞. ♋. fluv. calcin. ʒiij.
myrrh. pulverif.
rad. Gentian. pf. ana ʒj.
extr. opii gr. vi
M. Div. in 8. p. æ. S.
ut ante. D. in rabie canina.

* * *

℞. Empl. Norimb. ℥j.
Pulv. ♋. comb. ʒiß.
c. s. q. ♂. infus. lil. alb.
F. Empl.
Morsui can. rab. impon.

α. & ω.

℞. Vin. Helleb. alb. Lindenii
ʒj.
D. aliquoties manè.

* * *

℞. ⊕. depur.
Sacch. ♄. ana ℈ß.
camphoræ gr. vj.
M. D. bis de die.

* * *

℞. Torn. Sang. Asin.
manûs lat. & longit.
infund. in ▽.
anagall. fl. Phœn. ʒiij.
add. laud. op. gr. j.
M. D. indies bis,
continuando per 8. dies.

* * *

℞. Pulv. ♋. combust. ʒij.
rad. contrayerv. pf.
vincetox. pf. aa. ʒj.
Ther. coel. ℈ß.
M. Div. in p. æ.
D. S. Pülverlein / täglich 2. zu nehmen.

* * *

℞. ▽. anagall. fl. Phœn.
fl. hyperici ana ℥ij.
℞. bez. ʒiß.
facch. fyr. parum.
D. S. Wasser zum Pulver.

DE PHRENITIDE.

PHRENITIS est delirium cum febre summoque capitis dolore, ab inflammatione Meningum oriens.

- **ΦAINO'MENA**
  - IMMINENTE PHRENITIDE ægri, antea taciturni, fiunt garruli, crambem bis coctâ adferentes, corpus hinc inde moventes & inverecundè detegentes: Oculis fulgidis, mobilibus & qf. minacibus, præsentibus insimul vigiliis nimiis. Sub ipsâ verò PHRENITIDE furiunt insigniter, cum febri intensissimâ tantaque cephalalgiâ, ut caput semper attrectent crinesque sæpe evellant: Pulsant ad visum arteriæ temporales: Respiratio est anxiosa & interrupta, urina flammea, aut alba.
- **SUBJECTUM** est
  - Cerebrum ejusque dura Meninx, in PHRENITIDE.
  - Diaphragmatis venæ, φρένες dictæ, in PARAPHRENITIDE.
- **CAUSA**
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est
      - inflammatio
      - sphacelus
      - τȣ̃ ἐγκεφάλȣ.
    - *MATERIALIS* est
      - Sanguis in vasis stagnans, unde calor, rubor, dolor, ut in reliq. inflammationibus.
  - *REMOTA*
    - Temperamentum biliosum. Aer fervidus.
    - Potus nimis generosus & volatilis.
    - Evacuationes solitæ suppressæ, ira.
    - Febres acutæ &c.
- **PROGNOSIS**
  - Phrenitis vera acutissimum & periculosissimum malum est.
  - Paraphrenitis facilior curatu, cumprimis viribus constantibus.
  - Excrementis & urinâ albicantibus funesta.
- **CURATIO**
  - 1. Orgasmus sanguinis febrilis sistatur
    - V. S. largiore.
    - Clysteribus refrigerantibus.
    - Præcipitantib⁹ & Bezoard.
      - *DOMESTICIS*
        - Pulver. Bezoard.
        - cinnab.
        - alc. invert.
      - *OFFICINALIBUS*
        - Cinnab. ♁.
        - Pulv. bez. A.
        - Bez. ☽ri.
    - Acidis, ⦶ ∽. ⦶ ∽. ⊖ &c.
  - 2. Confusus ∽uum motus compescatur
    - Internis,
      - Emulsionibus papaverin. camphor.
      - Opiatis in incremento
    - Externis
      - Animal. viva discerpta imponendo.
      - Epithem. ex
        - succo ♋.
        - camphor.
        - ✠ & Opio.
      - Cataplasmata
        - Capiti
        - Plantis
        - pedum
        - adhibenda.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Notetur hîc Cautela, quam ex Bartholeto & Henrico ab Heer Practicis Novellis, inculcat Ettmüllerus, ne Ebrios pro phreniticis habeant suamque illîc turpitudinem & ignominiam curent.

II.

In Topicis externis vitentur nimiùm volatilia & odorata, ne motus spirituum augeatur.

RESOLUTIO

BINORUM THEMATUM INAUGURALIUM, ab Autore A. 1680. in Examine Rigoroso ventilata & hîc in gratiam Candidatorum OBSERV. & CONSILIORUM loco posita.

P. P.

QUod Themata ab AMPLISSIMA FACULTATE MEDICA mihi injuncta concernit, eorum I. arduam de SOMNO materiam spectat: Cujus naturam, subjectum & causas ut eò felicius prosequamur, considerandum primò, in quonam vigiliæ consistant, quo cognitô nullum est dubium, quin contraria juxta se posita magis elucescant. Constat autem vigilias in libero sensûs & motûs exercitio potissimum radicari, quô sufflaminato somnus nobis subrepere solet.

Somnus itaque nihil aliud est, quàm cessatio sensuum externorum, partim & sensûs communis motûsque spontanei, à spirituum animalium torpore, vel lassitudine oborta.

Subje-

Subjectum immediatum ſunt Spiritus animales, potiſſimum ii, qui organa ſenſuum externorum inhabitant.

Cauſa Proxima itidem ſunt ſpiritus aaimales, diverſo tamen reſpectu. Quâ ratione autem tempore ſomni ſe habeant, difficile & à priori impoſſibile explicatu eſt. A poſteriori verò eosdem quodammodò figi & obnubilari ſicque ad quietem componi, omnia illa probant, quæ ſomnum producunt, qualia ſunt 1. Quæ illorum quantitatem imminuunt. 2. Objectorum externorum defectus. 3. Opiata & narcotica &c. &c.

Jam à Somno ad Inſomnia. Quid enim Deliria aliud ſunt, quam vigilantium inſomnia? Inter varias autem Deliriorum ſpecies inpræſens ipſa

PHRENITIS

conſideranda erit: Ubi quoad nomen monendum eſſe duco longè aliam affectionem intellexiſſe Veteres ſub eodem, aliam Modernos. Priores ſiquidem inflammationem Diaphragmatis Phrenitidem vocabant: Inflammatio autem cerebri ipſis Sphacelismus audiebat, vid. Aph. L. Hipp. Sect. 6. Interim cum omnes inflammationes in methodo medendi conveniant, retineamus, ſi placet, communem ejus acceptionem, juxta quam, *Definitur*: quod ſit Delirium cum febre continuâ, acuta & intenſis vigilis, ab inordinatô & confuſô ♌-uum motu proveniens.

Subjectum immediatum Meninges: Mediatum cerebrum dicimus.

Cauſa Proxima formalis eſt inordinatus & confuſus ♌-uum motus & hinc introducta mentis aberratio: quam ſanguis nimium ebulliens, ut cauſa proxima materialis cauſari ſolet, quatenus in Meningibus inflammatis interceptus viam erumpendi quærit. *Cauſæ Remotiores* cum iis conveniunt,

niunt, quæ febb. acutas inferunt, aër æstuans, vina generosa, suppressiones mensium &c. &c.

Signa imminentis phrenitidis sunt garrulitas, corporis denudatio, aspectus ferox &c. Præsentis furor & dolor capitis acerbiss. & tantus, ut capillos evellere satagant &c.

In *Prognosi* Phrenitis vera Periculosissima, utplurimùm 3. vel 4. die jugulans: Meliores tamen tumultuosæ, quàm somnolenta & maligna.

In *Cura* partim ad febrem, partim ad furorem respiciendum. Illîc ebullitio M. S. est compescenda, eandem evacuando, & ejus stagnationem resolvendo: Hîc ♎ tuum motum figendo. Statim ergò V. S. larga administretur, si vires ferant, manum capiti imponendo, ut ex pulsu observetur, an eductio sufficiens sit, præmittendo, si opus, Clysterem. Abhinc eadem, quæ in febb. acutis dantur, conveniunt, bezoardica, ☿alia, ♁rea, acida: Succus ribium, gran. Serum lactis, ♎min. acidi, clyssi, ⊕. ☿atum, tamarindi. It. Camphorata; & hæc ratione prioris indicationis. Posterioris intuitu Opiata, sed circumspectè dentur. Præstant Emulsiones papaverinæ. Tandem & externa negligenda non sunt, cataplasmata & suppedanea ex herb. refrig. cum ✢. & carne cucurbitæ, capiti applicata. Alii animalia viva, Columbas, Gallinas, Hirundines, per medium dissecta, capiti raso applicant, quæ frigefacta statim removenda.

Hæc erant, quæ circa textus à Magnif. & Ampliss. Fac. Medicâ propositos annotanda duxi. Cùm verò non dubitem, quin in plurimis circa Deliriorũ resolutionem ipse deliraverim & exorbitâverim; hinc omnia curæ & censuræ Gratiosissimæ Facultatis Medicæ submitto, à cujus nutu, ut hactenus, ita & in præsens dependere amo.

FOR-

FORMULÆ.

℞. Pulv. bezoard. ʒiß.
Cinnab. ʒß.
Extr. opii gr. iij.
M. D. bis l. ter de die aliquot cultri cuspides, in ▽. rosarum.

℞. ♂. diaphor.
CC. sin. △. ana ʒj.
Cinnab. nat. præp. ℈j.
Extr. opii gr. IV.
M. F. Pulv.

℞. Tinct. bez. ʒiß.
∽'⊖. dulc. ʒß.
M. S. 50. Tropffen in ein Nössel vom ordentlichen Getränck.

℞. Ferment. acerrim. Mj.
✚. ros. ℥ß.
Flor. ros. p. iij.
⊕. ʒj.
M. F. Cataplasma ad plantas pedum.

* * *

℞. ▽. ros. ℥vj.
Ess. opii ʒij.
Croci ℈ß.
M. F. Epithema fronti sæpè admovendum.

α. & ω.

℞. Specif. Cephal. D. Mich. ℈ij.
Succin. præp. ℈j.
Sacch. ♄.
⊕. præp. ana ℈ß.
camphor. gr. iv.
M. D. S. Stillendes und kühlendes Pulver / auf 3mahl / im ordentlichen Getränck / zu nehmen.

℞. ▽. Nymphææ.
anagallid. ana ℥iß.
cran. hum. præp.
Bezoard. ☽. ana ʒß.
Ther. cœl. gr. iij.
Syrup. pap. alb. ʒvj.
M. D. pro tribus dosibus.

℞. Sem. cucurb. excort. ʒij.
pap. alb. ʒj.
c. s. q. ▽. anagallid.
F. Emulsio.
adde
bezoard. min. ʒj.
edulc. c. sacch. ros. M.

℞. Succ. ♋. fluv. cum ▽. sperm. ran. expr. ℥vj.
✚. lavendul. ℥ij.
Camphor. ℈ß.
Opii crud. gr. viij.
M. F. Epithem.

CAP. XI.
DE CONVULSIONE & CATALEPSI.

CONVULSIO est violenta fibrarum motricium contractio, ab illatu irritatione proveniens.

- *PHÆNOMENA*
  - IMMINENTIS sunt splendores & irides ob oculos versantes, insomnia ignea, tremor & subsultus tendinum. PRÆSENTIS: violenta partium concussio, in toto quidem corpore, cum sensuum ablatione & spumâ circa os in EPILEPSIA: Salvis autem sensibus & capite versus anteriora contractô in PROSTONO; versus posteriora in OPISTOTONO: Erectô, sed omninò rigido & inflexili capite in TETANO. Quodsi autem æger in eodem, quo prehendebatur, situ maneat, CATALEPSIS: Sin unum vel alterum tantùm membrum tendatur, SPASMUS, hicque in ore CYNICUS dicitur.
- *SUBIECTUM*
  - MORBI est
    - cerebrum,
    - systema nervosum
    - fibræ & musculi
    - in
      - Epilepsia & Convulſ. universalibus. clonicis
      - Convulſ. particularibus & tonicis
  - CAUS.
    - Cerebrum in Epilepsiâ essentiali.
    - Hypochondria, ventriculus & uterus in consensuali.
- *CAUSA PROXIMA*
  - FORMALIS est inflatio aut irritatio cerebri, aut musculorum indeque sublatum æquilibrium inter utrumque musculum antagonistam.
  - MATERIALIS sunt particulæ acres, acidæ, vermes, flatus.
- *CAUSÆ REMOTÆ* sunt
  - Tenerior textura nervorum & dispositio hæreditaria. Aer inclementior, frigidus. Cibus & potus acidi. Animi pathemata vehementiora. Dentitio difficilis, variolæ, passio hysterica, calculus. Læsiones nervorum & violentæ capitis contusiones.
- *PROGNOSIS:*
  - Convulsiones epilepticæ universales & hæreditariæ, ut & habituales, rarò vel nunquam curantur. Faciliores sunt convulſ. accidentales, cumprimis ante pubertatem, nisi post eandem durent. Facilimè curatu sunt Epilepsiæ per consensum, ut & convulsiones tonicæ, cumprimis recentes.
- *CURA.*
  - In PAROXYSMO æger excitandus, ut in Syncope.
  - EXTRA PAROXYSMUM causa irritans
    - 1. Evacuanda per
      - Vomitoria, etiam repetita & laxantia.
      - Cucurbit. & Caut.
        - actualia in bregmate
        - potentialia & vesicat.
    - 2. Specificis alteranda sive
      - *DOMESTICIS*
        - Pulv. cinnab. epil. in accident.
        - Visc. quercin. in habitual.
        - Eſſ. castor. & succin. in consensual.
        - ~ CC. ubique
      - *OFFICINALIBUS*
        - in Epilepſ. Habituali,
          - Rad. & Sem. Pœniæ.
          - ∇. epilept. Langii
          - Epil. *Conerd.*
          - Pulv. Marchion.
          - visc. coryl. quercin.
          - Syr. d. ste cor. *Pavon.*
        - in Accid.
          - Unicorn. fossil.
          - Specif. ceph. *D. Mich.*
          - 🜍. ☉. ☿. cinnab. ☿.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In excitandis aut curandis Epilepticis sternutatoria cautè adhibeantur, ne malum augeant, quod in puero Nobili vidi, qui ob insufflatum à Matre sternutatorium convulsus obiit.

II. Non minus in opiatis exhibendis cautione opus est, quæ nec intempestivè, nec excessivè exhibenda, cùm fatuitatem aut ad minimum stupiditatem causari valeant.

III. Si cranium humanum præscribendum, caveatur ab eo, quod Aromatarii subdolè è cœmeteriis petunt, quod nihil valet. Ab homine violentâ morte interemto petendum est, si quid efficere velis. *Vid. Museum Museorum, Tit. de Mum. human.*

OBSERVATIONES.

I.

Affectum convulsivum rarissimum Anno 1705. tempore æstivô observavi in Conjuge DN. Langii, Præfecti Elect. Palatini Türckheimensis. Corripiebatur eô, tempore graviditatis, ita ut in lectô jaceret absque ulla sensibilitate, ob linguam quasi fræno constrictam loqui non valens: Doloribus artuum & lancinationibus aliâs obnoxia; & quamvis linteis calidis fricata facilè ad se rediret, paroxysmus tamen sæpe recidivabat. Consultus transmisi Pil. aloëticas, Pulv. cinnabarinum & Astrum CC. (quod ♁. CC. summè volatilisatus est) quô aliquoties ad gutt. vij. cum sudore sumtô convaluit.

II.

Empiricus quidam Gissensis Epilepsias habituales & contumacissimas aliquoties curavit vomitoriis drasticis, ex flor. ♁. & pulvere quodam, è visco querno constante.

III.

CONSULTATIO DESUPER EPILEPSIA VIRGINIS PRINCIPALIS.

ILlustrissima quædam Principissa Virgo, annorum XVI. crine rubra, biliosa, lienis hepatisque obstructionibus ab ineunte primâ ætate hæreditariô vitio obnoxia, cibis lautis, vino & cerevisia enutrita, animi non adeò pacati, sed ad iram plus æquô facilis, evsarca & boni coloris, in Reginæ Daniæ Gynæceum delata ante bieñium benè se habuit. Ante 2. verò menses, præter omnem spem causamque manifestam, DEO sic volente, patitur convulsiones epilepticas, in ipsô novilunio atrocissimas, circa instans mensium tempus, succedente primô statim die vago delirio, cum risu, inordinatis gestibus, crebris alvi dejectionibus, lassitudine, virium lapsu & prolixis crebrisque lipothymiis, mensibus intereà alterô die copiosè fluentibus. Altero die malum ex parte remisit. Tertio verò die & seqq. iteratis vicibus adeò desæviit, ut adstantes & Regius Medicus præsens de reconvalescentiâ desperaverint. Haud ita pridem malum ita remisit, ut Epilepsia quidem manifesta amplius non appareret, nec deliria, convulsiones autem non penitus cessarent. Medicus Regius convulsionem uterinam dicit (verùm potius ab obstructione viscerum oritur) & selectissima quæque huc usque adhibuit & opposuit. Interim propter instantes filiæ dilectissimæ preces Parentes in animô habent eandem rhedâ in Patriam reducere, si consultum putent Clarissimi Viri. Unde quærunt:

1. An suadendum iter?
2. Quô tempore & quamprimùm instituendum?
3. An potius Medicus ex his oris illuc mittendus?

Dab. 12. Sept. 1650.

JOH. DANIEL HORSTIUS.

RESPON-

RESPONSUM,

D. GUILIELMI ERNESTI SCHEFFERI,

Phys. Francof.

AD (1.) Respondeo, morbus hic cùm oriatur ex intemperie viscerum, ac obstructione venarũ mesaraicarum, eundem nonisi obstructionibus sublatis,& acrimoniâ humorũ temperatâ tolli posse, quod præter interna fiet balneo ex capitibus & intestinis vervecis,vituli,aut ovium; & cùm ad naturam illius morbi accedat, quem Heidelbergenses olim, die Griebel-Kranckheit/singulari etiam tractatu editô, vocarunt: propterea ob inæquale autumnale tempus & magnam locorum distantiam iter suaderi nondum poterit, nisi morbus inducias det viresque constent. Quamvis regressus ad priorem & consuetum aërem diætamque optimè conveniret.

Ad (2.) Symptomatibus remittentibus viribusq; redeuntibus, ob desiderium Parentum, in rhedâ probè obturatâ, mutationem aëris & diætæ quamprimùm ante brumam instituat.

Ad (3.) Medicus sive ex his, sive ex aliis oris, sed expertus jungatur &c.

IV.

Affectus Catalepticus Comitissæ ab Eck, à DN. D. HEUGELIO

Ratisbonæ tractatus & descriptus, quo de & DN. D. GMELINUS consulebatur.

DIe vigesimo Februarii hujus anni, quæ erat Dominica Septuagesima, Illustrissima Domina Comes ab Eck, cùm sacris matutinis interfuisset, valetudine satis integra, vix finitâ concione,genis subito rubore turgescentibus,mox angustias persenti-

ſentiſcere cœpit & paulò poſt animo linqui, ore nonnihil contorto, ex quo ſaliva, uti lachryma ex oculis, ubertim profluebat. Sed cùm vicinarum adminiculo fulciretur, nę planè procideret, effectum eſt. Inde roborantibus aliquantum refecta medicamentis, paulatim ad ſe rediit, ita, ut corpus, licet ægrè, ſuſtineret, ſubjectisque opitulantium brachiis tandem templo exiret; domumque reveheretur. Reverſa domum & in lectum delata ſupina jacuit, diuque fomentis, rebusque ſpirituoſis perfricta incaleſcere non potuit. Præterquam enim quòd ſpiritus morbus reddidiſſet attonitos, frigusque ejus diei inſolitum cœli ſerenitas exacuerat, languebant non ſolùm omnia membra, ſed totum corpus, ſiqua erigebatur, labeſcebat. Ab initio verba quædam adhuc ediderat, mox & ſermo interceptus eſt; palpebræ etiam claudi, & oculi ſurſum revulſi tenebris involvi cœperant, ſucceſſit efflando ebrios imitata reſpiratio. Poſt aliquot horas, ubi aſſiduus excitantium remediorum uſus vim morbi fregerat, poſitis veſtimentis in alium perducta lectum, non ita multò poſt ipſa conſurrexit, per cubiculum ambulavit, ſed mente penitus alienatâ. Mox lecto recubantem ſtertor iterum invaſit: Ejus tamen diei veſperâ, cùm clyſter ex herbis cephalicis & calefacientibus injectus eſſet, non ſolùm confeſtim verba aliquot iterum connectere & proloqui potuit, ſed etiam ſtertor rareſcere deprehenſus eſt. Et hac ratione per conſecutam noctem mediam, modò morbus, modò vires, permutatis vicibus, invaluerunt. Pulſus interea erat obſcurus, languidus & vix repens, facies collapſa, naſus ſolito acutior. Ubi poſt vigiliam ſecundam clyſter denuò eſt injectus, multas fæces eduxit, ægramque inſigniter levavit. Ab eo enim tempore ſenſuum & loquelæ uſum recepit. Altero verò die de ingente capitis dolore conqueſta eſt, qui non ſolùm ſequentibus diebus ingraveſcebat, ſed ad diem viceſimum nonum perſeverabat. Quarto die acceſſit acutiſſimus dolor in regione oſſis ſacri, qui interdum

ad

ad crura, ſuras & tibias extendebatur, comite moleſtiſſimo teneſmo: neque minùs erat pertinax iſte dolor, cùm non niſi viceſimo primo die intervalla pateretur, & hoc demùm elapſo, modò mitior, modo aſperior rediret, teneſmus verò, cùm die decimo ſeptimo hæmorrhoides cœcæ prorupiſſent, quas dudum ardor circa os coccygis præſignificârat, admotis hirudinibus, brevi poſt ſolutus eſt. Alvus intereà erat ſegnior, ut balneis & clyſteribus ſemper debuerit ſolicitari, pulſus varius, modò paulatim inſurgebat, modò iterum deprimebatur. Die quinto febris putridæ, non omni malignitate immunis, acceſſum notavimus, eaque propter horrores in cute, quoties aëri exponebatur pars aliqua corporis, ad eryſipelatoſum ſtatum accedere videbantur. Malignitatē putredo & fœtor urinarũ, virium proſtratio, pulſuum debilitas, nigredo linguæ die vigeſimo ſexto ſuperveniens, ut & vaga paraphrenitis, ſatis arguebant. Poſt diem triceſimum nigredo linguæ paulatim diſparere cœpit. Cùm â die quarto ad diem decimum octavum noctes, paucis exceptis, ferè inſomnes transegiſſet, ob vehementiam doloris, hortatu Illuſtriſſimi Domini Mariti, pilulam unam Wildeganſianam deglutiit, eaque nocte horas duas conſopita jacuit. Quin & noctem alteram videbatur placidiùs exactura, cùm repentè erecta in latus ſiniſtrum incubuit, omnibus orbata ſenſibus, & toto corpore, non aliter, ac ſi vicina fato ſuo eſſet, perfrigeſcens: Excitata tamen remediis fortioribus, & propinato quodam pulvere fixo, ex auro & Mercurio, ſenſim calorem, ſenſusque reviviſcere vidimus, non ſine lætitia & ſpe futuræ ſalutis; quanquam apertis & fixis oculis, quos antea clauſerat, diu cataleptica extiterit, extenſo indice digito manûs dextræ, tanquam aliquid demonſtratura. Sed cùm paucis horis interjectis ſudor affatim prorupiſſet, quem ipſa videbatur hactenus ſtudioſè declinaſſe, omnia in meliora converſa ſunt. Omnium enim ſenſuum officiis iterum fungi poterat viresque ſenſim reſtaurabantur. Igitur ut

abhinc

abhinc sæpiùs sudaret, vel leni saltem rore quasi madesceret, curavimus, ita dolores omnes imminui, somnum naturalem succedere, viresque de die in diem hunc tricesimum tertium revigescere deprehendimus.

Dabam Ratisbonæ,
d. 14. Mart. Ao. 1698.

AMBROSIUS HEUGEL. D.

CONSILIUM MEDICUM
DN. D. GMELINI.

FUit aliquid in Illustrissima Patiente, Dominâ ab Eck, prout ex Historiâ morbi, tàm doctè & exquisitè â Celeberrimo Do. D. Heugelio descriptâ, patet, quod instar miasmatis maximè maligni, & præcipuè spiritibus animalib⁹ cum suis organis, singulari, non tàm figendi & congelandi, quàm turbandi atque irritandi, hinc & sanguinem aliosve succos & humores iisdem variisve aliis modis afficiendi facultate infesti, in subjecto forsitan jamdum, ob effluviorum, tempestate hac sinistrâ, cohibitionem, neglectamque transpirationem debitam, colluvie hinc humorum viscosiorum, variisque contrariis particulis impraegnata scatente, tot intulit pericula, singula, tamque dira, evincunt id symptomata. Non aliter ac sæpiùs talia in febribus, maximè malignis, quæ spiritus primariò & cerebrum, cum genere nervoso, satis truculenter, reliquos verò humores non nisi occultâ quasi nocendi vi, sine notabili effervescentia, aut fermentatione, affligere interdum solent, â Medicis quandoque observantur. Nec obstat diuturnitas hujus morbi, cùm non raro febres hujusmodi malignas, maximè cerebro & spiritibus tantoperè funestas in 40. usque dies dirissimis, præcipuè capitis symptomatis, protractas viderim, cumprimis, si sudationis ab initio, vel primis diebus

bus morbi fuerint neglectæ, ita ut Anno 1676. cùm in Ducatu Würtenbergico Marpaci ejusmodi febres tumultuarētur, plures ægros quartâ, quintâ, imò sextâ ab invasione morbi septimanâ, aliquot â lethargo, alios convulsionibus universalibus, multos apoplexiâ periisse demùm, ipse ego, Physicus ejus tùm temporis loci, expertus fuerim. Et hoc quidem maximè in iis, in quibus perfectioris criseos signa emāserunt. Eventū hîc cum Deo salutarem spero, ob apparentia criseos, præcipue, quæ ultimò per largiores sudationes optimâ cum euphoriâ facta, perfectioris indicia, adhucdum continuantia. Imò cùm ex Historia morbi, post tantos circa os sacrum dolores, hæmorrhoides, quanquam saltem cœcas, prorupisse, ex hirudinum applicatione tamen solutas, perciperem, spes exinde major affulgebat, quamvis priori & universaliori evacuationi criticæ magis fidendum. Modò ergo omnibus annitendum viribus, ut diaphoresis blandior conservetur, spiritus serenentur, placentur, corrigantur, roborentur &c. humores temperentur, â recrementis serosis, aliisve, blandissimâ tamen, si Natura non sufficeret, tractatione, liberentur, emendentur, coagulationes & stagnationes præcaveantur, dolores mitigentur, tensiones ac stricturæ fibrarum, aliæve qualescunque spasmodicæ afflictiones relaxentur, totique iterum Naturæ succurratur.

Quamdiu has nostras indicationes temperatissimis recuperare possumus medicamentis, atque conveniente ejusmodi diæta, omnia, quæ paulo fortiùs agunt, relegamus.

Hinc ex medicamentis Bezoardica mitissima, ex Lapide Bezoar Occidentali, Unic. fossili, Cornu Cervi Philos. præparat. specifico Antih. Poterii & similibus jungere cephalicis, præcipuè cinnabarinis, dando Pulverem Marchionis, antepilepticum mirabile Mynsichti &c. cum modicô castorei, si ferre posset Illustrissima

Hh Pati-

Patiens. Si â veſicatoriis abhorret, fonticulum alteri brachio applicari curarem, qui metum apoplexiæ aliorumque capitis ſymptomatum præcavere poſſet. Opiata parciſſimè atque rariſſimè ordinanda puto, ob non tàm ſpirituum, quàm ſanguinis factam ex tanto morbo penuriam,facillimamque ad fixationem & ſtagnationem,ejusmodi in morbis pluries obſervatam,inclinationem, & exinde conſequentes crebriores recidivas. Nec approbare poſſum diuturniorem atque crebriorem medicamentorum uſum, præcipuè ſi ſponte ſuâ Natura ſuas blandè foveret diaphoreſes, quin imò ex diæta, ſi noſtras ſimul adimplere poſſemus indicationes, e. g. ſi gelatinoſa ex ſucculentis oſſibus, utpote reſtaurantia,optimaqueBezoardica atq; Cephalica,ex amicabilioribus earundem virium herbis quandoque, vel viſco querno, radice pœoniæ &c. parata, ſimulque diluentia actu calida, appropriatis mixta, e. g. Infuſum Theæ, Betonicæ, non neglecto reliquo, qui ex culinis afferri poſſet, benigniore atque temperatiore apparatu, parciuſculè pro una vice, crebrioribusècontra vicibus,ſibi applicito, ſeligerentur, atque loco vini aliorumque ſpirituoſorum, vel etiam nimis frigidorum, ſaccharatorum,nimis acidiuſculorum,cerevisia tenuis probeq; defæcatæ, non poſthabitis inſimul reliquis ad ſex res non naturales appertinentibus, biberetur,ita firmior ſæpius conſequitur viriũ redintegratio.Potum,ſi ferre poſſet,ordinarium ex radiceChinæ & viſco querno, cereviſiæ, quanquam optimæ viſæ, quia, tàm facilè in ſtomacho noſtro aceſcit, anteponerem. Quid ratione Acidularum vel Thermarum, cum fructu forſitan futurâ æſtate uſurpandarum, ſentiendum ſit, Domini præſentes Medici pro ratione circumſtantiarum atque ſymptomatum judicabunt. Quibus meum, ſi ulterius poſtularetur, conſilium, rerum geſtarum porrò magis peritus, lubentiſſimè addam. Cæterum munus emunctorium & ſecretorium debitum,

tum, quantum possibile conservetur, si non sponte aperiantur, arte atque hirudinibus, quotiescunque ab ipsa Natura quasi postulatur, ad fluxum proritandæ sunt.

Dresdæ,
die 15. April. 1698.

D. J. G. GMELIN.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Pulv. cinnabarini Epil. ʒiß.
⊖. vol. CC. ℈j.
Extr. opii gr. v.
M. F. Pulv. pro v. dosibus.

* * *

℞. Essent. castor.
Spir. CC. ana ʒj.
M. D. g. xx. bis de die.

α. & ω.

℞. Visci querni leg. coll. ʒij.
Carbon. Tiliæ.
cran. hum. præp. ana ʒj.
cinnab. nat. sel. ʒß.
extr. opii ℈ß.
M. F. Pulv.
D. à ℈ß. ad ℈ij. bis de die.

* * *

℞. ▽. flor. Tiliæ ℥iij.
Spir. ⊕. antepil. Vel
Tinct. ♀. antepilept. Helv. ʒj.
syrup. de Pœon. ℥j.
M. S. Wasser zum Pulver.

℞. ▽.

* * *

℞. ▽. menth.
veron. c. vin. ana ℥iß.
🜍⊖*. ʒiß.
R. opii. ℈j.
sacch. syr. q. s. pro edulc.
M. D. cochleatim.

* * *

℞. Unguent. cathol. virid.
nervin. ana ℥ß.
🜔. expr. Nucist. ʒj.
M. F. Linin. contra spasmum.

* * *

℞. Essent. succini ʒiij.
🜍⊖*. ʒj.
M. D. S. Eusserlich auf den Wirbel und Rückgrad zu reiben.

DESCRIPTIO
R. ♀. *ANT-ATROPHO-ANTEPILEPT. D. Helvetii.*

℞. ⊕. ♀. ℥iiiß. ʒij.
⊖*. ℥iß. ʒiiß.
reduc in alcohol, fluant leni △. in ✠lo, agita spatula ligneâ, quousque materia ex viridi nigrescat, pulverisetur calidè in mortariô vitreo & cum 🜄R. ad emin. 2. digit. extrahe R. quam vulgo vocabant das blaue Olich / in leprâ, scorb. & epilepsiâ egregiam.

R. ♀. *LUNATICA Helvetii.*

℞. ⊕. ☽. per 🜍. ⊕. fact. & in ▽. com. crystallis. ʒij.
⊕. Cypr. opt. ℥j.
⊖*. pellucid. ʒvj.
Fluant in ✠lo, pulverisata prius, agita spatulâ lignea, donec abeant in pulv. brunnum, terantur calidè in mortario vitreo, & cum 🜄R. ad emin. 4. dig. extrahatur R. quam viridescentem graminis instar vocabant das grüne Olich.

℞. Axung. hum. ℥ß.
🜔. ♌. spicæ. ℈j.
M. D. S.
Eusserlich warm einzureiben.

DE CARDIALGIA ET ARDORE STOMACHI.

CARDIALGIA est dolor præcordiorum acerrimus, à violentâ stomachi vellicatione ortus,

- *PHÆNOMENA.* Conqueruntur ægri de angustiis & anxietatibus, quas exprimere vix possunt; Tristantur citra manifestam causam, dolent circa præcordia, ita ut ipsum cor aut stringi, aut comprimi existiment, idque in CARDIALGIA strictè dictâ; Rosionem autem sentiunt in CARDIOGMO; Quibus si intensissimum Patriæ desiderium jungatur, NOSTALGIA dicitur: Sæpissimè spina dorsi simul dolet, cum lipothymia, nausea, vertigine, corporis jactatione, quæ accedente tandem vomitu remittunt. Quodsi verò halitus quasi constrictivus ex inferioribus assurgat, ARDOR STOMACHI (der Sood) adesse dicitur.
- *SUBJECTUM* Utplurimum est sinistrum ventriculi orificium, rarò ipsum cor immediatè affligitur. In ardore tamen œsophagus quoque suos patitur manes.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* in cardialgiâ est vellicatio p.n. sinistri ventriculi orificii & quandoque cordis tensio: In ardore verò constrictio œsophagi.
    - *MATERIALIS* sunt
      - Cruditates in ventriculo,
      - Orgasmus sanguinis in obstr. mens. & motu nimio. Flatus & similia.
  - *REMOTA*
    - Esus fungorum, caseus antiq. potus acidi,
    - Malum hypoch. pass. hysterica, obstr. lochiorum, venena.
- *PROGNOSIS*
  - Terribilem magis, quàm periculosam dicit, exceptâ quæ à tensione cordis,
  - In delicatulis convulsiones timendæ,
  - In Febribus malignitatem denotat, ubi periculosa.
- *CURA*
  - IN PAROXYSMO dolorem sistit, per Carmin. & Anod.
    - *DOMESTIC.*
      - ▽. menth. ♁. ⊖. ✱. Ess. cast.
      - Pulv. epil. cinnab. extr. opii.
    - *PHARMACEUTICA*
      - Interna
        - ▽. chamom. ♁. carmin.
        - essent. cort. aur^ant. opii
        - specif. cephal. pulv. ♎. Wed.
      - Extern.
        - Clysteres carminat.
        - Empl. de Tacamah. de caranna.
  - EXTRA PAROXYSMUM
    - 1. Materiam pecc. evacuat, per
      - Vomitoria, vel laxantia, cumprimis Magnes. alb.
      - V. S. si à tens. cord. aut obstruct. mensium.
    - 2. Flatus discutit & stomachum confortat,
      - Internè per
        - carmin. si flatus
        - absorbent. si acidum
        - ⊖na, si viscidum
        - °°°sa, si acre
        - (peccaverin.)
      - Externè
        - Saccul. carmin.
        - Empl. de caranna,
        - Bals. stomach.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curanda cardialgia, si laxantia aut purgantia indicentur, opiata dosi concisâ misceantur, ne solùm irritando malum augeatur.

II. Propinatis absorbentibus, seu (ut audiunt) præcipitantibus, fugiantur acida, quæ cum prioribus ebulliendo malum augere valent, vid. obs. seq.

III. Ubi suspicio inflammationis, fugiantur Vomitoria.

OBSERVATIONES.

I.

Uxor Dn. Röderi, Cursorum Publicorum Magistri Gissensis, febre ardente laborans, ob insignem virium prostrationem sitimque immanem succo citri se consolabatur. Cùm verò inter alia confortantia Mag. perlarum illi præscriberetur, tanto circa præcordia ardore corripiebatur, ut nihil supra, idque toties, quoties cardiacum hauriebat. Dolorem hunc ex effervescentiâ acidi cum alcali subortum censens præscribo ▽. simpl. ex borragine & buglossâ, quibus incantamenti instar dolores illi sedati sunt.

II.

Ephorus Dn. Baronis de Gersdorf, die 28. Feb. Anno 1698. conquerebatur de insigni debilitate totius, anxietate & dolore capitis tensivô. Dicebat enim: Es ziehe ihm so etwas aus dem Magen in den Kopff / monstrans principium nervorum. Omnia per consensum ventriculi oriri suspicatus, dedi 1. Vomitorium ex ☿ Emet. & 2. paregoricum tempore nocturno. Alterô manè melius habenti præscripsi:

℞. Pulv. cachect. Quercet. ʒij.
Sacch. perlati ʒiß.
M.

Quotidie bis aliquot cultri cuspides sumendô convaluit.

CON-

CONSILIUM
DN. D. GMELINI
Archiat. Elect. Saxon.

P. P.

PEnes Dn. Zelleri Conjugem perpeſſi hactenus DOLORES ARTHRITICI & ſpaſmodica CARDIALGIA circa os ſtomachi ſiniſtrum acrimoniam acido-ſalſam in ſanguine & reliquis ſuccis occultatam arguunt, eaque de causâ optimè ſibi conſulit, quod ad eandem demulcendam, edulcorandam, reſolvendam & expellendam, tam balneando, quàm potando Thermis Embſenſibus uſa fuerit: quæ tantùm etiam præſtiterunt, ut alleviationem ſenſibilem in ſtomacho & artubus experiatur, quàm DEUS T. O. M. continuam eſſe jubeat. Quoniam verò quàm facilimè fieri poteſt, ut Natura ægræ, ad humorum acrimoniam ſummè inclinans, quàm minimâ occaſione rurſus corrumpi & ſalſis ejusmodi humoribus obrui poſſit, è re fuerit, ut in diætâ omnia nimis ſalita, acria, acida, viſcida, frigida, ſimiliter nimis calida, minus cocta & indigeſtibilia, ut & nimis pinguia eduliorum genera æquè ac potus ſubacidi, nimis dulces ſaccharo aut ſyrupis infecti, minus fermentati & novelli turbidiq; fugiantur. Idem dicendũ de medicamentis fortioribus & nimis irritantibus, purgantibus, vomitoriis, ut & vehementibus animi æquè ac corporis commotionibus, ira, mœrore, triſtitia: Aere itidem frigido, humido & turbido. Alvus, nî indies reſpondeat, ſuppoſitoriis vulgaribus, globulis moſchatis, vel & clyſteribus domeſticis, è binis tantùm ovorum vitellis, cochl. VI. olei lini, cochl. ß. ſalis & dimidio quartario juris carnis, decocti hordei, aut lactis conſtantibus, aperta ſervetur. Trudentibus ſe ſudoribus,

doribus, tegumentis & cochl. j. rob. sambuci promoveantur, sicque ubivis omnia, quæ ad exstirpandam aut enervandam acrimoniam & confortandum stomachum facere possunt, in tota vivendi ratione observentur. Huic scopo ad præservationem sub fine cujusque pastûs pulvis laudatus, præcipitans & stomachicus, tàm siccè, quàm in ∇. menthæ sumtus, inserviet, qui & de die, ubi dolores stomachici sentiuntur, pro curatione illorum sumi poterit: quô casu tamen, urgente cardialgiâ & si acrimonia excedens in abdomine colicam, in artubus lancinationes, in capite autem insignes dolores produxerit, sequentem probatissimum pulverem cephalico-stomachico- artheticum, singulis noctibus ante somnum, sumat, si dolores urgeant, etiam manè, in jusculo calido aut aqua menthæ sumendum, calidè se in lecto & quietè detinendo & abhinc sudando:

℞. Crystall. mont. præp.
Unicorn. foss.
Lap. bez. Occid.
Specif. ceph. M.
antih. Pot.
aa. ℨj
Balsam. de Peru
Extr. castor. ana
gr. viij.
⊖. vol. CC. ℈j.
ol. NM. expr. ℈ß.
dest. menth.
chamæm.
succin. ana.
g. viij.

Laud.

Laud. opiat. gr. iij.
M. F. Pulv. subtiliss.
& NB. impalpabilis
Div. in VIII. p. æ,
D. S. Pulvis Stomachico-Colico-Cephalico-Artheticus.

Urgentibus doloribus artuum & capitis simul juscula calida, nec multum salita, aut potum Thée & Coffi assumere & sudorem insequentem benè exspectare, linteis item calidis artus fricare & detergere expediet. Cardialgiâ verò, aut Colica insigniter affligente, ℴℴ. destill. chamomillæ g. x. in simili potu calido, horâ quavis tertiâ repetendo, ante prandium quidem, seu manè post supradictum pulverem & à meridie hora 3. tantundem sumere posset, abdomini fomenta calida & placentas aromaticas contritas, vel & crustam panis, unà c. cinnamom. caryoph. macere, nuc. mosch. &c. in V. & vini Malv. ana decocta, juxta clysteres supradictos (sed sine ⊖) continuè applicando.

Filiam virginem CACHEXIA ICTERICA infestat, à succis acidis & viscidis, bile acido-acri hujusque obstructione scaturiens; quapropter pulvere nuper transmisso nigrô anticachectico, ex Fulig. Diaphoretico ♂. D. Lud. Rad. Aron. Specif. antihect. Pot. Irid. Flor. &c. constant, & à D. D. Screctâ, tanquã autore ejus, Specificum Antatrophum dicto, per aliquod adhuc temporis spatium curam continuare & omnibus diebus manè, sub egressu è lecto, à meridie horâ 4. & vesperi sub ingressum lecti tantum, quantum 2. vel 3. cultri cuspidibus capi potest, dare poterunt, fugienda simul acida, salsa, frixa, fructus arboreos & diætam laudabilem servando. DEUS ex alto benedicat omnibus.

D. in Thermis Embsensibus,
d. 9. Jun. 1700.

JOHANN GEORG GMELIN, D.

IV.

CONSILIUM
D. D. FRIDERICI HOFFMANNI,
Arch. Reg. Pruss. & P. P. Hall.

EXTRACT.
è literis Dn. Lic. Fabritii, *Archiatr. Hass.* *Butisbaco d. 21. Oct. 1702. ad me datis.*

D. Hoffmannus hic locorum adhuc inter ſpem & metum verſatur, mox res ejus ſereniores apparent, mox recidivam patitur. Præterlapsô die Lunæ D. D. HOFFMANNUS Hallenſis in tranſitu Eum viſitabat Eundemque certiorem reddebat, quod extra periculum verſaretur, exiſtimans bilem nimis acrem, quæ vitio hepatis à ſanguine ſeparari non poſſet, motus ejusmodi ſpaſmodicos efficere, unde circulatio impediretur & conſequenter CARDIALGIÆ, DEBILITATES virium &c. ſequerentur. Commendabat hunc in finem decoctum ex rad. & herbis mucilaginoſis, inſtar infuſ. Thee uſurpandum. It. Tinct. ♀ extractis quibusdam amaris permixtam & tandem Pulv. ex præcipitantibus, cum arcano duplicatô, ♉. ♂. cachect. interdicens omnia ſalia volatilia. Econtra

DN. D. HERTIUS

contrariam prorſus ſententiam fovet, ſuſtinendo M. S. nimis tenacem, viſcidam & quaſi vappidam eſſe; eaque de cauſâ commendans volatilia & cumprimis ſtomachica, v. g. Eſſent. ſtomach. Wedelii, Elix. cathol. Geilfuſ. Elix. polychreſt. & ſimilia,

lia, ad amurcam viſcidam hypochondriacam attenuandam & educendam. It. Pilulas ex Extract. abſinthii, centaur minor. Myrrha, Extr. Rhabarb. & Gummatibus reſolventibus, interdum ſumendas, juxta cum cerevisia medicatâ per Rad. Valerian. Polypod. Herb. Salviæ, Ceterach, Cortic. citri & ſimilia aperientia &c.

De cætero Duciſſa Hilperhuſana Erpaci nuper Principem Juventutis eſt enixa, ſed paulò poſt in puerperio mortua. Suſpicantur nonnulli Medicum, quem vocaverat, Sympatheticum curis ſuis famoſis in causâ eſſe, de quô judicent, quibus res intimius cognita eſt.

E. T.

Officioſiſſimus

Jacob Fabritius, L

FORMULÆ.

℞. ▽. menth. ℥iij.
cinnam. ʒij.
Ess. castor. ʒiß.
Extr. opii gr. iij.
Sacch. Syrup. ℥ß. M.

*
* *

℞. Pulv. Epilept. n. ʒj.
Extr. opii, gr. iij. M.
Div. in 3. p. æ.

*
* *

℞. Rad. angel. ℥j.
Herb. menth.
cham. c. fl. aa. Mij.
Sem. anis.
fœnicul. aa. ʒij.
⊖♀. ʒß.
Coq. in s. q. ▽. simpl.
Col. ℞. lib. ℥xij.
add. vit. ov. Nj.
☍. anis. ♌. ℈ß.
M. F. Clyst.
inj. tepide. Vel
adhibeatur Clyster Tabacinus.

*
* *

℞. Tacamahac. q. v.
Liq. in cochl. sup. △.
induc
super alutam &
appl. scrob. cord.
impon. later. candefactum.

℞. ▽. chamom.
menth.
meliss. aa. ℥j.
Ess. castor.
cort. aur.
ana ʒj.
Ther. cœlest. gr. v.
Syr. cort. aurant.
ʒvj.
M.
D. cochleatim.

T * 3

℞. Specif. cephal. D. Mich.
ʒj.
⊖. vol. CC. ℈j.
Laud. opiat.
gr. iij.
M. D. in 3. p. æ.
D. cum vehic. conven.

*
* *

℞. Extract. Theriacal.
℈j.
Laud. opiat.
gr. ij.
M. F. Pil. n. XIII.
pro duabus dosibus

CAP. XIII.

CAP. XIII.
DE MALO HYPOCHONDRIACO, COLICA ET ILEO.

MALUM HYPOCHONDR. est dolor obtusus, sub costis spuriis ab humoribus acido-viscidis oriens.

- *PHÆNOMENA.*
  - Dolor adest abdomen constringens & quasi terebrans & quidem circa ambitum in COLICA, nisi hæc sit convulsiva & scorbutica, quæ, ut ILEOS, ventris medietatem magis occupat: HYPOCHONDRIACUS autē DOLOR (reliquis obtusior) intra costas nothas urget. Accedit vomitus stercore*, tensio abdominis & syncope in iliacis ; Ubique alvus simul obstructa est, sequente sæpe contracturâ, aut Paresi post Colicam.
- *SUBJECTUM*
  - Sunt intestina cum Mesenterio.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est irritatio & elater intestinorum inversus.
    - *MATERIALIS* sunt Humores acido viscidi in Malo Hypochondriaco.
      - Scybala incarcerata in Ileô & Colicâ humorosa.
      - Flatus, in Colicâ flatulenta.
      - Subingressus intestinorum.
  - *REMOTA*
    - Aer nebulosus & corrosivus, unde Colica Pictonum.
    - Cibi acres, flatul. Potus acid. Vinum lithargyr. adulter.
    - Hernia, Scorbutus, Nephritis.
- PROGNOSIS.
  - Colica flatul. aut stercorea non adeo periculosa; pejor convulsiva, in paresin facilè abiens.
  - Ileos omnis periculosus, magis autem ab inflammatione, maximè cum gangrænâ aut singultu.
  - Malum hypochondriacum molestum magis, quàm funestum.
- *CURATIO*
  - VULGARIS
    - 1. Causam eliminat per
      - Vomit. & Laxant. in Malo Hypoch.
      - Clysteres, in Colica & Ileô.
      - ☿. glob. plumb. zelotomiam in Ileô.
    - 2. Dolor sistit per Carminat. absorb. & opiata
      - DOMEST.
        - Fistul. Tab. pulver.
        - Theriac. nostr.
        - Essent. castor.
      - OFFICINALIA
        - Ess. Carmin. Wed.
        - ~. carminat.
        - ℴℴ. cumin. opiat.
    - 3. Tonum visc. & M. S. confortat per
      - ♂alia, acidulas &c. in Hypoch.
      - antiscorb. in col. convulsivâ.
      - balsamica, equitationem &c.
  - NOVA *Sydenhamii* fit per ⊖. absinth. ▽. menth. & laxantia.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In Hypochondriacis curandis cavendum à purgantibus fortioribus drasticis, quæ si non valdè noceant, nihil tamen efficiunt, quùm sennata & blanda laxantia subjecta hæc facilimè econtra moveant.

II. In Colica vomitoria aut nunquam, aut cautissimè propinentur, ne in passionem iliacam degeneret.

III. In Passione Iliacâ fugiantur omnia purgantia, etiam leniora, per os exhibita, cùm motum intestinorum inversum augere possint.

IV. Fugiantur quoque opiata, si suspicio inflammationis adsit, aliâs gangræna & sphacelus intestinorum pertimescenda sunt.

I. OBSERVATIO. DN. D. SCHEFFERI, *de curato Iliaco.*

Miles quidam Geislingensis incidit in vehementissimum abdominis dolorem, in quo circa umbilicum omnia instar chordæ tensa erant, vomitu tertio die accedente, alvo contumacissimè obstructâ. Præscripsi seq. potionem laxantem: ℞. ▽. chamom. ℅. amygd. dulc. ana ℥iß. Elect. bened. lax. diaphœnic. ana ʒiij. mellis ros. sol. ℥j. M. sed semel tantùm dejecit. Circa vesperam præscripsi hoc Enema: ℞. Rad. alth. lil. alb. ana ʒvj. Herb. malv. Mercur. viol. veron. flor. samb. chamom. melilot. ana. mß. sem. lini, fœnugr. carui aa. ℥ß. carthami ℥vj. prun. n. vij. M. Decoct. col. ℥x. add. Elect. bened. lax. mell. ros. sol. aa. ʒvj. ℅. viol. rub. chamom. aa. ℥j. ⊕. ʒß. M. Inde dolor nonnihil sedatus & 3. dejicit, verùm ingruente iterum dolore repetitus clyster, adjecto El. diacathol. ℥j. ab hoc sæpius dejecit, cum levamine. Dolore verò adhuc quodammodò instante, ad somnum provocandum ℞. Sem. cydon. psyllii ana ℥ß. anethi ʒij. 4. frig. maj. rec. ʒj. papav. ʒiß. F. c. ▽. Decoct. quod

quod benè contulit, reliquiis solô decocto chamomillæ sublatis.

II.

CONSILIUM

B. D. GMELINI, Arch. Elect. Saxon. P. P.

COnsideratis omnibus ac singulis symptomatibus & circumstantiis affectûs, Illustrissimam DN. Comitem NN. affligentis, nihil aliud reperio, quàm tot ejus molestias, dolores & invaletudines sub MALO HYPOCHONDRIACO militare: cujus præcipuum & satis contumax φαινόμενον est dolor & incommodum in Hypochondrio sinistro, tanquam liene putatitiô, tot inflationibus, distensionibus, cardialgiis & ructibus stipatum; è quibus & reliquis symptomatibus elucescit, inde simul cerebrum & genus nervosum, cum spiritibus, procul dubio affecta esse, quoniam caput & nervi internarum æquè ac externarum partium tot dolorosis & spasmodicis tensionibus, vellicationibus & crispationibus tentantur & Illustr. Excellentiam Suam simul stupor aliqualis, frigus molestum & ἀναισθησία manuum pedumve toties exercent. Annon simul animus exindè plus, quàm expedit, compatiatur, & quæ hîc occurrunt afflictiones, eundem ad nocivas tandemque periculosas cogitationes & profundas meditationes applicent, Ejus proprio & ab omnibus præjudiciis liberato prius judicio relinquo.

Totius ergo mali causam ὀφθαλμοφανερῶς invenio & existimo serum sanguinis, quod ex diætâ minus laudabili, sub itineribus, in & per tot regiones exteras, ab Illustr. V. Excellentiâ susceptis, defatigationibus variis, frigore inclementiori, variis in motibus animi & corporis excessibus, cumprimis & ♀ &c. non tantùm plus justô auctum, sed & acribus, acidis, salsis, facile fermen-

mentescibilibus & heterogeneis particulis impraegnatum, unà cum reliquis succis & fermentis, simili forte vitio infectis, cerebrum, jamdum debilitatum, partes nervosas, membranas, ligamenta & tandem istos spiritus animales (à primô ortu & hæreditario jamdum summè activos, volatiles & per affectus animi facilimè turbabiles & afficibiles) irritare, vellicare & turbare potuit. Omnes hæ degenerationes in Excell. Suæ sero reliquisque succis, cerebro, systemate nervosô & spiritibus animalibus clarè se manifestant, cumprimis, si causas antecedentes & procatarcticas consideraverimus: Siquidem hîc primò se trudunt varia eaque vehementia in itineribus & alibi instituta exercitia, equitatio, saltatio, dimicationes palæstricæ, lusus pilæ, ♀ &c. dum procul dubio post corporis incalescentias, sitim & sudorem, frictiones calidæ non tantùm intermissæ, sed & omnis sudor in corpore aut frigidus redditus, aut prorsus retropulsus: Imò sub premente siti potus fortè frigidi & contrarii ingurgitati fuêrunt. Accedunt reliqui excessus in communi vitâ, variæ Naturæ & temperamenti permutationes in Italia, Gallia, Belgio, Anglia, &c. Climata illi adversa, aer mox nimis calidus & siccus, mox nimis humidus & frigidus; Cibi varii, mox ad gustum & palatum non parati, mox crudi minusque cocti, acidi, salsi, fumo indurati & vel sexcentis particulis conditi sæpeque nocivi: Potus varii, mox nimis calidi & spirituosi, mox nimis frigidi & glacie refrigerati, recentes, turbidi minusque fermentati, imò & acidi, aut insalubres aliæque innumeræ, in diæta alias necessariæ, regulæ minus observatæ. Omnia hæc ventriculi fermentum in sua crasi primùm læserunt, nimiò acore infecêrunt aliaque ratione virtutem ejus solutivo-chylificativam turbârunt & consequenter, imò & immediatè, sine præviâ stomachi læsione, reliquos succos, sanguinem, cumprimis hujus serum & spiritus animales acrimonia, acore, salsedine & aquositate p. n. infecêrunt, ad fermentationem majorem disposuêrunt, debilitârunt & minus

spiri-

ſpirituoſa reddiderunt. Non potuit ergò non effectus illorum tandem ſe manifeſtare, eoque facilius, quòd antedictæ ex parte cauſæ, ex parte quoque & præcipuè immane frigus, tempore hybernô ſuſceptum, & deambulationes in nive profunda, ſæpe per integrum diem peractæ, caput, nervos & artus debilitarint admodùm. Speciatim autem fermenti ſtomachici degenerationi muriaticæ & plùs minus acidæ adſcribenda ſunt non tantùm ſymptomata appetitus (qui licet ob acidum utplurimùm remanſerit, facile tamen ob bilis acredinem quandoque proſtratus fuit) ſed & reliqua circa ventriculi confinia. Eructationes enim acidæ, acres, amaræ, quandoque & prorſus inſipidæ, cum inflationibus &c. revera in ſtomacho & reliquis cavitatibus inteſtinorum radicantur, cumprimis in ſiniſtro latere: non quòd è liene proficiſcantur, cujus conformatio & textura illarum prorſus capax non eſt, ſed in inteſtino colo focus illarum dicendus & judicandus eſt. Quamprimum enim effervecentiæ contrariæ & fermentationes illic oriuntur, flatusque inde geniti, ob renitentiam flexuræ coli, quaſi incarcerantur, non tantùm putatitius ille lienis tumor, dolor, tenſio aliique motus ſpaſmodici circa illam regionem oriuntur, ſed & motus naturalis diaphragmatis, ad reſpirationem valdè neceſſarius, impeditur, unde inſignes cardialgiæ, reſpiratio anguſta & ſimilia oriuntur: ſub quorum curſu non poſſunt non ſimul penes Excellentiam Suam ſpiritus animales ſimul turbari, cerebrum, nervi aliæque partes ſenſibiles & nervoſæ irritari, vellicari, premi, influxus ſpirituum in organa hæc ſufflaminari, aut violenter nimis impelli illique aliis, vix exprimendis modis, obtenebrari, lædi, debilitari atque affici. Varii capitis dolores, tenſivi, fixi, pungitivi, cumprimis in ſiniſtro latere (ubi ob majorem, ex animi mœrore ortâ, debilitatem hemicrania, aut potius clavus reſidet) ab humoribus acidis, acribus & ſeroſis eò, ut & in artus extremos, brachia, crura, manus & pedes (utpote quorum extremitates à frigore externo

magis læſæ ſunt) depoſitis, interdum tamen à fixatione & aliquali corruptione ſpirituum animalium oriuntur, accedente cumprimis inſigni illorum exhauſtione, per vehementes animi & corporis motiones, poſt venationes, equitationes, curſitationes nimis validas, penetrantes & altas locutiones, clamores, continuas meditationes, ſpeculationes in multam noctem tractas, agrypnias, Venerem immodicam &c. unde partim dolores obtuſi, debilitatio levior, ligatio (ut putatur) linguæ, ſubinde loquelam impediens, partim imminuta ſenſatio, ἀναισθησία, aut ſtupor in artubus, cumprimis manibus &c. ſcaturiunt. Licet autem ex hactenus deductis ſatis eluceſcat, cauſam contumacis hujus affectus profundas radices egiſſe, hoc tamen quàm maximè deplorandum eſt, Illuſtriſſ. S. Excellentiam his vel aliis accidentibus ingruentibus in tantas ſtatim anguſtias conjici metuque mali gravioris periculique appoplexiæ, convulſionum aliorumque morborum majorum ſtatim percelli: quô ipſô vires adhuc reſiduæ ſpiritusque ad curam à Nobis ſuſcipiendam ſummopere neceſſarii, per continuas & indeſinentes meditationes ſubtrahuntur, diſſipantur, conſumuntur, turbantur & debilitantur, ſanguis in p. n. efferveſcentias, phlogoſes, ſudores immodicos & ulteriores cordis anguſtias præcipitatur, adeò quidem, ut, niſi moderatio hîc interponatur, hoc ipſô magis, quàm prioribus rationibus vi quadam majus infortunium & anguſtia conciliari poſſit; dum econtrà, ſi Excell. S. Illuſtr. affectum hunc à Deo impoſitum majori, quàm factum, patientiâ ſuſtineret, non nimis ſcrupuloſe de eô judicaret, ſed ut omnia, ita cumprimis hoc prius DEO, abhinc verò fideliſſimis & humilimis ſuis ſervis, Cubiculari aliisque hactenus conſultis & hâc in re optimè fundatis Medicis committeret, curæ illorum & diætæ exactiſſimè præſcriptæ morem gereret, nullus meherclè, dubitarem, Excell. S. citiſſimum mali relevamen, imò plenariam tandem reconvaleſcentiam experturam

eſſe.

esse. Tantum enim bonitatis in Excell. S. adhuc reperimus, quô curationem feliciſſimam & plenariam in integrum reſtitutionem D. B, nobis promittimus: cùm natura ejus adhuc valida medicamenta haud invitè & bono cum effectu admittat, appetitus mediocris, alvus indies obediens, ſomnus naturalis, urina bona, pulſus æqualis ac fortis, ingenium acutum, & ætas vigoroſa XXX. annorum adhuc adſint; è contra palpitatio cordis, tremor, aſthma continuum, animi deliquia, obſtructiones alvi, convulſiones inſigniores, vertigo, agrypnia, vomitus aliaque aliis moleſta ſymptomata hîc prorſus exulent. Acquieſcat igitur Excellentia Sua hoc, quicquid revera adhuc reſtat, boni probè penſitare & curare, quô ex adverſo inſuper habitô propria Ejus præcipitatio in ſiniſtram aut hactenus obſervatorum, aut ſecutorum accidentium, curationem longè periculoſiora proh dolor! minari videtur. Profectò, ſi Excell. S. clementiſſimè nos audiret & curam æquè ac diætam eò dirigeret, ut utrobique nimis acre, acidum, ſalſum & exceſſivum ſerum edulcoretur, corrigatur, leniter educatur: Fermenta activa reddantur: Efferveſcentiæ p. n. compeſcantur: Flatus diſcutiantur: Spiritus partim reſtaurentur, partim demulceantur & ſopiantur, genuinus & naturalis illorum influxus reſtauretur & conſervetur: Dolores, ubicunque etiam afflixerint, ſopiantur: Cerebrum tandem, nervi, artus & reliqua viſcera roborentur; brevi omnia in priſtinum eumque naturalem ſtatum vindicari poſſent. Hoc tantùm è re & ſummè proficuum, imò neceſſarium erit, ut Excell. S. ſimul operam ſuam contribuat, animum ad tranquillitatem componat, paroxyſmos ſubinde ingruentes patienter ſuſtineat & (quùm ſymptomata, quotquot hactenus incommodârunt, reverà ne minimum quidem periculum & ne tunc quidem, dum quam maximè adaucta fuerunt, conjunctû habuere, multò minus, ſub ætate hâc, talibusque circumſtantiis, cauſari ac inferre poſſunt) ſupervacaneas illas cordis anguſtias indies imminuat,

 imò

imò, si possibile, prorsus ex animo excutiat, de cætero autem post DEUM Excell. S. curam omnium humilimo nostro & fidelissimo consilio relinquat, utendo è contra & applicando sibi omnia sequentem in modum: Quibus summus ille DEUS clementissima suâ gratiâ benedicere velit! Quoniam nempe tantum momentum in legitimâ diætâ Excell. S. situm est, non displicebit omnia ea, quæ supra causis symptomatum recensitorum annumerata fuerunt, cibos sc. & potus nocivos, cumprimis autem vehementes & excessivas tàm animi, quàm corporis commotiones, ♀, aerem frigidum, obstructiones alvi, confusionem ordinis in cibo potuque sumendo, somnum & vigilias nimias summoperè evitare. Econtra paucis, sed probè digestibilibus & chylum laudabilem ministrantibus temperatisque cibis, qui gratis aromatibus herbisque, cinnamomo sc. caryophyllis, macere, corticibus citri & aurantiorum (rejectâ aciditate interiori nocivâ) thymo, majorana, roremarino, salviâ, acetosa, petroselino, cochlearia, seleri & quasi balsamo conditi sint, utatur. Tales autem sunt carnes juniorum animalium, quammaximè ferinæ, succulento modô, attamen penitus probeque assatæ, pisces nec mucosi nec pingues, sed carnem spinosam habentes, olera diu probeque cocta, ova sorbilia, rejectis lacticiniis flatulentis aliisque in butyro frixis durioribus massis farinaceis. Potui inserviat vinum vetustum, minus acutum aut acidum, aquæ panatæ, aut seq. potui ordinario mistum:

℞. Rad. Chin.
Lign. sassafr.
Visci quercini
cinnamom. ana ℥ij.
cort. citr. recent. n. j.
Coq. in ▽. Font. lib. viij. ad consumpt. lib. j,
col. D.

S. Potus ordinarius pro lubitu sumendus.

Adhæc

Adhæc eligatur, quantum fieri potest, aër temperatus, & ſi mile hypocauſtum. Alvus, ſi obſtructa ſit, aliquot globulis moſchatis ſollicitetur, aut & ſuppoſitorio butyro illito officii ſui admoneatur; id quod & clyſtere ſimpliciſſimo, è 2. vitellis ovorum, ☍ lini cochl. vj. & quartario minori decoct. hordei aut carnis & cochl. j. ſalis facto & applicatô fieri poterit. Tandem, uti neceſſarium & æquum eſt, ut nocte præſente absque curis nimiis, inanique metu debito & ordinariô tempore, circa horam X. circiter, cubitum eamus & ſecurè obdormiſcamus, ita manè horâ 7. aut ad minimum 8. rurſus de lecto ſurgamus, oportet. Quodſi verò nullus, parcus, vel & turbatus variisque inſomniis terrificis ſomnus adſit, alternatim ſeqq. remedia ſumantur:

Una ſc. vice ſequens emulſio probè concuſſa ante ſomnum:

℞. Sem. cucum.
cucurb. n. excortic.
melon. exc. ana ʒiiß.
pap. alb. ʒij.
amygdal. dulc. exc. ʒß.
Add. ſpecif. cephal. Mich. ℈ß.
ocul: ♋. præp. ℈j.

∇. flor. Nymph.
roſar.
tiliæ.
ceraſor. nig. aa. ℥iß.
F. l. a. Emulſio
Antihect. pot. ℈ß.
Conf. alkerm. parùm.
M.

Alterâ verò nocte de his pilulis confortantibus & ſomniferis n. VI. ad VIII. in cochl. aliquot ſyrup. pap. errat. aut tinct. ejus, vel & diacod. crocat. Mynſ.

℞. MP. Ther. cœleſt. ℈ß.
Extr. papav. (compoſ. ex ſucco capit. pap. alb. hortenſ. præmat. atque R. pap. errat. ſummè ſaturata) ʒß.
Croci ℈ß.
Caſtor.
Lign. al. ana gr. v.
M. F. Pil. deaurentur.

 Quid

Quod verò reliquam curam attinet, pergatur in usu acidularum hujus loci; & licet interdum hoc vel illud symptoma adversum sub illarum potione se trudat, non statim id terrere debet E. V. sed prout præsenti DN. Archiatro commodum videbitur, aut pro more hactenus recepto frigidæ, aut in aquâ calida, prius tepefectæ assumantur, ac summa dosis ad minimum per 14. dies continuetur, externè regionem stomachi, cumprimis & nucham & tempora, sequenti Balsamo universali inungendo:

℞. ℴℴ. NM. expreſſ. ℥ß.	ℴℴ. deſt. lavend.	ℴℴ. d. cinnam.
deſtill. major.	thymi.	macer.
menth.	cortic. aur.	abſinth.
roriſm.	aniſi	galang.
ſalviæ	caryoph.	zedoar.
ſuccini	rutæ	origani
		ſerpill. aa. g. x.

c. Balſ. de Peru M. exacte D. ad Pyxidem.

Sub fine prandii, aut cœnæ, nunquam, non tantum de tragæâ sequenti sumatur, quantum 4. cultri cuspidibus capi potest, & quidem in frusto panis tosti, vino secco, aut alio generoso potu madefacto:

℞. Pulv. analept. fr. c. m. ʒij.
Flaved. ext. cort. aurant. ʒj.
Tunic. Gallin. ventr. ʒij.
Diaphor ♂. D. Lud. secundum desc. primæ Edit. ʒß.
Antih. Pot.
Ocul. ♋.
Corall. rubr. præp.
CC. Phil. præp. ana ʒij.
Trag. arom. Off. ℥ij.
ℴℴ. NM. expr. ℈ß.
Sacch. perlat. ℥ß.
M. Exactiſſ. D. ad ſcatulam.

Quæ

Quæ posteriora bina remedia annuatim sæpius, quoties molestiæ quædam circa ventriculum, caput & genus nervosum sentiuntur, repeti possent. Tandem sub doseos acidularum imminutione Excell. S. aliquot vicibus, alternis scil. diebus, aut etiam interpositis, horis antemeridianis, post acidularum potum (in quo indies bina vitra decurtanda, ultimis autem duobus, aut tribus vitris tamdiu adhuc continuandum, quamdiu fervor æstivus durat, non tantùm hîc aut alibi, sed in proprio Ejus castro) Thermis Berstadiensibus (vulgò das Schlangenbad dictis) & quidem in ipso scaturiginis loco, insidere poterit, ubi non statim molestia quævis pro malo & sinistro thermarum effectu habenda est, de quo præsens Medicus optimè judicari poterit. Insessus autem x. vel xII. esse poterunt, incipiendo à quarta horæ parte & adscendendo ad integram horam, alternis diebus continuando. Quodsi verò angustiæ quædam, aut alia symptomata adversa observentur, præstabit ab illis prorsus abstinere & post curam hanc acidularum absolutam adhuc per quatuor septimanas, singulis horis matutinis, adhuc vitra quædam acidularum sumere, maritando illis solum balsamum universale supradictum, cum tragæâ stomachicâ; & si abhinc Excell. S. non penitus à symptomatibus hactenus affligentibus, cumprimis cephalalgiâ, nervorum & artuum doloribus, liberata fuerit, acquiescat clementissimè singulis diebus manè, vesperi hora 4. & noctu ante decubitum (ubi somno deficiente emulsio supradicta, aut pilulæ, loco pulveris, usurpanda essent) de pulvere nervino & viscerali sequenti ℈j. cultri cuspides plenarias in aqua menthæ & aquâ cerasorum nigrorum ana assumere:

℞. Pulv

℞. Pulv. March.
anal. frig. M.
antepil. mir. M.
vel
ſpecif. ceph. M.
Corn. Alcis
Rhinoc. ana ʒij.
Diaph. ♂. Lud. ℥ß.
Specif. antiheƈt. P. ʒiij,
Balſ. de Peru ℈ß.
apopl.
℘. NM. expr. ana. g. v.
Elæoſacch. cinnam.
lavend. aa. ʒj.
Ambr. gr. vj.
Moſchi gr. j.
Sacch. Perlati ℥j. ʒij.
Fol. ☉.
☽. ana n. vj.
Ægagropil. ver. ʒj.
M. exaƈtiſſ.
D. ad ſcat. S.
Pulvis Nerv. & viſceralis.

Horâ abhinc elapſâ aut juſculum caponis, aut & tempore matutinô decoƈtum Thee, cui ſubinde folia aliquot ſalviæ, aut betonicæ addenda : veſperi verò, horâ V. decoƈtum ſeu infuſum Coffi ſumat : quod ſimiliter horâ ante prandium fieri poterit. Quoties autem Excell. S. debilitatio aliqua aut deliquium corripuerit (ubi partes extremæ linteis calidis probè fricandæ ac ⊖ vol. ſiccum aliaque penetrantes ſpirituoſi liquores naribus applicanda) de ſequenti ſpiritu balſamico 60. guttæ in vinô aut aquæ cinnamomi ſumendæ erunt:

℞. ℘. vol.

℞. ⊖. vol. ℴ℘sum Sylv. ℥j.
Liq. CC. succinat. ℥ß.
M. D. ad vitrum optimè munitum.

Futurô autumno & hyeme interdum, aut indies, mane in juscu-lo quodam efficaci de sequenti gelatina cochl. 3. vel 4. solvi & assumi possent:

R. Limat. CC.
eboris
C. alcis ana ℥iß.
rhinoc. ʒvj.
affund V. Fontan. fervidiss. Mens. j.
sive lib. iiiß.
stent in dig. per noctem, mane
adde
Rad. Pœon.
visc. quercin. ana. ʒvj.
Conserv. flor. Tunic. ℥iv.
Lign. sassafr. ʒiij.
H. & Fl. bellid. Mij.
Flor. borrag.
bugloss.
violar. ana p. ij.
Pass. major. concis. ℥iiij.
Incis. & contus. coq. invicem per aliquot horas, ultra dimidietatem, usquedum pellicula superius appa-reat, hinc adde
Confect. alkerm. incompl. ʒij.

Post solutionem cola atque colatura reservetur in loco frigid. & vase terreo vel vitreo, ut abeat in gelatinam D. ubi cumprimis balsami universalis & tragææ confortantis oblivisci non decet, quæ si non quotidiè, attamen sæpe in usum adhibeantur.

Vere insecuturo, quamprimùm plantæ vernales recentes haberi possunt, reiteretur ante omnia Pulvis Nervinus & Viscera-lis & tempore matutino, elapsâ post ejus usum horâ, loco Thée sequens jus sumatur, quod è seqq. herbis paratur:

℞.	Nast. aq. aut Cochlear.	Hepat. nobil.
	Chærefol.	Fragar.
	Acetosæ.	Borragin.
	Bell. min. c. fl.	Buglosſ.
		Pimpinell.

Asparagi ana M*j*.

Incis. aut Contus. in mort. vitreo, aut lapideô infunde dimidio quartario juris carnei fervidi & non saliti, exprime jus succulentum statim per linteum & pedentim, illud indies summô manè pro una vice sume, idque ad minimum per 3. septimanas continua.

Purgationes & Vomitoria, tanquam nociva, rejicio. Blandum autem Tamarindinatum, à Dn. Archiatro laudatum, tutum effectum edet, viasque primas & majores eluet, & quidem tempore vernali & autumnali semel, vel & ante curam acidularum & thermarum, quæ futurâ æstate, aut hîc Svalbaci, aut Dönigstenii, aut Deinachii, cum Thermis Cellensibus reitetari possent, sumendum. V. S. iteratas planè non necessarias reperi. Præsentibus verò angustiis cordis insignioribus iisque cum cephalalgiâ continuantibus, V.S. in parca quãtitate v.g. ad ℥*ij*. in brachio altero administrari poterit. Quin & vesicatoria, si dolor capitis, tinnitus, vertigo & similia, aut de novô accedant aut continuent, in brachiis, pedibus, nuchâ, è regione parotidum & temporum: imò urgente necessitate, fonticulus sinistro brachio imponi & inuri possent.

Summus autem Archiater Consiliis his nostris curæque ita benedicat, ut exoptatus effectus & plenaria sanitas subsequatur!

tur! id quod humilimè & cordicitus yovet & cùm DEO, si omnibus antedictis mos geratur, absque ullo dubio expectat

Excell. Suæ

Humillimus Servus
JOH. GEORG. GMELIN. D.
Consil. & Archiater
Elect. Saxonicus.

III. ALIUD
DN. D. BRUNNERI,
Archiatri Elect. Palatini & PP.
in
Eodem Casu.

VArii & gravissimi in stomacho radicantur morbi partibusque vicinis & ex infausta radice germinantes, ceu ex equo Trojanò, prorumpunt in universum corpus. Ex horum numero præcipuus est Affectus, qui à loco, in quo hospitatur, HYPOCHONDRIACUS dicitur. Ejus plura apud Illustrissimum Dominum Comitem eaque non obscura extant indicia: Inflationes nempe, crebræ eructationes, vomitiones, anxietates, lipothymiæ, scotomiæ & per consensum variæ cerebri & generis nervosi affectiones, quæ peritis hypochondriacarum nomine veniunt. Plura equidem apud alios & graviora visuntur symptomata, quæ tamen per Dei gratiam nondum proruperunt in nervum apud Illustrissimum, quin studio & solicita cura & industriâ fuerint prudenter aversa. Pars affecta quæ sit & subjectum tantarum turbarum atque tumultuum, res ipsa loquitur. Inflationes sc. & eructationes ex eò ipsô receptaculo prorum-

punt, ex quô cibi, qui negligentius masticati vix dum assumti iterum egeruntur, ac eructantur. Nec alius datur locus. in quô cibi contineantur, aut flatus, quàm cavum tum ventriculi, tum intestinorum, adeò, ut ridiculè in tanta experientia Anatomicæ lucis etiamnum dentur, qui lienem insontem accusare soleant. In ipso autem ventriculo & confiniis verius & rectius fons & scaturigo mali statuitur. Indè autem emanat & derivatur in universum corpus. Etenim ut inde totus partibus omnibus succus nutritius affluit, si ritè iste officio suo fungitur; ita è converso ejusdem vitia in illas redundant, siquidem primæ concoctionis errores non corriguntur in secunda. Cæterum cacochyliæ & pravæ concoctionis indicium præbet flatuum proventus uberrimus. Etenim si ritè succedit concoctionis negotium, flatus nec tanti, nec tam impetuosi resultant: Frustratâ autem seu turbatâ concoctione massa alimentaria facilè fermentescit, acescit. Fermentationum autem individui comites flatus existunt, variarum afflictionum hypochondriacarum auctores, præsertim inclusi, aut coërciti, qui tamen magno suo commodo facilè prorumpunt apud Illustrissimum. Ut autem concoctio ritè perficiatur, necesse est, ut ventriculo benè sit sitque fermentum ejus spirituosum & ritè temperatum. Non enim vitium semper in humoribus, sæpè & rectius in ipsa partis affectæ substantiâ quæritur. Utriusque vitium subest apud Illustrissimum. Ventriculus exquisitò nimis sensu nimiumque irritabilis mihi quidem videtur: hinc accidit, ut ciborum impatiens, præsertim duriorum, crudiorum, nec satis masticatorum, eosdem vomitu rejiciat, antequam tempus concoctionis exspectent. Prætereà læditur acidis, dulcibus, frigidis, pinguibus lacticiniis, saccharatis, omni ferè medicamentorum genere, salia volatilia ocyus rejicit, assumpta alliata infensa experitur, potum Thée aut Coffi non tolerat, ut citra medicamentorum usum rectius valere sibimet sæpe sæpius videatur Illustrissimus. Si autem parcè

come-

comedit congrua, minus irritantia & concoctu facilia, melius concoquit, adeò, ut ex hactenus dictis ventriculus nimis irritabilis & impatiens videatur. Quæ quidem irritabilitas haud aliunde provenire videtur, quàm quia frequētius vomitibus acribus (dum vomitu rejecta interdum aceti acorem superant) ventriculus laceratur, lacessitur, tunica ejus nervea, detritâ interiori crustâ, extenuata plus nimis denudatur; hinc assumpta quævis minus fert, facilè irritatur & ejus archæus perturbatur, dum alii, quibus tunica nervea interiori crustâ debitè est tecta & obvelata suo munimine, quævis promiscuè ingerunt facileque ac citra laborem aut molestiam concoquunt. Nec mirum est, si tale vitium ventriculi subsit, archæum facilè irritari, concoctionis negotium turbari & per consensum varias generis nervosi affectiones concitari, cùm neminem Medentûm lateat, quàm mirifici convulsionum motus, per universos gliscant, artus irritatâ tunicâ intestinorum nerveâ à lumbricis, intacto cerebro. His enim abactis subitò cessant. Ut taceam venenorum, ventriculo nondum egressorum, noxam, de quibus Wepferus de Cicut. Aquaticâ. Et hæc ventriculi (fortè & intestinorum) irritabilitas fors causa est, quòd acidulæ & aliæ aquæ minerales, quæ olim profuerant, nunc noceant potius, tum frigore, tum acore, aut qualitate alia abstersivâ, quia medicamenta quævis, dum molestiam stomacho facessunt plus minus irritabili (agunt enim & Naturæ quasi resistunt alterantque, dum alimenta tantùm patiuntur & virtuti stomachi cedunt) salutari suo effectu frustrantur. Inde fortè in proverbium abiit in hoc affectu, dum paucissimè feruntur medicamenta: Fuge Medicum & medicamenta, acria sc. & irritantia; & experiundo didici, demulcentibus simplici methodo plus profici, quàm omnibus aliis, etiam summâ industria & ingeniô excogitatis remediis. Sed & ipsum fermentum, quod vocant, gastricum vitio haud carere videtur, cùm cibos nonullos haud digerat, nec dissolvat, sed inta-

cta relinquat, pinguia præſertim, cibos eſuriales aliosque concoctu difficiliores. Ignavum verò acido-viſcidum & minus ſpirituoſum videtur. Fruſtratâ ita concoctione ingeſta, negligentius interdum maſticata, lege naturæ & omnium ſuccorum mixtorum more aceſcunt, fermenteſcunt, flatusque reſultant, qui incluſi mirum! quantum interdum angunt, reſpirationem impediunt, præſertim in ſiniſtrô hypochondriô incarcerati, mentem contriſtant, palpitationem cordis mirasque anxietates, vertigines & lipothymias excitant. Nec poteſt non chylus acidus eandem labem affricare maſſæ, in quam exoneratur, ſanguineæ omnibusque ex hac emanantibus ſuccis & corporis partibus. Nec mirum ſanguinem ſimili acore imbutum lenteſcere, in motu ſuo tardum eſſe. Hinc frigent facilè extrema atque pallent, fluidum quoque nervorum debito viſcidius, ſtuporis, ſenſus formicationis & ἀναισθησίας cauſa evadit; Et quod omnium peſſimum, ſimile fermentum ſtomachi per glandulas ſtomachicas ſecernitur ſimilesque reliqui ſucci fermentativi. Hinc malum per circulum redit & inextricabilis error oritur. Cauſæ procatarcticæ & externæ debilitatis ſtomachi & vitiati ejus fermenti in Hiſtoria morbi plures enumerantur. Multa & longinqua indefatigabili ſtudio perfecit itinera, horridâ nonnunquam tempeſtate: varias & diverſiſſimas regiones luſtravit, in iisque diverſo victus genere & aëris mutationes ſubiit illuſtriſſimus, nec ſibi adhuc tener temperavit à noxiis, glaciatis præſertim, crudis atque frigidis potibus, cùm anteà molliter à Sereniſſima Matre & delicatulè habitus fuerit; unde brevî abhinc dolores capitis, mox artuum & ventriculi ægritudines obortæ fuerunt, quas auxerunt variolæ, mœror ex Sereniſſimæ Matris obitu: Neglecta imprimis ciborum maſticatio, negotia inſuper durante Regimine ardua, ulceroſo hoc tempore adverſa, curæ & ſolicitudines, quæ ſolæ infauſtum hunc partum excludere ſolent. Nec fortè effectum tam facilè ſortitæ fuiſſent cauſæ enumeratæ, niſi diſpo-

ſitio

ſitio prævia & quaſi congenita,ſeu hæreditaria, conſpiraſſet ; & quamvis quæ congenita ſunt difficulter arte penitus deleri queant, benè tamen ſperare licet Illuſtriſſimo, ſi affectiones identidem ſuborientes non magni faciat, ſed maſculè & generoſè ſpernat, id quod inter remedia hujus morbi primum exiſtet : præterea ſobriè vivat, regulisque diæteticis obedire & velit & poſſit,queîs ſine labor omnis irritus foret. Cæterum florens ætas habitusque corporis firmus atque floridus ſuccum nutritium non usque adeo vitiatum eſſe teſtantur : Ingerit, digerit, egerit, bono eſt animo atque hilaris, quæ proſpera quæque pollicentur. Dici enim vix poteſt,quantum metus,qui plerumque inanis, in hoc morbo faceſſat negotium, eundem augeat, falſasque & triſtes ideas multiplicet, cum maximô ægrotantium damno. Nec eſt, quod cerebro metuat aut apoplexiam Illuſtriſſimus, cùm dolores capitis, ſcotomiæ & variæ nervorum vellicationes ſint evanidæ,nec duraturæ, hinc per conſenſum potius,quàm idiopathiam oriri videatur. Nec quoq; eſt, quod ſibi metuat à miaſmate olim contracto. Etenim dolores, qui à tali cauſâ oriuntur, prorſus alii eſſe ſolent ab his, quos perſentiſcit Illuſtriſſimus : uti illi nonniſi noctu ſæviunt partibusque oſſium intermediis, ita iſti, quos ſentit Illuſtriſſimus,hinc inde vagantur, nec impediunt, quò minus quietas agat noctes. Cæterùm dolor, qui inter mingendum nonnunquam percipitur, quique corripit profluente aut ſemine aut urinâ, ſalibus potius, ſpiculis & arenulis copioſè urinæ commixtis, collum veſicæ ſtimulantibus, adverſam ægri ſenſationem excitantibus, rectius, me quidem judice, adſcribitur, quàm latenti alicui in his partibus malo : Mucum quoque prolicere poſſunt veſicæ, aut exprimere ex veſiculis ſeminalibus materiam, qualis olim viſa fuit, nec quicquam monſtri alere mihi quidem videtur. Indicationum palmaria erit, ut concoctionis negotium reſtauretur & proſperè ſuccedat. Sperare enim licet hâc reparatâ bonum ſuccum, ſangui-

sanguinem laudabilem & prosperam valetudinem sponte suâ fluxuram esse. Quô scopô ut potiamur, tollenda sunt vitia in stomacho occurrentia ante enumerata, nimia sc. irritabilitas lenienda, demulcenda, non exasperanda, nec archæus ejus irritandus acribus aut irritantibus, aut molestis concoctioni. Potius concoctioni velificandum & acescentia massæ alimentariæ solicitè præcavenda. Quid alii sibi promittant à purgantibus & vomitoriis, assequi non possum, quin ausim dicere, affectum plerumque deteriorem fieri & si non periculosæ saltem esse noxia, siquidem Ventriculus magis laceretur ejusque irritabilitas intendatur, nisi fortè semel mucum acidum glandularum, poris impactum, excutere consultum videatur. Vitanda igitur acria, irritantia, quæ ventriculo quocunque modô molestiam facessere videbuntur, frigida, cruda, dura, salsa, pinguia, butyro frixa, pastæ farinaceæ, viscida, pisces, olera & legumina, fructus horæi, lacticinia & quæcunque stomachus molestè fert. Paucis: Vescatur Illustrissimus, præsertim noctu, selectis, stomacho gratis & concoctu facilibus; calidis præsertim & statis horis jusculis, panatellis, carnibus juniorum animalium, pullorum, gallinarum, caponum atque perdicum, imprimis vitulinâ, concisis, aut cum pane similagineô in globulos coactis, omnibus ad palatum paratis ferculis. Masticatio non negligatur nimiis discursibus, sine quâ frustrà concoctio expectatur. Bibat vinum quàm minimè acidum, cum vinum acescat in ægrotante stomacho, totamque massam alimentariam acore imbuat. Hinc quosdam juvit, præsertim, Marchionem Badensem, haustus vini generosi ab initio pastûs, cum vel sine aquâ, prout ventriculo magis conducere videbitur. A pastu sibi temperet à severioribus, potius grato oblectamento quodam Naturæ inducias concedat, ut concoctioni vacare possit. Exercitatio, Equitatio præsertim, calorem nativum excitat, circulationem sanguinis promovet spiritusque animales ad partes concoctionis derivat,

rivat, ad incalescentiam usque instituta. Vitandi autem nimii motus & corporis succussiones, præsertim à pastu & pleno stomacho. Aër temperatus, serenus & rusticanus, in locis amœnis & elatioribus, sanitati conducit: Nocet crassus, frigido-humidus, austrinus. Corpus, præsertim extremitates, contra frigus externum muniantur, mœror omnis excutiatur atq; metus, qui vanus & in hôc affectu multum negotii facessere solet. Alvus quotidiè suum faciat officium & in hunc finem sella statis horis, etiam non invitante Naturâ, adeatur & in ordinem redigatur. Sin minus responderit, clystere lenitivo perluatur. Quosdam juvit Pilula Emanuelis unica, horâ somni deglutita. Medicamenta (quæ propter causas supra memoratas molestè fert stomachus) pauca sunto, selecta, stomacho non adversa, ad suum scopum comparata & alimentosa, juxta illud tritum: Fuge Medicum & medicamenta. Intereà quàm egregiè mihi præstiterunt opem, nimiam ventriculi irritabilitatem demulcēdo, sequentia, sc. Gelatina Cydoniata, manè horâ 7. & 9. post meridiem tertiâ & quintâ exhibita, quantum cochleare capit. Aliis profuit cremor hordei & avenaceus. Hoc quoque facit Gelatina CC. Eboris & Ung. Alcis: simplicia etiam juscula galli veteris & consumata perdicum, eboris, viperarum, ad normam infrascriptam parata. Præmisi autem manè cum fructu aut Pulverem, aut Pilulas acorem stomachi corrigentes, Antihect. Pot. eb. off. hum. præp. crystall. ♀. smaragd. Juvi concoctionem, acescentiam inhibui essentiâ amaricante, ita & defectū bilis supplevi commodè & opportunè. Intercalavi identidem Balneum aquæ dulcis, ad collum usque, dum āni tempus tulerit, bis hebdomatim & tepidè, ex Hord. Malv. Violar. Oryz. Amygd. ad circulationem sanguinis promovendam. Abhinc frictiones quoque artuum institui. Capiti conducit specificum Cephal. M. aut Spec. contra apoplex, c. vel sine ⊖. vol. succin. circa Lunæ mutationes, horâ somni, c. ▽. ceras. nigr. In subitaneis capi-

tis aut spirituum animalium perturbationibus odor ⊖. vol. Sylvii & CC. nonnullos juvit, aut Nodulus ex Rutâ, Bacc. Junip. Camph. c. aceto. Plerumque autem flatus incarcerati in sinistro hypochondriô urgent, quibus liquore CC. succin. aut etiam clystere exitum parasse juvabit. Quæ imposterum ad tincturam sanguinis corrigendam utilia videbuntur, ipsum anni tempus & occasio docebit. Quæ ut salutaria sint Illustrissimo, faxit Divina Clementia. Imprimis succ. trifol. fibrin. c. chærefol. beccapung. in usum vocari possunt. Hanoviæ, die 27. Sept. Anno 1686.

JOH. CONRAD BRUNNER.

FILUM CURATIONIS.

I.

OMni manè, vel quamprimùm Illustrissimus Dn. Comes evigilavit & surrexit, corpusque ab omnibus s. v. excrementis liberavit, seq. jusculum haurire poterit:

℞. Gallum viventem, scuticâ probè agitatum, deplumatum, incisum & lagenæ indendum
Perdices viv. similiter scuticâ percussos n. ij.
carnis bubul. lib. ij.
vitul. lib. j.
hepat. vitul. lib. part. 4.
ebor.
CC. ana ℥ß.
Viperar. num. j.
rad. Chin.
visc. querc. ana ℥j.
Incisa cum V. borrag.
flor. til.
ceras. nigr. conjunctim cyath.

(qui-

(quibus nonnulli aliquot ☉. frusta adjiciunt) probè obturata lagenâ vasi ▽. fervente pleno per 4. aut 6. horas immittantur & bullire permittantur. Tandem per linteum crassum colentur & exprimantur, omnibusque refrigeratis pinguedo removeatur. Hujus manè & vesperi duo cochlaria cum jusculo Gallinaceo, in quô aliquid macis decoctum fuit, calidè sumantur, sumpto in primô cochl. pulv. smaragdino compos. quantum 1. vel 2. cultri cuspidibus capi potest. Abhinc pannus aut linteum calidum regioni stomachi applicetur: Vesperi horâ V. idem repetendo & postmodum deambulando, equitando & prout in aliis Curis moris est, se movendo.

2. Sub prandio & initio ejus xij. guttæ essentiæ stomachalis, in quocunque vehiculo, sumantur. Cibi sint calidi, pauci, sed confortantes, è jusculis, panatellis, carnibus junioribus omnis generis, vitulinis sc. & volatilibus, sive simpl. sive maceratis & in globulos per incisionem formatis, vino & macere aliquantulum conditis, constātes, prout palato arridebunt. Omnia actu frigida, olera, pomacea, cumprimis acida, acria, salsa, fumô indurata, aliaque coctione difficilia, vitentur. Potus sit vinum generosum, minus acidum, cum vel sine aquâ, ut ventriculo gratum fuerit. In primô autem haustu vitrum vini absinthitis sumatur. Vesperi similes cibi, in parca quantitate & nunquam ad satietatem, edantur, utendo simul hordeaceis & ex oryza paratis, si ventriculus illa retineat: Sin minus, absint.

3. Noctu, dum lectum petit, ventriculus ipsumque caput balsamis appropriatis inungenda linteumque calidum imponendum. Quodsi caput & genus nervosum afficiatur, pulvis specificus Cephalicus, in ▽. ceras. nigr. aut ▽. flor. tiliæ conferet.

4. Balnea aquæ dulcis, tempestivè adhibita, proficua forent, cumprimis cum hordeo, oryza, amygdalis, malva, violaria &c. parata & singulis hebdomadibus bis, per horam insiden-

 do,

do, moderateque calefaciendo. Post balneum lecto se committat æger partesque extremas cum linteis calidis & ♈. Reginæ Hungariæ, ad circulationem & influxum spirituum promovenda, nervosque confortandos, fricare jubeat.

5. Mutationes aëris deambulationibus, equitationibus aliisque recreationibus tempestivè & moderatè instituantur, abstinẽdo à purgationibus & V. S. quæ sine urgente necessitate nocent omnes. Alvus etiam indies respondeat. Nimia ♀. caveatur. Hæmorrhoides aperiantur, id quod tempore vernali & autumnali hirudinibus fieri posset.

6. Animi pathemata moderentur, cumprimis tempore prandii, cœnæ & somni, contra quæ animus indurandus est, siquidem mirum quantum negotium concoctionis turbare valent!

Sic negotium concoctionis, ut speramus redintegrari, chylus laudabilis dulcisque venis infundi & sanitas omnium partium procurari poterit, id quod faxit DEUS!

P. S.

Quodsi succos acres expressos commode tulerit stomachus, non statim receptui canendum, cùm alio tempore vix haberi possint. Abhinc Essentiam genuinam Trifolii fibrini (quod in hoc affectu magni facio) quàm maximè commendatam velim, & præsertim diætam, quâ solâ plus in simili affectione proficitur, quàm ingenti medicamentorum farragine. Hyeme prodesset multis nominibus pulvis viperarum ℈ß. pro dosi, qui tanquam egregium confortativum multis & præcipuis ætatis hujus Magnatibus maximo fuit & servit usui. Sumitur cum brodio capparum, cum cochlearibus ij. Gelatinæ CC. Ebor. Unguæ alcis, tanquam nervinâ & balsamicâ.

NB. Apertio hæmorrhoidum, Naturâ monstrante viam, non negligenda, Hippocratis dictamine. Ni sponte fluxerint, arte aperiendæ erunt.

IV.

CONSILIUM
DN. Du RIEUX, Arch. Reg. Suec.

REQVISITIO
DN. KREBSII, Advoc. Cam. Imperial.

Titius, quinquagenarius circiter, perquàm calidæ, ideoque siccæ Naturæ, à pluribus, singulariter autem à septendecim annis, in eminenti gradu Hypochondriacus, ex Tabaco sternutatoriô, Hispanicô cumprimis, nimis frequenter hausto, non leve sibi damnum intulit, ariditate corporis vehementer auctâ. Continui enim flatus & pertinaces alvi obstructiones immensam sitim excitantes eò tandem illum redegerunt, ut ad tollendas enormissimas hypochondriorum obstructiones & inde sequi solita symptomata jam Deynacensibus, jam Antonianis, jam Aquisgranensibus & novissimè Svalbacensibus acidulis usus sit, quarum ultimæ vertiginem capitis non levem intulerunt. Vinum illi potus est ordinarius, cui à juventute assvevit, non autem cerevisia, flatuum mater & obstructionum. Dumque sub his circumstantiis vitam agit talem qualem, accidit anno superiori, sub medium octavæ vespertinæ, ut aliquali capitis debilitate animadversâ, mox insolitam brachii contracturam & tandem plenam quasi impotentiam totius dextri lateris, plenissimè tamen compos sibi, pateretur: cui tollendæ dum per applicationem in- & externorum medicamentorum insistitur & vena in opposito sinistro brachio secatur, tam vehementes statim post apertam venam subortæ sunt convulsiones, oris etiam & linguæ contorsiones, per mediam circiter horam durantes, ut & Titium de mensâ dejicerent & fermè ipsâ vita privarent: Quibus tamen

cessantibus respirare & sensim sine sensu ita se habere cœpit Titius, ut planè sibi restitutus putetur, non tamen absque rationabili timore recidivæ, vel quod pejus est, apoplexiæ, dum idem adhuc durat ascensus humorum, indeque orta continua alvi obstructio, cui mederi hactenus non potuerunt aut aperientia, aut laxantia, aut humectantia, aut clysteres absque numero adhibiti. Cùm igitur Titius in unum hoc collimet, ut obstructio hypochondriaca reseretur, alvus fluida reddatur & ita ascensui & descensui humorum via aperiatur, quæritur

(1.) An accidens, quod ab anno passus est, hemiplegia vera fuerit, aut species aliqua? & cujus gradûs ac nominis?

(2.) An justè adhuc timeri & non præcaveri & quibus mediis possit?

(3.) Quis potus ordinarius & cibus, ac quomodò sumendus?

RESOLVTIO.

Discussis maturè omnibus, quæ in relatione continentur, mirum est, quod Titius quinquagenarius, aridus corpore, emisso sanguine non fuerit è mediò sublatus. Ariditas enim nullam patitur phlebotomiam; & quotiescunque adest virium debilitas, seu spirituum imminutio (nisi illa à sanguinis repletione proveniat) toties sanguinis missio est mortifera. Idcircò non mirandum, quòd venâ apertâ subortæ sint convulsiones & ut petitioni vestræ fiat satis, dicam, oris & linguæ contorsiones fuisse Titio imperfectam hemiplegiam, seu paralysin & timendum sanè, ne illi apoplexia immineat. Hoc enim sanguis cæterique succi naturales vitiati, pertinax alvi obstructio, ætas & spirituum imminutio minantur. Nec illam avertent laxantia, seu quæcunque aperientia, multò minus aquarum usus, utpote virium & spirituum imminutiva. Sed si funestum illud accidens vitare velimus, unicè incumbendum existimo, ut succos interiores

res corrigamus, ariditatem corporis tollamus, humidum naturale & principium vitæ fortiter læsum restituamus, naturamque deviam revocemus & hoc non per laxativa, neque aperitiva, ut dixi, sed mediante particulari & specifico remedio, spiritibus animalibus & vitalibus innocuo & amico. His enim positis, cessabit alvi obstructio, ab humido deficiente intestinorumque digestione læsa proveniens, cæteraque ad pristinam sanitatem redibunt. Natura enim sana suis præsidet functionibus & si illæsa servetur, tamdiu corpus sanum habebitur. Prædicta verò si omittantur, nulla spes sanitatis affulget, sed pejora omnia timenda existimo. Si cum Titio conferre liceret, plura suggeri & offerri possent, quæ probabiliter ad sanitatem recuperandam multum facerent. Interim fugiat omnia acida, salsa, cibos salsos. Item abstineat à piscibus cujuscunque generis, leguminibus, pisis, fabis, fructibus & herbis, sed utatur cibis boni succi, concoctu facilibus & humectantibus. Cùm vinum sit illi potus naturalis, idcircò parcè & sobriè eô uti debet. Longè à pastu dormiendum, fugiendusque somnus meridianus. Interea ut funestis quibuscunque accidentibus occurratur, succique interiores vitiati corrigantur & deinde Natura reparetur, Liquor transmittitur, de quo Titius uti poterit, sumendo quotidiè duo cochlearia, unum sc. manè jejunè & alterum vesperi, eundo cubitum, in quatuor cochlearibus aquæ cichorei.

G. Du RIEUX, Med. D.

Emendatio & Eleuteratio REQUISITIONIS DN. D. SCHELLHASS, Arch. Cam.

CONsultissimi DN. Patientis corpus non aridum, sed succi plenum. Morbus debellandus est malum Hypochondriacum,

driacum inveteratum, nullis hactenus, nisi acidulis Svvalbacensibus, cedens remediis. Hæ autem posthâc tepidæ, non prout hactenus, frigidæ præmissis præmittendis, hauriendæ. Cæterum appetitus adest naturalis & fortior, somnus quoque naturalis. ℞. signa coctionis perfecta exhibet. Verbo: Viscera principaliora sunt salva. In Curâ primariò ad malum hypochondriacum respiciendum, quo sublato symptomata sponte cessabunt.

RESPONSIO ALTERA D. Du RIEUX.

HÆc secunda morbi series non respondet priori transmissæ, quandoquidem in hac patet morbum, de quo agitur, esse Malum hypochondriacum inveteratum, quod rectè dicitur opprobriũ Medicorum, ex eô, quòd non satis sæpe feliciter succedit curatio. Attamen cùm acidulæ Svvalbacenses (hîc incognitæ) Domino laboranti semper profuerint, (uti dicitur) illarum usus videtur continuandus, eæque sint, si placet, tepidæ, utpote magis diluentes & aperientes. Verùm cùm in illo morbo stomachus cum intestinis non ritè officiô fungatur (læsa enim est utrobique concoctio & succi proinde à naturali statu sunt devii, quod ab acido in primis viis hærente & fibras nervosas afficiente provenit) idcircò post alicujus temporis usum dictarum aquarum nil magis profuturum censeo, quàm ut Dominus ægrotus bis in die, manè sc. & vesperi, transmisso liquore utatur, utpote spiritum volatilem in se continente, qui acidum prædictum, in primis viis occultatum, paulatim destruet; sed illius usus per 2. menses ad minimum continuandus, & annuente Divinô Numine status morbi mutabitur. Nec ingratus illius odor sumentem repellat. Etenim si vitio tali laboret, plures in se continet virtutes, & quidem innumerabiles, quæ mihi indies magis ac magis innotescunt & pendente illius usu nec paralysis, nec apoplexia, timen-

timenda, quæ utplurimùm hunc morbum consequitur. Hæc sufficere existimo. Ad 1. & 2. autem punctum hîc adhuc repetam fomitem morbi residere in stomacho, acidum sc. flatus cæteraque accidentia, obstructiones & contorsiones, producens. Ad 3. & ultimum, morbus hic non est Apoplexia, sed malum Hypochondriacum, cui tamen nisi occurratur, ut superius dictum, succedere solet Paralysis, Apoplexia, vel Hydrops.

G. Du RIEUX, Med. D.

V.

CONSILIUM

DN. D. FRANCI à FRANCKENAU, in Eod. Casu.

P. P.

QUæstiones in Literis E. T. mihi probè traditis propositas κατὰ δύναμιν resolvenda existimo.

Ad I. Affectus est Malum Hypochondriacum, ex obstructis minoribus vasis hypochondriorum & lienis, à sanguine crasso, acri, partim bilioso, partim melancholicô, sive tartareo. Usus Tabaci sternutatorii unam è causis remotis constituit, quò caput nimis calefactum, sanguis exsiccatus & vapores attracti fuerunt, symbolumque suum addunt exhalationes, è liene æque ac stomacho, bile & succo pancreaticô. Omnia hæc confirmant temperamentum, statura, habitus corporis, ætas, vitæ genus aliaque plura indicia. Obstructionum, quæ metuuntur, & flatuum intuitu, alternis diebus manè, jejunô stomachô, passulæ laxaticæ Ang. Salæ in usum adhiberi possent, quas ita præscribo:

℞. Passul. purg. A. Salæ ℥iß. D.

Ad II. Præmissis purgantibus, ad obstructiones in M. S. aperiendas, de seq. mixtura manè & vesperi 60. guttæ, in jusculo aliquô, aut vino sumi possent: Nn ℞. Li-

℞. Liquor. ſplenet. Schröderi ℥ß.
ꝶ. ♂. aperit. ʒij.

M. D. S. Mixtura Aperitiva.

His per 5. ad 6. ſeptimanas continuatis poſſet & abhinc futurâ æſtate, DEO ita volente, cura acidularum genuina, ex legibus artis, ſubſtitui.

Ad III. Apoplexiæ præſervandæ, DEO bene juvante, tam Balſamum Apoplecticum, quâm Aqua Reginæ Hungariæ ſatisfaciet. Si verò paroxyſmus apoplecticus (quem Deus avertat!) forte ingruat, veſicatoria acria nuchæ ſunt imponenda: ſpiritus ⊖* urinoſus non tantùm naribus admovendus, ſed & guttæ quædam ori infundendæ, & ſi neceſſitas efflagitaverit, vena ſtatim ſecanda, unà cum aliis remediis, quæ dexteritati præſentis Dn. Medici relinquimus.

Ad IV. Continua excretio in tantum bona eſt, ut pituita inutilis excernatur. Interim præſtaret, ſi ventriculo & morbo primario ſuccurreretur, ne pituita ejusmodi de novô generaretur.

Ad V. Febris propriè ſic dicta non adeſt, ſed alteratio quædam extraordinaria, ſeu φλόγωσις, h. e. ebullitio ſanguinis impuri, ex diverſâ ejus craſi & particulis heterogeneis ſalinis in eo contentis.

Ad VI. Multum utique, ut jam ſupradictum, â melancholia & cholerâ profluit. Interim DEO ſit gloria! nulla usquedum apoplexia adeſt.

Ad VII. In diæta fugiantur omnia cruda, ſalſa, aromatiſata nimiũ, acida, fumo indurata, ſive piſces ſint, ſive carnes: Carpiones item, ſalmones, braſſica muriâ condita, piſa, lentes &c. E contra carnes juniores & teneriores vitulinæ, hædinæ & bubulæ, (miſſis ferinis) ſpinachia, braſſica Sabaudica, florecaulis: Juſcula item cerefolio, acetoſa, borragine & bugloſſa condita, juſcula ex hordeo & avenâ, paſtinaca, pruna Damaſcena, pruna de

Bri-

Brignoles &c. eligantur & acidularum potus, cum minus constipent, continuetur.

Ad VIII. Aqua Reginæ Hungariæ tam ad partes madefaciendas, quàm loco errhini adhiberi poterit.

Ad IX. Sicco, frigido & sereno tempore vestibus corpus probè muniendum sicque paulatim exspatiari, vel quod præstat, rhedâ vehi expediet.

Ad X. Cerebrum quidem, ut supradictum, aliqualiter ab usu tabaci sternutatorii incommodatum fuit: attamen de novô humectabitur, si in accuratâ diætâ emollientibus, refrigerantibus & aperientibus cibis, cum modico exercitio, usus fuerit Dn. Patiens, quem DEI T. O. M. benedictioni relinquo & cum stipulatione ulteriorum servitiorum persevero

N. T. E.

Heidelbergæ 12/2 *Decembr.* 1684.

Officiosiss.

D. GEORG FRANCK, PP.
Univers. Vice-Cancell. &
Arch. El. Trevir.

VI.

CONSILIUM

B. DN. D. WEPFERI.

AFfectus Exc. V. est COLICA BILIOSA, vulgo sic dicta, siquidem non tam à bile ortum suum trahit, quàm sero acido-salso, quod toti M.S. commiscetur & in plexus mesenterii nervosos se insinuat, unde intestina, cumprimis tenuia, se contrahunt

& neque flatus, neque alia contenta, deſcendere patiuntur. Dolor enim utplurimùm ſub umbilico in hypogaſtriô ſentitur, unde & ardorem urinæ excitat. Quodſi autem flatus adſcendant, reſpirationem difficilem cauſantur, quæ non prius remittit, quàm ructus erumpant. Sin verò iidem flatus deorſum verſus erumpant, E. V. benè ſe habet. Serum hoc abundanter in E. V. reperiri & univerſam M. S. inficere, confirmant porrò dolores hinc inde corpori moleſti, mox in hac, mox in aliâ parte, adeò, ut & auriculæ & dentes ab illis immunes non ſint. Idem confirmat ſpaſmus in digitis & urinâ ſ. h. quæ, ſi aquoſa pars evaporetur, ſal acre & acidum in fundo relinquit, licet pallida & aquoſa, absque ullo ſedimento, apparuerit. A tali humore colicam aliosque affectus oriri, inde clarum eſt, quòd effluente è digito majori pedis ſiniſtri ſerô per duos menſes remiſerit malum: intumeſcente verò de novô digito pedis, nec effluente ſero, idem in Excell. V. recruduerit & usque dum adhuc affligat. Unde & qui ſerum acido ſalinum generetur in M. S. prolixius eſt explicatu, quàm ut E. V. inde lucem quandam ſibi promittere poſſet absque confuſione. Illud certum eſt, iis, qui Anatomiam & motum ſanguinis lymphæque perſpectum habent, abſurdiſſimum videri, ſi quis de obſtructionibus vaſorum ſanguiferorum, meſenterii, lienis & hepatis, vel & de ſucco pancreatis multa blaterare velit, dum ne ſpeciem quidem veritatis habent. V. Exc. ſufficiat ſcire, acidum hoc generari in ſanguine, à temperamento connatô, è vinis tenuibus calidioribus, acrem tartarum in ſe habentibus. Acredo autem per colicam augetur. Unde illi, qui ſemel eandem perpeſſi ſunt, facilimè quàm minimâ occaſione in eandem relabi poſſunt, partim, quòd acrimonia augeatur, partim, quòd plexus nervoſi laxiores & ad recipiendum promptiores reddantur: utut prior ratio præponderet, ut vel inde dignoſcendum, quoniam colicam ſæpius affligentem dolores artuum, dentium & ſpaſmus inteſtinorum, imò tandem contractura inſe-

sequuntur. Purgantia, colica hâc tantùm incipiente, de sero hoc plus impellunt plexibus his, haud aliter ac si quis oculos inflammatos & rubicundos sale iis insperso curare velit. Quantum Colici purgantibus & laxativis corrupti & deperditi fuerint, pluribus exemplis mihi constat, dum eadem certò certius paresis, sæpe & convulsiones universales & ipsa mors, secuta sunt. Quapropter eò penes Exc. V. laborandum duco, ut 1. Serum sanguinis, quantum fieri potest, edulcoretur & discutiatur. 2. Ut idem minus irritetur, quò in plexus mesenterii se refundat. 3. Quamprimùm constrictio fibrarum circularium se trudit, citissimè illa relaxetur & solvatur. Hunc in finem tempore æstivô ad edulcorationem quam maximè conducunt acidulæ, serum lactis, aut juscula carnis alterata. Autumno autem, Hyeme & primô Vere certæ pilulæ, quæ facilius & minori cum molestiâ, quàm pulveres, assumi possunt. Cumprimis Exc. V. acidulas valdè proficuas invenio, speciatim Deinacenses & Griesbacenses. De Swalbacensibus multa dicere non habeo, quùm scaturigini nunquam interfuerim, licet easdem degustaverim & aliis ordinaverim, etiam peregrè allatas indeque non sine emolumento. Interim nullus dubito easdem ex ipsô fonte & scaturigine haustas efficaciores esse.

Quodsi E. V. hoc anno Acidulas bibere decreverit, neutiquam necessarium erit multa præparantia præmittere, multo minus repetita purgatio illi conferet, sive ante, sive inter, sive post acidularum curam. Sin autem vel maximè opus esset laxante (quod amarities oris, nausea carnis, vertigo, cephalalgia & similia ostendent) syrupus rosarum solutivus simplex optimus & tutissimus foret. Hujus autem mane hora V. uncias quinque, cum pauca quantitate ▽. borraginis dilutas, propino, remanendo per 2. horas in lecto. Licet etiam obdormiscere. Quodsi hora 8. non laxet, superaddo ℥iv. syr. prædicti, eadem aquâ diluti, sic purgabit absque ullis torminibus. In potu acidarum E. V. manè successive dosin augeat vitro, cujus VI. men-

ſuram efficiunt, usquedum ab 6. vel 7. vitra deventum fuerit, Tot ſi bene perferri poſſunt, illa per 12. vel 14. dies, tanquam maximam doſin, continuentur & abhinc indies vitrum decurtetur. Veſperi unum vel alterum vitrum pro lubitu ſumere poterit, ſub paſtu verò ab acidulis abſtinendo. Cuilibet vitro parum tragææ ſtomachalis interponere & à potu ejus deambulare convenit. Præſentibus obſtructionibus V. E. omnia purgantia miſſa faciat eaque, quæ infra dicentur, obſervet.

Primò Vere, hoc rerum ſtatu, præſentibus etiam torminibus, ſeq. juſculum herbarum quam maximè proficuum invenio: ℞. Herb. cochl. naſturtii hortenſis, chelidon. min. acetoſ. recentium aa p. j. conquaſſatis parum affunde quartarium dimidium juris carnis, aut gallinæ non ſalitæ, colentur citiſſimè: quod per 3. aut 4. ſeptimanas bene calefactum potetur, ſubſequente deambulatione.

Menſe Junio & Julio, dum E. V. acidulis non utitur, conveniret ſerum lactis, aut juſculum alteratum ℞. rad. graminis ℥ß, F. agrimon. trifol. fibrin. ling. cervin. heder. terreſtr. flor. borrag. bugloſſ. aquileg. ana p. j. ſem. aniſi ʒj. coq. in ſeri lactis caprini lib. iij. aut tantundem juſculi carnis non ſaliti. De hoc mane fere quartarium, veſperi paulo minis, per 3. vel 4. ſeptimanas calidè potare & corpus quodammodò movere poterit.

Autumnô, usque ad Aprilem, V. E. indies manè, & urgentibus doloribus abdominis & artuum, manè in lecto & veſperi hora V. pilularum harum n. 5. in aqua flor. tiliæ ſumere & per aliquot horas à cibo abſtinere poſſet:

℞. Pulv. antihect. Pot. ʒij.	Ungul. alc. præp. aa. ℥ij,
Cinnab. nativ. præp. ʒj.	Rad. Pœon, ʒiß.
CC. Philoſ. præp.	⊖. vol. CC. ℈ß.

M. F. pulv. & cum Gelat. CC. F. Pil. ex ʒj. n. xxxx, conſperg. Pulv. ſantal. citrin. D. ad ſcat.

Exc.

Exc. V. fugiat purgantia summopere, cumprimis diagridiata, magisterium jalappæ & folia sennæ, cum aloëticis. Abstineat etiam ab omnibus medicamentis calidis, spiritu vini & similibus. Maximè expediret V. E. si brachio sinistro fonticulum inurere curaret. In cibis fugiat omnia probè salita, aromatisata, aceto & succo citri condita. Cappares sanitati adeo conducibiles non sunt, uti putatur. Pinguia nimium & in butyro frixa nocent. E re esset, si E. V. vinum aquâ dilueret. Mensuræ aquæ anisi ℥j. vel tantum fœniculi, aut rad. Chinæ incoqui posset. Acidulas sub pastu vino miscere nocivum puto, novi enim id incommoda tulisse.

Urgentibus doloribus colicis ea quæ contracta sunt, absque ullâ morâ relaxanda & solvenda sunt. Hunc in finem statim seq. clyster infundatur: ℞. Vitell. ovor. n. jj. ℴℴ. lini ℥jj. M. add. quartarium fermè decoct. hordei, aut lactis, calefiat aquâ calidâ in vesica, donec calorem debitum acquisiverit. Nil de sale, saccharo, melle, nil de purgantibus addendum. Sæpè sextâ quâvis horâ similem clysterem infundere jubeo. 2. Venter inungatur ℴℴ. lil. albor. per quadrantem horæ, singulis 2. vel tribus horis repetendo. 3. Singulis horis de seq. potiuncula cochlear detur:

℞. ▽. Flor. Til.	Pulv. March. ℈jj.
Pœon. aa. ℥jj.	Cinnab. nativ. ℈ß.
~⊖✱.	Syrup. de Pœon. ℥j. M.
CC. ana ℈ß.	

4. Vino prorsus abstineatur. Coquatur ℥jj. rad. Chin. & ℥j. passul. min. in Mens. jß. aquæ. De hoc Exc. V. bibat pro lubitu. Sæpe juscula carnis efficacia edat, hordeum probè coctum & quidem in jure carnis. Ita continuetur, donec dolor remittat.

Filia Virgo, quatuordecim diebus ante tempus mensium, mane de lecto surgendo & vesperi 2. horis ante cœnam qualibet vice

vice cochl. iij. de seq. potione sumat & per horæ spatium abhinc obambulet;

℞. Limat. chalyb. ℥ß.	Cort. aurantior. ʒij.
Cinnamom. acut. ʒij.	Θ. artemis. ʒj.
Caryophillor. ʒj.	Sacch. alb. ℥ij. M.
Galang.	Ind. vasi vitreo ampl.
Mac. ana ʒß.	Vin. alb. opt. lib. ij.
Croci gr. vj.	Aq. Meliss. lib. j.

Benè clausa diger hor. 24. in loc. calid. Col. per Chart. Sub hujus usu abstineat ab acetariis & omnibus cibis frigidis. E re fuerit, si idem mensibus Septembri, Novembri, Januario & Martio reiteraverit. DEUS omnibus benedicat!

Heidelbergæ,
die 14. Apr. 1684.

JOHANN JACOB WEPFER, M. D.

VII. CONSILIUM DN. D. FURSTII, Archiat. Elect. Trevir.

CASUS.

DOminus quidam Patiens, 51. annorum, jam ab annis 17. Affectione Hypochondriacâ flatulentâ, cum alvi obstructione pertinacissimâ aliisque symptomatibus, malum hoc ordinariè concomitantibus, laborans, ex abusu nimio pulveris Tabaci Hispanici subtilissimi, per nares attracti, primò singularem capitis dolorem gravativum aliquamdiu sensit, dein convulsiones dextri brachii, quas tandem totius lateris illius resolutio, seu paralysis insecuta est, sine sensuum tamen internorum ulla privatione &c. Post adhibita à Medico ordinario remedia antiparalytica

ralytica, tam interna, quam externa, in tantum quidem restitutus, ut tam pedem, quam brachium lateris illius nonnihil movere denuò possit, cùm tamen membrorum horum usus verus liber & perfectus ipsi adhuc denegetur, timeatque, ne ob continuum, quem adhuc patitur, dolorem gravativum, ac alvi pertinacissimas obstructiones, &c. vera tandem sequatur Apoplexia, vitæ brevi finem imponens &c. Quæritur, cùm ad dolorem Hypochondriacum alvique pertinacem obstructionem nec ab humectantibus, nec â clysteribus, multo minus â purgantibus levamen sentiat, quid remedii adhibendum, ut alvus fluida conservetur, & Dominus Patiens ab apoplexia, quam vel maximè timet, præservetur? An Acidulæ, quibus diversimodè antehàc ad tollendas Hypochondriorum obstructiones usus est, vel frigidæ, vel calidæ sint adhibendæ? & utrùm Thermarum usus ipsi sit futurus proficuus? aut an sine his, & quibus aliis remediis, Dominus patiens adjuvari pristinæque sanitati restitui possit?

RESOLVTIO.

NOn immeritò fœcunda gravissimorum morborum & symptomatum Mater, aut Genitrix, dici potest Affectio Hypochondriaca, malum certè admodum frequens, & literatis vitamque sedentariam degentibus vel maximè familiare, quod cùm sedem suam plerumque figat in primis viis, ventriculo scilicet & intestinis, illorumque digestionem depravet & disturbet, tragœdiam suam ludit & tyrannidem exercet vel maxime in intestino duodeno & crasso illo magno, quod dicitur colon; confluunt enim in duodeno humores diversissimæ naturæ, nimirum bilis per ductum choledochum, egrediens per pylorum è ventriculo ciborum succus, & lympha pancreatica, ex ductu Virsungiano, dicto pancreatico; hi si vitio laborent, sive bile nimis acri existente, aut succo pancreatico nimis acido, aut ciborum chylo nimis feroci, viscido acidoque, exoriuntur motus & fer-

mentationes inordinatæ, & acria, quæ hinc exſurgunt, effluvia orificia ventriculi nerveæ texturæ lancinando ſpasmodicè convellunt (ſymptomata enim Hypochondriaca penè omnia ſpaſmodicæ fibrarum nervearum contractioni ac criſpationi debentur) hinc inteſtinalibus tunicis eodem ſpasmo affectis, flatus non ſolùm in copia generantur, ſed & alvus dura & pertinaciſſimè clauſa redditur, & propter impeditam hanc excrementorum ſeparationem, lympha ventriculi & inteſtinalis impurior facta digeſtionem diſturbat, & chylum crudum acidumque progignit, qui ſanguini communicatus, illum craſſum & in motu ſuo circulari per totius corporis partes, maximè per viſcera depurationi & ſubtiliſationi ſanguinis inſervientia, (nimirum hepar, lienem, meſenterium &c.) tardum reddit & impedit, unde dictæ partes, ſanguine craſſo infarctæ, obſtruuntur & intumeſcunt, (cumprimis cùm ob ſtructuram venæ portæ ſanguinis regreſſus ex abdominis partibus ad hepar aliquâ ex parte difficilis impulſum ſatis validum requirat:) undè à ſanguine craſſo, & imminuta ejus circulatione, chylificationeque depravata, omnium ſymptomatum, imo & ipſius Paraplegiæ, ſive Paralyſis ratio petenda eſt. Ex craſſo enim & viſcido acidiore ſanguine ſpiritus animales in cerebro generantur craſſiores, qui ob craſſitiem tenuiſſimos nervorum tubulos non ritè permeare, nec in partes corporis, ad ſenſum & motum ibi excitandum, pertingere valentes, nunc, ſi dimidiam tantùm ſpinalis medullæ partem, vel in uno latere aliquot ſaltem nervorum propagines occupent, paraplegiã, vel paralyſin illius lateris cauſantur, nunc, ſi principium ſpinalis medullæ obſtruunt, Apoplexiam veram inducunt. Ad quos affectus non parum vi ſua narcoticâ & ſtupefactivâ contribuere poteſt immoderatus pulveris Tabaci per nares attracti uſus, atque hinc meritò damnandus. Nunc ad quæſtionum propoſitarum Reſolutionem reſpondeo, non eſſe mirum, quòd hactenus nec puris humectantibus, nec ſolis clyſteribus, multo

minus

minus purgantibus pertinax alvi obstructio potuerit solvi, & dolor Hypochondriacus leniri, cùm per longam, quam habeo, experientiam mihi constet, malum hoc purgantibus, præsertim fortioribus, semper exacerbari & augeri, alvique obstructionem reddi pertinaciorem; hinc ne quidem clysteribus ulla purgantia sunt admiscenda, sed per medicamenta temperata & blanda tantùm aperientia, balsamica, volatilia & nervina, quæ vi suâ balsamica chylum condire, sanguinem blandè spirituosum reddere, spasmodicas fibrarum nervearum convulsiones, tam in ventriculo, quàm intestinis, tollere vel impedire, & per consequens flatuum proventum præcavere, alvi obstructionem solvere, à præsente paralysi liberare, atq; ab Apoplexia præservare apta sunt, curâ instituendâ esse censeo; quæ autem illa sint, Medicus quilibet prudens & in materiâ Medicâ vel leviter tantùm versatus nosse debet. Si tamen Dominus Patiens cum nominis sui revelatione à me petat, ut eorum formulas quasdam, cum methodo illa adhibendi, suggeram, paratissimum me semper inveniet, maximè, si ad Thermas Embsenses, quarum tam internum, quàm externum usum præ acidulis frigidis suadeo, proficisci, & meo ibidem consilio ulterius uti voluerit. Interim Dominum Patientem Divinæ protectioni, me verò perenni ejus favori commendans permaneo

N. N. Domini Patientis

Paratissimus Servus
JOH. ZACHARIAS FüRST, M. Dr.
Aulæ Electoralis Trevirensis
Archiater mpp.

VIII.

CONSILIUM

DN. D. HERTII, Archiat. Hasso-Darmst. in eod. Casu.

P. P.

GRatissimum mihi est auditu, Consultiss. Dn. sic satis salvum & incolumem Wezflariam rediisse, cui sanitatem perennem voveo. Rebus ita se habentibus de cæterò nihil aliud agendum, nisi quòd juxta nuperrimum oretenus inter Nos factum conclusum iis potissimum inhæreamus, quæ digestionem continuò conservant & chylum laudabilem suppeditant, simul tamen nervos & spiritus animales confortant & in influxu suo sustinent; quem in finem commendatum nuper pulverem, manè jejunô stomachô, in dosi præscriptâ, denuò suadere, utpote qui ad omnia symptomata directus, atque acido hypochondriaco enervando par est. Juxta hunc subinde prandio, vel & cœnæ, Elix. stomach. Dn. D. Wedelii gutt. xxxx. in jusculo calido, aut & vino laudabili & generoso, præmitti possent. Obstructionum intuitu usquedum clysteres domestici in usum erunt adhibendi, cum pulpa laxativa, aut hujus loco, electuarium de Tamarindis cum fol. Orientalibus: Vel utrique grana xv, vel xx, ⊖♀, in ovo sorbili, paulò ante pastum, substitui poterunt. Aliis medicamentis melius abstineret. Interim & metus ille inanis apoplexiæ deponendus erit, cùm paroxysmus exantlatus nullam prorsus cum paroxysmis apoplecticis convenientiam habuerit, sed potius species lipothymiæ cujusdam fuerit. DEUS omnibus gratiosè benedicat, cui Nob. T. commendo admodum,

Honoratiss. Dn.

Darmstadii, d. 22. Jul. 1706.

Officiosissimus
J. C. HERT.

Medica-

Medicamenta antè præscripta erant seqq.

α. & ω.

℞. Pulv. cachect. Q.
correct. ℥vj.
stomach. Geilf.
℥iij.
M.
D. S. Pulvis manè ad ʒß. in jure calido sumendus.

* * *

℞. Elix. cathol. ℥ß.
Arcan. ♀. dulc.
ʒij.
M.
D. S. Essentia ad gutt. XL. hora 1. prandium & cœnam præcedente sumenda.

α. & ω.

℞. Pulv. analept. M.
Marchion.
ana ʒjj.
Specif. cephal. ℈jj.
☍. dest. lign.
sassafr. g. ij.
M.
S. Pulvis confortans, vesperi ad 2. cultr. apic. in ▽. ceras. nigr. sumendus.

FOR-

FORMULÆ.

℞. Decoct. cham. ℥x.
🝆. cum. g. V.
vitell. ovor. n. ij.
⊖. com. parum M.
F. Enema in Colicâ.

* * *

℞. 🝆. Lini dep. ℥ix.
F. Clyst. in Ileo.

* * *

℞. 🜄. menth. ℥iij.
Theriac. nostr. ʒj.
🝆. cum: gr. ij.
extr. opii gr. j.
sacch. syrupis. ℥ß.
M. F. Potio pro aliquot dosibus.

* * *

℞. Essent. castor. ʒj.
opii ℈j.
M. D. gutt. xv. bis de die.

* * *

℞. Miner. ♂. aut Lim. ♂. alcolisat. ʒiß.
cinnamom. acer. ʒß.
M. F. Pulv. contra Malum Hypoch.

℞. Tinct. ♂. ☉. ʒiij.
D. ad vitr.
Sum. indies 40. ad 50. gutt. in eodem malo.

℞. Decoct. emoll. ℥viij.
carmin. ℥iij.
Elect. de bacc. lauri. ʒvj.
Extr. cathol. ℈ß.
🝆. lini ℥iß.
chamom. ℥j.
⊖. com. ʒj. M. F. Clyst.

* * *

℞. 🜄. chamom.
carm. Dorncr. aa. ℥iß.
∽. Ther. camph.
carminat. aa. ʒj.
Laud. opiat. gr. iij.
Syr. cort. aurant. ʒvj.
M. D. cochleatim.

* * *

℞. Specier. diacum. Myns. ʒj.
Ocul. ♋. præp. ʒß.
Ægagropil. ℈ß.
Laud. opiat. gr. iij.
M. F. Pulv.

* * *

℞. Extract. carm. gr. vij.
Laud. opiat. gr. iij.
🝆. anis. g. ij. M.
ç. syr. de cich. F. Pil. pro 2. dos.

℞. Pulv. Cachect. Querc.
Stom. Birckm. aa. ʒiß.
Pulv. anal. Mind. ʒj.
M. F. Pulv. indies manè cum Malvat: sumend.

CAP. XIV.

CAPUT XIV.
DE
STERILITATE MULIEBRI ET VIRILI.

STERILITAS est voluptas sine anima: **IMPOTENTIA** virilitas sine viribus.

- *PHÆNOMENA.*
  - In VIRIS aut cachexia aliqua, aut stupiditas adest, vel & testes deficiunt, aut p. n. se habent, deficit appetitus ♀. nec arrigunt cum Pamphilo, pendente lite in Impot.
  - In MULIERIBUS vox observatur rauca, fluor albus, aut menses nimii, obesitas nimia, facies decolor.
  - UTROBIQUE autem, si absolutè, non respectivè, steriles sint, ἄτεκνοι vivunt.
- *SUBJECTUM*
  - MORBI est uterque sexus.
  - CAUSÆ
    - M. S. in cachexiâ & fluore albô.
    - vasa genitalia.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est conceptio impedita.
    - *MATERIALIS*
      - PRIVATIVA, ovulorum, vel sem. defectus.
      - POSIT.
        - semen effœtum,
        - humores p. n. uterum obsidentes.
        - pinguedo nimia.
        - polypus tub. Fallopianæ.
  - *REMOTA*
    - Dispositio hæreditaria: labor nimius.
    - ♀. abusiva, uterum nimis lubricans.
    - Corpulentia nimia, fonticuli, Lithotomia.
    - Tumores testium, cachexia, uterus malè constructus.
- *PROGNOSIS*
  - Hæreditaria sterilitas difficulter, aut nunquam curatur.
  - Rarò etiam sanatur, si à malâ uteri conformatione.
  - Facilior, quæ à causâ externâ & tumoribus oritur.
- *CURA*
  - 1. Humores p.n. semen aut uterum vitiantes, educit,
    - Purgantibus: Magnesiâ alba, senn. &c.
    - Diaphor. cumprimis volatilibus.
  - 2. Vitia Partium Genitalium emendat, tollendo
    - Obstructionem
      - Penis & vulvæ, per incisionem.
      - Uteri per
        - Martialia
        - Thermas Embsenses.
    - Tumorem Test. resolvendo, vel incidendo.
    - Compressionem uteri, per diætam tenuem.
  - 3 Semen actuat, per specifica aphrodisiaca
    - *DOMESTIC.*
      - Nutrientia, Amygd. dulc. ova
      - Aromatica, piperata, cinnam. &c.
      - Stimulantia, Borracem &c.
    - *OFFICINALIA.*
      - Spec. diatr. piper. Elect. diaSatyr.
      - Pulv. Rustici contra sterilit.
      - Cantharides præpar.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In curanda Impotentia Virili cave ne cantharides aut sine corrigentibus, aut in nimiâ quantitate adhibendo mictum cruentum, inflammationem vesicæ & similia causeris, ut Seni apud *Henricum ab Heer, in observationibus oppidò raris,* contigisse legimus.

II.

Cave quoque ne superstitiones aniles adhibendo dæmonium per Beelzebub ejicere coneris.

OBSERVAT. & CONSILIA.

I.

Rusticus 28. annorum, cùm in febre nimium aquæ ingurgitasset, incidit post eandem in dolores lumborum & vesicæ. Urinam ad me ferenti (quæ sedimentum album, mucosum, cum pauca urina continebat) & consilium meum expetenti seqq. præscripsi: Primo quidem potionem purgantem: ℞. Elect. bened. laxat. ℥vj. Aq. parietar. & veronic. ℥j. M. quâ bene dejecit. Inungebat simul regionem lumborum & vesicæ hôc oleô: ℞. ℴℴ. scorpion. lil. alb. ana ℥ß. stillat. junip. ʒj. M. Adhæc ut hebdomatim bis ʒj. harum pilularum deglutiret, mandavi: ℞. Tereb. com. ℥ß. rhabarb. pulv. ceterach. succin. alb. præp. succ. liquirit. ana ʒß. M. F. Pil. n. ix. ex ʒj. Hisce omnibus cum melius habuisset, nondum tamen erectio virgæ adesset, de qua re admodum sollicitus erat (habebat enim juvenem uxorem,) obnixè rogavit, ut ipsi succurrerem. Ordinavi ergò primò pulverem ad ʒj. cum lacte, dum cubitum iturus, sumendum:

℞. Rad.

℞. Rad. Pyrethri,
Cinnamom.
Zingib.
Piper. ana ʒß.
Sem. eruc. ℥ß.
Borracis ℥i.
Scincor. præp. ʒß.
Sacchari ℥j. M. F. Pulv.

Juxta hoc seq. etiam unguento utatur:

℞. Piper.
Zingib.
Sem. sinapi ana ℈iiij.
Euphorb. ʒß.
Ol. laurin ℥ij.
de spic. ℈j. M.

Hoc inungebat regionem pudendi, præsertim inter anum & testes, cum levamine. *D. Schefferus l. c.*

II.

Dn. D. Fabritii, Arhiatri Norimbergensis, curam sterilitatis per usum viperarum *vid. in Observat. Gockelii pag. 389.*

III,

Experimentum Rustici contra sterilitatem, quô maximum quæstum faciebat, ita describit *B. Dn. D. Sebizius in Colleg. Pract. MSC.*

℞. Zedoariæ,
Rad. satyt.
galang.
calami aromat. aa. ℥ij.
gentian. ℥j.

Incisa conjiciantur in sacculum & infundantur vino.

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Amygd. Ambrosiac. ℥iij.
Nuc. Lampertian. ℥ij.
c. s. q. ▽. rub. idæi.
F. Emulsio.
adde
scinc. præp. ℈iß.
sacch. syrup. q. s. M.
D. pro aliquot dosibus.

* * *

℞. Borracis Venet. ʒj.
cinnamom. acerr. ℈j.
⊖. vol. vip. ℈ß.
M. Div. in 3. p. æ.
D. in ▽. Menthæ.

* * *

℞. Essent. succini.
ambr. aa. ʒj.
M. D. gutt. xxx. in vin. Malv.
bis de die.

* * *

℞. ♂. Nucistæ. ʒiß.
Zibethi ℈ß.
Moschi.
Ambræ ana
gr. vj.
c. s. q. balf. Peruvian.
F. Balsam.
pectini & genitalibus
illinendum.

α. & ω.

℞. Amygdal. dulc. ℥jj.
Nuc. pin. pistac. aa. ʒj.
Sem. eruc. ℈ij.
c. s. q. ▽. nasturt. F. Emulf.
add. Pulv. sem. eruc. ʒß.
edulc. c. sacch. perlato q. s.
D. pro aliquot dosibus.

* * *

℞. Pulv. analeptici
Mindereri ʒiß.
sem. erucæ ʒß.
elæosacch. citri. ℈ß.
M. D. S. Stärckendes Pulver auff etlichmahl.

* * *

℞. Rad. satyr. condit. ℥iij.
conf. anacardin. ʒij.
alkerm. ʒj.
Spec. diatrion. pip. ℈j.
♂. ♌. cinnam. gr. iij.
c. s. q. syr. cinnam.
F. Elect.
bis de die, quantitate nucis castan. sumend.

* * *

℞. Zibeth. ℈ß.
ambræ
moschi aa. gr. v.
balf. de copaib. q. s. F. balf.
quo glans sub cohabitatione inungatur.

CAP. XV.

CAP. XV.
DE PASSIONE ET SUFFOCATIONE HYSTERICA.

PASSIO HYSTERICA est dolor abdominis gravissimus, cum sensu globi adscendentis & metu suffocationis ab uteri & plexuum nervosorum irritatione dependens.

- **ΦΑΙΝΟ'ΜΕΝΑ**
  - Tormina urgent in abdomine vehementissima, cum sensu cujusdam globuli ex hypogastrio adscendentis, quem manu ventrem premente inhibere sæpe solent, ne sursum feratur, qui tamen jugulum petendo respirationem, cum metu præfocationis, cordis anxietate, animi deliquio, imò suffocatione, (ut mortuorum instar jaceant) intercipit. Sæpe & parturientium doloribus similia tormina per spinam dorsi ad scapulas feruntur, cum frigore circa lumbos &c.
- ***SUBJECTUM***
  - Symptomatis sunt plexus nervosi, in abdomine & mesenterio convulsi.
  - Causæ, uterus & primæ viæ.
- ***CAUSA***
  - ***PROXIMA***
    - *FORMALIS* est irritatio partium abdom.
    - *MATERIALIS*, humores acidi, flatus &c.
  - ***REMOTA***
    - Tenerior partium textura, aer calidior, aut frigidior.
    - Cibi & potus acidiores, crudiores, flatulenti.
    - Excreta p. n. retenta, ut mens. & lochia.
    - Affectus animi.
    - Colica, Nephritis, Tumores uteri.
- ***PROGNOSIS***
  - Rarò jugulat, sed chronicus ferè morbus est, ad mortem durans.
  - Periculosa in gravidis, in quibus abortum infert.
  - In juvenibus à partu: In senibus post menses cessantes cessat.
- ***CURATIO***
  - **IN PAROXYSMO**
    - Suffocatæ excitandæ, vid. de Syncop. & Apoplexia.
    - Dolores sopiendi
      - Clysteribus
      - Hystericis
        - Internis: Ess. cast. &c.
        - Externis
          - Galbanetô.
          - Bals. hyst.
  - **EXTRA PAROXISMUM**
    - 1. Acidum viscidum incidendum & evac.
      - ⊖nis.
      - Pil. aloeticis.
    - 2. Alterandum, per ♂alia.
    - 3. Uterus confortandus per Hysterica
      - *DOMESTICA*
        - Pulv. cinnab.
        - ⊖. CC. vol.
        - Ess. castor.
      - *OFFICINALIA*
        - ∇. hirund. c. castor.
        - Bals. embryonum.
        - Galbanetum &c.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In hystericis curandis fugiantur nimis dulcia & fragrantia, quæ utrobique nocent & paroxysmum tam inferre, quâm exacerbare valent.

II.

Vitanda quoque purgantia violentiora, uterum & genus nervosum irritantia: sufficiunt laxantia.

OBSERVATIONES.

I.

Passionem hystericam, cum stupore brachii per consensum orto, curatam & *Anno* II. *Dec.* II. *Miscellan. Acad. Nat. Cur. Obs. CLV.* à me insertam, vid. ibi *pag.* 383.

II.

Suffocationem pariter uterinam, per fumum Tabaci curatam, *vid. ibidem pag.* 384.

III.

CONSILIVM

DN. D. GEILFUSII Sen.

Archiat. Hasso-Darmst.

FErmentum ventriculi (in cujus fundo succus acidus fixus & fermentativus, cum intermixtâ pituitâ, stabulatur) minus legitimè se habet. Hepar debilitatum bilem sibi molestam & sali acerbo maritatam non expellit. Lienis copiosæ arteriolæ suos, nocturnô cumprimis tempore, patiuntur Manes. Ex hali-

halitibus hypochondriacis & flatibus uterinis vehementes & acerbi vapores altum petunt, distendunt pleuram & pulmones, adhuc illæsos, contrahunt spasmodicè, unde respiratio difficilis redditur & à diaphragmate, quod sterno æque ac inter scapulas spinæ dorsi cohæret, multum incommodi in pectore & auditu, cum tussi profunda, generatur, urgente simul tantâ colli & quandoque simul ventriculi inflatione, ut fermè crepare rumpique videantur. Flatibus sanè nil seditiosius.

Quùm igitur tenaces (ut modò dictum) imò polyposi humores in fundô ventriculi hæreant, hepar nimis debile bilem depravatam non segreget, nec expellat: Lien ob defectum domesticæ fermentationis exuvias serosas non eliminet: Bilis ratione effervescentiæ horrendos flatus causetur, sicque pituita per bilem rarefacta, una cum sanguine accenso & rarefactô, ut & flatus hypochondriaci & acerbiores vapores adscendendo diaphragma sursum agant & spasmodicè contrahant sicque suffocationem hypochondriaco-hystericam producant; hinc Illustrissima Comes humores illos impactos speciebus hisce laxando educat, oportet, infundendo illas tribus quartariis vini & uni quartario aquæ beccapungæ, sumendo indies, vel alternis diebus, manè haustum, ita ut quatuor vicibus exhauriatur totum. Abhinc gallus vetustus, deplumatus & exenteratus radicibus hisce impleatur, in 4. aut plurimis mensuris aquæ, ad 4. partis consumptionem coquatur, & de jusculo indies, tempore matutino, haustus sumatur &, prout post vinum laxativum, corpus eundo leniter moveatur: quòd decoctum nitrositate suâ polyposos & tenaces humores resolvet. Tertiò sub hypochondriacâ hâc suffocatione cochlearia aliquot mixturæ præscriptæ sumantur & subinde 9. guttæ tincturæ instillentur aq. gentianæ, hirundinum, hystericæ & hypochondriacæ ana, sicque assumantur. Cibi sint pauci, nec varii. Exulent flatulenti; & quoniam à vino omnia exacerbantur, hinc ejus loco aqua ali-

quoties chalybeata ſumatur, utpote quæ lieni & epati hîc ſimul afflictis conducit, humores ſubtiles reddit, aduſtosque è liene & meſenterio educit, calorem in obſtructis hypochondriis exſtinguit & fermentum ventriculi roborat. Huic aquæ ferratæ, poſt ultimam chalybis igniti immiſſionem, cortices exteriores citri, aut aliquid rad. galangæ injiciatur & ſimul contra ſcorbutum aſſumatur ſequens aqua:

℞. Herb. Cochlear. rec.
Naſturt. aquat.
Nummular.
Mercurialis
Herb. Beccapung.
Meliſſ.
Bugloſſ.
Flor. aquil.
Trinit. ana. q. v.
Deſtill. cum vino l. a.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. ▽. menth. ℥iij.
Eſſent. caſtor.
~⊖✱. ana ʒj.
Extr. angelic. ℈j.
opii gr. iij.
Sacch. Syr. parum
M. D. S.
Stillendes Tränckleín offt ein paar Löffel voll zu nehmen.

α. & ω.

℞. ▽. meliſſæ.
menth.
hirundin. c. caſt. ana ℥ij.
Eſſ. cort. aurant.
caſtor. ana. ʒj.
Theriac. cœleſtis ℈ß.
Syr. cort. aurant. ʒvj.
M. F. Potio, capiatur cochleatim.

R. Eſſent,

* * *

℞. Essent. castor. ʒiß.
opii ʒß.
M. D. S. 15. biß 20. Tropffen des Tages zweymahl in Balsam-Wasser zunehmen.

* * *

℞. Pulv. cinnabarini. ʒiß.
🜔. CC. vol. ℈j.
Extr. opii. gr. iv.
M. Div. in 4. p. æ.
D. bis de die, in 🜄. menthæ.

* * *

℞. Unguent. virid. cathol. ℥ß.
🝆. dest. carui. ℈ß.
M. D. S.
Warm auff den Leib zureiben.

* * *

℞. Liquor. CC. succin.
Essent. castor. aa. ℥j.
myrrh. ℈ij.
opii ℈j. M.
D. S. Stillende Tropffen des Tages etlichmahl 20. biß 30. zunehmen.

α. & ω.

℞. Rad. ostrut.
aristol. rot. aa. ℥ß.
Herb. menth.
puleg. aa. Mj.
Flor. chamom.
sambuc. aa. p. ij.
Sem. carui ʒiij.
Coq. in s. q. aq. simpl. col. ℞. ℥viij.
add. Elect. de bacc. lauri.
🝆. laurini aa. ℥j.
dest. cumini g. vj.
Vit. ovor. Nj. M. F. Clyst.

DESCRIPTIO
BALSAMI UTERINI
D. STRAUSSII,
Gissæ olim Celebris.

℞. Gummi Galban. in 🜋. sol. ʒß.
🝆. nepetæ.
rutæ aa. ʒj.
Extr. castor. ℈j.
F. Balsamum.

C.XVI.

DE ABORTU.

ABORTUS est intempestiva & præmatura fœtus ejectio, ab uteri vellicatione atque spasmô proveniens.

PHÆNOMENA.
- INSTANTIS sunt extenuatio mammarum, & abdomen (quod antea turgebat) concidens. Adhæc lac antea præsens deficit, aut ubertim effluit, cum pedum & lumborum gravitate, doloribus circa os sacrum & horroribus crebrius intercurrentibus. PRÆSENTE verò abortu ♀ & sanguis, cum vel sine fœtu, ex utero prorumpunt, præcedente sæpius horrore febrili &c.

SUBJECTUM
- Est Uterus cum vagina.

CAUSA
- PROXIMA
  - FORMALIS est irritatio fundi uteri & eandem insequentes spasmi, cum p. n. & præmaturâ apertione.
  - MATERIALIS sunt humores circulantes, sive peccent
    - quantitate, in Plethorâ.
    - qualitate, in Cachexiâ.
    - motu, in exercit. vehementi, aut affectibus.
- REMOTA
  - Tenerior corporis textura, aer æstuans, aut frigidus, vel & halitibus fœtidis imprægnatus.
  - Cibus & potus, sive quantitate, sive qualitate peccantes.
  - Motus & itinera incondita, elevatio brachiorum & ponderum gestatio.
  - Ira, terror, medic. drastica & V. S. intempestivâ.
  - Febris, convulsio, tussis, hæmorrhagiæ, dolores nimii, casus ab alto, plagæ &c.

PROGNOSIS.
- Plus negotii facessit, quàm partus naturalis:
- Raro tamen lethalis, nisi hæmorrhagia uteri, syncope, aut convulsiones atroces accesserint.
- Difficilior in senioribus, quàm juvenculis.

CURATIO *Remotis externis.*
- 1. Causas abortuum inferentes eliminat
  - V. S. medio gestat: tempore, in Plethorâ.
  - Laxant. & vomitoriis, si à cacochymia.
  - Diaphoreticis, si à sero exsuperante.
  - Pellentibus, si fœtus in utero separatus fluctuet & hæmorrhagia uteri adsit, adhibitâ simul enchiresi obstetricis.
- 2. Fœtum & uterum confortat,
  - Adstringentibus
    - DOMESTICIS Pulv. ♂. & Cinnabar.
    - OFFICINALIBUS
      - Pulv. contr. abort.
      - corall. rubr. Pulv. Pañ. rub.
  - Aromaticis
    - Nuc. mosch. caryoph. & anthoph.
    - Balsam. embryonum &c.
  - Cardiacis
    - Pulv. analept. Minderer.
    - Vin. Hisp. & Malvat.
  - Externis.
    - Unguent. Comitissæ.
    - Balsam. uter. placent. mellit.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Utut in præservando abortu adstringentia & confortantia sint optima, iis tamen non fidendum, aut insistendum, si fœtus jamdum separatus in utero fluctuet & (quæ utplurimum conjungitur) uteri hæmorrhagia adsit, quam solitis adstringentibus tractando adeò non curabis, ut potius plures inde perierint.

II. Quemadmodum ergò tali in casu pellentibus & emmenagogis fœtus est promovendus, ut observatio in *Nosocomio n. Academicô, Disp. de Hæmorrhagia uteri ab abortu* docet: ità cavendum est, ne, dum Obstetrix simul fœtum extrahit, aut integræ secundinæ, aut portio illarum remaneat, intusque putrescendo febres puerperarum lethales causetur.

OBSERVATIONES.

I.

QUædam Ludimoderatoris Uxor, cùm ex improvisô glirem, seu murem majorem, pedibus calcasset, indè perterrita tribus abhinc diebus hæmorrhagiâ corripiebatur, non sine frequentibus animi deliquiis. Vocatus præviis ligaturis, in brachio factis, propinavi moretum ex diamoron, rob mor. rub. id. ana ℥ß. syrup. corall. ℥ß. ▽. plantag. borrag. burs. past. ana ℥ij. conf. alkerm. ℥j. M. D. cochleatim, quod aliquoties iteratum. Quartô die abortivit infantem XIII. septimanarum, capite instar muris formatô, auribus etiam similibus instructô, tandemque confortata convaluit.

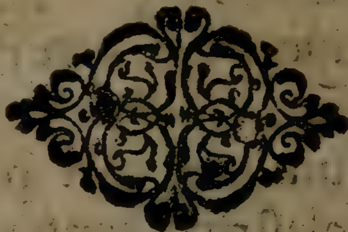
D. SEBASTIANUS SCHEFFERUS,
in MSS. Practicis.

II. Mulier XXXI. annorum, constitutionis phlegmaticæ, cùm quinquies abortivisset, consilii causâ ad me venit & rogavit, ut ulteriores abortus, cùm jam esset prægnans, præcaverem. Ordinavi igitur (1.) Emplastrum contra rupturam, ad ℥iß ven-

tri imponendum, cui prius unguentum Comitissæ, cum ol. myrtill. inungendum erat. Abhinc utebatur (2.) his morsulis: ℞. Semin. Coriandri præp. ʒij. Rad. bistort. Ras. ebor. corall. rub. ana ʒj. Succin. præp. Gran. Kermes ana ℈ß. Sacch. aq. ros. dissol. ℥iiij. F. Conf. in Mors. pond. ʒj. quarum unam quotidie absumsit.

III. Alia Muliercula, cùm abortum V. mensium passa esset, ad me consilii causâ venit, quæ cùm frigidæ & humidæ constitutionis esset, his utebatur Pilulis: ℞. Mass. Pil. Angelic. ʒiij. succin. alb. præp. mastich. ana ʒj. agar. opt. ℈iiß. aristoloch. rot. ℈ß. mosch. gr. iß. F. Pil. xv. è ʒj. Harum 7. vel 8. omni vespere, per 3. vel 4. dies sumsit, omni octiduô elapso. Intermediis diebus manè hoc utebatur electuario: ℞. Conserv. flor. rorismar. majoran. beton. ana ℥ß. Spec. diambr. diamosch. dulc. ana ℈ß. cinnamom. siler. montan. NMosch. rasuræ ebor. ana ʒß. M. c. syrup. menth. F. Elect. A meridie seq. balneo simul usa est: ℞. Rad. valerian. bryon. ana ℥iij. Herb. malv. menth. matricar. Fol. laur. ana Mij. Flor. lav. sambuc. rosar. ana Miß. balaust. ℥ß. Coq. in ▽. ferratâ. Post illud suffimigium in uterum admisit; ℞. Santal. citrin. cort. citri sicc. NM. ana ʒij. gran. cherm. nuc. cupress. ana ʒj. caryophill. cinnamom. ana ℈ß. M. Inspergatur parum carbonibus & per infundibulum recipiatur fumus. Tandem & thermarum usu restituta est & prolem peperit incolumem.

D. GUILIELMUS ERNESTUS SCHEFFERUS,
in Man. Pract. Msc.

FOR-

FORMULÆ.

α. & ω. | α. & ω.

℞. Pulv. n. ♂. ʒj.
Cinnab. ʒß.
Nuc. mosch. pſ. ℈ß.
M. F. Pulv. bis de die in potu ordin. ſumendus.

* * *

℞. ♈ rosarum
menth. ana ℥iß.
Extr. Angelic. ʒj.
opii gr. ij.
ſacch. ſyrup. q. ſ. pro edulcor.
M. D. Cochleatim, ſæpius de die.

* * *

℞. ℅. Nuciſt. expr. ʒj.
deſtill. carui gr. vj.
M. Fiat Balſamum umbilico & abdomini illinendum.

* * *

℞. Placent. Norimb. mellit. N. j.
Madefiat Vino Hiſp. & applic. abdomin.

* * *

℞. Cruſt. pan. toſta
conſp. pulv. Nuc. Moſch. Caryoph. ana.
intingatur vino generoſo & applicetur.

℞. Pulv. contra abort. A. ʒ.ß.
eboris ſine △. ʒß.
Terr. catech. ℈ß.
Ther. cœl. gr. v.
M. D. S. Anhaltendes Pulver des Tages 2mal ein paar Messerspitz voll zu nehmen.

℞. ♈ flor. tiliæ
tormentill. ana ℥iß.
Corall. rub. præp. ʒj.
Maſtich. pſ. ℈ß.
Syrup. corallior. ℥j.
M. D. cochleatim, ſæpius de die.

* * *

℞. Balſami embryon. ℥iij.
Syrup. corall.
flor. tun. ana ℥ß.

* * *

℞. Empl. de Galbano
Tacamah. ana ℥j.
c. s. q. balſ. Peruv.
F. Empl.
induc. ſuper alutam & abdomini applicetur.

℞. Balſam. hyſteric. D. Strauff. ℥ß.
℅. Nuc. moſch. ℈j.
M. appl. umbil. & abd.

CAP. XVII.
DE
PARTU DIFFICILI.

PARTUS DIFFICILIS est p. n. fœtus exituri retardatio, ab uteri debilitate, aut obstructionem plurimum proveniens.

- *PHÆNOMENA.* Tormina adsunt, quæ movent aliquid, sed nil promovent, tormina sc. seu dolores languidi, ad dorsum potius, quàm muliebria versus urgentes. (falsche Wehen.) Sæpe mater est nimis debilis: Sæpius autem fœtus, sive mortuus, sive languidus, cooperari nequit, cumprimis, si situs ejus male se habeat. Tandem os uteri internum, in senioribus qs. osseum, se aperire nequit.
- *SUBJECTUM* est uterus, tam quoad fundum, quàm quoad orificia.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est deficiens elater fœtûs & uteri occlusio.
    - MATAERILIS sunt
      - PRIVATIVA
        - Humores deficientes.
        - Vires prostratæ.
      - POSITIVA
        - Fœtus debilis, aut mortuus.
        - Placenta uterum obstr.
        - Membranæ crassiores.
        - Mola & Tumores.
  - REMOTA
    - Textura tenerior & statura nimis parva.
    - Aer nimis calidus, aut frigidus.
    - Alimenta adstringentia ante partum.
    - Motus intempestivus, aut deficiens.
    - Excreta retenta, vias partûs angustantia.
    - Timor, verecundia, ira parturientis.
    - Hernia umbil. vitia diaphragm. &c.
- *PROGNOSIS.*
  - Periculosus est status, quia aut mater, aut fœtus sæpe perit, aut herniæ oriuntur.
  - Primiparæ & vetulæ difficilius pariunt.
  - Inter situs p. n. Agripparum facilior, si umbilicus primò se sistat, omnium difficilimus.
  - Si viribus prostratis ultra 4. dies duret, mors imminet.
- *CURA*
  - 1. Causas removet
    - Diætâ confortante, sed tenui, exclusis carnibus & balneo.
    - Remotione excrem. per clysteres emollient.
  - 2. Fœtû promovet, operâ
    - Parturientis, ad labores admonendæ.
    - Obstetricis, vel Chir. Embryulci.
    - Medicamentorum
      - DOMEST.
        - Pulv. cinnab. in spasm.
        - Borrace, croco, ▽. menth.
      - OFFICIN.
        - Spec. diaborrac. M.
        - Glac. Mariæ.
        - Hepar. mustel. pisc. c. felle.
  - 3. Vires confortat, jusculis gallinaceis, non carneis &c.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In Partu tardiori, doloribus non continuis, ſed diu interruptis, caveat Obſtetrix, ne intempeſtivè & juſto citius ſellæ adſtringat, aut ad labores cogat puerperam, ſed veros dolores & effluxum aquarum expectet.

II. Caveat etiam, ne juſtô citius membranas fœtûs unguibus dilaceret, ſicque aquis effluxis partûs viæ exſiccentur.

III. Maximè verò ſibi caveat, ne fœtum, in orificio uteri ex parte hærentem, pro mortuô habeat eumque quâvis ratione mutilet, ut Francofurti olim vidi.

IV. In confortandis Puerperis noli Mulierculârum mori locum dare, qui juſcula carnis, febribus puerperarum anſam miniſtrantia, obtrudere ſolent, quicquid etiam de propriâ ſua experientiâ deblaterent.

OBSERVATIONES.

I. Anno 1705. Alsfeldiæ fœmina partum demortuum & corruptum fruſtillatim per anum excrevit, obſtetricante ſæpisſimè manu Chirurgicâ DN. Clebergeri, Conſulis illius loci. Particulam cranii aliaque oſſicula in Muſeo meô adhuc ſervo.

II. Aliâs partum in Virginibus annoſis ordinariò difficilem aliquoties balneis emollientibus facilitavi; In ipſo verò puerperiô diutius juſto reſtitantem fœtum borrace Venet. feliciter promovi.

III. CONSILIUM DN. D. WEDELII,

Pro

facilitando partu.

P. P.

QUid de Conjuge partui jam proximâ ad me ſcripſeris, unâ cum reliquis circumſtantiis ſpaſmum concernentibus, per-

cepi & ut omnibus satisfiat sequentia medicamenta transmittenda duxi:

℞. Rad.	alth.	Flor.	Chamom. Rom. Mj,
	malv.		lil. alb.
	lib. alb. ana ℥ß.		melilot ana mß.
Herb.	IV. emoll.	Sem.	lini
	meliss.		fœnugr. ana ʒiß.
	agerat.		anisi ʒß.
	origan.		
	polygon.		
	serpill. ana Mij.		

quæ partim binis sacculis (quorum alter dorso, alter abdomini imponendus) partim in ahenô, cum aquâ coqui & alternis diebus loco balnei adhiberi poterunt. Finitô balneô confortans aliquod, v. g. ℞. corall. sumi debet, unà cum linimento ex ℴℴ. Momord. Jasmin. ana ℥ß. ℴℴ. lign. Rhod. ʒj.

Abhinc (2.) tempore partûs seq. pulvis pellens sumi posset;

℞.	Borrac. Ven. ʒiß. vel ℈iv.	ℴℴ. Cinnam. g. ij.
	♁. nativ. ℈ß.	M. Div. in 2. p. æ.
	Croci gr. viij.	D.

S.

Auf 2 mal bey anstehender Frucht und eignender Oeffnung zu nehmen.

Prima sc. dosis statim in initiò, cum aqua pulegii, alterâ, si opus videbitur, secundâ abhinc hora sumatur.

Tandem (3.) Spasmi intuitu è re erit, ut eô urgente alteri lateri incumbat, vel & planè surgat, dorsum & articulationes affectas unguento spasmodico Myns. ℥j. aut seq. fricando:

℞.	Balsam. Embryon. ℥j.	Ess. castor.
	⌒. formicar. ℥ß.	ℴℴ. Petrol. ana ℈ß. M.
	CC.	
	⊖✻. ana ʒj.	

FOR-

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Borracis Ven ʒj.
Myrrhæ pſ. ʒß.
Croci ℈j.
M. Div. in 4. p. æ.
D. bis de die, in ▽. menthæ.

℞. Pulv. Cinnabarini ʒj.
Croci ℈j.
Div. in 3. p. æ.
D. ut ſupra.

℞. ▽. Menth ℥iß.
Eſſent. caſtor
ſuccin. ana ℈ß.
borrac. Ven. gr. xv.
D. pro doſi, repetendo ſi opus.

℞. Rad. lil. alb. ℥iß.
ariſt. rot. ℥j.
Herb. malvæ.
puleg. ana Mj.
Flor. malv. arbor.
cheiri ana p. ij.
Sem. lini ʒiij.
Inciſ. & Contuſ. D. pro balneo.

* * *

℞. Cingulum corii humani, ☍.
ſ. ping. ſerpentum illito, applicetur abdomini.

α. & ω.

℞. Spec. diaborrac. Mynſ. ʒj.
Glac. Mariæ ℈j.
Croci ℈ß. M.
Div. in 3. p. æ.
D. in ▽. pulegii, bis de die.

℞. ▽. menth.
pulegii
hirund. c. caſt. ana ℥j.
borrac. Venet. ʒj.
⊖. vol. ſuccini ℈ß.
Syrup. d. canell. q. ſ. pro edulc.
D. pro 2. doſibus.

℞. Hepat. anguill. c. fell. pulv.
Borrac. Ven. ana ʒj.
⊖. vol. viper. ℈ß.
M. Div. in 4. p. æ.
D. bis de die.

℞. Eſſent. caſtor. ʒj.
ſuccini.
croci ana ʒß.
M. S. Treibende Eſſentz / 30. bis 40. Tropffen / in Poleywaſſer zu geben.

℞. Axung. Serpent. ʒvj.
☍. ♌. ſpic. ℈ß.
M. S. Auf den Nabel u. Unter-Leib zu reiben.

PRA-

PRAXEOS MEDICINÆ INFALLIBILIS SECTIO IV, DE *MORBIS SENUM.*

INTRODUCTIO.

Tempora labuntur, tacitisque ſeneſcimus annis.

On poſſunt autem non hôc temporis lapſu ſimul vires in effœtô fragilique corporis ergaſtulô pedetentim collabi, quatenus tum mechanica partium ſubſtructio, ob fibrarum rigiditatem, flacciditatem & atoniam, ruinæ proxima, tum humores ſegnius circulati, acidi, vappidi & plus minus viſci-

viſcidi redduntur. Veriſſimè enim Regum Sapientiſſimus Salomo

- - *Gelidus* (inquit) *tardante ſenectâ*

Sanguis adeſt hærentque effœtæ in corpore vires.

Quodſi ergò maſſa ſanguinea, aut ipſa lympha, plus minus viſcida, aut grumoſa, in vaſis ſuis per viſcera & glandulas ſegnius circulentur, ſtagnent, aut intercipiantur, in capite *VERTIGO* & *APOPLEXIA*: in Pulmonum follibus *ASTHMA* & *RESPIRATIO DIFFICILIS*: in partibus glanduloſis, *RHEUMATISMUS* & *CATARRHI* generantur; & cùm ob particularum volatilium & ſulphureo-balſamicarum depauperationem ſimul acriores, acidi & acerbi reddantur, non poſſunt non viſcera parteſque ſolidas ſimul lancinare, rodere, atque vellicare, unde in renibus *NEPHRITIS*, *STRANGURIA*, *ISCHURIA &c.* in artubus *ARTHRITIS*, *PODAGRA*, *PRURITUS* & ſimilia producuntur. Accedente tandem partium fibroſarum flacciditate & atoniâ ſpirituumque penuriâ illîc *PARALYSIS*, *TREMOR*, *INCON-*

TINENTIA VRINÆ, *MICTVS CRVENTVS*, *DIABETE*, *FLVOR ALBVS* : Hîc *AFFECTVS SOPOROSI* sensuumque externorum, cumprimis *VISVS* & *AVDITVS HEBETVDINES* propullulant, ut in Tab. sequenti ob oculos ponitur.

SECTIO

SECTIO ULTIMA
DE MORBIS SENUM.

CAP. I.
DE VERTIGINE.

VERTIGO est falsa circumgyrationis imaginatio, à spirituum animalium motu vorticoso in oculis & cerebro orta.

- *PHÆNOMENA*
  - Ægris irides ob oculos versantur & non tantùm ipsi sibi, sed & objecta quævis externa circumgyrari videntur. Quandoque omni ferè lumine privari & in tenebris versari videntur, in VERTIGINE TENEBRICOSA; & tandem, nî fulcimentis obviis sese uniant, omninò in terram procidunt, in VERTIGINE CADUCA.
- *SUBIECTUM*
  - SYMPTOMATIS est tunica retina & ♌. animales.
  - *CAUSÆ* verò
    - cerebrum ejusque vasa & oculus, in Essentiali.
    - stomachus & hypochondria, in Consensuali.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est crispatio tunicæ retinæ & hanc insequens vorticosa spirituum undulatio.
    - MATERIALIS sunt
      - Humores turbulenti, M. S.
      - ☐. acidus & flatus in stomacho & hypoch.
  - *REMOTA*
    - Aer austrinus, ingluvies, ebrietas, inedia.
    - Rotatio corporis, meticulosa fluminum inspectio.
    - Excret. solitarum suppressio.
    - Malum hypochond. & scorbutus, ictus.
- *PROGNOSIS*
  - Recens & Accidentalis facilè curatur.
  - Habitualis & in Senibus certus Apopl. Prodromus.
- *CURA*
  - INTRA PAROXYSMUM
    - 1. Æger ad quietem disponatur.
    - 2. Spiritus animales à motu insolito revellantur, per
      - Clysteres acriores, balsamum apoplecticum & antidinicum *Conerdingii*.
      - Interna spirituosa, antapopl. & antidinica, ♌ lil. convall. ægagropil.
  - EXTRA PAROXYSMUM
    - 1. Causa mater. eliminanda,
      - Vomitoriis, in malo hypoch. aut per consensum stom. vel & venenis.
      - V. S in Plethorâ;
      - Purgantibus, in vertigine pituitosa Senum.
      - Diaphoreticis, in colluvie serosâ.
    - 2. Caput & ♌ confortandi, cephalicis & antidinicis
      - *DOMESTICIS*
        - ▽. Menthæ, ♌. CC.
        - Pulv. cinnab. Epil. cubeb.
        - Essent. castor. succin.
      - *OFFICINALIBUS*
        - Ægagropil. viscis.
        - Rad. Doronic.
        - Stercor. Pavon.
        - Spec. diambr. diacubeb.
        - Pulv. cachect.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In curandâ vertigine fugiantur purgantia fortiora, humores & spiritus magis agitantia; sufficiunt laxantia, cumprimis, si malum per consensum ortum fuerit & vomitoria (quæ meliora) locum non habeant.

II.

Fugiantur quoque Sternutatoria, oculis jamdum inimica, cùm morbum potius augeant, quàm imminuant.

OBSERVATIONES.

I.

VErtiginem per consensum in hypochondriacis aliquoties solo vomitorio & Martialibus curavi, suadendo præservationis ergò crebrum cubebarum usum.

II.

Nobilissimus DN. JOHANN von BODEC, Senior, conquerebatur de imbecillitate ventriculi, cum vertigine. Præmissâ purgatione præscripsi rotulas seqq.

℞. Extr. lign. aloës,
Ambræ gryseæ ana gr. iij.
Succin. alb. ℈j.
Mosch. gr. ij.
Ol. Nuc. mosch. express. gr. V. c. s. q. sacch.
F. conf. in Morsulis.

Ventriculus inungebatur Ol. stomach. ʒß.
mac. destill ℈j.
menth. ℈ß. M.

Quotidie comedebat semen carui. Ita convaluit.

D. SCHEFFERUS,
in Man. Pract. Msc.

III.

Nobil. DN. STEINACKER, Colonelli Locumtenens, vertigine aliquot annorum laboravit, quam ex inferioribus per consensum judicans hisce pilulis sanavi:

℞. Specier. hier. picr. ℈ij,
MP. arthrit. n. d. ʒß,
Eff. fum. ♂at.
menth. ana gr. iv,
Extr. ligni aloës gr. ij,
℅. carui. g. iv,
M. F. Pilul. n. xxvij.

Harum quotidie V. assumsit, quandoque tantùm alternis diebus, quibus intra mensem convaluit. *Idem ibidem.*

IV.

CONSILIUM
DN. D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII, Archiatri & PP. Jenensis.

P. P.

E Literis Reverendæ Tuæ Dignitatis percepi, quòd hactenus cum vitiosô oris anhelitu, cui VERTIGO juncta, conflictata fuerit. Quùm verò hæc à lymphâ putrilaginosâ, salibus scorbuticis fœtâ & speciatim ad fauces decumbente oriantur; hinc sequentia è re fore duxi: Primò quidem Mixturam consulo hæmatocatarcticam, hora 8. matutinâ ad guttas xxx. in cerevisiâ sumendam:

℞. Elix. antiscorb. Wed. ʒij,
Essent. lignor. ʒj,
♃. ♁. ʒß. M.

Vel

℞. Essent. cochlear. ʒij,
℅. ligni sassafr.
anethi,
anisi ana gutt. j. M.

2. Pul-

2. Pulverem confortantem, Vesperi horâ IX. itidem in cerevisiâ sumendum:

℞. Hepat. rubr. Dresd.
Pulv. stomach. Qu. ana drachm. j.
Bez. ♂. ℈ß.
♁. nativ. præp. drachma ß.
⊖. absinth.
fumar.
℅. mac.
lign. sassafr. ana g. j.
M. Div. in 8. Dos.

3. Species antiscorbuticas, tribus quartariis vini infundendas, quâ infusione à meridiè alia medicamenta sumi poterunt:

℞. Rad. Trifol. fibrin.
Chin.
Herb. acetos. beccab.
beton. cochlear. salv.
nast. aq. fum. Thee.
Flor. rosar. rub.
bugloss. borrag. ana p. ij.
Lign. sancti. cort. citri ana ℥ß.
cinnamom. macer. costi veri ana ℥ß.
Incis. & contus. D. in sindone rubro.

4. Pilulas purgantes pro unâ dosi

℞. MP. ☐.
☿. dulc. ana gr. ij.
℅. ligni sassafras.
Essent. fumar. q. s. F. l. a. Pil. n. 9.

5. Pul-

5. Pulverem dentifricium manè dentibus affricandum:

℞. 🜄. catechu ℈iß.
Rad. ireos Flor. biſtort.
tormentill. ana ʒß.
Oſſ. ſep. corall. rubr. ana ℈j.
O. uſti, maſtich. mac. ana ℈ß.
꙳. ligni Rhod. gutt. iij.

6. ▽. pro eluendo ore, poſt uſum pulveris dentifricii:

℞. ▽. Beccabung.
ſalv. ana ℥iß.
rutæ ʒj.
cinnamom. ℥ß.
🜋. roſ. ʒj.
M. D. in vitro.

De cæterô fugiat animi pathemata vehementiora, cibos durioris coctionis & aëris inclementiam.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Rad. ipecacuanh. ℈j.
Cinnab. nativ. præp. gr. v.
M. D. S. Brech-Pülverlein Morgends früh auf einmahl zu nehmen.

* * *

℞. Pulv. cinnabarin. epilept.
♂alis ana ʒj.
Cubebarum pulv. ℈ij.
M. D. bis de die ℈j.
in ▽. menthæ.

α. & ω.

℞. MPil. aloephangin.
maſtich. ana ℈ß.
Scammon. ♀rati gr. iij
꙳. ♌. ſuccin. g. j.
C. Eſſent. ſuccin. F. Pil. pond.
gr. j.
conſp. pulv. cubeb. D. pro doſ.

* * *

℞. Specier. diacubeb. M. ʒij.
diambr. ʒj.
c. s. q. ſacch. in ▽. flor. Til. ſol.
F. Morſ. l. Rotul.

℞. Sem.

* * *

℞. Sem. carui ʒij.
Cubebar. pulv. ʒj.
Sacch. ad pondus omniũ.
M. D. in pane butyratô, aliquoties de die.

* * *

℞. Rad. Pœon. Mar. pſ.
Viſci quern. ana ʒj.
Cubebar. pſ. ʒß.
Cinnab. nativ. præp. ℈j.
Ægagropil. ℈ß.
M. F. Pulv. D. bis de die, in ▽. ceraſ. nigror.

* * *

℞. ♎. CC.
⊖✱. ana ʒj.
M. D. gutt. xvij. bis de die.

* * *

℞. Eſſent. ambr. liquid.
caſtorei ana ʒj.
M. D. gutt. xvij. in ▽. lil. convall.

DESCRIPTIO BALSAMI ANTI-DINICI D. Conerdingii.
vulgò Wilbel-Balſam dicti.

* * *

℞. ▽. menth. ℥iij.
Eſſent. caſtor.
∽⊖✱. ana ʒß.
Extr. opii gr. ij.
Sacch. ſyrupiſat. q. ſ. pro edulc.
M. D. cap. cochleatim.

℞. ☍. Nuc. expreſſi ℈ij.
deſt. rutæ g. xx.
lavendul. g. x.
ſalv.
majoran. ana g. viij.
Camph. gr. vj. M.
F. l. a. Balſamum, vertici illinendum.

CAP. II.
DE
APOPLEXIA, PARALYSI ET APHONIA.

APOPLEXIA est omnimoda sensûs & motus abolitio, cum respiratione difficili ac stertore, ab influxu spirituum animalium inhibitô proveniens.

- *PHÆNOMENA.*
  - Pereunt sensus, motus etiam, excepta respiratione difficili pulsuque pleno atque valido. Hinc ad terram concidunt, & ore hiante, cum stertore, respirant. Oculos aut clausos, aut conniventes habent. Adest sæpe ani resolutio, ut neque recrementa, neque clysteres retineant. Spuma circa os apparet, per quod, ut per nares, humida rejiciuntur. Artus flaccidi sunt, vel in totô, cum frigore partium & atrophiâ in PARALYSI, remanente sensu in PARESI, vel in dimidio in HEMIPLEXIA, vel in unô alterôque membrô in PARAPLEXIA & APHONIA: Artubus duris & immobilibus existentibus in CONTRACTURA.
- *SUBJECTUM*
  - SYMPTOMATIS sunt cerebrum, nervi & fibræ obstructæ, vel compressæ.
  - CAUSÆ
    - Cerebrum in Essentiali, tam privativa, quam positiva.
    - Arteriæ Carotides in sanguinea privativa.
    - Stomachus in *Positivâ*, à causis externis.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est impeditus spirituum influxus.
    - *MATERIALIS* sunt
      - sanguis stagnans in cerebrô & carotidibus.
      - humores pituitosi, vel serosi in cerebrô.
      - Gas carbonum & liquorum fermentantium, in positivâ.
  - *REMOTA*
    - Aer nubilosus, cibi quant. & qualit. peccantes, crapula &c.
    - Somnus & quies nimia. evacuat. solitæ suppressæ.
    - Affectus animi vehementiores, ictus, casus, ♀ nimia &c.
- PROGNOSIS.
  - Apoplexiam levem solvere difficile, fortem impossibile. Quo liberior respiratio, eò melior. Curata facile recidivat.
- *CURATIO*
  - INTRA PAROXYSMUM:
    - Clyster acerrimus injiciatur in quâcunque Apopl.
    - Capiti raso ferrum candens (ein Ziegel-Eisen) applicetur, vel Moxa. V. S. in sanguinea & privativa sacra anchora. Vomitus in positivâ à Gas. Ori infundantur spirituosa antapoplectica.
  - EXTRA PAROXYSMUM dat
    - 1. Præmissis digestivis.
      - Purgantia, in Apopl. Pituitosa.
      - Diaphoretica, in serosâ.
    - 2. Cephalica antapoplect:
      - DOMESTICA
        - ⊖. vol. CC. ∽⊖*.
        - Ess. castorei, succin.
      - OFFICINALIA
        - Liq. CC. succin.
        - ∇. apoplect. ambrat.
        - ⊖. vol. ∘∘. fum. sylv.
    - 3. Externè
      - Cucuphæ, thermæ, vesicat. caut.
      - ∇. artic. ad extr. Balf. arthritic. paralytic. *D. Fürstii.*

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. V. S. in Apoplexiâ, ægro ante paroxyſmum nimis debilitato, vel ſanguine phlegmatico exiſtente, aut cautiſſimè, aut planè non adhibeatur.

II. In membris paralyticis cave à nimis pinguibus, quæ fibras magis flaccidas reddunt, niſi admiſceantur olea deſtillata.

III. In fovendis partibus paralyticis vide ne partes affectæ ſphacelum contrahant & æger de vitâ periclitetur.

IV. In Pareſi à Colica fugiantur thermæ, quæ contracturam inferunt, ut in Centurione Cæſareo olim Philippopoli obſervavi.

OBSERVATIONES.

I.

APoplexiam & ſubſequentem Hemiplexiam in ANTONIO MARTENS, Cive Francofurtenſi, B. DN. SEBASTIANUS SCHEFFERUS in MSS. Practicis à ſe curatam eſſe teſtatur (1.) V. S. boni lateris. (2.) Clyſtere. (3.) Aqua apoplecticâ & cephalicâ cum caſtoreô. (4.) Oleis arthétic. caſtor. lumbric. ♈. Anhaltina & fomentatione iis præmiſſâ ex herbis cephalicis. Tandem repetita purgatione per Pilul. arthrit. c. trochiſc. alhand. & veſicatoriis nuchæ pedibusque impoſitis latus ſiniſtrum paralyticum in integrum reſtitutum fuit.

Eodem modô Apoplexiam in Wilhelmô Sonnemannô curavit idem *ibidem:* ubi ſubſequens Epilepſia impedivit, ne Æger paralyticus fieret.

II.

Apoplexiam Privativam à Plethorâ, in Æditu Megalindano, feliciſſimè curavi V. S. largâ & Mixturâ quadam antapoplecticâ.

III. CONSILIUM DN. JOH. CONRADI BRUNNERI, Archiat. Elect. Palatin. in HEMIPLEXIA ab AFFECTU HYPOCHONDRIACO.

Affectus hypochondriacus maxima ex parte ab acido-austero succo oritur, qui in stomacho cumprimis & ejus confiniis animadvertitur & non tantùm concoctionem lædit & turbat, sed interdum quoque fermentationes, flatus & cum his sexcenta mala, pro diversitate subjectorum, diversa excitat; quin & plus ultra tendendo unà cum chylo sanguini se miscet, omnes succos ex massâ sanguinis emanantes inficit, sanguinem in circulatione suâ segnem efficit & impedit, imò & succum nervosum qualitate hâc inficit, ut hîc vel istîc facilè intercipiatur & in motu sistatur, unde consequenter HEMIPLEXIA aliaque generis nervosi symptomata sequi possunt, quæ per violentum spirituum motum rursus expediuntur & extricantur. Ab hoc acido austero proveniunt alvi constipationes pertinaces, cùm succus glandularum intestinalium eodem inspissetur. Unde verò hoc acidum austerum obortum sit? an temperamentum eò inclinet? cibi, victusque ratio in culpâ sint? aut an vitæ genus, studia, labores, meditationes, vita sedentaria &c. malum hoc excluserint? in relatione non habetur. Interim illi maximè obviandum erit, alioquin dubio procul eundo crescere pluraque accidentia cumulare poterit. Hemiplexiam tamen, si ab incrassatione succi nervosi oriatur, adeò periculosam esse non duco, quàm si ab extravasatione seri in cerebrô profluat. In curatione autem opera danda est, ut acido - austerum corrigatur, tempe-

temperetur, diluatur, humores fluxiles reddantur & in debitam fluiditatem atque motum redigantur. Optimus Aër vernalis: hic exſpatiando, equitando, aut curru vehenbo, tempore ſerenô, valdè conducet. Animus exhilarandus. Corporis commotiones & exercitia moderata proſunt. Cibi confortantes, pauci & digeſtione leviſſimi, legitimô tempore ſumendi, eligantur iisque vinum maritandum huncque in finem vinum Gallicum rubellum aptiſſimum eſſet. Purgantia crebriora, ut & omnia, quæ Naturam debilitare poſſunt, nocent. Nimium ſedere, ſtudiis vacare atque meditari, damnoſum eſt. Acida, fumô indurata, carnes annoſæ, ferinæ, anſeres, anates, lepores vetuſti, legumina pleraque fugiantur. Econtra carnes animalium juniorum & volatilium, juſcula ſcorzonerâ & borragine, ſub jentaculo æque ac prandiô temperata & diluta, cremor hordei & avenæ, poma dulcia ſimiliaque olera ſunt eligenda.

E medicamentis conveniunt ant-acida, aperientia: Oculi cancri, ebur, corallia, margaritæ præparatæ, imprimis autem Martialia v. g.

℞. Tinct. ♂. cum ſucc. pom. Borſtorf.
Mag. ♂. Mynſ. ana ℥j. M.

De hoc manè & veſperi, jejuno ſtomacho 50. vel 60. guttæ in cochl. Vini Hiſpanici ſumantur. Vel, ſi mavis, pilulæ ſequentes:

℞. Extr. Trifol. fibrin. ʒij.
Card. bened. ʒj.
Limat. Chalyb. ſubtiliſſ. &
recent. triti ʒvj.
c. ſolut. Tragacanth. F. Pil. ex
ʒj. xxx. deaurentur. S.
Pilulæ manè & veſperi ix. ad xj.
cum vino Hiſp. ſumendæ.

Quibus aſſumptis motus corporis, cumprimis equitando inſtitutus, per integram horam, ſubjungendus, ut humores rurſus in

motum agantur; & eò quoque tendunt plurimæ aquæ medicatæ, Embsenses, Anthonianæ & cumprimus Svvalbacenses, quæ insignem tincturam ♂. continent & simul hanc convenientiam & prærogativam habent, quòd per fluidum acidularum longè profundius, quàm medicamentis siccis, penetrare possimus. Quapropter aut thermas Embsenses, aut acidulas Svvalbacēses, sed tepidas, cum usu thermarum Berstadiensium, vulgò serpentinarum dictarum, hoc annô suaderem, quibus omnibus indicationibus satisfieri posset. Alia nervina, cinnabarina, externa, clysteres emollientes & cumprimis juscula herbarum, dexteritati præsentis Domini Medici præscribenda relinquo. DEUS verò ex alto benedicat!

JOHANN CONRAD BRUNNER, D.

IV.
ALIUD
FRANCISCI JOSEPHI BURRHI, Itali,
In APHONIA, seu potius RAUCEDINE.

Illustrissime Domine,

ME tandem huc compulêre sæva, quis crederet? iratæ Pietatis decreta & arma hactenus imbellis, nunc metuendæ religionis. Sum hic ossa relicturus, nî fatis melioribus protegat & revocet innocentiam meam superior Germania. Si Illustrissimæ T. Dominationi exterorum gratiâ visitandi cultus & mores has lustrare provincias lubebit eademque viâ sanitati Tuæ liberæ à curis per trium mensium spatium prospicere, dedico proprias hic conductas ædes meas & omnia requisita & immunis erit ab omni pecuniarum censu. Mirabitur urbem, sed fortasse etiam quæ latent Orbis arcana invisa intra meos Lares. Verùm si Suæ Personæ liberæ hisce partibus concessioni obstabunt negotia domesti-

mestica, favebis transmittere copiam Consilii, quod in Sui utilitatem exaravi, nam eam nuper amisi & necessaria, quæ mihi supersunt, medendi arcana superaddere non potui. Faveat meô nomine humilimè Serenissimo & Eminentissimo Fratri suo salutem precari, in cujus diuturnâ confirmatione si, dum vacat otium, locupletius ea, quæ scripsi, cupiuntur exarata, nutibus etiam minimis ero pariturus simulque tunc erunt transmittendæ copiæ omnes Epistolarum & Consiliorum; cujus rei obsequiosam fidem excipe hisce osculis, quæ manibus Tuis humilimè imprimo

Illustriss. Domin. T.

Ambstelodami,
d. 17. Febr. Ao. 1661.

Perpetuum mancipium
FRANCISCUS JOSEPHUS BURRHUS.

α. & ω.

COncurrunt ad perfectam in humanô corpore edendam vocem duæ potissimùm causæ, quarum prima est recta omnium spirituum vis, excitata per poros textiles telæ fibrosæ, quâ circumvestiuntur venæ, præsertim viscerum & costarum thoracis, quod velamen si ex confluenti materiâ viscosâ in suis angustissimis meatibus ita inspissetur, ut ipsius raritas texturæ limosis succis incrustetur, spirituum accessus & recessus prohibendo, tandem sonus eloquii mutilatur; & quamvis rotunditas capitis, amplitudo gutturis, œsophagi mundum ostium & glandium pituitariarum in imis radicibus linguæ siccitas efficiant, quod vox acuta, sonora & rotunda, clara vel obscura excludatur, cùm tamen nunc conditio morbi rauci non requirat, quod in medio cognitio adferatur istarum differentiarum, sed tantùm illarum, quæ vocem in Illustrissimo & Reverendissimo Domino exstinxerunt;

runt; ideò assero hanc vocalem amissionem ex cavitatibus repletis conglutinatorum viscerum & terrestri liquamine obrutis initium duxisse. Nam videmus Echum receptas voces reddere magis claras, potius ex concavô montis marmoreò, vel lateritiis alicujus magnæ domus structuris, quàm ex humidâ valle, arboribus multis obumbratâ. Sed posset objicere aliquis imprudens oblatrator, quòd si statuatur tantum in thoracis sinu vocem radicalem vigorem turbinandi verba resonantia assumere, medicamenta præscribenda, per stomachum & intestinorum flexuosum labyrinthum cùm descendere debeant, difficilimè obstructis cartilaginibus venarum, præsertim sese circumvolventium, ad inducendas & alendas costas remedium integris adhuc qualitatum characteribus deferri posse, & ideò supervacaneam esse illius applicationem. Verùm valdè allucinaretur sciolus iste Judex: Nam ipsamet alvus est secunda inter geminas illas potissimas causas, superius indicatas, quæ per organa tortuosa intestinorum mollia & vaporosa primas potentias ejaculandi accentus pulmonibus aliisque visceribus, tergemino motu, obliquo, recto & flexuoso subministrat, unde si hæc bene liberetur à suis superassatis sordibus, poterit feliciter per consensum evacuare pectoris immundas regiones. Hinc videmus suem, habentem ferè omnes partes interiores assimilantes humanorum viscerum formæ & substantiæ, ex infarctâ pinguedine circumobsidente intestina, nequire hinnitum emittere perspicuum, ut equus & canis, qui ex siccitate temperatâ, cum debitâ bilis tenuitate, implent rumoribus suis aërem, & ipse aër agitatus, in objecta arborum folia allidens, nos docet, quod hominis voluntas, proprium spiritum torquens, ipsum ex frondibus venosarum arborum erumpere cogit, quæ si magis densa sua substantia à superveniente æstate priventur, majorem in autumnô percipimus vocis susurrum ex iis. Verùm adhuc profundius vocis debemus considerare beneficia, à DEO ordinata & hâc definitione

conti-

continente vocalis facultatis in homine finem, illa explicare conabor. Vox eſt reductio omnium animalium ſpirituum ab omnibus venis ad ventriculum cordis, quod calefactum à ſenſitiva vel intellectiva virtute turgefaciendo pulmones evibratur extra corpus & beneficium hoc præſtat, ut quodcunque animal repetitis ipſius ejulatibus clamoribusque phyſicas paſſiones minuat & augeat, adeò, ut in hoc verificetur illud adagium, quod proſint herbæ & verba. Nam videmus, quòd permultum qui loquuntur, tandem laſſi fiant: qui languor nobis effluxiſſe à ſpirituum conſumptione & renovatione materiali oſtendit. Quamobrem muti & piſces ferè ſemper ſunt ſtulti & ſtupidi, cùm ſpiritus iſtos vocales non habeant & renovare nequeant, quia reſolubilis iſta vocis fuligo coercetur tota in centrô ipſorum ſenſuum, idcircò amiſſam loquelam recuperare velle prudentis animi deliberatio eſt, nam inſtant multa incommoda, vitam hanc magis miſeram conſtituentia, imprimis negatæ excretiones defluentis pituitæ à capite & proſilientis à larynge & ſecundariò diſcrimen magnum vitæ, ſi aliquando ſuperingruat in plethorâ accenſio & motus ſanguinis viſcoſi combuſti, quod DEUS avertat ſemper, durante hoc morbo. Nam apoſtema, cùm non poſſit expurgari per fauces, ægrotantem ſine dubio interimeret. Nec minus conſideranda ſunt impedimenta ab hac intercluſâ harmoniâ cardiacæ hilaritatis. Nam ſeſe dilatando dum vocem per diaphragma & ſeptum transverſum, opitulantibus pulmonibus, articulare contendit, ſuam ſuperfluam ſeroſitatem ad pericardium transmittit & illi homines ideò vocantur melancholici, quia parum loquuntur & albam ex pericardiô derivatam urinam excludunt: & ego obſervavi Monachos religioſæ ſolitudini vacantes, ut Ciſtertienſes, factos fuiſſe ex ſanguineis atrabilares, à negatâ copiâ ſpiritum exacuendi ſermonibus & præ omnibus aliis ciborum nocivis qualitatibus. Quare viri ſenſitivi & iracundi ignem concepti fervoris ſi cogantur in ſe

coërcere, nec verbis à centro cordis liberare, febri vel aliis corporeis afflictionibus corripiuntur. Ut igitur hæc omnia detrimenta fugiat Illustriss. & Reverendissimus Dominus meus, per has duas vias salutem suam pristinam acquirere studeat. Prima est alimentorum, quæ limositatem terrestris visci inspissantis spongiosas telas venarum detergere possint. Hæc sunt modicè dulcia & acria fercula, pinguia ratione consistentiæ, non autem adipes, ut sunt carnes succulentæ, separatæ à propriis sevis & inter eas sternum pectoris animantium omnium, nempe avium, quadrupedum & piscium; sed cervina, suilla, anserina, gallinarum & belluarum senescentium cujuscunque generis omninò à mensâ excludantur. Lac non medicatum, ova indurata, cancri, limaces, triticea artocrearum munimenta, caseus, panis copia, nervosa ligamenta, fragrantia, aromatica, condita nimiô sale & saccharo, non solùm ut immundæ crassitiei in humoribus productores, verùm etiam ut ipsiusmet lentæ tenacitatis transmutatores in tophaceas excrescentias, nunquam usurpentur; & quia nullô modô dubitare debemus (ut aliqui Neoterici Chymici affirmare audent) vinum propriâ ardentis spiritûs siccitate sanguini tartarizandi vim non imprimere, ideò ipsius exasperans sapor corrigendus erit blandâ insipiditate alicujus optimæ aquæ putealis, ut durante morbo partes tres vini corrigantur cum duabus aquæ; & quia tetigi saporum qualitatem in cibis, erit optimum illud vinum in potu, quod juxta ciborum præscriptionem inter dulcem & acidum saporem retinebit. Et possunt hæc haberi vel naturaliter vel artificialiter. Naturaliter in cibis voco simplicia, uti sunt agresta, acetosa, exiguâ quantitate decocta in jusculis. Artificialiter ea, quæ cum aliquot guttis aceti, & debitâ portione passularum Corinthiacarum, prunorum vel sacchari condiuntur. Et eâdem methodô possumus alterare vinum, imponendo in illud passularum majorum, vel prunorum, vel liquiritiæ rasarum radicum lib. X. in lib. L. vini, vel etiam san-

dalorum

dalorum citrinorum, permittendo quod intra XL. dies omnia ritè macerentur, dolium in die semel invertendo & si fors foret, quod nimium esset dulce, poterit corrumpi aliqua nova parte vini austeri. Ex horum alimentorum usu continuô aërea facultate præpollentium, ut nôrunt Musici, vocem argutam & claram desiderantes & subdulcibus cibis utentes, insensibiliter fistulæ venarum deobstruentur, conjunctim adjuvantibus medicaminibus, interius & exterius adhibendis. ℞. igitur Capram albam & nigram, propina ei ad manducandum omnes herbas componentes Syrupum meum Catholicum, emulge lac, quo utamur pro diebus tribus, corrigendo lac cum illis aquis ex prædictis herbis destillatis. Deinde utatur dimidiâ unciâ electuarii lenitivi mei, postmodum per quatuor alios dies utatur sero illius lactis, extracto secundum artem. Quibus exactis capiat electuarii lenitivi mei ʒvj. Post hanc methodum alteret serum, dissolvendo in ipsius quantitate ℥vj. elect. ℥j. & clarificando juxta præceptum artis, bibat per continuos dies, quibus exactis, si morbus adhuc pertinax & vocales spiritus suffocat, iterum capiat prædictum serum medicatum, cum aquis & electuariô, in quô tamen injectum fuerit dimidium cochlear aceti sennâ conducti, ita ut acetum sit quantitate ℥xij, senna ℥iß. Quodsi adhuc ultimam victoriam non referat, fac hoc oxymel Magicum aëreum vocale: Imprimis caveam ex tessellatis lignis confice, in mediô suspende saccum lineum, in quô mellis & sacchari impositæ sunt ℔j. ana & suppositum sit vas vitreum, quod colligat effluentem liquorem, circumobrue subtus & supra & circa latera herbarum magna quantitate catholico nomine insignitarum. Caveam superimpone currui & expone vehementibus radiis solaribus, qui herbas in vapores quosdam nitrosos resolventes intra decem dierum spatium mel in liquorem dissolvent, secundum temporis majorem vel minorem claritatem & tunc variando methodum, videlicet assumendo de mane serum

ſimplex ſine electuariò, ſed cum aquis deſtillatis tantùm alterato, permixtum cum uno cochleari iſtius oxymellis nitroſi vocalis, per tres dies & de nocte aſſumendo Elect. lenitivum, hanc methodum repetendo, usque ad 15. diem: procul dubiò morbus vel exſtirpabitur omninò, vel locum relinquet alicui aquæ ex thermis pretioſiſſimis quorundam reſolutorum mineralium, ad radices omnes fæcum gypſearum exſtirpandas in thorace, & hæc invenientur in perâ viatoriâ *Franciſci Joſephi Burrhi*. Interim fæces omnes collectas ex ſerô lactis compoſiti medicatas permitte quod putreſcant, & poſtea per deſcenſum in ſartagine emunge butyrum, cum quò ter & quater in die inunge pectus & favente DEI miſericordiâ Ars Medica, ipſius Vicaria in terris, non excommunicabit à conſortio loquentium Illuſtriſſimum DN. Baronem, cui hæc dictavi, dum Argentoratenſium ferrei mores me aureum ipſorum Medicum plumbeô calumniarum livore inquinaviſſent dotesq; benefici animi mei liberales imitari etiam verborum urbanitati recuſaviſſent, ut ſub umbrâ Sereniſſimi Archi-Ducis mei in Præfectura Ortenbergenſi adhuc virtutes meæ coruſcarent. Porrò

℞. ☍. expreſſi ex quatuor ſemin. maj. frigid. ʒj. cum hoc contunde ʒj. quinque minorum, ita ut fiat contuſio ſubtiliſſima, ex quâ iterum exprimes oleum per tepefactum torcular. Cum hôc oleô compone ℥ß. ☍. expreſſi ex amygd. dulc. deinde æqual. part. miſce ſeq. Conſervæ: ℞. Sem. pap. alb. ſymphyt. majoris, coriandr. contuſ. pſyllii ana ʒß, ſacch. cand. ℥ß. ſimul omnia perfectiſſimè reſolve in pulverem, quem inſtar ſpiſſæ mucilaginis reddas, humectando illum gutt. x. aquæ tuſſilaginis, replicandas toties & tali diligentiâ, ut in mortariô fiat inſtar unguenti, trajiciendo per ſetaceum ſubtiliſſimum. Deinde

℞. Con-

℞. Conserv. rof. rubrar.
violar.
flor. borrag.
malv. ana ʒß.

& hæc omnia componantur cum prædicto oleo, ita ut fiat mucilago inſtar ſaponis, quâ utatur quotidiè de mane, per dimidiam horam, antequam aſſumat Syrup. cathol. ℥iij. nulla aqua diſſolutum, & per 3. dies utatur ſingulo manè. De nocte capiat bolos Elect. lenitivi mei ad quantitatem ʒvj. cui ſuperaddes ℈j. pulv. ſem. citri & ſic continuet hac methodô usque ad 30. diem. Evacuatio erit in primis diebus excruciativa, & hoc erit indicium humorum aduſtorum, ſed poſteà ſequentibus diebus ita omnia facilè educentur, quòd fiet ſine nauſeâ, ſpiritus inde liberabitur ſenſim ſine ſenſu, & quando incipiet melius habere in pectore, ſentiet dolores in renibus. ℞. ▽. puteal. optim. Pimpinell. Coriandr. Paſſul. min. Corinthiac. Pom. dulcium, Ficuum ana ʒj. (Not. ▽. ſit menſ. j.) ſcindes tantùm illa omnia minutim, ſed non tundes: Fac inde infuſionem in ſtuphâ valdè calidâ, ſed longè à fornace, fiat extractio ſpatio 48. horarum, & antequam bibat hanc potionem, permittat, quod per duos dies frigeſiat, nam hoc temporis ſpatiô fiet potio ſuaviſſima albicans, & de hoc potu bibat pro lubitu.

RATIO VICTUS:

PRohibeo omninò uſum piſcium, quocunque modô conditorum & etiam in primis diebus abſtineat ab ovis. Capones, qui impinguati ſunt farinâ & lacte, maximè proderunt: Columbæ item quæ veſcuntur triticô & milio, ſed non fabis. Carnes hædinæ maximè & vitulinæ commendantur. Abſtineat ab acidis, aromatizatis, ſalitis, infumatis. Edulia omnia parentur vel per ſuffocationem in ollis, vel elixatione, vel etiam in arto-

creis, paratis cum pineis, uvis pasſis & ſimilibus dulcioribus, absque aromatibus & abundante ſale.

Pro fomentô pedum quater in menſe applicando:

℞. Vini generoſi Malv. ℥vj. in eô diſſolv. Thuris & Myrrhæ ana ℥ß. Seri lactis lib. iij. Calefaciat liquorem hunc & per dimidiam horam foveat pedes poſt cœnam.

Emplaſtrum contra ſtranguriam.

℞. ℴℴ. Scorp. ℥iß. aneth. ℥iij. cappar. ℥ß. Axung. canis ℥ij. Sperm. ceti ℥ß. Sev. cervin. hircin. ana ℥iß. Coq. lentô igne & in fine add. ſucc. inſpiſſat. radic. urtic. bardan. ana ℥j. M.

V.
ALIUD
DN. D. ZELLERI, Archiatr. Princip. Oettingenſis, ſub formâ
RELATIONIS.

INfauſtus & lamentabilis ingreſſus durantis adhuc morbi in Serenisſimâ Principe ſe trudebat die Mercurii, qui 2. Novembris erat, & quidem ſummô manè, cùm expergefieret, cephalalgiâ vehementi, cumprimis in occipite & nuchâ, binis item humeris, usque ad ſcapulas fermè: juxta quæ Illuſtriſſima de inſolitâ cardialgiâ & anxietate præcordiorum conqueſta fuit, cum vertigine & debilitate ſenſuum, imò & ſyncope, ſub uſu potûs Thée accedente & ſemihoram ferè durante, priusquam ſe penitus colligere potuerit. Interim dolores ante memorati, tam in capite, quàm reliquis ſimul nominatis partibus, cum immani cardialgiâ & anguſtiis præcordiorum artuumque debili-

tate

tate terribili usque ad diem Dominicam, 13. sc. Novembris, durabant, utut dolorosa hæc symptomata mox intensiora, mox remissiora apparuerint. Intereà verò ab initio hujus morbi ad finem usque, ad 4. usque septimanam, appetitus satis dejectus erat. Quapropter ad confortandas vires intra 24. horas consummata, seu jufcula confortantia, quinquies assumta fuerunt. Equidem toto morbi decursu nulla sitis insolita urgebat, lingua madebat, urina s. h. cum reliquis excrementis huc usque naturaliter succedebat. Econtra interdiu non minus ac noctu sub omnibus hisce doloribus & debilitatibus parcus & nonnisi crebrioribus artuũ subsultationibus ac terroribus permixtus somnus aderat, ita ut Theriacâ cœlesti ad ℈. iij. hîc necessariò propinandâ tempore somni, binis se insequentibus noctibus, huic malo & quidem cum euphoriâ, obviam eundum fuerit. Octiduo post primum morbi insultum menses solito tempore, ast justô parcius, apparebant, qui tamen sub finem tertiæ septimanæ de novô, & quidem in quantô & quali modoque confertius & melius fluebant. In pulsu vix unquam suspecti quid sentiebatur, nisi quod sub augmento supradictorum capitis, nuchæ & in medullam penetrantium dolorum arthriticorum is justo celerior, durior, ac major naturali fuerit. Respiratio nunquam non ferè naturalis, increscentibus verò & urgentibus symptomatibus illis dolorificis semper laboriosior justo, absque tamen stertore & excretione fuit; crebriori tantùm, vehementi & sicca tussi interdum incommodante. Sæpe ex sternutatione & suffarcinatis quasi, sed aliquot tantùm vicibus observatis, naribus, gravedinis suspicio aderat, sed frustranea, cùm nec durante hoc morbo, nec ante eum talis occurrerit, utut continua narium siccitas adfuerit. Postquam igitur, modô supradictô, dolores capitis vehementes & cumprimis illi, qui in occipite magis molesti erant, imò cum spasmô in nuchâ, ad humeros & scapulas, cardialgiâ & dolore artuum, maximè post expergefactionem ex somnô, jam

secun-

ſecundâ vice ſubitò & periculoſè ſe truſerant, ita, ut ſub exacerbatione hâc in occipite non tantùm externè, ſed & quàm maximè internè, & quidem circa regionem cerebelli & medullæ ſpinalis dolor exquiſitiſſimus ſentiretur, ibidemque internè aut intra cranium aliquid inſtar gelatinæ tremere & ſubſultare, ſimulque inſtar aquæ ferventis urere, tendere & attrahere; imò per nares & oculos erumpere, malasque quaſi unguibus lacerare videretur. Quid quod tandem ipſa vertigo (quæ tamen aliis, iisque tolerabilibus diebus, dum Sereniſſima oculos ſubitò convertebat, obſervata fuit) accedebat, cum ſyncope plenariâ & vehementi, quâ deſinente cephalalgia totalis & cumprimis dolor in nuchâ & inſtabat & incrementum capiebat.

Similis ſat vehemens, isque ordine tertius, paroxyſmus die Solis, qui 20. Novembris erat, quartus autem die 22. Nov. & quintus die Veneris, die 25. ditò â meridie Sereniſſimam atrociſſimè invaſit. Peſſimus ſcil. quintus, qui ad horam decimam quartam usq; durabat, fatalem exitum hujus tragœdiæ penitus minabatur, dum miſerrima facies INSTANTIS APOPLEXIÆ, aut convulſionum inevitabilium & ſubitanearum ſucceſſurarum aderat, apparentibus jamdum veris & mortem pallidam annunciantibus ſymptomatibus, in V. hoc paroxyſmo ſolitò vehementioribus, ſubitanea ſcil. intumeſcentia in malâ ſiniſtrâ, vehementiſſima temporum pulſatio, ſignum notabile, & convulſio muſculorum faciei, cumprimis malæ ſiniſtræ, cum propulſione oculi ſiniſtri & colore atro-rubeſcente utriusque, cumprimis autem malæ ſiniſtræ, ſenſuum perturbatione, corporis frigore, in manibus & pedibus maximè ſenſibili, pulſuque lethaliter quaſi debili. Quamvis autem poſt graviſſimum hunc paroxyſmum exantlatum ſimiles inſecuti non fuerint, attamen intra ſeptiduum circiter, usque ad præſentem Menſem Decembrem, tres alii, utut mitiores, ſe truſerunt, dum præter ſymptomata ſupradicta Sereniſſima poſt ſomnum conſuetum nunquam non cum debi-

debilitate aliqua & languore expergiſcitur & dolores illos quodammodo perſentiſcit, licet præter omnem conſuetudinem ultimis diebus, etiam citra omnem anodynorum aut opiatorum uſum, à meridie per 3. aut 4. horas, noctibus verò inſequentibus plus minus, ſpontè, placidè & naturaliter dormiverit. Toto autem hoc morbi decurſu, absque inſigni languore, aut pertimeſcenda ſyncope, ne quidem ad reparationem ſtragulorum, extra lectum ſe continere, multo minus ſtare aut progredi valuit. Nunc autem â binis diebus appetitus quodammodo rediit, ſolitique capitis & artuum dolores magis tolerabiles apparent. Tuſſis è contra ſicca plus incommodi creat & cephalalgiam intendit

CURA

Sereniſſimæ Principis in ſeqq. remediis internis & externis conſiſtebat: Primò ſtatim die alvus per pilulas cephalico - ſuccinatas laxabatur. Abhinc bis de die eſſentiam conſtantem ex

Elixirio aperit. Claud.
Eſſent. cort. aurant.
abſinth.
ambr. liquid.
Θ. vol. ℴℴ ſo cephalico Sylvii,

ſumebat; tandemque pro re natâ noctu Theriacam cœleſtem, ut jam ſupradictum ante tempus ſomni ſuperaddebat. Sub ſecundô paroxyſmo ſtatim ab initiô ſerio commendata veſicatoria in binis brachiis applicata fuerunt, poſtquam in occipite atque nuchâ minus placuere. Cæterum ut ab initiô hujus morbi, ſic in hunc usque diem juſcula conſummata, ut & alia ex herbis & radicibus recentibus parata juſcula alterantia, naſturcina, juxta cum gelatinis confortantibus, prout è re viſum fuit, alter-

natim, ſæpe autem interpoſitis juſculis gallinaceis, loco alimenti & medicamenti, adhibita fuerunt. Non minus interim varia, externa æquè ac interna, cephalica, nervina volatilia; tam aromatica, quàm urinoſa, ut & naſturçina ac balſamica, una cum interpoſitis graveolentibus (quæ poſtrema tamen Sereniſſima minus ferre poterat) maritatis debitis appropriatis, pro virili applicabantur; quemadmodum & præter hæc, in genere tantùm denominata medicamenta, in ſpecie quoque ſequens pulvis compoſitus ex

Pulv. analept. fr. Minder.
Diaphoret. ♃li.
Cinnab. ♂.
Eſſ. ambr. ſicc. cum tantillô ol. deſtill. convenientium,

debitò tempore oblatus & ſimul cum eſſ. ambræ liq. & liq. CC. ſuccinat. bis de die propinatus fuit. Interea frictiones ſubinde in capitis vertice, in occipite & nuchâ balſamô apoplecticô Burrhi, ut & aquis ſpirituoſis antiſpaſmodico-antapoplecticis inſtituebantur partesque doloroſæ inungebantur. Veſicatoria in occipite & nucha applicanda ad nauſeam usque quidem commendata, ſed usquedum admiſſa non fuêre. Die 20. Nov. lenis veneſectio in brachiô ſiniſtro, cum inſigni quidem cordis, quod ante palpitabat, non verò capitis levamine adminiſtrata fuit. Abhinc die 25. Novembris, in atrociſſimo affectus increſcentis paroxyſmô, ſub aure ſiniſtra ſanguiſuga applicabatur, quo tempore gravis ſopor accedebat malaque ſiniſtra ex atro rubeſcebat & intumeſcebat, ſimulque oculus modô ſupradictô protuberabat, imò ſigna cujusdam apoplexiæ & motus convulſivi in oculo & latere ſiniſtro ſe trudebant. Quandoquidem verò Princeps Sereniſſima in ſolitis ſibi cephalalgiis antea ſæpiſſimè nihil æquè magis proficuum, quàm arteriotomiam in temporibus & ſanguiſugarum applicationem, experta

fuit

fuit, præterea quoque observabatur sanguinem in partibus capitis, vicinis & externis valde stagnare: adhæc in sanguine per V. S. extractô substantia quædam viscida & glutinosa, paucum verò serum occurrebat, ita, ut glutinis tenacis instar digitis adhæserit, supradictis jusculis alterantibus non tantum, sed & aliis pulveribus, ex specifico cephalicô D. Mich. cum pauco cinnab. ♁. & diaphoret. ♂ialis, cum essent. ambr. & succinatis instabatur. Quum vero Serenissima pulveres diutius acceptare recusaret, sed ab illorum assumtione nescio quam exacerbationem sentiret, illorum loco, ter de die, essentia illi propinabatur

ex Essent. Trifol. fibrin,
absinth.
☉ cortic. aurant,
ambr. liquid.
Elix. aperit. Claud.
⊖. vol. ○○so Sylv. &c.

quam optimè ferre & assumere valet. Interim simul decretum est, ut Tinctura Martis aperitiva, cum essent. trifol. fibr. vel & cum Magisterio Martis aperitivô Mynf. præscribantur. Neque reticendum est in paroxysmô vehementissimô die 25. Novembr. per tincturam ☉. essentialem, à Serenissimo Marchione Onoldino suppeditatam, Naturam debilitatam egregie adjutam & de novô quasi excitatam fuisse, post cujus usum & menses confertius meliusque fluxerunt,

JOH. ZELLER, D.
SCRETA de ZAVORZIZ,
M. D.

 VI. ALIUD

VI. ALIUD

DN. M. A. BRUMMII,

Chymici Hasso-Darmstad.

IN

PARALYSI.

P. P.

TRansmissum casum quod concernit, Viro Nobilissimo optarem, ne sive meo, sive aliorum, auxilio indigeret. Quoniam verò rebus sic stantibus igniculus sub cineribus etiam conquiritur, brevissimis me expediam; dicendo Ægrum paroxysmo quodam apoplectico correptum fuisse, quod convulsiones post V. S. obortæ inter alia testantur. DEO autem gratiæ debentur, quod PARALYSIS non pejor, quàm accidit, observata fuerit. Quoniam ergò similia accidentia facilè recidivant, cumprimis, si, ut in præsenti casu, æger naturæ calidioris est (ubi sub talibus circumstantiis fieri solet, ut post iram aut alias nocivas fermentationes, ubi bilis caput exserere satagit, si non iisdem symptomatibus redeat malum, attamen membra ad motum inhabilia reddendo, convulsiones aut tremores excitando, in Apoplexiam facile degeneret) hinc DN. Patiens eo respiciat, ut alvus semper sit obediens, cui scopo pilulæ meæ universales (seu Beccherianæ) quammaximè inservient, sumendo per 14. dies aut 3. septimanas indies VII. plus minus, prout effectus se exseret. Elapsis tribus septimanis, alternis saltem diebus, per XVI. aut XVIII. dies continuari poterunt & abhinc singulis septimanis semel, tamdiu pergendo, quoad è re visum fuerit. Quodsi forte in artubus debilitas, stupor aut immobilitas aliqua percipiatur, sive fiat cum, sive sine dolore, -⊖*. cum ▽. Reginæ Ungariæ bonæ notæ illis externè affricari poterit. Internè ⊖. vol. oleosum aliquod, è cinnam. macere horumque oleis destillatum

assumi

aſſumi illique de oleo ſpiritus vini paucæ guttæ maritari poterunt, quod licet Pharmacopœis vulgaribus fere incognitum ſit, novi tamen eodem Senem octogenarium eo, quammaximè ab Apoplexiâ & Paralyſi curatum & ad ſextum abhinc annum conſervatum fuiſſe, omnibus aliis medicamentis in caſſum adhibitis &c.

V. V. Dominat.

Darmſtadii d. 29. Jan.
1700.

Officioſiſſimus

M. A. BRUMM.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Vini Rhen. lib. *j*.
bulliant in eô
Sem. coloc. ℥*j*.
croc. metall. ʒß.
Col. D. pro Clyſtere, quo moram nectente in abdomine, ſternutatorium infletur naribus.

α. & ω.

℞. Flor. paralyſ. M*j*.
Rad. pyrethri ℥*j*.
Pulp. coloc. in pet. ʒ*j*.
Sem. eruc.
aniſi aa. ʒ*ij*. Inciſ. & cont.
Coq. in ſ. q. ▽. ſ. col. ℞. lib. *j*. adde
Elect. Hier. c. ag. ℥*iß*.
☉. deſt. junip. ʒß. M. pro Clyſt.

Vel &
~⊖*. naribus
admoveatur pro
excitatione.

* * *

℞. ▽. menth. ℥iij.
~. CC.
⊖*. aa. ʒß.
Essent. castor. ʒj.
M. D. cochleatim.

* * *

℞. Theriac. n. camph. ʒij.
Sem. eruc. contus. ʒj.
Rad. pyreth. pulveris. ʒß.
dil. cum V. & ~⊖*.
M. illin. & applicetur linguæ.

Vel
℞. Taleol. rad. Angelic. rec.
impon. linguæ.

* * *

℞. ▽. salviæ,
apoplect. usit.
hirund. cum cast. ana.
℥j.
Balsam. nervin. D. Schefferi
~⊖*. vol. aa. ʒß.
Syrup. flor. tun. ℥vj. M.
D. cochleatim.

* * *

℞. Spec. diambr.
diamosch. dulc.
Sem. eruc. pulv. ana ʒj.
c. s. q. sacch. in ▽. salv. sol.
F. l a. Mors. illin. ♂o. dest.
cinnamom.
D. ad scatul.

DESCRIPTIO
Balsami Arthritico-Paralitici
D. FüRSTII.

℞. ♂o. lini puri lib. 4. in eô extingue aliquot frusta ferri puri; candefacta toties, donec oleum à ferrô candente non amplius strideat, tectô

℞. For-

* * *

℞. Formic. major. M j.
Flor. paralyſ.
Herb. roriſm. aa.
Mß.
Inf. in s. q. V. Rhen.
appl. partibus paralyt.

Vel

Fiat Balneum ex
acervo formic.
c. ovis.

quavis vice vaſe, ne flammã concipiat. Oleo ſic præparato tantum ♆ imiſce, ut qſ. paſtam ſpiſſiusculam conſtituat, ex quâ effinge globulos, injice ♌ lutatæ, igneque primùm lentô, ac deinde fortiori deſtilla ad totalem ☍. exſudationem: Egreſſum ☍. adhuc ſexies per ſe cohobando, rectifica demum & adde Rad. pyrethri
caſtor. veri ana ℥ij.
gummi galban. ℥iv.
& per decem & plures dies in fimum equinum ad putrefaciendum colloca, & ut eò magis ſubtileſcat, adhuc ſemel deſtilla.

CAP. III.

DE TUSSI CHRONICA, ASTHMATE & CATARRHO SUFFOCATIVO.

ASTHMA est crebra & difficilis respiratio, cũ sibilô, ab obstructione, aut spasmo pulmonum ortum.

- ***PHÆNOMENA.***
  - In TUSSI fortior & violenta adest exspiratio, cum facie sanguine perfusa in TUSSI CONVULSIVA s. FERINA, *Schenckio.* Quinta, (vulgò Kincks-Husten) dictâ: Accedente vomitu in TUSSI STOMACHALI: Juncta difficili respiratione in DYSPNOEA, quæ cum sibilô & stertore ASTHMA, cum palpitatione cordis & metu suffocationis ORTHOPNOEA, cum pectoris dolore gravativo, pulsu tardo, anxietatibus & suffocationis metu CATARRHUS SUFFOCATIVUS audit; Ubique sive cum, sive sine rejectione muci viscidi, cujus intuitu vel humida, vel sicca dicitur.
- ***SUBJECTUM***
  - SYMPTOMATIS sunt musculi thoracis, abdominis, diaphragma & pulmones.
  - CAUSÆ
    - Fauces & pulmones in malo per essentiam & cumprimis in catarrho suffocativô:
    - Ventriculus & nervi in tussi, vel asthmate stomachali. a. convulsivo.
- ***CAUSA***
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est
      - Stagnatio sanguinis in pulmon. in catarrh. suffoc. Irritatio, obstructio & elater convulsivus partium respirationis.
    - *MATERIALIS* sunt
      - Sanguis & Lympha in faucibus & pulmonibus hærentes, Hydatides in diaphr. glandulæ coriaceæ. Pituita, calculi, mucronata cartilago introrsum flexa &c.
  - REMOTA
    - Aer sive rarior, sive densior. Cibi austeri. Potus fauces illabens. Otium, somnus. Excretionum consuet. suppressio, mœror. Inflatio intestinorum, inflammatio pleuræ, scabies retropulsa, hydrops &c.
- **PROGNOSIS.**
  - Tussis diuturna phthisin minatur. In teneris herniam, in gravidis abortum causatur. Asthma inveteratum in juvenibus difficulter, in senibus nunquam curatur. Ita & catarrhus suffocativus, qui pessimus, si à febre malignâ oriatur.
- ***CURATIO***
  - INTRA PAROXYSMUM:
    - V. S. largâ si à plethora & evacuat suppressis.
    - Clystere acriore: Vel & vomitu, si statim à pastu oriantur.
    - Antasthmaticis, ▽. asthm. ∽.⊖.✱. fulig. elix. antasthm *Fürstii*, elix pector. *Wedel* &c.
  - EXTRAPAROXYSM. sanguis & lympha resolvantur & educantur
    - Digest. & Purgantibus, si à colluvie serosâ, aut pituitosâ.
    - Diaphoreticis cum vel sine sudore
      - fixis, ocul. ♋ pulv. cont. cas.
      - Volatilibus, ⊖. vol. succ. ∽.⊖✱.
    - Pectoralibus
      - Incidentibus
        - DOMEST.
          - Pulv. 🜍reô pectoral.
          - essent. enulæ. ∽⊖✱.
        - OFFIC. Spec. diaireos A. ∽. gum. ammi.
      - Demulcentibus:
        - DOMEST. oleô amygd. dulcium. op.
        - OFFICIN.
          - Pulv. anon. rec. Aug.
          - diacodium *Mont.* fl. 🜍.
    - Nervinis, ut Cinnab, Pulv. contr. Tuss. inf. Myns. liq. CC. succin.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In Tussientibus & Asthmaticis omittantur, quantum fieri potest, medicamenta frigida & sicca. Præstant calida & humida, citò se diffundentia.

II. In Asthmatis paroxysmo caveas Tibi â purgantibus, ægrum in majores angustias præcipitantibus.

III. Resolventia non facile dentur sine expectorantibus, ne moveas aliquid, sed non promoveas.

OBSERVATIONES.

I.

Asthmatis periculosissimi paroxysmum ita se curasse refert D. *Sebastianus Schefferus* b. m. in MSS. Practicis:

℞. Syrup. de prasio
Oxymelit. ana ℥iß.
Extr. helen.
liquirit.
ireos ana ℈j.
Extr. croc. gr. iij.
Gummi ammon. in ▽. asthmat. vel V̄. solut. ʒiß. M.
de quo sæpius cochl. j. vel alterum dedit.

Abhinc, si opus, addidit seqq.

℞. Rad. ireos
asari ana ℥ß.
angelic.
glycirrhiz. ana ʒij.
Coq. ad rem. ℥viij. adde
Syrup. de prasio ℥ij.
gum. ammon. in superiori decoct. solut. ℈iß.
croc. ℈ß. M.

Hoc in desperatis optimè profecit. Tandem purgavit eos vino vel hydromelite purgante & capiti imposuit empl. contra rupturas, cum caranna. *vid. c. l.*

II.

Anno 1703. mense Octobr. Dn. D. MAJI, Theologi Gissensis, Conjux pientissima tussi gravissimâ & asthmate corripie-

batur, quæ nullis pectoralibus cedebat. Cùm verò pedes insigniter tumerent, ita, ut foveam impressam diu retinuerint, sicque hydropem minarentur aquæ diaphragmati incommodantes, præscripsi

(1.) Infusum è laxantibus & pectoralibus, sed absque insigni effectu.

(2.) Pulverem purgantem, Sydenhamio in hydrope familiarem.

(3.) Elixir pectorale Wedelii, cum R. ♀.

(4.) Infusum cinerum genistæ, cùm ☐. parcior quoque flueret. Tandem cùm in vomitum inclinaret, à vomitoriô autem abhorreret, præscripsi aliud purgans, ex pulv. jalapp. c. gr. j. ♀. emet. quod optimè contulit, tumore remittente & respiratione faciliore reddita, nunc prorsus sana Matronâ.

III.

Aliam de Asthmate convulsivo, à polypo cordis, observationem, *vid. supra in Sect. III. Cap. VII.*

IV.

CONSILIUM DN. D. WEDELII, Pro Asthmatico.

P. P.

LIteræ Tuæ pluribus certiorem me reddunt Te ASTHMATICO quodam AFFECTU conflictari, qui, cùm ab acri & impuro sanguine non minus ac pituitâ viscidâ, bronchia pulmonum obstruente, oriatur; hinc seqq. medicamenta illi opponenda duxi:

1. Mixtura est pectoralis resolvens & incidens, de qua manè hora VII. in vehiculô calidô & à meridie hora IV. in tepida cerevisia XXX. ad XXXIIIj. guttæ sumi poterunt.

℞. Ess-

℞. Essent. lignorum — Ess. myrrh. bals. ana ʒß.
Elix. pector. n. ana ʒj. — anodyn. ℈ß.
ꝶ. bez. — ℴ℘. lign. sassafr. g. ij.
M. D. ad vitr. S. ut supra.

2. Pulverem resolventem & expectorantem, vesperi horâ 9. in cerevisia sumendum:

℞. Pulv. pector. præcipit: ʒiß.
balsamic. ʒß.
ℴ℘. lign. sassafr. g. j. M. Div. in 6. p. æ.

Vel: ℞. Sperm. ceti ʒj. — Milleped. præpar. ℈j.
♁. diaphoret. — Cinnab. nativ. præp. ℈ß.
Rad. ari ana ℈iß. — M. Div. in 6. p. æ. D.

3. Demulcentem & expectorantem Pulticulam Pectoralem, pro lubitu, urgente cumprimis respiratione difficili, sumendam:

℞. Syrup. de Erys. ℥j. — Elix. pectoral. ʒj.
jujubin. — Balsam. ♁. anis. g. iij.
hysop. — Essent. anod. ʒß.
papav. rhœad. — Trochisc. becch.
glycirrh. ana ℥ß. — Spec. diatragac. frig.
Extr. glycirrh. — diair. ana ℈ij.
agrimon. — M. F. l. a. Linctus, D. cum
sarsapar. aa. ℈r. v. — bac. Liquiritiæ.

Vel: ℞. ▽. hysopi. — ▽. asthmat. ʒvj.
tussilag. — Elixir. pector. ℈ij.
marrub. ana ℥j. — loch. ad asthma usit,
cerefol. — oxym. scillit. ana ʒiij.
rorell. — Essent. anodyn. parum
botryos ana ℥ß. — M. F. Potio.

Juxta hæc fugiantur in Diætâ cibi acidi & viscidi, ut & aura frigida & humida &c.

V.

ALIUD

CONSILIUM

PRO ASTHMATICO SCORBUTICO.

REQVISITIO.

PAstor quidam 37. annorum, temperamenti calidioris & ſiccioris, ante 9. circiter annos, menſe Auguſto, Lipſtadii incepit laborare tuſſi violenta & ſicca, expectorat viſcida liquida, quæ poſt opiata atque ſudorifera, ſine effectu adhibita, continuavit usque ad diem Paraſceves, unde circa noctem, præcedente per 14. dies orgaſmo humorum flatulentorum circa regionem ventriculi & hypochondriorum (der Patient ſagt: Er habe etwann 14. Tage ſein Nacht-Camiſol wegen einiger Donnigkeit des Leibes / eröffnen müſſen) ſequitur aſthma, quod tamen brevi ceſſat, verùm omni 6. hebdomadum præterlapſo ſpatio recurrit, interdum majori, interdum minori reſpirationis moleſtiâ, per 8. vel 14. dies continuans & ſucceſſivè remittens, cum excretione paucioris & craſſioris albæ & flavæ materiæ. Tandem ante aliquot annos vocatus huc Bilefeldiam ulterius hîc quærit auxilium. Quæſitus itaque de loco affecto, pulmonis cubilia oſtendit ſcitque nullam aliam hujus mali cauſam, quam tuſſim ſuperius dictam & aſthma. Extra paroxyſmum tuſſis quidem non adeò frequens atque moleſta, expectoratque facilius materiam pituitoſam, utplurimùm minutiſſimè globulatam, olim etiam aliquoties nigram, ſi lucubrando diutius candela uſus fuit: Accedente vero paroxyſmo tuſſis vix adeſt ſtertorve vel quicquã materiæ in bronchiis pulmonum ſentitur, vel etiam quid expectoratur, niſi remittente paroxyſmo. Utplurimum antecedit paroxyſmum repetita ſternutatio & gravitas capitis, interdum anomalia quædam febrilis, ſequiturque ſucceſſivè inexplicabile quoddam re-

ſpira-

ſpirationis impedimentum, concomitantur tenſiones hypochondrii ſiniſtri aut dextri, ructus, pulſus eſt debilis & frequens, urina rubra, facilè deponens fæculenta rubra. Extra paroxyſmum aliquandò etiam bis vel ter in anno tumore catarrhali tonſillarum, harumque præcedente reiterato horrore inflammatione laborat, unde difficilis juſculi deglutitio linguæque motus.

Quibus conſideratis Medicus, præſente atque urgente paroxyſmo vocatus, aſthma magis ſiccum concludit materiamque peccantem minus hærere in cavitatibus & bronchiis, ſed magis in ipſa ſubſtantia pulmonum, mediante ſanguine & lympha ad pulmones, tuſſi violenta maximè debilitatos, depoſitam genusque nervoſum pulmonum atque thoracis inſigniter lædentem, quæ minus in paroxyſmo expectoranda, ſed quæ potius per ſudorem maximam partem & urinam reſolvenda & ſimul alteranda; violentus autem atque inordinatus ille pectoris & reliquorum fluidorum motus ad pulmones à partibus mandantibus aliquali modo opiatis blandis & theriacalibus ſufflaminandus, mixtis ſpecificis cephalicis atque nervinis: remittens verò paroxyſmus incidentibus & expectorantibus, confortantibus pulmones, vulnerariis ſc. ac balſamicis & ſimul hiſce præcavendus paroxyſmus & externè veſicatoriis & fonticulo orgaſmus humorũ flatulentorum ex primis viis, pro re nata, evacuandus, cumprimis vomitoriis, & ventriculus cõfortandus aromaticis & carminativis; abhinc iterum imminens paroxyſmus reiterato, ſi opus, vomitorio ac opiatis ſuſpendẽdus & repetitis ſuperioribus reſolvendus, quæ omnia etiam per aliquot annos legitimâ methodo, per DEI gratiam, bono cum ſucceſſu ſunt adhibita, ut Dominus Magiſter, in meliorem ſtatum redactus, per unum & alterum annum bis aut ſemel tantùm verni & autumni, vel ſolum autumni, tempore ſentiat paroxyſmum brevi remittentem. Laboravit autem ante 8. dies iterum inflammatione tonſillarum.

Diætam non amplius tam accuratè obſervat, aliâs abſtemius, jam parum vini aſſumit, tamen vel quadrantem, hujus loci, menſuræ non bene perferre poteſt. Interim ſperat & optat, ſi DEO ita placuerit, hujus mali omnimodam remiſſionem & reſtitutionem, propterea hiſce ſimul alterius Medici implorat conſilium.

Datum Bileſeldiæ,
d. 15. Febr. Ao. 1702.

P. S.

Puellus quidam, cacochymicæ conſtitutionis, trium circiter annorum, ante annum excrevit urinam ſanguinolentam, quam mater ipſius binis vicibus obſervavit; tandem elapſo circiter ſemeſtri ſpatio Parentes ejus inſignem ſentiunt moleſtiam poſt & circa ejus urinæ emiſſionem, ſæpius omni ferè horæ quadrante urgentem, interdum citius, interdum tardius, ſæpius cum conatu egerendi excrementa alvi, horumque interdum ſolutione; Für dem Urin-laſſen fänget der Knabe an zuweinen/ und beym Laſſen mit den Füſſen zutrampeln/ und das Gemächte zudrücken/ biß das Laſſen fürbey iſt. Urina, quæ ſæpius cochlearis, vel etiam majori aut minori quãtitate fluit, eſt cruda & parum alba, parum purulenta & turbida. Quibus conſideratis Medicus vocatus concludit prius læſionem ex caſu & ſubſequentem exulcerationem veſicæ fundi, vel hujus colli interioris, tentatque curam, præmiſſis univerſalibus, acrimoniam ſc. humorum temperantibus, purulentiam abſtergentibus, diureticis atque travmaticis, in potionibus atque decoctis præſcriptis, verùm ſine ullo effectu, niſi quod dolores parum ſedati; Hinc aliam adhuc cauſam latentem atque inſigniter lædentem, præſentiam ſc. calculi in veſica præſupponit, qui attritu ſuo doloroſo atque gravitate ſua fundum, vel collum veſicæ læſerit, unde primo mictus cruentus, tandem ſucceſſive exulcerârit, inde

pus

pus & conatus egerendi urinam & excrementa alvi; quare dictis medicamentis simul addit calculum frangentia, in minore tamen quantitate, quibus verò nihil promotum, nisi quòd dolores magis exasperati sint, hinc à curâ abstinuit & malum irritare noluit, appellatque alterius Medici judicium atque consilium.

RESPONSUM FACULTATIS MEDICÆ GISSENÆ.

Equidem utriusque morbi Historia Nobis communicata tam quà theoriam, quàm quà therapiam satis exactè atque curatè à præsente Domino Medico delineata, ipsaque Curatio tam dextrè hactenus instituta est, ut eapropter superflua ferè videatur Consilii nostri expetitio. Quia tamen plus vident oculi quàm oculus & quoque Plurimùm-Reverendus Dn. Æger omnimodam mali sui remissionem ac plenariam in integrum restitutionem, siquidem ulla ratione isthæc obtineri queat, exoptat ac desiderat: hinc honesto ejus desiderio atque petito, quantum in Nobis est, minimè deesse voluimus.

Quod igitur (1.) ad ipsius Plurimum-Reverendi Viri affectum attinet, videtur ille Nobis non tam idiopathicus, sive per essentiam pulmonum πρώτως, sive primariò & per se, affectorum, sed potius sympathicus, sive per cõsensum (aliarũ corporis partium) talis; ac proin *Asthma siccũ, convulsivum hypochondriaco-scorbuticum* (quales pleriq; literati sunt) dicendus esse. Idq; (1.) quia periodicus hactenus fuit & per intervalla tantùm Ægrum afflixit; (2.) Quia primum paroxysmum asthmaticum per 14. dies præcessit orgasmus humorum flatulentorum circa regionem ventriculi & hypochondriorum, quorum tensiones quoque cum ructibus paroxysmos hodiernos utplurimùm comitantur; (3.) Ob sedimentum urinæ rubeum, loturæ carnis, aut fa-
rinæ

rinæ lateritiæ ſimile, quippe ſcorbuticis & hypochondriacis familiare atque ſolenne. (4.) Quia paroxyſmum utplurimum antecedit repetita ſternutatio (quæ quia ſpaſmodicum ſive convulſivum quid eſt, Epilepſia parva quibusdam audit) & capitis gravitas; tum quoque bis vel ter in anno recurrens tonſillarum uvulæque tumor catarrhalis & inflammatio, deglutitionem pariter ac linguæ motum reddens difficilem.

Ad ipſam ergo Curationem quod attinet, alia quidem ipſi paroxyſmo debetur, alia extra eum inſtituenda eſt. In paroxyſmo, præter illa quæ à præſenti Dn. Medico rectè hactenus & cum ſucceſſu adhibita fuêre, commendamus inſuper Elixir pectorale Michaelis & Wedelii, Spiritum CC. ſuccinatum, à B. D. Ettmüllero (in Valetudinar. infantil.) & Dn. Jüncken (in Lexic. Pharmacevt.) deſcriptum, Spirit. ⊖ ✶ci aniſat. ~um ſanguinis cerv. vel antiapoplecticum Cloſſ. ap. Schröder. Eſſent. caſtor. Balſamum ♀is aniſat. & inprimis etiam Balſamum vitæ, intus ▽. lign. Saſſafr. comp. Tim. à Güldenklee/ ▽. lumbricatam B.D. Geilfuſ. in Aquis pectoral. pnevmonic. antiſcorbutic. & antiapoplecticis exhibenda; It. ſperma ceti, ſic dictum, recens, cum fæcul. bryoniæ, flor. benzoin. ♀is myrrhat. ⊖e vol. ſuccini & croci momento, cum ol. amygd. dulc. rec. expreſſ. & ſacchar. cand. vel penid. remixt. vel è brodio carnis aut gallinar. calidè hauriendum. Inter Opiata, cautè tamen & prudenter adhibenda, excellunt hoc in caſu Pilulæ de Cynogloſſâ Favent. & de Styrace Cloſſæi ap. Schröd. Theriaca cœleſtis &c.

Extra paroxyſmum verò & προφυλακτικῶς diligentem Martialium cum cinnabari ♁ii, vel nativa vera, (qua de videantur Grembſ. Gothofr. Schulz. & Frid. Hoffmann.) maritatorum uſum, ac verno autumnalique tempore Apozema aliquod, aut Infuſum antiſcorbutico-hypochondriacum lenitivum, item Serum lactis ſuccis antiſcorbutic. rec. expreſſis alteratum, vel Thée aliquod ſpecificum ex herbis antiſcorbutic. & pectorali-

bus

bus cum salvia, chærefol. veronic. betonic. &c. It. Decoctum Galli decrepiti, cum appropriatis præparatum. Butyrũ potabile rubr. & virid. cum cerevis. vel vino calido haustum, & similia sanguinis coagulum ipsumque cordis, vel arteriæ aortæ polypum præcaventia, vel imminuentia; Mixturam it. antihypochondriacam, Elixir vel ~~tum antiscorbuticum simpl. vel compos. Essent. lignorum, lumbricorum; Et quæ apud Willisium in de Morbis Convulsiv. & Pharmaceut. ration. de Asthmate convulsivo in specie obvia sunt egregia remedia, semetipsa commendantia.

Vomitoria etsi in Asthmate humido ac pituitoso laude sua non careant, caute tamen heic, nec nimis crebrò adhibenda suademus, ne fortè per venulæ aut arteriolæ alicujus ruptionem hæmoptysin periculosam vel lethalem aliquando concitent.

Tonsillarum & Columellæ inflammationi præter V. S. Gargarismi, à Lotichio in Observat. med. & à Mynsichto in Armamentar. descripti, specificè prosunt. De Topicis, ut Emplastro de meliloto & Cataplasmate de Nido hirund. Myns. non est ut multa dicamus, cùm per se nota sint.

Pediluvia medicata, revulsionis gratiâ, itidem utiliter interdum adhiberi poterunt.

Ad præcavendam autem frequentem ejusmodi inflamationem Cucuphæ appropriatæ usus, & potûs frigidi frigorisque nocturni æquè ac diurni evitatio fortè conducent.

Reliquæ Diætæ ordinationem præsentis Domini Medici curæ committimus. Vinum, propter acidum occultum, quô pleraque abundant, non admodùm conveniet, nisi parcè ac moderatè sumtum. Lucubrationes nocturnæ cane pejus & angue fugiendæ.

Jehova Medicus Supremus tum hisce,tũ aliis remediis omnibus ex alto benedicat, & Plurim. Reverendum atque Clarissimum Dn. M. Pastorem Ecclesiæ, Reipubl. Sibi ac Suis incolumem salvumque diutissimè præstet!

Quod autem II. ad filioli ferè trimuli morbum attinet, omnia sanè signa ab ordinario Dn. Medico in Casu enumerata indubiam *Calculi vesicæ* præsentiam arguunt; sive is in renibus primordia sua cœperit, & per exilia illorum vascula in ureteres ipsamque vesicam, formâ sabuli acutioris, transeundo mictum cruentum ante annum in puello excitaverit; sive in ipsa vesicâ sensim sensimque concreverit, eandemque ac urethram angulosis suis cuspidibus excoriaverit. Hinc ab acrioribus calidioribusque lithontripticis, in paroxysmo præsertim dolorifico, tutiùs abstineri autumamus, eorumque loco demulcentia & paregorica, tum in- tum externa, v. gr. oleum amygdalorum dulc. rec. expressum, cum syrupo dialthææ Fernel. & paucis guttulis ~ûs ⊖. dulcis, vel ~us ex ovo struthiocameli, aut Elixir. nephritici Schröd. it. Essentiam anodynam, tum Decoctum contra Calculum Foresti, à Zvvelffero & Deckero in Not. ad prax. Barbett. correctum & laudatum, & decantatum illum pulverem contra Calculum B. D. D. Volckameri internè: Externè verò præter Clysteres ex lacte, terebinthina & vitell. ovi, cum melle rosar. vel herbæ ☿ialis, insessus s. balnea aquæ dulc. fluviat. vel pluvialis cum herbis, radic. & seminib. emollient. parat. nec non injectiones in vesicam, ex decoctis emollient. & paregoricis, cum terebinth. vitellô ovi dissolut. de meliori commendamus.

Quæ omnia si præter spem & expectationem nostram voto minus respondeant, in Sectione, præviâ exploratione debita à perito Lithotomo administranda, spes omnis, secun-

dùm

dùm DEUM unicè collocanda erit. Qui pusionem lepidissimum, Parentum gaudium atque delicium, salvum sospitemque faciat, seriò precamur.

Dabantur in Alma Ludoviciana
III. Calend. Martias M D CC II.

JUSTUS FRIDERIC. DILLENIUS,
D. PP. & h. t. Ordinis Med.
Decanus & Senior.
MICHAEL BERNH. VALENTINI,
Med. D. Ejusdemque &
Philos. Natur. PP. Ord.

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Pulv. ♆rei Pector. ʒiß.
Cinnabarin. ʒß,
M. D. S. Brust-Pulver täglich ein paar Messerspitz in Ehrenpreiß-Wasser zu nehmen.

* * *

℞. ▽. Veron. cum Vino ℥iij.
Essent. enulæ
⁓⊖*. ana ʒß.
Extr. liquirit. ℈ij.
Pulv. pector. ℈j.
sacch. syr. q. s. pro edulc.
D. S. Brust-Träncklein öffters ein paar Löffelvoll zu nehmen.

℞. Rad. enulæ ℥j.
ireos Florent. ℥ß.
Herb. scabios.
hyssopi ana Mj.
Flor. pap. errat. p. iij.
Sem. anisi
fœnicul. ana ʒiß.
Coq. in s. q. aquæ simpl.
col. ℞. lib. ij. adde
Oxymel. simpl. l. scillit.
pro grato sap. S.
Auflösender Brust-Tranck nach Belieben zunehmen.

℞. Pulv. Anon. rec. A. ʒiß.
diaireos ʒß.
Flor. ♆.
benz. ana ℈j.
Liquirit. coct. pulv. ʒj.
M. D. S. Sonderliches Brust-Pulver/des Tages 2mahl in Ehren-Preiß-Wasser zu nehmen

 ℞. Es-

* * *

℞. Essent. enul. ℨiß.
succin. ℨj.
~⊖*. ℈j.
M. S. Vermischte Alant-Essentz/ 30. Tropffen in Hyssopen-Wasser zu nehmen.

* * *

℞. 🜄. amygdal. dulc.
Syrup. pap. errat. ana ℥j.
c. s. q. sacch. cand. M. D. S.
Dicker Safft offt davon in Mund zunehmen.

DESCRIPTIO ELIXIREOS ANTASTHMATICI D. Fürstii.

℞. ♁. vivi, ⊖♀. ana ℥iij.
Pulverisata liquescant ad △. spatulâ continuò movendo, usquedum colorem subrubeum acquisiverint, cavēdo tamen, ne flammam concipiant. Tum remove ab △. & frigefacta pulverisa: huic pulveri adde in cucurbitâ:
Gummi ammoniac.
aloës succotrinæ,
myrrhæ rubræ ana ℥j.
croci Orientalis ℥ß.
~. Vin. ♀risat. ℥xxviij.
essent. meliss. ℥ix,
~⊖*. urinos. ℥iß. ℨij.
stent optimè clausa in digestione, ad plenariam specierum resolutionem tincturæque extractionem, deinde filtretur & usui reservetur.

ELIXIR PECTORALE *Wedelii.*

℞. Rad. helen. ℥ß.
Herb. rorellæ ℨiß.
Benzoini ℨvj.
Myrrh. Glycirrh. ana ℨiß.
Gummi ♓. ℨij.
Sem. anisi ℥ß.
Croci ℨij.

Concis. & contus. M. Extrahe VR. simpl. vel pectorali, ad sufficientem ℞. in Tussi, Asthmate, Raucedine & similibus, ad gutt. xxx. dandū & pro re natâ cum ℞. anodinâ, in febb. catarrhalibus & ℞. benz. propinandum.

CAP. IV.

CAP. IV.
DE
NEPHRITIDE.

NEPHRITIS est dolor renum acerbissimus, ab inflammatione illorum & calculo proveniens.

- ***PHÆNOMENA.*** Præcedente horripilatione crebris vomitibus obnoxii sunt, insequente insultu febrili & doloribus in lumbis, continuo urgentibus. Urina difficulter prodit eaque flammea, aut & aquea. Ob spasmum se neque erigere, neque incurvare valent, quæ utrobique, deorsum versus, secundum ureterum ductum, ad vesicam tendunt. Stupor cruris lateris affecti sequitur, sitis item, cephalalgia, vigiliæ &c.
- ***SUBJECTUM*** sunt Renes, quoad membranam pelvis interiorem, non tamen exclusis ureteribus.
- ***CAUSA***
  - ***PROXIMA***
    - *FORMALIS* est irritatio & crispatio renalium fibrarum & hanc insequens interceptio M. S.
    - *MATERIALIS* est calculus & sanguis abund. aut acrior.
  - ***REMOTA***
    - Senium, plethora, aer inclementior.
    - Cibi & potus acidi, motus & equitatio viol.
    - Nimium ♀. exercium, scorbutus, febris &c.
- ***PROGNOSIS.***
  - Nephritis à stagnatione sanguinis haud difficulter curatur.
  - Si diu duret & à calculo majori oriatur, aut epilepsia, aut ulcus renum hocque sequens Phthisis renalis relinquitur, de qua in *Nosocomio Acad.*
- ***CURATIO***
  - INTRA PAROXYSMUM dolorem sistit
    - Clystere
      - DOMESTICO, ex lacte & Terebinth.
      - OFFICIN. ex carminativis, emoll. & antinephrit.
    - V. S. si à plethora
    - Demulcentibus
      - Internis, Mucilaginosis absorb. & anodynis, Troch. alkek. Extr. opii.
      - Externis, Unguent. dialth, baln. ex polenta & stram. aven.
  - EXTRAPAROXYSM.
    - Sanguis stagnãs resolvendus
      - DOMEST.
        - ♂. diaphoret. Pulv. bezoard. cinnab
        - Pulv. pector. △. antifebr.
        - Mandib. Luc. pisc ♌ ⊕ ✱.
        - ⊕ depurat. ▽. Verron. ⊖ vol. CC.
      - OFFIC.
        - Millepcd. præp. ocul. ♋.
        - mandib. lucii pisc. Ludus *Helm.*
    - Humores acriores eliminandi,
      - Purgantibus lenioribus
        - Pil. de Terebinth.
        - Magnes. alb
      - Diureticis & Lithontripticis
        - Tinct. ♁. Liq. Nephr.
        - Fol. acmellæ, Lap. manati.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In Paroxyſmo Nephritidis fugiantur Lithontriptica, malum (ſpaſmo nondum remittente viisque non præparatis) exaſperantia.

II. Terebinthinata, cumprimis ⁓. & ℴℴ. Terebinthinæ, cautè & moderatè intus propinentur, ne M. S. inflammetur febrisque continua inducatur.

III. Nec ℴℴ. amygd. dulc. aut commune in nimiâ quantitate ſumantur, ne ventriculi tonus lædatur.

OBSERVATIONES.

I.

Vir quidam, Gemmarius Francofurtenſis, Matthæus Schmid graviter laborare cœpit Nephritide. Cùm nollet admittere clyſma, ad promovendos calculos præſcripſi: ℞. Fol. agrimon. veron. herniar. ana mj. rad. alth. liquir. aa. ʒvj. ſem. aniſi ℥ß. M.F. Decoct. ad ℥ix. col. adde ſyr. de alth. ℥iß. ℴℴ. amygd. dulc. ℥ij. M. pro tribus doſibus, à quibus multos calculos excrevit. Febris verò cum rediret, tertio die purgatus eſt Elect. bened. laxat. ʒvj. & bibit ▽. fragor. cum euphoria. Cùm autem arenæ copioſæ adhuc adeſſent, ordinavi has pilulas: ℞. Terebinth. ʒiij. ammoniac. acet. ſquillit. ſolut. ʒß. ſem. geniſtæ ʒij. ☿. ⊕lat. ʒj. ⊖. prunell. borrac. coag. lepor. aa. ʒß. M. F. Pilulæ n. vij. pro ℈j. Tantum ſumſit quolibet die & plurimos lapillos cum arenulis hoc pilularum uſu excrevit & ſanatus eſt. *D. Guil. Erneſt. Schefferus in MSS. Pract.*

II.

Vir juvenis, Juſtus Popelier, Aurifaber, graviter dolere cœpit circa lumbos & regionem veſicæ. Aderant & tormina ventris. Præſcripſi 1. clyſma ex Rad. alth. petroſel. aa ℥j. Herb. malv. parietar. veronic. fl. ſambuci, violarum ana Mj. ſem. lin. fœni-

fœnicul. petroselin. ana ℥iij. M. F. Decoct. ℞. Col. lib. i. adde Elect. bened. lax. ℥vj. flor. cass. pro clyster. ℥ß. mellis rosat. ℔. chamom. anethi ana. ℥i. ⊖. ℈j. F. Clysma, quod injectum parum operabatur, cùm non diu retinuerit. Ad propellendum calculum hunc potum bibit: ℞. Rad. aperit. ana. ℥ß. ononid. liquir. ana ℥vj. Fol. herniar. agrimon. heder. terrestr. pariet. flor. malvæ ana Mj. samb. mß. bacc. alkekengi ℥ij. lauri ℥ß. sem. anisi, levistici aa ℥j. M. coq. in aq. pluv. col. ℞. lib. j. add. syrup. alth. ℥ij. liq. nephrit. ℥j. M. Hoc pro 3. vicibus bibit & multum lapideæ materiæ excrevit. Dolores leniebantur ℔. scorp. chamom. lil. alb. & insessione ex Rad. alth. petrosel. & sim. quæ egregiè profuerunt. *Idem ibid.*

III.

CONSILIUM

D. GEORGII BALTHASARIS MEZGERI, Prof. Giss.

Ad Requisitionem

D. JOH. TACKII, Arch. Darmst. & PP.

Pro

NEPHRITICO.

Nobilissime, Excellentissime, Experientissime Vir, DN. Collega & Fautor perquam suspiciende!

TRansmissum Consilium Medicum legi & ut vides subscripsi. Pauca hæc, ne nihil egisse videar, jamdum memorem moneo.

neo. Inter purgantia Riverius in Praxi magis amat bolos & electuaria hôc in casu, quàm potiones, sed cogentes ejus rationes, meô quidem judiçio, non sunt; aliâs facilè in rem præsentem bolus confieret ex terebinthinâ, cass. rhab. pulv. glycirrh. &c. sed qui fortè cum majore ægri nauseâ exhiberetur. Interim in potione præsenti putarim sufficere senn. ℥ij. ad summum. Aliâs Terebinthina quocunque modô exhibita valdè mihi hîc placet. Inter abstergentia præ aliis commendo ex propriâ experientiâ decoctum hordei cum liquirit. ut & serum hoc modô præparatum, quo cum vinum ad lubitum misceri, vel & per se dari potest. Acidulæ, ob rationes omnibus notas, mihi suspectæ sunt. Lac etiam, cumprimis caprillum, ubi abstergendum, si ventriculus ferat, laudo, præsertim manè propinatum. Ubi verò consolidandum, eligerem ovillum, cum quô exhiberi possunt tabulæ Plateri, in exulceratione renum laudatissimæ : Vel Trochis. Gordonii Augustanorum de halicacabo: Vel etiam alio in consilio adducta proficua medicamenta. Non malè etiam, ut spero, occurreret urinæ ardori præsens pulvis, si urgeret;

℞. Fruct. alkekengi N. xij.
Sem. pap. alb.
cucum. ana ʒß.
Sacch. ad pondus omnium
Dos. ʒß.

Hujus acrimoniam etiam externa unguenta refrigerantia in renibus mitigant. Sed nolo Soli lucem inferre. Tu, Vir Excellentissime, bene vale & age!

Excell. T.

Giss. d. 4. Jun. 1660.

Addictissimus
GEORG BALTHASAR
MEZGER, D.

IV.

IV. ALIUD

DN. D. GEILFUSII Sen. Arch. Hasso-Darmst.

In eodem casu.

Nobilissimi DNN. Professores.

QUoniam Medicina opinabilis aliter, quàm Geometria (quæ indubitatis nititur argumentis) statuit; hinc probabiliter difficilis affectûs Nobilissimi DN. à Carben, ex annotatis symptomatis, loco affecto doloroso, urina cruenta, cum mucido & purulento sedimento &c. causam ulcerosæ potius renum dispositioni ac acrimoniæ humorum, quàm calculo adscripsi, quia talis urina citra motum & exercitium, cum simili sedimento semper profluit. Exin, prognosticando difficilem curationem, etiam in juvenili hâc ætate &c. has indicationes curatrices texui: Hepar esse aperiendum & roborandum, renes ulcerosos modicè abstergendos, exsiccandos & consolidandos: ideò sequentia concinnari curavi, quæ sine alleviatione prædictus Nobilis hactenus assiduè sumsit. Monitus ab emenso octiduo à Generoso de Franckenstein de contributione meæ opinionis expediente gratificari & desiderio morem gerere volui. Si nodum Gordium non resolvi, nec tempestatem mali attigi, ad minimum non culpandus, sed casus ambiguus, difficilis & varius deplorandus potius. Hisce Felicem & omnis infortunii expertem annum vovens voveo & ad ulteriores præscriptiones ac consultationes me offero. Butisbaci 7. Jan. 1660.

V.

Obsequiosissimus
J. G. GEILFUSIUS.

Die 26. Sept. 1659. præscripta seqq.

HAUSTUS LAXATIVUS

Ex Manna
Cassia
Extr. agarici
c. ♂o. amygd. dulc.

DESTILLATUM

Ex Renalibus,
Fr. alkekengi
Sem. citri
cum Malvatico.

It.

Syrup. dialth. Fern.
oxym. diuret.
syrup. de cich. c. Rhab.
sang. consol. maj.

It.

℞. Terebinth. vit. ov. sol. ℥ß.
Mell. ros. col. ℨij.
Vini boni ℥vj.
Sacch. ros. tabulat. ℥ß.
M.

DECOCTUM

Ex Rad. Alth. Liq.
Eryng. Gram.
Cicer. rubr.
Passul. major.
Fol. Malv. frag.
herniar.
pariet.
ceterach.
lichen.
capit. papav. cum quô emulsio ex sem. 4. frig. maj. facta & cum syr. dialth. F. ac oxym. diuret. mixt.

PILULÆ

Ex Terebinthina cum Pulv.
sarsapar. thuris
troch. alkek.

UNGUENTUM

Ex succ. parietar.
cerefol. c.
Axung. porcin.
coct. & ♂o. scorp.
ac dialth. mixt.

PULV.

Ex Trochisc. alkekeng.
Lapid. ♋.
sem. herniariæ,
c. sacchare.

Cerevisiæ injecta sunt : Fragaria, Hepatica, Sanicula, Veron. Virga aur. Agrimonia. Sarsapar. Ras. eboris.

FOR-

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Lact. caprilli, vel
Urin. pueri ℥xij.
Terebinth. in vitello ovi solut. ʒvj.
⊖. vol. CC. ℈j.
M. F. Clyster, injiciatur tepidè.

α. & ω.

℞. Rad. alth. ℥j.
lil. alb. ℥ß.
Herb. parietar.
malv.
petroselin. aa. Mj.
Flor. genistæ.
chamom. aa. p. iij.
Coq. in s. q. ▣. pueri Col. ℞. ℥xij
adde
Cassiæ pro Clyst. extr. ℥j.
☍. Terebinth. ʒß.
Lil. alb. ℥iß. M.
F. Clyster, injiciatur tepidè.
Vel
Insuffletur Clyster Tabacinus.

* * *

℞. Ocul. ♋. præp. ʒiß.
Mandib. luc. pisc. præp. ʒß.
♁. diaphor. ℈j.
⊖. vol. CC. ℈ß.
extr. opii gr. v.
M. Div. in vj. part. æquales, sumatur ter de die. in ▽. fumar. vel veronicæ, manè expectando sudorem.

* * *

℞. Lap. ♋. ʒiß.
Manati ʒß.
Sem. petroselin. ℈j.
M. Div. in 4. p. æquales.
D. bis de die, in ▽. petroselini

* * *

℞. ☍. Amygdal. dulc. ℥ij.
carui. g. iij.
D. pro aliquot dosibus, cum vel sine saccharo.

* * *

℞. Infus. foliorum Acmellæ ℥iij.
Extr. liq. q. s. pro edulcorat.
D. bis de die
Sumi in hoc poterit sequens:

* * *

℞. Tinctur. ♀. ʒiß.
   ~⊖*. ʒß.
   Eff. opii ℈j.
M. D. gutt. xxx. bis de die

* * *

℞. Unguent. cathol. virid. ℥ß.
   ℴℴ. lil. alb. ʒij.
   carui g. iij.
M. F. Linimentum dorso illinendum

* * *

℞. Polentæ Miiij.
   Stram. aven.
   q. s. F. insessus.

SPECIFICUM ANTI-NEPHRITICUM *BECCHERI.*

℞. ⦶. purificat.
   ~. ⊕. aa. lib. j.
Solve, destill. ad tertias, linque in loco frigido & invenies crystallos: hos inde ✝ bulo, adde 🜔 frustula, effunde & erit massa alba.

℞. Hujus
   ⊖. absinthii ana,
   ℴℴ. anisi
   succini ana. ʒj.
Singulis diebus quinque vel sex cuspides cultell. sumptæ resolvunt calculum.
ex commun. DD. Schellhass.

CAP. V.

DE DYSURIA, STRANGURIA & ISCHURIA.

ISCHURIA est omnimoda ⊡ suppressio, ab obstructione, convulsione, aut paralysi viarum urinariarum orta.

- *PHÆNOMENA.* Ægri inter & ante mingendum ardoris sensum percipiunt in DYSURIA, ita tamen, ut ⊡ ubertim fluat. In STRANGURIA verò non tantùm inter mingendum, sed & postea dolor urget, urina nonnisi guttatim prodeunte, licet perpetuus, ut in Tenesmo, stimulus adsit. Urinam verò prorsus non reddunt, licet perpetuò urgeantur, in ISCHURIA, ita, ut in VESICALI gravitas & dolor in perinæo ac regione pubis, cum tumore, ad instar vesicæ, globoso: In RENALI autem ⊡. turbida & sanguinolenta calculique signa præcesserint.
- *SUBJECTUM* AFFECTUS sunt
  - Renes, ureteres & vesica in Ischuria.
  - Vesica cum urethra in Dysuria & Stranguria.
- *CAUSA*
  - CAUSÆ M. S. atque lympha, imò & primæ viæ.
  - *PROXIMA*
    - *FORMALIS* est obstructio, irritatio, spasmus, aut paralysis viarum urinariarum.
    - *MATERIALIS* Sanguis quantit. aut qualit. peccans, ⊡ nimis ⊖sa, aut acida in scorb. Pus, aut humores acres, in Lue ♀. Pituita, aut nutrimentum proprium elapsum. Arenulæ, calculi, tumores, caruncula in pene.
  - *REMOTA*
    - Aer frigidus borealis, alimenta acida, cerevisia recens.
    - Excrementorum alvin. retentio, otium, verecundia nimia.
    - Dyspepsia, cachexia, paralysis, convulsio, nephritis,
    - Calculus, Lues ♀rea, ulcera urethræ, &c.
- *PROGNOSIS* Dysuria & stranguria non periculosa, difficilis tamen in senibus, ob dyspepsiam. Pessimæ cum febre. Ischuria renalis magis periculosa, quam vesicalis, quæ ultra 7. diem durans jugulat ægrum. Ischuria à calculo aut paralysi plerumque lethalis.
- *CURANTUR* remotis externis
  - 1. Humores peccantes evacuando
    - V. S. Si à plethora, aut suppress. evac. solit. Per vomitum, si à malâ digestione & cruditatibus: Purgantibus & Clyst. Terebinth. aut ☿rialibus, in Lue ♀. Diaphoreti si à serô acri & sanguine grumosô. Diureticis & succu, si à calculis & arenulis, aut pituitâ.
    - Lithontripticis
      - *DOMEST.*
        - ⊕. depurato, ⊖. fix. cathol.
        - ⁓ ⊖. dulc.
        - ♂ amygd. dulc. essent. succini.
      - *OFFICINALIBUS*: ℞ ⊡. ⁓. Tereb. Malv. junip. Fol. acmellæ, syrup. dialth. Ess. diuret. D. *Fürstii.*
  - 2. Eosdem temperando
    - Præcipitantibus: Ocul ♋. Lapid. Manati. Demulcentibus; Emulsf. sem 4. frigid violar. syrup. dialth. Nervinis: ▽ artic. ad extra, ⁓ ⊖ ✱. thermis, Ess. alkek.
    - Balsamicis: Terebinth. balsam. de copaiba &c.
  - 3. Exulcerationes in viis ⊡ removendo
    - Interne
      - Balsam. ♁. Tereb. balsam. *Locatelli.*
      - Malvatico junipetino. Extr. veron. alkek.
    - Externe
      - Inject. lacteis in vesicam: candel. cereâ.
      - Inunct. perinæi, c. axung. hirc. & ♂. ceræ.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Qui ſtranguriâ aut iſchuriâ laborant, ſummoperè ſibi caveant à potu frigido, cum & aër borealis & frigidus illis nocere poſſit.

II. Diuretica non dentur, priusquam M. S. imò & primæ viæ prius depuratæ omniaque obſtacula fuerint ſublata.

OBSERVATIONES.

I.

ANno 1703. menſe Decembr. Filius Coqui Giſſenſis, Rothii nomine, ſuppresſione ▣. corripitur, cui ſummo labore excretæ materia albicans commiſta fuit. Hanc pro ſemine habens Medicus Giſſenſis ægrum *Gonorrhœâ* laborare pronunciat, contra quam Decoctum lignorum aliaque adſtringentia præſcribit. Alius Medicus, aſt ſerius juſto advocatus, calculum adeſſe dicit, interim moritur æger. Aperto cadavere calculus ℥j. ponderans & urethræ orificium obſtruens invenitur, Ureteribus ad inteſtini amplitudinem diſtentis: Renibus purulentis magnisque adeo, ut unicus lib. j. ponderaret; quæ omnia ab ▣. partes has nimium quantum extendente ſuborta fuerunt, quæ immiſſo cathetere facile emitti potuiſſet.

II.

Anno 1706. die 15. Octobr. Dn. D. RIESII, Conſiliarii Regiminis Uxor intenſiſſimâ Stranguriâ corripiebatur, cum torminibus hyſtericis. Noctu vocatus præſcribo ſeqq.

℞. ▽. menth.
melisſ.
petroſelin.
hirund. c. caſt. ana ℥j.
Eſſ. caſtor.
⁓⊖✱. ana ʒß.
Trochiſc. alkekeng. ʒij.
Ther. cœl. gr. iij.
Syr. cort. aurant. ℥j. M.

Hæc cochleatim propinata, regionem pubis illinendo unguent. dialth.

dialth. c. ℴ℞. scorp. Cum autem potiunculam hanc nausearet, à dulcibus abhorrens, seq. Clysterem parari jussi:

℞. Decoct. cham. Rom. ℥x. ϴ. vol. CC. ℈ß.
Tereb. in vit. ovi sol. ʒvj. M.F. Clyst. injiciatur tepidè.

Quem cùm statim rejiceret, de novô præscripsi Pilulas ex Theriacâ cœlesti ad gr. iij, quas aliquoties sumens obdormivit & abhinc convaluit. In aliis solo ∼. Tereb. mala hæc curavimus.

III.

CONSILIUM

DN. D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

UTrum remora seu impedimentum sit in vesicâ, quò urina minus liberè profluat, an verò in renibus latitet? in Historia morbi, seu Casu transmisso, non satis declaratur: cùm tamen evidentia hujus rei indicia necessaria existant, facilè à perito præsenti detegenda. In vesicâ tale quid latere, indicio esse potest, quod urina non citra ingentē, si quæ excernitur, reddi dicatur dolorem. In renibus autem vitium hærere exinde colligitur, quia Patiens jam olim similes, circa regionem renum, in lumbis sensit dolorem, â quô calculorum seu lapillorum plures, quos adhucdum servat, excrevisse dicitur; similis autem dolor recruduit modò & præsentis calamitatis fecit initium, unde simile malum hariolari liceret.

Præterea alibi & per poros exsudare dicitur serum salsum, id quod ex vesicâ non potest redundare. Cùm igitur in renibus mali causa subsistat, inquirendum, quid sit illud, quod obicem ponit & effluvium urinæ impedit. Contingere equidem potest, ut, cùm meatus urinarii partes sint maximè sensiles & fibris motricibus præditæ, à quacunque causa lacessitæ convellantur, constringantur & meatum recludant, id quod à peculiari vesicæ meatibusque urinariis infensâ urinæ qualitate fieri

posse

posse intelligitur; quæ quidem acrimonia senibus imprimis multum doloris & molestiæ creare potest. Idem tamen à calculo, aut saburrâ calculosa, fieri posse concipitur. Neq; negligenda neque despectui habenda penitus hæc mali causa videtur, eóque magis, quia dolor, qui ante hos 30. annos afflixit, quô lapillorum plures excrevisse dicitur, hujus præsentis morbi fecit initium. Præterea si à solâ urinæ acrimoniâ senili dependeat malum, non video, quî contingat, ut non nisi in alterutrô unam pariat molestiam, alterum autem relinquat sanam; quæ quidem acrimonia senibus eorumque vesicæ potissimum infensa solet esse. Potest tamen utraque concurrere causa & urinæ intendi acrimonia & calculosa adaugeri in renibus progenies. Nec enim facilè contingit, ut dispositio generandi calculi deleatur penitus, si vel semel ingenita fuerit renibus. Posse quidem attemperari & diætæ corrigi studio, vix autem penitus deleri, experientia testatur. Non mirum igitur grandi hâc, tum urinæ acrioris, tum fortè calculi irritatione perculsas partes urinosas constringi perperam, percolationem seri, seu urinæ impediri, unde non potest non redundare illa, ad partes varias ferri, transsudare, aut ad pedes restagnans tumorem inferre. Quæ autem hîc nonnisi ratione, aliâs mihi oculis usurpare licuit, in inspectione cadaverum, quâ præter vitiosos renes calculorum sæpius deprehendi saburram, aut calculos grandiores in renibus. Cautè igitur agendum atque prudenter apud nostrum ægrum, partibusque afflictis afflictio non est addenda, id quod irritantibus Diureticis & dictis Lithontripticis metuendum: dum salinam potissimum eamque stimulantem habent qualitatem, unde proritatis magis fibris nerveis atque motricibus calculus nonnunquam in majores adigitur angustias, aut inflammatio non citra periculum excitatur, sed & insuper tantùm abest, ut urina pellatur, ut potius proritatæ fibræ pertinacius convellantur viasque urinarias arctius constringant.

(1.) Præ-

(1.) Præferrem Ego quidem temperantia, urinæ acrimoniam mitigantia, meatus urinarios laxantia atque demulcentia: Ex quorum numero est oleum amygd. dulcium recentissimè expressum, remixtum cum ▽. fragariæ & syrupo dialth. Fernel. ana, cujus mixtura unum vel alterum cochleare identidem capessere posset.

(2.) Clysteres anodyni & demulcentes identidem singulis 6. vel 8. horis infundantur; merè anodyni ex lacte cum vitell. ij. ovorum & oleo lini vel raparum: Vel amygdal. dulc. ad cochl. vj. abstinendo ab omnibus acribus & stimulantibus.

(3.) Bibat intereà aut Decoctum Foresti, aut, sub noctem præsertim, emulf. amygd. cum sem. viol. pap. alb. melon. cum decoct. hord. paratum, addito syr. viol. vel alth. pro lubitu. Vescatur hordeatis, panatellis, ovis recent. sorbilibus, butyro rec. & similibus.

(4.) In extremis cruciatibus & fibrarum crispaturis laudani gr. j. furorem Archæi sedante fibrarumque constrictarum relaxationem procurante juvabit, aut emulsione, aut cum pulv. lap. ♋. ♁ ♉. remixto, prout Medico præsenti opportunum videbitur.

Quæ dum fiunt, externè unguentis oleosis, v. g. ℴ℘. scorp. balneis. it. semicupiis, ex meris emollientibus atque lenientibus paratis, internis remediis velificari licet, ita tamen, ut balnei fervore non nimis æstuent, aut partes affectæ magis irritentur, non citra inflammationis periculum.

Cæterum Specifica, si quæ dantur, remedia non despicienda sunt; præsertim si noxæ nihil aut damni inferre queant, ex quorum numerô videtur decoctum fl. cyani, calcatripp. &c. & hâc quidem methodô acquiescam lubentius. Vidi tamen re planè desperatâ urinam, in omnimodâ ejus suppressione, movisse Tinct. vermium majalium, aut scarabæorum unctuosorum

ad gutt. xx. xxx. & tandem LX. ſumtam, cum ▽. ſeu Mixturâ aperitivâ, quæ Francofurti proſtat. DEUS T. O. M. ſuam addat benedictionem. Düſſeldorffii die 3. Martii 1619.

JOH. CONRAD BRUNNER, D.

IV. ALIUD
DN. D. STEIGERTHALII,
Archiat. Brunſw.
in Eodem Caſu.

SAlutare Dn. D. BRUNNERI Conſilium eſt, modò cum circumſpectione laudanum opiatum & Tinct. vermium majalium, ſive ſcarabæorum, exhibeantur. Hæc enim non rarò veſicam, æquè ac cantharides, inflammant doloresque ſummos concitant: Illud autem nunquam ſine Diureticis dandum, ne omnimodam urinæ ſuppreſſionem inducat. Cæterùm in hoc affectu urinæ crebra inſpectio judicium de viis urinariis affectis optimè feret. Aſſertio tamen, quæ ab Hebræo illata eſt, non ſufficit ad accuratam morbi cognitionem & determinationem medicamentorum. Sæpè enim remedia, quæ tartaream, ut vocant, aciditatem corrigunt, ventriculo moleſta ſunt ejusque tonum deſtruunt, illaque ipſa, quæ incidunt & reſolvunt, ob alias circumſtantias, noxia, præſertim ſi in renibus majores calculi, vel ulcus (quæ exinde exaſperantur,) obſtructiones ab acido factas concomitantur. Ut de omnibus certiores reddantur Medici abſentes, anteactus ſanitatis & morborum ſtatus detegatur & imprimis, quomodo impræſentiarum Dominus valeat?

An venter inflatus pedesque ita tumeant, ut prementibus digitis cedant & foveas oſtendant?

In qua regione corporis dolor ſit, an in dorſo, an in pube & qualis, an gravativus, pungens vel rodens?

An febris lenta comitetur affectum, quæ ex calore à paſtu, ſiccitate oris, pulſu & cæteris ſignis innoteſcit?

An

An ventriculus ad quævis oblata alimenta bene se habeat?

Quale sedimentum in urinâ, an instar farinæ, muci narium? & quinam color ipsius seri supernatantis, an citrina, an turbida? &c.

Quomodo alvus officio suo respondeat & à medicamentis datis ut se habeat excretio?

Quænam benè ferat? à motu & exercitiô corporis an dolor, in dorsô præsertim, dum curru vehitur, succussione augeatur?

Paroxysmô Nephriticô sublato Decoctum Foresti ad vasa urinaria depuranda & præcavendam Nephritidem utile & ego judico, præsertim si Tinct. ♀. gutt. 15. 20. & plures, bis de die, manè & horâ 4. instillentur. Cæterùm vapor V. tumorem pedum quidem diminuit, cavendum tamen, ne nimium corpus inde incalescat omnesque impuritates viscidæ, quas Natura deorsum ablegavit, in vasa recipiantur & alia incommoda excitent. Omni enim operâ enitendum puto, ne Renes iterum inflammentur, ut materia calculis generandis præscindatur. Quicquid etiam de comminutione calculi jam facti & solidi hactenus tentatum, inutile & absque successu observavi, nisi plures calculos minutos fragilesque viscida pituitâ & limô conjunctos diureticorum ope iterum sejunctos medicamentis fractos asserant Empirici. Hos enim sola diæta & largiori potu aqueô exclusos & expulsos in Bataviâ notavi. Intereà cùm in dorsô decubitus supinus & in curru vectio Dominum non incommodent cæteraque relata symptomata nihil arguant de magno renum & vesicæ calculo, nullum video indicium. Dispositio tamen satis manifesta ad calculum ulcusque renum incutit metum, ne successu tẽporis vasa urinaria prioribus symptomatibus debilitata & imposterum ad dies vitæ sua sentiant incommoda, quibus ut arte præveniatur & jam relatis remediis, tam ab aliis Doctissimis, quàm à Me præscriptis, succurratur, est quod maximè exopto & voveo. D. Cellis 10. April. 1699.

J. G. STEIGERTHAL, D.

V.

ALIUD DN. D. EBELII, Archiatri Luneb - Cellensis,

In Eodem Casu.

AFfectus Illustr. Viri, meô quidem judicio, est Urinæ difficultas ab acida & viscidâ pituita, ad vesicam & vias urinarias vergente, dependens. Senibus in hisce Regionibus Septentrionalibus hic morbus admodum familiaris est, ob acidam pituitam ibi prædominantem. Per se parum periculi affert, utut ob senium & in illo defectum particularum sanguinis balsamicarum sæpe usque ad finem vitæ protrahatur. Interim non omnis spes curationis est abroganda. Potius balsamicis & quorum interventu pituita nimis acida temperatur & sanguis spiritibus vitalibus orbatus refocillatur causæ morbi obviam eundum est. Baccæ juniperi, benè maturæ, tritæ sub formâ potus Thée in aqua calida non exigui erunt solaminis. Spiritus è baccis junip. per fermentationem paratus ad ℥j. & amplius uno haustu sumptus profuit. Salia volatilia oleosa, Sylvio dicta, sæpius usurpata juvant. Elæosaccharum quoddam cinamomi cinnabarinum, c. ☉. soluto junctum, cujus portionem sub ℞. ☉. siccæ titulo præsens Tabellarius afferet, magni erit usus. Singulis 6. vel 8. horis xv. vel xx. grana ejus propinanda in cochl. 3. aquæ cinamomi, cum aq. cordialibus præparatæ: nec ab usu ejus desistendum, donec effectus sentiatur, qui intra 8. dies & fortè citius fiet. Faxit DEUS, ut Patiens hic brevî valetudinem recuperet!

Cellis, d. 11. April.
Ao. 1699.

EBEL, D.

FOR-

FORMULÆ. & DESCRIPT.

α. & ω.

℞. Pulv. alcal. invert.
Cinnabarin. aa. ʒj.
Extr. Opii gr. ij.
M. Div. in 4. p. æq.
Dentur in vehic. domest.

* * *

℞. ▽. veron. c. vin. ℥iij.
Tinct. ♀. ʒiß.
Essent. succini ℈j.
opii ℈ß.
Sacch. syrupis. q. s.
D. pro aliq. dos.

* * *

℞. Sacch. melit. ℥j.
c. °°. ♌. carui
F. Elæosacchar.
D. pro aliquot dosibus.

* * *

℞. Malvat. juniperini ℥ij.
Extr. opii gr. v.
M. D. cochleatim.

* * *

Malvaticum Juniperi.

℞. Rob. junip.
ebuli ana ℥j.
affunde ∽. juniperin. ℥xij.
M.

α. & ω.

℞. ▽. fragar.
gramin. ana ℥iß.
Ocul. ♋. præp.
Trochisc. alkekengi aa. ʒß.
Syrup. dialth. Fern. ℥j.
M. D. Cochleatim.

℞. ♅. ♀. ʒiß.
Ess. opii ℈j.
M. D. gutt. xxx.
bis de die.

℞. Sem. violar.
milii Solis ana ʒiß.
amygd. dulc. ʒij.
c. s. q. ▽. violariæ.
F. Emulsio.
add. ocul. ♋. præp. ʒj.
edulc. c. sacch. perlati
D. pro aliquot dosibus.

ESSENTIA DIURETICA
D. D. Fürstii.

℞. Baccar. junip. contus. ℥iv.
⊖. ♀.
*. ana ʒj.
Mixtis affunde in cucurbitâ
▽. fl. samb. ∽ junip. ℥ij.
cochl. aa. ℥iij. ♀. fœt. ℥j.
Stent per ℞ vitro bene clauso, infusa in loco moderatè calido, seq. die, postquam frigefacta, cola c. expressione, filtra & usui serva.

DE ARTHRITIDE, PODAGRA ET PRURITU

ARTHRITIS est dolor articulorum, sive fixus, sive vagus, ab acido-acri p. n. nervos & fibras irritante, ortus.

PHÆNOMENA. Plerumque cum horrore invadit, quem insequuntur dolores in articulis per universum corpus, & quidem vagabundi in ARTHRITIDE VAGA: Vel fixi cum calore, aut totius, instar febris, aut articulorum qs. flammeô motusq; voluntarii læsione in ARTHRITIDE VERA, qui si pedes occupent, PODAGRAM; Si hos ischii, DOLOREM ISCHIADICUM; Si manus CHIRAGRAM constituunt; quibus omnibus tumores toplacei sæpe juncti sunt. *si Genu Gonagram.*

SUBJECTUM
- CAUSÆ est M. S. aut Lympha
- SYMPTOMATIS sunt nervi, fibræ motrices & periostium.

CAUSA
- PROXIMA
  - *FORMALIS* est vellicatio partium nervosarum.
  - *MATERIALIS* Sanguis & Lympha acres, acido-salsi ☐ rei.
- REMOTA
  - Dispositio hæreditaria. Aer inclementior. Cibi & potus acres. Quies & somnus nimius. Excretiones solitæ suppressæ. Ira, terror, ♀ nimia. Apepsia, scorbutus, calculus &c.

PROGNOSIS. Senes arthritici difficillime curantur. Juvenes qui nondum callos habent, sanari possunt. Sedatâ inflammatione dolores intra 40. diem finiuntur.

CURATIO
- INTRA PAROXYSMUM humorum ferociam temperat,
  - Internè
    - Præcipitantibus
      - DOMEST.
        - Pulv. alcal. invert.
        - cinnabarin.
        - △ citrino, l. albo.
      - OFFIC.
        - ♁ diaph. ♂ alis.
        - Specifico cephal.
        - Pulv: cont. arth. vag. *Moll.*
    - Anodynis
      - Opiatis, lacte & sacchato lactis Ital.
      - arcano duplicato,
    - Balsamicis, ut infus: arist. long. in 🜄. certissim.
    - Antiscorb. cumprimis lumbricalibus, formicis.
  - Externè
    - Cataplasmate ex mica Pan. *Sydenhamii.*
    - Emplastro antipodagr. *Tackii.*
    - Balsamo antipodagrico *Rhumelii.*
    - 🜄 arthritico-Paralytico *Fürstii.*
    - Infuso nervino *Bachmeisteri.*
    - 🜄 artic. ad extra, ⌒ ⊖ ✱ · 🜄 ♆. canthar. Moxa.
- EXTRA PAROXYSM. digestionem primam promovet,
  - Stomachicis temperatis.
  - Theriacalibus, cumprimis Elect. *Sydenhamii.*

Nota, Antiquiores præmittebant Laxantia, cumprimis Pilul. artheticas *Schefferi, Sebizii, Beccheri.*

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. In curandis arthriticis Topica fugiantur frigida & acida, quæ ex hospite faciunt incolam.

II. Fugiantur quoque viscosa & alia poros obstruentia, quæ transpirationem impediendo tartari generationi & successive conrracturæ ansam largiuntur.

III. In Podagra nodosa fugiantur thermæ & salivatio, quarum illæ contractos reddūt, hæc verò adCharontis cymbam podagricos deducunt.

IV. In diætâ exulet internè vinum, externè frigus.

OBSERVATIONES.

I.

Mulier Giessena Ao. 1708. mense Aprili doloribus & spasmis intensissimis, noctu diuque urgentibus, in crure & pede sinistro corripitur, quæ frigidiora magisque flaccida, quàm reliqua membra illi videbãtur. Cùm verò simul tormina abdominis adfuerint, præscripsi Essentiam castorei cum ℞. opii in ▽. menthæ, quibus dolores quidem sedati sunt; ast crebrius recidivantes. Utebatur ergò variis & inter illa formicis majoribus, internè vino infusis, externè in balneo vaporoso artus abhinc ▽R. affricando, cum levamine. Omnium optimè verò se gerebat seq. pulvis:

℞. Cinnab. nat. præp. ℥iß.
♎. selectiss. ℥j.
Talp. combust. ℥ß.
Extr. opii ℈ß.

M. Div. in 8. p. æquales D. in vehic. quocunque.

II.

Arthritidem vagam scorbuticam, præmissis præmittendis, sæpissimè curavi internè per essent. contra arthritidem vagam Timæi, externè per ▽. articul. ad extra, cum ~⊖✱. suadendo simul infusum Trifolii fibrini.

IV.

III.

CONSILIUM FRANCISCI JOSEPHI BURRHI, contra PODAGRAM.

UNctuosa adusti sanguinis impuritas, genita à victûs & potûs abusu, in visceribus Tuis callosi generis varias obstructiones agglomeravit & calida liquefactione cerebri substantiam, quâ nervi omnes aluntur, contaminando viscido fæcum fermento spiritus animales interclusit, inertiâque senili vegeti corporis Tui motricem facultatem sepelivit. Porrò subsecuta est halituosa melancholia, tremulos & palpitantes affectus, ut arbitror, musculis inducens, à quibus, quùm nunquam ope medicamentorum divulsa fuerit, spuriæ arthritidi in nervis, fibris & cartilaginibus fomitem præparavit.

Quùm autem diæta sit membrum consubstantiale ordinis medendi, genera omnia ferculorum glutinosa, ab extremitatibus & capitibus animantium desumpta & â carnibus musculosis, vel mucosis, uti ex bobus, suibus, carpionibus & anguillis, tineis & cancris, caseo & ovis induratis dapibusque pipere & multò sale conditis, simul & copiâ esûs panis & leguminum cæterisque obsoniis farinaceis & frixatis Tibi cavendum esse jubeo. Sed vini sandalini usum in potu, quod juxta sequentem descriptionem parandum erit, maximè commendamus. ℞. Musti bullientis mens. C. sandalorum omnium ℔ß. minutim concisorum. Ligna hæc inclusa sacco demittantur in dolium, ut subsideant in ejus medietate, permitte ut hæc in infusione permaneant per XL. dies, quibus exactis evacuetur vinum & novo dolio imponatur, cum libris x. sacchari purissimi, optimè dolium agitando, ut saccharum in vinô benè dissolvatur & permisceatur, & erit potus salubris & maximè accommodatus ad roborandos

randos nervos, præcipuè, si corrigatur cum tertiâ parte aquæ putealis, in quâ decoctus fuerit seminis coriandri pugillus unus. Post elapsos decem dies à simili victûs regimine, quod subministrabit liquidum & tenue alimentum aridis venis Tuis, tunc venenum istud coagulativum in sanguine appropriatis medicaminibus erat exstinguendum, subducendo annosas & recoctas mucositates, infixas & impactas viscerum omnium tuorum ductibus & pathematibus, urgente tamen necessitate, quâ compelleris citò uti præsidiis pharmacevticis. Fiat E. decoctio ex sandalis omnibus, ad quantitatem ℥j ex singulis sumendæ & ʒij seminum coriandrorum præparatorum in ℥xxviij aquæ cichorii decoctis, percoletur & liquefiant in eâ ℥vj sacchari purissimi, posteâ evaporetur ad consumptionem tertiæ partis, servetur in loco frigido & in potu vini ordinarii albi permisceat de hoc manè ℥iij. & totidem de vesperi: sed tutius erit intereà præparare, dum autumnus ferret, superius indicatam vini potionem. Igitur post præparationem hanc per alimenta, quæ in universum debent eligi ex juvenilibus animantium carnibus desumpta, minimè opus est, quòd deterrearis, si ad recuperandam Tuam valetudinem tibi adhibenda esse adhuc minorativa quædam purgantia, liquidos humores, in quibus vivimus, conservantia, vitreos & phlegmosos resolventia, in quibus vitæ lucida hilaritas suffocatur, necessarium censeam, quia puto hos nunquam remotos fuisse à liquefactivis aliorum Medicorum pharmacis, à quibus abstinendum, ut chronicis valetudinariis præscribere soleo. Cùm verò leniter acrium humorum virulentam exsiccationem demulcentia medicamenta, tanquam amanuenses viscerum culinarii, nempe stomachi servi sint recipienda, hæc partim describentur in bolis hisce sequentibus, partim per suavem simul usurpandam die sequenti hanc brevem decoctiorum: ℞. Syrupi fumariæ depurati ʒij, sennæ Orient. ʒß. turbithorum gummosorum, hermodactylorum, aloës succotrinæ,

agarici, rhabarbari ana ʒr. iiij. florum cassiæ recenter extractorum ℥ß. pulpæ ex tamarindis ʒj. sem. citri recentium excorticatorum ℈j, omnia exactissimè in porphyrio marmore triturentur & per spissum setaceum trajiciantur, formentur boli, deglutiendi per horam ante cœnam, simul cum ℥j olei ab amygdalis dulcibus excorticatis recenter extracti: lapsâ horâ cœnet pro more, sed caveat ab excessu. Manè sequenti habeatur in promptu parata ℥iß. hujus decoctionis. ℞. Seri lactis caprilli, depurati per ovi albumen & tantisper aceti sufficientem quantitatem, in quâ decoque galli, ætatem habentis 4. annorum, strangulati & si fieri poterit, nigræ plumæ, carnes concisas, abjectis pedibus, alis, capite & intestinis, ac promoveatur ignis, donec carnes omnino deciderint ab ossibus, tunc superadde novam aliquam recentem copiam seri ejusdem depurati & probè per manicam Hippocratis clarificetur; in hoc liquore claro leniter fac ebullire cicoreæ, endiviæ, borraginis, buglossæ, fumariæ, ceterach, pentaphylli, lactucæ, tussilaginis, florum cordialium omnium, fl. sambuci, passularum majorum & minorum ana Mj. & sesquihorâ exactâ à leni hac præscriptâ ebullitione iterum depuretur liquor secundum artem, postea superaddatur syrupi de liquiritiâ, syrup. viol. syr. de pomis simplicis, oxymellis simpl. ana ℥ij. & ad justam apozematis consistentiam reducatur hæc decoctio, quæ in frigore condensabitur instar gelatinæ, continu et immediatè ab assumptis bolis vespertinis, sine intermissione ulla, ad septem usque dies, capiendo per tres horas ante prandium præscriptam dosin ℥iß. & exactis hisce septem diebus iterum fiant boli, prima nocte usurpati & devorentur per horam ante cœnam. Tutissimè poterit uti hac medicamentorum methodo, quater replicando usum ipsorum, videlicet spatiô integrô unius mensis, absque intermissione. Nam etsi occurrent aliquæ anxietates, melancholiæ & breves alvi dejectiones, symptomata hæc erunt effectus materiæ siccæ & præcipuè à venarum anastomosibus:

mosibus: nec dubito, quin à morbo libereris, si magnanimitate in suscipiendis istis medicamentis & prudentia in servandâ diætâ spiritum Tuum, ut decet, armabis: Et ut generosius in curatione procedas, jam etiam aliquod insigne unguentum Tibi sum descripturus, exterius partibus affectis applicandum. ℞. Cerebelli cervi juvenis, hepatis, pulmonis, cordis, genitalium, renum & lienis ejusdem, omnia minutim concide, & si verbi gratiâ pondus horum viscerum erit unius libræ, decoques illud in lib. V. axungiæ ejusdem belluæ, frixando per horas tres, ut interdum bulliat & interdum tantum foveatur hæc compositio & in fine concoctionis remaneant fæces siccæ & nigræ, sed benè olentes: Cola axungiam per pannum & per torcular fortiter exprimendo fæces, quas projice & superadde axungiæ huic magistratæ olei recenter expressi à vitellis ovorum, olei recenter extracti ab amygdalis dulcibus, à pistaceis, à pineis, à nucibus avellanis ana ℥iij. spermatis ceti ℥j. & hisce omnibus igni appositis lentissimo simul cum axungiâ adde malvæ, parietariæ, dentis caballini, hepaticæ, mercurialis, betæ, brassicæ nigræ, linguæ cervinæ, florum sambuci, fl. cordialium, fl. malvæ, fl. nymphææ, fl. chamæmeli, fl. liliorum alb. hypericonis, primulæ veris, pœoniæ, papaveris erratici, fl. anthos, cheiri ana p. j. leniter ebulliant per quadrantem horæ, iterum percoletur oleum & fortiter per torcular exprimatur & liquefac in eô libram dimidiam ceræ flavæ, permitte ut infrigidetur & in cellâ servetur per annum, & cum eô inungas corium pariter cervinum, emendum à Coriariis, cum quô facies tibi subindusium, carni immediatè applicandum, ita ut membra nuda ab eô foveantur: renovetur bis in hebdomade istius axungiæ applicatio in corio, cum spatula optimè eandem extendendo, & quando corium inciperet fœtorem contrahere, eluatur à sordibus per aquam tepidam, sed non bullientem, vel valdè fervidam, quia corrumperetur & iterum eô utere; nam quo vetustius fit corium, eò efficacius suam opera-

tionem exercet. Per totam hyemem continuet hanc inunctionem. Hæc diligenter dictavisse, si pari sedulitate à Pharmacopœo perficientur & ab ægrotante constanter adimplebuntur, mihi gloriosa eique commoda fore futura, licebit, favente Divinâ gratiâ, ominari.

DESCRIPTIONES.
SECRETORUM ANTIPODAGRICORUM.

PILULÆ ANTIPODAGRICÆ.
D. Sebizii.

℞. Aloës rosat.
Trochisc. alhand.
Diagrid. præp. ana ℥iij.
Extr. ligni al. ℥ß.
Opii ℈j.
c. ♈. sum. F. Pil. inst. pisi, S.
Gicht-Pillen alle Tage 5. auf einmahl.
Absumunt humores p. n. confortant nervos, nec ♀. generationi locum dant, si fides habenda Patronis.

PILULÆ BECCHERIANÆ.

℞. Extr. absinth. myrrh. rub.
card. ben. tereb. Ven.
cochl. aa. ℥iß.
fum. aa ℥j. crem. ♀. ℈j.
Gum. heder Benz.
jun. aa ℥iij. flor. ♁.
aloës aa. ℥j,
cum Essent. absinth. F. Massa.
Dos. Adulto 10. ad 20. gran.
Ad integram curam sumantur 24. doses: Ad dimidiam XII.

Novissimum Episc. Monasteriensis.

℞. Rad. Arist. longæ ℥iij. Incis. inf. ♒. junip. vulg. Mens. j. stent in loc. calid. per 12. hor. serv. pro usu.

Capiat æger quâvis aurorâ Cochl. iij. manendo in lecto per 1. vel 1½. horam, expect. lenem sudorem. continuet per 2. menses, hinc bis in septim. iterando. Pedes tibialibus crass. induantur, quæ nunquam laventur, sed penes fornacem exsiccentur.

INFU-

*. & *.

INFUSUM ARTHETICUM
D. Backmeisteri.

℞. Flor. Lavendul. Man. ij.
Opii ʒvj.
🜄 Rectificatissimi q. s.

ad eminentiam, vitro optimè clauso per ♂. in arena calidè locetur & abhinc exprimatur. Opium autē in mortariô probè terendum & 🜄 commiscendum. Applicatur linteis triplicatis loco dolenti: Internè sumendo SPIRITUM ♤. COAGULATUM ad gr. 1. horâ ante cœnam in vit. ovi. Is ♤. est purissimum, candidissimum absque ulla flavedine, ob volatilitatem in vitro optimè obturatô servandum. Potest etiam inter cibum locc ⊖ in conserv. ros. aut ☧. ros. sumi. Romæ venditur inter arcana Burrhi, à Consanguineis & Hæredibus ejus.

*. & *.

BALSAMUM ARTHRITICO-PARALYT.
D. D. Fürstii.

℞. ☍. lini puri lib. 4.
in eô exstingue aliquot frusta ferri candefacta, toties, donec ☍. à ferro candente non amplius strideat, tectô quavis vice vase, ne flammam concipiat. Oleo sic præparato tantum ♆. submisce, ut quasi pastam spissiusculam constituat, ex quâ effinge globulos, lutatæ retortæ injiciendos, igneque lento ac deinde fortiori destillandos, ad totalem ☍. exsudationem. Egressum ☍. adhuc sexies per se cohobando rectifica; demum adde

Rad. Pyrethri, Castorei veri ana ℥j.
Gummi Galbani ℥iv.

& per 10. & plures dies in fimum equinum ad putrefaciendum colloca & ut eô magis subtilisetur, adhuc semel destilla.

* * *

SPIRITUS ARTHRITICUS

Ejusdem Backm.

℞. Flor. lil. conv. Miij.
rorism. Man. ij.
Sem. Erucæ ℥ß.
Cochleariæ
Castorei ana ʒvj.

Superinfundatur 🜄. optimè rectificatus, digerantur per triduum, deinde exprime fortiter & adde
Spirit. lumbric. terrestr. ℥iß. ʒij.
Camphoræ ʒij.
M. omnia diligenter
Hôc ∼. aliquoties de die membra fricari poterunt.

Ex communicatione Sereniss. Princip. Oettingensis Gratiosissima.

* * *

BALSAM. ANTIPODAGRIC.

Rhumelii, tectis ab eô verbis descriptum.

℞. Coaguli 🜍. animalis & alcali, h. e. Saponis ℥ij.
Gummi ☿. & 🜍. Naturæ, h. e. Camphoræ ℥ß.
Q. E. Vegetabilis h. e. 🜄. q. s.
Digerantur per 8. dies, defæcentur & applicentur.

* * *

EMPLASTR. ANTIPODAGR.

D. Tackii.

℞. Castor. Sapon. Ven. ℥iv.
Mastich. Cret. magn. pug.
Ter. aa. ℥ij. 🜊. vini lib. j.

His ita dispositis sapo scindatur in frusta & reponatur cum Terebinthinâ in ollâ novâ vitreatâ, ut liquescant super △. Dein castoreum injiciatur dissectum, post aliqualem liquationem affundatur acetum & agitentur simul; hinc Saponis nigri Coloniensis ℥j. addatur cum cretâ & decoquantur simul ad horam unam & dimidiam, ut habeas emplastrum molle, apponendum loco dolorifico & renovandum intra 24. horas, ubi exsiccatum est, licet hôc spatio tollatur Paroxysmus.

CAPUT VII.
DE
URINA INVOLUNTARIE EFFLUENTE ET DIABETE.

DIABETE est excessiva urinæ aquosæ aut dulcis exclusio, cũ siti & quandoque febri, à fusione M. S. orta.

- *PHÆNOMENA.*
  - Stragula permingunt noctu, aut & interdiu lotium retinere nequeunt, sub INVOLUNTARIA ▣ EXCRETIONE. Potum autem aqueum & urinam insipidam maximâ quantitate & sæpissimè excernunt in DIABETE VERA: Dulcem & copiosissimam, cum siti intensa, tabe & febri continua in DIABETE SPURIA.
- *SUBJECTUM*
  - SYMPTOMATIS sunt Renes, & quammaximè vesica ▣.
  - CAUSÆ verò urplurimum
    - M. S. in DIABETE SPURIA.
    - Ventriculus & Renes in DIABETE VERA.
    - Vesica urinaria in URINA INVOLUNT.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est resolutio atque fusio M. S. indeque orta recessio feri, vesicam copiâ suâ stimulantis.
    - *MATERIALIS* est serum copiosum, aut ⊖ quoddam acre & plus minus corrosivum, *M. S* compagem colliquando solvens.
  - *REMOTA*
    - Dispofit. hæreditaria & textura tenerior Renum & vesicæ (imo & ventriculi) tonus debilitatus. Frigus externum & cumprimis mora diuturna in ▽ frigida. Potus nimius, acidularum & succi betulæ abusus. Cantharidum abusus internus ac externus. Obstetricum violentia, Lithotomia &c. Scorbutus, tussis, paralysis vesicæ.
- *PROGNOSIS*
  - Urina involuntaria, vitio cerebri aut nervorum contingens, est periculosa, cumprimis in Senibus. In morbis acutis lethalis. In puerperio contingens difficulter; Iu pueris ætatis successu cedit.
  - Diabete
    - Vera nihil habet in recessu, nec periculosa est.
    - Spuria non contemnenda, cumprimis inveterata, lenta tabe ad mortem deducens.
- *CURA*
  - 1. Causas occas. removet diætâ crassâ, lacteâ, abstinentia.
  - 2: Humores pecc. elim. Vomit. Rad. ipecacuanh, [illegible]. vom. &c.
  - 3. Acrimoniam M. S demulcet
    - Præcipitantibus: Corall. rubr. Ocul ♋. Opiatis.
    - [illegible]reis & oleosis: Emulsionibus ex sem. 4 frig.
  - 4. Tonum viscerum, ▣ secretioni dicatorum, confortat
    - *DOMEST.*
      - Pulv. nostr. ♀al. & cinnab.
      - ▽. veron. ₒ°ₒ, amygd. dulc.
    - *OFFICINALIBUS*
      - Internis
        - Pulv. mings in lectum.
        - Succin. præpar Fragar.
      - Externis
        - Thermis, Unguent. Comitiss.
        - Cingul. Nuckii.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

Quicunque ad diabeten ſive ſpuriam , ſive veram inclinant, caveant ſibi ab acidulis, à quibus ſtatim abſtinendum, ſi diabete ſentiatur.

II.

Inter adſtringentia hoc in affectu exulent cydoniata; quamvis enim ſtomachi tonum (qui ſæpiſſimè ſimul læditur) confortent, hîc tamen, cum urinam quoque ſtimulent, neutiquam conveniunt.

OBSERVATIONES.

I.

Diabeten ſpuriam in me ipſo crebrô coralliorum pulveriſatorum uſu curavi & diætâ lactea ulteriorem acceſſum inhibui.

II.

Vir quidam generoſus & ſtrenuus, doctiſſimus ſimul, annorum XL. temperamenti ſanguineo-cholerici, ad ſitim & calorem p. n. quem ex nimiô aromatum ac vini generoſioris uſu ſibi contraxerat, exſtinguendum, cereviſiæ triticeæ ſecundariæ, in cœnâ & prandiô ſingulo duas ferè menſuras aſſumens, urinam hinc ſingulis noctibus ultra quadruplum reddebat, nimirum ad menſuras decem, duodecim & ultra, quæ colore & odore potum exactè referebat. Unde ipſe rerum Medicarum non adeò ignarus diabete ſe laborare judicans mihi accerſito totam rem enarrat, ac ſingulo manè ad lectum accedenti dictam lotii quantitatem, prævià nocte excretam, oſtendit, toto hinc corpore emaciatus, cibos licet avidè ingerens. Accedit ſitis immoderata,

rata, continua oris ſiccitas, lumborum dolor &c. Auxilium petenti, ad æſtum viſcerum temperandum, initiô dedi tincturam mineræ ♂. ⊙rem, hinc interpolatis lenientibus tinct. terræ catechu, tinct. corall. & aliam ♂. adſtringentem. Veſperi eundo cubitum ſumſit partem pulveris ex antiheƈt. Pot. ebor. ſine △. croco ♂. addito grano unô vel alterô laudani opiati; quibus per menſem continuatis ab hoc malô plenariè convaluit. *D. Jacob. Schmidt in Miſcell. Acad. Germ. Cur. Dec. 2. p. 279.*

III.

Puer XVI. annorum, Sartoris filius, cum Parenti celeri greſſu aliquot milliaria peragrans, in æſtate tam ingentem ſitim incurrit, ut obvium quemcunque rivum ſitibundo ore aggreſſus hauſerit aquam copioſiſſimam, quæ tamen ſtatim ad mare microcoſmicum derivata foràs amandata fuit; quod negotium durabat per aliquot ſeptimanas diu noctuque, ita ut aliquando unâ nocte quindecim menſuras frigidæ eminxerit, quamprimùm ingeſta fuiſſet, ſitim tamen non levabat, imò tantus ardor aliquando in pectore ortus, ut appoſitâ nive & glacie pro refrigerio opus habuerit. An hæc aquæ copia per ſolitas circulantis ſanguinis vias ad veſicam delata fuerit, valdè dubito. Curavi illum per adſtringentia & ſitim exſtinguentia, *D. Adamus à Lebenwaldt in Miſcellan. Acad. Germ. Cur. Dec. II. Anno X. p. 243.*

FORMULÆ & DESCRIPTIONES.

α. & ω.

℞. Rad. ipecacuanh. ℈ß.
Corall. rubr. præp. ℈j.
M. D. pro doſi.

α. & ω.

℞. Gummi Arabic. pulveriſ.
Tragac. pulveriſ. aa. ℥ß.
Sacch. penid. ad pondus omnium
D. bis de die ad ʒj. & quidem in ▽. plantag. vel portulac.

* * *

℞. Pulv. n. ♂alis
alcalin. invert.
Nuc. mosch. pulveris. ℈ß.
extr. opii. gr. iij.
M. D. manè & vesperi ad ℈j.
in ▽. veron.

* * *

℞. ▽. ♃. lib. ß.
rosar. ℥iij.
sacch. ros. parum
D. pro 3. vel 4. dosibus.

* * *

℞. Sem. cucurbit. ʒiij.
papav. alb. ʒj.
c. s. q. ▽. ros. F. Emuls.
add.
Pulv. n. invert. ʒj.
edulc. c. sacch. syrup.
D. pro aliquot dosibus.

* * *

℞. Unguent. nervini ℥ß.
☍. expr. nucist. ℈ß.
M. F. Unguent.
Regioni renum & pectini
illinendum

* * *

℞. Decoct. hord. cum rad.
Symphiti. sicc. lib. j.
Amygd. dulc. ʒij.
Sem. pap. alb. ℥j.
F. l. a. emulsio detur
bis de die.

* * *

℞. Pulv. mings in lectum ʒiij
extr. opii gr. iij.
M. Div. in 4. p. æ.
D. in ▽. ferrata.

* * *

℞. Unguenti Comitissæ ℥ß.
☍. myrtin. ʒij.
castor. pulveris. ℈ß. M.
F. linimentum pectini illinendum.

Pulvis mings in Lectum Brunswicensium:
seu
Pulv. Montagnanæ.

℞. Stomach. Gallin.
præp. ℥ß.
Agrimon. pulveris. ℥j.
Erinac. combust. ℥iii.
M. Dos. ʒß. ad ʒj.
in jure ♃. vino.

CAP. VIII.

CAP. VIII.
DE
FLUORE ALBO.

FLUOR ALBUS est liquoris mox albicantis, mox flavescentis, per naturalia mulierum, effluxus, à glandularum vaginalium flacciditate aut irritatione proveniens.

- *PHÆNOMENA.*
  - Ex glandulis uteri vaginalibus aut perpetuò, aut periodicè profluunt humores pituitoso-serosi, mox albicantes, mox flavescentes, modò cum, modo sine vellicationis sensu, marcore corporis, pallore, debilitate: conjunctâ sæpè cephalalgiâ, dorsi & lumborum dolore, in appetentiâ, ⊡, turbidâ, floccis albicantibus refertâ &c.
- *SUBJECTUM*
  - Est vagina uteri hujusque glandulæ botriformes.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORM. est aut vellicatio, aut flacciditas glandul. vagin. de quibus in *Ep. nost ad D. Widtium.*
    - MATERIALIS est serum quant. & qual. peccans.
  - REMOTA
    - Dispositio hæreditaria & textura corp. tenerior. Corporis nimia humectatio. Cibi & potus viscidi, saliti. Somnus nimius & vita sedentaria. Menses suppressi aut naturaliter emanentes
    - A ætat. 50. Mœror, apepsia, cachexia, obstetr. viol.
- *PROGNOSIS.*
  - Molestum magis, quàm periculosum malum. Inveteratum, ob poros nimium hiantes, difficilimè sanatur. Plerumque in tabem abit.
- In *CURA* imperatâ diætâ
  - 1. Serum plus minus acre corrigatur
    - Martialibus
      - DOMEST.
        - Pulv. ♂ali nostro
        - min. ♂.
        - ℞. ♂. ☉ri.
      - OFFICIN.
        - Pulv. cachect. Quercet.
        - ♁ diaphor. ♂ali, antihect. Pot.
    - Aromaticis, speciebus diagalang. aromat. rosat.
    - Alcalibus
      - fixis, ⊖. absinth. artemis. abrotan.
      - volatilibus ⊖*, fulig. ℞□, ♁.
  - 2. Educatur
    - Purgantibus
      - DOM. Magnes. alb. extr. aloes.
      - OFF. Pil. de succin. Crat. Pil. Angel. fætid: Senn
    - Diaphoreticis, Decoct. lign. Essent. lign. sancti.
    - Diureticis, ℞. succini, ⊖ vol. succ.
  - 3 Uterus ejusque glandulæ confortentur
    - Internis
      - Adstringentibus
        - DOM. Pulv. ♂. cinn. terr. sigill. bolo.
        - OFF. Eb. præp. spod. in ▽. Galeops.
      - Nervinis: Salv. roremarino &c.
      - Traumaticis: Essent. hypericon & decoct. vulner.
    - Externis
      - Thermis, Suffitibus ex carab. mastich. santal.
      - Inject. & evap. ex
        - uterinis: Mentha, matricar.
        - adstring. ros. rubr.

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In curando fluore albo fugiantur purgantia fortiora, quæ malum exaſperant, adeò, ut obſervante *Platero* iisdem excitatus fuerit in iis, quæ nunquam antea malo huic obnoxiæ fuerunt.

II.

Fluxus hic non ſubitò & intempeſtivè ſiſtendus, cumprimis ſi habitualis fuerit; hinc ad ſpecifica & adſtringentia nonniſi præmiſſis præmittendis eundum.

III.

V. S. tamen exulet, quæ partes flaccidiores reddit magisque debilitat.

IV.

Fugiant quoque fluore hoc detentæ ſupinum decubitum *vid. D. Mich. in Praxi.*

OBSERVATIONES.

I.

Fluorem album in puella VI. annorum (cujus mater illi quoque obnoxius erat) heîc Giſſæ vidi, eumque contumaciſſimum, ut nullis ferè remediis coerceri potuerit.

II.

Fæmina quædam Nobilis annorum XXIII. Vidua, conquerebatur de fluxu albo, facies pallebat, caput dolebat, hypochondria tremebant, cordis palpitationes frequentes aderant.

Hæc

Hæc multis frustrà tentatis remediis tandẽ frequenti usu coralliorũ, & pulv. cach. Quercetani sanata est, ac modò iterum desponsata, gravida prolem expectat. Aliam mulierẽ à fluore albo curatam vidi anno 1689. per usum tincturæ coralliorum & pulverem terræ sigillatæ. *D. Lanzonius in Miscell. Acad. Germ. Cur. Dec. 3. A. I. Obs. 39. pag. 58.*

III.

Opem tulimus A. 1691. fœminæ generosæ ac plurium liberorum fœcundæ matri, quæ quotiescunque menstrua periodus imminebat, lecto decumbere necesse habuit, ob cruorem copiosè primis diebus, interpolatis quandoque frustis, seu, si mavis, congrumatô sanguine, profluentem adeò, ut ab animi deliquiis immunem se sæpius vix præstiterit. Hæc cum prius faciei roseô colore amorem sui commendaret, formosa & alacris, jam tristi pallore Medicorum consilium efflagitavit, de cordis palpitatione, appetitus prostratione & ubi altiora scandere oportebat, respirandi difficultate conquesta fuit, quibus cum ♂ialibus & quæ ex corallis atque sang. dracon. veri aliisque anticachecticis parantur, nunc sub pilularum, nunc tragematum, quandoque & ℞rarum formâ, non omissis jusculis herbarum ⊖ vol. blando turgidarum, medelam feliciter parassemus, Matrona optima fluxus serosi, octiduo circiter post, finitis mensibus, obruentis & subitò ingruentis causam nosse unicè desideravit, quo sæpius mensuram semis laticis aquosi, acriusculi & si probè meminimus, quandoque viridescentes excrevit, quod ipsum tamen incommodum ex prædictorum medicamentorum usu maximam partem cessavit. Pariter etiam alias honestissimas Dominas novimus, quas ex soluto vectigali menstruô dimanans ejusmodi lympha non parum divexerat, imò erodendo naturalia non raro exulcerârat. Anno eodem puellam

XVII. annorum in orphanotrophio vidimus, quæ orbata menstruo fluxu à serô hoc profluente atque (quod negligentius mali hujus curam habuit) acrimoniam insignem acquirente, adeò læsa fuit, ut summâ cum difficultate incederet fœtoreque, quem naturalia spirabant, unà adstantibus reliquis molesta esset. *D. Joh. Jacobus Harderus, in Miscell. Acad. Germ. Curios. Dec. III. Anno II. Obs. CII. pag.* 129.

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. Magnes. alb. ʒij.
Emuls. sem. cucurb. ℥iij
sacch. candi q. s. pro edulcorat.
D. pro dosi.

D. S.
Laxirende Milch auff jemahl.

α. & ω.

PP.

℞. Pulv. Cachect. Quercet. ʒiß.
☿. diaph. ♂. ʒß.
Specier. diagalang. ℈ß.
NM. pulverisat. ℈ß.
laud. opiat. in compl. gr. j.

M. D. S.
Pülverlein alle Morgen 3. Messerspitzen in Spanischen Wein zunehmen und darauff zu spatzieren.

℞. Pulv.

* * *

℞. Pulv. ♂alis
invertentis alcalin.
n. d. aa. ʒj.
Extract. opii gr. ij.
Detur bis de die, in vehiculo
domestico.

* * *

℞. Tinct. ♂. ☉ris ʒij.
opii ℈j.
M. D. g. xx. in ▽.
menthæ.

* * *

℞. Corall. rubr. præp.
Terr. sigill. Laub. ana ʒj.
c. s. q. conserv. rof. ⊖lat.
& syrup. corall. F.
Electuarium, quantitate nucis
castan. sumendum.

* * *

℞. Herb. sclareæ Mij.
coq. c. butyr. recent. q. s.
Exprime & adde
add.
Ol. Nucist. expr. ʒß.
M. Linim.
Pectini & muliebribus partibus illinendum.

* * *

℞. Lapid. Osteocoll. ʒiij.
carneol. præpar.
corall. alb. præp. ana.
ʒj.
ebor. sin. △. ℈j.
Ther. cœl. gr. v.
c. s. q. conserv. rof. alb.
& syrup. granat.
F. Electuarium
S.
Lattwerg alle Morgen einer Castanien groß zu nehmen.

* * *

℞. Essent. hyperici
R. terr. catechu ʒß.
opii ℈ß.
M. D. à meridie g. xvij.

* * *

℞. Unguent. Comitiss.
Aug. ℥ß.
Ol. mastichis ʒj.
NM. expr. ℈ß.
M. F. Linimentum
Partibus muliebribus illinendum.

CAP. IX

CAP. IX.
DE
AFFECTIBUS SOPOROSIS.

AFFECTUS SOPOROSI sunt perpetua ad somnum propensio, à fixatis plus minus spiritibus animalibus oriundi.

- **PHÆNOMENA**
  - INSTANTIUM sunt dolor capitis gravativus: Insolita somnolentia: sensuum hebetudo, vertigo: PRÆSENTIUM aut invincibilis (utut inanis) ad somnum propensio in COMATE VIGILI, aut somnus continuus, ita tamen moderatus, ut excitati ad interrogata respondeant, sed mox iterum in somnum relabantur in COMATE SOMNOLENTO; Nullas autem perceptionis notas ostendant, vellicari licet, in CARO. juncta simul oblivione, febre & delirio in LETHARGO; Ubique tamen difficulter respirando.
- **SUBJECTUM**
  - AFFECTUS sunt spiritus animales.
  - CAUSÆ in Comate est M. S. in Caro ventriculus & in Lethargô cerebrum.
- **CAUSA**
  - PROXIMA
    - F. Est immobilitas & fixatio spirituum animalium eorumq; influxus imminutus. M. Humor glutinosus aut colluvies serosa, cerebrum aut obstruens, aut comprimens. Sulphur it. naroticum 🜈, opium & gas liquorum fermentantium.
  - REMOTA
    - Ebrietas & abusus 🜈.
    - Otium & vita sedentaria.
    - Evacuationes solitæ suppressæ.
    - Tristitia, narcot. gas, febres.
- **PROGNOSIS.**
  - Somnus modum excedens malus, *Hipp. aph.* 3. *Sect.* 2.
  - Facilior curatu carus ab externis: Gravior lethargus.
  - In febribus, si post somnum diuturnum melius se habeant ægri, evadunt; pereunt, si contra.
- **CURATIO**
  - INTRA PAROXYSMUM fit excitando,
    - Ligaturis repetitis.
    - Suffitibus graveolentibus.
    - Inunctionibus rerum volatilium.
    - Sternutatoriis & mixturis spirituosis.
    - Clysteribus, suppositoriis & V. S.
  - EXTRA PAROXYSM.
    - 1. Humores peccantes evacuandi
      - Vomitoriis ut 🜖 emet. Gilla *Parcan.*
      - Purgantibus phlegmagogis; aut Diaphoreticis.
    - 2. Remanentes corrigendi, Acidis & castoreatis.
    - 3. Spiritus volatilisandi,
      - DOMEST.
        - ∽⊖* ∽CC. ⊖. vol. CC.
        - Essent. succini.
      - OFFIC.
        - Spec. diambr. diamoschi.
        - Liq. CC. succinat.
        - ∽, cephal. &c.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In Curatione affectuum ſoporoſorum vitetur V. S. cùm in ſanis quoque iis, qui V.S. admiſerunt, ſomnus obrepere ſoleat.

II.

Cave ne in Lethargô naribus immittas peſſos, aut naſalia; cùm ægri à terrore facilè apoplectici evadant. Præſtat exhibere ▽. apoplecticam, cum ⌒. volatilibus. Vid. *Johannes d' Hayne Tr. de Morbis aſtralibus pag.* 24.

OBSERVATIONES.

I.

DYſenterico cuidam exceſſiva eſſentiæ opii doſi propinata tantus conciliatur ſomnus, ut ferè nunquam evigilare potuerit. Conſultus præſcribo ſeq.

℞. Aceti vini acerrimi ℥ij.
Eſſent. caſtor. ʒiß. M.
D. cochleatim.

Fronti & teſtibus ſimiliter acetum applicare jubeo, ita ſenſim exſuſcitatus fuit.

II.

Dominus Vogelius, Studioſus Theologiæ, Giſſæ conquerebatur de nimiâ ſomnolentia poſt prandium æquè ac cœnam, ita ut ſtudiis eâ, qua vellet, opera vacare non poſſit. Suaſi frequentem infuſionis Théé uſum, qui eundem ad actiones debitas alacriorem reddidit.

III.

Studiosus quidam, Theologiæ Mysticæ deditus & hic degens, affectui cuidam soporoso per annos complures sæpe obnoxius fuit, quem nemo Medicorum hactenus dignoscere, multo minus percurare potuit. Aliquoties sc. de die aurâ quasi frigidâ se afflari sentit: quô factô vires prosternuntur, Scotomiâ quadam afficitur (es wird ihm so wunderlich vor den Augen) tandemque in somnum quasi prolabitur, ita tamen, ut se omnia percipere fateatur, licet ne verbulum quidem respondere valeat. Jacet ut syncopticus, liberâ tamen respiratione, pulsu magnô & validô existente. Quamprimum paroxysmus accedit, ex adstantium observatione facies rubore perfunditur, mox rursus pallescens. Paroxysmus ½. ferè horam durat, quó finito artus tremunt, utut studiis statim de novo incumbere valeat, cætera sanus. Olim palpitationi cordis quoque obnoxius fuit, quæ usquedum exulat. Paroxysmo autem supradicto stando, sedendo, dormiendo, vigilando corripitur, eoque bis quotidie. In Itinere per anni quadrantem vix bis eundem est perpessus. De malo hypochondriaco tutus est, neque se melancholicum profitetur. Usus est V. S. acidulis artificialibus ex clysso min. Usus est castoreatis, ⌒ ⊖ * internè & externè, sed omnia frustranea erant. An forte Ectaseos species fuit? Ex relatione enim Dn. D. NN. Theol. Prof. Ord. idem Halæ Saxonum in compitis viarum altâ voce clamaverat: Thut Busse/thut Busse!

FORMULÆ.

α. & ω.

℞. ▽. largo Θ. impraegn. lib. j.
Θ. vol. CC. ℈j.
M. F. Clyster, injic. tepidè.

* * *

℞. Rad. helleb. nigr. pulveris.
flor. lil. conval. ana ʒj.
castor pulveris. ℈j.
☍. su[illegible]in. g. j.
M. F. Pulv. sternut. naribus insufflandus.

* * *

℞. ▽. menthae ℥ij.
acet. vin. acerr. ℥j.
Essent. castor. Unc. ß.
Sacch. syrupis. Unc. j.
M. D. cochleatim.

* * *

℞. ∽ Θ. dulc.
Essent. cast. ana ʒj.
M. D. gutt. ix.
in vehiculo domestico.

* * *

℞. Empl. vesicat. q. s.
induc. alut.
& applic. nuchae.

α. & ω.

℞. Rad. pyrethri ℥ß.
Fol. rut. rec. Mij.
Semin. Nigellae ʒiij.
pulp. col. in pet. lig. ʒiß.
Coq. in s. q. ▽. simpl. col.
℞. ℥x. adde
Θ. gemmae ℥j.
vol. succ. ℈ß.
Elect. hier. c. agar. ℥j.
M. F. Clyster excitans, injiciatur tepidè.

℞. Herb. rut. rec. Mß.
Sem. Nigellae
Castor. ana ʒj. Incis. & contus. F. nodul.
✠. rut. immergendus & naribus applicandus.

℞. ▽. serpilli
majoran.
✠. rutac. ana ℥j.
Ess. castor. ʒiß.
Oxym. scillit. ℥ß.
M. D. cochleatim.

℞. Succi rut. rec. expressi ℥ij.
Semin. rut. pulveris. ʒij.
pulv. castor.
as. foetid. ana ʒß.
c. s. q. ✠. rutac. F. Epithema.

CAP. X.
DE
LÆSIONIBUS VISUS.

LÆSIONES VISUS sunt vitia oculorum ab humorum in oculis obscuratione, membranarum & fibrarum irritatione, aut vulneratione orta:

- *PHÆNOMENA*
  - Oculus rubet doletque — in OPHTHALMIA.
  - Fluentibus continuò lachrymis — in EPIPHORA, seu LIPPITUD.
  - Excrescente tunica instar unguis — in PTERYGIO.
  - quæ corneam prorsus tegit — in PANNO.
  - floccis ob oculos positis — in SUFFUS. INCIPIENTE.
  - Visu omnino pereunte
    - cum oculi perversione in CATARACTA
    - citra externum oculi vitium in GUTTA SERENA.
- *SUBIECTUM* est
  - Tunica
    - adnata in Ophthalmia & Panno.
    - cornea in Pterygio & Panno.
  - Glandula lachrymalis in Epiphora & Lippitudine.
  - Humor aqueus & crystallinus in Glaucomate & Cataractâ.
  - Nervus opticus in Gutta Serenâ.
- *CAUSA*
  - *PROXIMA*
    - FORMALIS est vel
      - irritatio oculorum.
      - obscuratio humorum.
      - obstructio nervi optici.
    - MATERIALIS est
      - Sanguis stagnans in Ophthalm.
      - Lympha acris in Epiphora.
      - Nutrimentum proprium elapsum in Cataracta.
  - *REMOTA*
    - Dispositio hæreditaria. Aer inclementior.
    - Cibi & Potus acriores. Excretiones solitæ suppressæ.
    - Febres, convulsiones, & variolæ.
- *PROGNOSIS*:
  - Quo magis externæ, eò faciliores curatu, cumprimis recentiores. In Senibus difficiles.
- *CURA* fit
  - 1. Humores p. n. evacuando
    - V. S. in Ophthalmia.
    - Purgantibus serum
      - *DOMEST.* Pilul. aloeticis cum succino.
      - *OFFICINALIBUS*
        - Pil. lucis, de succin.
        - Inf. senn.
    - Diaphoreticis ut ⊖ vol. succini & liq. CC. succ.
  - 2. Læsiones oculorum restituendo
    - Pharmaceuticis
      - internis, ut rad. Valerian. Euporisto Lindan. Euphrasia.
      - externis
        - collyriis
          - bland. ex Tutia.
          - ♁, camph.
          - acrior ⊕. alb.
        - cataplasm. & fotibus ex pom. putr. croc.
    - Chirurgicis,
      - Vesicat. Setaceo. Deposit. cataractæ c. acu.
      - Trepanatione canthi in Fistula.
      - Cauteriis, vid. *Bartitschii* Augendienst.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I. Cave ne in affectibus oculorum nimis acria collyria adhibeas, ne tunicis irritatis malum augeatur:

Non patitur jocum, fama, fides, oculus.

II. Fugiantur quoque, eandem ob causam, nimis frigida aut nimis calida.

-- -- -- medium tenuêre beati.

III. Ab omnibus verò abstrahe, si vel minima cancri suspicio latet, qui nonnisi oculi exstirpatione curatur.

IV. Noli quoque cataractam imperfectam & immaturam, uti loquuntur, h. e. incipientem acu tentare, quâ majores turbas in oculô ciere solent imperiti.

OBSERVATIONES.

I.

OPhthalmiam Epidemicam cataplasmate è fimo vacino recenti curatam inseruimus olim *Miscellan. Acad. Germ. Cur. Dec.* 2. *A.* 3. *p.* 186. sicut hydrophthalmiam & hypopium puncturâ acus feliciter curata recensuimus *ib. Dec.* 2. *A. V. p.* 187. *& seq.*

II.

Filiolus *Dn. D. Schefferi* Senioris, Sebastianus, postquam per 9. menses fistulam lachrymalem passus esset, variis in cassum adhibitis, seqq. à Dn. Parente curatus fuit:

℞. Croci Metall. ℈*j*.
Infunde ▽. Verben.
rosar.
euphras. ana Unc. *j*.
Col. per chartam emporeticam. Hoc cum canthum lavisset, pauculum de seq. Linimentô intrusit:

℞. Aloes, Thuris,
Sanguin. dracon. ana ʒß.
Plumbi usti & loti
Tutiæ.
Lapid. hæmat. ana ℈*ij*.
O. ℈*j*.
Essent. aristol. rot.
plantag. ana ʒ*i*.
Excip. melle & Tereb. F. Linim.

Ita in totum restitutus est.

Vid. Ejus MSS. Practica p. 41.

III.

Abſceſſum oculi, ruptâ corneâ, effluxo pure & aqueo humore (unde coecitas 4. ſeptimanarum orta) ſeq. linimento curavit idem: ℞. Aloes, Sarcocoll. Tut. præp. corn. cerv. præp. margarit. præp. ana ℈j. camph. gr. v. cum mucilag. ſem. cydon. aqua plantag. extractâ F. linimentum.

IV.

Extract. è Lit. à D. Abrahamo Vatero,
Lugduno Batav. die 19. *Jul.* 1710.
ad me datis.

P. P.

UT novi quid è re Medicâ communicem, noviſſima jam in Galliâ controverſia de cataractâ & glaucomate agitatur, cui Briſſovius (Briſſeau) quidam, tractatu in publicum editô, occaſionem dedit, quô rationibus non minus quàm experientiâ fretus demonſtrare ſuſtinet, quòd cataracta ſit obſcuritas & opacitas humoris cryſtallini, glaucoma verò humoris vitrei & conſequenter depoſitio cataractæ fiat & facta ſemper ſit per ſeparationem humoris cryſtallini, mediante acu, à fibris ciliaribus & protruſionem ejusdem ad latera humoris vitrei. Controverſia quoque hæc Mathematicos in Galliâ eò jam deduxit, ut demonſtrare conentur, quòd humor cryſtallinus ad viſum non ſit abſolutè neceſſarius.

V.

CONSILIUM
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
in Affectu Oculorum complicato.

REQVISITIO.

ÆGer ſequentibus ſymptomatibus conflictatur (1.) Oculi

inſtar

instar speculi halitu afflati apparent, quibus tanquam per nebulam videt. (2.) Nebulæ exiguæ sæpius ob oculos versantur, quæ tamen mox evanescunt. (3.) Mane humor viscidus & salsus canthis inhæret, manu abstergendus. (4.) In oculis sæpissimè compressio, acsi arena perspersi essent, sentitur, mox etiam cedens. (5.) Cilia sæpe tremunt. (6.) Oculi post cibos quosdam, pisa sc. lentes, cæpas & asellos obscuriores redduntur, (7.) Tempore matutino sæpe penitus clauduntur, aut multum pituitæ, vel arenæ rejiciunt, utut eloti clarescant &c.

RESPONSIO.

AFfectum hunc prævià curatâ ponderatione pro SCOTOMIA catarrhis acribus comitatâ habeo & pro malo hoc avertendo seqq. medicamenta è re fore duco (1.) Collyrium est, de quo manè & à meridiè gut. 1. vel 3. oculis immitti poterunt, illinendo tempore vespertino aliquid de Linimento. (2) Pulvis indies post pastum in pane similagineo vino intincto ad 2. vel 3. cultri cuspides inspergendus & comedendus. (3.) Hora 3. pomeridianâ Pulv. C. in cerevisia & vesperi alter sumi poterit. Seq. die manè guttæ 30. Mixturæ lit. D. expectando sudorem sumantur, à meridiè autem hora 3. tertius pulvis & vesperi 30. guttæ mixturæ repeti possunt. Absumptis superioribus medicamentis Mixtura manè & pulvis tempore vespertino continuari poterunt. Octavô ab usu horum die de pilulis laxat. vesperi VI. ad VII. reliquæ autem manè in vehiculo quocunque sumi debent. His si malum non cedat, Vesicatorium applicetur. Tandem nodulus 2. cantharis vini, aut cerevisiæ, injiciatur, de quo manè horâ 9. & â meridiè hora 3. haustus sumatur:

℞. V.

℞. V. Verben.
euphraſ.
fœnicul. ana ℥ß.
Croc. metall. ℈ß.
Perl. præp.
⊕. alb. ana gr. ij.
Tut. præp. gr. iv. M.
℞. Rad. Helen. Valer. aa. ʒj.
Fol. euphr. roſmar.
rut. nepet. ana ℥ß.
Sem. aniſi, fœnic.
ſileris mont. ana ℈ij.
Lign. al. cubeb.
ſuccin. ⊖. euphraſ.
ana ℈j.
Spec. diaxyl. ℈iv.
ſacch. ad pondus omnium.
M. S.

Pfaffen-Futter.

℞. ♁. diaph. ʒß.
CC. uſti ℈j.
♁. nat. ℈ß.
M. D. in 3. p. æ. Lit. C.
℞. Eſſ. ſuccin. ʒj.
R. bezoard. ʒß.
S.

Schweiß-Mixtur.

* * *

℞. MP. d. ſuccin. Crat.
Extr. panchymag. Cr.
ana ℈ß.
Reſ. ſcam. gr. iv.
c. Eſſ. ſuccin. F.
PIL.
℞. Canth. ſ. alis & ped. ℈j.
Sem. ammi ʒß.
ſinap. ʒj.
Ferm. acerrim. q. ſ. M.

℞. Rad. caryoph. fœnic.
Valer. elen. ana ʒij.
Fol. nepet. beton.
roriſm. rut. ana mß.
Fl. calend. beton. ana p. ij.
Sem. aniſ. fœnic.
ſiler. mont. ana ʒj.
Fol. ſenn. ſin. ſtip. ʒvj.
agar. trochiſcat.
ſem. carthami ana ʒiij.
cardamom. ʒß.
Conciſ. & contuſ. D. ad chartam.
S.
Species zu 2. Kannen Bier oder Wein. FOR-

FORMULÆ
D. WESEMIO

(quem Francofurti olim Medicum Ocularem vulgò den Augen-Doctor vocabant) usitatæ.

Contra Ophthalmiam.

℞. ▽. flor. cyani
cich. sylv. ana ℥j.
Tut. præp. ʒj.
⊕. albi gr. vj.
M.S. Augen-Wasser.

* * *

℞. Tab. arom. ros. ℥j.
S. Haupt-stärckende Taffeln.

* * *

℞. Boli Armen. ʒj.
Trochisc. de Terr. sig. ℥ß.
Farin. vol. ʒij.
M.S. Zum Uberschlag.

Contra Suffusionem incipientem.

℞. Pil. de succin. Crat. ʒj.
Extr. Luc. maj. ℈j.
helleb. nigr. ℈ß.
diagrid. ♁, gr. v.
☍. fœnic. g. iij.
M. F. Pil. inst. pisi min. consperg. pulver. liq.

* * *

℞. Spec. diambr. diamosch. arom. ros.
ana ʒj.
Summit. euphras. ʒiß.
sacch. ℥ß. M. F. Pulv.

* * *

℞. ▽. Hirund. c. Cast. ℥j.
euphrag. ℥ij.
flor. cyan. ℨvi.
♂. diaphoret. ℈j.
⊖. viperar. gr. v.
Margar. præp. gr. vij.
F. Collyrium.

DESCRIPTIONES.

EUPORISTON LINDANI contra quosvis oculorum affectus:

℞. Sacch. q. ſ. cum
Limat. ♃. tere exactiſſimè, ut forti illô tritu ramentis ♃. ſaccharum imprægnetur. Solve hoc ſaccharum in ▽. quadam ophthalmicâ pro collyrio.

AQUA OCULARIS D. Lautenſac, Brunſwicenſium.

℞. Vini Malvatici lib. iß.
Rad. gentian.
⊕. alb. ana ʒß.
Caryophillor. ʒiß.
Camphor, ʒj.
Lap. calamin. ʒij.
inf. & col.

AQUA OPHTHALMICA D. Conerdingii.

℞. Herb. & rad. phu. M. iv.
Summit. fœnicul.
euphraſ.
chelidon. maj.
ana M ij.
Fol. ſabin. miß.
rut.
meliſſ. ana M j.
Flor. cyani
fab.
roſ. ana p. iij.
Sem. fœnic. ʒiij.
Mac. Caryoph. ana ʒij.
Contuſ. rec. & inciſ. c. V. Rhen. F. inſtar pultis, adde mellis roſ. ℥ij.
Dig. in MB.
per 12. horas, poſtea in eodem lento △. deſtill.

NOTA

D. Fürſtius his addebat
⊖. ♀.
✱. ana ℥j.

CAP. XI.

CAPUT XI.
DE
LÆSIONIBUS AUDITUS.

AUDITUS LÆSIONES sunt aurium vitia à defectu auriculæ, obstructione conchæ, aut irritatione partium nervosarum in aure scatu-rientes.

- *PHÆNOMENA.*
  - Ægri aut difficulter audiunt obversa aure, aut ore hiante (Sie hören mit Maul und Naß) in OBAUDITIONE: Vel simul dolet auris in OTALGIA, cum sibilo in TINNITU: Nequicquam autem percipiendo in SURDITATE.
- *SUBJECTUM*
  - AFFECTUS ipsius est auricula, vel concha auris interior.
  - CAUSÆ vel
    - auris, in malo per Essentiam.
    - stomachus & hypochondria, in surd. per consensum.
- *CAUSA*
  - PROXIMA
    - *FORMALIS* est vel
      - Obstructio nervi auditorii, aut labyrinthi.
      - Vellicatio & paralysi.
      - Convulsio Nervi Acustici
      - Auriculæ absentia &c.
    - *MATERIALIS* sunt
      - Tympanum coriaceum.
      - Ceruminis abundantia.
      - Sanguis & lympha stagnantes.
      - Humores per metastasin eò delati.
  - REMOTA
    - Dispositio hæreditaria: Sonitus nimius.
    - Cibi & potus vaporosi.
    - Vitiosa auris conformatio, aut defectus.
    - Catarrhi, apepsia, febres, Lues ♀, percussio, &c.
- *PROGNOSIS*
  - Nativi aurium defectus incurabiles.
  - Hæreditarii difficiles: Critici salutares.
  - Læsiones ab illapsis, febribus & per consensum faciliores curatu.
- *CURA*
  - 1. Defectum auriculæ resarcit per
    - Aurem chartaceam.
    - Vel Conchas acusticas artificiales.
  - Illapsa meatui auditorio eximit auriscalpio.
  - 2. Humores p. n. eliminat
    - V. S. si à plethorâ.
    - Purgantibus si à colluvie serosa
      - *DOMEST.*
        - Magn. alba.
        - Extr. aloet.
        - Pil. de succ.
      - *OFFICINALIBUS*
        - Infus. Sennæ c. cephal.
        - ☿. dulc.
        - extr. helleb. nig.
  - 3. Nervos & fibras auris confortat
    - Internis
      - Decoct. cephal. vel lignorum.
      - Essent. lignorum.
    - Externis
      - ℴℴℴ. acuist. Wedel.
      - ∾. acuist. Mind.
      - Moscho & Ambra in gossyp.
      - Masticatoriis & Vesicat.

CAU-

CAUTELÆ PRACTICÆ.

I.

In affectibus aurium fugiatur nimius medicamentorum usus, quæ malum aut exasperant, aut chronicum reddunt.

II.

Cumprimis aquosa & oleosa exulent, excepto ℴℴ. amygdalarum amararum & dulcium, quorum illud, ubi incidendum, hoc ubi mitigandum, convenit. Destillata autem solitaria ob ardorem non nociva.

III.

Fugiantur quoque topica frigida, nervosis partibus nociva: præstant calida, cumprimis sicca.

IV.

Nocent quoque Sternutatoria, quibus masticatoria longis parasangis præferenda sunt.

V.

Præstat universalibus & internis uti, quàm externis.

OBSERVATA.

I.

SUrditatem à piso aurem illapso descripsimus in *Miscellan. Acad. Germ. Cur. Dec. 2. A. 2. p. 374.*

II.

DN. PRAUNIUS, Philiater Gissensis, acutissimo dolore aurium corripiebatur, cum tumore extus retrò aures apparente. Aderat calor febrilis, sitis, alvus obstructa: Noctes insomnes agebat, ⊡ rubicũda existẽte. Præmisso laxante præscribo Diaphor. ex Specif. cephal. succino, CC. externè imponendo Empl. de meliloto & folia Tabaci. Immisi ∼. acuist. Minder ▽. anhalt. &c. Tandem materiâ suppuratâ auri effluit, cum symptomatum levamine, nisi quod hemicrania remaneret, quam fol. Tabaci impositio-

positione sustuli. Reliqua vulnerariis expedita sunt. Aliâs otalgiam contumacissimam solô lacte maternô infuso curavimus.

III.

Filiolus V. annorum lippitudine adeò laborabat, ut pupilla ferè obliteraretur. Auris sinistrà simul multum purulentæ materiæ emittebat. Huic præscripta sunt 1. seq. Potio: ℞. Cort. rad. Cichor. Rad. fœnicul. ana ℥ij. Fol. fumar. Miß. Euphras. beton. ana Mj. Flor. viol. p. ij. Sem. anisi, coriandri ana ʒiß. Sil. montan. ℈j. Passul. p. j. Prunorum Damascen. N. v. fol. senn. ʒvj. Tart. alb. ʒij. agar. troch. ʒiß. M. F. infus. per noct. post decoq. in ℔iß. ▽. ad medietatem, coletur & exprimatur, aromatisetur cum ℈j. cinam. opt. & sacch. edulcoretur. 2. Vesicatorium in nuchâ appositum. 3. Hôc collyrio usus ℞. ▽. ros. fum. euphr. fœnic. ana ℥j. tut. ℈ij. sacch. finiss. ℈j. M. 4. Auri indidit: ℞. Sem. cæp. mell. ros. col. ana ʒvj. M. 5. Hunc potum quotidianum usurpavit: ℞. Rad. Chin. ℥j. Corn. cerv. ust. ℥ß. cinam. ʒiß. Sem. anisi ʒj. Rad. Liquirit. ʒj. M. Coq. in lib. iv. ▽. purissimæ. *D. Scheffer. in Man. Pract. Msc. pag.* 40.

IV.

CONSILIUM D. D. WEDELII.

P. P.

E Literis Tuis Affectum aurium Ægro incommodantem sufficienter percepi. Quemadmodum verò eundem ferè maximam ad partem à salsis frigidisque defluxionibus, nervos & membranas aurium afficientibus dependere & dum eò inclinant nec exitum inveniendo meatus aurium obstruere auditumque imminuere existimo; ita ad hæc aliaque avertenda sequentia medicamenta præscribenda duxi, sc. I. de pulvere alterante sanguinemque depurante manè horâ VII. in vehiculô calidô, ve-

ſperi verò hora IX. in cerevisiâ frigidâ doſis ſumi & donec totus abſumptus fuerit continuari poterit:

℞. Specif. cephal. Conchar. præp.
♁. diaphor. ana ʒj. Succin. alb. præp. ana ʒß.
Ambr. gr. iij. M. Div. in IX. p. æ.

A meridiè hora 3. de ſeq. mixturâ guttæ XXX. in cerevisiâ ſumi poterunt: ℞. Eſſent. caſtor. Eſſ. ligni aloës
carmin. ſuccini ana ℈ij. M.

His ad medietatem uſurpatis pilularum purgantium, in quocunque vehiculo, hora V. veſpertinâ N. quinque, reliquæ autem manè, prout viſum fuerit, ſubjungi poterunt:

℞. MP. de ſuccin. Crat. Reſin. ſcammon. gr. V.
Extr. Panchym. Cr. ℴℴ. aniſi g. ij. c. Eſſ. caſt. F.
ana ℈ß. Pil. 15.

Sub uſu horum medicamentorum è re fuerit ſeqq. ſpecies partim ſacculo inſuere & calidè aures fricare, partim vino incoquere & vaporem in aurem immittere: ℞. Rad. ir. Florent. Zedoar. helleb. alb. galangæ ana ʒj Herb. beton. abſinth. ſalv. majoran. aſar. meliſſ. origan. ana Mß. Fl. cham. Rom. perſic. ſtœchad. Arab. p. ij. Sem. 4. carmin. ana ʒiß. bacc. lauri ʒß. ambr. moſch. ana gr. ij. ℴℴ. carui gutt. IV. M. Noctu antequam cubitum eat ſeq. pulverem carbonibus ardentibus inſpergi & fumus auribus excipi poterit:

℞. Farin. fabar. ℥j. S. Rauch-Pulver.

Hôc facto de ℴℴ. manè & veſperi gutt. iij. vel IV. goſſypio inſtillari & auri immitti poterunt: ℞. ℴℴ. amygdal. amar. perſic. ana ℈ß. ℴℴ. deſt. car. aniſi ana gutt. vj. Eſſent. ▽. apopl. caſtor. ana g. vij. M. Quodſi præter ſpem catarrhus his non cedat, haud inconveniens erit nuchæ veſicatorium imponere veſicamque per aliquot dies apertam ſervare. De cæterò Æger auram frigidam, victum ſalſum viſcidumque, ut & potum nimis ſpirituoſum fugiat.

FOR-

FORMULÆ. & DESCRIPT.

α. & ω.

℞. Pulv. cinnab. ℥j.
♁. diaphor. ʒß.
⊖. vol. CC. ℈ß.
M. Div. in 3. p. æ.
ſumantur 3. diebus ſucced.
manè c. ſudor.

* * *

℞. ⊖*. pulver.
♃. ana.
terantur in vola manus & applicentur auri.

* * *

℞. ⊖*. ʒij.
D. in vitro anguſti colli, auribus crebrò admovendo.

* * *

℞. ∇. vitæ cochl. j.
Succ. cepar. cochl. ß.
Eſſ. caſt. ʒj.
M. & auribus tantillum inſtilla.

℞. ℴ℘. amygd. dulc. ʒj.
carui g. v.
M. & cum bomb. auribus inſere.

* * *

℞. Ambr. gryſ. ver.
vel & Eſſ. amb. ſicc. g. ij.
inſere goſſypio & cavitati auris immitte.

℞. Fellis Luc. piſc. in cliban. in maſſ. panis ſol. q. v.
immitte guttatim.

℞. ℴ℘. Vermium quercin. ʒij.
deſtill. abſinth. ℈ß. M.

℞. ℴ℘. acuſt. Minder. ʒiß.
Eſſent. caſt. ʒß.
ambræ ℈j. M.

℞. ℴ℘ acuſtici D. Wedel. ʒiß.
ſpic.
coſtin. ana ʒß.
M. & c. aq. apoplect. dilut. auri cum goſſypio applica.

℞. Ova formicarum contrita,
Succ. cæparum q. ſ.
M. & auri immitt.

DESCRIPTIO OLEI ACUSTICI, Dn. D. Wedelii.

℞. ℴ℘. Amygd. amarar.
Nucl. perſic. ana ʒß.
deſt. aniſi
carui ana g. vj.
M. D. in tinnitu, ſibilo & dolore aurium, c. ∇. apopl. im̃ittendum.
Vid. Ejus polychreſta Mſſ. num. XCIX.

PRO

PRO APPENDICE AD CAP. XI.

SECTIONIS III.

SUBNECTERE HIC PLACUIT

DISPUTATIONEM INAUGURALEM

DE

CONVULSIONIBUS

ANNO 1680. *HIC GISSÆ,*

à me habitam.

INTROITUS.

CORDATIS εὐέχειν!

Uplex est hominum, tum Philosophorum, tum Medicorum genus, quod non semper usquequaque mihi placere potuit: Unum eorum qui receptis Antiquorum dogmatibus ita adhærescunt, ut à combibitis semel opinionibus (rationi non minus, quàm experientiæ

sæpius

ſæpiuſculè repugnantibus,) nullô unquam modô ſe abduci patiantur. Alterum verò illorum, qui relegatis penitus & ad Caucaſum religatis Veterum doctrinis, Recentiorum principiis in tantum ſuperbiunt, ut ad aliorum dicta, quæ vel *Carteſium*, vel *Helmontium* primâ vice minus ſapere videbantur, nauſeent fermè, quódque magis veſanum eſt; cultores illorum, ut Lernæum quoddam malum, devitare ſoleant. Eos verò magis probavero, qui cum Ulyſſe Homericô ἐπαμφοτερίζοντες neutri ſtatim, neque in totum accedunt parti, verum ipſius Adraſteæ juſſu πάντα δοκιμάζειν, τὸ καλὸν κατέχειν. Adeò enim vaſtus eſt Naturæ pariter ac Artis Medicæ Oceanus, ut in unius vel alterius ætatem non facilè cadat, univerſam ejus emetiri peripheriam: Singulis eò allaborandum, ut aliquid conferant ad ejus dimenſionem. Quin & ipſis Veterum dogmatibus Neotericorum experimenta dulci conjugiô ſunt maritanda, factô quodam Syncretismo, à Celeberrimis hodierni ſeculi Medicis jamdudum ſummè commendatô. Ecquis enim tam peregrinus in ſtudiis hiſce fuerit hoſpes, qui neſciat, quan-

tæ nunc iis per Modernorum indefessos labores factæ fuerint accessiones? Enimverò, miserabilis penitus & abjecta Philosophiæ Naturalis olim erat facies, quoad sub Scholasticorum dictaturâ quodam qs. fræno coercebatur, & insuper habitis veris effectuum naturalium causis, abstractitiarum notionum vanitatibus, theatricisque vociferationibus unicè absolvi videbatur; adeò quidem, ut non abs re suum exinde pudorem fateatur *Celeberrim. Willisius*, Præfat. *in Anat. cerebri*, dum puduit, inquit, me hactenus precariò fuisse Philosophum, & Poëticam quandam Physicen auditores meos & me ipsum delinivisse & utrisque nostrûm ceu incantamentô & præstigiis fecisse fucum. Excussô vero tandem à generosis quibusdam pectoribus supino hoc servitutis jugo, mirum, quanta, tam exigua temporis intercapedine, susceperit incrementa! Juvabit fortè historiæ hujus quadantenus refricâsse memoriam: Primus E. omnium qui de vulgari Scholarum Philosophiâ dubitare, eque cordatius nonnihil contradicere cœpit, fuit *Renatus des Cartes*, nobilis Gallus, Mathemati-
cus

cus certè incomparabilis. Cum verò plura Cartesii dogmata, ingeniosè licet excogitata, non tam indubitatis demonstrationibus, quàm vix semper probabilibus inniti viderentur hypothesibus, aliam insuper viam tentârunt Anglorum nonnulli, quâ per certas experimentationes rerum natura sic investigari & ad oculum qs. demonstrari possit, ut nolentes volentes quoque ad assensum trahere valeant; id quod jamdudum seriò optaverat Vir inexhaustæ eruditionis *Franciscus Baro de Verulamiô*, Angliæ Cancellarius. Huncin finem curiosores in Academiâ Oxoniensi, *Willisius*, *Wallisius*, *Boyleus* & alii, privatim hanc experimentandi viam excoluêre, idque tam felici successu, ut, cum fama illorum ad Regem Angliæ perveniret, Ipse rei nobilitate permotus, circa annum 1660. Societatem Regiam Naturæ Curiosorum Londini instituerit, tantisque eandem donaverit privilegiis, ut Magnatum plurimi Procerumque etiam iis sese jungerent, & parvô temporis intervallô maxima illis facta fuerit accessio. Ortum & progressum Collegii hujus Anglico idiomate

tradidit *Thomas Sprat*, Tr. *Historia Regiæ Societatis Londinensis*, cujus summaria referunt *Transactiones Anglicæ*, *anni* 1667. *Mens. Septembr.* Præsidem hodie venerantur *Robertum Boyleum*, Regis Armigerum, Philosophum nostro tempore Famigeratissimum. Assessorum verò & Collegarum catalogum fusè enumerat *Kunckelius*, in *Append. Observ. Chymic.* Hoc Anglorum institutum brevî totam peragravit Europam, suâque celebritate ita mortalium accendit pectora, ut singulæ penè Nationes ad simile Philosophandi studium non tam contenderint, quàm penitus grassati fuerint. Inde enim Galli, (ut Gens est maximè æmula,) Academiam Parisiensem, in Linguæ Gallicæ culturam primitus institutam, ad Philosophiæ naturalis studium transferre, similiave hinc inde Collegia formare non dubitârunt. Ediderant ante *Ephemerides*, ut vocârunt, *Eruditorum*, Gallicô sermone, quarum maximam partem, utilissimo sane conatu, in Latinam convertit nuper Magnum Ludovicianæ Nostræ Decus, *D. D. Frid. Nitschius*, Mathematicus & JCtus toto Orbe Celebra-

lebratiſſimus: Hæ verò cùm in deſuetudinem jam abierint, earum loco meræ nunc Relationes Phyſicæ prodeunt, interjectis tamen nonnunquam recenſionibus librorum, res Phyſicas concernentium, ſub rubricâ: *Memoires concernans les arts & les ſciences.* Diſtrahuntur hinc inde quædam earum verſiones, minus tamen accuratæ. Quæ vero in iis continentur, maximam partem ſunt peregrina, nec in ipſa Gallia nata, cùm Societas Regia, neſcio qua de cauſa, hactenus ſupprimat experimenta à ſe obſervata. Porrò nec vaſtis Galliæ limitibus circumſcribi potuit hic Philoſophandi impetus, ſed & Alpes brevi transvolavit. Hinc in diverſis Italiæ locis ſimiles quoque ſanxêrunt Societates. Romæ equidem ſingulis ferè menſibus, pari omninò ratione ac in Angliâ, prodeunt nonnulla Naturam concernentia. Florentiæ itidem lucem quædam aſpexêrunt de naturâ aëris, ſub titulô: *Saggi di Naturali Eſperienze, fatte nell' Academia del Cimento.* Sed hæc talia rarò ad nos transportari ſolent. Hâc E. ratione in peregrinis oris, non ſine Exterorum cele-

britate, Rerum Naturalium ſtudium ſatis fatigatum, utinam non penitus fuerit defatigatum! Tu verò reſupinatâ facie quieſceres, Nobiliſſima & à fortitudine olim notata Germania? Non te movebit fama Anglorum, Gallorum gloria, Italorumve celebritas? Equidem, maluerunt fortè lineamentis, ab Exteris jamjam efformatis, colores addere, quàm laudabili eorum cœpto inciviliter obicem ponere Germani Noſtri Dilectiſſimi. Quare convocatis tandem è vaſtiſſimâ S. R. Imperii circumferentia Curioſis, magnamve partem Doctis Viris, junctis manibus inſtituere Collegium illud Naturæ Curioſorum, hodienum celebratiſſimum. Incunabula quidem ſua habuit & ſub cineribus quaſi gliſcere cœpit circa annum 1652. Reſtauratum verò poſtmodum in apertam flammam erupit anno 1669. Edunt ſingulis fere annis Germani *Ephemerides* ſuas *Naturæ Curioſorum*, obſervationes, experimenta variasque hiſtorias referentes, additis ſubinde prolixis Commentariis, loca parallela continentibus. Horum ad

exem-

exemplũ Haffnienses in Daniâ & hactenus evulgarunt nonnulla, sub inscriptione: *Acta Haffniensia*, quæ sanè nobilissimas non rarò communicant observationes, Res Anatomicas non minus, quam Chymicas concernentes. Quin imò si experimenta passim in Germaniâ, penes Operatores Chymicos, quos Laborantes vocant, latentia, in publicum prodirent, multis certe parasangis aliarum Gentium famam superaret Teutonica natio. Sic felici tandem successu Natura, non tam saltum, quam potius gradum amans, longâ annorum serie, Recentiorum industriæ se nonnihil manifestare voluit, qui laudabili omninò fervore arcana ejus rimati, tantis eam cumulârunt augmentis, ut plurimas jam difficultates superatas fore magna utique spes nobis facta fuerit, quæ forte tamdiu nos minimè fallet, quamdiu cœptus ille Philosophandi impetus, ut facile solet, non deseruerit plerorumque animos, qui jamdum magnam mihi partem deferbuisse videntur. Simile planè, quod Philosophiam hactenus tenuit fatum, experta quoque est

No-

Nobilissima Ars Nostra Medica, quæ olim vili omnino incedens habitu

———vultu tristive severô:

jam demum in jucundum se induit florem, & utilissimis Recentiorum, *Sylvii, VVillisii* &c. inventis nobilitata, caput hodiè tantum extulit,

quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Interim absit, quo cuncta jam penitus expedita credamus, ita quidem, ut metas jamjam ponendas, cancellisque quibusdam definiendum existimemus sacram Artem; quin potius & Posteri habebunt, quibus ingenium porro suum utique exercere poterunt. Hinc jam quilibet suo (id quod magnum Prudentiæ Medicæ argumentum) abundet sensu, cum omnino certum sit, Medicinam Artem esse conjecturalem. Quin imo totus, ut dicitur, Mundus regitur opinionibus. Hæc ideo, (justo fortè prolixius) præfari debebam, ut faciliorem nonnihil se præbeat Lector Benevolus, si videat me talia quandoque Thesibus hisce Inauguralibus inseruisse, quæ tritis hactenus dogmatibus minus videri possent conformia. Animavit me

me in eo concessa hactenus, & à Veteranis etiam, quod miror, intaminata Philosophandi libertas. Quodsi verò eadem paradoxa videantur, excuset me illud *Seneca de Tranq. animi cap. ult.* aliquando & insanire jucundum. Sicubi enim nonnulla, liberioris exercitii gratia studio admista, apodicticè non sunt demonstrabilia, sufficiet mihi, si non omni careant probabilitate. Enimverò, cum scorbutus, turbulentus ille & versipellis hospes, hactenus corporis mei succos in confusionem egerit, & hæ cogitationes, mediam inter curam, deambulando subinde surrepserint, ipsemet vereor, ne scorbutici quid lateat; verum & illud non minimum fuerit, pro impetranda veniâ, argumentum.

Faxit DEUS ut omnia feliciter!

DISPUTAT. MEDICÆ INAUGURALIS DE CONVULSIONIBUS IN GENERE

SECTIO I.

TRADENS CONVULSIONIS DEFINITIONEM.

§. I.

Aud equidem eſt de nihilo penitus ea, quæ juxta modernos Artis Apollineæ Myſtas nunc fere obtinuit conſuetudo, ut in affectuum p.n. tractatione, analyticè qs. procedentes, φαινόμενα eorundem primo omniũ recenſeant, quò commodius in cognitionem cauſarum devenire queant. Ut enim taceam, methodum hanc analyticam, artibus (ſub quarum numerô Medicina quoque notoriè continetur) magis eſſe propriam, quis, quæſo, non viderit, hâc ratione omnis generis morbos facilius longe cognoſci, tum denique felicius percurari poſſe? At verùm enim verò, quamvis hæc tractandi ratio haud incommoda videatur in ſpecialiori morborum reſolutione, cùm interim noſtra de convulſionibus diſſertatio generalius nonnihil ſeſe habeat, variaque ſpaſmorum genera ſub ambitu ſuô complectatur, ad evitandam omnium confuſionem methodum quodammodo ſyntheticam obſervare commodius

forte

fortè fuerit, cujus ductu, factô à causis initio, varias postmodum convulsionum differentias enodabimus, & omnium denique curationem, Politioribus & Felicioribus Practicis hodie approbatam, planô quidem & apertô dicendi genere, generatim annectemus.

II. Circa nomen convulsionum hoc quidem monendum censeo, quòd in præsens non saltem convulsiones vulgò ita dictas, sed latiori & generaliori nonnihil significatione etiam quoslibet motus convulsivos, cum *Willisio* & aliis, sub eodem intellectos velim. Quod autem etymologias varias, synonymias, homonymias & hujus farinæ alia concernit, in iis quidem adeò prolixus non fuero. Vereor enim, ne cramben in scholis toties recoctam propinando, emunctioris naris hominibus nauseam procreaturus sim. Quibus verò hæc talia placuerint, præter varios & tantùm non innumerabiles lexicorum scriptores, *Sennerti*, *Rolfincii* aliorumve opera, verbalibus hisce spissius suffarcinata, consulere poterunt, & habebunt, quibus animum curiositatum harum avidum abunde satiare queant.

§. III. Declinatô jam Grammaticorum forô, ad inevitabile Logicorum tribunal peremtoriè citatus, causam dicere jubeor de definitione, quam si Eridos quoddam pomum dixero, à verô fortè non multum aberravero. Sunt enim plerumque tales definitiones, turpi quodam istarum abusu, primus fons & origo inutilium rixarum & quæstionum, ut cum *Galeno* loquar, Logicarum, quibus tantum abest, ut lux aliqua affundatur rebus ipsis, ut potius res, aliàs facilè decernendæ, magis magisque intricentur. Neque enim de nihilo penitus, quod incomparabilis ingenii Philosophus *Renatus des Cartes Lib. I. Princip. Philos. Part. I. §. X. p. m.* 3. de rixis ejusmodi fert judicium: Sæpe adverti, inquit, Philosophos in hoc errare, quod ea, quæ simplicissima erant, ac per se nota, Logicis definitionibus explicare conarentur, ita enim ipsa obscuriora reddebant.

Miror ſane, quantæ ſæpe lites, quantæ animorum excandeſcentiæ oriantur circa definitionem aliquam, vel nuce caſſa non redimendam: Interea cùm tam anxiè circa corticem hæremus, nucleum ſæpiusculè intactum reliquimus. Sed ecce! aurem vellicat trium literarum Tyrannus, MOS ſc. cui, ut & nos morem geramus, fabricanda primò omnium eſt convulſionis definitio, quòd nimirum ſit: Motus animalis p. n. auctus, inſigniter tamen inſimul depravatus, ab irritatione partium fibroſarum & hinc introducto ſpirituum animalium orgasmô, potiſſimùm proveniens.

§. IV. Per motum animalem omnem omnino intelligo motum, machinæ microcoſmicæ convenientem, cujus intuitu membra magnitudinem, ſitum & figuram diverſimodè commutare ſolent, ad functiones C. H. ſeu vitales, ſeu animales, easque vel cum, vel citra voluntatis imperium, ſubeundas. Organon ſeu inſtrumentum hujus motus, tam ſ. n. quam p. n. ſeſe habentis, non incommodè fortè diſtinguat quispiam in proximum, vel immediatum & remotum, ſeu mediatum: Hoc nervi, illud fibræ omnis generis conſtituunt.

§. V. Nervorum doctrinam, ſpinoſam ſatis & intricatam, feliciſſimè & accuratiſſimè proſequitur *Williſius*, Tr. *Nervorum deſcriptio & uſus*, qui, hoc in ſcribendi genere, caret ſuo compari. Fibras vero motrices quod concernit, hæ quidem duplicis generis eſſe ſolent: vel enim ſeparatim exiſtunt, ſibique relictæ, quæ utplurimum circuli in modum ambiunt partes, ut in œſophago, ventriculo, inteſtinis & aliis partibus ad oculum demonſtrari poſſunt, idque eò felicius, ſi ♈ ferventi prius immergantur, ita enim ſingulæ fibrarum ſeries manifeſtiſſimè apparent: vel arctius nonnihil in unum ſyſtema colliguntur, quod muſculum communiter appellare ſolent.

§. VI. Texturam verò muſculorum quod attinet, magni ſane nominis viri hôc in negotiô plurimùm deſudârunt:

pal-

palmam tamen cunctis fere præripuit *Nicolaus Stenonius*, qui Tr. *Myolog. Specimen*, seu Structura Musculi Geometrica omnia plus quàm curiosè persequitur, adeò, ut ob nimias & supervacaneas subinde speculationes penè vapulet ab *Ammanno, in Parænesi ad Disc. p.* 52. Duabus constat partibus constitutivis, carne sc. & tendine. Ex copiosis nimirum contexitur fibrillis, in mediò sui sanguineô coagulô circumvestitis, â quô rubedine quâdam tinguntur fibræ motrices, ut facilè suspicari potuit *Bohnius Exercit. Physiol. XXIII.* §. 11. Frequenti enim cum ▽. simpl. loturâ, rubedinem penitus amittunt & ut reliquæ nervosæ particulæ in totum albescunt.

§. VII. Hæc tam mirandô artificiô fabricata musculorum structura eò tandem tendit, ut machinarum quarundam & trochlearum ritu, mechanicâ fibrarum texturâ & apparatu plus quàm automaticô, magis habiles reddantur ad actiones suas, motus puta, aptius sustinendas, prout id fusius Cartesii Sequaces explicare solent. Quâ ratione tamen sese habeant motus organa in ipsô actu exercitô, profectò non caret difficultate. Hoc quidem omnes unanimi calculô confitentur, tum demum omnem musculum fibrasque motrices agere, quando quoad corporis sui dimensionem nonnihil abbreviantur & in se quasi contrahuntur, ita ut propria eorum actio sit sui contractio, quam postmodùm sequitur partis annexæ motus ejusque mutata situatio. Quænam autem hujus contractionis, tam in spontaneô, quàm non spontaneô motu vera sit causa, fusius nonnihil est perspiciendum, id quod fiet in

SECT. II.
DE
CAUSA EFFICIENTE PROXIMA CONVULSIONUM.

§. I.

TRitum est in scholis Peripateticorum axioma: Quicquid movetur, movetur ab aliô: Nihil enim movetur â se ipsô. Consideremus itaque, quænam motûs animalis, tam naturalis, quam p.n. seu violenti, vera, proxima & immediata causa sit constituenda? Ubi quidem primô statim intuitu apparet, illud esse causam ejus, quod provida mater Natura, per argenteos illos funiculos, ut nervos describit Sp. S. *Eccles. cap.* 12. §. 6. omnibus partibus machinæ microcosmicæ proportionaliter dispertiit, Spiritus nimirum Animales, quos Hippocrates sub impetum facientibus, Diocles verò sub deferentibus dubiô procul comprehendunt: Illum enim C. H. in continentia, contenta & impetum facientia: Hunc verò in deferentia & delata discriminâsse, constabit iis, quibus Veterũ dicta, veritate, cumprimis & modernis experimentis conformia, non penitus sordere solent.

§. II. Pro existentiâ Sp. animalium cùm utrobique & â priori & â posteriori sufficientia militent argumenta, nil quicquam hactenus obtinere potuerunt, qui eandem in dubium vocare ausi sunt. Rationes in contrarium fusè enumerat *Mœbius, in Fundam. Physiolog. cap. VI. pag. 67. & seqq.* Masculè verò eadem enervavit *Rolfincius in Dissert. Anatom. l. 4. cap. XXI. & seqq.* Quæ cùm suâ luce radient, in præsens saltem de origine eorum & multiplicatione pauca memorare haud abs re forte fuerit. Ortum suum debere Spiritibus Parentum, nemo facile negabit, qui generationis historiam paulo penitius perspectam habuerit. Postquam enim Sp. genitales, ex Sp. vitalibus

& ani

& animalibus peculiari texturâ combinati, hinc non incommodè à *Brunone in Dogm. Gen. p. 66.* vitanimales dicti, sub masculini feminis tegmine, sanguini materno communicantur, eandem peculiari ratione fermentantes, ut fusè probat *Bartholinus* junior *Ep. de Ovariis Mulierum p.m. 31. & seqq.* hincque ordinariô sang. circulô, ad ovarium muliebre penetrantes, ovulum unum vel alterum blandâ quâdam titillatione vellicare, fœcundare & successivè in motum ciere inchoant, donec ab ipsâ tubâ Fallopianâ factâ quâdam exosculatione, â *Graeffiô* erudite & feliciter demonstratâ, exceptum, in uteri concamerationem devolvatur. Tum demum Sp. illi primigenii & reverâ innati, sui juris facti, in colliquamentum ovuli oleosum agendo, particulasq; ⊖nas in eôdem latitantes volatiliores & plus minus activas reddendo, junctis manibus Oleosam colliquamenti partem magis magisque incidunt & resolvunt, donec blandô hôc dissolutionis & fermentationis motu, particulæ fluidiores novam texturam adeptæ, purpuram induant, & liquor noster vitalis, quem sanguinem vocant exinde generetur: Non aliter ac in Chymicis Ol. vel Sulphura cum ⊖. vol. dissoluta colorem rubicundum repræsentant, quod Celeberr. *Boyleus* Tinct. Sulph. volat. probat *Tr. de Color. p. 3. experim. XXXIV.* Cui si acquiescere nolis, en! aliud experimentum mehercle certissimum: Dig. nimirum & ♌a artificiosè ⁓. ⊖. ✱ i cum s. q. caryoph. prodibit Tinct. instar sanguinis rubicunda, & habebis ⁓. ⊖. ✱. caryophillatum, in affectibus apoplecticis, soporosis, quin & cõvulsivis admirabilem. Sanguine hâc ratione generatô, reliquæ particulæ volatiliores & ⁓tuosæ sensim auctæ, primùm circa proprium axem rotatæ, acceptis paulatim ab influô sanguine maternô suppetiis, sese quaquaversum expandere & explicare conantur, suisque excursionibus stamina & fibrillas singularum partium, in ovulô jamjam delineatarum, ut egregiè probat *Bohnius in Exerc. Physiol. XXV. §. 2. & seqq.* & nos nuper heic

αὐτο-

αὐτοψία docuit, ſubintrant, diſtendunt, ipſiſque ſucceſſivè debitam magnitudinem, poſituram & figuram, vi ſuâ elaſticâ, vel ſi mâvis, plaſticâ, h. e. variis ſuis motibus conciliant, ſicut juxta mechanicas motuum leges illud ingenioſisſimè proſequitur *Ren: des Cartes* Tr. *de Formatione Fœtus.*

§. III. Erat hæc ſpirituum origo. Jam de multiplicatione eorum paucis diſſerendum. Poſtquàm nimirum teneræ embryonis partes ad debitam conſiſtentiam ſunt perductæ, ita ut aptæ natæ ſint muneribus ſuis jam adoriendis, cerebrum, artificioſum illud Naturæ ſecerniculum, ſp. animalium multiplicationem ſtrenuè promovet, ſecernendo eosdem â ſp. vitalibus, ex ſanguine arterioſô, per continuam fermentationem elevatis. Sicut enim ex planta, absque additione Spir. Vin. nullum ſperare poſſumus ~m, niſi prius fermentetur, ita pariter in ~uum C. H. generatione fermentatio quædam præcedere debebat. Secretio verò eorundem peragitur in ipſius cerebri convexô, quod duplici quidem gaudet ſubſtantia, cineritiâ nimirum, quam corticem vocant, & albicante, ſeu medullari. Priorem è copioſisſimis glandulis minutulis, ovalis figuræ, inſtar mali Punici combinatam eſſe, obſervavit Oculatiſſimus *Malpighius* Epiſt. *de Cerebro* & Tr. *de Struct. Viſcerum cap.* 1. *p.* 78. *& ſeqq.* quarum diſtinctionem in cerebrô moderatè coctô nemo non obſervare poterit, modò affusô atramentô & goſſipiô leviter detersô intercepta ſpatiola denigrentur, ſic enim circumſcriptas glandulas facilius exhibent. Poſterior ſubſtantia, medullaris ſcilicet, fibroſa, ſtriata ac cannulata eſt, ex filamentis innumeris & fibrillis, â glandulis corticalibus oriundis certaque textura combinatis, conſtructa, quam fusè perſequitur *Williſius* in *Anat. Cereb.* & Tr. *de Animâ Brutorum.* Fibrillis hiſce, cùm ſua ſubtilitate viſum facilè ſubterfugiant, majorem conſiſtentiam conciliari, ipſiſque oculis ſubjici poſſe, ſi in Ol. artificiosè decoquantur, felici experimentô tentavit *Franciſcus Bayle*, Gallus, Tr. *de Apo-*

plexiâ cap. 10. *p.* 20. Viſa jam cerebri ſubſtantiâ, quæritur, in quanam ejus parte potiſſimùm generentur ∼. animales? fortè in utraque? Non exiſtima vero, cùm à diverſitate ſubſtantiæ ad diverſitatem uſuum meritò concludere liceat. Quin potius corticem glanduloſum officinam ſp. animalium immediatam jure dixero. Spiritus nimirum vitales, ſub ſanguinis arterioſi vehiculô, per arterias carotides æquè ac vertebrales earumque ramuſculos capillares, in dictas cerebri glandulas hiantes, verſus τὸ ἐγκέφαλον delati, minimos glandularum porulos ſubeunt, eosdemque per ſubtiliſſimæ non minus, quam agilimæ cujusdam filtrationis modùm penetrantes, tranſeunt in ipſam cerebri medullam, relictis particulis craſſioribus, cùm ipſe ſanguis arterioſus, tam ob pororum mechanicam, quàm oleoſam, plus minus viſcidam, cerebri ſubſtantiam, penitus excludatur, adeò quidem ut generatio ∼. anim. fortè haud aliter fiat; ac quando in Chymicis per ſpongiam Ol. imbutam â Sulph. ſuô ſeparatur, & ut loquuntur, rectificatur S. V. puriſſimus, ∼. noſtris maximè analogus. Conf. *Sylv. Diſſ. Med. IV. §. xxix. p. m.* 20. Generati hac ratione ∼. animales per ſtriatas cerebri fibrillas ſtatim intus ſcaturiunt, ſuisve luminoſis expanſionibus, variisque excurſionibus, functiones proprias, ſenſus & motus, ſtrenuè obire & adminiſtrare ſatagunt.

§. IV. Spiritus hi, analogicè ita dicti, naturæ ſummè volatilis, plus minus lucidæ, adeoque maximoperè activæ, certa ſerie & connexione indicibili, cum ſp. vitalibus, in purpureâ M.S. ſubſtantia diſcurrentibus, combinati, actuant, vivificant & ut loquuntur, informant machinam microcoſmicam hydraulico-pnevmaticam, numerô, pondere & menſura â Summo & Omnipotenti omnium rerum Plaſte, tam mirabili proportione fabricatam, ut in ſtatu ſ. n. absque inſigni conamine omnes C.H. particulas, eò jam diſpoſitas, adeoque in propenſione ad motum, ut Carteſius egregiè ſæpe loquitur, conſtitutas, huc illuc movere,

earumque situm, connexionem & figuram variè modificare valeant. Hinc nodum in scirpô mihi sæpius quæsisse videtur, Magni alias Nominis H. S. Medicus, *J. D. Major*, Prof. P. Chiloniensis, qui *Disp. publ. de Ærumnis Gigantum anno* 1676. habita, in quibuslibet actionibus, etiam s. n. ærumnas quasdam pati gigantes, i. e. spiritus, profiteri amat. Ut enim taceam contra vim vocis Gigantis dici, quid quæso aliud hoc esset, quàm continuam introducere ἀειπάθειαν, quid aliud, quam sanitatem facere morbosam, σιδηρόξυλον medicum? Quin potius placidè suas obeunt vices & actiones, membris & visceribus singulis textura sua naturali sponte qs. ad easdem inclinantibus.

§. V. Ratum itaque est, sp. animales, machinam microcosmicam impetu factô moventes, motûs animalis esse causam proximam, formalem. Quo verò modô fibras motrices ipsosque musculos variè dislocare soleant? & qualis illis, ab ipsis spiritibus, in motus animalis actu exercitô imprimatur modificatio, illud est, quod speculationibus ulterioribus è profundô Democriti puteô hauriendum. Hoc quidem certum est, crassius nonnihil & corpulentius evadere musculorum systema, propiusq; ad se invicem accedere eorum extrema; unde autem illa crassities proveniat, non caret difficultate. Tria tamen, ut mihi quidem videtur, hoc ad negotium ἐπιβάλλον μέρος conferre solent. I. Ipsa fibrarum textura, quæ probabiliter talis est, ut aptæ natæ sint aliquo modo sese contrahendi, & lumbrici, vel fidium extensarum instar sesè corrugandi. Accedit II. Sp. animalium influxus, qui fibras subinflantes quasi earum ἐνέργειαν magis adaugent. Dum verò fibræ hac ratione dislocantur, interstitiaque earum majus acquirunt spatium, sanguis arteriosus III. quà data porta ruit, & cùm ob musculi dilatationem minorem inveniat resistentiam, singulas ejusdē rimulas & interstitia subintrat, hinc insignis illa musculi turgescentia. In hac positura, ut ita loquar, constituto musculo, fibræ, tanquam totidem vectes & funiculi

super

ſuper ſanguinis interflui maſſam, trochlearum inſtar, variè ſeſe movere ſolent, hacque motitatione tendines ſibi approximantes, membra iis affixa ſimul attrahunt,& hac ipſa ratione motum animalem abſolvunt. Plusquàm mechanicum ſc. hîc vides motûs animalis apparatum, adeò, ut Mathematici rotulas & trochleas ſuas, ponderibus elevandis aliâs deſtinatas, concinnius coordinare & diſponere minimè valeant.

§. VI. Ordinarius hic fibrarum & muſculorum motus, &ſi juxta ſuetas naturæ leges placidè & absque inſigni labore procedat: Ubi tamen quacunque ratione irritatur, & qs. in furorem agitur archeus, vel ſi mavis Sp. animales, non absque inſigni impetu partes motui animali deſtinatæ ſpaſmodicè potius convelluntur, quàm legitimè moventur: Unde non raro horrendæ ſequuntur concuſſiones & convulſiones, quarum atrocia etiam tanta eſt, ut fulmine qs. tacti corruant ægri, miſerrimeque torqueantur, adeò, ut *Williſius* in eas devenerit cogitationes ſp, animales, cum copulâ quadã elaſtica, ex particulis nitroſis â ſanguine arterioſô communicatis, conſtante, inſtar pyrii pulveris incendi & explodi. Hinc & alii convulſionem fulmen microcoſmi appellare non dubitârunt: quæ tamen opinio, cum nitroſas ejusmodi particulas in ſanguine formaliter exiſtere nondum evictum fuerit, ulteriori fortè indigebit demonſtratione. Hoc interim certum eſt, ſp. anim. irritatos plus minus incandeſcere & p. n. illas producere convulſiones. Cauſas illos variè irritantes conſiderabimus in ſeq.

SECT. III.

DE CAUSIS CONVULSIONUM OCCASIONALIBUS & REMOTIORIBUS.

§. I.

APum instar sese habent Spiritus animales, quæ libertate solitâ gaudentes, nec in excursionibus œconomicis impeditæ, placidè suum, in colligendô melle, hominum nectare, munus obire solent: Ubi verò petulanter easdem lacessiveris, irâ percitæ statim sui quærunt vindictam, neque remittunt sæpe, donec injurias sibi illatas fortiter retorserint, parque pari retulerint. Simili planè ratione ⁓. animales sibi relicti, œconomiam animalem optimè & quietè moderantur; sicubi verò eosdem crabronum instar irritaveris, impetu factô in sui ultionem devolvuntur, variosque dolores, imò convulsiones exinde producere solent.

§. II. Causæ archéum irritantes, ejusve furori occasionem suggerentes, occasionales hinc *Helmontio* dictæ, plurimùm variare solent. Prout enim ⁓. animales vel immediatè, vel mediante fomite quodam & apparatu morbosô, hinc inde in variis membris nidulante, afficiuntur, variè quoque convulsionum causæ dispesci solent. Nobis, cùm sæpissimè vel â violentiâ externâ, vel succis recrementosis in C. H. generatis, producantur, placet divisio causarum in externas & internas.

§. III. Externæ tantùm non inenumerabiles sunt, prout multiplex est fortunæ volubilitas: Vel enim ab ictu vehementiori, â casu ab altô, nervosarum partium vulnere, contusionibus, vel aliis quibuscunque violentiis, convulsiones oriuntur, quas fusè enumerant autores, qui casus â se observatos magnô

cum

cum commodo eorum, qui ad praxin jam aſpirant, conſignatos reliquerunt. Ad hanc claſſem refero quoque convulſiones à terrore, ira aliisque gravioribus animi pathematibus productas; quarum frequentiſſimæ ſunt illæ, quæ à terrore incutiuntur, pueris cumprimis, in quibus certè, quid valeant terrores ejusmodi, triſtis experientia teſtatur. Peſſimè profectò puerorum ſanitati conſulunt ancillæ noſtrates, quibus infantum cura à ditioribus committitur, quando ſuis ſubinde ſubligaculis faciem oblarvantes & neſcio quæ ſpectra Diabolica mentientes, ſubitaneô eosdem ſuffundunt terrore, vel crebrò de terriculamentis & μορμολυκείοις (von den Butzenmännern) iisdem loquuntur. Ut enim taceam vanos hoſce terrores & expelvi fulgura in animis puerorum firmas agere radices, quò inani quodam timore lactati quaſi nimis poſtmodum meticuloſi & puſillanimes reddantur, compertum ſanè præterea eſt, crebras convulſiones epilepticas vel primo ſtatim momento, vel in ſomnô, cùm eadem ruminare ſolent, ortum exinde traxiſſe, adeò quidem, ut integrô vitæ curriculô terroris hujus incommoda, magnô ſuô damnô, luere cogantur innocentes puelli: conf. *Binningerus Cent.* 1. *obſ.* 1. *p:* 1.

§. IV. Cur autem convulſiones ab extra illatæ, remotâ omni omninò causâ proximâ materiali, perdurent nihilominus, & eos, qui ſemel iſtas perpeſſi ſunt, longô ſæpe tempore, quin & toto vitæ decurſu paroxyſmatim torquere ſoleant? de eô altum inter authores eſt ſilentium. Affectus enim iſti fortè non ſemper præſupponunt cauſam aliquam materialem, ſed ſublatâ eâdem, remanet nihilominus diſpoſitio quædam & habitus qs. convulſivus in ſyſtemate nervoſo: Id vero, quâ ratione contingat, obſcurum utique eſt, cùm hactenus nos lateat certa ♃-uum indoles & natura. Probabile mihi videtur, ſeriei ſpirit. animalium quandam imprimi ideam & characterem ſpasmoidem, qui ♃. animales ad tales

motûs anomalias & eccentricitates inclinet ſubinde & neceſſitet. In quonam autem hujus ideæ conſiſtat formale, quærat mens ſciendi cupida? Equidem plurimorum φαινομένων rationes hactenus in hanc vel illam ideam fuêre rejectæ, ubi verò quid ideæ hujusmodi ſint, determinare debemus, hîc opus, hîc labor eſt. Qui per imaginem quandam in ☉-uum lumine depictam exprimere ſatagunt, mihi quidem ſatisfacere non potuerunt. Cùm enim ſp. animales propriâ, eâque non exiguâ, luce radient, vereor ne lumen eorum, tanquam majus, picturam ejusmodi minorem obliteret & extinguat. Cæterum, cùm plurimæ actiones, ut in tota rerum naturâ, ita pariter in machinâ microcoſmicâ occurrentes, potiſſimùm vero functiones ſp. animalium, in motu quodam, pro diverſitate actionum diverſô, conſiſtant, & ſenſus tam externi, quàm interni, à ſp. animalium motu magnam partem proficiſcantur, probabile videtur ideas ejusmodi peculiari ſpirituum undulatione & motu vim ſuam exſerere, in quo naturam earum conſiſtere, exiſtimat inde Dn. *Croonius* apud Williſium *de motu muſculari*. Ita enim pag. 13: Illæ ideæ ſunt tot diverſi motus, (ut maxime probabile) in diverſis totidem cerebri particulis conſervati. Interim cùm plerumque ad tempus remittant, & longo temporis intervallô intercedente revertantur paroxyſmi epileptici, non exiſtimarem eas in motu actuali continuo conſiſtere: nulla enim apparet cauſa, cur & convulſio non ſit continua; quin placeret potius diſtinctio Nob. *Carteſii*, inter motum ipſum & propenſionem ad motum, ſeu uti *Princip. Philoſ.* §. *LXIII.* exprimit, preſſionem ſeu primam præparationem ad motum, etſi forte eam motus non ſequatur.

§. V. In hac E. propenſione ad motum, ſeu, ut Ariſtotelicis loquar verbis, motu potentiali ſpirituum animalium, potiſſimùm ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ cohabitantium, idearum rationem for-

formalem consistere ut statuam, nullus dubito: quam inclinationem seu propensionem haud incommode per flammiformem quandam ~. anim. plicam exprimerem, modò vox hæc in Forô Philosophico jam recepta foret. Interim, cum omninò secundum sæpius laudatum *Ren. des Cartes Part. III. Princ. Phil. §. LIII. p. m.* 69. nomina rebus, non propter ipsas, sed tantùm ad nostras de iis cogitationes explicandas imponere soleamus: Nemo mihi vitio vertet, si quando imposterum hanc sp. animalium plicam fusius explicavero. Hæc E. plica in serie ~uum eorundemque texturâ radicata, tamdiu latere solet, donec commoda data occasione sese explicare, & in novum paroxysmum, (è potentia in actum deducta,) erumpere cogat archeum. Hinc novus tragœdiæ actus. In simili ~uum plica (id quod in transitu delibare liceat) i. e. idea causam latere existimo, cur ad unum hominem amandum, citra manifestam causam, magis, quam ad alium feramur? prout Poëtæ versus sonant:

Non amo te Volusi, nec possum dicere quare,
Dicere sed possum, non amo te Volusi.

Hujus rei duas animadvertebat rationes *Cartesius Part. I. Ep. XXXVI. pag.* 83. unam in animo, alteram in corpore, peculiari sc. cerebri plicâ, certaque fibrillarum texturâ, in quarum plicatione, à spirituum ex glandula pineali resilitione formatâ, memoriam quoque radicatam existimat *Le Grand. Part.* 8. *Inst. Phil. art. XXIII.* Verum enim verò, cùm cerebri massa ad ejusmodi complicationem, (forte absque insigni conamine non facilè possibilem,) minus sit disposita, sufficiat nobis plica spirituum, ad eandem suscipiendam magis habilium, in quâ quidem idearum naturam probabiliter consistere, salvis aliorum hypothesibus, in præsens statuere minus vereor.

§. VI. Hactenus de causis fortuitis externis convulsionum. Præter verò eas varia insuper in ipsamet corporis œconomia

mia generantur recrementa morbosa, quæ morsicando, rodendo, pungendo, scindendo partes nervosas, archéum in furorem agere, frequentesque convulsiones producere assolent. Suntque vel animata vel inanimata. Per animata vermes multiplices & lumbricos intelligo, quos in pueris hanc tantum non semper ludere tragœdiam, experientia quotidiana loquitur. Ast præter lumbricos res pariter inanimatæ, calculus v. g. tam renalis, quam vesicalis & s. p. frequentes etiam inferre solent convulsiones, quemadmodum Practicorum testantur casus & observationes.

§. VII. Frequentissimè verò ex causis internis peccare solet acidum p. n. plus minus acre, corrosivum, quod vel in primis viis stabulando, vel in reliquas machinæ microcosmicæ partes penetrando & fibris nerveis musculorumque superficiei sese affricando miserè eosdem arrodere, spirituumque ordinem in varias motuum anomalias præcipitare valet. Probant id plurima φαινόμενα convulsiones tam antecedentia, quàm concomitantia: Probant juvantia & nocentia, cum pleraque antepileptica de alcalium sint prosapiâ, sive sint volatilia, ut ⊖. vol. cranii humani, ⊖. vol. C. C. succini & alia: Sive fixa, ut ☿alia, cinnabarina, & quæ sunt alia hujus farinæ specifica: Nocent è contra acida, salso-muriatica &c. Probant & alia brevitatis studio non memoranda. Hinc est, cur hypochondriaci & scorbutici (in quibus notoriè peccat acidum) tam crebris sint obnoxii convulsionibus. Hinc est, quòd Podagrici tam frequentibus vexentur spasmis. Hinc est, quòd pueri tot infestentur convulsionibus & epilepsiis, utpote qui plerumque ex nimia addiphagiâ acidum plus minus viscosum in sinu alere & fovere solent.

§. VIII. Acor talis epilepticus generatur utplurimùm vitiò digestionis primæ: Et quamvis fermentum stomachicum suâ naturâ blandam sapiat aciditatem, ubi tamen p. n. augetur & ex-

& extra stomachi concavitatem circumvagatur, proh! quantas non in omnibus fermè partibus excitat turbas! cum omne acidū extra stomachum nervis sit inimicissimum. Inde enim in intestinis tormina, in dentibus odontalgiam, in artubus arthritidem, podagram &c. acidum illud sylvestre producere solet.

§. IX. Duplicis autem solet esse naturæ, vel enim fixum magis partibus fibrosis tenaciter adhærens, vellicando rodendove archéo molestum, quod tantâ non rarò gaudet corrosivitate, ut & post obitum in ipsa adhuc furiat ossa, id quod meis oculis observavi. Vel volatilius nonnihil in vasa, tam sanguifera, quam nervosa, penetrans, ipsisque ♁. animalibus immediate copulatum, violentas quasi explosiones excitat, quod *Willisius* copulam elasticam appellat; quæ hypothesis, si cum grano ⊖is accipiatur, fortè non planè de nihilô erit: *Sylvius* verò eleganter per ♁. acidum volatilem id explicat in *Prax. Lib. II. cap. XX. §. LXXXIX. p.* 425. novissimæ edit. Belgicæ.

§. X. Acidum hoc vel in primâ, vel privatâ cujuslibet partis digestione generatum, repetitis paroxysmorum reciprocationibus successivè adaugescit porro & coacervatur, adeò, ut, nisi principio hujus mali obstiteris, multos sæpe duret in annos. Dum enim partes C. H. tam gravibus contunduntur convulsionibus, plorant subinde nutrimentum suum proprium; quod poris eorum elapsum, variè degenerat, acescit, fibrisque se affricando morbum contumaciorem reddit. Neque id etiam de nervis asserere dubito, qui, ubi succum proprium nutritium, (præter quem alium forte ignorant) crebris spasmis sibi emungi patiantur, suum quoque symbolum huc afferre poterunt. Tantum enim abest, ut nervi, ordinario naturæ cursu, succum quendam nutritium aliis partibus dispensent, prout Anglorum fert opinio, ut potius summè nocivum existimem, si nervi succum suum nutritium in easdem effundant. An & sp. animales extravasati coagulari & acescere possint, certò quidem determinare

non audeo, quamvis coagulatio eorum forte adeò impossibilis non sit. Etsi enim in statu f. n. sint summè alcoolisati, in his tamen subjectis fixiores nonnihil & vsiores esse possunt; sicut enim ignis crassior est vel subtilior igne, ita pariter ~us ~ibus puriores esse possunt: Conf. *Wirdigius* in *Med. Spirit. Lib. II. c.* 1. *§.* 4. *pag.* 6.

§. XI. Ex rebus non naturalibus acidum illud fovere poterunt omnia acida fixa, austera, pontica, acetum, fructus acidi, ⊖ commune, carnes & olera muriâ condita, mellita nimis & saccharata, acidô occultô impraegnata: Potus acidus, vina pendula: Aer nubilosus, somnus nimius & sexcenta alia, politioris literaturae Philiatro minus incognita.

SECT. IV.
DE CONVULSIONUM DIFFERENTIIS.

§. I.

VAria sunt in Foro torturarum genera, majora, medioxuma, minima. Quodsi enim homunciones maleferiati facinora à se perpetrata obstinatè inficias eant, juxta prov: si fecisti nega; multiplicibus remediis veritatem in faucibus haerentem judices elicere solent. Vel enim ferreis quibusdam paronychiis, (cochleas pollicales vocant) digitos adornantes, unà cum sanguine purpureum veritatem eliciunt & emungunt: Vel aliis insignioribus tormentorum generibus eandem expiscari nôrunt. Pari omnino ratione in Republicâ Microcosmicâ tantùm non indefinita torturarum genera, prioribus proportione respondentia, reperire fas est. Quid enim convulsiones aliud sunt, quàm inevitabiles generis humanae torturae? inevitabiles dico, cùm fortè nullus inter mortales torturis hisce sit exemtus.

Quis enim erit, qui non huic vel illi obnoxius fuerit dolori? De natura autem doloris est ipsa convulsio, cum ejus essentia vix absque spasmô explicari possit. Hinc fortè adeò paradoxus minimè forem, si statuerem, nullum omninò reperiri morbum, qui non de convulsione plus minus participet; imò neminem sine hujusmodi mori tortura: Ita nempe quilibet mortalium proprium sibi in sinu fovet carnificem.

§. II. Prout E. vel tota corporis machina, vel plures aut peculiares ejusdem articuli torturæ huic subjiciuntur, convulsiones cum *Sylvio pag.* 442. *Praxeos Edit. nov.* distinguo in universales, semuniversales & particulares, quarum singulæ vel tonicæ sunt, vel atonicæ. Universales atonicas constituunt variæ epilepsiarum species. Universalis tonica vocari solet tetanus: Semuniversales sunt emprosthotonus & opisthotonus, quibus jure fortè quispiam catalepsin & incubum annumeraret. Particulares vero innumerabiles ferè sunt; de singulis quædam seorsim.

§. III. Epilepsia quid sit, nemo fortè ignorabit. Vulgus nostrâs à magnitudine eandem vocat die große Kranckheit/ die schwehre Noth/ das böse Werck/ imo per excellentiam die Kranck. Hodie vero apud ditiores & lautioris fortunæ homines non amplius epilepsia audit; sed civiliter admodum animi appellitant deliquium, Es sind Ohnmachten/ scilicet! ita pudet nos adhuc nostræ miseriæ, quasi vero ignominiosum esset, ditiores etiam corripi convulsionibus. Quàm miserabilis sit affectus, primô statim intuitu apparet; dum miserrimi homines omni fermè sensuum exercitiô privati, desubito in terram præcipitantur, ut humi bos, membra torquentur, contunduntur, & quis ejusmodi tragœdiam sufficientibes describet verbis? Neque enim una admirabilis hujus mali indoles est & natura, sed præter speciem ejus communiorem, stupenda quandoque concurrere solent φαινόμενα. Sic *Bootius* Tr. *de Affect. omiss.*

cap. VI. observat epilepsiam cursoriam, sicut simile novi exemplum de fabro ferrario quodam in viciniâ, qui paroxysmo correptus, insani instar decurrere coactus est, adeo quidem, ut de officinâ tandem præcipitatus vitam in ferè finierit. Pariter observavi epilepsiam rotatoriam, ut ita dicam, in uxore cujusdam Pastoris, quæ primò paroxysmi insultu turbinis instar in gyrum agitata, cum murmure quodam inarticulatô & spumâ circa labia hærente, paulò post humi prostrata fuit, donec sensim sensimque ad se redierit: Taceo alias epilepsiarum species, cum in praxi rarius occurrere soleant.

§. IV. Tetanus convulsio est perpetua totius corporis, quod cautis instar Marpesiæ rigidum in neutram se inclinare valet partem, cum simultanea vice omnes musculi antagonistæ, potissimum verò capitis, anteriores æquè ac posteriores, versus principium suum sese contrahant; hinc ad nullum potest converti latus, sed immobile penitus & intractabile permanere solet. Aliâs in leviore ejusdem specie caput modò annuit, modò renuit, non tamen absque insigni ægrorum dolore vel torturâ.

§. V. Catalepsin verò morbis convulsivis à me accenseri, mirum fortè videbitur & paradoxum, cùm unanimi Medicorum, quotquot hactenus legere contigit, consensu ad soporosos communiter referatur affectus, adeoque ad symptomata, uti loqui amant, actionis imminutæ: Ubi tamen in IIas itur sectas, acriter* inter se disceptantes. Prima est Galenica, quæ sp. animalium quandam congelationem, si non propriè, sal-

* Hæc controversia tum temporis inter B. *Waldschmidium*, Prof. Marburgensem, & B. *Straussium*, Prof. Gissensem, vigebat, quorum hic Galenicam, ille verò Cartesianam hypothesin ad ravim usque defendebant, adeò quidem, ut res tandem ad scripta Satyrica, à Serenissimis Principibus interdicenda, devenerit.

saltem analogicè talem, & hinc introductam motûs eorum sufflammationem accusare solet: Altera vero Cartesiana, quæ causam pariter in imminutô sp. animalium motu, ob impeditam animæ rationalis determinationem, juxta præconceptas suas hypotheses, explicare & quærere satagit, & hæc priorem de congelatione spirituum sententiam, tanquam impossibilem penitus, falsè ridet & explodit. Vid. *D. Craanius de Naturâ Hominis.* It. *Disp. de Catalepsi.*

§. VII. Totum negotium, ubi accuratius nonnihil pensitaverimus, neutra fortè sententia usquequaque locum habere poterit. Neque enim in sp. animalium immobilitate, sed motu potius insigniter aucto consistere morbi hujus causam, facilè patet ex ejusdem natura. Hinc non tam ad soporosos, quàm potius convulsivos affectus catalepsin referri optimo jure posse, existimo: Ut paucis me absolvam, putarem causam proximam formalem catalepseos consistere in aucto ~uum animalium motu, insigniter tamen insimul depravatô, adeo quidem, ut in utrumque musculum antagonistam simultanea vice excurrant, hincque contumacem illam membrorum rigiditatem producant. Hanc sententiam probare videntur 1. Antecedentia, cùm non raro â nimiô desideriô, iracundiâ, amore aliisque gravioribus animi pathematibus oriri soleat, in quibus affectibus ~uum motus neutiquam imminuitur, sed maximè potius adaugetur & intenditur. 2. Concomitantia seu symptomata. Unde enim insignis illa membrorum rigiditas, nisi ab auctô Sp. animalium influxu? 3. Demum confirmant quoque juvantia & nocentia: Tota enim eò dirigenda curatio est, ut impetuosus ille Spirituum motus compescatur, archei iracundia placidè demulceatur, adeoque in ordinem redigatur confusa Spirituum series, Ita pariter remedia utplurimùm in hôc morbi genere proficua, sunt antispasmodica, ut exinde facile appareat, mirabile hoc

morborum ſchema convulſivis morbis jure meritò accenſeri poſſe; Q. E. D. Idem pariter de *Incubo* dicendum.

§. VII. Emproſthotonus & opiſthotonus affectus ſunt quodammodò contrarii: In illô enim corporis truncus, magis tamen caput, anteriora verſus convellitur, mentumque pectori arctiſſimè affigitur, id quod à violentâ muſcul. maſtoid. conductione oriri videtur. Hinc pecorum inſtar proni ſedere, vel incedere, coguntur ipſi ægri. Forte hôc morbi genere mulier illa, cujus mentio fit *Lucæ* 13. à Satanâ, infenſiſſimô humani nominis hoſte, tentata & afflicta fuit. Opiſthotonus verò conductio eſt muſculorum occipitis, quâ caput dorſum verſus reſupinatur & reclinatur. Sed raro occurrunt hæc convulſionum genera, ad frequentiores E. earum ſpecies tranſitum faciamus, oportet.

§. VIII. Hactenus de convulſionibus univerſalioribus. Præter verò easdem communiores ſunt in ipsâ praxi particulares quædam, ob varietatem earum fermè innumerabiles. Huc enim omnes dolores, arthritis, podagra, odontalgia & ſ. p. referri poſſent, ſi latius nonnihil divagari velim, cùm impoſſibile ſit, quendam mente concipere dolorem absque ſpaſmô. Interim ne & in hôc paſſu paradoxologiam commiſiſſe videar, ſpaſmos vulgò & communiter ita dictos hîc ſaltem attingam, inter quos agmen meritò ducit ſpaſmus cynicus, eique adjunctum φαινόμενον riſus Sardonius. Sequitur hunc Priapiſmus ſeu Satyriaſis, Venereæ petulantiæ ſchema & argumentum. Tandem denique concludant varii articulorum, digitorum cumprimis, ſpaſmi convulſivi, quos vulgus den Krampff nominare ſolet. Et hæc ſunt convulſionum genera, tam univerſalia, quàm particularia, in Forô Medicô hactenus potiſſimùm graſſantia.

§. XI. Dividuntur porrò convulſiones in externas & internas. In illis membra exteriora magis convelluntur, caput, brachia, pedes &c. In his verò viſcera parteſque membranoſæ,

in

in tribus C. H. regionibus utplurimum torqueri & miserabiliter subinde cruciari solent; quò pertinere videtur palpitatio cordis, quæ revera ejus est convulsio. Speciatim verò in abdominis concavitate frequentissimè dominantur convulsiones internæ, in torminibus variis, Colicis & aliis, in quibus non intestina tantùm, sed & annexum iis mensenterium dolorosè subinde convelluntur. Convulsionibus hisce internis quàm maximè subjecti sunt infantes, quas mulierculæ nostræ non incongruè vocant: die schwere Noht im Leibe/ quæ cùm plerùmque tandem in veram desinant epilepsiam, erumpere iis dicuntur: die innerliche Noht bricht aus: unde

§. X. Tandem 3. observanda quoque distinctio convulsionum per essentiam & per consensum enatarum. Convulsio per essentiam aliàs dicitur Veteribus, quando causa morbifica ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ latitat, quæ chronicum utplurimum & diuturnum malum esse solet, cùm perpetuâ capitis gravitate, stupiditate & desperatâ non rarò melancholicâ conjunctum. Per consensum verò oriri dicitur, quando ex partibus inferioribus spasmi primùm inchoati ad cerebrum usque continuò tractu derivantur, ubi spiritus animales postmodùm in plenariam confusionem aguntur. Hæc quidem proh dolor! in praxi satis frequens est, & pueris imprimis sæpissimè struit insidias, ob tenellam sc. nervorum texturam; hinc non sine ratione in omnibus ferè eorum ægritudinibus matres timidiusculæ verentur, ne epilepsia tandem, der böse Mangel/ ut loquuntur, superveniat. Aliâs tantùm non semper ex primis viis oriri solet, ob insignem ventriculi intestinorumque cum reliquo nervorum systemate consensum. Testantur id suo damno hypochondriaci, scorbutici & alii morbis chronicis obnoxii. In sexu verò sequiori morbis uterinis non rarò conjungitur, in suppressione debiti lunaris, ut *Helmontius* eleganter menstrua describit, ob fermentum uteri minus volatile, vel nimiâ exsiccatione exhaustum,

wann

wann sie über den Feuer-Töpffen sitzen / vel ubi structura uteri materialis non ritè sese habet. Hinc quoque parturientium dolores, spasmi uterini inevitabiles, non rarò in horrendas desinunt convulsiones & epilepsias, quæ si radices egerint in systemate nervosô, plicamque quandam & habitum convulsivum induxerint Sp. animalibus, ad ultimum non rarò vitæ terminum perdurare solent. Oriuntur etiam convulsiones per aliarum partium consensum, de quibus, si placuerit, consulatur *Sennertus* in *Med. Pract. de epilepsiâ.*

§. XI. Consensûs hujus ratio & natura radicata videtur magnam partem in materiali nervorum fibrarumque texturâ, quæ ita sese habet, ut, si in unicô punctô tangas eosdem, instar fidium vel chordarum distensarum, per totum sui tractum crispentur, motumque inibi impressum ad principium usque nervorum continuent, quo factô desubitò omnis Spirituum ordo vel systasis loco movetur & plus minus confunditur, hinc illæ lachrymæ! Ubicunque nimirum acor ille epilepticus partes nervosas vellicaverit, inibi sensim inchoatur nervorum crispatio, levis primò & vix perceptibilis; ubi verò porrò porròque continuata augetur, adeo quidem, ut crispatura hæc in principium & originem nervorum usque pertingat, ipsosque Sp. animales, illic excubias agentes turbaverit, tum demum irâ perciti agmine factô in sui vindictam resolvuntur & violenter qs. explodeuntur, hinc horrendæ membrorum convulsiones. Hanc consensûs rationem & successivam fibrarum crispaturam vel ipsi ægri sentire sibi videntur, qui nescio quos fumos & vapores ex partibus inferioribus ad caput ascendere persentiscunt, ad id fortè persuasi à vaporosis Galenicorum quorundam dogmatibus, qui sanè, cùm artificiosa nervorum textura iis adeo quidem perspicuè cognita non fuerit, ac modernis NCtis, φαινόμενα hæc non aliter explicare & expedire potuere, quàm per fumosas quasdam exhalationes: sed meri nervorum spasmi sunt, iique

in principio leviores, ut sub vermiculationis sensu sese manifestent. Patet hinc cur hypochondriaci & hystericæ sæpe sibi consulant strictâ lumborum ligaturâ, non, quasi fumi talis ascensum impediant, sed quòd inchoantem nervorum crispaturam nonnihil sufflaminent.

§. XII. Sunt insuper plures convulsionum divisiones, v. g. in habitualem vel chronicam, & accidentalem &c. verùm cùm hæc talia vel ex ipsis innotescant terminis, peculiari etiam careant difficultate, brevitatis studio meritò transeo, & ad alia scitu magis necessaria citatò cursu contendo. Sit itaque

SECT. V.
DE
SIGNIS CONVULSIONUM, tam DIAGNOSTICIS, quàm PROGNOSTICIS.

§. I.

DUo sunt veri & genuini Medici officia, à pseudo-Medicis eum discriminantia: Morbos sc. accuratè, clarè & distinctè cognoscere, eosdemque citò, tutò & jucundè percurare. Utrumque quàm difficile, quàm res periculi plena sit, nemo fortè Medicorum ignorare poterit. Non enim circa ligna vel silices operatio Medici versatur, sed de coriô humanô luditur, juxta *Galenum*, *Comment. in Aphor. Hippocr. Sect. I. aphor.* 1. Hinc ut eò tutius procedat Medicus conscientiosus, non immeritò omnia probè supputare tenetur: Ac ne tandem illud de nobis dicatur, quod *Job.* 13. §. 4. legitur: Ihr deutet es fälschlich/und seyd alle unnütze Aertzte/ hinc nemo nobis vitio vertet, si ad ipsam curandi methodum felicius instituendam, signa quæ-

dam, tam diagnoſtica, quàm prognoſtica, in ſubſidium vocemus, de quibus jam pauca addenda.

§. III. Signa convulſionum ſunt triplicia, imminentium, præſentium & remittentium. Iſta conſtituunt φαινόμενα, ceu præludia tragœdiam illam antecedentia: Capitis nimirum gravitas, ἀγρυπνία, oculorum ſcintillationes & coruſcationes, conf. *Bartholinus Cent. III. Hiſt. Anno* 45. Porrò aurium tinnitus, turbata terrificaque inſomnia, quæ, ſi unquam, hîc ſanè accuratè ſunt obſervanda, ut de paroxyſmi acceſſione certiores fieri eundemque nonnihil mitigare poſſimus; ſomniant plerumque luculentos ignes, fulmina, tonitrua &c. Novi exemplum cujusdam Amici, qui præcedentibus noctibus ante mali invaſionem plerumque fulgura quædam & igniformes coruſcationes ſomniare ſolebat. Hæc enim inſomnia, ut & reliqua enumerata ſymptomata, innuunt jam confuſum plus minus ſpirituum animalium motum, qui cum ſuâ naturâ ſint quodammodò lucidi, dum hâc ratione ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ absque ordine variè diſcurrunt, non poteſt non evenire, quin radii eorum luminoſi ſe quandoque in unô punctô multipliciter interſecent & concentrentur qs. prout in ſpeculô concavô fieri ſolet & hinc ignes ejusmodi, tanquã chaſmata totidem microcoſmica phantaſiæ repræſentantur, quæ minimè otioſa, eadem magis magisque adauget, & ex muſcâ, quod dicitur, elephantem facere ſolet, unde terrifica illa φαινόμενα, convulſiones præcedentia, generantur. Cùm verò jam propius imminet ipſa Morbona, accedit indicibilis quædam animi iracundia, hinc torvum vident, ſehen ſcheel aus / citra manifeſtam cauſam: Supervenit auctus cordis motus, pectoris anguſtia, cibi faſtidium &c. quæ omnia infallibiliter acceſſuras eſſe convulſiones jam teſtari poſſunt. In pueris non rarò præcedunt crebri pavores in ſomnô, formidines, membrorum tremores: quibus ſi juncti fuerint extremorum ſpaſmi, vel tendinum ſubſultus, wenn ſie zücken / parvô tem-

temporis momentô ſuccedet epilepſia. His igitur apparentibus ſignis, extemplò propinari debent generoſiora quædam antepileptica, is etenim

Turpius ejicitur, quàm non admittitur hoſpes.

§. III. Præſentes verò jam convulſiones, ut ſorices, ſemet ipſas utplurimùm prodere ſolent, maximè verò tonicæ, quarum ſigna jam in earum differentiis magnam partem recenſuimus. Internas arguunt murmura & borborygmi abdominis, ab inteſtinorum annexorumve viſcerum contorſione nati, hinc & ſæpiſſimè, præcipuè in pueris, umbilicus interiora verſus retrahitur, ut profunda in ejusdem regione formetur fovea. Non rarò etiam abdomen tympani inſtar diſtenditur & elevatur, adeò quidem, ut tactui fortiter reſiſtat, unde durius mulierculis dicitur: das Leibgen iſt gantz hart. Ex hâc abdominis tenſione convulſiones indicibiles ejusdem ſequuntur dolores, quibus tandem in adultis, hypochondriacis & hyſtericis, ſuccedit nonnunquam difficultas reſpirandi, quin & periculoſus ſuffocationis ſenſus, quaſi laqueô quis colla ſtrangularet; hinc enim querulâ & ſemianimi voce ingeminant: Es will mir den Halß zuziehen: quæ ſymptomata ex conſenſu plexûs meſenterici magni cum nervis intercoſtalibus eorumque ramificationibus oriri ſolent. Vid. *Williſius in Nerv. deſcript. & uſu Tab. IX. & XI.*

§. IV. Externæ verò convulſiones & epilepſiæ oppidò ſe manifeſtant violentis membrorum jactationibus, concusſionibus, aliisque motibus p. n. Non rarò tota C. H. machina quaſi fulmine deſuper tacta, in terram ſubitò proſternitur, cùm omnes ferme corporis muſculi, qui aliàs erectum illud & in æquilibriô conſervare debebant, actionum ſuarum obliviſcantur qs. adeoque neque pes, neque manus, ut habet *Comicus*, ſuum amplius faciant officium. Concurrit præterea ſenſuum internorum atque externorum, ſi non omnimoda ceſſatio, inſi-

gnis tamen perturbatio. Sp. enim animales in ipsâ cerebri concameratione confusò agmine discurrunt: quin imò, si hariolari fas est, fortè planè suas, in cerebri anfractibus obeundas, stationes deserentes, turbatô p. n. ordine confertim per nervos elabuntur, ut ipsius cerebri, spiritibus jam orbati, poruli concidant, fibrillæque aliâs modicè tensæ, flaccescant, ut non mirum sit sensuum exercitium ad tempus sufflaminari, usquedum pristina quærant domicilia. Dum itaque hâc ratione resupinati torquentur, nulla fermè C. H. pars est, quæ non & suos insimul patiatur manes. Hinc enim oculos variè contorquent, verwenden die Augen: spuma circa labia elevatur, cùm Θiva à violentâ tum linguæ, tum annexorum musculorum convulsione, justó copiosius emungatur, & ab aëre intermissô in sapiformem ejusmodi massam coaguletur. Quin & plura observari possunt symptomata, v. g. stertor, clamor, involuntaria & fœda excrementorum, urinæ, imò & seminis excretio &c. Quæ omnia maximam illam in C. H. Republicâ exortam rebellionem facilè ostendunt.

§. V. Hujus tragœdiæ scena tamdiu luditur, donec ~. impetum facientes, vindictæ pleni, receptui canant, pristinaque occupaturi habitacula, ad placidam se componant quietem. Hinc æger sensim sibi restituitur, omnia in capite sereniora nonnihil redduntur, sensus interni pariter ac externi aliquô modô sese rursus exserunt, redit loquela hactenus sufflaminata, paucis multa: Omnes actiones tam vitales, quam animales solito vigori restituuntur. Liberati hâc ratione motibus & torturis epilepticis sentiunt quidem malè secum actum fuisse, eorum tamen, quæ sub paroxysmô agebantur, neutiquam reminiscuntur, cùm ob summam Spirituum confusionem φαινόμενα talia memoriæ nec offerantur, nec repræsententur, hinc ab eàdem neque ruminari neque menti denuò explicari posse mirum esse minimè debet.

§. VI.

§. VI. Cognitâ jam convulsionum ideâ, determinandum tandem, quisnam sub malâ isthâc herbâ latitet anguis? quò perterrefactæ plebeculæ, prædictionibus avidissimè inhianti, quadantenus satisfacere possimus. De tribus autem utplurimùm ratio reddenda Medico est: I. De morbi eventu, an sit curabilis, an incurabilis, an ad salutem, an verò ad mortem & Charontis cymbam deproperet? Statim enim quærunt: Was dünckt wohl den Herrn Doctor, kan er es wohl ausziehen/ sollt er wohl davon kommen? Hæc instar Examinis Rigorosi se habent, ubi si quis judicium suspendat, & certi quidpiam determinare recuset, proh! actum est de ejus eruditione. II. De duratione morbi plerumque inquirunt, præcipuè verò avari; timent enim, ne diuturnô medicamentorum usu crumenam ipsis emungant Pharmacopœi. Tandem III. Eventûs ratio accuratè perscrutanda, an unâ vice per crisin, an verò pedetentim, per λύσιν, remissurus sit ipse morbus, quod imprimis in moderandâ methodo medendi suô non caret usu.

§. VII. Quoad I. Particulares convulsiones & articulorum spasmi nullum post se trahunt periculum. Universales verò, & omnis generis epilepsiæ, periculosi utique sunt affectus. Quamvis enim in se lethales semper non sint, metuendum tamen omni momentô, ne ex violentô quodam casu & præcipiti lapsu, si non plane pereant ægri, in maxima tamen pericula incidant. Imprimis verò epilepsiæ per essentiam contumacissimi morbi sunt & ferè utplurimùm incurabiles. Nisi enim ante pubertatem mutationem recipiant, post eandem certè ad mortem usque comitantur, juxta *Hippocr. Sect. IV. Aphor. VII.* Porrò in febribus acutis convulsiones, malum, *Sect. IV. Aphor.* 66. cum in propinquo mors sit, *Sect. IV. Aphor.* 49. Melius enim convulsioni febrem, quam febri convulsionem supervenire *Sect. II. Aphor.* 24. cùm longè facilius sit materiam morbosam è M. S. quàm è genere nervosô deturbare. Con-

vulſio quoque vulneri ſuperveniens lethalis *Aph. II. Sect. V.* Quando ſub paroxyſmô ægri poſt inſufflata ſternutatoria non moventur, lethale ferè eſt, naturam enim ſuccumbentem denotat. Plures prædictiones brevitatis ſtudiô non memorandas vid. in *Aphoriſmis Hipp. Sect. V.* & aliis.

§. VIII. Tempus II. convulſionum quod attinet, quæ per eſſentiam oriuntur, cum chronicæ utplurimùm ſint, ſæpiſſimè in tumulum usque comitantur ægros. Per conſenſum verò dicta convulſio facilius curatu, ſi mature convenientibus remediis præveniatur, ne malum radices agat in genere nervoſo, plicamque & habitum convulſivum inducat ſpirituum ſeriei, non verò, ut plerumque fieri ſolet, malitioſè negligatur.

§. IX. Tandem III. & modus eventus erat determinandus. Verùm cùm is non tam in chronicis, quam potius morbis acutis, ocyſſimè ſua tempora abſolventibus, ſit perceptibilis, nihil fere dicendum reſtat, niſi quod convulſiones epilepticæ aut ægri ſuffocatione ad mortem terminentur, aut in paralyſin vel melancholiam deſperatam deſinant, quæ poſtmodum in maniam non rarò degenerans, totalem tandem fatuitatem inferre ſolet. Nos miſſis ulterioribus prolixitatibus recta pergimus ad CURATIONEM.

SECTIO VI.

DE CURA CONVULSIONUM GENERALI.

§. I.

NOn nudæ duntaxat civilitatis argumentum, ſed & magnum imminentis ſubinde calamitatis mollimentum eſt, vulgaris illa

illa & à longis retroſeculis ad nos usque propagata conſuetudo, quâ ſternutantibus ſolemus comprecari ſalutem; id quod Tiberium Cæſarem ſanxiſſe primitus nonnullorum fert opinio. Rem enim ſacram ſternutationem arbitratus, omne id, quod dirum aut nefandum imminere videbatur, optatâ ſalute averti, ſibi firmiter perſuaſit: hinc & varia è ſternutatione præſagia (ut ruſtica Gentium tulit ſuperſtitio) prout vel manè, vel à meridie, vel circa initium aut medium ſympoſii, vel unâ, vel iteratâ vice, idque pro diverſitate ſexûs diverſimodè, obtigerit, hauſiſſe, teſtis eſt *Homerus Odyſſ. Lib.* 17. quas tamen ridiculas Ethnicorum ſternutationes, tanquam ſacrilegas, meritò damnat B. *Auguſtinus de tempore ſerm.* 241. Nos, qui ſub Chriſti nomine in hâc mundi Palæſtrâ militamus, miſſis Barbarorum ſuperſtitionibus, morem tamen illum, longâ hactenus obſervatiode retentum, non penitus inſuper habere debemus, cùm, ut Practicorum teſtantur obſervationes, ſternutationi contumaciori (quam parvam epilepſiam vocare ſolitus eſt *Avicenna*, teſte *Foreſto lib. X. Obſerv. CXXVII.*) immanes ſæpe ſupervenerint convulſiones, quas piô ejusmodi votô deprecari ſategit veneranda olim antiquitas. Cæterùm, cum ſolitariis hiſce ſalutiprecationibus majores convulſionum ſpecies non facilè obedire ſoleant, hinc non tam verbis, quàm potius herbis, h. e. tutis & efficacibus remediis, furor earum compeſcendus, ipſeque æger hac ratione in integrum reſtituendus, in quibus cura convulſionum unice conſiſtit, quæ jam demum plenius nonnihil perſtringenda.

§. II. Primum autem univerſales, tanquam totius C. H. torturas, adoriemur convulſiones, in quarum curatione duo diverſi ſtatus & tempora accuratè ſunt obſervanda: Vel enim in ipſa correptione, quam paroxyſmum vocant, ægri ſunt conſtituti, vel extra eam, in ſtatu pacatiori, i. e. remiſſione. Sub ipſa paroxyſmi carnificinâ omnes nervi eò ſunt intendendi,

dendi, ut inordinatus ~uum impetus cohibeatur valideque coerceatur. De induciis igitur cum ipsô malô ad tempus est paciscendum, quô causam & fomitem morbosum eo felicius postmodum extinguere liceat. Hunc in finem instituantur blandæ plantarum frictiones, membra incurvata in integrum restituantur; digiti fortiter complicati rursus explicentur, & altis vociferationibus propriique nominis acclamationibus ægri exsuscitentur, cavendo tamen à notoriis vulgi superstitionibus. Huc referendus bombardarum sonitus, quô, observante *Binningero*, epileptici exsuscitari possunt. Hinc in campo vel alibi, pro conditione loci, tubi manuales, quos Pistolen oder Busfert nominant, prope aures eorum explodi poterunt. Ubi hac ratione ad se redire noluerint, ▽ ~uosæ ori sunt infundendæ, v.g. ▽ antepil. Langii, ▽ apopl. & ▽ carbunculi externe. Quandoquidem vero utplurimũ arcte constringant dentes & labia, ob temporalium musculorum convulsionem, hinc os prius aperiendum, admovendo pollicem cum annulari ad oris latera compressa, ita enim facile diduci poterunt maxillæ; vel mediante quodam oris specillô id commodè effectui dari poterit, cujus descriptionem & effigiem tradit *Scultetus* in *Armamentario Chirurgico*. Hoc factô infundantur ▽. antedictæ, ⊖. vol. C.C. succini & aliis quandoque acuatæ, quin imò in malô contumaciori Vomitorium aliquod in forma liquida, potissimum verò, si convulsio fuerit ex consensu stomachi. Propinatô pharmacô cochlear in ore relinquatur, vel ejus locô, in ditioribus, sacculus rebus aromaticis & volatilibus turgidus dentibus inseratur, ne linguæ aliquod immineat periculum. Vomitus verò, ubi tuto administrari minus poterit, ei sui rogandi sunt Clysteres nonnihil acriores, quibus felicissimè ℈j. ⊖. vol. succini, vel ⊖ CC. admiscetur, quæ certè mirum præstant effectum, cumprimis verò, quando convulsiones internæ simul fuerint conjunctæ. Conveniunt etiam sternutatoria cum castoreô naribus

ribus insufflanda, sed cautè, ne malum non tam mitigemus, quàm potius exasperemus, cùm & ipsa sternutatio revera sit convulsio. Adhibeantur E. potius naribus ol. ♌. succini &c. vel ♒. volat. penetrantes v. g. ♒ ⊖ * ci, cum vitrô angusti & oblongi colli, cui subtus admovetur candela, sic enim penetrantissimus redditur: vel etiam suffitus fieri possunt ex castoreô, succinô & aliis.

§. III. Superatô demùm paroxysmi cruciatu, eò porrò Medici cura est impendenda, ut fomitem convulsivum, in intimis non rarò viscerum recessibus nidulantem, exstinguat, è totâ C. H. peripheriâ eliminet, & tandem, si quâ nova mali recidiva pertimescenda foret, convenientibus prophylacticis muniat & præservet. Quæ ut eò felicius procurari possint, considerandum primò, an convulsio fuerit habitualis, an verò accidentalis? Hæc vel unicô specificô sæpe feliciter percuratur. Illa vero satis contumax esse solet, ut non immeritò opprobrium Medicorum dixerim. Hinc si habituales ejusmodi epilepsias radicitus evellere voluerimus, curandæ omnino sunt ad instar aliorum morborum chronicorum. Enimvero, cùm acidum illud morbosum, plus minus volatile, ferè semper sua in primis viis agnoscat incunabula, nisi his primo omnium prospexeris, in cassum fortè laboraveris. Præmittantur itaque digestiva, acidum illud morbosum fortiter incidentia & absorbentia: Talia sunt, ♋na, marina, &c. oculi ♋. corallia rubr. & alia. ⊖ia item alcalia fixa lixiviosa, v. g. ⊖. absinth. C. B. rutæ & s. p. Potissimum verò Tartarea, cremor & cryst. Tart. Tartarus Vitriolatus Tachenii, vel eôdem parabilius arcanum duplicatum Mynsichti, terra foliata Tart. ejusve liq. p. d. Faciunt huc etiam gummata, gummi *cum, galbanum &c. in formâ pilularum deglutienda: Aromatica item & herbæ variæ aperientes, hepaticæ, spleneticæ, vulgo ita dictæ, vino vel cerevisiæ infundendæ. Præmissis hisce meritò subjungatur vomitus, apparatum morbosum quasi ve-

ctibus excludens, sine quô nemo facilè chronicam curare valebit convulsionem; hinc nescio quô jure rarius eum movendum esse contendat Celeberr. *Sylvius Prax. Med. cap. xx. §. CL. p.* 428. M. E. Vomitoria inter excellunt ☿ alia, vel in formâ liquida, v. g. ▽. Benedicta Rulandi, infus. variæ cum crocô metall. vitr. ☿. &c. ubi elegans inprimis est syrupus emeticus, à *Ludovicô in Pharmaciâ p.* 212. descriptus: Vel in formâ siccâ, ubi excellit Tart. emeticus Mynsichti, qui instar omnium. Dosis ejus aliâs à gr. *ij.* ad *iij.* ascendit: In hisce verò affectibus ad 4. 5. imò 6. gr. progredi licet, cùm acidum ventriculi exaltatum efficaciam ejus obtundat & enervet. Aliâs non facilè augenda, neque etiam minuenda est dosis communis. Si enim infra gr. *ij.* propinaveris, tantas ægro movebis cardialgias, ut nihil suprà, quod novello cuidam Practico nuper contigisse, probè novi. Hinc & valdè mihi displicuit illud medicandi genus, quod ad provocandum appetitum olim nonnemo arcani locô commendabat, ut sc. patienti gr. ß. vel gr. *j.* Tart. emet. propinemus, quò vellicatis stomachi fibris nolenti volenti etiam ventriculo appetitus redeat, & hôc ipsô summam in Medici personam famam & gloriam redundaturam, plus quàm Oratoriâ gravitate promittere non dubitabat. Verùm enim verò, cum anorexia, si non semper, certè plerumque pro causâ agnoscat fermenti stomachici penuriam, quid, ubi hâc ratione naturæ imposueris, fieret exinde? certè omnis generis cruditates, imò Lerna malorum! cautius igitur mercabitur hôc in casu Practicus sapiens, cui hâc vice sat! Cæterùm, quandoquidem vomitus ubique locum habere non poterit, ejus locô blanda per inferiora instituatur purgatio. Ubi imprimis convenit extractum helleb. nigri, in omnibus capitis affectibus specificè proficuum, evacuans & corrigens omnem morborum chronicorum fomitem & causas materiales. Paratur menstruô oleosô, largiter tamen vsô, quia magis ⊖na est radix illa: v. g. infund. ▽. anisi cum ol.

Tart.

Tart. p. d. particulâ acuatæ, post extract. sufficientem inspissetur blandâ evaporatione ad consistentiam extracti, ut artis & moris est. Porrò ☿. dulcis, dulce non minus quàm efficax est remedium; cùm autem dentibus sit infensus, vel in formâ boli cum conservâ rosar. Fl. anthos &c. est exhibendus, vel cum extr. helleb. nigr. vel panchymag. Crollii in formâ pilulari est propinandus, hôc fortè modô:

℞. Extract. Helleb. nigr. vel Panchym. ℈j. ☿. dulc. gr. xv. vel xx. c. s. q. ol. ♃. succin. F. Pil. min. pro dosi.

§. IV. Universalioribus hisce administratis progressus fiat ad ♂alia, acidum in hypochondriis oberrans penitus absorbentia. Subjectis robustioribus, rusticis & aliis limatura ♂. crudè propinetur, quæ cùm fæces aterrimô tingat colore, insigne iis persuadere poteris periculum, si fortè curam, ut facilè solent, continuare recusent. Quodsi, in aliis etiam affectibus, ditioribus & emunctioris naris hominibus hôc modô palpum obtrudere velis, propinare licebit gr. quædam ☉. fulmin. quod idem præstare solet. Cæterùm cum delicatiores, quorum ventriculi tenerioris sunt texturæ, non facilè ferant ♂alia cruda, hinc varia in usum vocanda sunt ex eô præparata: Croci, Tinct. Essent. Extract. &c. In quibus omnino cavendum, ne â menstruis acidis nimium exsaturentur, ita enim virtus eorum castrari solet. Elegantiora sunt: Extract. ♂. c. succ. pom. dulc. succ. rad. cichor. vel aliô appropriatô. Locô hujus etiam essent. ♂. liquida c. succ. pom. Borstorff. convenit, medicamentum suavissimum non minus, quàm efficacissimum in morbis chronicis, ut aliquoties observavi. Cui fere similis est syrupus chalybeatus D. D. Horstii, qui tamen essentiæ modò laudatæ efficaciâ facilè cedit. Nec sua quoque laude caret sanguis ♂. Felicissimi D. D. Geilfusii. Excellit verò Vitriol. ♂. cùm per se, tùm varia ex eodem præparata, v. g. Tinct, Vitriol. ♂. Zvvelfferi, quæ cùm delicata admodùm sit, virginibus (generis humani deliciis) dif-

ficulter menstruandis, aliisque tenerioribus subjectis; apprime convenit: Cùm verò in aliis quandoque languidior justo reperiatur, ejus loco vitriol. ♂. cum crem. Tart. in corpus ⊖num roobiforme redigi potest & à ℈ß. ad ℈j. propinari. Huc pertinet ⊖ ♂. compos. Conerdingii. Quin & sol. vitriol ♂. Dctio cum S. V. vel aliò ↜. appropriato, adjectâ particulâ Tart. depur. egregiè, ut novi, operatur, quale Dctm. sub specioso Tinct. vitriol. ♂. titulo, hinc inde venditare quæstusque insignes exinde sperare nuper solebat Nonnemo, qui hanc suam cocturam inter nobiliora numerat arcana, scilicet:

Tantæ molit erat, decoctum tingere ♂tis!

Locô ♂alium etiam conveniunt alia ex Sole, Lunâ vel Saturnô remedia, sicut solutio ☉. cum ↜. Nitr. certò modô parata, summarum est virium; verùm hæc pretiosiora nimis, in tantâ moderni seculi penuriâ fortè locum habere non possunt; quin consultiùs longè, ut nobis ex medicamentis aurum, quàm ex aurô medicamenta parare discamus. Ubi verò hæc omnia exspectationem Medici fallere velint, ablegandus est æger ad acidulas, omnia fermenta acida p. n. ex intimis viscerum recessibus potentissimè eluentes; sub quarum, ut & reliquorum ♂alium usu, studendum omnino, ut alvus semper sit aperta. Hinc iis crebrô interponenda sunt quædam laxantia, v. g. Pil. aloëticæ, potissimùm famosæ Francofurtenses, quæ cùm simplicissimum aloës extractum sint, mihi quidem maximè placent, eoque magis, quòd ventriculi tonum quoque amaritie suâ nonnihil confortare valeant. Æquivalent iis Glassianæ, quæ utique non contemnendæ. Quibus verò pilulæ minus placuerint, consulere sibi poterunt prunis vel pass. laxat. infusion. & decoctis fol. sennæ cum pass. tamarind. &c. quæ omnia prudentis Medici judiciô ubique sunt moderanda.

§. V. Curâ hâc per septimanarum aliquot spatium continuatâ, tandem accessus fiat ad appropriata antepileptica, acido con-

convulſivo texturâ ſuâ ſpecificè contraria, ut apparatûs morboſi reliquiæ penitus exterminentur. Ingrediamur E. Tria opulentiſſima NATURÆ Gazophylacia, Minerale, Vegetabile & Animale, è quibus ſelectiora, felici hactenus obſervatione recepta, hauriamus Remedia, miſſis inutilibus, dubiis, ſuperfluis; Non enim copia juvat ſed ſelectus. Hinc non malè Celebris ille per △. Philoſophus *J. B. van Helmont*, quodam in loco, pauca, inquit, Medicum nobilitant. E minerali verò regno, tria nobis facilè ſufficere poterunt. I. eſto ☿. non quidem crudum, ſed varia Spagyricè ex eodem concinnata. Quamvis enim *Dn. Ludovici Pharmac. p.* 203. à nonnemine ad ℥r. iij. in ſubſtantiâ propinatū fuiſſe memoret, & quidem non ut emeticum, ſed ut ſpecificum antepilepticum, quis tamen id impunè tentabit? non hominum, ſed pecorum medicina ſit ☿. crudum, cujus ʒj. avenæ permiſta, equos modicè purgat, eosdemque ſubſequente ſudore egregiè curat. Vid. *Transact. Anglicæ.* Conveniunt E. magis Sulphura ejus artificiosè fixata, de naturâ ☉. plus minus participantia. Sit v. g. Sulph. ☿ ☉ratum, non quidem vulgari, ſed ſecretiori modo paratum, quod in curandis epilepſiis mira præſtat, adeò, ut Lipſienſibus κατ' ἐξοχὴν pulvis epilepticus ☿alis audiat. Præcipitatur è ſcoriis reguli ☿. cum ♒. ⊖. ✶. & ſic allium redolet. Huic ſuccedat cinnabaris ☿. accuratè præparata, & 8ies vel 10es ſublimando purgata. Huc referenda meritò eſt Panacea ☿. Glauberi, cujus deſcriptionem genuinam ab autore exoravit, literisque è Bataviâ datis accepit *Dn. Kriegsmannus*, ſenex in rebus Chymicis verſatiſſimus, Battenbergæ in Comitatu Leyningenſi hodiè vivens, qui, ut ipſe mihi, dum inibi hærebam, retulit, deſperatiſſimos quosdam tum epilepſiâ, tum aliis affectibus decumbentes, vel ex ipſo agone, revocavit eâdem panaceâ, quæ tamen nihil aliud mihi videtur, quàm ♀. ☿. auratum ſingulari modô paratum, & panaceæ titulô, à *Glaubero*, inſignitum. Sicubi enim panaceas hujusmodi

commendatiores & saniores paulò penitius inquirimus, utplurimùm nil nisi ☿ale quidpiam, (aliàs nec ignotum, nec singulare) continent, eôque ipsô prosapiam eorum bene noscentibus, quousque pertingere possint, monstrant, judicio Nob. Dn. *Ludovic. Pharmac.* sæpe laudatæ *p.* 115. Cinnabari ☿ali subjungenda meritò est Cinnabaris nativa, vera ☿. minera, quæ tantum in curandis epilepsiis efficit, ut à Cratone, trium Imp. Archiatro, Magnes epilepsiæ dicatur. Profectò primô statim momentô videri posset, non parum de ☉. in eadem contineri. Debet a. 10es sublimari, ita enim tutior non minus, quàm purior redditur. Cinnabarinis hisce meritò accensendum censeo specificum cephalicum D. J. Michaëlis famosum, idque revera satis speciosum. Descriptionem ejus genuinam tradit *Frid. Hoffmannus in Clav. Pharm. Schroed. pag.* 293. Tandem III. Classem hanc concludat Vitriolum & ejus ⁓. arcanâ ratione volatilisatus. Sic Excellent. ac Experient. Dn. D. Straussius, RECTOR, h. t. Academiæ Nostræ MAGNIFICUS, Fautor, Præceptor & Patronus noster æternùm observandus, ut olim nobis retulit in Lect. Publ. novit Pharmacopœum epilepsiæ aliâs obnoxium, qui ⁓. vitriol. certô modô paratô seipsum pristinæ sanitati restituit. Huc pertinet ⁓. vitriol. epilept. D. D. Michaelis, vel ⁓. vitriol. vol. ad imitationem Hartmanni, cum urin. humanâ volatilisatus, quod bene procedit; nam alcali urin. dissolvit sulph. metallicum, ut cùm eôdem & ⁓. proprio in formâ ⁓. vitr. volat. prodeat, qui efficacior longè erit, si vitriolum blandâ calcinatione in ☉. prius fuerit calcinatum, vel si sumatur C. M. vitriol. aëri aliquamdiu expositum. Hæc hoc in selectu Medici intentioni abundè satisfacere possunt, nisi his fortè annumerare velis marina varia, corall. rubr. & alia, aliâs polychresta, acidum epil. invertentia, seu ut Sylvius loquitur, ⁓. acidum vol. ⊖. suô fixô potenter figentia: quam tamen ætiologiam meam non [illegible] facio.

facio, cùm non abs re dubitent plurimi, an hæc subjecta terrea ⊖. quodam scateant.

§. VI. E vegetabilium regimine commodissimè selectui nostro accedere poterunt ∇æ, ex variis herbis & floribus antepilepticis artificiosè ♌atæ, quæ pro vehiculis, in quibus alia potentiora Specifica commodè assumi possunt, utilissimè omnino nobis inserviunt. Sunt quidem nonnulla, quæ in formâ pulveris quandoque non incommodè sumuntur, qualia sunt: Pœoniæ maris radix & semen, viscum quernum, ut & corylinum à ʒß. ad ʒj. propinandum; carbo item arthemisiæ rubræ & quæ sunt alia. Verùm, cùm isthæc solitariè assumpta, nisi valentioribus acuantur, spem sæpe Medici defraudare soleant, hinc, ut antè monui, placent magis ∇. & ⏜. ♌. v. g. ∇. & ⏜. liliorum convall. florum tiliæ, salviæ, ceras. nigr. &c. Nisi fortè opium his accensere velis, quo paroxysmos epilepticos nonnunquam fortiter sufflaminare possumus, cautè tamen procedendo. Excellunt ejus extracta & essentiæ: Laud. opiat. Extract. opii per fermentationem Dn. Langelotti, vel per digestionem cum ⊖. Tart. vel ol. p. d. & quæ sunt alia. Unum adhuc est, è vegetabilium prosapiâ oriundum, remedii genus. quod efficaciâ suâ se facilè commendare potest: Tartarus sc. genuina vini soboles, cujus ⏜. meritò in curandis convulsionibus comendat *Sylvius Prax.* pag. m. 427. Efficacior autem est, si per se crebrò à C. M. fuerit cohobatus, ita enim nancisceris ⏜. Tart. volatilem penetrantissimum. Pari passu ambulat ejusdem ⊖. volatilisatum, de cujus elaboratione consulatur *Dan. Ludovici*, *de volatilit. ⊖. Tart.* It, *Davidis van der Becke Epist. ad Joel. Langelottum de ⊖. Tart. aliorumve fixorum volatilizatione.*

§. VII. Tandem nec animalium respublica prætereunda, efficacia non minus è penu suo nobis depromens specifica antispasmodica. Eminent hîc ⊖ia volatilia, ex variis animalium partibus legitimè sublimata, earumque ⏜us, v. g. ⏜. & ⊖.

vol.

vol. CC. viperarum, potissimùm verò cran. hum. quod ipsum, ut & reliqua microcosmi ossa in pulverem redacta, felicissimè non raro quoque exhibentur. Hîc verò Paracelsus in specie miris effert laudibus ossiculum illud triangulare, quod sutura lambdoides duplicata quandoque, sed raro, efformare solet: verùm non video, quamnam præ reliquis cranii particulis habeat prærogativam. Reperire nuper idem licuit in cranio parricidæ cujusdam, aliquot abhinc annis decollati & à D. D. Heilandô cultro Anatomico subjecti, epilepsiâ graviter correpti: an autem omnes id, juxta Paracelsi effatum, contineant epileptici, ulteriori indiget observatione. Fortunæ fortè liberalitati debemus, quòd ejus conspiciendi nobis copia facta fuerit. Huc pertinet etiam sanguis humanus, ab homine recenter decollato collectus, cujus ♂. ⊖. vol. & ol. egregia non minus sunt antepileptica. Illud verò belluinum magis, quàm humanum est medicandi genus, quòd eundem non raro vulgus recentē & sub ipsius carnificis acinace calentem adhuc, non sine nauseâ, ingurgitet: cujus rei periculum fusè demonstravit *Thom. Bartholinus* Tr. *de Sanguine vetitô*. Huc referunt quoque secundinas humanas earumque ♂. & ⊖. vol. Verùm rectius fortè sacra hæc humani generis incunabula obstetricum relinquerentur œconomiæ, & eorum loco alia, certiora non minus quam acceptiora, in usum traherentur; sicut profectò ♂. Urinæ ejusque genuinus frater ♂ ⊖ ✱. potissimùm succinatus, huic scopo abundè satisfacerent. Succedant hîc remedia generosa ex CC. parata, ♂. ejus & ⊖. vol. è quibus, cum ⊖. vol. succini, liquorem suum CC. succinatum combinavit Celeb. Practicus D. D. Michaëlis, qui in convulsionibus puerorum æquè ac adultorum neminem facilè deseret. Descriptionem ejus legitimam tradit *Michael Ettmüllerus*, Practicus Lipsiensium Felicissimus, *in Valetudin. Infant. de epilepsiâ*. Non reticendum hîc est castoreum ⊖. vol. oleoso turgidum, quod unà cum Tinct. & Essent. ejusdem in

omnis

omnis generis convulſionibus, imprimis uterinis, ſingulare eſt ſpecificum, præcipuè verò ſi ad imitationem *Barbette* in *Prax. cap.* 1. *pag.* 13. jungatur ⊖. vol. ſuccini, CC. cran. hum. &c. inque S. V. circuletur, ut exinde fiat Tinct. epileptica nobiliſſima. Vel etiam infundatur ⁓ ⊖ *. & egregiam habebis Eſſent. anticonvulſivam. Commendant vulgò quoque ſtercora varia: Pavonis, nid. hirund. &c. verùm quibus hæ placuerint lautitiæ, ad nauſeam usque iisdem exſaturentur; cumque plura, jucundiora non minus, quàm præſentiora, in promptu ſint remedia, quid ægros fatigatis ſtercoribus, merdoſi Medicaſtri? itane ſorditie tali fatigandus eſt æger afflictoque afflictio ſuperaddenda? certè non abs re ſordidum hoc medendi genus jam dudum è Forò Medicô eliminare & hoc Augiæ ſtabulum cordatè purgare auſus eſt Nob. *Dn. Ludovici l. c. p.* 112. E contra neque nimis pretioſis illis facultates Proximi ſunt exhauriendæ & dilapidandæ, v. g. Unicornu, Lap. Bezoar, tam Orient. quàm Occident. &c. cùm alia proſtent præcipitantia hujusmodi, viliora longè, non minus tamen efficacia. Certè Celeb. & venerandus Senex *D. Simon Pauli* ingenuè profitetur, in *Quadripart. Botan. p.* 16. ſe per integram vitam vix ac ne vix quidem ʒam lap. Bezoar præſcripſiſſe, feliciſſimè nihilominus ſuos curans patientes. Ut taceam fraudes, quæ circa eadem occurrunt, quas jamdudum ex profeſsò detexit *Deuſingius Tr. de Lap. Bezoar*, & Tr. *de Unicornu.* Ubi verò ditiores ſuperſtitione quâdam occupati eorum uſum ſtrictè urgent, ne aliquid prætermiſiſſe videamur, illorum deſiderio quid dandum exiſtimo; ſic etenim non raro mundus, ut dicitur, vult decipi.

§. VIII. Hæc ſunt ſelectiora, & ut mihi videntur, efficaciora medicamenta, quibuscunque convulſionibus curandis facilè ſufficientia: ubi tamen inſimul tenendum, ut in convulſionibus per aliarum partium conſenſum, vel per epigeneſin aliis morbis ſupervenientibus, ſemper admiſceantur partibus & mor-

bis istis appropriata, uterinis uterina, scorbuticis anti-scorbutica & sic porrò: Vel ea sunt præscribenda, quæ utrique scopo satisfacere valent, sicut in convulsionibus scorbuticis ⌒⊖✱. utrâque facie se commendat, non secus ac in hystericis epilepsiis castoreum. Hoc verò cùm semper fieri non possit, concinnandæ sunt tum demum formulæ, pro cujusvis Practici judiciô variæ, quarum unam vel alteram in medium producere juvabit: Sit v. g. Mixtura antepileptica:

℞. ▽. Flor. Tiliæ
cerás. nigr. ana ℥jß.
⌒⊖✱. ʒj.
Essent. castor. ℈ß.
Syr. de Pœoniâ ℥j.
M. F. Mixtura cochleatim assumenda.

In hâc vel etiam simpliciori vehiculô pulveres quoque appropriati, cinnabarini &c. assumi debent, expectando quandoque sudorem, v. g.

℞. Cinnab. nativ. depur. ʒj.
vel cinnab. ♁. ʒß.
⊖. vol. CC.
Sang. hum. ana ℈ß.
Laud. opiat. gr. ij.
M. F. Pulvis pro aliquot dosibus.

§. IX. Hactenus specifica interna, quæ sicut ad curandas convulsiones universales magè sunt necessaria, ita in particularibus partium spasmis EXTERNA potissimùm in usum sunt vocanda. Quando vero intus quædam sunt propinanda, ex præcedentibus haud difficulter hauriri poterunt. Triplicem verò eorum invenio classem. I. complectitur thermas sulphureas, particulis suis oleosis acidum spasmodicum validè obrudentes & actuali caliditate discutientes, quales in viciniâ sunt Embsenses ad Lanum & Wisbadenses in Comitatu Idsteinensi.

II.

II. Classis continet inunctiones varias, cum ol. pingued. & axungiis instituendas. Conveniunt ol. olivarum, ol. lini &c. præcipuè cum lumbricis terr. decocta, ita enim mira præstant: In majoribus convulsionibus ægri cado ol. oliv. totaliter immergantur. Huc pertinent ol. ♌ata ♒uosa, ol. succini, imprimis verò etiam ol. petræ: quæ omnia spasmos articulorum, flatulentos vulgo dictos, theriacæ & ⊖. vol. maritata & cum ♒. lumbr. ♒. junip. &c. applicata, extemplò sopire valent, non tam flatus discutiendo, quàm potius acidum obtundendo. Aliâ enim viâ per regionem microcosmi occidentalem illos relegare nôrunt nequam quidam homines, cùm spasmis his vexari solent. Axungias inter excellunt pinguedo anguillarum & imprimis humana & ex eadem ♌um ol. cujus vim anodynam & archéi placativam satis mirari nequeo. Specificè etiam conferre creditur pinguedo anserina, singulari modo ♌ata. Præparationem ejus describit *Marcus Gatinara*, autor vetustissimus, *Tr. de curis ægritud. particularium, de spasmô.* III. Demum remediorum externorum classis fomentationes & balnea varia artificialia complectitur. Parantur ex plantis nonnullis ⊖. volatili prægnantibus, calefacientibus vulgò dictis, v. g. chamomillâ, majoranâ, salviâ, beton. rosmar. abrotano &c. è quibus vel fomentationes, vel balnea pro lubitu cujusque institui poterunt. Quin & ex OFFICINIS CHIRURGICIS quandoque cucurbitulas, vesicatoria, frictiones &c. in usum vocare possumus, omnia tamen commodo loco & tempore. Medicamentis hisce, tam externis quàm internis, legitimè administratis, adjuvante Summi Nostri Archiatri benedictione, â quâ vera in studiô nostrô dependet Felicitas, sine qua nec verbis, nec herbis quicquam efficere poterimus *Sap. XVI. §.* 12. nullum est dubium, quin torturas hasce feliciter superaturi ægrosque in integrum restituturi simus.

§. X. Ultimò verò, ne, quod Practici manu salutariter erat exædificatum, à parte ægri denuò subvertatur, legitima re-

rum non-naturalium, ut vocantur, œconomia, h. e. exacta DIÆTA ipsi est imperanda, quæ plus interdum, præsertim in chronicis affectibus, præstare solet, quàm ipsa medicamenta, verba sunt Excellent. & Experientiss. *D. D. Franci*, Heidelbergensium Machaonis Celeberrimi, *Disput.* nuper habitâ *de Hect. Nat. & Cur. cap. IX. p.* 26. AEREM proinde sibi eligat purum, serenum, nullis particulis putridis gravidum: Fugiat nebulosum & pluviosum, qui acido occulto nocere solet. Quodsi naturâ talis impetrari nequeat, arte comparetur, medicando eum rebus odoris, ⊖. volat. præditis, mastich. succin. & aliis. Pauperibus sufficiunt lign. & grana juniperi. Quoad CIBUM & POTUM, assumat facilè digestibilia, purum & balsamicum chylum generantia, negligat acida, vel actu talia, ut acetum &c. vel quæ occultum acidum sub sinu fovere solent, mellita v.g. saccharata nimis & alia dulcia, exceptis passulis, quæ omnino innocuæ sunt & copiosô scatent succô nutritivô, adeò quidem, ut *Joel* easdem non sine ratione ad pinguefacienda corpora commendaverit. Abstineat igitur à carnibus ⊖: conditis fumoque induratis. Similiter cane pejus & angue fugiat commune illud nostrorum hominum ferculum, brassicam muriâ conditam, lardove copioso suffarcinatam, Sauerkraut und Speck/ acidum morbosum mirum quantum augens? Rideo subinde, tam avidè eandem à vulgô devorari, cum in unicô ovulô plus contineatur nutrimēti, quàm in vastissimô dolio olere hujuscemodi adimpletô. Potus sit cerevisia bene defæcata, rad. Pœoniæ, visco querno & aliis specificis infusa, vel cum iis fermentata. Quantum enim valeant potus hi medicati, testantur *Transactiones Anglicæ Anno* 1668. *Mens. Novembr.* quæ cujusdam mentionem faciunt, qui confidenter affirmet, vix ullum esse morbum chronicum, qui curetur ex Apothecis, qui nequeat citius, facilius, & levius curari potionibus (unà cum ordinatâ diæta,) zytho v. g. illupulato, cerevisia &c. imprægnatis tempore fermentationis virtute simpli-

cium,

cium, mineralium, vegetabilium & animalium eorumque præparatis. Cùm verò etiam ægri tales utplurimùm plus minus melancholici esse soleant, hinc, ut suæ quandoque obliviscantur miseriæ, vinum iis non penitus interdicendum, quod reverâ modicè sumptum hominum nectar est, cujus ⁓. volatiles cum spiritibus Microcosmi symbolizantes facilè conspirant in unisonum. Eligantur autem vina generosa, antiqua, minus verò recentia vel acida. MOTUS & EXERCIT. corporis instituatur ante cibum, peractâ fermentatione stomachica, quæ mox assumptis cibis intempestivo motu minimè turbanda; quæ enim ante absolutam digestionem ex ventriculo elabuntur, acescunt facilè malique foco fomitem & pabulum addere solent. SOMNUS verò & VIGILIÆ ultra modum quoque non sunt protrahenda. ALVUS suo semper respondeat officio, quæ si minus aperta, medicamentis laxantibus, pilul. infusion. vel passulis laxativis, quin & suppositoriis erit irritanda. Quantum enim nocumenti adferat contumax alvi occlusio in convulsionibus & omnibus morbis chronicis, nemini facilè ignotum esse poterit. Tandem etiam ANIMUM ad TRANQUILLITATEM componat; prodest gaudium moderatum, lætitia & confidentia: his enim recreantur, his expanduntur ⁓. restituitur inde sanguini motus, robur naturæ augetur, morbo ejusque causis resistitur & ipsa remedii vis actuatur, juxta *Joh. Valentinum Willium*, in aureis suis Dissert. *de Itineribus Philiatrorum Germanorum*, *Dissert. II. p.* 64. quas personatâ facie sub Joachimi Viti Wigandi nomine nuper edidit. Iram porrò & tristitiam ceu pestem fugiat: Hæc enim ⁓. concentrando, M. S. ad acescentiam disponit: Illa verò ⁓. animales jamdum citra ordinem discurrentes magis in confusionem agere & ad ulteriores motus convulsivos irritare valet. Ast manum de tabula!

DEOque Trinuni Gloria!

VALENTINI NOSOCOMIUM ACADEMICUM.

INTRODUCTIO.

Um præſens Noſodochium Academicum in lucem publicam emitto, non poteſt non animum ſubire auremque ſimul vellicare facetum Magni *Kulpiſii*, Juris quondam Univerſalis in hâc Ludovicianâ Reſtauratoris & abhinc Anteceſſoris Argentinenſis, diſtichon, quod Candidato cuidam Medicinæ gratulabundus accinebat:

In cathedra multos dicunt curarier ægros,
Ad lectum paucos convaluiſſe malo.

An jocô, an ſeriò ita ſcripſerit, dicere non habeo. Dubio procul alluſit ad commune vulgi dicterium: Bonum theoreticum infelicem eſſe Practicum: quo nihil turpius, nihil falſius, nihil fune-

funestius dici posset. Hoc enim in causâ videtur esse, quod homines plebeji non tantùm, sed sed & Magnates sæpè à Medicis Eruditis abhorreant & sanitatem, imò vitam, auro contra pretiosiorem, idiotis, Circumforaneis, Carnificibus, Balneatoribus & similis farinæ sociis committant, suæque (quâ falluntur) opinionis tristem sæpe pœnam luant. Equidem non hodie tantùm vel nudius tertius ignominiam hanc perpessos esse Medicos Celeberrimos, sed & pristinis temporibus idem obtinuisse vel exinde constat, quod ipse *Galenus* suo tempore Medicos Eruditos contemtui habitos conqueratur, & ut Historici quidam referunt, alii Romæ majori in pretio habiti fuerint, quàm Galenus, licet longe eruditior fuerit, ita ut vix nomine nobis notus esset, nî scriptis quamplurimis se celebrem reddidisset, prout *Seidelius, Tr. de morbis incurabilibus p.54.* habet. Nec absimile ferè fatum est expertus communis olim Germaniæ Phœbus, *Daniel Sennertus*, quem teste *Willio Diss.1. de Philiat. Germ. Itin. p. 63.* parum feliciter utplurimùm Praxin exer-

exercuisse referunt, quùm ècontra alii scientia & eruditione illi longè inferiores in Praxi fuerint felicissimi, quod de D. *Koblero* Francofurtensi, *D. Pierero* Ratisbonensi, *D. Kueffero* Argentinensi, *D. Pillotto* Viennensi idem c.l. perhibet. Interim nemo non videt insignem fallaciam non causæ ut causæ hîc latere, cùm idiotæ & ignorantes felicitatem suam non tam inscitiæ, quàm confidentiæ ægrorum, quam variis iisque Machiavellicis sæpe artibus venantur, in acceptis ferant, sicque is plurimos curet, cui plurimi fidunt. Eruditi ècontra & in theoriâ versati, cùm ab omnibus jactationibus, adulationibus falsiloquiis spurcisque vaniloquiis abhorreant, felicitatem suam in veritate quærunt & solida Praxeos fundamenta aliis instillando per Auditores suos non tantùm sunt felices (quod enim quis per alium facit id ipse fecisse putatur) sed & in casibus difficilioribus consulti, non cœcâ Medicastrorum vulgarium, sed verâ (cujus ipsi fabri sunt) eruditaq; fortunâ se Celebres & Illustres reddant. Rectissimè *Hippocrates*: prosperè succedere, inquit, est rectè facere, quod faciunt,

ciunt, qui ſciunt. Hinc idem tam ſeriò inculcat Tyronis, ut in theoria ſe probe exerceant, quando *lib. de his qui uterum gerunt*, *pag. 251.* dicit: conare ut in Naturalem Medicum evadas, ad hominis habitum & vires reſpiciendo, horum enim nullus temere & inconſideratè quid agit. Inſcitiam ècontra malum dicit eſſe theſaurum, quo fit, ut plures opinione magis quàm re ipſa Medici ſint. Quemadmodum enim ii, qui caſtra ſequuntur, non noſtris tantum, ſed & antiquiſſimis retroſeculis in Palæſtra *à Vitell. de Art. Milit.* tyrocinii ſui fundamentum ponunt & ipſam belligerandi artem variis exercitiis addiſcunt, ut manus cum hoſte conſerendo felicibus fauſtisque avibus olim pugnare valeant: ita ſimiliter τῶν ἰητρῶν παῖδες legitimam medendi methodum in Academiis ſibi familiarem reddere tenentur, ut poſthac per certas indicationes pharmacaque hactenus probata Morbonæ eò felicius obviam ire poſſint; id quod omnium optimè per exempla varia & caſus, à Candidatis Medic. reſolvendos, expeditur, quos ut eò promptius in cathedrâ defen-

dere valent, si ad ægri lectum antea sive ducti, sive vocati ipsi manum operi admoverint, ita in Scholis Medicis prius exercitati eò cordatius in Praxi similes & alios morbos aggredi sicque in Medicos & Archiatros felices evadere tandem solent; & hæc ferè causa est, cur durantibus Professionis meæ annis Canditatis Med. ad unum ferè omnibus, sub manuductione meâ Praxin Medicam adorientibus, selectiorem quendam Casum resolvendum & pro themate inaug. publicè ventilandum dederim, prout ex Sylloge hâc (quam pace DNN. Autorum Respondentium Praxi nostræ jungo) haud obscurè elucescit.

Faxit alma Trias, ut, dum his scriptis meis ultimum ferè colophonem impono, sic & singula unicè vergant in Divini sui Nominis gloriam, Proximi emolumentum omniumque, quorum interest, levamen.

Amen!

NOMI-

NOMINA DNN. RESPONDENTIUM,
ſecundum argumentorum ſeriem,

absque ullo ſive Statûs, ſive Dignitatis, præjudiciô locatorum.

DN. PETRUS WOLFARTUS, Med. D. nunc Archiater & P. P. Collegii Illuſtris Curioſi Haſſo-Caſſellani, *de Febre Hæmoptoicâ.*

DN. CHRISTIANUS MAXIMILIANUS SPENER, D. jam Conſiliarius, Archiat. & Prof. Regius Pruſſiacus, *de Febri Maligna Phthiſi complicata.*

DN. THEODORUS PHILIPPUS SCHACHT, Archiat. Naſſovico-Dillenburgicus, *de Febri Verminantium.*

DN. JACOBUS JACOB MARDORF, Med. Lic. Practicus olim Wildungenſis νῦν ἐν ἁγίοις: *de Maniacis ab eſu ſolani furioſi.*

DN. JOHANN LEONHARDUS MARTINI, Med. D. & Phyſ. Lauterenſis, *de Phthiſi Pulmonali.*

DN. JACOBUS FABRITIUS, Lic. Archiater Haſſiacus & Phyſicus Butisbacenſis, *de Phthiſi Renali.*

DN. EBERHARDUS TACKIUS, Med. Doct. Practicus Wormatienſis, *de Noſtalgiâ.*

DN. ERASMUS RAUMBURGER, Med. Lic. & Pract. Francof. *de Hæmorrhoidibus cæcis.*

DN. CHRISTOPHORUS FRIDERICUS KNEUSEL, Med. Lic. & Pract. Francofurt. *de Hæmorrhagiâ Uterinâ.*

DN. JOH. GEORGIUS FREUDENBERG, Med. Lic. & Physicus Grünstadiensis, *de Maculis Volaticis Convulsivis.*

DN. ANTONIUS RAUMBURGER, Med. Lic. in itinere demortuus, *de Rachitide.*

DN. JOH. GUILIELMUS SCHEFFERUS, Lic. & Med. Med. Castrensis *de Scabie Endemica.*

DN. RUDOLPHUS ERNESTUS MüLLER, Med. Lic. & Illustriss. Comitum de Dhaun, &c. Med. Ord. *de Elephantiasi Græcorum.*

NOSO-

* *

NOSOCOMII ACADEMICI
CASUS I.
DE FEBRE HÆMOPTOICA.

HISTORIA.

SUtor temperamenti cholerici habitúsque macilenti, commissis variis in diæta erroribus, præcedente crebra horripilatione, calore quodam insolito corripitur & (insequente mox tussicula) sanguinem spuit floridum, spumosum satisque copiosum, quem Medicus ipsi familiaris stegnoticis, aliàs non inconvenientibus, curare satagit, sed frustra: sistebatur quidem uno vel altero die sanguinis ejectio, sed mox recrudescente malo redit copiosior; corpus marcescit viresque labascunt summoperè. Uxor de vita Mariti sollicita, misso priori, alium adit Medicum, oblatâ, pro more vulgi, urinâ: Erat autem rubicunda & quasi flammea, contentis ferè cassa; quæsita ergo an non quandoque sentiret frigusculum aliquod & calorem præternaturalem? affirmat utrumque, cum sputum illud plerumque circa noctem mediam, ho-

râ tamen incertâ, mox decimâ, mox undecimâ, cum allegatis ſymptomatibus redeat, non adeò tamen moleſtis, niſi quòd immani ſiti prematur, cumque Maritus in Phthiſin dudum inclinaverit, etiam atque etiam rogat, ut optimis, quæcunque haberi poſſint, remediis illi ſuccurratur.

RESOLUTIO.

§. I.

ÆGrum hunc *Hæmoptyſi* laborare non mirum eſt Medicum primò accerſitum judicaſſe, utpote qui non niſi ſymptoma magis moleſtum mageque periculoſum conſiderabat; aſt alium adhuc anguem, Febrem ſc., ſub herba latitare, nemo facilè negabit, qui circumſtantias paulò attentiùs conſideraverit, quam, ob ſymptoma hoc conjunctum, FEBRIM HÆMOPTOICAM vocare liceat. Loquor autem autoritate Magni *Sylvii*, Hanoviæ noſtræ perpetui Decoris, qui *lib.*1. *Prax. Med. c.*30. *p.* 243. *& ſeqq.* febrium diſtinctionem à ſymptomatibus conjunctis ſumit, aliasque dicit ſiticuloſas, famelicas, alias vomitorias, catarrhales &c. quas omnes anomalas vocat *Johannes Jones*, Anglus, *de morbis abſtruſ. Tr.*1. *qui eſt de febb. intermitt. P.* 1. *cap. VII. p.* 159. & hiſce FEBRIM noſtram HÆMOPTOICAM jure meritoque annumero. FEBRIS à HÆMOPTOICA eſt *intemperies calida totius, cum ſputo ſanguinis ingente, à ſanguine nimiùm & p. n. commoto, ac per pulmones confertim erumpente ortum trahens.*

§. II.

§. II. Hoc verò Morbo laborare ægrum præſentem oſtendunt (1.) Febris *eſſentialiter inhærentia*, calor ſc. totius poſt horripilationem, urina flammea, ſitis & reliqua ex ordine ſymptomata, quæ comites ferè individui ſunt febrium. Idem (2.) confirmant *cauſæ antecedentes*, quarum cenſum potiſſimùm ſubeunt temperamentum cholericum, ob particulas acriores & mobiliores ad febres inclinans, ut & commiſſi in diæta errores. Nec (3.) reliqua morbum hunc *conſequentia* ſymptomata aliud mihi perſuadent, dum malum hoc certas obſervat periodos, more febribus ſolenni, ipſaque hæmoptyſis, quæ ut ſorex ſe ipſam prodit, ſuos habet paroxyſmos; Et hæc certo nobis ſunt indicio, non vulgarem, ſed febri complicatam hîc hæmoptyſin adeſſe, eoque magis, quòd vulgaria ſtegnotica & adſtringentia nihil hîc effecerint.

§. III. In PARTE igitur AFFECTA determinanda non ſoli hîc pulmones, aut vaſa pulmonalia, p.n. ſe aperientia accuſari poterunt, utpote quæ nonniſi *ſymptomatis ſubjectum* audiunt: ſed reſpectu morbi (ſc. febris) totum corpus multa tulit, ſudavit & alſit. E partibus verò ejus internis cordi cumprimis febres admodùm moleſtas eſſe, illudque pro ſubjecto inadæquato febrium haberi poſſe haud abſurdè ſtatueres, non, quòd aut fictitia ejus flammula augeatur, aut calidum innatum, pariter fictitium, in eo p. n. accendatur, ut cum Veteribus *Sennertus* loquitur, *Tr. de Febb. lib.* 1. *Cap.* 1. *p.* 7. ſed quod ſanguis à fermento febrili nimis reſolutus & in p. n. motum actus violentiùs & confertim irruat & è ſiniſtro cordis ventriculo, per aortam, evibratus valvulis cordis ☽ribus gravitate ſua viq; elaſticâ p.n. auctâ violenter inſiſtat, ut hæ majori niſu opus habeant ad circulationem ejus promovendam. Valvulas n. haſce ſemilunares in corde longè alium, ac vulgus Anatomicorum exiſtimavit, uſum habere & inſtar molarum hydragogarum, quibus ad exſiccationem pratorum utuntur Batavi, ſanguinem propellendo, ejus

circu-

circulationem promovere, ex principiis Mechanicis, noviſſimè hoc anno & curioſiſſimè in fig. ænea ob oculos poſuit *Bartholomæus de Moor* in *Cogitationibus de inſtauratione Medicinæ ad ſanitatis tutelam, morbos profligandos & vitam prorogandam, lib.* 1. *pag.* 51. *& ſeqq.* id quod non tantùm in ſtatu p. n. locum habet, ſed & ad circulationem ſanguinis naturalem mechanicè explicandam apprimè conducit; unde parùm abeſt, quin inventum hoc eodem loco collocet, quo *Pythagoræ* inventum hecatomben promeritum & ab *Euclide* 47*ma prop.* depictum vulgo habetur. Probatum hoc reddit *pulſus* in omni febre p. n. auctus, ita, ut hoc ſolo tanquam ſigno pathognomonico in cognoſcendis febribus utatur *Sylvius lib.* 1. *c.* 27. *pag.* 225. *edit. maj.*

§. IV. CAUSAM PROXIMAM FORMALEM hujus morbi cum Illuſtri & Feliciſſ. Practico *Sydenhamio* exiſtimo p. n. & intemperatam ſanguinis commotionem, quâ Natura particulas inæquales, ſibi commixtas, exterminare molitur, conf. *Tr. de morbis acut. ſect.* 1. *cap.* 1. *p.* 1. vel, ſi mavis p. n. ſanguinis fermentationem, ab *Helmont. Williſ. Kergero* & aliis adſtructam ipſamque ſanguinis mixtionem & texturam variè turbantem. Licèt enim ſint, qui in ſtatu ſ. n. nullum fermentationi locum dent in machina humana, non video tamen cur in ſtatu p. n. eandem prorſus inſuper habere poſſint, cùm & à priori & à poſteriori eandem haud difficulter liceat adſtruere. Sicut enim alii liquores à particulis improportionatis & inæqualibus ſibi immixtis fermentantur facilè; ita ſi peregrina quædam & M. S. poris minùs reſpondentia corpuſcula aut miaſmata ſanguini infundantur, non poteſt non inconditus ejusdem motus & turgeſcentia quædam fermentativa indè ſuboriri, quatenus materiæ mundi ſubtiliſſimæ quaſi via intercluditur, unde in obſtacula ſibi obvia crebriùs illidendo illaque hinc indè disjiciendo motum hunc inconditum & p. n. producit, quem fermentationem

vulgo

vulgo dicunt; quam exindè vel ad oculos liceat oſtendere, quòd non tantùm vaſa ſanguinis majora nimis diſtendantur magisque conſpicua reddantur, ſed & venæ capillares magis extenſæ, ſub ſpecie ruboris, in facie cumprimis obvii, motum illum conteſtentur. Quid! quòd omnia liquores à fermentatione aceſcentes edulcorantia ſimiliter in ebullitionibus febrilibus conveniant, qualia ſunt omnia præcipitantia, ſeu, ut rectiùs audiunt, abſorbentia, vel invertentia, qualia ſunt cretacea, ☉na, marina.

§. V. Inæquales ergò & improportionatæ illæ particulæ in M.S. delatæ CAUSAM PROXIMAM MATERIALEM præbent, quatenus inſtar fermenti alicujus ſanguinem in motum agunt, p. n. texturam ejus & temperiem invertunt, omnibusque indè deſcendentibus incommodis focum ſubminiſtrant. Tunc enim febris producitur, cùm humor aliquis diſproportionatus aut è parte aliqua C. H. aut aliunde ad ſanguinem defertur, qui ſuâ morâ tales accepit poros, ut multùm abludant à poris ſanguinis, teſte *Craanio in Not. ad Prax. Henric. Regii, ſeu Praxi Med. reformata Cap. LVIII. pag.* 251. Poſito jam poros M.S. eſſe rotundos aut triangulares, materiæ verò febrilis poros eſſe quadratos, cubicos, non poteſt non fieri, quin æther priores antè blandè ſubiens ac pervadens, in haſce crebrius impingat, ſed particulas ſibi obvias continuò amoturus, motumque ſuum vi elaſtica crebriùs reciprocans fermentationem quandam & ebullitionem producat, ut laudatus modò *Craanius* in pretioſo ſuo & elegantiſſimo *Tract. de Homine cap.* 33. *p.* 274. probat. Sicut ergò contrariis ſalibus aut liquoribus, alcalinis ſc. & acidis ſibi invicem commixtis, ob immutatam pororum mechanicam & ſufflaminatum materiæ ſubtilis influxum ſimilis oritur ebullitio: ſicut & ▽. calci vivæ affuſa eâdem de cauſa effervecit; ſic eâdem planè ratione motus quidam p. n. & ut loquuntur, fermentatio oritur in M. S. ſi quando peregrina illique prorſus im-

proportionata corpuſcula immiſcentur, ut non tantùm in omnibus febrium generibus, ſed & præſenti caſu obſervare licet.

§. VI. Hinc verò & reliqua Sutoris noſtri *accidentia* & SYMPTOMATA, tanquam è fontequodam, manant. Eo ipſo enim, quô ſcoriæ illæ febriles iter ſuum in maſſam ſanguineam aggrediuntur, momento, non poſſunt non priùs in partes varias fibroſas impingere easque quodammodò irritare, quæ tono ſuo & quo gaudent elatere ſe ſtringentes & quaſi criſpantes *horripilationis* ſenſum inferunt. Excuſſo verò ab iisdem fermento & in ſanguinem delato motus ille p. n. oritur, de quo ante dictum, qui ob particularum minutiſſimarum variè concuſſarum reciprocationem non poteſt non *calorem p. n.* conjunctum habere. Quamprimùm autem lege circulationis è corde in pulmones cum reliquo cruore evibratur, eosdem irritando *tuſſiculam* intulit, unitate verò illorum à ſanguine impetuosè irruente prorſus ſolutâ & apertâ fortè p. n. venulâ, *ſputum ſanguinis* (de quo potiſſimùm conqueritur æger) acceſſit, qui floridus & ſpumoſus ex eo, quòd per continuum motum M. S. exagitata ob intermixtum aërem rarefiat & in ſpumam quaſi abeat, haud aliter ac decoctum chocolatæ qualô aut rotulâ illâ ligneâ, quæ utriusque manus operâ celerrimè in gyrum agitur, in liquorem quodammodò ſpumoſum vertitur, quo ſimili ſupra citatus *Barthol. de Moor l. c. p.* 54. eleganter utitur & in figura ænea dilucidat. Quòd vero adſtringentibus & ſtegnoticis vulgaribus non obedíverit, ſed crebrius recidivârit hæc hæmoptyſis, ratio eſt, quòd non tam primaria fuerit, quàm ſecundaria & ſymptomatica, adeoque prior ille Medicus ſymptomatis potius, quàm ipſius morbi rationem habens rem acu non tetigerit. Corpus interim *marceſcere* & quodammodò concidere mirum non eſt, cùm ob inconditum & p. n. ſanguinis motum chylus indies advectus in nutrimentum laudabile evehi non poſſit, quo partes deſtitutæ neceſſariò concidunt; Et quandoquidem neque -uum generatio legi-

legitimè procedit, illi autem qui jamdum generati erant, ex parte unà cum sanguine rejiciuntur, necessariò simul *vires labascere* cœperunt. *Urina rubicunda* & quasi *flammea* erat, quum ob motum sanguinis febrilem particulæ sanguinis sulphureæ & salino-volatiles nimis evectæ & quasi discerptæ fuerint, quæ sero recrementitio incoctæ & combinatæ urinam rubicundo colore tingunt, eô modo, quo salia volatilia cum particulis ♂sis digesta in Chymicis ruborem induũt, ut non tantùm Illustris *Boyle* Tinctura sulphur. ex sulphure cum ⊖ ✱ destillato paratâ, *Tr. de coloribus*, sed & Celeberr. *Willisius* in *Diatrib. de urin.* lectu scituque dignissima. *c.4. p.257.* probant. *Contentis* tamen *destituta* fuit, quia ob nutrimenti defectum fibræ illæ & moleculæ, quæ sedimentum, nubeculam & suspensum efficiunt, illi non combinantur, quæ omnia portiones seri nutritii, aut chyli jamdum depurati, rudera à nutritione remanentia esse *Waldschmidius*, Archiater quondam Hasso-Cassellanus & in vicina Marburgensi Academia Medicinæ & Phys. Professor Primar. b. m. habet, *in Fundament. Med. Part. Sem. p. m.* 139. Unde, si rursus apparent, in urina signa coctionis audiunt & boni ominis res sunt. Quòd tandem ordinariè *circa mediam* ferè *noctem redierit* hæmoptysis, periodico febris cursui adscribendum est, qui specificè non exprimitur in casu, cùm in statu periculoso, qualis hic ob hæmoptysin ingentem est, tempus & occasio non semper admittant, ut curiosè nimis in periodum inquiramus, modò constiterit febrem esse reverà intermittentem, eoque magis, quòd talia hodie nobis in promptu sint remedia, quibus indiscriminatim omnes omninò febres intermittentes (quæ DEI est clementia) tollere possimus. Si tamen meam de Periodis febrium sententiam edicere cogerer, easdem à diversa constitutione novaque coacervatione materiæ febrilis, partim & ~uum animalium per actus repetitos impresso motui & Ideæ tribuerem, idque cum Celeberr. *Frid. Hoffmanno*, Prof. Hallensi, in *Fundament.*

Med. ex princip. Mechan. Pathol. c. 5. *ʃ*. 48. & 51. *pag.* 83. Ultimò & *sitis* ægri intensissima ut exstinguenda ita & explicanda erit, quæ ob serum & lympham à calore p. n. absumptam oritur, cujus defectu exsiccatæ fauces molestiâ quâdam afficiuntur, quæ per -uum motum communicata sitim producit.

ʃ. VII. Singulis hisce tanquam CAUSÆ REMOTIORES ansam dederunt errores partim in diæta commissi, ex quibus tanquam è fonte quodam febres intermittentes profluunt: partim & constitutio ægri biliosa & textura macilenta, &, ut conjux verebatur, ad phthisin inclinans, quæ duo postrema symptomati vehementiori mageque periculoso, hæmoptysi puta, fores aperuerunt. In cholericis enim particulæ sanguinis ⊖no-sulphureæ acriores sunt motusque partium fluidarum magis vehemens, celer ac velox, teste *Frid. Hoff. Fund. Med. cap.* 3. *ʃ*. 27. *p.* 14. adeoque vehementiorem impetum in pulmones exercendo illorum vascula particulis illis acutis & acribus discontinuant, ut rorem & liquorem intus contentum elabi patiantur, eoque magis, quòd æger sine dubio teneriori pulmonum texturâ gaudeat, cùm ex adstantium relatione ad Phthisin inclinet. Nihil tamen æquè magis hæc omnia facilitare poterat, quàm ebullitio sanguinis febrilis, in nostro casu observabilis; quemadmodùm & alius quicunque sanguinis orgasmus ex eadem causâ simile quid efficere valet, ut in sexu sequiori Lunare debitum aut parcè nimis aut omnino non Naturæ exsolvente constat, inprimis si, non reseratis primùm obstructionibus, volatilibus sanguinem exagitent, ut hæmoptysin exindè promanantem ex Chifletio, Gradi, Guarin. & aliis adducit *Moronus Scheferi, in Directorio Medico-Practico, de sputô sanguinis.* Imò Matronam optimam narrat *Celeberr. Thom. Barthol.* νῦν ἐν ἁγίοις, quæ tempore menstrui fluxûs ob plethoram sanguinem floridum ordinariò rejiciebat, vid. *Acta Med. Haffniens. vol.* 2. *observ. VII. p.* 10. qualem quidem hæmoptysin cum *Hipp. aph.* 32.

S. V.

S. V. bonam dicit, ob vasorum depletionem, cum alius Vir Illustr. malè se habeat, quoties hæmoptysis ei solennis suppressa fuit, *vid. cit. loc.*

§. VIII. Quid verò de nostro Patiente? An & illi salutaris est hæmoptysis? Non existimavero, cùm vires labascant corpusque emarcescat. Quin locum hîc habet *aphor. Hippocr. Sect. IV*: Sanguis quidem supra (sc. rejectus) qualiscunque fuerit, malus; nec malè ita pronunciat senex, cùm aut mortem inferat, aut phthisin. Sed itane prorsus erit desperandum? absit! Κακὸν enim dicit Hippocrates, non θανάσιμον. Nec obstat conjuncta febris, quæ juxta *Hipp.* oraculum *Coac. Prænot.* 427. minus conducibilis: additur enim intensè (συντόνως) febricitare minus conducibile esse, quod alii de febre quadam continuâ & maligna interpretantur. In nostro èc ontra ægro febris est intermittens, nec adeò intensa, sed tolerabilis, undè optimè eundem sperare jubemus, licet ab omni phthiseos metu eundem absolvere non audeamus. Optimè autem rebus ejus consuluit conjux, quòd misso priori Medico alium adierit, qui totum hoc negotium fortè profundius & intimius inspicere poterat. Si enim ductu prioris solis adstringentibus & hæmoptysi tantùm dicatis diutiùs tractatus fuisset æger, sine dubio ad plures abiisset, purpureamque animulam tussi fortè rejecisset.

§. IX. Ut autem feliciter & methodicè Æger hicce curetur, malumq; radicitus exstirpetur, sequẽtes probè observandæ erunt *indicationes*: ut sc. 1. removeantur omnes causæ externæ, quæ malum hoc & intulerunt & adhuc alunt. 2. ut materia & fomes morbosus exterminetur & febris æquè ac hæmoptysis sopiatur. 3. ut illud, quod læsum, rursus consolidetur, ipsique pulmones, si fieri possit, à phthiseos metu præserventur.

§. X. *Primæ indicationi* satisfacimus legitimam *Diætam* imperando, cui non tam ultimum, ut frequentissimè fieri

ſolet, quàm primum in curatione locum deberi & ratio dictitat & methodus medendi jubet: Ratio, quod fruſtra medicamentorum ſtrues erigatur, niſi per diætam primò fundamentum illis ſolidum paretur: Methodus medendi verò, quòd ordinariè cauſæ eô, quo influunt, ordine removendæ & ab iis in curatione incipiendum ſit, quæ in reſolutione ultima fuêre. Jam verò in reſolutione morbi ultimo ad cauſas externas devenitur, quæ primo quoque influunt & hinc per diætam quoque primò removendæ ſunt. Cùm autem in ordinanda *Diæta* ad VI. *res nonnaturales* præcipuè attendendum ſit, hinc AER ſive naturâ ſive arte temperatus eligatur, cùm frigidus, fauces irritando, tuſſim & hæmoptyſin, calidus verò humores attenuando, febris æſtum adaugere poſſint. CIBUS & POTUS ſint ſalubres & plus minus mucilaginoſi, ita tamen, ut ob conjunctam febrim non copioſè nutriant, qualia ſunt hordeata: Decoctum hordei, ptiſana &c. Æger QUIETI indulgeat, cùm omnes ferè hæmoptoici malè habeant ex motu. ALVUS aut naturâ aut arte ſit obediens. SOMNUS vigilias exſuperet, cum & hæmoptyſin & febrim alleviet, hinc ſi illo careat æger, emulſionibus papaverinis aut ſimilibus ad eundem diſponatur. Plura, sîs, vide apud *Abrahamum à Gehema, in Diætetica vera.*

§. XI. *Secundæ Indicationi* è fonte Chirurgico V. S. è Pharmaceutico verò *emetico* facilè ſatisfieri poſſet, cum per hoc materia febrilis è primis viis ceu vectibus ejiciatur, verbis *Wedelii* in *Theoremat. Med. part.* 5. *ſect.* 8. §. 35. illa verò nimius & p. n. ſanguinis orgaſmus quodammodo ſopiri poſſet. Verùm enim verò obſtat utrobique & ceu contraindicans hîc aliud ſuadere videtur ſymptoma hæmoptoicum, ſummaque virium debilitas, è quibus hæc poſterior V. Sne, illa verò vomitorio magis exaſperari poſſet. Nec *Purgantia* vehementiora locum obtinent, quæ majorem in ſanguine orgaſmum ciendo

febrim

febrim & conſeq. hæmoptyſin accendere, viresque adhuc præſentes ulterius peſſundare poſſent. Adeoque ſi quid adhuc in primis viis reſtitet, quod ſui remotionem indicet, leni aliquo laxante facilè elutriari poterit, ſeq. v. g. inſuſum ſennæ præſcribendo:

℞. *▽. laxat. Vienn.* ſeu
Inſuſ. laxat. Mannag. ℥iiß.
Syr. de cichor. cum rhabarb. ℥j.
▽æ. cinnam. ʒiß. M. D. S. Laxier Tränckłein auff einmahl.

§. XII. Expulſâ itâ materia peccante ex primis viis, ea, quæ in ſanguinem & ſpiritum animalem jamdum impacta ſunt, corpuſcula, eosdemque in motuum anomalias agunt, invertenda & eliminanda erunt, idque blandis nec ſanguinem nimis exagitantibus remediis, ne ſub nimia ejus attenuatione ſputum ſanguinis intendatur. Non autem opus eſt diu circumſpicere & anxiè quærere ejusmodi medicamentum, quod omnibus hiſce ſatisfaciat, cùm unicus *cortex Peruvianus*, febrifugum illud præſtantiſſimum & quod par non agnoſcit, utramque hic repleat paginam: Et cùm in diſputatione illa, quam antehac *Præſide Doctore Valentini* hoc de argumenti genere publico Dominorum Philiatrorum examini ſubjeci, legitimus corticis uſus ſatis prolixe ſit delineatus, nolo hîc crambem bis coctam, ne nauſeam pariat, apponere; ſeq. ergo formula ſufficiat, quâ Æger præſens ferè unice convaluit:

℞. *Chin. Chinæ* ℥j.
Sem. hyoſc. alb. ʒij.
pulv. Nuciſt. ℈j. *c. s. q. Syr. de*
papav. F. I. a. Elect. D. ad fictil. S.
Lattwerg nach Bericht zu gebrauchen.

Facit huc *Pulvis febrigus certus* Pharmacopœiæ Bateanæ, ſimili ratione uſurpandus. Quodſi verò quis præ *electuario*

rio amet *bolum*, aut *pilulas*, facilè & hæc comparari poterunt, modò ſubtiliſſimè pulveriſatus cortex aut *conſervâ roſarum*, aut *tragacantho* excipiatur. Quid quòd in delicatioribus, omnia ferè remedia reſpuentibus, per gutturem inferiorem (ut cum Plauto loquar) adhibitus hic cortex exſpectationi ſatisfaciat, modo legitimâ fiat methodo, à feliciſſimo noſtri ſeculi Machaone Belgico *B. Helvetio* inventa Regique Galliarum Lud. XIV. haud ita pridem in lingua Gallicâ exhibita & nunc *Parmæ* in Italico idiomate quoque typis expreſsâ. Quodſi verò ſint, qui ob nimiam verecundiam poſtprædicamentorum uſum vel inſpectionem ocularem Pharmacopœorum famulis invideant, ii peculiari ad hoc parato inſtrumento *Regneri de Græff*, quod è Belgio ſecum attulit antecit. *D. Valentini*, ſibi conſulere & clyſteres infundere poterunt.

§. XIII. Quòdſi verò ſint, qui ob falſas aliorum ſive ſuſpiciones ſive incuſationes ab uſu corticis abhorreant, illis per alia *febrifuga diaphoretica*, more ſolito ante paroxyſmum exhibenda, ſuccurrendum erit, è quibus agmen ferè ducit decantatus hodiè *Regulus* ♁ *Medicinalis*, in Pharmacopœia Londinenſi deſcriptus, cui hoc in caſu *ſtegnotica*, vel *opiata*, ad refrænandam hæmoptyſin, ſimul maritari poterunt. v. g.

℞. *Reg.* ♁. *medicamentoſi.* ℥j.
cinnab. ♁. ʒß.
laud. opiat. gr. *ij.*

M.D. in 3. p. a. S. Pülverlein/ immer eines vor dem Anſtoß in Tormentill-Waſſer zu nehmen.

Diebus verò intermiſſionis manè *Eſſent. abſinth.* ſive *ſimplex* ſive *compoſ.* à meridiè verò digeſtiva & 🜔antia, *arcan.* v.g. *duplicatum*, *ocul.* ♋ &c. ſumantur; quibus ultimis hodiè præferunt *apices nigros chelarum è* ♋. *majoribus marinis* petitarum, quæ baſin ferè conſtituunt decantati adeò *Pulveris Can-*

tiani

tiani, seu *Pulv. bezoardici Anglorum*, des Englischen Gifft-Pulvers/ cujus ingredientia habentur in *Pharmacopœia Bateana*, ut & *Stephani Blancardi Collectaneis Medico-Phys.* à Tobia Peucero è Belgica in Vernaculam translatis, *Cent.* 2. *obs.* 19, præparatio verò accuratè describitur à Domino *Monconysio*, in *itinere Belgico pag.* 275. sicut usum ejus laudat *Mayerne in Prax. Syntagm.* II. *de febb. c.* 1. *pag.* 6. Hisce verò dextrè usurpatis non tantum febris emanebit dubio procul, sed & hæmoptysis symptomatica sedabitur, cui, si rudera quædam remanserint, obviam ibunt *tabulæ anthæmoptoicæ* felicissimo olim Angliæ Machaoni *Bateo* familiares:

℞. *Terr. Lemn.* ʒij.
Bol. Armen.
Lap. hæmat.
Magist. ebor. ana ℈iv.
Rad. bistort.
Sem. hyosc.
Cortic. limon. ana ʒj.
Sem. pap. alb. ℥ß.
Rhodosacch. ʒviij.
C. S. Q. Tragac. in 🜄. *rosar.* sol. Fiant Tabellæ, seu morsuli, sæpius usurpandi.

§. XIV. *Tertiæ* tandem *Indicationi* pro coronide quoque locus erat dandus, quæ curam pariter earum partium, quæ in thorace labem aliquam conceperant, habendam esse suadebat, quam non tantum emendare, verùm & præcavere poterunt *traumatica* atque *vulneraria balsamica* pectoralibus sociata. Quem in finem *Decoctum* aliquod *vulnerarium* appropriatum parari posset, cujus aliquot formulas habet *Dolæus in Encyclopæd. Chirurg. ration. lib.* 2. *cap.* VI. *pag.* 496. *Edit. noviss. Venetianæ.* Vel fiat *Decoctum hordei compositum* seq.

℞. *Hord.* p. ij.
Rad. Chin.
Tormentill.
Symph. major. ana ℥ß.
Herb. Heder. terrest.
Veronic.
Tussilag. ana Mj.
Ras. CC. ℨiij.
Flor. pap. errat. p. ij.

Coq. in ▽. *font.* q. s. col. ℞. lib. iij. illique adhuc ferventi injice *passul. minor.* ℥j. traj. per manic. Hipp. D. S.

Heilender Brust-Tranck bißweilen einen Trunck warm davon zu thun.

Possunt & his instillari Tincturæ quædam & balsama v. gr. *bals. sulph. anis.* cum *bals.* ♄. temperatus, & imprimis *Tinctura terræ Catechu*, de qua multa sibi promittit *Hagendornius Tr. de Terra Catechu.*

TANTUM!

CAS.

CAS. II.
DE
FEBRE MALIGNA PHTHISI
COMPLICATA.

HISTORIA.

JUvenis XVIII, & quod excurrit, annorum, temperamenti cholerici, ſcabie, hiſce locorum ferè endemia, infeſtatur. Ab hac ut liberetur, bis pilulis quibusdam purgantibus uſus eſt, ſed absque ullo effectu. Interim moleſtiæ hujus pertæſus, aquâ quadam nigricrante, à neſcio quo plebejo ipſi & laudata & parata, eandem abigere conatur, quâ adhibita ſubitò quoque ſcabies evanuit. Paucis verò abhinc diebus, præcedente rigore, calore quodam p.n. corripitur, cum omnimoda virium proſtratione, anxietatibus præcordiorum, cephalalgia, anorexia, ſiti clamoſa, tuſſi, reſpiratione difficili ſputoque ſanguineo purulento, delirio & facie quaſi Hippocratica. Cùm vero ob res anguſtas domi nimias in pharmaca impenſas

vereretur, nonnisi rebus ferè conclamatis, scilicet quartô demum die, Medicum accersere jubet, qui præter enumerata symptomata pulsum rarum, parvum & inæqualem, urinam intensè tinctam, absque sedimento, invenit. Quæritur qualis sit morbus & quâ ratione curandus?

RESOLUTIO.

§. I.

PErpensis omnibus atque singulis accidentibus, ægrum affligentibus, apparet eundem FEBRE MALIGNA PHTHISI COMPLICATA laborare: in qua sententia me confirmant 1. *affectibus hisce essentialiter inhærentia*, nempe incalescentia corporis p. n. rigorem insequens, cum subitanea & omnimoda virum prostratione aliisque malignitatis signis respectu Febris malignæ: macies autem & sputum sanguineo-purulentum respectu Phthiseos. 2. Idem confirmant *antecedentia*, qualia sunt juvenilis ætas (*a* Temperamentum cholericum (*b*, retardatio purgantium in corpore & tandem scabies retropulsa (*c*, quæ ratione particularum acido-acrium, & tum M.S. tum visceribus corporis improportionatarum, à qui-

a) Hippocrat. *Lib. Aphor. Sect. III. Aphor.* 29. & Aretæus *Lib. II. de diuturnis Cap.* 8, *b*) Frid. Hoffmann. *Fund. Med. Path. IV. §.* 22. *c*) Joh. Bapt. Montan. *Consultat. Cons. IX. fol.* 992.

quibus oritur (*d*, utrumque affectum haud infrequenter producere praxis & experientia testatur. Nec 3. reliqua *symptomata*, morbum hunc ut umbra corpus *consequentia*, me deserunt, anorexia sc. delirium, facies Hippocraticæ affinis, (*e*, pulsus rarus, parvus & inæqualis, urina intensè tincta absque sedimento conspicua. Ex quibus omnibus sequens affectus hujus *definitio* fluit, quod nempe sit: Intemperies totius calida, cum extenuatione corporis summaque virium prostratione, à particulis acidis, salsis, acribus & viscidis, sanguini per retropulsionem scabiei commistis & pulmones erodentibus, proveniens.

§. II. SUBJECTUM seu Pars affecta est tota corporis humani compages, tam ratione caloris febrilis illique conjunctæ virium debilitatis, quàm ratione consumptionis phthisicæ. Causæ vero subjectum intuitu ipsius febris non tam cordis viscus constituit (*f*, ut nonnulli arbitrantur (*g*, utut & Antiqui (*h* & prioris seculi Autores (*i* jamdudum id in dubium vocaverint: sed potius M. S. è miasmate semiputrido in mixtione sua turbata, quod per continuam ejus circulationem ad pulmones delatum eosdem arrodit & quodammodò exulcerat (*k*; unde Phthiseos intuitu & illi nidum præbent materiæ morbificæ. In pulmonali enim phthisi hos microcosmi folles affici qui dubitat, ipsam experientiam ejurare videtur, quæ haud paucos affectus aut è pulmonibus derivari, aut aliunde in eosdem deponi & transponi (*l* hactenus satis comprobavit, cum tenerrima pulmonum textura facilimè varia ex sanguine recrementa suscipere

queat,

d) Ettmull. *Tom. II. Prax. Part. I. Lib. I. Sect. XVII. Cap. III. Art. 7. Membr. I. pag.* 592. Beckius *in Meditat. de Princip. Natur.* & VVillis *Phar. Rat. P. 2. p* 476. Helmont. *lib. de Retentis pag.* 469. *e*) Rich. Morton. Phthisiol. *L. 2. Cap* 4. *p.* 44. *f*) Schelham. *de Febr. Cur. Meth* *Part. I. §. XXVII. pag.* 23. *g*) Argentin. *Lib. de Consult. ratione, Cap.* 7. *h*) Galen *VI Epid. l. t.* 29. *i*) Horatius Augenius *Lib. de Febrib. II. cap.* 3. Vopiscus Fortun. Plempius *in Fundamentis Med.* *k*) Rich. Morton. *Phthisiol. Lib. 7. Cap. I. pag.* 27. *l*) Marcel. Malpighius *Epist. II. de Pulmon. pag. in Oper. ejus* 326.

queat, à quibus juxta *B. Ettmüllerum* (*m* facile arroduntur. Pulmones enim nihil aliud ſunt, quam aggregatio tenuiſſimarum & leviſſimarum membranarum, cum intertextis vaſibus, veſiculas quasdam ſinuoſas efformantibus, ut ab Oculatiſſimo *Malpighio* deſcribitur (*n*: quæ textura nec Divo *Hippocrati*, ab *Helmontio* Adeptis annumerato (*o* incognita videtur (*p*. Adeoque molle hoc & glanduloſum parenchyma (*q* ab his aculeis acidis, in ſanguine tunc repertis, non poteſt non corrodi & exulcerari (*r*.

ſ. III. CAUSA PROXIMA FORMALIS partim mixtio ſanguinis & ∽ turbata, partim exulceratio pulmonum eſſe videtur, quarum illa febrim malignam, hæc vero phthiſin excluſit. Ad priorem eò facilius intelligendam notari velim ſanguinem, in ſtatu naturali, juxta illos, qui oculo armato eundem intuiti ſunt, conſtare ex globulis quibusdam & fibris interjectis (*s*. Dum ergo acidum habet particulas acutas pungentes (*t*, hinc, ſi M. S. illæ p. n. commiſcentur, neceſſariò ſuos aculeos rotundis globulis infigunt, qui ob heterogenearum particularum interventum in curſu impediuntur (*v*, eóque magis, quod tunc fibræ etiam mutuâ implicatione coeant (*x* atque ſibi invicem circumvolvantur, unde ipſe ſanguis incraſſatur atque ad coagulationem diſponitur. Præternaturalem hanc M. S. diſpoſitionem non poteſt non ſequi major ſpirituum deperditio & proſtratio, partim ob fibrillarum nervearum aliqualem obſtructionem, unde motus ∽uum ſufflaminatur, qui tunc per line-

m) *Tom. Prax. Part. I. L. I. Sect. 17. cap. 1. Art. 2.* *n*) Marcel. Malpig. *Epiſt. I. de Pulmon, pag.* 320. *o*) *in Tract. promiſſ. Auth.* Colum. 1. §. 2. *p*) *Lib. de Carnibus Sect.* IX. § 23. *q*) Rich. Mort. *Phthiſiol. L. 2 c. I. pag.* 27. *r*) Frid. Hoffm. *Fundam. Med. Path. Cap. V.* §. 40. *pag.* 100. *s*) Frid. Hoffm. *Fund. Med. Phyſ. cap. IV* § 28 *pag.* 20 *t*) Sebaſt. VVirdg. *Med. Spirituum L.* II. *C. II.* §. 2. *pag.* 26. *v*) Valentini *Diſp. de Vacuo Cap.* 3. §. 4. *pag.* 15. *x*) Frid. Hoffm. *Fund. Med. Phyſ.* C. 4. §. 28.

lineam rectam ſe moveri nequeunt, ut in ſtatu naturali (*y* fieri debebat; partim quod ob δυσκρασίαν ſanguinis ⁓ laudabiles generari nequeant, qui aliâs nihil aliud ſunt, quàm ſanguinis ſubtiliſſimæ portiones (*z* & ſic materialiter ex ſanguine, formaliter per ejus motum & inſpiratiooem aëris (*a* oriuntur; ſublato igitur ſanguinis motu legitimo & εὐκρασίᾳ impeditur & laudabilis ſpirituum generatio. Confuſum autem & turbatum hoc M. S. chaos lentius & tardius per viſcera circulatum, facilius particulas acriores in auguſtis eorum anfractibus relinquit, quæ partes flaccidiores, quales pulmones ſunt, facilè arrodere & violare poſſunt, unde alterâ ex parte phthiſis hic conjungitur.

§. IV. CAUSAM E. PROXIMAM MATERIALEM conſtituunt particulæ illæ heterogeneæ, ex parte viſcidæ, à ſcabie (*b* retropulſa potiſſimum ortæ & M. S. commixtæ, quæ ad aliqualem coagulationem diſpoſuêre ſanguinem (*c* ejusdemque texturam turbârunt & abhinc pulmones exulcerârunt. Quemadmodum enim particulæ illæ è corporis œconomia, vel per inſenſibilem tranſpirationem, vel ſudorem ejectæ, à plurimis affectibus nos immunes reddunt, ita quidem, ut ſcabies & ulcera à peſte præſervare dicantur (*d*. ita ſi è contra è poris aut reſorbeantur, aut repellantur, Lerna malorum inde oritur, febres ſcilicet continuæ (*e*, phthiſis (*f*, pica (*g* epilepſia (*h* imo ipſa mors (*i* ſicut plura ſymptomata malæ curatæ ſcabiei fuſius recenſet *Wolf. Gabelchoverus* (*k*. Nec ſcabies tantùm, ſed & alii affectus cutanei parilia efficiunt, dum ulcere pedis intempeſtivè

y) Idem *Ibidem* C. *V*. §. 5. *pag.* 32. *z*) Mich. Ettmull. *Synopſ. Inſtit. Med. Phyſiol.* §. 66. *pag.* 6. *T.* 1. *a*) Idem *ibidem* §. 64. *b*) Andr. Buxbaum, *Catech. Med.* Part. 2. *Quæſt.* 36. *c*) Ettm. *Inſtit. Med.* Phyſ. *Cap.* 1. *pag.* 57. *a Tom.* I. *d*) Petr. Foreſt. *Curat. Medic. L. Obſ.* 24. *Schol.* §. 3 *pag.* 181. *e*) Joh Bapt. Montan. *Conſ.* 9. *fol.* 992. *f*) Ettm. *Tom.* 2. *Prax. Part.* 1. *Lib.* I. *Sect.* 17. *Cap.* 3. *Art.* 7. *Membr.* I. *pag.* 583. *g*) Idem *Tom.* 2. *Colleg. Conſult. Caſ.* 3. *pag.* 1298. *h*) Vit. Ridlin. *in Lin. Med. Ann.* 1696. *Menſ. Majo. Obſ.* I. *pag.* 206. *i*) Amat. Luſitan. *Cent.* 2. *Cur.* 33. *pag.* 536. *k*) *Curat. & Obſerv. Med. Cent.* 2. *fol.* 62.

ſtive ſanato, phthiſin lethalem (*l* è ſimili verò curatione tineæ febrem continuam cum capitis dolore & morte ortam legimus (*m.* quos affectus tantùm non omnes acidæ viſcidæ produxere particulæ. Nec obſtat illud non in omnibus contingere ex eâdem cauſa; ſicut enim natura differt à natura, corpus à corpore (*n*, ita quoque in uno ſubjecto pulmones fortiori gaudent textura, quàm in alio, nec quæ ruſtici quadrati impunè perferunt, à tenerioris texturæ hominibus æquè tolerantur.

§. V. Et hinc tanquam è Pandoræ pyxide fluunt omnia in caſu enarrata SYMPTOMATA, è quibus *rigor* primò ægrum exercuit, cujus cauſam quidem admodùm ingenioſè in horrore Archei eumque inſequente horripilatione quærit celebris per △em Philoſophus (*o*; magis tamen magni Hallenſium luminis, *D. Frid. Hoffmanni* ætiologia (*p* qui eundem ab influxu ſanguinis ad partes extremas præpedito deducit & experimentis probat variis. Impeditur verò influxus, ſi particulæ volatiles in coagulato & incraſſato ſero hærent ac quodammodò involvuntur, unde ob defectum motûs intrinſeci facilius ab externo aëre & frigore afficiuntur, à quo membranoſæ fibræ ſe contrahunt, horripilatione afficiuntur muſculisque in conſenſum tractis, & levi convulſione contractis, membra & viſcera quædam ipſumq; forte cor tremulo motu concutiunt, ut ingenioſus *D. Schelhammerus* alicubi loquitur (*q.* Durat autem ordinariò rigor & frigus illud tamdiu, donec ∽ & particulæ incarceratæ contrahendo ſe extricare ſuſtineant; unde ob varium illarum motum *calor* ille *p. n. febrilis* oritur, cùm è Phyſicis conſtet, caloris eſſentiam in motu minimorum variò conſiſtere (*r*, qui

l) Franc. Ignat. Thiermajer. *Conſult. Med. L.* 2. *pag.* 85. *m*) Joh. Schenck. *Obſerv. Med. fol.* 16. *n*) Hipp. *Lib. de Flatib. pag.* 80. *o*) Helm. *Lib. de Febrib. cap.* 9. §. 2. 3. 4. 6. *pag. m.* 76. *p*) *in Fund.* Inſt. *Med. Path.* C. 3. §. 26. *pag.* 79. *q*) Lib. *de Febr. curand Meth. Part.* 2. *Sect.* 2. §. 8. *r*) Le Grand. *Inſtit. Philoſ. Part.* 6. *cap.* 20. §. 2. *p. m.* 496.

qui in malignis, ut in noſtro ægro, non ſemper in M. S. occurrit, quæ ob ejus ad coagulationem diſpoſitionem æquè tardius movetur, ut pulſus rarus atque debilis quoque hic indigitabat; ſed cauſa ejus præcipue in ~bus quærenda erit, qui, cum in ſtatu naturali per lineam rectam moveantur, heic per lineam curvam (*s* quaſi circulantur, atque ſic lateribus ſæpius collidendo per omnes moventur dimenſiones; ut taceam continuam inter cauſam morbificam ipſosque ~. luctam. Ob inconditos autem & p. n. ejusmodi ſpirituum motus non poteſt non ſequi *ſumma & ſubitanea virium proſtratio*, tanquam primarium malignitatis ſignum (*t*; utut ad hanc quoque ſymbolum ſuum conferant particulæ illæ acidæ acres & viſcidæ, quùm omne acidum ~bus (*u* & nervis (*x* imo toti corpori extra ſtomachum (*x* ſit inimicum atque hoſtile, ita quidem, ut nonnulli omnes morbos ab acido deducant (*y*. Spiritus autem, â quibus oriuntur vires (*z*, ab aciditate p. n. tribus modis affici exiſtimo (1) quia ob ſanguinē ab acido incraſſatum ipſis quædam quaſi tenebricoſitas imprimitur (2) quia ✚da adſtringunt (*a* ipſi quoq; ~ quodamodo ab eo figuntur, quum & (3) aculeis ſuis ~ admodum ſenſiles trepidantes offendat, ut fugam meditentur, ut eleganter hoc explicuit Vir acuti ingenii *D. Wirdig b*) Præterea ut omnis liquor ſulphureo-⊖ſus, ſi ſpagyricè examinetur, dat ~ urinoſum (*c*, ita quoque ſanguis ex talibus conſtans particulis

Qq q ſi non

---

s) Frid. Hoffm. *Fund. Med. Path. Cap.* 7. §. 3. *pag.* 115. *t*) Valentini *Med. Nov. Antiq. Part.* 2. *Cap.* 3. §. 6. *pag.* 59. *u*) Seb. Wirdig. *Med. ſpirit. L.* 2. *C.* 2. §. 2. *pag.* 24. *x*) v. Mich. Ettm. *Tom.* 1. *Coll. Chymic. Sect.* 2. *Lect. in fine pag.* 425. *a.* & in ejusd. *Diſp. Med. Hipp. Chym. Cap.* 3. §. 5. *p. Tom.* 2. 1700. *y*) Helm. *Lib. de Spiritu Vitæ* ç. 19. *p.* 159. *z*) Sebaſt. Wirdig. *Med. ſpirit. L.* 2. *Cap.* 2. *totum pag.* 73. a) Valent. *Med. Nov. Antiq. P.* 1. *t.* 1. §. 3. *p.* 12. b) Joh. Bohn. *Diſſ. Chym. Phil. Diſſ.* 11. §. 16. *pag.* 316. c) *Med. ſpirit. l. c.* §. 2. *p.* 26.

(d si non prorsus alcalinos, minimè tamen ♁dos emittere potest ♂. Hinc si ♁dum p. n. ♂bus commiscetur, eos ceu alcalinos omnino destruit; vel si ⊖si magis sint dicendi, dissolvit mutua ⊖ium, h.e. particularum ♁darum & alcalinarum, vincula, & si alcalina pars, ut magis volatilis, tenues evanescit in auras: quorum prius Tartari Vitriolati, posterius vero ♂⊖* præparatio illustrare poterit. Spiritibus ergò partim avolantibus, partim omninò destructis non potest non virium sequi prostratio; quæ si obscuro hoc symptomate explicando non sufficiant, ipsum quoque ☿ium, nervis & ♂ inimicũ (e allegare possem. Et licet quis objicere vellet, miasma illud scabiosum esse nimis fixum (f, adeoque nervulos intrare ♂que destruere non posse: vel hujus tamen ☿ii intuitu ad tantum volatilitatis gradum evehi poterit, cùm hic omnia fere corpora, quibus admiscetur, inprimis autem ⊖na ♁da volatilia reddat (g, ut ex præparatione ☿ii ♎ti apparet (h. Quid quod ☿ acido scabiosorum combinatus acrimoniam hujus augere, ejusque malignitatem intendere valeat, adeò quidem, ut cum particulis illis ♁do-viscidis in concretum ☿io ♎to analogum abeat: cùm & ipse ☿ (i per additamenta magis venenosus & corrosivus evadat (k. Virus ergò hoc malignum lege circulationis in totum cor-

---

d) Mich. Ettm. *Tom.* 1. *Inst. Med. Physiol. Cap.* 2. e) Rob. Boyle *in apparat. Hist. Nat. Sang. & spir. human.* Ettm. *T.* 1. *Instit. Med. Phys. C.* 2. *pag.* 69. f) Petr. Forest. *Obs. Cur. Med. Lib.* 8. *Obs.* 5. Mich. Ettm. *Tom.* 1. *Coll. Chym. Lect.* 51. *p.* 468. Dominic. Panarol. *Iatrologismor. pentec.* 5. *Obs.* 39. Georg. Hieronymus Welsch. *Consil. Med. Cent.* 1. *Cons.* 5. 8. 31. 59. *Cent.* 2. *Cons.* 82. *Cent.* 3. *Cons.* 17. *Cent.* 4. *Cons.* 90. & 1000. &c. g) Buxbaum. *Catech. Med. Part.* 2. *Quæst.* 36. h) Brendelini *Chymia Cap.* 7. §. 6. *p.* 95. i) Joh. Bohn. *Diss. Chym. Phys. Diss.* 11. §. 10. *p.* 308. k) Cardan. *Lib. de Venenis. cap.* 2.

corpus diffuſum, primariò eas afficit partes, in quibus magni nervorum plexus obſervantur, qualis è concurſu nervi dextri & ſiniſtri externi octavi paris oritur circa orificium ſtomachi ſiniſtrum (*l* æque ac dextrum, cui ob ſummam ejus ſenſibilitatem (*m* *Helmontius* ſedem animæ attribuit (*n*: qui plexus ſpiculis ✚dis vellicatus ſe criſpans atque orificium plus minus contrahens *anxietatem præcordiorum* producit. Neque enim muſculus hic cordis *o*) ſemper afficitur (*p*, ſed orificium ſupradictum, ab Antiquis καρδία nominatum (*q*: Et quia ſedem famis præbet ſiniſtrum hoc ſtomachi orificium, (*r* hinc in eo quoque *cauſa proſtrati appetitus* quærenda erit. Scilicet ob dolorem conſtrictum p. n. nequit percipere vellicationem liquoris gaſtrici, qui, cùm omnes C. H. liquores alterati exiſtant, nec ipſe laudabilis generari poteſt; taceo quod ob inordinatum ∽uum motum, quem *delirium* indicat, ∽ non recipiant impreſſiones in orificio ſtomachi factas (*s*. Imo quis ſciverit, annon conjuncta affectui noſtro *cephalalgia* magna ex parte ex inſigni capitis cum orificio hoc conſenſu oriatur, quæ tamen & à ſanguine plus minus grumoſo, in vaſibus capitis & in ſpecie duræ matris hærente, commodè deducitur, unde ob vaſa dilatata (*t* quoque divellitur ejus duplicatura, adeoque neceſſariò inſequitur ingens *dolor capitis* (*u*. *Sitis*, quæ porrò conjungitur, par-

l) Helm. *lib. de Facult. Medicam.* §. 46. m) Barth. *Anatom. Lib.* 1. *Cap.* 6. *pag.* 70. Raymund Vieuſſens *Neurograph. Lib.* 3. *Cap.* 4. *p.* 354. n) Hipp. *Lib. de Corpor. Sect.* §. 12. o) Helmont. *Lib. Sedes Animæ* §. 32. *p.m.* 233. p) Hipp. *Lib. de Corde.* §. 12. Celſus *Lib.* 4. *Cap.* 1. *p.m.* 180. q) Ettm. *Tom.* 2. *Prax. P.* 1. *L.* 1. *Sect.* 7. *Cap.* 7. *pag.* 99. *b.* r) Fernel. Ambian. *L.* 4. *de Febrib.* C. 10. s) Valent. *Med. Nov. Antiq. Part.* 1. *Cap.* 8. §. 3. *pag.* 30. & Dan. Sennert. *Inſtit. Med. L.* 2. *Part.* 3. *Sect.* 2. *Cap.* 1. *p.m.* 312. t) Ettm. *T.* 2. *Prax. P.* 1. *L.* 1. *Sect.* 1. *C.* 1. *p.* 40. *b.* u) Hipp. *Lib. de Flatib. Text.* 31.

tim ob nimiam ſeri deflagrationem & pauciorem hinc ſalivæ generationem oritur, partim ob hujus acrimoniam, fauces continuè vellicantem; quibus ſymbolum ſuum addit ipſum pus acre (*x* è pulmonibus eructatum. Nec aliam cauſam agnoſcit *tuſſis*, quâ natura heterogenea pulmonibus impacta ſemper eliminare conatur; adeoque non mirum eſt, ſi ea mediante *pus* in pulmonibus collectum *& ſanguis* (*y* è violatis veſiculis ſimul rejiciantur, quæ prius in bronchiis hærendo *reſpirationem difficilem z*) producebant; cùmque hac ratione non tantùm ſerum nutritivum inſimul extravaſetur, ſed & ob turbatam corporis œconomiam aliud de novo generari non poſſit, hinc mirum non eſt, ſi & partes muſculoſæ, tum in toto corpore, tum quammaximè in facie collabaſcant, adeoque illic *macies*, hîc verò *facies quodammodò Hippocratica* obſervetur, cujus deſcriptionem eleganter dedit *Cous* (*a*. Reliqua *pulſus & urina* expediunt, quorum prior *durus* erat, ob tunicæ arteriarum, à particulis acribus laceſſitarum, ſpaſmodicam quaſi contractionem: *rarus*, ob ſanguinis plus minus grumoſi circulationem tardiorem: *debilis*, ob minorem ejus ~u aſcentiam & tandem *inæqualis*, ob motum cordis ſpaſmodicum. Poſterior *Urina* ſcil. *rubra* & intenſe *tincta* apparebat, ob particulas ſanguinis ⊖no-Sulphureas uberius diſſolutas (*b* contentis ſimul orbata, ob defectum ſeri nutritivi, cujus intuitu tabem quoque indicat (*c*.

§ VI.

---

x) Hipp. *in l. c.* & Ettm. *Tom.* 2. *Prax. Part.* 1. *L.* 2. *Sect.* 2. *Cap.* 3. *Art.* 7. *pag.* 830. y) Dolæus *Encyclopæd. L.* 2. *Cap.* 3. §. 2. *p.* 279. z) Aur. Cornel. Celſ. *L.* 3. *cap.* 22. *pag.* 166. a) de qua vid. tot. *Diſſert. erudita* Schambergii *de Reſpirat. læſa habita Lipſ. A.* 1693. b) Hipp. *Coac. Pran.* §. 212. *& ex eo* Veſti *Inſt. Med. Reform. L.* 3. *C.* 4. §. 6. *p. m.* 124. b) Thom. Williſ. *Diſſert. Epiſtol. de Urinis Cap.* 4. *p.* 21. *&* 27. c) Idem, *ibid. Cap.* 6. *pag.* 45.

§. VI. Omnibus autem his viam pandebant CAUSÆ REMOTÆ in hiſtoria noſtra annotatæ, è quibus *juvenilis* primum *ætas* annotanda, cui febres ardentes æquè ac phthiſis (*d* non inſoliti morbi, (*e* non ſolùm ob majorem ſanguinis acrimoniam, ſed imprimis ob vitia diætæ, quæ utplurimum à juvenibus, genio nimis indulgentibus, committuntur & aciditatem, fœcundam morborum matrem, ſanguini communicant. Huc pertinent *cibi & potus* pravum ſuccum generantes (*f.* Nec minorem *temperamentum ægri cholericum* affectibus hiſce fomitem miniſtrabat, cùm à bile tantùm non omnes febres oriri, ex *Hippocrate* nonnulli adſtruant, quæ facillimè ⊖ibus acribus (*g* oneratur. An & *vita ſedentaria* aliquid contulerit, in caſu quidem non exprimitur, attamen cùm ſtudiorum gratia huc miſſus illi ſine dubio locum dederit , & ſcabiei & inde provenientibus affectibus illa quoque fomitem ſubminiſtravit, quatenus partim ob defectum motûs & hinc inhibitam tranſpirationem inſenſibilem, partim ob conſumptionem ſuum ſanguinem in vappam quaſi convertit & ita totius ſanitatis fundamentum evertit, ut *Illuſtris Franck à Franckenau* alicubi loquitur ; (*i.* Nec omninò inſontes hìc ſunt pilulæ purgantes, absque ſufficienti operatione in corpore remanentes, quæ moverunt quid , ſed nihil promoverunt, unde humores, quos colliquefecerant, in vaſibus & inteſtinis fluctuantes, majorem acrimoniam acquirendo, materiæ morbificæ pabulum ſubminiſtrare poterant. Interim palmaria & omnium peſſima è remotis cauſa eſt pernicioſa illa *Scabies retropulſio*, ſive jam oleoſis

d) Hipp. *Sect.* 3. *Aph.* 13. item *Sect.* 5. *Aphor.* 9. item *Coac. Prænot.* 439.
e) Idem *Aph.* 29. *Sect.* 4. *f*) Galen. *Lib. de Febr. Diff. L.* 3. item *Lib. de Cibis boni & mali ſucci* *g*) Frid. Hoffm. *Fund. Med. Path. C.* 4. §. 22. *p.* 91.
h) *in Diſſ. elegantiſſima de Noxâ Studiorum.*

poros obturantibus fiat (*i*, unguentis ſcilicet & linimentis, ſine præmiſſione univerſalium adhibitis, ſive, quod omnium periculoſiſſimum) ☿rialibus. Quanta enim totô die inde oriantur incommoda, bini quidem ægri, ſuperiori anno à Profeſſore meo atque Præceptore nunquam ſatis devenerando, *D. D. Valentini* hîc in integrum reſtituti, atteſtari poterunt, quorum alter unguento quodam nigricante ☿riali, contra ſcabiem à Chirurgo ipſi ſubmininiſtrato, in ptyaliſmum incidebat moleſtiſſimum: Alter verò ſcabiē ſimiliter pruriginoſam cingulo ☿riali, ab Ephippiariô ipſi parato, depulſurus, Anginam ſibi conciliaverat periculoſiſſimam. Alia exempla hiſce parallela qui deſiderat, *Miſcellanea Acad. Nat. Cur.* conſulat, ubi plura hinc inde notatu digniſſima occurrunt. (*k*.

§. VII. Quod PROGNOSIN concernit, Æger in periculoſo omnino ſtatu conſtitutus eſſe videtur, non tantùm ratione febris malignæ, cujus, ut omnium acutorum, incertæ ſunt prædictiones (*l*, quâ auditâ & Medici & ægri contremiſcunt (*m*, ſed & ſputi cruenti intuitu, quod *Hippocrati* ſemper eſt ſuſpectum (*n* eoque magis, ſi à Phthiſi oriatur. Quia tamen Æger in ætate florida & juvenili vivit & uterque morbus non tam à colluvie quadam putrilaginoſa in corpore genitâ, quàm cauſis quibusdam externis ortus eſt, certa nos ſpes alit, Naturam legitimâ methodo medendi ſuffultam cauſam morbificam ſuperaturam eſſe, dummodò precibus & ſuſpiriis devotis medicinæ à DEO de terra creatæ (*o* junctis, bono animo ſit æger, Medicoque fidens præceptis ejus ſit morigerus. Sicut enim is plurimos curat,

i) Mich. Ettm. *Tom.* 2. *Coll. Conſult. Caſ.* 3. *Diſcurſ. p.* 1300. *b.* *k*) *Dec. ſcilicet* 1. *p.* 185. & *Anno* 2. *p.* 45. 46. *Dec.* 2. *Anno.* 4. *p.* 45. & 228. Item *An.* 6. *p.* 204. *An.* 10. *pag.* 111. *Dec.* 3. *An.* 1, *pag.* 87. *l*) Hipp. *Aphor.* 19. *Sect.* 2. *m*) Mich. Ettm. 2. *Prax. Part.* 1. *Lib.* 1. *Sect.* 15. *Cap.* 6. *p.* 381. *n*) *Aphor.* 25. *Sect.* 4. *o*) Syrac. *Cap.* 38. §. 2. 4.

curat, cui plurimi fidunt, ita ille utplurimum ſanatur, qui plurimum fidit (*p*.

§. VIII. Ad CURAm autem non tantùm citò & jucundè, ſed & tutò (*q* inſtituendam ſequentes obſerventur *Indicationes*, ut ſcilicet 1.) omnia externa utrique morbo occaſionem largientia removeantur. 2.) Miaſma acido-acre è corpore eliminetur. 3.) Noxa pulmonibus illata emendetur, reliquaque 4to Symptomata ægro moleſta mitigentur; quorum primum remotione topicorum ☿rialium & obſervata legitimâ Diæta: Secundum expellentibus: Tertium balſamicis pectoralibus: Quartum denique cordialibus anodynis obtineri poterit, ad habitum corporis & vires ſemper cum *Hippocrate* (*r* reſpiciendo, in quibus Naturam Medicam (Morborum medicatricem) (*s* conſiſtere, *Dn. Valentini* in diverſis ſcriptis (*t* oſtendit.

§. IX. Omiſſis ergò & rejectis ocyus ☿rialibus externis, I. reliquarum VI. rerum non-naturalium œconomia legitima, per convenientem *Diætam* eamque tenuem (*v*, ſed confortantem, inſtituatur, è quibus primas jure debemus AERI, qui vel temperatus, vel ad calidũ magis, quàm frigidum inclinet; frigidus enim magis ſtagnare faceret ſanguinem occluderetq; poros. Corrigatur quoq; & liberetur à ſuis particulis acribus, per ſuffimigia, gratum odorem ſpirantia & ∽ refocillantia (*x*. Quò pertinet mutatio cœli, curatâ febri, quæ ab Anglis & aliis ſuadetur phthiſicis (*y*. Diætæ verò ſtrictè ſic dictæ cardo eſt ſobrietas (*z*, quæ

---

p) Dravvitius Vom Schmertzmachenden Scharbock. *p.* 56. *q*) Hipp. *Lib. de Offic. Med.* §. 10. & Frid. Hoffm. *Fund. Med. Ther. cap.* 1. §. 7. *r*) *Tr. de Sterilibus p.* 251. *s*) Hipp. *Lib.* 6. *Epidem.* *t*) *Med. Nov. Antiq. Part.* 1. *Cap.* 1. §. 1. *p.* 11. & 12. & *Epiſt. ad Dolæum de Nat. Med.* *v*) Hipp. *Lib. de Victu in acut.* *x*) Helm. *tract. Imago fermenti imprægnat.* &c. §. 19. *p.* 93. *y*.) Celſus *L.* 3. *cap.* 22. *p.* 168. *z*) Helm. *tract. victus ratio.* §. 16. *p.* 264.

quæ in CIBO æquè ac POTU obſervanda venit; parum itaque comedat (*a* & quidem cibos minus nutrientes; corpus enim impurum, quò magis nutriveris, eò magis læſeris (*b.* Si verò febris ſuperſtite phthiſi ſit curata, cibi εὔχυμοι (*c* facilisque concoctionis (*d* commendandi, quorum plures enumerat *Foreſtus* (*e* qui crura ranarum magnoperè commendat (*f.* Fugienda ſunt ✱da, nimis acria, aromatiſata, ut zingiber, quod ſolum phthiſin induxiſſe legimus (*g.* POTUM quod attinet vinum ægro noſtro non omninò interdicendum exiſtimo, ob acidum volatile, & ſtomacho & ~ibus gratum. Cereviſia exulet, quæ & febricitantibus & phthiſicis nocet (*h*: Et quia ob ſitim ingentem ſæpius concedendus eſt potus, præſtant julepi ex parte alexipharmaci, ut una fideliâ duos dealbare poſſimus parietes. SOMNUS omni modô procuretur, qui tum in febribus (quibus plerumque ἀγρυπνία conjungitur) tum in phthiſicis conducit, quia multum ad elaborationem ſanguinis atque ~ contribuit (*i.* Ratione MOTUS & QUIETIS, hæc febricitantibus, ille phthiſicis proficuus, cùm Angli phthiſin ſolo motu, in ſpecie equitatione, curare ſatagant (*k*, quia corpus roborat (*l*; hinc alii diuturnam ſuadent navigationem (*m.* Ratione EXCERNENDORUM opera danda, ut alvus ſemper ſatisfaciat officio; ſi minus, urgente neceſſitate leniſſimis clyſmatibus aperiatur, cavendo tamen, ne excretio cutanea (quæ iterum molienda) cohibeatur, vel æger ad diarrhœam colliquativam, quæ in phthiſi mortis

a) Joſeph. Jakſon. *in Enchir. Med. Theor. Pract. Cap. 37. §. 6. p. 141.* *b.*) Hipp. *Aph. 10. Sect. 2. & 69. 7.* *c*) Galen. *Lib. 6. de San. tuend. c. 7.* *d*) Celſus *in l. c. p. 16.* *e*) *Lib. 16. Obſ. 53. §. 4. 5. 6.* *f*) *Idem l. c. §. 6.* *g*) Vit. Ridlin. *Lin. Med. An. 2do. 96. Menſ. Febr. Obſ. 24. p. 90.* *h*) Idem *eodem An. Menſe Decembr. Obſ. 24. p. 630.* *i*) Valent. *Med. Nov. Antiq. Part. 6. Cap. 3. §. 1. p. 297.* *k*) Thom. Sydenham. *Proceſſ. integr. Tit. de Phthiſi oper. Mort. annex. pag. 39.* *l*) Hipp. *Lib. 2. de Diæta l. 34. atque Epid. 6.* *m*) Celſus *Lib. 2. C. 22. p. 165.* Foreſtus *Lib. 17. Obſ. 53. § 4.*

mortis prodromus (*n* diſponatur. AFFECTUS ANIMI vehementiores omnino fugiendi, ira ſcilicet immodica, triſtitia, timor, metus (*o*.

§. X In expellendo II. miaſmate acido-acri, Naturæ motus, per intempeſtivam topicorum adhibitionem hactenus inhibitus, reſtaurandus eſt, adeoque licet aliâs *vomitoria* in principio malignarum egregiæ conveniant (*p*, in ſpecie, ſi ſymptomata ventriculi, cardialgia & anorexia, cum oris amaritudine ſunt conjuncta, imò ſolo vomitorio febris maligna alicubi curata legatur (*q*, ipſa etiam phthiſis in principio vomitorii uſum ſæpe indicet (*r*: nihilo tamen minus in noſtro ægro eadem minus convenire exiſtimavi, partim, quòd cauſa morbifica in ſtomacho ejusque confiniis non lateat, partim quòd vires jamdum nimis ſint proſtratæ (*s*. Multo minus ipſis purgantibus hic locus erit, quæ in febribus malignis (*t* & phthiſi (*v* cane pejus & angue fugienda, quùm & motum Naturæ criticum invertant, & vires omnino peſſundent; quarum intuitu hoc in caſu V. S. quoque non eſt locus, abſente imprimis plethorâ: adeoque

 omnis

n) Hipp. *Coac. Prænot.* 436. *Aphor.* 12. & 14. *Sect.* 5. *o*) Valent. *Med. Nov. Antiq. P.* 9. *C.* 6. §. 1. *p.* 212. *p*) Schelh. *Lib. de Febr. cur. Meth. Part.* 3. *Sect.* 4. §. 29. *p.* 210. Mich. Ettm. *Tom.* 2. *Prax. Part.* 1. *Sect.* 15. *cap.* 6. *p.* 384. *q*) Schelh. *Tr. de Natura P.* 2. *c.* 3. §. 2. *p.* 224. *r*) Joh. Hartm. *Prax. Chymiatric. cap.* 99. & *cap.* 185. Fabric. Bartoletus *Tract. de respiratione difficili & ex iis* Ettm. *Tom.* 2. *Prax. Part.* 1. *Lib.* 1. *Sect.* 17. *c.* 1. *Art.* 2. *Observ.* 2. *p.* 462. *s*) Hadr. à Mynſicht, *Armam. Med. Chym. Sect.* 1. *pag.* 15. *t*) Schelh. *de Nat. Part.* 2. *cap.* 3. §. 2. *p.* 224. atque Ballonius *Phar. Med. pag.* 175. *v*) Waldſchm. *Instit. Med. Lib.* 5. *c.* 12. §. 5. Petr. Borellus *Histor. & Observ. Med. Phys. Cent.* 15. Proſper. Martian. *Lib. Magnus Hippocr. Cous. Comment. ad Hipp. Aphor.* 8. *Sect.* 4. Ettm. *Prax. Part.* 1. *Lib.* 1. *Sect.* 17. *cap.* 1. *Art.* 2. *p.* 462.

omnis curationis cardo in *expellentibus & diaphoretico-bezoardicis* ad scabiem retropulsam rursus ad corporis circumferentiam propellendam aptis & expertis, vertitur; ubi ex Regno Minerali ♂ diaphoreticum (5: e Regno Vegetabili Carlina, ab Angelo Carolo M. commendata (x bardana & serpentaria Virginianâ (y cum seminibus expulsivis: ex Regno Animali Viperina, caro scilicet, spinæ & ⊖ volatile viperarum, quæ tum in febribus malignis, tum in affectibus à scabie retropulsâ oriundis mirè deprædicat Famosissimus Gallorum Pharmacopœus *Moyses Charas* (z; in quorum defectu in nostris serpentibus simile quid invenit *Zwelferus* (a & Exc. *D. Ettmüllerus* (b.) adeoque vel sola hæc simplicia (quibus tamdiu insistendum, donec ratio alia requirat (c imperando desuper sudorem) commendari, vel & simplicissimæ inde formulæ fieri poterunt, hâc ferè ratione:

Recip. ♂ *Diaphoret.*
Rad. Serpent. Virg. ana ℥ß.
⊖ *Volat. Viper.* ℈j.
M. Div. in 3. p. æ.
D. S,

Austreibende Pülverlein alle Morgen eines im verordnetem Tranck zunehmen.

Recip.

x) *Misc. Acad. Nat. Curios. Dec.* 2. *An.* 2, *p.* 421. y) Helmont. *in Tract. tumulus pestis* z). Sam. Dale *Pharmacologia Lib.* 2. *Sect.* 17. *cap.* 7. *p. m.* 289. atque Joseph. Jackson. *Encheir. Med. Theor. pract. cap.* 17. §. 6. *p. m.* 143. a) *aux Nouvelles Experiences sur la vipere Part.* 2. *cap.* 8. *p. m.* 180. & *seqq.* b) Ettm. *Tom.* 1. *Coll. Pharm. in Schröd. Part.* 1. *Sect.* 2. *cap.* 2. *p. m.* 800. c) *vid.* Illustr. Tschirnhaus. *Med. Comp. Part.* 3. *Append. p.* 56.

Recip. *Rad. Bardanæ.* ℥j.
Carlinæ.
Chinæ ana ℥ß.
Herb. Scordii.
Tussilag. ana Mj.
Sem. Aquileg. ʒij.
Rasur. CC. ℥ß.

Incis. & contus. coq. in s. q. ▽. simpl. Colat.
Recip. ℔j eique adhuc ferventi
injice *Passul. min.* ℥iij trajic. per
man. Hippocrat. D. S.

Ordinari Tranck des Tags etlichmahl ein Weinglaß voll zutrincken.

Quodsi vero vel ob intensiorem malignitatem, vel corporis, ad sudorem minus inclinantis, dispositionem, magis volatilia requirantur, è compositis mediæ consistentiæ Theriaca Andromachi, vel Ludoviciana (*d* viperas utrobique continens, aut Tinctura Bezoardica incomparabilis Practici *D. Michaelis* (*e*, quæ cum Tinct. ♂ii tartarisata & essent. Myrrhæ (hîc ob phthisin egregia) (*f* summoperè confert, aut & ⁓⊖✳ (quem hic pectoralem anisatum vocant) locum obtinebunt; quibus Angli ⁓ Vitrioli diaphoreticum (*g* & ⁓ Vitrioli tartarisatum (*h* addunt. v.g.

d) *Pharm. mod. sec. applicand. p.* 34. 117. 118 & Excell. D. Nebel. *in Compend. p.* 11. *e*) Gothofr. Schultzii, *de Natur. Tinct. Bezoard. D. Mich. per tot.* *f*) Ettm. *T.* 1. *Coll. Pharm. in Schrœd. Part.* 1. *Sect.* 1. *Class.* 2. *pag. m.* 706. *b*, *g*) William Solmon. *in* Comment. *ad Pharmac. Batean. Anglico idiomate scripto Lib.* 1. *cap.* 2, *Membr.* 43. §. 3. *pag.* 10. *h*) *Idem ibidem Membr.* 47. 167.

Recip. *Tinct. Bezoard. D. Mich.* ℥j
Essent. Myrrhæ ℈j
⊖ Volat. Viperar. ℈ß
M. D. S. Austreibende Tropffen 40. auf einmahl in Tauben-Kropff Wasser zunehmen.

Vel

Recip. *Theriac. camphor. Lud.* ℈ij
Antihect. Poterii ℈j
M. pro 2. dosibus.

§. XI. Insuper III. ea non sunt omittenda, quæ noxam pulmonibus illatam (in quantum possibile) averruncare valent, travmatica scilicet (*i* pectoralia & balsamica, vi simul diaphoreticâ dotata, qualia sunt Antihect. Poterii, & Ocul. ♋. quos ea de causâ non *Helmontius* modò extollit *k*, sed & nuper adhuc in Novellis aliquoties adeò decantatus Italiæ Machaon *Marcellus Malpighius* in consilio quodam msc. Phthisico cuidam Illustri in itinere impertito, summoperè extollit, quod, tanquam notatu dignissimum, hîc integrum inseruissem, nî charta æque ac institutum id dissuaderent. Nec insuper habenda sunt sulphurea, balsamum sulphuris anisatum cum sacchar. ♄i temperatum, & è vegetabilibus decocta pectoralia, rad. Chinæ recipientia, vel & ipsa lignorum decocta, in affectibus cutaneis præsentanea:

Recip. *Bals. sulphuris c. Sacch.* ♄j. *digest.* ℥j.
de Peru ℈ß
M. D.

De nucleis pini, simili virtute notoriè gaudentibus, non est ut multa addam, quos sanguinem è pectore rejicientibus succurrere, in Templo Æsculapii Insulæ Tiberinæ, literis Græcis, marmoreæ

i) Rich. Morton. *Phthisiol. l. 2. cap. 10. p. 72.* *k*) *Tract. Blas Human. §. 43. p. m. 153.*

reæ Tabulæ insculptum legitur (*l.* Quodsi grumi quidam sanguinis, curato maximâ ex parte ægro, remaneant, *Cel. Ettmüllerus* decoctum simplicissimum è Chærefol. & Heder. terrestri summis laudibus extollit (*m.* Sin vero febri jam curatâ acrimonia quædam M. S. relinquatur, *Curam Lactis* non inconvenientem esse dixerim, quicquid Scopticus ille *Harveus* (*n* & *N. Heinsius* (*o* ogganniant, cum & *Hippocrates* eandem suadeat (*p* & Moderni quoque non laudent tantùm, sed & modum utendi fusè describant (*q.*

§. XII. His omnibus autem tandem IV. aut admisceantur, aut interponantur confortantia, & vulgo sic dicta Cordialia, ad *vires* nimium prostratas conservandas, tam præcipitantia, frigida Antiquis dicta, ut corallia, margaritæ, mater perlarum; quàm volatilia, sed magis temperata, ut ▽ cord. frigid. Herc. Saxon. ▽ CC. citrata, ▽ de typhis cervi, ossa cord. cerv. quibus & aliis conjunctis SYMPTOMATIBUS, in specie *Cardialgiæ*, satisfieri poterit, quam in aliis malignis vomitorio quodam & præcavere & curare solent (*r.* Anglis autem hic in pretio est Elixir *Jacksonii* (*s* seq.

l) Rolfinc. *Epit. meth. cognosc. & cur. Lib. 2. Part. 1. cap. 5. p. 149.* *m*) Ettm. *T. 2. Prax. Part. 1. Lib. 1. Sect. 17. cap. 1. Art. 2. p. m. 469. a.* *n*) *Tr. de Curat. Morb. per expectationem.* *o*) *In Tr. Germanico contra* Curam *Lactis.* *p*) *Aphor. 64. Sect. 5.* *q*) Christophorus Bennet. *in Theatro Tabidor.* Jac. Sachsius à Loewenheim. *in Misc. Acad. Germ. Cur. Ao. 1. Dec. 1. p. 316.* & Excell. D. Waldschm. *in Disp. de* Cura *Lactis Podagricor. solatio.* *r*) Ettm. *T. 2. Prax. Part. 1. Lib. 1. Sect. 15. cap. 6. in* Cur. *Observ. 1. p. 383. b.* *s*) *in Enchir. Med. Theor. Pract. cap. 17. §. 4. p. m. 63.*

Recip. ~ *Sassafras.*
Limon. ana.
infund. c. *Myrrhæ, Aloes & Croci q. s.*
F. Elixir Dos. gr. XXX.

Sitim potu Thee, aut taleolis citri, *Cephalalgiam* verò & *Delirium* aut emulsionibus papaverinis, aut epithematibus & suppedaneis demulcere poterimus. v. gr.

Recip. *Fol. rut. rec.* Mij.
Rad. raph. ℥ij.
⊖ *Commun.* Mß.
Ferm. acerr. & ✱ *ros. q. s.*
M. F. Cataplasma
Plantis pedum admovendum (*t.*

Hôc tamen in casu raro vel nunquam hæc topica adhibenda, ne expulsio scabiei sufflaminetur, quam unicè respicere & promovere debemus.

§. XIII. Scabie enim ad extimam corporis circumferentiam redeunte omnia symptomata, cum ipsis morbis, spontè evanescent; quam si postea methodicè curare velimus, internè primum pilulas quasdam ☿ riales, externè postmodum sulphurea, ab *Helmontio* (*v* mirè deprædicata, adhibere poterimus, qui longis Galenicorum decoctis internè & externè in cassum adhibitis, tandem à Vetula solo sulphure, cum axungia quadam subactâ, à scabie perfectè curatus fuit. Ad cujus imitationem:

Recip.

---

t) Ettm. *Tom.* 1. *Coll. in Phar. Schrœd. Part.* 1. *Sect.* 1. *Class.* 1. *Lit. R. p. m.* 639. *b.* *v*) *Lib. de Febrib. cap.* 5. §. 10. *pag.* 115. *Tr. Ulcera & Scabies Scholar.* §. 2. *p.* 257.

Recip. *Unguent. enulat.* ℥j.
Flor. sulphuris ʒj.
☍ *Ligni Rhod.* g. iij.
e. ſ. q. ☍ *Nicot. F.* Unguentum.

Quodſi verò pororum obſtructionem metuas, aut lapidem medicamentoſum *Crollii*, à *Schrödero* deſcriptum (*x*, & à *Solmone* Anglo mirè deprædicatum (*y* adhibe: aut è ſpeciebus ſuperioris unguenti, cum Sapone Veneto, F. Globuli, quibus ſæpius laventur manus, cùm & ſimpliciſſimâ manuum lotione ſcabiem præſervari poſſe *Salernitani* teſtentur (*z* canendo more ſolito:

Si fore vis ſanus, ablue ſæpe manus.

TANTUM! DEO GLORIA!

---

x) *Pharmacop. Med. Chym. Lib.* 2. *cap.* 65. §. 3. *p.* 226. *y*) *Comment. in Pharmac. Batean. Lib.* 1. *cap.* 9. *Membr.* 110. §. 6. & 111. 3. 4. *z*) *de* Conſerv. *Valetudine cap.* 23. *pag.* 152.

CAS.

CAS. III.
DE
FEBRE VERMINANTIUM.

HISTORIA.

PUerulus quinque annorum, vorax admodum & ſaccharatis inhians, crebrò de torminibus abdominis conqueritur, cum inappetentia, nauſea & phlogoſibus vagis: ſæpiſſimè ſimul nares attrectat multumpue ſitit, idque tempore etiam matutino, è ſomno (qui turbulentus & cum pavoribus conjunctus eſt) vix expergefactus. Parentes lumbricos ſubeſſe rati ſemen Cinæ (vulgò Wurm-Saamen) illi propinant, quo pauci etiam lumbrici è corpore expulſi fuêre. Paulò verò poſt calore p. n. corripitur puellus, cum inſigni capitis dolore & quod prorſus inſolitum erat, fœtore, cum halitu per os emiſſo. Pulſus eſt celer & frequens, urina rubicunda. Parentes ergò de ſalute filii ſolliciti Medici conſilium deſiderant.

RESO-

RESOLUTIO.

§. I.

SI quis æquâ judicii lance perpenderit ſymptomata in caſu præcedenti obvia non poteſt non exinde eluceſcere, puellum hunc FEBRI CONTINUA laborare, quæ cùm à lumbricis intus ſtabulantibus exorta fuerit, VERMINOSA dici poſſet. De febris quidem præſentia nemo dubitare poterit, quam calor p. n. cum cephalalgiâ, pulſus celer & frequens, urina rubicunda aliaque febribus eſſentialiter adjuncta, ſatis ſuperque arguunt. A Vermibus autem febrim hanc excluſam fuiſſe partim antecedentia, partim conſequentia demonſtrant. Illic in caſu memoratur pueri voracitas, dulcium & ſaccharatorum uſus, quorum hæc ſemina ſuppeditant, illa verò putredinem cauſando ad illorum excluſionem faciunt: utraque autem ad reliqua in caſu enarrata ſymptomata nauſeam ſcil. anorexiam, ſitim, ſomnum interruptum, narium pruritum conſenſualem aliaque multum contribuunt. Heic inter conſeq. notam ſingularem meretur oris graveolentia, utpote quæ manifeſtiſſimè putredinem à corruptis vermibus in ventriculo & inteſtinis enecatis indicat, quam febrim poſt ſe traxiſſe pulſus celer & urina rubicunda magis magisque confirmant. Febris autem illa rectè definitur intemperies calida totius corporis continuò affligens, à corruptis lumbricorum particulis, chylo & M. S. commixtis, orta.

§. II. SUBJECTUM ergò morbi hujus adæquatum idem eſt, quod aliarum febrium continuarum, totus ſcil. corporis humani apparatus, calore p. n. perfuſus. Subjectum verò radicationis & quidem proximum eſt maſſa ſanguinea, quæ,

ut in ſtatu naturali liquor eſt è particulis ſalino volatilibus oleoſis, ſpecie globulorum rutilantium, ſero albicanti innatantibus conflatus: ita ſi in ſtatu p. n. & inde dependens calor oritur, non prius ceſſans, quàm peregrina illa miaſmata, ut cadavera ex Oceano, fuerint excluſa. Lumbricorum verò nidus, pro ſubjecto radicationis remoto hic habendus, ſunt inteſtina, tam tenuia, quam craſſa. De his autores ſunt unanimes. De prioribus ſaltem dubitant nonnulli, in ſpecie de inteſtino duodeno, in quod indies ab una parte bilis, ab alterâ verò ſuccus pancreaticus effunduntur, quorum hic aciditate, quam huic quidam tribuunt, illa verò amaritie & virtute balſamicâ progeniem lumbricorum in duodeno impedire videntur. Alii è contra vermes in hoc quoque & omnibus reliquis inteſtinis tenuibus generari poſſe cenſent, quibus ipſa quoque experientia annuit, cum in ſectionibus Anatomicis ſubinde lumbrici in ductibus illis quoque inveniantur. Et licet in ſtatu naturali hoc ob cauſas ſupradictas non facilè contingat, in ſtatu tamen p. n. imò & latitudine ſanitatis, ubi bilis quodammodò iners redditur, aut ſuccus pancreaticus vappeſcit, fœtus hic non difficulter excludi poteſt. Quid quod & in ipſis liquoribus acidis (ſi quam maximè aciditatem quandam ſucco pancreatico ineſſe concederemus) vermes generari poſſint. cum in aceto pomaceo vermiculos obſervârint Naturæ Curioſi *vid. Dec.* 1. *Ann.* 6. *Miſcellan. Acad. N. C.*

§. III. CAUSA PROXIMA ET IMMEDIATA hujus febris eſt turbatus & inordinatus ſanguinis & ſpirituum motus, quem per fermentationem p. n. aut efferveſcentiam haud pauci ſolent exprimere. Quemadmodum enim M. S. ſibi relicta blando & æquali motu agitatur, quatenus globuli ejus purpurei in ſero albicante ſibi contigui liberè natando circa proprium axem motu interno facilè circumvolvuntur: ita ſi interſtitiis illorum aliæ particulæ heterogeneæ & anguloſæ ſe immiſceant

ſceant & materiam ſubtilem illic contentam expellant, hæc priſtinum occupatura locum in peregrinum illum hoſpitem inſurgit, unde non poſſunt non particulæ illæ in globulos M. S. & hi in illas impelli & reſiliendo variè agitari. Quid autem aliud inde poterit expectari, quam calor corporis inſignis, quem per varium inſenſibilium partium motum non ſine cauſâ definiunt Moderni.

§. IV. Tales autem particulas heterogeneas in nostro caſu M. S. communicatas fuiſſe, ad ſenſum ferè probat inſignis & inſolita oris graveolentia, in puero obſervata, quæ ut ab effluviis lumbricorum, in corporis interaneis putrefactorum ſunt profecta, ita procul dubio ſimilis putrilago chylo ſe admiſcuit & tum per vias chyliferas ſatis cognitas, tum per poros vaſorum ſanguiferorum foris intus ſpectantes in M. S. penetrando interſtitiis globulorum ſe ingerere, motum horum internum & ſimul ſanguinis mixtionem turbare, adeoque calorem hunc febrilem, cum reliquis ſymptomatibus, febribus alias communiter conjunctis, cephalalgia ſc. pulſu celeri & urinâ rubicunda, tanquam CAUSA PROXIMA MATERIALIS ET MEDIATA inferre potuêrunt.

§. V. Fomitem hiſce præbuerunt ipſi lumbrici, de quorum generatione diſcrepantes Autorum ſententiæ occurrunt. Sunt qui cum univerſa ferè Antiquoruum catervâ generationem illorum æquivocam defendunt & eosdem ſolâ putredine produci ſtatuunt: Moderni è contra (quibus & ipſe ſubſcribere non vereor) præter hanc inſimul ſeminium aliquod requirunt, cùm ut nulla planta ſine ſemine, ita nullum quoque animal ſine ſeminio aliquo generari poſſit. Hoc autem ſeminium muſcæ aliaque inſecta eduliis, cumprimis dulcibus, inſidentia ſuaque ovula eò deponentia, ſubminiſtrare ſolent, quæ per deglutitionem in ſtomachum & inteſtina delata à fracedine putredinoſa indeque oriente calore foventur ulterius & exclu-

Sss 2 dun-

duntur. Probant hoc experimenta *à Dn. Rhedi* instituta, qui carnes aliaque eduliorum genera vasibus quibusdam & lagenis includendo & ne muscæ illa penetrare possint, probè muniendo, observavit nullos illic vermiculos generari, qui in aperto aëre aliàs confertim illic provenerant. Verba ejus in allegato suprà curioso de *insectorum generatione* libello ita se habent: Medio Mense Julio, inquit, in lagenas quatuor, orificii amplioris, misi serpentem unum, pisces aliquot fluviatiles, anguillas Arni fluminis quatuor, & frustum carnis vitulinæ, occlusisque postea & optimè obsignatis chartâ & funiculo orificiis in lagenas alias tantundem prædictarum rerum demisi, non occlusis orificiis, nec multum temporis abiit, quin pisces & carnes in omni vasorum genere verminare inciperent; muscis cum luberet intrantibus & exeuntibus; at verò in lagenis occlusis nullum unquam vermem natum vidi, utut non unus mensis abierit, ex quo cadavera inserta erant. Nonnunquam tamen in chartâ excrementorum aliquid, vel vermiculus inveniebatur, qui omni conatu & solicitudine id agebat, ut inventa aliqua rimâ intrare in lagenam & victum sibi quærere posset, omnibus quæ intus erant jam putrefactis & corruptis, piscibusque ipsis, præter spinas, in aquam fæculentam conversis, quæ sensim residens tandem clara & limpida reddebatur, natantibus in superficie quibusdam pinguedinis liquefactæ guttis; ex serpente etiam multum aquæ prodiit non dissoluto cadavere, id quod servato eodem colore integrum & illæsum permansit, haud secus ac si heri recens occlusum esset. Anguillæ contra minimum aquæ dabant, sed intumescentes & inflatæ, deperditâ sensim figurâ, in massam quasi glutinosam abibant. At verò vitulina per multas septimanas arida permansit & sicca; nec tamen hoc solo experimento contentus fui, sed diversis temporibus infinita alia ejusmodi experimenta cœpi. Et ne quid intentatum prætermitterem, non solùm aliquot frusta carnis sub terra sepeliri,

liri & humo optimè contegi curavi, nullis unquam post plurium septimanarum in terrâ moram generatis vermibus; cùm carnes reliquæ omnes, in quibus muscæ desederant, vermes produxissent, & maxime dignum consideratione est, quòd interanea trium caponum, quæ mense Junio in cucurbitam vitream, colli satis longi & aperti, conjeceram, ibidem verminarint, & cum vermes exire propter nimiam altitudinem colli non possent, recidentes in fundum cucurbitæ & ibidem morientes, muscis cibi & nidi loco fuerint, ubi non per omne modò æstatis tempus, sed in exeuntem usque Octobrem vermes produxerunt. Fuit etiam cùm non exiguam vermium in bubulinâ carne generatorum copiam necari, & partim in vase clauso, partim in aperto seponi curarem, & in vase quidem clauso nihil unquam generabatur, at verò in altero illo vermes nascebantur. Hactenus *Rhedi.* Quid quod idem in infantibus lactentibus occurrat, in quibus nunquam, aut rarissimè lumbrici generantur, non aliam ob causam, nisi quòd lac immediatè ex uberibus maternis sugant, quod ovulis insectorum contaminari non poterat.

§. VI. Interim duo sententiæ huic obstare videntur, cùm (1) experientia testetur acaros & vermiculos ex ovulis muscarum genitos per corporis sui metamorphosin rursus in muscas transmutari, haud aliter ac in erucis illud *Listerus & Græfia*, Meriani Francofurt. filia, in curiosissimo & ob figuras tersissimas pretioso libello von wunderbahrer Verwandelung der Raupen observârunt. In lumbricis autem puerorum idem φαινόμενον hactenus à nemine, quod sciam, visum fuit; adeoque minus probabile esse videtur eosdem ex ovis insectorum generari. Accedit (2) quod longitudo & mensura lumbricorum minùs proportionata sit ovulis muscarum, à quibus in caseis & carnibus putrescentibus tantùm acari & vermiculi minores excluduntur. Ast salva res est; quòd enim lumbrici

in alia insecta volatilia transmutari nequeant, in causa est, quòd in glabris intestinorum claustris nulla quies; neque commodæ illis latebræ suppetunt, in quibus se prius lanugine quadam & telâ obvolvere & abhinc in chrysalidem abire possint, cùm ob excrementa indies præterlabentia nunquam non hinc inde volutentur. Imo si vel maximè concedamus eosdem etiam in chrysalidem convolvi posse, vix tamen alas, ut papiliones & muscæ, ex erucis & vermiculis provenientes, sibi sumere valent, quas dicta modo interaneorum contenta facilè abradere possent, ut *Gladbachius in Prax. sua* respondet.

§. VII. Altera difficultas facilius tolletur, si consideraverimus in hominibus etiam vermiculos ejusmodi minores ex ovulis muscarum generari; ut ascarides in sphinctere stabulantes probant. Quod autem in superioribus intestinis vel decuplô, imò centuplô majores sint, non aliam ob causam accidit, quàm ob copiam materiæ, seu nutrimenti, h. e. chyli (quem devorant) continuum affluxum; qui corpora eorum ad tantam longitudinem extendere valet, haud aliter ac vermiculi minores in caseis pinguioribus crassescunt & longè majorem quantitatem nanciscuntur. Manifestissimum hujus rationis argumentum præbet Lumbrici lati generatio, qui nonnisi in hominibus voracibus & gulosis invenitur, ut non tantùm autoritate *Hippocratis lib. 4. de morbis* & experientiâ *D. Valentini* constat, qui lumbricum ejusmodi heic Gissæ quondam è Nobili Livono, homine voracissimo, ope pulveris purgantis, ex rad. jalapp. & scammon ♀ rato constantis, frustillatim ejecit, cujus portio *in Fig. æneâ I.* TAB. V. ob oculos ponitur: cui similem omninò casum habet *B. Dn. Febrius*, Præses quondam S. R. I. Acad. Nat. Cur. venerabilis, in eleg. *de absinthio tractatu.* Totum verò & admirandæ longitudinis lumbricum latum in picturâ sistit *D. Sennertus in Praxi.*

§. VIII.

TAB. IV. Fig. I.

Fig. II.

§. VIII. Plus difficultatis alunt vermes monstrosi & æquivocè ita dicti, qui à communi lumbricorum formâ prorsus abludentes, aliorum animalium, sive quadrupedum, sive volatilium, partes & texturam præ se ferunt, quorum plura exempla ex aliis collegit *Schenckius lib. 3. observ. Med. rarior. pag. 379.* In recenti autem memoriâ adhuc versatur animalculum ejusmodi ante annum, & quod excurrit, Hannoveræ à muliere quadam excretum, cujus historiam æquè ac genuinam delineationem inde supra citato Dn. *Professori Valentini* transmissam in *Fig. 2.* TAB. V. pro coronide disputationis nostræ vel eam ob causam communicare libet, quod ætiologia & generationis modus usquedum adhuc exerceat Curiosorum animos. Sunt enim, qui excretum hoc non tam pro verme, quam pullo gallinaceo è cicatricula ovi crudi & immaturi fortè deglutiti in abdomine mulieris formato atque explicato habent, quam sententiam *D. Joh. Jacob Stangius in diss. sua Inaugurali de curiosa pulli gallinacei in fœmina cachectica formati historia* superiori anno Halæ Saxonum publicè defendere non dubitavit. At verò cùm in casu à Dn. Medico annotato non legatur, mulierem illam ovum crudum, ut Morio apud *citat. Dn. Paullini* (qui eam ob causam pullum ejusmodi implumem evomuit adeoque ad probandam hanc ætiologiam præ aliis urgetur) deglutiverit: à vulgô etiam sæpissimè albumen ovorum cum aquâ simplici febricitantibus pro restinguenda siti propinetur, nunquam tamen simile portentum observatum fuerit, adhæc plures insimul lumbrici veri à muliere excreti fuerint: hinc alii nil certi hîc determinare, sed in lusu, aut rectius errore naturæ subsistere malunt. Quæ discrepantia facilius componi potuisset, si Dn. Possessori ulterior partium internarum inquisitio placuisset, qua deficiente quilibet suo sensu abundare poterit.

§. IX. Sed ut in viam, unde paululum digressi fuimus, redeamus, adeóque reliquam SYMPTOMATUM syndromen

men & CONNEXIONEM expediamus, ex præmissis jam facilè determinare est, unde (1.) tormina abdominis in puerulo nostro oborta fuerint, quæ lumbricis ex parte adhuc viventibus, rostris suis intestina rodentibus & vellicantibus debentur, quibus & duplicem intestinorum tunicam, imò & ventriculum omninò perforare valent, ut quamplures Clinicorum observationes apud *Schenckium, Tulpium, Bravonem* & alios occurrentes docent: confer *Miscell. Acad. Germ. Cur. Dec.* 1. *Ann.* 1. *Obs.* 45. 146. *&* *Ann.* 4. *Observ.* 30. Cùm enim miasmata lumbricorum ab anthelminticis interfectorum & abhinc putrefactorum liquori gastrico commixta fœtore suo (2.) nauseam & inappetentiam produxerint, reliqui adhuc viventes lumbrici esurientes & fame pressi tunicam interiorem intestinorum morsicabant & continui solutionem causando dolores immanes producebant. Iisdem (3.) debentur phlogoses, à commotione sanguinis & spirituum dependentes; & cum (4.) particulæ illæ in stomacho oberrantes orificium stomachi sinistrum simul p. n. commoverint, hocque ob plexum, quo gaudet, nervosum non tantùm admodum sensile sit, sed & insignem consensum alat cum reliquo systemate nervoso, hinc (5.) pruritus narium & tussis sicca inde per consensum oritur, quatenus nervi ad nares, diaphragma & reliquas partes respirationi inservientes derivati crispantur. Nec impossibile est miasmata inde exhalātia ulterius ad fauces adscendere posse, quas simul vellicādo (6.) sitim inferunt, cumprimis jejuno stomacho & tempore matutino urgentem, quia tum eo facilius evaporare possunt. Somnus tandem turbulentus cum pavoribus (7.) ob spiritus animales à prioribus sympt. nimium agitatos oritur, ita ut vix quieti se dantes rursus in motus insolitos abripiantur.

§. X. Omnibus autem hisce tanquam CAUSÆ REMOTÆ occasionem ministrabant cibi dulciores saccharati, utpote quibus insecta in aëre obvolitantia magis insidiari suaque

ovula

ovula (quorum ducenta ferè intra breve temporis intervallum ab unicâ muscâ deposita fuisse, supra laudatus *Rhedi* observavit) illic defodere solent, ad quorum faciliorem exclusionem symbolum suum contribuit addiphagia nimiaque pueri voracitas, dum novos semper cibos, prioribus nondum subactis, deglutiendo, cruditatibus & has insequenti putredini ansam dedit, utpote quæ non tantùm calorem, ovulis excludendis proportionatum, conjunctum habet, sed & ipsam febrim conjunctam alere potest, cumprimis si in curâ sola specifica anthelmintica absque laxantibus, ut in casu nostro accidit, propinentur, sicque lumbricis occisis in abdomine restitantibus & corruptis fracedo illa atque putrilago augeatur.

§. XI. Quoad PROGNOSIN Febrim hanc minus lethalem fore speramus, cùm in robustioribus & tenuioris fortunæ puerulis sæpe absque ullis medicamentis spontaneô naturæ motu curetur. Et licet in acutis incertæ sint prædictiones, juxta *Hipp. Sect.* 2. *Aph.* 19. hunc tamen affectum brevi cessaturum esse asserere non veremur, cùm non tam ab intemperie aliquâ in sanguine dudum radicatâ, quàm à lumbricis in intestinis corruptis ortus sit, quibus tanquam fomite expulsis M. S. facile defervere poterit.

§. XII. Quò ergò citius hoc contingat, CURAM juxta sequentes indicationes instituendam esse censeo, ut (1.) omnia ea, quæ morbo huic occasionem subministrârunt, eumque adhuc fovere possunt, maturè removeantur, aut activitate sua exuantur. (2.) Ut rudera lumbricorum in primis viis adhuc hærentia & miasmata putrilaginosa de se spirando M. S. inficientia è corpusculo ægroti eliminentur. (3.) Particulæ inæquales & heterogeneæ M. S. turbantes enerventur & non minus inde per convenientia remedia expellantur.

§. XIII. PRIMÆ INDICATIONI satisfacimus salutarem convenientemque diætam præscribendo, in quâ, respectu

Ttt febris,

febris, ea, quæ M. S. exagitant, ut aër calidus, aut & nimis frigidus, respectu lumbricorum verò omnia illa, quæ ovis muscarum facilè conspergi solent, vitari debent, qualia sunt saccharata, mellita, lacticinia, quæ posteriora etiam intuitu ipsius febris sunt prohibita juxta *aphor. Hipp.* 64. *Sect. V.* Vitentur & fructus horæi aliique facilè putrescentes & in cruditatem nidorosam abeuntes. Conveniunt potius juscula avenacea & hordeata blandè acidulata, aliaque facilioris digestionis: quæ ipsa tamen nec in nimiâ copiâ, nec sæpius justo sunt obtrudenda, ne nova prioribus nondum concoctis ingerendo putredinem augeamus, adeoque optimi, quod dicitur, pessima sit corruptio. Potui inserviat aqua acidula reddita, aut cerevisia secundaria, ras. CC. aut si alvus sit fluida, CC. usto (quod & lumbricos fugat & febrim extinguit) medicata. In reliquis verò rebus diæteticis aurea observetur mediocritas.

§. XIV. SECUNDÆ INDICATIONI inserviunt laxantia amarulenta, qualia sunt Rhabarbarum, Turbith & exinde paratæ species diaturbith cum rhabarbarô, quas summis laudibus hîc effert *Ettmüllerus in Valetudinario infantili.* In tenellis infantulis sufficit syrupus de cichoreo cum rhabarbarô. Pulvis ita præscribi potest:

Recip. *Spec. diaturb. cum rhabarb.* ℨß.
Pulvis Jalappæ gr. iij.
℥o *Nuc. mosch. expr.* gr. ij. M. D.

Sig. Laxier-Pülverlein auf zweymahl/ Morgends früh in Johannis-Blumen Wasser oder warmer Brüh zugeben.

Syrupus autem ab ℥ß. ad ℥j. datur, vel solus, vel aqua gram. aut hyperici dilutus. Sunt & qui Mechoacannam albam commendant, utpote quæ pulti, seu lacti, ob colorem misceri potest, si pueruli à medicamento abhorreant. Possunt & anthelmintica iisdem addi, si vivos adhuc lumbri-

lumbricos putrilagini inteſtinis adhærenti commiſtos eſſe ſuſpicemur, qualia ſunt omnia amara, cumprimis Semen Santonici ſeu Sinæ, quod κατ' ἐξοχὴν ſemen contra vermes, vulgò Wurm-Saamen/ audit: cui tamen alii Corallinam recentem præferunt, quæ miris laudibus extollitur apud *Schenckium c. l.* Interim ſimul præſcribi & cum laxantibus maritari poſſunt, ſeq. ratione:

Recip. *CC. pp.*
Rhab. veri
Corallinæ
Sem. Cin. ana. q. v.

M. F. pulv. qui per dies 3. continuos circa Novilun. & Plenilunium à ℈j. ad ʒß. dari debet. Quibus præter expectationem non ſufficientibus Mercurius Chymicorum in ſubſidium eſt vocandus, qui infenſiſſimus lumbricorum omniumque inſectorum hoſtis audit, ſive crudus detur, ad grana ij. iij. vel ad magnitudinem piſi, quod admirandum fore *Baglivius ex Cheſnau refert pag. 60. Prax. Med.* Es treibet den Stock hinweg / ſiue præparatus, ut Mercur. dulcis, cujus tot grana dantur, quot annos habent pueri & quidem vel in formâ boli, vel in formâ pilularum, ne maſticando dentibus incommodet, v. g.

Recip. *Mercur. dulc. gr. x.*
Mag. CC. ℈ß.
c. s. q. *Conſ. flor. Perſic. F. bolus*
pro una doſ.

Alii horum loco Aquâ Hermeticâ utuntur, quæ ☿. cum aq. graminis aut hyperici agitando paratur. Alii Saccharum cum ☿. vulgi in mortario ligneo vel vitreo tamdiu terunt, donec Saccharum colore gryſeo aut nigricãte tingatur, quod in de-

licatulis egregium est remedium : quicum fere convenit Æthiops mineralis, ex flor. 🜍. partibus ij. & Mercur. crud. p. I. exactissimâ mixtione & incensione paratus, quem contra lumbricos insigniter laudat *Pharmacopœja Bateana in Indice*. Quod si verò ab omnibus remediis abhorreat infantulus, externè emplastra, catapl. & unguenta vermibus infesta applicanda sunt, inter quæ unguentum de Arthanitâ August. simul laxando confert:

Recip. *Unguent. de Arthanit.* ℥ß.
fellis tauri inspiss. ʒj.
aloes succotr. ʒß.
🝆 *tanaceti gr.* iij.
absinth. coct. q. s.

M. F. l. a. Lin. S. Sälblein auf den Nabel zu schmieren.

§. XV. TERTIA INDICATIO Febrim continuam proximius respicit & remedia exigit invertentia, absorbentia, & ut vocantur, præcipitantia, bezoardicis & diaphoreticis fixioribus juncta, quæ particulas terrestres sanguini nimis ebullienti interponendo calorem mitigant & simul particulas heterogeneas per cutis spiracula eliminant. Talia sunt ocul. ♋, corall. rubr. præp. CC. sine igne, antimon. diaphor. Pulv. bezoard Sennerti, Pulv. Bezoard. Anglicus & similia; unde variæ combinari possunt formulæ, v. g.

Recip. *CC. sine ign.* ʒj.
Pulv. Bez. Angl. ʒß.
Antimon. diaph. ℈j.
Cinnab. nat. præp. ℈ß. M.

F. Pulv. D. S. Kühlendes Pülverlein/ Morgends und Nachmittags ein paar Messerspitzen.

Æstu

Æstu autem febrili urgente nimis blandè quoque acida adhiberi possunt, sive vegetabilia, ut succus citri, ribium & berberum, ⊖ essent. acetosæ & acetosellæ, Tinctura florum bellidis &c. quæ & sitim conjunctam restinguunt. Cave tamen, ne acida hæc cum supradictis præcipitantibus, ut vocantur, ægro propines, quia in stomacho cum illis effervescendo cardialgias immanes excitant, levi tamen remediô statim sopiendas, modò tempestivè innotescat hanc & non aliam subesse causam. Reliqua symptomata, febribus continuis communia, ex propriis capitibus demulcenda sunt: Cephalalgia sc. epithematibus & suppedaneis: Vigiliæ nimiæ emulsionibus papaverinis & Fœtor oris masticatoriis fragrantibus. DEUS T. O. M. verò curæ benedicat, cui sit laus, honor & gloria in sempiterna secula!

TANTUM!

OBSERVATIO MEDICA DE VERME MONSTROSO HANNOVERANO.

Stoltenii Fabri ferrarii aulæ nostræ inservientis uxor, tenerioris imbecillisq; corporis habitûs, macilenta, cachectica & summè scorbutica, quæ aliâs graves morbos passa erat, circa Pentecostes festum ægrotare cœpit. Causam mali consuetæ ventriculi debilitati pravæque assumptorum concoctioni adscripsêre maritus & ægra. Constitit insuper ipsam in dicto Pentecostes festo extra urbem lac vaccinum recens bibisse, atque eo tempore minus rectè valuisse.

Exeunte demum Majo ad eandem rogatus accessi ipsam & *sævis* abdominis *circum umbilicum doloribus*, *intestinorum spasmis variis* & angustiis circa præcordia laborare deprehendi. Colicam eamque atrocem satis æmulabatur malum, cum appetitu, uti perhibebant, ab aliquo jam tempore dejecto, nauseâ, siccitate linguæ, oris amaritie, siti, duritie abdominis, alvo adstricta, aliisque Colicam ordinariò comitari solitis symptomatibus. Remedia anticolica, carminantia & uterina, præcipuè pilulæ purgantes ex Aloes extracto, cum Extr. panchym. Croll. Resin. Scammon. Trochisc. Alhand. & Mercur. dulc. compositæ, & in Officinis nostris sub nomine Polychrestarum notæ per

aliquot

aliquot dies tam internè quam externe adhibita, nec medicantis nec ægræ ſpem ullatenus fefellêre.

Gravia enim, quæ retuli, ſymptomata paulatim remiſêre morbusque mitior redditus ægræ anſam dedit per ædes, quamvis haud absque moleſtiâ & ſumma cum debilitate, aliquatenus ambulandi, quocum appetitus aliquantiſper redire viſus eſt.

Aſt brevî recruduit morbus, mirumque in modum ægram excruciavit. Multò enim atrociores ſuperioribus ſupervenêre abdominis roſiones & dolores, anguſtiæ moleſtiæque circa præcordia vix tolerandæ, vomitus crebri & tædioſi, inſignis virium dejectio & marcor corporis dudum emaciati, ſub ictum ferè oculi creſcens. Plura latentium in inteſtinis vermium ſigna deprehendens anthelmintica ſelecta, quantùm ægræ medicamina maxime horrentis faſtidium patiebatur, haud absque ſucceſſu propinavi. Ejecti enim per os (quater vel quinquies ſi rectè memini) nec non per alvum aliquoties lumbrici haud modicæ longitudinis, absque tamen ullo levamine. Per vomitum rejecta materia nunc limpida & ſeroſa, ſæpius fuſca, bilioſa, aut ad nigrum tendens colorem, nunc alba & pituitoſa.

Alvus nonnunquam pertinax, dura & aſtricta, internis externisque remediis variè ſollicitanda. Paulò poſt ventris profluvium, diarrhœam æmulans, ſed poſt modicum temporis intervallum rurſus evaneſcens, multoties recurrens. Excreta nunc naturalia, nunc præternaturalia. Quò mitiora fuêre, quibuscum ægra colluctabatur ſymptomata, eò magis ad naturalem ſtatum acceſſêrunt alvi excrementa. Auctis verò diris iſtis cruciatibus varia præternaturalia, utpote pelliculæ, membranunulæ, lumbrici & vermiculi ſemiputridi & maximam partem conſumpti aliaque in conſpectum prodiêre.

Inter

Inter tot gravia ſymptomata parum comedit ægra, nec abundantius, quamvis maximam ſæpius pateretur ſitim, bibit. Somnus parcus, brevis, interruptus & turbulentus, ob dolores nocte dieque ingruentes.

Abdomen nunc tumidum, durum, & murmurans, nunc flaccidum, laxum, molle, ac naturaliter ſeſe habens. Sæpius in iſta ejus regione, per quam inteſtinum colon fertur, fluctuantis undæ gradientisque vivi animalis in modum repetitum deprehendere licuit motum. Eo durante ſymptomata multùm aucta, anxietates circa præcordia graviſſimæ, dolores cardialgici ſummi, internorum permoleſti ſpaſmi, ſudor algidus, vomitus quandoque ſolito vehementior, extremorum frigus, pluraque quæ mortem minari viſa ſunt.

Pulſus nunc æqualis, magnus, vehemens, nunc inæqualis, parvus & celerrimus, nonnunquam intermittens, aliàs durus & renitens.

Urinam non uniformem ſed variam reddidit, ſubrubram nempe, rubram, fulvam, luteam, citrinam, fuſcam, pallidam, & aqueam. Sedimentum quandoque nullum ſeu parcum, quandoque copioſum, lacteum, farinaceum, pituitoſum & ſcorbuticorum, ac nephriticorum ſedimentis ſimile. Quantùm ægræ medicinam feci (nam multis ante obitum ejus hebdomadibus ipſam non vidi) juxta indicantia, ſymptomata urgentia & neceſſitatis rationem, appropriata malo remedia præſcripſi, eaque inter Martialia, Mercurialia, Carminativa, Stomachalia, Uterina, Anthelmintica, amara, fixa & volatilia: nec tamen quicquam potuêre efficaciſſima aliàs remedia, præcipue cùm, ut dixi, ægra eadem præ cæteris ingratiora (quæ hoc in caſu ſæpius adhibenda fuêre) naturâ quàm maxime horreret, eademque ob nauſeam obortam ſæpiſſimè, quam diu ipſam vidi, per vomitum rejiceret. Non potuit, quia tot tantisque doloribus dirisque ſymptomatibus die nocteque exhauſta fatiſceret, ac tandem

dem viribus planè destituta, postquam biduo ante obitum ignotum suique generis animalculum, seu Vermem, per alvum excreverat, debitum naturæ persolveret. Hannoveræ die 22. Decembris Anno 1710.

CHRISTIANUS LUDOV. KOTZEBUE,
Phil. & Medic. D. Medicus Electoral.
Brunsv. & Luneb.

DESCRIPTIO VERMIS.

CAput & collum pectusque equinum fere habet. Caput verò cristâ ornatum. Os (putredine puto corruptum, traditus enim mihi post octo demum hebdomadas à morte fæminæ) invenire non licuit. Oculos, aut saltem locum, ubi oculi fuêre, mihi visus sum videre. Caro frequens & mollis, ossa etiam mollia, ut vix sentiri possint. Pedes non dexter & sinister, sed anterior & posterior medio in corpore, uti depicti sunt, & cætera diversi. Anterior enim ungulas habet tres, illis, quas alaudæ habent, quoad formam, non quoad ossa similes. Posterior equini quid refert, & in extremitate etiam corneum quid & duriusculum ostendit. Interna rimari nolui, quoniam integrum conservare debui.

JO. GEORG. ECCARDUS.

CAS. IV.
DE
FEBRE LENTA in HECTICAM DEGENERANTE.

HISTORIA.

VIr annorum 48. temperamenti phlegmatici, ſpiritum frumenti indies cubitum eundo paulò largius aſſumens moleſtoque proceſſui juris implicitus, præcedente agrypniâ & appetitu nonnihil imminuto die 12. Jan. Ao. 1705. in conviviô quodam ſolenni irâ percitus die ſequenti 13. Januarii, præcedente horripilatione, calore p. n. & inſolitô, utut levi, corripitur, veſpertinis horis magis ingraveſcente, unà cum cephalalgia & ore glutinoſo. Lotium aurantio colore fulgebat: Pulſus erat frequens & debilis. Calor in volis manuum & plantis pedum magis ſentiebatur, ſudore leni & ferè perpetuo urgente. Tertio die

die post assumptum vomitorium ex ♀ emet. gr. *ij.* ejecit saburram acidissimam bilemque copiosam, cum levamine. Abhinc ab usu sudoriferi, constantis ex

Pulv. bezoart. Angl.
Ocul. ♋. ana ʒj.
☉. ℈j.
Camphor. ℈ß.
Ther. cœl. gr. ij.
in ▽ florum sambuci.

paulo melius se habet, cessante dolore capitis hactenus molesto. Durantibus verò reliquis symptomatibus, manè & vesperi sequentem potiunculam hauriebat:

Recip. ▽. fl. sambuci.
card. bened. ana ℥iß,
antih. Poterii ʒj.
liq. CC. succin. ℈ij.
ther. cœl. vel laud. op. gr. ij.
syrup. card. bened. parum.
M. pro 3. dosibus.

Quô factô inducias per unum alterumque diem indulgebat malum. Intercedente verò diætâ

largiore Venerisque uſu paulò poſt recrudeſcebat, aliô tamen eôque periodicô vultu, alternis diebus, Tertianæ inſtar, circa horam x. veſpertinam apparente. Præſcribitur ſeq. mixtura:

Recip. ▽. ſum.
flor. ſambuci ana ℥ij.
~⊖*. ʒj.
laud. opiat. gr. ij.
antiheƈt. Pot. ʒſ.
ſyr. cort. aurant. ℥vj.

M. pro 2. doſibus, quarum altera hora v. pomeridiana, altera diei inſequentis hora oƈtavâ veſpertinâ, ante paroxyſmum ſumebatur & poſt largum ſudorem febris jam fugata videbatur. Interim ▭. intenſius tincta calorque in volis manuum permanebant, quibus utrobique pulvis nitratus & invertens

ex ocul. ♋ præp.
ſuccin. præp. ana ʒj.
&
⊕ depurat. ℈iv.

opponebatur cum levamine. Paulò poſt literis Affinis inhumanis alteratus novô paroxyſmo

febri-

febrili, utut leviori, corripitur, usu Chinæ Chinæ mox fugato. Quoniam vero calor quidam insolitus, aliquot post pastum horis magè sensibilis, circa regionem cordis ac manuum volas remanet pedumque gravitas non remittit, adhæc corporis habitus sensibiliter absumitur, hinc quæritur, quid mali subsit & quâ ratione idem radicitus exstirpari debeat?

RESOLUTIO.

§. I.

Utut levia videantur & tolerabilia, quæ Ægrum nostrum affligunt, mala, re tamen ultro citroque pensitata plus in recessu habere observantur, quàm aliquis putare posset. Licet enim FEBRIS primùm LENTA & CATARRHALIS adfuerit, nunc tamen ipsam HECTICAM si non conjungi, attamen imminere, partim calor p. n. circa præcordia & in volis manuum aliquot post pastum horis urgens, partim & potissimùm habitus corporis absumtio testantur. Quin & reliqua febri lentæ familiaria symptomata, Hecticæ communia confirmant, qualia ex causis *antecedentibus* sunt temperamentum phlegmaticum, abusus ♁, perturbationes animi & similia: E *concomitantibus* calor p. n. lenior, tempore vespertino ingravescens: E *consequentibus* os glutinosum, cephalalgia, urina intensius tincta, pulsus citatior, sudo-

res perpetui &c. quæ omnia nos de Febre Lenta in Hecticam proclivi dubitare non ſinunt: cujus deſcriptionem verbis Sylvii, quàm propriis tradere malo. Ita autem *Franciſcus de le Boe Sylvius*, in febrium doctrinâ curâque feliciſſimus, in *Appendice Operum Tract. X. §. 479. p. m.* 843: Febres lentas voco, quæ nec frigore acri, nec ardore urente afficiunt ægros, ſed blandiora producunt ſymptomata, vires (adde & corporis habitum) interim ægrorum ſenſim conficiunt. Germani noſtri dicunt: ein heimlich Fieber: ein ſchwindſüchtig Fieber & Belgæ: *the binnen koorſen*, quô nomine tamē & oſcitationes crebriores, febres intermittentes plerumque præcedentes, inſignire ſolent.

§. II. SUBJECTUM inhæſionis totum eſt corpus, non tantùm quoad partes Solidas, ſed & partes fluidas. Quod enim è Veteribus quamplurimi ideo febres hecticas dictas putant, quod in illis calor p. n. non, ut in aliis febribus, ſpiritibus & humoribus, ſed ipſi corporis habitui ſolidisque tantùm partibus inhæreat, illud ſuo jam tempore refutavit *Sennertus Tr. de Febribus Lib. 3. cap. 1. p. 301. Edit. Pariſ.* Rectius à modo affligendi hecticæ dicuntur, quia habitum quaſi induunt, ſi aut negligantur, aut malè tractentur, ſicque! ut habitus Logicorum difficulter mobiles & curabiles evadant, ſtabilesque permaneant. Multo minus cauſa in partibus ſolidis cum Galenicis quærenda eſt, ſiquidem falſiſſimū eſt calorē illum p. n. in partibus Solidis ſubſiſtere poſſe, quàvis à nulla cauſâ foveatur: quod ridiculæ illorū de calido innato hypotheſi debetur. Rectius cauſæ nidus & ſubjectum vētriculus & glandulæ cōglomeratæ dicuntur, ille quidem remotius, hæ propinquius. Quando enim chylus in primis viis minus legitimè perficitur, ſed in paſtam viſcidam & plus minus acidam degenerat, non poteſt non M. S. infuſus motum illic inconditum & conſequenter calorem p. n. inducere, in glandularum autem tubulis viſciditate ſuâ obſtructionem cauſari, ut ex ſequentibus pateſcet.

§. III.

§. III. CAUSA PROXIMA FORMALIS hujus febris est motus ſanguinis & ſpirituum p. n. à ſueta illorum circulatione deflectens & ob particularum collisionem & turgeſcentiam inſolitum illum calorem huncque conſequentia reliqua ſymptomata producens. Quemadmodum enim unda ſanguinis purpurea ſibi relicta nullisque particulis heterogeneis infecta pulſui cordis facilè obtemperat motuque progreſſivô haud difficulter, etiam per vaſcula minutiſſima, circulatur: ita ſi particulæ incongruæ illi quacunque occaſione miſceantur reliquisque obicem figant, ob crebiorem illarum colliſionem & reflexionem varius & inconditus motus huncq; comitans calor febrilis inſequitur. Manifeſtiſſimũ hujus rei indiciũ eſt, quòd calor hic ordinariò eô, quô novus chylus ſanguini infunditur, tempore augeatur, aliquot ſc. poſt paſtum horis. Quamvis enim hoc tempore nondum omnis chylus è ſtomacho per pylorum elabatur & in totum corpus diſpenſetur. attamen fluidior ejus pars diſpenſationem ejus anticipare, vaſa lactea ſubire & in ciſternâ chyli cum reflua ex partibus glanduloſis lymphâ, his in ſubjectis acidâ & plus minus ſalſâ, miſceri tandemque per ductum thoracicum in venam ſubclaviam ſe inſinuare & mixtionem ſanguinis turbare valet.

Nec OBSTAT idem in ſtatu naturali toto die contingere, neque tamen aliquem calorem inde oboriri. Heic enim chylus atque lympha magis ſunt balſamica, nec ullâ ſalſedine aut acrimoniâ p. n. ut in Hecticis, imbuta, ſicque ob particularum harmoniam & æqualitatem, quam cum M. S. globulis habent, nullam illic turbam movent. Quamvis negari non poſſit, calorem etiam vitalem & naturalem poſt aſſumptionem alimentorum, durante adhuc digeſtione prima, quodammodo augeri, ut tempore hyberno experimur, quô frigore trementes poſt alimentorum aſſumptionem ſtatim refocillamur & quodammodò incaleſcimus. Interim major ille calor

calor eſt, quando chylus aut crudus, à nimio ſtatim poſt paſtum inſtituto motu, aut acido-ſalſus venis ingeritur, cùm particulis circulantibus obicem figat motumque progreſſivum in varium & mixtum immutet.

§. IV. Facile hinc determinare licet, quid pro fomite & CAUSA PROXIMA MATERIALI ſit habendum, quam in particulas & humores viſcidos & plus minus acido-ſalſos rejicimus. Viſciditatem arguit os glutinoſum, ſiquidem ægri continuò de viſciditate oris conqueruntur, es ſeye ihnen der Mund ſo ſchleimig/quod à ſaliva nimis viſcida & tenaci oritur, utpote quam indolem humorum ſequi propagatio ſcorbuti & Luis Venereæ per incauta oſcula videtur adſtruere. Idem de Lympha Pancreaticâ eſt dicendum, quæ non minus ac ſaliva in glandulis conglomeratis generatur; & quoniam utraque ob viſciditatem illam non ſufficit ad ſalia in cibis, chylo atque chymo recondita legitimè diluenda, fieri non poteſt, quin & M. S. & lympha juſto ſalſior & acidior generentur, ita ut non tantùm ad corpus legitimè nutriendum ſint ineptæ, ſed & acrimoniâ ſuâ partes nervoſas irritando, crebriores harum criſpaturas & has conſequentes horripilationes, in febribus catarrhalibus & hecticis tam frequenter occurrentes, inferant.

§. V. Ex utroque hocce fonte, viſciditate ſcil. & acrimoniâ ſalinâ, totâ SYMPTOMATUM SYNDROME & CONNEXIO deducenda erit. Agmen inter illa ducit *appetitûs dejectio*, morbum antecedens, quæ procul dubio à liquore gaſtrico, vel ſi mâvis, fermento ventriculi, per humores pituitoſos & cumprimis ſalivam viſcidam nimis inviſcato & obtuſo, provenit, cùm orificium Stomachi ſiniſtrum, veram appetitus ſedem, legitimè & ſufficienter ſtimulare nequeat; & quia idem cibos ingeſtos legitimè ſubigere non valet, hique in paſtam viſcidam, ventriculo gravem, abeunt, non mirum eſt, ob inſignem ſtomachi cum capite conſenſum, *agrypniam* quoque oboriri.

Quam-

Quamprimum pasta illa stomacho elapsa viam per vasa lactea ordinariam petit & ob tenacitatem oscula illorum subire nequit, partes fibrosæ massam sibi adhærentem excussuræ *frigusculi & horripilationis* sensum, motu suo tremulo, producunt, quem mox calor præternaturalis sequitur, cùm particulæ illæ viscidæ in M. S. excussæ illi sine turbatione mixturæ aduniri nequeant, unde ob motum & collisionem particularum non potest non *calor p. n.* oboriri. Quemadmodum autem motus & hunc sequens calor eò major est, quo mobiliores sunt particulæ, ita calor hujus febris lentæ *lenis* est & *tolerabilis*, cùm humores pituitosi & viscidi motui vario non tam facilè obtemperent, ac biliosi, febres acutas, ardentes, sive benignas sive malignas, inferentes. Unde & Medici Antiquiores non sine ratione morbos chronicos (quibus & febres lentæ quodammodò annumerari possunt) à pituitâ, acutos verò à bile derivârunt. *Cur autem* calor ille p. n. in febri nostrâ lentâ *horis primum vespertinis* & hinc *aliquot post pastum horis ingravescat*? ratio hæc est, quòd illic ob poros à frigore nocturnò constipatos transpiratio insensibilis sufflaminata motum illum augeat: hîc verò chylus novus isque crudior M. S. illatus novas quoque turbas excitet. Interim, cùm (ut supra dictum) lenis sit calor ille, hinc nonnisi in partibus cutis sensilioribus, volis sc. manuum & plantis pedum magis sentiri solet, quæ bina loca, cum hypochondriis tactu teneriori & sensiliori gaudere titillatio, contactum illorum sequens, approbare valet. Hunc sane duabus circiter post pastum horis insequentem calorem pro unô è certissimis hecticæ signis habet *Sennertus, Lib. 3. Prax. Cap. I. p.* 309. *Edit. Paris.* qui eum in finem hisce ægris insueta subinde horâ cibos obtulit, ut ex eodem calore, post elapsum 2. horarum sequente, eò facilius in Febris hujus cognitionem deveniret, utpote quæ omnium consensu in principio facilè curatur, sed difficulter cognoscitur: in fine facile cognoscitur, sed difficulter curatur. Cæterùm uti ca-

lor in febribus ejusmodi lentis intensus non est, ita nec reliqua, eundem aliâs insequentia symptomata adeò, ut in acutis, urgent, *cephalalgia* sc. *sitis* & similia; dum nec vasa meningum tantopere distendunt, nec lympha in tantum, ut in febribus ardentibus, absumitur, *ore* tamen *glutinoso* existente, cùm saliva, ut jam ante dictum, sequatur indolem humorum in corpore stabulantium, pituitosorum sc. & viscidorum. *Lotium aurantiô* magis, quam rubicundo *colore tinctum* est, cùm particulæ sulphureæ & oleosæ minori, quàm in acutis fieri solet, quantitate, ob minorem M. S. commotionem, resolvantur & extravertantur, cum & *pulsus*, ob eandem causam, non adeò magnus, sed *debilis*, licet *frequens* sit. Quia tamen lucta illa inter M. S. & particulas chyli crudioris non cessat, non potest non *calor* simul p. n. *circa regionem cordis*, in quó tanquam in cisternâ quadam omnia confluunt, sentiri, ob defectum nutrimenti laudabilis *corpus absumi* & ob parciorem vel nullam spirituum generationem *pedum gravitas* oriri.

§. VI. Omnibus his è CAUSIS REMOTIORIBUS occasionem dedêre (1.) temperamentum phlegmaticum, M. S. visciditatem facile affricans. Omnia verò sanguini visciditatem aut acrimoniam acido-salinam inducentia ad febres lentas & cumprimis Hecticam disponere palam adstruit *Ettmüllerus in Praxi pag.* 368. *Tom.* 2. *Edit. Westphalianæ.* Multum quoque huc contribuere potuit nimius aquæ vitæ usus, quæ & sanguinem inflammat & oleositate suâ fermentum (ut audit) h. e. lympham ventriculi digestivam obtundit, quò minus cibos ritè digerere & in chylum laudabilem convertere valeat. Inde enim hecticam radicaliter oriri, non sine causa *Lindenius* apud supra laudatum *Ettmüllerum* judicat hincque vomitoriorum usum in principio curæ felicem reperit. Quammaximè tamen vehementiora animi pathemata, cumprimis illa, quæ liquores circulantes inspissare valent spiritusque quodammodò

concen-

concentrant, morbum hunc producunt, qualia ſunt mœror & triſtitia, quæ Sacra Scriptura teſte, exſiccat oſſa, conf. *D. Michael in Prax. Gen.* Jam verò in præſenti ægro ſollicitudo, cura & triſtitia è Proceſſus moleſtiâ & Rabularum ſcommatibus ſubnata haud obſcurè in hiſtoria continentur, à quibus ut ipſe morbus inferri, ita ab irâ repetitâ magis accendi potuit. Hinc de nihilo non eſt *Caſparus Bravo*, quando in *Reſolutionibus ſuis Medicis Tit. de Febribus* Hecticam ab animo produci & „ conſervari ſtatuit, determinatô ſc. per temperamentum præ- „ ternaturale ſubſtantificum. Tres enim Autor hic Febrium ſpecies tradit, primam in impetum faciente, qualis eſt Diaria. Secundam in humoribus & contentis: Tertiam in continentibus partibus, quam, ut dictum, ab animâ derivavit. Quodſi tandem intempeſtivum Veneris uſum in ægro vixdum reconvaleſcente hiſce addideris, eò minus erraveris, quod nimium ♀ exercitium haud rarò Tabem dorſalem, hecticæ cognatam, inducat.

§. VII. Licet autem Hectica in PROGNOSI, ut omnes febres lentæ, morbus ſit contumax, chronicus & difficulter mobilis; attamen cùm Æger noſter, in ætate conſiſtente conſtitutus, viribus ſufficientibus & laudabili naturâ gaudeat, quæ priores jamdum morbos feliciter ſuperavit: adhæc nulla viſcerum internorum læſio, nullaque diarrhœa, Hecticis fatalis, conjungatur, ipſe morbus etiam tempeſtivè innotuerit, hinc certa nos ſpes tenet, adhibitis convenientibus remediis eundem obtemperaturum planeque ceſſurum eſſe. Curioſum eſt febrem ardentem Hecticam in Studioſo quodam Juris Giſſenſi fugaſſe, ut in *Miſcellan. Acad. German. Curioſ. Decur. II. Ann. II. pag.* 377. olim retulimus.

§. VIII. Quemadmodum igitur in CURA hactenus adhibitâ nil quicquam deſiderari poteſt, ita ad Febris hecticæ imminentis rudera penitus & radicitus tollenda ſequentes Indi-

cationes sunt attendendæ, ut sc. 1. omnia, quæ morbo huic ansam dedêre & fomentum præbere possunt, removeantur. II. Ut pasta & saburra viscida, acido-salina, ventriculo ejusque confiniis adhærens, incidatur & per convenientes vias eliminetur. III. Ut crasis massæ sanguineæ ab intermistis hactenus particulis inæqualibus turbata, in integrum restituatur: quibus observatis & ipsum nutritionis opus felicius procedere partesque flaccescentes novum incrementum capere poterunt.

§. IX. Primæ indicationi satisfacimus exacta diæta, sine qua parum vel nihil hic præstare possumus. Cum igitur morbus magna ex parte spiritus frumenti abusui adscribatur, hinc ab illo prorsus abstineat æger & ad restinguendam sanguinis inflammationem, ab illo inductam, utatur blande refrigerantibus & humectantibus, cumprimis hordeatis, cremore ptisanæ & decocto hordei cum sero lactis, quod convenientissimum hic observavimus. Porro egregia sunt poma dulcia cum passulis decocta, amygdalata & emulf. ex sem. cucurbit. pulticula ex semine mannæ, ova tremula, juscula caponis aut gallinæ junioris, pisces saxatiles. Diæta lactea illic potissimum laudatur, ubi calor febrilis maxime sedatus est. Præfertur a. lac caprillum, vel si haberi potest, humanum ex uberibus nutricis sanæ recens haustum, cavendo ab acidis. Aliâs vero pro potu vinum album, tenue aut lymphatum, aut cerevisia secundaria inserviunt. Interim animus simul ad tranquillitatem componatur & ab omnibus curis, sollicitudinibus, timoribus & fastidiis liberetur, si voti nostri sanitatisque pristinæ compotes reddi velimus. Quoad reliquas quoque res diæteticas, nonnaturales vulgo dictas, aurea servetur mediocritas.

§. X. Pro secundo scopo obtinendo primo incidentia

& ab-

& abhinc blandè educentia conveniunt. Illic summopere laudantur ⊖✱. depuratum, ⊕. præparatum, arcanum duplicatum, terra foliata ♀ ejusque liquor per deliquium parandus. Probatissimus inde est pulvis antiphthisicus, seu (si mavis) antihecticus *Conerdingii*:

℞. *Ocul.* ♋. ℥j.
⊖ ✱.
⊕. *præpar. ana.* ℥ß.

Div. in 6. p. æ. Detur indies dosis, horis matutinis.

Ejusdem ponderis & efficaciæ est pulvis antatrophus *Gmelini*, vel potius *D. Scretæ*, cujus descriptionem, usum & dosin in Praxi n. infallibili reperies. Talibus aliquando præmissis hic subjungatur lene vomitorium, quod non tantùm in hectica, sed & in phthiseos initio felicissimum expertus est *Lindenius*, ut è Collegio ejus MSC. refert *Ettmüllerus* l. c. Quemadmodum & D. *Frid. Hoffmannus*, Prof. Halensis, in Collegio quodam Practico MSS. Emetica in febribus lentis maximi momenti esse dicit, licet alibi simul inculcet, febres lentas, quo lenius tractentur, eò meliores esse. Laudatissimum hic est vomitorium novissimè introductum, radix sc. ipecacuanhæ, quam dignissimum esse judicat Celeberr. *Wedelius*, ut in omnes officinas Pharmaceuticas recipiatur. Vid. integræ de illa disputationes, sub ejus non minus ac nostro præsidio habitæ. *D. Spenerus* sanè Berolini eandem optimam & convenientissimam observavit, cumprimis in Phthisicis nondum confirmatis. Præscribitur ita:

℞. *Rad. ipecacuanh. pulv.* ℈j.
⊖*. *depur.* gr. *ij.*
facch. gr. *v.* D. S.

Pülverlein Morgends auff einmahl in warm. Bier oder Thee zunehmen.

Interim in defectu ejus ♀ emeticum ante cryſtalliſationem probe filtratum, vel & ☽ emeticum eadem ratione paratum, ad gr ij. vel iij. ſubſtitui poſſe nullus dubito. Quodſi vero præſente quodam contraindicante locum non habent emetica, laxantia illorum loco uſurpari poterunt, ſive vulgaria, ut ſennata, ſive ſelectiora & ſingularia, ut magneſia alba, Italis il polvere del Comte di Palma dicta, de qua vid. *Epiſt. noſtra ad Dn. Leibnizium.*

§. X. Tertiæ tandem intentionis participes nos reddere poterimus abſorbentibus, invertentibus, præcipitantibus vulgo dictis, cumprimis talibus, quæ M. S. ſimul quodammodo ventilare & ſive per ſe, ſive per accidens refrigerare valent. Communiſſimè hunc in finem antihecticum Poterii præſcribitur, nomine magis, quàm effectu ſatisfaciens. Mihi hoc in caſu Margaritæ ſive Orientales, ſive Occidentales, ſimpliciſſimè pulveriſatæ experientia compertæ ſunt, *Helmontio* olim in arcanis habitæ, quas vel exinde præ matre perlarum aliiſque marinis ſingulare quid obtinere colligas, quod nihil aliud ſint, quàm ovula concharum, ut in *Muſeo Muſeorum tit. de Margar.* fuſius oſtendimus.

Præſcribuntur ita:

℞. *Margarit. præp.* ℥ij.
⊖. *depur.* ℥ß.

M. F. Pulv. D. S. Alterirendes Pulver Morgends/ Mittags und Abends ein paar Messerspitz zunehmen.

Pro

Pro vehiculo aut decoctum cichorei, aut aqua rorellæ, aut destillatum ex partibus animalium, antiquis in phthisi & hectica u itatum, esse poterit: cui, si morbus refrænatus fuerit & nutritio magis intendatur, simplicissimum partium illarum decoctum præfero.

§. XI. Vulgò his EXTERNA quoque addunt, qualia sunt: Unguentum resumptivum, linimenta ex ☍ amygd. dulc. cum pingued. humana, balnea & similia. Verùm cum illa poros obviscando sæpe noceant, hæc autem ex observatione *D. Michaelis* Hecticam sæpe inferant, hinc tutius aut omittuntur aut parcissimè adhibentur. Modum præscribendi vide, sis, apud *Bravonem in Resolut. Med.* loco supra allegato.

TANTUM!

CAS,

CAS. V.
DE
MANIACIS AB ESU SOLANI FURIOSI
HISTORIA.

PUella ruſtica Diœceſios Königsbergenſis, eo tempore, quo

Alba liguſtra cadunt, vaccinia nigra leguntur,

menſe ſc. Auguſto, Anni 1691. in vicino monte Dyni, vulgo Dienoberg / baccas legit myrtillis triplo majores, easque non obſtante Pharmacopœi monito pro veris vacciniis venum exponit, & ut cautius mercetur, ſive dolo malo, ſive mera ſimplicitate aliis perſuadet, fructus illos hoc anni curriculo pinguiores & ſucculentiores eſſe: nec emptoribus deſtituitur, quibus in tanta fructuum horæorum infrequentia ſalivam movebant bellaria viſui non

ingra-

ingrata, eaque plus minus devorabant. Quid fieret? vix elapsa hora subitaneis phlogosibus perfunduntur homines, cum somnolentia quadam turbulenta, ex qua emergendo titubant & ebriorum more fatiscunt, vomunt nonnulli, insaniunt & suspiriis in tripudia mutatis insolitum rident, furiunt & in adstantium crines involant. Accedunt convulsiones epilepticæ, quibus teneriores & infantes potissimum correpti exspirabant. Patribus loci conscriptis, de salute civium sollicitis & in causam rei insolitæ inquirentibus, innotescit demum ægros illos baccas solani furiosi pro myrtillis comedisse eaque de causa Medicos ordinant, qui miseris illis ocyus succurrant.

* *

RESOLUTIO.

§. I.

QUemadmodum varia & Eruditorum & Plebejorum de insolito hoc & prorsus extraordinario affectu judicia ferebantur, ita Medicorum παῖδες ante omnia de NOMINE ejus solliciti erant in modum. Equidem *delirio* quodam ægros esse correptos, haud difficulter adstrue-

bant omnes. Quandoquidem vero plura sunt deliriorum genera, hinc in specie determinandum erat nomen hujus delirii, quod omnium optimè nos edocere poterit accuratissimus Medicus Philologus *Joh. Antonid.* van der Linden/qui in *Meletem: part.* 3. ∫. 60: *Delirii*, inquit, *apud me prima genera sunt insania & amentia. Insania est, si febris abest: hujus species sunt Melancholia & Mania. Melancholia est si tristis & intra verba est. Mania verò si furiosa insania est. Amentia est, si febris adest* &c. Quia igitur in præsenti casu & febris abest & delirium adest furiosum, hinc merito ægros illos ad unum omnes illa deliriorum specie, quæ *Mania* dicitur, laborare dixero, quæ vulgò *definitur*, quod sit mentis alienatio cum furore, sine febre, à ...uum animalium in cerebro abundantium perturbatione & fervore dependens.

∫. II. Hunc revera affectum adesse declarant 1. *Antecedentia*, esus sc. myrtillorum illorum suppositítiorum, qui, autopsia teste, vera erant soboles *solani somniferi*, seu, ut alias quoque audit, *furiosi*, quia baccæ ejus deglutitæ furorem & maniam inferunt, attestante præter experientiam *Gregorio Horstio Nep. in Disp. Grad. de Mania* olim hîc locorum habita ∫. 9. *pag.* 10. ubi inter plures causas Maniæ occasionales etiam solanum furiosum exhibet. Quammaximè vero illud 2. confirmant ipsa symptomata morbum hunc essentialiter *Concomitantia*, furor sc. sine febri: quæ cum maniæ definitionem constituant, hæcque præsenti malo conveniant, sequitur illi quoque definitum convenire. Accedunt denique 3. *Consequentia*, convulsiones sc. quæ maniacis pariter non sunt infrequentes, ex causis infra dicendis, sicut in illustri & vere Regio Manodochio Hassiaco Haynensi, Patriæ meæ vicino, plures ejusmodi maniacos conspicere licet, qui simul Epilepsiæ aliisque convulsionibus sunt obnoxii.

§. III. Declarato jam affectu novus differendi campus sese

ſeſe aperit de SUBJECTO hujus morbi, de quo rurſus haud unanimes erant Philiatrorum ſententiæ. Pars ipſam animā rationalem ſeu mentem hic affici exiſtimabant, qui tamen ſtatim ſua cadebunt cauſa, quia anima rationalis, tanquam res cogitans, eſt ἀπαθὴς & non niſi per accidens in operationibus ſuis impeditur. Alii ut omnia deliria ita & maniam in ſtomacho radicari exiſtimabant, quò ferè abire videtur *Helmontius Tr. Demens idea*, ubi ſedem animæ figit idem Autor. Alii totum corpus: Alii cerebrum: Alii verò ~tus animales hic potiſſimum affici cenſebant. Verum quàm maxime etiam diſſentire videantur hæ ſententiæ, nihilominus tamen facilè componi poſſunt, ſiquidem inter ſubjectum inhæſionis & radicationis diſtinguamus. Quemadmodum igitur certiſſimum eſt, ~tus animales proximè & immediatè à morbo affici, ita neque de nihilo eſt aliorum ſententia, qui ipſum pariter ventriculum ſuos hic manes pati aſſerunt, quatenus ſc. cauſa materialis ſuum inibi focum habet. Plurima enim deliria è ventriculo eſſe, ex profeſſo egregiè oſtendit quidam *Gereshemius, in Diſput. Inaugurali. Francofurti ad Oderam ſub præſidio Dn. Doct. Irænæi Vehrii habita*: imprimis ea, quæ à venenis etiam vegetabilibus oriuntur, quæ ipſum ventriculum primò omnium afficere ſolent, ut egregia obſervatione & propria autopſiâ confirmat *Profeſſor Valentini, in Epiſt. ad Dn. Doct. Widtium, Archiatrum p. t. Moguntinum, de nova Matricis & Morbonæ Muliebr. Anatome*, ubi in binis Gregariis Philipsburgi ex cicuta devorata demortuis & à ſe cultro anatomico ſubjectis eſcharam reperit, à cicutâ ventriculo impreſſam; ſimiliter in noſtro caſu venenum in ventriculo adhuc hærens delirium illud intuliſſe, exinde conſtat, quod ſymptomata illa vix effluxa horulâ ſint ſecuta, Hora enim nonâ matutina, quod ex ipſo ægrorum ore habeo, baccas aſſumpſerant, hora decima vero, quâ ultra ventriculi limites nondum transgreſſæ erant, delirabant. Ut adeoque ventricu-

lum à causa morbifica immediatè & per essentiam, cerebrum verò nonnisi per consensum affici jure dixero, qui in admirandis illis plexibus stomachi nervosis, *à Willisio Tab. XI.* detectis, radicatus est.

§. IV. Operæ verò pretium mererer, si hujus occasione quædam *de ventriculi* constitutione ex Anatomicis hic adferrem; verum ne crambem ab aliis toties recoctam apponere videar, pauca saltem de summa hujus visceris *sensilitate* hic attingere liceat. Notam enim meretur, nullum ferè membrum in tota C. H. œconomia tanta gaudere ἐυαισθησίας, quam ventriculi orificium sinistrum, superius aliás, sed minus accuratè dictum, quod vel levissimè irritatum acutissimo dolore perfunditur, qui cordis dolori vulgò æquiparatur in Cardialgia. Fit autem illud ob insignes plexus nervosos, â sexto, sive juxta modernos, octavo pari oriundos. Qua de causa quoque in affectibus ventriculi caput utplurimum in consensum trahitur; unde jam pridem *Blasius observ. Medic. XXI.* delirii ex ventriculo orti meminit, quodve in morbis complicatis delirium conjunctum habentibus ventriculum pro parte primariò affectâ habeant peritiores Medici. Ita in ipsis febribus malignis ventriculum primariò affici asserunt *Thom. Bartholin. Cent. 3. Epist. 24. Helmont. Tumul. Pest. p.* 843. *& seq. Diemerbroek de Peste l. 4. hist.* 15. Unde non tantùm in his, sed & aliis morbis â veneno & contagio ortis vomitoria tam insigniter laudari solent.

§. V. Venenum igitur intus assumptum non tantùm sensilem hanc ventriculi texturam, sed & universum ipsique continuũ systema nervosum irritando, morsicando, vellicando, *spiri*tus animales intus habitantes in confusos atque turbulentos motus agit, qui PROXIMAM & FORMALEM ejusmodi furoris & delirii CAUSAM constituunt. Horum enim intuitu ipsa Mens tam varia nullibique cohærentia phantasmata format,

cum

cùm aliàs omnes ſenſuum externorum ſpecies illi per varias ∼tuum animalium motiones repræſententur atque offerantur; hinc pro diverſitate motus, quem ejusmodi venena, ſive vegetabilia ſive animalia, inducunt ∼tibus animalibus, varia & diverſa quoque deliria exſurgunt, triſtia ſc. ridicula & furioſa. Sic Crocus in nimia quantitate aſſumptus riſum perpetuum inducere dicitur: Morſus Tarantulæ ſaltationem delirantem: Canis rabidi morſus hydrophobiam: Felinus indolem felinam cauſantur. Curioſiſſimum verò eſt experimentum *Fabritii Bartholeti, qui lib. V. Method. in dyſpnœam part.* 1. *cap.* 1. *pag.* 392. ſe pharmacum aliquod phantaſticum elaborare ſcribit, ad quæcunque ferè deliriorum melancholicorum genera inducenda efficax, de quo pluribus vid. *Celeberrimus Ettmüllerus, Diſſertat. de Morſu Viporæ cap.* 1. *punct.* 1. *§.* 3. Sine dubio diverſa doſis diverſos etiam motus & effectus exerit in ſpiritibus, ſicut de ipſô ſolanô furioſo quoque habet Monſ. *Geofroy Linocier dans l'hiſtoire des plantes pag.* 516. quod drachma ejus non noceat, plures delirium, quatuor mortem inferant: *Quatres drachmes tuent*, inquit, *moins font tomber en rage, une drachme ne fait point de mal.*

§. VI. Et hoc ipſum eſt, quod pro CAUSA PROXIMA MATERIALI in præſenti caſu eſt habendũ. Baccæ enim ſolani hujus ſomniferi improvidè divenditæ & comeſtæ omnem hanc malorum Lernam, modo ſupra dicto intulerunt. Hoc enim vegetabile, (quod à Botanicis modernis *Moriſſono*, *Rajo*, *Hermanno*, *Rivino* & aliis ad claſſem herbarum bacciferarum non ſcandentium Solani foliis & fructu rubro refertur) copioſiſſimo gaudet ſulphure narcotico, quo inſtar aliorum narcoticorum ſomnum provocat, unde & ſomniferum dicitur, qui tamen plerumque in delirium & furorem deſinit, cujus intuitu furioſum audit, ſicut hæc omnia ex profeſſo proſecutus eſt *Nobil. Dn. Doct. Faber, Poliater Heilbronnenſis, in eleganti Strychno-*

chnomania; Et hinc non ſine cauſa narcotica ejusmodi remedia Narrcotica dicuntur à *B. Waldſchmidio, Profeſſore Marpurgenſi quondam deſideratiſſimo, in monitis circa opiatorum uſum pag.* 2. Quemadmodum enim omnia omnino ſulphura ſpiritu quodam acido eoque ſatis acri atque corroſivo turgent, quod ſpiritus ſulphuris per campanam deſtillatus adſtruit, ita cumprimis ſulphur tale impurum narcoticorum particulas ejusmodi corroſivas abſcondit, quæ in ſtomacho recluſæ & extraverſæ tunicas ejus atque plexus nervoſos morſicant & ſpiritus animales intus decurrentes in varias motuum ἀταξίας concitant, unde delirium illud aliaque ſymptomata, in caſu noſtro æque ac ab aliis autoribus enarrata, fluunt. Vide ante citat: *Dn. Doct. Faber c. l. Lobel. in adverſ. pag.* 103. *Bodæus à Stapelen Comment. in hiſtor. plantar. Theophr. lib.* 6. *c.* 2. *p.* 586. *Simon Pauli in Quatr. bot. pag. m.* 488. *& alii.*

§. VII. Mirari inde ſubit, cur Italis & Hiſpanis virulentiſſimum hocce vegetabile *bella donna* audiat, quod tamen adeo tetri eſt odoris, ut ne bruta quidem illud prætereuntia deguſtare ſoleant, ſed cane pejus & angue fugiant: niſi forte dixeris, quod baccæ ejus, ut puellæ fuco incruſtatæ, extus rideant & ovicularum pellibus incedant, intus vero lupæ ſint rapaces. Quamvis enim guſtui & viſui ſatis abblandiverint illi fructus, nihilominus tamen virulentiam ſuam in ſtomacho ſtatim abſcondere non potuerunt & hinc illæ lachrimæ! hinc funeſta illa *ſymptomata* ſibi jugi ſerie *connexa*. Quamprimum enim textura illorum in ventriculo aperitur & reſolvitur, mox acria de ſe ſpargunt miaſmata & exhalationes, *unde Phlogoſes illæ* ſubitaneæ ſunt exortæ. Neque enim exiſtimandum eſt excandeſcentias illas à calore quopiam febrili fuiſſe exortas, cùm extra ſtomachi cavitatem nondum pervenerit venenum. Quoniam verò miaſmata illa copioſis ſcatent particulis ſulphureis narcoticis, ſpiritus animales plus minus figentibus, hinc in ſenſoria externa atque

que partes motui destinatas sufficienti copiâ atque vi elasticâ influere non possunt, *unde somnolentia illa*, non plenaria, sed *turbulenta*, quia non penitus cessant à motu suo, sed confusè tantùm & extra ordinem qs. acti ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ hinc inde discurrunt; unde & ægri *ebriorum in morem* de latere in latus inclinando *vacillabant*. Interea veneni corrosivitate se magis magisque exserente atque fibrosas stomachi membranas irritante eundem in motum inversum agit, unde *vomitus*, hoc quidem in casu satis proficuus, cum eô mediante quædam ejus portio simul extra corpus eliminetur. Rudera verò intus relicta atque ~tibus animalibus combinata eosdem in varias motuum aberrationes agunt, unde *delirium & insania*, qui ira qs. perciti & in *furorem* acti violento modô in partes motui destinatas exploduntur, unde *convulsiones epilepticæ* in infantibus sequuntur, quia nervis gaudent tenerioribus; eamque ob causam motibus convulsivis magis obnoxiis.

§. VIII. Quantum vero periculi hinc immineat ipsis ægris, tristis eheu eventus jamdum ostendit, cùm pueri quidam & infantes altero statim die exspirârint. Quemadmodum igitur *Hippocrate* teste in omnibus aliis morbis mente valere bonum, ita in ejusmodi deliriis à veneno inductis cumprimis

Orandum est ut mens sit sana in corpore sano.

Nisi enim venenum intus assumptum ocius è corporis humani œconomia fuisset expulsum, tandem ipsos ~tus, tam vitales quàm animales sive coagulando, sive dissipando omnino destruxisset & luce illorum extinctâ æterno sopore obruisset.

§. IX. Ut ergo ægros ejusmodi, si ullibi, quod avertat DEUS! similis se casus dederit, ex ipsis Orci faucibus eripiamas, non cunctãdum est in CURA maturanda, quæ tamen longè alia, quam in maniâ à causa interna exorta, methodo atque via instituenda est. In hac enim purgantia, V. S. eæque largè & repetitæ & specifica varia vulgo in usum deducuntur, quæ nostro

ſtro in caſu aut fruſtranea ſunt,aut omnino inconvenientia. Heic enim via magis compendioſa venenum in ventriculo adhuc hærens *primò eſt exterminandum*, quàm ulterius ad M. S. devolvatur ; aut ſi quædam particulæ illuc penetraverint , *ſecundò per univerſi corporis habitum atque poros eliminandum atque tertiò noxa viſceribus illata emendanda.*

§. X. *Primæ indicationi* ſatisfaciunt *Vomitoria*, morbos quaſi vectibus excludentia , ut Celeberrimus *Dn. Wedelius* eleganter habet, *Introduct. ad Medicinam Part. V. Sect.* 8. §.38. Præ aliis autē hoc in caſu laudatur vomitus *oleò citus*, quo tanquam una fideliâ duos dealbare poterimus parietes, cum & acrimoniam veneni obtundat & interveniente vomitu ejiciat. Et hac ratione Venerandus Senex *Dn. Simon Pauli* Anno 1662. menſe Auguſto Nycopingæ in Falſtria quatuor filiolas quinquennes & ſexennes,quibus luſitantibus nebulo quidam paropſidem baccarum ſolani furioſi in merendam appoſuerat , DEO propitio ſervavit , ſicut hiſtoriam hanc annotavit in *Quatripartito Botanico pag.* 88. Quemadmodum & è noſtris ægris, uxor civis Giſſenſis Weinheimer/ cui adſtantes maturè ☍ lini vomitum procuraverant,præ aliis tempeſtivè convaluit. Quandoquidem verò olea ejusmodi delicatioribus ſint admodum adverſa atque nauſeoſa , hinc illis alia in praxi Medicâ hactenus laudabiliter in uſum vocata Emetica ſubſtituti poterunt , imprimis ♁*nialia* : *Tartar. Emeticus*, *abſinth.* Mynſicht. vel ſimpliciori modo absque ⊖le abſinth. paratus *Ludovici*, ⊕ *Emeticum, Sapa Vomitoria Sylvii, Syr. Emet. Angel. Salæ, infuſiones* ♁ *nii, ex vitro* ♁ *aut croco metallorum* &c. Sic delicatiſſimis etiam exiguo hoc & nil niſi ſaccharum ſapiente pulviſculo imponere poterimus:

℞. *Sac-*

℞. *Sacchar. gr. vj.*
Tartari Emetic. gr. ij.
M. D. S.

Erbrech-Pülverlein auf einmahl.

Vel loco vini absinthitis

℞. *Croci Metall. gr. iij.*

In funde in Vini Rhenani ℥iß. stent per ♂ in loco calido, manè exactissime filtretur, colat.

℞. ℥j. adde
Extract. absinth. ℈j.
M. D. S.

Purgierender Wermuht-Wein auf einmahl.

Iuterim observandæ simul sunt cautelæ in vomitoriorum exhibitione annotandæ, quas præter *Mynsichtium in Armamentario Medico Chymico*, sub præparat. Tartari Emetici, edocent *Walæus, Sualve, Hoffmannus* & alii, qui de methodo medendi ex professò commentati sunt.

§. XI. His juxta 2. *indicationem* subjungenda sunt *diaphoretica*, alexipharmaca atque bezoardica, inter quæ palmam tenet *theriaca Andromachi*, quæ instar omnium est & Quinta qs. Essentia omnium simplicium sudorem moventium. Datur per se à ʒß. ad ʒj. vel etiam aliis maritatur, ad imitationem ante laudati Dn. *Simonis Pauli*, qui parilia symptomata à cicuta, hyosciamo & ipso solano somnifero illata seq. potione felicissimè curavit in Digress. *de febribus malignis.*

℞. ∇ *Chærefol.*
Card. bened. ana ℥iß.
Antidot. Matth. ℥ß.
Theriac. Andromach. vet. ℈ij.
⊖ *Volat. CC.* ℈ß.
Syr. de Scord. q. s. ad edulcorat. M. F. haustus, calidè cum sudore imperandus.

Non sine causa verò *Theriac. veterem* in specie præscribit Senex, quùm recens opiô minus adhuc subacto turgens similibus in casibus ita non conveniat, quàm antiqua, quæ continua fermentatione essentificata majores in provocando sudore vires obtinet. Deinde alibi in *Quatrip. Botanic. p. m.* 347. idem autor imperare videtur, ut in junioribus, quibus theriacam propinare subverentur nonnulli, ejus loco *Diascordium Fracastorii* præscribamus, quod similes quoque vires habet

V. G.

℞. ▽ *Galegæ.*
Card. bened. ana ℥j.
Cordial. fr. Herc. Sax. ℥ß.
Diascord. Fracast. ʒß.
⊖ *lis Volat. CC. gr.* viij.
Syr. rub. idæi q. s.
M. F. Haustus.

Magnifica verò sunt, quæ de *Orvietani Antidoto* habet *Helmontius*, dum in *Tr. Butler* inscripto *part.* 1. *Oper. pag. m.* 558. *celeberrima*, inquit, *Orvietani antidotus, sumto & in convulsiones usque ferociente venenô, ita omnes anxietates atque instantes syncopes statim conculcat, ac si nullum intrò admissum virus foret.* Fuit autem Orvietanus famosus circumforaneus, aut *Salta in Banco* Romæ, qui insanæ plebeculæ hujus confectionis usu fere ἀθανασίαν quandam promittere non dubitavit, quæ tamen parum aut nihil peculiare obtinet præ ipsa theriaca Andromachi, aut Mithridatio, sicut ex ipsa descriptione, quam *Schröderus in Pharmacopœia Medico-Chymica l.* 2. *c.* 51. *pag.* 185. habet, videre est. Possent adhuc plura sudorifera, *pulveres*, & *tincturæ bezoardicæ*, ⌒*tus* & ⊖ *volatil.* &c. hic in medium afferri, verùm cùm non copia juvet, sed sele-

ctus

ctus & pauca Medicum nobilitent, hæc instar omnium facilè sufficient.

§. XII. Supereſt ut 3tio quoque *ſcopo* ſatisfaciamus, atque rudera â veneno jam exterminato relicta prorſus deleamus, quod plerumquè *cardialgias* atque *ructus* ſtomachi moleſtos poſt ſe relinquere ſolet, quibus decoctum CC. compoſitum præ aliis contuliſſe experientia comprobavit:

℞. *Raſur. CC.* ℥ß.
Rad. Scorzoner:
Carlin.
Angelic. ana ʒij.
Sem. citri
aquileg. ana ʒiß.
Zibeb. exacin. ℥j. Coque
In ſ. q. *decoct. hordei*, ſub finem coction. adde
Conſerv. roſ. Rubr.
borrag.
bugloſſ. ana ℥j.
Colat. ℞. ℔i.
ſyrup. rub. idæi ℥iij.
ſp. tus ⊖ *lis dulc.* ℈j.
M. D. S.
Stärck-Tranck auf etlichmahl.

vel

fub formâ Electuarii:

℞. *Rad. helen. condit.*
calam. arom.
ſcorzoner. cond. ana ℥j.
Diaſcordii Fracaſt. ℥ß.
⊖ *lis abſinth.* ℨj.
cum *brod. ZZ. in India condit.* F. elect.
pro lubitu capiendum.

§. XIII. In *diæta*, quamdiu adhuc in ventriculo hærent particulæ veneni acres, conveniunt oleoſa, pinguia, gelatinoſa, ſpicula ejus obtundentia. Si verò ulterius ad M.S. penetraverint, ægri tractentur ut febricitantes.

CAS.

CAS. VI.
DE
PLEURITIDE MALIGNA.

HISTORIA.

MAtrona L. circiter annorum, temperamentô gaudens melancholicô, variis prius animi perturbationibus agitata, tempore autumnali inclementiori hortum extra mœnia petens rigore p. n. & insolitô corripitur, insequente calore summô, virium omnimodâ prostratione & dolore punctoriô circa costas ac scapulam urgente. Erysipelas sibi haud insuetum esse rata, sudoriferum quoddam domesticum assumit, cujus effectum tamen, nescio quâ de causâ, non penitus exspectat, sed intempestivè stragula sibi injecta abjicit. Pejus ergò se habens Medicum vocari jubet, qui V.S. administrat, â quâ tamen adeò non levatur, ut potius viribus mage prostratis se vix in lecto

convertere possit, linguâ valde arida, exsucca & albida existente, cum respiratione difficili iterataque tussi. Aliis ergò peregrè advocatis Medicis urina offertur, quæ rubicunda erat, omnibus contentis destituta, pulsu celeri, frequenti & valde debili existente. Aderant simul agrypniæ, cephalalgiæ & similia symptomata: & cum de difficultate deglutiendi simul conquereretur, in consilio Medicorum quærebatur, qualis sit morbus & quomodo curandus?

RESOLUTIO.

§. I.

TRutinatis omnibus in casu præsenti circumstantiis oppidò apparet Matronam hanc PLEURITIDE vexari, non quidem simplici & communi, sed MALIGNA, cùm subitanea illa, quæ statim in primo principio apparebat, virium prostratio, symptomata capitis vehementiora & similia anguem sub herbâ latitare satis superque declarent. De ipsa verò pleuritide nemo dubitare poterit, quisquis aut essentialiter inhærentia, aut antecedentia, aut consequentia morbum hunc attenderit. E prima classe sistit heic se dolor punctorius circa costas, qui morbo huic adeò essentialis est, ut ab illô in vernaculâ das Seitenstechen audiat, cumprimis si febris inflammato-

matoria, heic ſimul obvia, jungatur. E ſecunda claſſe tum complexio Matronæ melancholica, tum aër autumnalis inclementior hunc morbum facile inducere poſſunt, cumprimis ſi aut poſt nimiam corporis incaleſcentiam, aut animi commotiones vehementiores admittatur, quæ poſteriores & malignitati fores aperire valent. Tandem & ultima conſequentium claſſis calculum ſuum addit, lingua ſc. arida, urina rubicunda, pulſus celer, agrypniæ & ſimilia. Quæ omnia συλλήβδην ſumpta PLEURITIDEM MALIGNAM ſubeſſe docent, quam per *inflammationem membranæ coſtas ſuccingentis alteriusque pulmonum lobi, cum ſummâ virium proſtratione junctam & à ſanguinis ſpirituumque ſtagnatione ortam*, definimus.

§. II. Antequam verò ulterius progrediamur, quæſtio præliminaris primò reſolvenda erat, *an & detur Pleuritis Maligna?* cujus rariſſima apud Practicos mentio occurrit. De eâ ſane dubitatum fuiſſe, ex relatione Profeſſoris cujusdam Celeberrimi Giſſeni habeo. Cùm enim quidam Johannes Born, ſimili morbo laborans, teſtamentum aliquod absque ſeptem teſtium adhibitione condidiſſet, hoc autem ob ſolennium defectum impugnaretur, Advocatus cauſæ hæredibus per teſtamentum nominatis ſuppetias laturus Ampliſſimæ Facultati Medicæ hanc quæſtionem proponebat:

An Pleuritis & febris ardens, ſi bini hi morbi in uno eodemque ægro concurrant & alicubi epidemicè graſſentur, ut qui illis corripiuntur, intra 6. 7. aut 8. dies emoriantur, hominesque ægros iſtos inviſere ſubvereantur, inter morbos contagioſos à Dnn. Medicis referri ſoleant?

In partes abibant Facultatis Aſſeſſores, negantibus quibusdam dari Pleuritidem Malignam. Quùm verò ab eo, qui Decani officium tum gerebat & Reſponſum concipiebat, oſtenderetur, *Wierum in Obſervationibus ſuis Lib.* 1. *pag.* 13. pleuritidem peſtilentialem & epidemicam vidiſſe, & non tantùm *Ettmüllerum*

rum, verùm & *Sennertum* jamdum Pleuritidis malignæ mentionem injecisse, tandem in affirmativam conspirabant, prout è Responso, à *D. Valentini Pandectis Medico Legalibus* primùm, mox & *Miscellaneis Curiosis de Novellarum Publicarum Usu & Abusu in rebus Physico-Medicis* inserto, videre licet.

§. III. Hisce præmissis ad SUBJECTUM affectûs hujus devolvor, quod doloris situs indigitare poterit, juxta vulgare illud:

Ubi dolor, ibi digitus.

Dolor autem circa pectoris sepimentum urget, quod ut varias partes continet, ita variis rursus opinionibus Medicorum locum dedit. Sunt qui pleuram, membranam costas succingentem, pro vero Pleuritidis (ab illa denominatæ) subjecto habent: Sunt, qui non tam pleuram, quam pulmones hîc substituunt. Plures (quibus & nos subscribimus) utramque partem conjungunt, ita ut in pleuritide perfectâ, si non semper, utplurimum tamen alterum simul pulmonum lobum, una cum pleurâ, inflammari censeant, ita tamen ut non raro mediastinum cæteræque partes membranosæ simul afficiantur, ut dolor ad scapulas (ut in nostro casu) sæpe sese extendat, quandoque & processu diaphragmatis simul inflammato ignaris Nephritidis speciem mentiatur, ut à *Barbette* curiosè observatum fuit. Interim Pleuram pro subjecto primario habemus, quam inflammari posse & sectiones cadaverum pleuritide defunctorum & vasa illam perreptantia demonstrant. Arterias enim habet ab intercostalibus: venas ab ἀζύγῳ, quæ non duntaxat à dextris, sed & à sinistris surculos octo, tanquam rivulos, suum in alveum admittit juxta venæ cavæ in cordis Oceanum ostia: partim & ab intercostali supernâ, quæ rivulis quaternis confluit in venam cavam descendentem, ramos inter subclavios & ἀζυγόν. Quando autem deest intercostalis illa superior, tunc duodecim

ramu-

los vena impar à singulis costis utrinque excipit. In quibus omnibus sanguis stagnando inflammationem parit.

§. IV. Solam enim M.S. στάσιν & stagnationem CAUSAM PROXIMAM & IMMEDIATAM ut omnium inflammationum, ita & Pleuritidis esse, non tantùm quatuor illorum comites indivulsi, tumor, rubor, calor, dolor, sed & juvantia ac nocentia demonstrant. Enimverò tantum continuò per venas è partibus effluere debet, quantum per arterias influxerat. Quodsi verò plus influat, quam effluit, non potest non tandem coacervari sanguis, in motu & circulatione sua sisti, unde mox intumescit pars, ob nimiam sanguinis copiam rubescit, ob particularum se extricare conantium motum incalescit & ob continuum illorum impetum & tensionem dolet; quæ omnia eo facilius contingunt, si aut per acidum intus generatum, aut frigus extra susceptum M.S. ad grumescentiam aliquam & coagulationem disponatur, quæ tubulorum obstructionem inferendo consuetam sanguinis circulationem in partibus impedire solet, nî ocyus per alcalia resolventia sanguis plus minus coagulatus discutiatur & fluidior reddatur. Quodsi ob vehementiora animi pathemata aliasque causas simile spiritibus influentibus vitium inferatur, hique in elasticitate sua quodammodò turbentur, non potest non major in oeconomia animali turba cieri, vitalitas & spirituascentia humorum tolli sicque morbis ejusmodi malignitas, ut audit, affricari. Quæ omnia in præsenti casu concurrendo non potuerunt non talem in præcordiis inflammationem causari, cùm in subjecto ejusmodi melancholico sanguis jamdum ad coagulum dispositus & spiritibus variis animi pathematibus distractis M.S. ab aëre inclementiori autumnali facilè grumescere, in vasculis stagnare, sicque dolorem hunc reliquaque pathemata inferre potuerit.

§. V. Ex hoc ergò fonte tota SYMPTOMATUM

SYNDROME & connexio ſcaturivit, ſiquidem pleura à ſanguine (fomitem & materiam hîc præbente) p. n. illic hærente & coacervato, non tantum ipſa ſpaſmodice vibratur, ſed & vicinas partes membranoſas totumque ſyſtema nervoſum criſpando horripilationem illam, ſeu *rigorem*, eſt cauſata, cui non poteſt non *dolor* ille *punctorius* conjungi, cùm ſanguis ſtagnando quodammodo aceſcat & membranam illam ſenſilem admodum non vellicare tantùm, ſed & adjacentes ad ſcapulam usque tendere & extendere valuerit. Neque pulmones à ſimili irritatione immunes eſſe *tuſſis* æque ac *reſpiratio difficilis*, à strictura illorum orta, demonſtrant. Quandoquidem autem non tantùm ſpiritus impetum facientes ſic variè laceſſiti, ſed & reliqua maſſa ſanguinea à tergo urgens viam ſibi pro debita circulatione quæſitura crebrius impegerit in loca hæccé & ob vias intercluſas regurgitârit : inde ob commotionem hancce p. n. tum *calor p. n.* & febrilis, tum *pulſus celer* atque *frequens* oborti fuerunt, qui poſterior ſimul *debilis* exiſtit, quùm ob latentem malignitatem & intempeſtivam V. S. *vires* ſummè ſint *proſtratæ* ſpiritusque cordis thalamos legitime nequeant expandere. Cúmque ob tantum motum & calorem p. n. ſerum nimis abſumatur, mirum non eſt ſalivam debita in copiâ non generari ſicque *linguam aridam, exſuccam* & *albicantem* apparere, ob particularumècontra ſulphurearum & oleoſarum expanſionem *urinam rubicundam* fieri. Reliqua tandem in caſu enarrata ſymptomata, *cephalalgia* ſcilicet, *agrypniæ* & ſimilia nimiæ ſanguinis & ſpirituum expanſioni, cerebro ejusque meningibus incommodanti, adſcribenda ſunt.

§. VI. Quænam autem omnibus hiſce anſam & occaſionem dederint ſicque pro CAUSIS REMOTIORIBUS habenda ſint, ex ipſa morbi hiſtoriâ haud ignota eſſe poſſunt. Quemadmodum enim è rebus naturalibus temperamentum, quo Matrona gaudebat, melancholicum, in particulis acidis & fixio-

fixioribus radicatum, humores circulantes ad grumescentiam aliquam & stagnationem jam ante disposuerat: ita è rebus non-naturalibus, vulgò sic dictis, aër autumnalis inclementior eos eò facilius in motu sistere & acriores reddere potuit, quò patentiores vias atque fores, à præcedentibus animi pathematibus apertas, invenerat. Poris enim sive irâ, sive incalescentiâ quavis externa prius apertis aer frigidior eò promptius corpus subire variasque inflammationes internas, cumprimis pleuritidem inferre posse, præter infinitas Clinicorum observationes exemplum Alexandri Magni apud *Curtium Lib.* 3. *Cap.* 5. comprobare valet, qui in medio Ciliciæ fervore pulvere ac sudore perfusus se in amnem Cydnum præcipitando simili morbo correptus fuit. Quare & ab haustu quovis frigido post iracundiam, lusum aut motum corporis vehementiorem subitò ingurgitatô pleuritis statim præstò esse solet; unde & Wezflariæ aliisque in locis, ubi ob cellas profundiores potus nimis frigidus hauritur, æstivo tempore tertia pars hominum pleuritide, sive benigna, sive maligna, perire solet, prout nempe varia quoque pathemata animi, ira cumprimis, terror subitaneus, consternatio vehementior & similia se junxerint, quæ spiritus influos nimium commovendo, dissipando, aut alia quavis ratione prosternendo morbos aliâs benigniores in malignos convertere possunt, ut ex certa Practici cujusdam Celeberrimi relatione habeo, qui febres malignas utplurimùm ab insignioribus ejusmodi animi passionibus aut productos aut exasperatos observavit. Quid quod sola imaginatio aut metus contagii in constitutione pestilentiali luem facilè concilient, ut non malè in vernacula dicatur: Einbildung ist ärger dann Pestilentz.

§. VII. Quoad PROGNOSIN idem hîc, quod de omnibus acutis affert *Hippocrates*, pronunciandum, sc. incertas, illorum prædictiones esse. Quoad eventum tamen res non ca-

ret periculo, cùm ob virium prostrationem, nî validissima medicamenta adhibita fuerint, materia præcordiis impacta non tam facilè discuti possit. Modum autem eventûs determinare non possumus, cùm adhuc in limine versemur, nec ex sputô, quod deficit, elucescat, an suppuratio adsit aut immineat. Speramus tamen bezoartica adhibenda multum ad sanguinis stagnantis resolutionem & discussionem profutura esse: eoque magis quòd nulla adhuc funesta symptomata adsunt, qualis est singultus, qui in omni morbo cum inflammatione lethalis est, adeò ut 6. vel 7ma die interficiat, observante *Jonstono in Syntagm. Med. Pr. Lib. IV. T. V. c. 2. p.* 835.

§. VIII. Eò enim in CURATIONE quammaximè respiciendum, ut remotis (1.) Causis Externis morbum alentibus (2.) Sanguis plus minus grumosus, in partibus inflammatis stagnans, resolvatur, in pristinum circulum vindicetur & a particulis inæqualibus malignis liberetur. (3). Reliquiæ ejus, quæ discuti nequeunt, ad suppurationem & expectorationem disponantur & tandem (4.) Noxa partibus affectis illata emendetur, ne ulcere fortè remanente Phthisis, Empyema, aut simile quid remaneat.

§. IX. Primo scopo obtinendo inserviet diæta legitima debitaque VI. rerum nonnaturalium (vulgò ita dictarum) administratio. Aër ergò eligatur temperatus, ad caliditatem magis inclinans: fugiatur asper, frigidus & inclementior, humores circulantes inspissans & si quæ particulæ malignæ illìc hæreant, succensis suffimigiis depuretur. Cibus sit ὀλιγότροφος, ut in omnibus morbis acutis, constans ex jusculis hordeaceis, avenaceis, pomis dulcibus, cum passulis & fœniculô coctis & si magè confortantia desiderentur, non tam ex jure carnium bovinarum, quàm gallinarum, aut caponum, constent, donec comotio febrilis in sanguine sedata fuerit. Loco potûs ordinarii sumatur infusum calidum foliorum veronicæ, cùm radice liquiritiæ, instar

instar potûs Theé assumendum, aut decoctum CC. cum rad. scorzoneræ & liquiritiæ. Alvus si contumax fuerit, cibis humectantibus potius, quàm nimiis clysteribus, laxantibus, purgantibus, in similibus morbis summè nocivis, sollicitetur. Imo ut in omnibus inflammationibus, ita in pleuritide præstat suppressam quàm laxam habere alvum, observante ex *Hippocrate Dolæo, in Encyclop. Med. Pract. lib.* 2. *C.* 3. *p.* 282. Exulet motus, sed in lecto quiescendo & calidè se tegendo humorum circulationem & transpirationem insensibilem promoveat. Somnus, cùm deficiat, emulsionibus papaverinis aliisque similibus conciliari poterit, cavendo simul quascunque animi commotiones, ut spiritus ad pristinam tranquillitatem redeant.

§. X. Secundæ Indicationi satisfacient diaphoretica, cumprimis appropriata antipleuritica, bezoardicis mixta. Cûm autem iisdem in Pleuritide communi & benignâ plerumque V. S. præmittere soleant, quæritur

an & hîc locum obtineat?

Videtur quòd sic, cùm depletis vasis reliquus sanguis eò facilius discuti, loco moveri sicq; in pristinum circulum agi possit. Nec obstat malignitatem aliquam conjunctam esse, cùm non desint Practici, qui in febribus malignis quoque venam tundunt, non sine felici sæpe eventu. Ast bona verba quæso! Tantum enim abest V. S. in Pleuritide malignâ convenire, ut etiam illi, qui data operâ V. S. etiam largam & sæpe repetitam in febribus malignis contra alios adhibent & adhibendam esse sustinent, Pleuritidem malignam expressis verbis excipiant. Ita enim *Thomas Sydenham*, Anglus, summus V. S. Patronus, in *Tr. de Morbis acutis Sect. V. Cap. V. pag.* 231. hanc inquit, „ nactus ansam paucula de eô dicam, quod omnium ore tritissi-„ mum est, Pleurisin scilicet quandoque ita Malignam reperiri; „ ut per eos annos phlebotomiam ferre nesciat &c. „ Unde circa finem superioris seculi, anno sc. 1699. Parisiis tantùm non

omnes, qui in Pleuritide Malignâ V. S. admiſerunt, è medio ſublati fuerunt, teſtantibus novellis publicis, in ſupra allegatâ *Diſput. Publicâ, de Novellarum Publicarum uſu & abuſu in rebus Phyſico-Medicis*, ſub præſidio *D. Valentini* Giffæ hoc anno habita, ſequentibus verbis allegatis:

Paris / den 16. May.

Die Kranckheiten continuiren allhier / ſonderlich aber der Huſten auf der Bruſt und Seiten-ſtechen / und hat mann beobachtet / daß das Aderlaſſen der Heilung ſolcher Kranckheit zuwider / und der meiſte Theil / ſo zu Ader gelaſſen / davon geſtorben ſey.

Sufficiant ergò Bezoardica & Antipleuritica, tam interna, quàm externa. Illîc CC. ſine △. Pulv. bezoart. Angl. aut Sennerti, Mandib. Luc. piſc. Dentes Apri præp. Ebur ſine △ horumque Salia volatilia, ⊕ depur. cum quadruplo Camphoræ, Ther. cœleſt. Semina item expulſiva: Sem. napi, citri, aquilegiæ, card. bened. card. Mar. ſive jam ſimplicia pulveriſata dentur in aquis convenientibus, aqua ſc. fumar. cardui benedict. ſcabioſ. galegæ &c. ſive in formulas varias & compoſita medicamenta redigantur, perinde eſt. v. g.

℞. *Pulv. bezoart. Anglic.*
Mand. luc. piſc. præp.
ebor. ſin. △. *ana* ℥j.
⊖ *vol. CC.* ℥ß.
ther. cœleſt. ℈r. *vj.*

M. Div. in vij. p. æ. D. S. Zertheilende Pülverlein alle 4. Stunde eines zunehmen.

Vehi-

Vehiculum sit sequens:

℞. *∇. cord. è succis Tim.*
CC. citrata
è typh. cervi ana ℥j.
card. bened. ℥ij.
Tinct. bez. ʒiß.
Syr. flor. pap. err. ʒiij.
M. D. S. Wasser zum Pulver.

Vel in formâ Mixturæ:

℞. *∇. fumar.*
cord. frigid. Herc. Sax. ana ℥iß.
Mixtur. simpl. ʒiß.
Mandib. Luc. pisc. præp.
Pulv. bez. Angl. ana ℈ij.
Syrup. card. ben. ʒiij.
M. D. S. Stärckende und zertheilende Mixtur auf 3mahl zunehmen / und sich immer warm darauf zu halten.

Si remedia varianda sint, aut Ægro magis arrideat Emulsio:

℞. *Sem. Card. bened.*
Mariæ
citri ana ʒj.
c. s. q. *Aq. card. bened.*
è Typh. Cervi ana
F. l. a. Emulsio,
add. *Mandib. Luc. pisc. præp. ʒiß.*
edulc. c. *facch. perlat.*
D. S. Stillende und zertheilende Milch / auf dreymahl zunehmen / und sich darauf zum Schweiß zudecken.

Sin febris magis urgeat, sitis sit molesta & alvus nimis contumax, pulve-

pulv. ♁tro-camphorati, Modernis laudati, mirè conveniunt, qui ita præſcribuntur:

℞. *Pulv. bez. Anglici* ʒj.
♁. *depurati* ʒß.
Camph. ℈ß.
Ther. cœl. gr. iij.
M. Div. in 3. p. æ. S. Pülverlein / Morgends / Mittags und Abends eines zunehmen / und ſich immer darauf warm zudecken.

Vehiculum ſint aquæ ſupradictæ & præſcriptæ, aut Decoct. CC. Quibus externè pro demulcendo dolore & ad diſcutiendum ſanguinem ſtagnantem applicetur lac calidum, ſive ſimplex, ſive cùm flor. chamom. ſambuci & ſimilibus decoctum & veſicæ infuſum, qualia fomenta in principiô Pleuritidis omnibus commendat *Fred. Deckerus, Exercit. Med. Pract. p.* 311. Unguentum item dialth. Empl. diaphoreticum, pector. Filii Zacch.

℞. *Unguent. dialth.* ℥ß.
Ol. irin. ʒij.
Sal. vol. CC. ℈ß. M.
F. Lin. S. Sälblein / warm auf die ſchmertzende Seite zureiben.

℞. *Empl. diaph. Mynſ.* ℥ß.
malax. c. Ol. irin. induc. ſuper alut. S.
Zertheilendes Pflaſter / äuſſerlich auf die Bruſt zulegen.

Sunt qui panem recentem, è furno adhuc calidè extractum, lateri dolenti applicant, cujus vaporem poris corporis amicum laudat *Craanius in Praxi Medica Reformata Cap.* 40. *p.* 195.

§. XI. Quodſi vel omnis in Pleura ſtagnans ſanguis, aut reliquiæ quædam, ad ſuppurationem tendant, vi Tertiæ Indi-

Indicationis ea ſunt præſcribenda, quæ & ſuppurationem promovent & materiam ſubactam, ſeu, ut loquuntur, coctam ad expectorationem diſponunt. Faciunt hoc Thoracica & Bechica, illic quidem demulcentia, lenientia & ut vulgò loquuntur emollientia, qualia ſunt radices alth. liliorum alb. liquiritiæ, herba tuſſilaginis, malvæ, flores malv. arbor. violarum, ſem. hord. paſſulæ &c. oleum lini & cumprimis oleum amygdalorum dulcium, à Celeberrimo Sydenhamio ſummoperè laudatum: hîc verò incidentia, qualia ſunt radices elenii, ireos Florent. herba & ſummitates hyſſopi, veronicæ, mel, hydromel, oxymel & ſimilia. In priori caſu

℞. *Hord. mundi* Mj.
Rad. alth. ʒij.
liq. ʒß.
Herb. Tuſſilag. Mj.
Ficuum ping. N.v.
Paſſular. min. exacinat. ℥ij.
Coq. ex aqua purâ, Colat. ℞. ℥xviij.
add. *hydrom. ſimpl.* ℥ij.
M. F. Apozema.
D. S.

Erweichender Bruſt-Tranck/ offt davon zu-nehmen.

Vel

℞. *Ol. amygd. dulc.* ℥ij.
Syrup. violar. ℥j.
c. s. q. *ſacch. candi* F. Looch.
D. S.

Dicker Safft/ davon öffters eine gute Meſſerſpitz in Mund zu nehmen/ und gemächlich zuver-ſchlingen.

Poterit huic etiam Sperma Ceti immiſceri, hoc in caſu egregium. In poſteriori caſu pro ſcopo expectorandi;

℞. ▽. *hyſſopi*
veron. c. vin. ana ℥iij.
hydrom. ſimpl. ℥ij.
ſacch. candi ʒiij.
ſyr. de hyſſop. ℥j.
M. D. S. Aufflöſende Mixtur öffters ein paar Löffel voll davon zunehmen.

Vel

℞. *Succ. rap. expreſſ.*
hydromel. ſimpl. ana ℥ij.
ſacch. candi q. ſ.
Coq. ad conſiſt. ſyrupi D. S.
Bruſt-Safft öffters ein paar Meſſerſpitz-voll zu nehmen.

Aliâs in uſu ſunt ſpecies diaireos & inde parati trochiſci bechici, rotulæ & ſimilia v. g.

℞. *Specier. diair. ʒij.*
flor. ♃.
benzoin. ana ʒj.
c. s. q. ſacch. Canar. in ▽.
hyſſ. ſol. F. l. a. rotul.
D. in ſcatulâ. S.
Bruſt-Küchlein immer eines im Mund zergehen zu laſſen.

§. XII. Ultimæ tandem Indicationi inſerviunt travmatica & balſamica, læſiones pulmonum & vicinarum partium curantia, ſicque phthiſin & ſimilia avertentia, qualia ſunt Decocta vulneraria cum pectoralibus, Terebinthinata, ♃phurea, v. g.

℞. Rad.

℞. *Rad. Symph. major.* ℥j.
liquirit
Chin. ana ʒij,
Herb. chærefol.
heder. terr.
tussilag. ana Mj.
Sem. anisi
perfol. ana ʒij.
Coq. in s. q. ▽. simpl. aut hydromel.
Decoct. adhuc fervent. lib. ij.
infund. *passul. min.* ℥iij.
Col. D. S.
Heilender Brust-Tranck/ davon offt zutrincken.

Vel & similes Species cum fol. Thée misceri modoque consueto infundi & sumi possunt.

Vel

℞. *Bals.* ♀. *Terebinthinati* ʒiß.
♄. ʒß.
M. D. S. Brust-Balsam/ 13. biß 15. Tropffen auf einmahl in einem warmen Eyer-gelb zunehmen.

Facit huc Balsamum Locatelli in affectibus hisce laudatissimum, cujus genuinam compositionem vid, sis, in *Pharmacopœiâ Bateanâ.*

CAS. VII.
DE
PHTHISI PULMONALI

HISTORIA.

MAtrona Giſſenſis LV. circiter annorum, ſed vegetæ usque , utut magè bilioſæ, conſtitutionis, poſt naturalem huicque ætati ferè ſolennem menſium emanſionem gravitate membrorum & difficili reſpiratione corripitur, eaque de cauſa annuâ V.S. ſibi conſulere cogitur. Cùm verò, ſenio appropinquante, eandem ab aliquot jam annis intermiſerit, hinc tuſſi corripitur nocturnâ, levi quidem ſed iterata , quâ ſæpiſſime è medio exſuſcitatur ſomno, ſub quo neſcio quid ſuffocativi patiebatur, conquerens ſimul de continua pectoris gravitate : Es ſitze Ihr ſo auff der Bruſt : mox & appetitus perit, cum maxima carnis nauſea, cu-

jus

jus & odorem ferre nequibat, abhinc ſe contabeſcere obſervat, ſæpius inſpiciens lacertos ſolitô flaccidiores, ſudoribus nocturnis diffluebat & tandem quoque ſputum ſtriis ſanguineis deturpatum tuſſiendo rejiciebat, cum febriculâ ſæpe intercurrente; hinc de vitâ ſolicita Medicum vocat ejusque conſilium expetit.

* *

RESOLUTIO.

§. I.

Conſideratis omnibus & ſingulis in caſu enarratis circumſtantiis haud obſcurè patet Ægram hanc PHTHISI laborare PULMONALI: quæ morbi denominatio haud paucis pleonaſmum ſapere videbitur, imprimis illis, qui omnem Phthiſin è pulmonibus derivare ſolent. Verùm aliud nobis perſuadent obſervata Medicorum, in Praxi Celeberrimorum, qui Phthiſin pariter ex aliis viſceribus plus minus exulceratis ortam eſſe perſpexerunt. Hinc cum B. *Ettmüllero* Phthiſeos nomen paulò latius extendo, eoque omnem à viſceris cujusdam ulcere profluentem tabem comprehendo. *Vid. Prax. ejus de Nutrit. part. læſa. p. m.* 280. Ita Phthiſin ex renum ulcere obſervavit jamdudum *Hippocr. L. de intern: affect. p. m.* 266. Aliam à meſenterii abſceſſu ortam habet *Horſtius* Lib. II. Obſervat. 5. Imò & ex pleuræ ulcere phthiſin obſervavit *Dolæus in Encyclopæd. Med. Practica L. 2.*

 cap. 4.

cap. 4. Sicut ex partium externarum ulcere Phthiſin quoque ſæpiſſimè exortam curat feliciſſimè *Morton. Lib.* 1. *c. V. Phthiſiolog.* Quibus omnibus tamen frequentior in Praxi eſt PHTHISIS PULMONALIS, quæ eſt *conſumtio totius*, cum reſpiratione difficili, *tuſſi*, *ſputo plus minus cruento vel purulento lentaque febri*, *ab exulceratioue pulmonum oriens.* Vel, ſi magè placuerit definitio *Williſii*: *Phthiſis eſt totius contabeſcentia, à mala pulmonis conformatione orta.* *Vid. Angli Pharmac. Rat. Part.* 2. *cap. VI.*

§. II. Huic verò affectui ægram noſtram obnoxiam eſſe conſtat I. è ſymptomatibus *concomitantibus* & morbo huic *eſſentialiter inhærentibus*, qualia ſunt contabeſcentia totius & in ſpecie brachiorum flacciditas; tuſſis nocturna, ſputum pure cruoreque tinctum, reſpiratio difficilis & febricula, quæ phthiſi pulmonali utplurimum conjuncta eſſe ſolent. II. Idem quoque *conſequentia* teſtantur, ſudores ſc. nocturni phthiſicis haud infrequentes, anorexia & in ſpecie carnis horror, cujus & odorem perferre ſæpe nequeunt. Sicut tandem III. omnia hæc confirmant *cauſæ antecedentes*, imprimis evacuationes ſolennes intempeſtivè ſuppreſſæ, utpote quæ ſæpiſſime morbo huic anſam largiuntur, teſte *Burneto in Theſaur. Medic. Pract. Tom.* 2. *pag.* 442. *& Waldſchmid. in Colleg. Pract. Diſput. XIII.* §. 4.

§. III. Licet autem tota corporis ſubſtructio ſuos hic patiatur Manes, primarium tamen, in qua ovum hoc excluſum eſt, nidum & SUBJECTUM pulmones eſſe reor, utpote qui ob ſubſtantiam flaccidiorem & teneriorem humorum circulantium impetum ſive ſuſtinere ſive declinare nequeunt, ſed ab iisdem facilè violantur. Nihil enim aliud eſt ſubſtantia pulmonum, quàm innumerarum veſicularum angularium, ſimplici tantum membrana conſtantium, congeries, intertextis hinc inde vaſis omnibus generis, ut non tantùm *Malpighius*

pighius è Modernis, *in Tr. de Struct. viscer.* sed & *Cous* noster jamdudùm *L. de carnib.* S. IX. §. 23. observârunt & cujuslibet inspectioni oculari hoc ipsum facilè ostendi potest in ranis vel tumultuariè dissectis. Quid mirum ergo, si una vel altera vesicula à sanguine sive intercepto, sive fortius eò comoto violetur, rumpatur & consequenter plus minus exulceretur; & hanc quidem veram causam esse statuo, cur phthisis pulmonalis præ aliis ejusdem speciebus sit frequentior.

§. IV. CAUSA PROXIMA ergo est *Pulmonum exulceratio*, facta ab ipso sanguine, tam quantitate, quàm qualitate molesto. Quantitate quidem excedente peccat, quatenus ob V. S. intempestivè neglectam plethora quædam, si non vasis saltem viribus incommodans oborta fuit, quæ eo, quo mulier sibi venam quovis annò tundi curavit tempore, ob indicibilem illam miramque consuetudinis, tanquam alterius Naturæ, vim, orgasmum quendam in M. S. ciens, pulmonum ceu imbecilliorum partium repagula ac vesiculas discontinuat & postquam aliquamdiu sola stagnatione illîc hæserat, tandem prorsus illarum unitatem solvit. Cui fortè symbolum suum mutuò quasi dare poterat biliosa sanguinis, acrimonia, quæ spiculis suis primò glaciem fregit ipsique sanguini à tergo sequenti, viam paravit, ut eò facilius in parenchyma illorum irruere suamque illic tragœdiam incipere potuerit.

§. V. Hinc enim illæ lachrymæ! hinc funesta illa SYMPTOMATUM SYNDROME, in qua idem fieri solet ac in concursu Creditorum civili; quum unumquodvis aliquam vitæ partem sibi vindicare ipsique Libitinæ immolare sustineat. Quatenus enim M. S. à deficiente menstruorum orgasmo per substantiam pulmonum segnius circulatur, hique in reciproco inspirationis & exspirationis motu quodammodò sufflaminantur, eatenus non potuit non *difficilis* adfuisse *respiratio*, *gravitas*

vitas pectoris & suffocationis quasi sensus. Fibris v. pulmonum à sanguinis tum quãtitate, tum acrimonia irritatis, reliquisque musculis & diaphragmate in consensum raptis motus explosivus ille, quẽ *tussim* dicimus, exortus est, qui nocturno magis tempore ægram nostram infestabat, quia decumbendo sanguis adhuc segnius movetur magisque in pulmonibus coacervatur; porisue à nocturno frigore occlusis effluvia plus minus acria non exhalant, sed interiores partes & ipsos pulmones adoriuntur ac affligunt. *Sicca* plerumque est *tussis* illa in principio, donec repetitis vellicationibus partim nutrimentum proprium pulmonum, partim & sanguinem reliquosque è vasis ejus humores emungat, unde successivè *sputum* simul *viscidum striisque sanguineis depictum*, imò si ulcere jamdum pus fundente corrodantur pulmones, tandem & purulentum evadit, quod in nostra tamen ægrâ nondum observatur. Interim tamen credibile est in ipsa pulmonum substantia fracedinem ejusmodi purulentam cuniculos jamdum agere, cùm adjuncta *febricula* à nulla al a dependeat causâ, nisi quod particulæ quædam acidæ à præterlabentibus humoribus circulantibus absorptæ, ob inæqualitatem figuræ & texturam disconvenientem M. S. assimilari nequeant, sed ob crebriores ætheris allisiones motum p. n. in ea causantes calorem p. n. & febrilem inducant, quo partes aquosæ magis exagitatæ *sudorem* producunt, ob stragula imposita *noctu* magis diffluentem: Et cum illa ipsa recrementa plùs minùs purulenta per arterias gastricas ventriculo infusa liquorem ejus gastricum inficiant & peregrino charactere imbuant, hinc & *appetitus dejicitur* & imprimis *carnis horror atque nausea exsurgit*, quùm Archæus à purulenta & ulcerosa sanie abhorrens & præ fœtore ejus intus se recipiens similiter à carnibus abhorreat. Quum autem hanc ob causam alimenta in debita quantitate & assumi & subigi nequeant, ac si quid assumtum fuerit ob febrilem sanguinis

nis commotionem in nutrimentum laudabile non convertatur, imò ſerum illud nutritivum in M. S. adhuc contentum per continuam pulmonum vellicationem emungatur reliquisque partibus furtivè quaſi ſurripiatur, hinc mirum non eſt tandem Ægram *contabeſcere*, quod in brachiis flaccidioribus, tanquam oculis magis expoſitis, primùm exactius obſervare poterat.

§. VI. Omnibus autem hiſce malis è CAUSIS REMOTIORIBUS occaſionem miniſtrabat ſolitæ V. Snis intermiſſio, quæ in ſubjectis evacuationi huic adſuefactis Lernam malorum procreare valet. Per iteratam enim & ſtatis anni temporibus repetitam V. S. automaticus ſpirituum, machinam humanam dirigentium, motus ita determinatur, ut tempore ſolito redeunte evacuationem illam per neſcio quam membrorum gravitatem & puncturas ſponte ſua urgeat; quæ accuratius ſentiri ſolent, ſi tempus illud inſuper habeant, nec V. S. adminiſtrent, **wann Sie das Aderlaſſen übergehen.** Imò ſi planè eandem intermittant, tandem irâ quaſi perciti & impetuosè moti orgaſmum quendam p. n. in M. S. cient, quo ruptis repagulis in viſcera debiliora irruat & vel in iis ad tempus ſtagnet, vel unitatem illorum prorſus ſolvat. Tantum ſcilicet valet conſuetudo in rebus naturalibus, ut pluribus ex profeſſo docet Hoſpes meus *D. Valentini*, *in Epiſtola de Conſuetudine altera Natura, ad B. DN. D.* Volckamerū ſcripta, in *Appendice I. Miſcellan. Acad. Nat. Cur. Dec.* II. *Anno X.* An & naturalis menſium emanſio aliquid ad Phthiſin noſtram contribuerit, non omnino inficias ivero, quùm non tantùm *Hippocr. l.* 2. *Prædict.* ſed & *ſupra laudatus Mortonius Anglus* à ſuppreſſione earum Phthiſin obſervaverit, in eruditiſſimâ ſua *Phthiſiologia L.* 3. *cap. IX.* Licet enim hac in ætate conſtitutis ordinario Naturæ curſu ſiſtantur, nihilominus tamen in habitioribus & ſucculentioribus ſæpe dictus protrahitur illorum fluxus, vel ad minimum adhuc rudera quædam orgaſmi hujus aliquamdiu

sentiuntur, sive eundem à fermentatione uterina, sive à nudæ sanguinis congestione & turgescentia, sive ab ambabus his concurrentibus deduxeris, quarum hanc *D. D. Fürstius, Archiater Reverendiss. ac Eminentiss. Electoris Trevirensis, Patronus atque Fautor meus non ultimus, in Dialogo suo Hygiast. pag.* 331. *& seq.* illam *Gualterus Charleton. de Catamen. uter.* istam v. *Franciscus Bayle in Dissert. de fluxu menstruo* eruditè satis demonstrârunt. Et hinc est, quòd iis cumprimis, sub quibus sexus (ut loquuntur) sequior flores hos aut induit, aut deponit, annis, largiorem in eo messem faciat Morbona Muliebris. Tandem & temperamentum ægræ nostræ biliosum suum ἐπιβάλλον μέρος conferre poterat ad labem hanc pulmonibus affricandam, dum particulis suis acribus & plus minus acuminatis membranosam pulmonum substantiam, à reliquis ☍osis & globulosis M. S. particulis haud æquè facile reserandam, pertundere, eoque ipso pulmonum vellicationem æque ac excoriationem maximoperè promovere valebat.

§. VII. Optimum interea est in tempore venisse ægram, cùm Phthisis hæc nondum adeò confirmata sit, ut in PROGNOSI spem, in Cura omnem omnino operam & auxilium eludat, eoque magis, quòd non tam à charactere quodam hæreditario, aut muriaticâ quadam sanguinis intemperie (quæ valde periculosa, teste *Sylvio in Appendic. Prax. Med. Tr.* 10. *de Phthisi* §. 28. ubi eleg. prognost.) quàm suppressa sanguinis evacuatione propullulet; & quamvis *Hipp. L.* 2. *prædict.* virgines & mulieres ex suppressione mensium Phthisicas rarò evadere dicat, quia tamen in casu nostro menses non tam suppressæ sunt, quàm naturaliter emanserunt, hinc ægram adhuc bene sperare jubemus. Non tamen prorsus negligenda, sed cura ejus maturanda erit, ne radices agat malum & in ulcus pulmonum perfectum abeat.

§. VIII. Omnem ergo in CURA lapidem moveamus, ut (1.) cunctis illis, quæ malo huic primam occasionem dederunt,

runt, obviam eatur (2.) humores in folles Microcosmi, pulmones puta, præternaturaliter irruentes suisque spiculis eosdem infestantes evacuentur & denique (3.) noxa M. S. & pulmonibus inducta corrigatur, hæque partes ab ulteriori labe, si fieri possit, præserventur.

§. IX. *Primus scopus* legitimam VI. rerum nonnaturalium (quas τὰ διαιτήματα rectius vocat *Cous*) administrationem sibi vindicat, quæ eò semper respiciat, ut biliosa plus minus sanguinis acrimonia edulcoretur ipsiusque sanguinis quantitati, hîc ferè paulisper excedenti, ulterior accretio vel coacervatio præscindatur, quo medio, omnibus aliis posthabitis, plethoram omniaque inde promanantia curare jubet *Helmontius in Promiss.* §. 8. *p. m.* 8, *Tom.* 1. *Edit. Francof.* Hinc in cibis adornandis paulò aliter hic procedendum ac in Phthisi primaria, in qua, juxta *Sennert. Med. Lib.* 2. *Part.* 2. *cap.* 12. *p.* 216. alimenta suaderi solent copiosum nutrimentum suppeditantia, non tantùm culinaria, ut *lacticinia*, sed & officinalia, qualia sunt *nuces pineæ*, *pistaciæ*, *destillata nutrientia*, è porcellorum aliorumque animantium sanguine & carnibus parata, quæ posteriora tamen in nostro quoque casu locum habere possunt, sed confortandi magis quàm nutriendi causa, cum portiones chylosæ fixiores in residuo remaneant, nec alembicum transcendant, ut egregiè non minus quam solidè ostendit *Zwelfferus in Animadvers. ad Dispens. Aug.* Juxta hæc *avenacea hordeataque* juscula pariter ægræ nostræ suaderem, quæ & acrimoniam humorum temperant & nutrimentum hic conveniens h. e. mediocre suppeditant. Hinc & in *potu* ejusdem *hordei decoctum*, vel si mavis, *infusum Thée* propinandum, tam simplex, quàm compositum & appropriatum, quod ex herbis specificis heic parat simplicique longis parasangis præfert *Olaus Borrich. in Enchirid. de Clyss. plantar. & Thee specific. Tr. de*

 usu

usu plantar. annexo *pag.* 80. *cujus Thee Antiphthisicum sequens est :*

℞. *Rad. tussil.* ℥j.
alth.
consolid. maj.
Cortic. med. salic. tenell. aa. ʒij.
Herb. veron.
bugul.
heder. terrestr.
sanic. aa. Mij.
Musc. pulmon. saxatil. flavi p. ij.
Semin. anis. ℥ß.
lini ʒij.
Incisa & contusa in vitro serventur pro usu.

E reliquis verò rebus Diæteticis *aër* eligatur temperatus, ne frigidiori aurâ fauces irritatæ tussim augeant, justo verò calidior aër orgasmum sanguinis magis accendat & consequenter malum exasperet. Motum quieti postponat, cùm & illo magis attenuetur, adeoque semper valdè noxius statuatur *à Celeb. Sylv. l.* 1. *supr. cit.* 14. 5. *p.* 698. *Edit. Amstel.* unde & *vigiliis*, si adsint, nimiis occurrendum, *somnusque* quantum fieri potest promovendus. *Alvus quotidie* succedat : sin secus, humectetur & emolliatur : *Affectus* verò *animi* vehementiores ceu pestem fugiat.

§. X. Pro 2. scopo ad humores p. n. evacuandos in Phthisi primaria, imprimis incipiente, *Vomitoria* non sine causa summoperè laudantur à *Lindenio*, *Ettmüllero* & aliis. An v. illa in nostro quoque casu proficua sint, ambigo, cum focus hujus mali non tam in primis, quibus illa dicata sunt, viis hæreat, sed in vasis sanguiferis radicetur. Multo minus *purgantia* vehementiora locum habent, quæ orgasmum sanguinis

nis augendo eundemque pulmonibus impingendo tantum abest ut conducant, ut ignem igni potius addant. Confer *Craan. in Prax. Med. Reformat. seu Annot. ad Prax. Regii c. 49. pag.* 223. Hinc si acrimoniæ sanguinis biliosæ fomitem subtrahere velimus, *leni* quodam *laxativo* uti poterimus, speciatim verò *infuso* quodam *sennato*, quale Celeberrimus *Henr. Regius* habet *in Praxi Medica L. 2. cas. 3. pag.* 154.

℞. *Fol. Senn.* ʒij.
Rhabarb. ʒj.
Cinnamom. ℈j.

Infund. per. noct. in decoct. pector. Colatur.

℞. ℥ij.
add. *Mann. Calabr.* ℥ij.
Syrup. ros. solut. ℥ß. M. F. haustus

qui, si opus, repeti poterit. V. S. enim & *catharticis* alternatim repetitis, saltem in principio. hujus generis tabes facilè vincetur, teste Experientiss. *Sydenhamio Tr. de Phthisi circa fin.* Alterô ergo die, suasore *Regio*, V. S. administretur, utpote quæ nostræ quidem ægrotanti, ob aliqualem plethoram, saltem ad vires talem & consuetam evacuationem suppressam, vel sola sufficere valet, sicut in terminis probat Casus in *Miscell. Academ. German. Curios. Decur.* II. *Ann.* II. *Obs.* 162. Adeò verum est, quod pro canone habet *Fridericus Hoffmann.* in *Fundament. Med.* ex *principiis Naturæ mechan.* P. Therapevt. cap. 3. §. 5. p. 203. dum, *testatur*, inquit, *experientia, sæpe unicâ Venæsectione conquievisse morbum.* Conquievisse autem & nostrum morbum per V. S. certâ mihi experientiâ constat Patroni hunc casum mecum communicantis. Videant ergò quî publico consulant illi, qui saluberrimo & probatissimo ejusmodi remedio omnem in Medicina locum denegant & cum Nobiliss. aliàs *Gehema* sicariorum telis eandem annumerant, in den grausamen Medicinischen Mord-Mitteln / Purgieren /

Abetlassen &c. cui modestè satis & eruditè dudum respondit *B. Geuderus*, Tr von heilsamen Medicinischen Lebens-Mitteln &c.

§. XI. *Tertiæ* tandem *Indicationi* satisfecerimus, si M.S. acrimoniam *temperatis*, *demulcentibus* & *absorbentibus* edulcoraverimus & unitatis solutionē in pulmonibus consolidaverimus. Illic ℴ℘sa, mucilaginosa, terrea & ut loquuntur, præcipitantia conducunt, ùt *sem. 4. frig. maj. papav. ocul.* ♋. *bol. Armen. antehect. Poter.* & ex similibus parati pulveres compositi, hactenus in Praxi receptissimi: *Pulv.* sc. *Anonym.* recens Aug. *Pulv. Haly contra phthisin &c.*

℞. *Pulv. anon. rec.* ℥iß.
Flor. sulph. ʒß.
Antih. Pot. ℈j.
M. F. Pulv. pro 3. l. 4. dos.

Heic verò *balsamica* & *travmatica* plus minus *adstringentia* conveniunt, è *terebinthina, sulphur. balsam. Peruv. terra Catechu* & plantis *vulnerariis* parata, quibus semper appropriata *pectoralia* admiscenda sunt. Sic Nobiliss. *Sydenh.* summoperè extollit *Electuarium è balsamo Locatelli, glycyrrh. anis.* & *terebinth.* paratum in *Process. integr. in morb. curand. Tit. de Phthis. pag. m.* 41. Balsamum autem Locatelli describit Pharmacopœia Bateana pag. 23. Aliis magis arridet *balsam. sulph. terebinth.* cum *balsam.* ♄. temperatum quibus nonnulli *Tinctur. antiphthisicam*, cum *Tinctur. terræ Catechu* ferè præponunt, de qua posteriori egregiè *Hagendornius Tr. de terr. Catechu.* Quibus omnibus jungenda sunt *Decocta Vulneraria & Pectoralia*, qualia sunt *Decoct. Antiphthis.* Angl. *Decoct. Astacorum* Pharmacop. Batean. Item

℞. *Rad.*

℞. *Rad. Chin.*
Symphit. ana ℥iß.
Herb. veron.
tussilag.
vinc. pervinc.
alchim. ana Mj.
Dactyl. incis. no. XX.
Glycyrrh. ℥j.

Inf. in s. q. ∇. Simpl. stent per noct. in digest. manè col.

℞. Colat. ℔iij.
add. *Syrup. dialth. Fern.* ℥iß.

Serventur in loco frig. Dos. ℥iij vel IV.

§. XII. An verò EXTERNE *suffitus & evaporationes balsamicæ* per infundibula, aut peculiaria instrumenta, *à Christoph. Bennetto* in *Theatro Tabidorum* depicta orique inserenda, in nostro casu tantoperè conducere possint, asserere non ausim; cùm *Phthisin* jam tractemus *Symptomaticam*, à solita sanguinis evacuatione suppressa ortam, non verò primariam, à muriaticâ sanguinis & lymphæ salsedine, seu, ut Antiqui loquebanbantur, defluxionibus exortam, in quibus *suffimigia* talia è *succino*, catarrhorum antidoto, parata fortè plus in recessu habent. Unde nihil amplius restat, quàm ut DEI T. O. T. M. (sine cujus Numine nihil est in homine) benedictionem calidis suspiriis exoremus, ut studiis æquè nostris & ægrorum expectationi semper exoptatus faustissimusque contingat.

FINIS.

CAS.

CAS. VIII
DE
PHTHISI RENALI.

HISTORIA.

PUerulus à Parentibus ex parte ſcorbuticis progenitus, dimidio ætatis anno impleto, variolis primùm infeſtabatur prægrandibus iisque copioſiſſimis; his vix curatis præter tumorem colli, qui brevî in abſceſſum abiit, ulcera inter ſingulos manuum pedumque digitos ſupervenêrunt, quæ utrobique copioſum pus eructârunt: Urina inde excerni cœpit lactea cum maxima difficultate & ardore: Corpuſculum ſenſim extenuabatur, urgente mox calore p. n. mox friguſculo, cum ſiti intenſa & debilitate virium. Tandem impleto ferè quinto ætatis anno exſpiravit. Inſtitutâ poſt mortem ſectione, præter ulcus in ſiniſtro Rene con-

ne conſpicuum, Ren dexter penitus exulceratus ſordidoque pure turgidus apparuit. Ureter uterque digiti craſſitiem adæquabat, præterea calculus in veſica duarum ferè unciarum repertus, gryſeo colore conſpicuus. Quæritur quâ ratione malo huic, ſi unquam rurſus obſervatum fuerit, obviam eundum ſit?

RESOLUTIO.

§. I.

EXtenuationem corporis à pulmonum ulcere profluentem omnium frequentiſſimam eſſe, nemo facilè inficias ibit, qui Practicorum Celebriorum monumenta vel è limine ſalutavit. Inde enim eſt, quòd illi φθίσεως nomen κατ' ἐξοχὴν tribui ſoleat. Interim ab aliarum quoque partium vitio ſimilem quandoqne tabem induci, obſervationes Practicorum teſtantur. Ita alii à pleuræ, *a*) alii à meſenterii, *b*) alii ab hepatis *c*) ulcere phthiſin obortam fuiſſe notârunt, & ſi Antiquiores conſulamus, ipſe Cous *Phthiſin Renalem* ſe obſervâſſe refert, *d*) quâ & puerulum hunc laborâſſe ex hiſtoriæ relectione patet, eâque non ſimplici, ſed veſicæ calculo complicatâ; quem quidem affectum *definimus*, quod ſit extenuatio totius, cum concretione lapidea, febre, mictu purulento aliisque ſymptomatibus, ab ulcere Renum proveniens.

 §. II.

a) Dolæus Encycl. Med. lib. 2. p. 291. *b*) Gr. Horſtius, Oper. Med. T. 2. p. 526. *c*) Schenck. Obſ. Med. l. 3. p. 414. *d*) Libr. de intern. affect. p. 266.

§. II. Hoc autem affectu Puerulum nostrum laborâsse probant 1. *Essentialiter inhærentia*: Contabescentia scil. totius corporis, febris, mictus purulentus, dolor ferè continuus urethræ, quorum alia Phthisin, alia Calculum concomitari solent. 2. Idipsum confirmant *Antecedentia*, Variolæ scil. quas sæpius ulcera partium internarum æquè ac externarum subsequi Praxis docet; *e)* Ætas item puerilis, quæ calculo præ aliis est obnoxia, *f)* & quæ primò nominanda erat, dispositio scorbutica hæreditaria, quæ ob copiam acidi vitiosi calculo pariter ac ulceri fomitem subministravit. Sicuti & 3. reliqua *Symptomata* inde *profluentia*, mictio dolorifica, sitis intensa, debilitas &c. symbolum suum addunt. Quò (licet à posteriori) referenda quoque venit αὐτοψία, quâ calculum & ulcera intueri licuit, ut adeòque de duplicato hoc affectu minimè quis dubitare possit.

§. III. Sicuti autem totum corpusculum quoad omnes ferè partes miserè emaciatum respectu φθίσεως, ita vesica urinaria respectu calculi pro SUBJECTIO AFFECTUS meritò habetur. Primarius autē mali fons & SUBJECTUM CAUSÆ erant Renes, qui ut cætera machinæ hujus microcosmicæ emūctoria vitali purpuræ depurādæ dicati sunt. Antequàm enim sanguis per arterias emulgentes earumque subtilissimas ramificationes advectus, à venis emulgentibus resorbeatur, in glandulis renalibus, à *Malpighio* detectis, depurationem subire cogitur, ubi serum salibus imprægnatum per modum filtrationis *g)* à reliqua massa separatum, per tubulos, quibus singulæ gaudent, excretorios, in annexas his caruncula papillares, indeque in pelvim derivatur, per ureteres in vesicam deponendum, debitoque tempore per urethram excernendum. Quod secretionis negotium cùm noctes atque dies continuetur, mirum non est, à fermento acido corru-

e) Vid. Fr. Hoffmann. Fundam: Med. Pathol. cap. 3. §. 68. & Dolæus l. c. p. 786. *f)* Hippocr. Aph. 26. Sect. 3. *g)* Buxbaum. Catech. Med. p. 1. quæst. 89.

corruptio tubulum unum alterumvè corrosum, renum parenchyma exulceratum, sicque elabente sensim sero nutritiô materiam calculo generando subministratam fuisse.

§. IV. CAUSA PROXIMA & IMMEDIATA Phthiseos est exulceratio renũ, facta à ⊖e acido & austero in M.S. hospitante, ceu CAUSA MEDIATA: Ubi paucis notâsse sufficiat, quòd M.S. texturam diversi generis corpuscula ingrediantur, chylosa puta, serosa, 🜍phurea, terrestria, ⊖ina, &, ut paucis multa complectar, τὰ μυρία Hippocratis, quæ tamen in statu s. n. debent esse proportionata, cùm uno vel altero excedente intemperies statim observari soleat. *h)* Licet itaque in statu naturali ⊖ acidum in M. S. contineatur, quod experimentis probat *Hoffmannus i)* quantitas ejus tamen hic in tantum fuit adaucta, ut spicula à particulis globulosis non amplius involvi potuerint, unde est, quòd tubulos renum facillimè dilaceraverint. Calculi autem genesin quod attinet, causa proxima ejus est defectus particularum ⊖ino-volatilium oleosarum, balsamicarum, & hunc consequens materiæ viscidæ in substantiam duriorem concretio, *k)* quæ nihil aliud est, quàm materia renum purulenta, quæ unà cum acido vitiosô mediatam causam constituit.

§. V. Quâ ratione autem SYMPTOMATA in Casu recensita ab acido hoc profluant, facillimum est explicare. Primis sc. mensibus fermentum acidum citra incommodum hæsit in M. S. ob arctissimum connubium cum reliquis sanguinis particulis: *l)* quamprimùm autem corpuscula acida à reliqua massa fuerunt separata, lancinando partes nervosas spiritus in varias ataxias concitârunt, qui furore quasi perciti partes heterogeneas undarum instar ad corporis peripheriam, ceu maris microco-

h) Hoffmann. Fund. Med. Physiol. cap. 3. *i)* Differt. de acid. & viscid. Cap. 6. p. 25. *k)* Waldschmid. Instit. Med. Rat. lib. 2. c. 12. p. 78. *l)* Fr. Hoffm. F.M. Pathol. Cap. 3. §. 72.

ſmici littora, exterminare conati fuerunt, *m)* ubi poros minus congruos nactæ ſub cuticula hærere cogebantur, & ſic exanthematum cauſa exſtiterunt. Quâ ratione, utut inſignem copiam evacuatam fuiſſe extra omne dubium ſit, maximam tamen quantitatem remanſiſſe, ex ſubſequentibus facile colligi poteſt; hæ ipſæ enim ſunt, quæ colli tumorem excitârunt, vaſa ejus ſpiculis ſuis rigidioribus *n)* vellicando, quæ dum in gyrum torquebantur, humoribus circulantibus viam præcludebant, unde his ſtagnantibus, aliis autem à tergo ſequentibus, vaſa extendebantur, ſicque quantitas aucta videbatur. Acrimoniâ inde majore per diuturniorem moram contractâ humores dilaceratis vaſculis ſubſtantiam muſculoſam excoriârunt, emunctoq; nutrimento proprio puri generando anſam dederunt; & ab hac quoque cauſa reliqua ulcera derivanda veniunt, inter manuum pedumque digitos, ob copioſiores glandulas ibi diſperſas & materiæ peccanti magis expoſitas, cumprimis conſpicua. Reliqua inde portio circulationis lege cum ſanguine ad Renes delata tenerioribus tubulis ex parte corroſis ipſum parenchyma exulceravit, ſucco nutritio, per poros deſtructos, elabente & unà cum acido in pus album abeunte, eodem penitus modô, ac olivarum oleum cum aceto conquaſſatum album evadit, quo ſimili utitur laudatus Hoffmannus. *o)* Huic autem materiæ purulentæ ſicuti calculus ortum debet, ita & reliqua ſymptomata adſcribenda ſunt. Dum enim portio ejus cum ſanguine, per venas emulgentes redeunte, M. S. fuit communicata, mixtura ejus turbata ſicque febris inducta fuit. Vaſculis ſc. capillaribus viſciditate nimiâ obſtructis, ſicque ſpirituum animalium influxu denegato, non potuit non friguſculum perſentiri, redeunte tamen mox calore, quia æther, tranſitu, ob ſtagnantem ſanguinem, denegato,

m) Id. l. c. §. 66. *n)* Waldſchm. Inſt. Med. Rat. L. 1. Cap. 2. §. 17. *o)* Patholog. Cap. 5. §. 39.

gato, per ſpatiola vacua movebatur, ut globuloſas ſanguinis moleculas, quæ deficiente motu inter ſe coiverant, disjungeret, cujus poros perrumpens particulas inſenſibiles exagitabat, à quarum vario & inordinato motu calor p. n. dependebat. *p)* Durante autem hoc motu febrili cibi in laudabile nutrimentum non poterant converti, quin ſerum in ſanguine reſtitans partim ex renibus emungebatur, partim ab admixto miaſmate purulento inquinatum partibus nutriendis ineptum reddebatur, unde contabeſcentia totius ortum duxit, juncta cum debilitate, ob maximam ſpirituum deperditionem. Reliqua portio ad veſicam delata cervicem obſidendo tranſitum ſeroſo latici denegabat, quâ ratione, dum illa juſto nimis extendebatur, orificia inſimul ureterum, inter utramque ejus membranam decurrentia, comprimebantur, ut adeòque mirum non ſit, & horum quantitatem à ſero copioſius collecto in tantum adauctam fuiſſe. Ruptis tandem repagulis unà cum ſero exterminabatur, ubi urethram jamdum leviter excoriatam tranſiēs acrimoniâ ſuâ & aſperitate ſenſationem dolorificam excitabat, quin & ipſam urinam lacteo colore imbuens, poſt aliqualem moram naturali gravitate fundū petendo ſedimentū conſtituebat. Cùm autem ob diſpoſitionem ſcorbuticam M. S. à particulis balſamicis fuerit depauperata, probabile admodum eſt, ab exſuperante acido auſtero hanc ipſam in veſica coagulatam in lapideam ſubſtantiam concreviſſe, ſucceſſuque temporis agglutinatione aliarum molecularum in tantam molem abiiſſe, quæ continuâ compreſſione & vellicatione urethræ tantos dolores excitavit, qui quidem à copioſiore potu aſſumpto tantiſper imminuebantur, quòd ſero copioſius affluente calculus elevabatur, ſicque in veſicæ cavitate fluctuans fibrillas membranarum minus attingebat. Accedit, quòd hâc ratione ⊖ ia peccantia magis diluta

 & ſpi-

p) D. Valentini Phyſic. Giſſen. P. Gen. Cap. 5. §. 7.

& ſpicula eorum magis occultata fuerint. Copioſiorem autem potum hauriebat puerulus, continuâ ſiti preſſus, partim ob defectum ſeri, ſalivæ generandæ dicati, quo per æſtum febrilem abſumpto faucium membranæ interiores non legitimè potuerunt humectari, partim ob maximam ſalivæ, à corrupto miaſmate inquinatæ, acrimoniam, quâ fauces lancinando moleſtiſſimam illam ſenſationem produxit.

§. VI. Quibus omnibus ex CAUSIS REMOTIORIBUS occaſionem dederunt ætas puerilis & diſpoſitio ſcorbutica hæreditaria. Ætas enim hæc ſicuti ob teneriorem partium ſtructuram exulcerationi & hinc obortæ Phthiſi præ aliis videtur obnoxia, utpote in qua fibræ non adeò robuſtæ ſunt, ut materiæ peccantis impetum perferre valeant, ita ob ἀδδηφαγίαν calculi generationem promovit, quatenus cibis non legitimè ſubactis particulæ chyli balſamicæ oleoſæ non fuerunt extraverſæ, quæ aliàs acidi ſpicula obtundendo generationem ejus impedire potuiſſent. Eâdem ratione plurimum hûc fecit diſpoſitio ſcorbutica, quæ embryoni, adhûc in uteri clauſtris hærenti, à Matre communicata fuit, cùm fermentum illud peccans cum nutrimento, per umbilicalem venam advecto, æquè ac poſt partum cum lacte exhibitum M. S. ſimili charactere notaverit, unde brevî poſt tot ſymptomatum graviſſimorum ſyndrome oborta fuit. Quammaximè verò è Rebus Præternaturalibus morbo huic anſam dediſſe videntur rudera quædam à variolis relicta, quæ non tantùm abſceſſum in collo, ut & ulcera intra manuum pedumque digitos produxerunt, ſed & renes exulcerare potuerunt; ad quæ præcavenda laxantia aliaque ſanguinem depurantia curæ variolarum ſubjungenda eſſe, ſæpiſſimè in Collegiis ſuis inculcâſſe novi *D. D. Valentini* p. t. Facult. Med. Decanum.

§. VII. Optandum autem fuiſſet in PROGNOSI, ut juxta illud Naſonis: Principiis obſta, medicamentorum convenientium

nientium usu visceribus affectis statim prospectum fuisset, ita enim soluta unitas consolidari, calculi generatio impediri, verbo, malum in herbâ supprimi potuisset; quod cùm, morbo ob profundiorem affectæ partis situm minus se prodente, fuerit intermissum, mirum non est, quod radices sensim agendo immedicabile tandem evaserit, sicque tot medicamentorum adhibitorum vim eluserit. Perfectam enim curam ejusmodi Renum ûlcera confirmata haud admittere, non sine ratione asserit Br. *Seidelius, q)* ex eo, quia remedia ob remotiorem situm integras vires in affectam partem exerere non valent, unde frequentissimè calculosos vitam phthisicè finiisse observavit *Mortonus* Anglus. *r)* Accedit, quòd neque suffitus neque injectiones abstergentes aliave externè adhibita eò pervenire queant. Ut taceam, à continua seri acrioris vellicatione malum indies exasperari. *s)* Ita nec calculus grandior factus siliceamque duritiem adeptus, teste Celeb. *Ludovico t)* medicamentis cedit, sed sectionem requirit, quæ tamen, sicut in se periculosa, hîc ob debilitatem virium institui non potuisset, imò si vel ex voto successisset operatio, è materia morbosa tamen indies affluente alius facile procreatus fuisset.

§. VIII. Proinde si ullibi sanè hic maturanda fuisset CURA, quæ his potissimum nititur Indicationibus, ut sc. 1. Causæ externæ removeantur. 2. Dispositio scorbutica corrigatur. 3. Materiæ renum purulentæ æque ac calculo via paretur. 4. Noxa renibus illata emendetur, & denique 5. Symptomatum ratio habeatur.

§. IX. *Primum* fit imperando legitimam Diætam, quæ in decenti Rerum 6. Non Naturalium regimine consistit. Ex harum

q) Tract. de morb. incurab. p. m. 24. *r)* Phthisiolog. Lib. 3. Cap. 6. p. 103. *s)* Fernel. Ambian. Pathol. L. 6. fol. 143. & seq. *t)* Pharmac. moderno secul. applic. Diss. 1. p. m. 198.

harum autem censu primas quidem tenet aër, qui eligatur temperatus, purus, inquinamentis morbidis haud infectus. Nec reliquæ tamen hic negligendæ sunt, & imprimis in cibo & potu assumendo temperantia commendanda venit; copiosius enim & inordinate si ingeratur cibus, fermentum stomachale obruitur, quod dum assumpta minus digerere valet, cruditates cumulantur, quæ plurimis symptomatibus fores pandunt. Ita qualitatis intuitu cibi sint εὔχυμοι & εὔπεπτοι, nocent autem salsi & acidi, utpote qui M.S. acriorem reddendo ignem igni addunt. Potus sit decoctum hordei, cum liquiritia, passulis similibusque paratum. In motu & quiete servetur mediocritas; sicuti enim per commotiones vehementiores post pastum imprimis institutas *u*) chylus crudior ad renes præcipitatur, sicque commoda calculo materia subministratur, ita per otium nimium transpiratio insensibilis, quâ ⊖ia peccantia eliminari debebant, sufflaminatur, & humores ad stagnationem disponuntur. *x*) Idem tenendum de somno & vigiliis, quæ utrobique sint moderata. Consuetarum etiam evacuationum ratio habeatur, imprimis alvus servetur lubrica, cum scybala in intestino recto hærentia calculum in vesica commovere valeant, cujus intuitu & affectus animi vehementiores fugiantur.

§. X. Ad *secundam indicationem* absolvendam faciunt primò laxantia, quâcunque formâ adhibita; licet enim purgantia in Phthisi nociva esse judicet *Waldschmidius y*) illud tamen de fortioribus & drasticis, ipsam M.S. colliquantibus, intelligendum est, quæ in affectu hoc, cumprimis confirmato, nocerent. Potius ergò commendari hic merentur lenientia, fomitem morbosum è primis viis evacuantia, qualia sunt sennata, in spe-

u) Vid. D. Valent. Medic. Nov. Antiq. Part. 6. Cap. 4. p. 209. *x*) Waldschm. Inst. Medic. Rat. l. 2. Cap. 5. & J. Zach. Furst. Dialog. Hygiast. C. 6. p. 119. *y*) Institut. L. 5. Cap. 12. §. 5.

in ſpecie decantata illa aqua laxativ. Mannagettæ, cui manna, ſyrupus roſar. ſolut. mechoacanna & ſimilia commodè miſceri poſſunt. Quibus deinde diaphoretica quandoque ſubjungenda ſunt, volatilia pariter ac fixa, utpote quæ partim acidum p. n. abſorbent &, ut vulgò loquuntur, præcipitant, partim per cutis poros eliminant, v. gr.

℞. *Pulv. bezoard. Lud.* ʒiß.
♁ *diaph.* ℈j.
Cin. ♁. ℈ß.
⊖. *vol. C. C.*
viperar. ana gr. *iij. M. D. S.*

Verſüſſend Pülverchen des Tags dreymahl eine Meſſerſpitz voll zunehmen.

℞. ▽. *Fumar.* ℥iß.
ex lignis ℥j.
Tinct. ♁*ii* ʒ*i.*
Spir. ⊖✱*c.* ℈*j.*
Syr. contrayerv. ℥*vj. M. D. S.* Abends im Schlaffen gehen einen Löffelvoll zugeben.

§. XI. *Tertiæ Indic.* ſatisfaciunt diuretica leniora virtute emolliente vias urinarias ampliantia; ubi commendari meretur decoctum contra calculum Foreſti, quo per biduum uſurpato in Illuſtri quadam Perſona calculum, qui in dextro rene hæſerat & phaſeolum referebat, absque ullo dolore excretum fuiſſe memini. Proſunt & omnia ex alkekengi baccis parata, ut & terebinthinata, v. g. ipſa terebinthina Veneta cum vitello ovi ſoluta, & in brodio exhibita, vel Emulſio inde parata; in ſpecie vero ſpiritus terebinthinæ ſuper ſacch. Saturn. digeſtus, qui præterquàm quòd gratâ rubedine ſe commendet, quam hâc ratione *Elsholtzio* teſte z) acquirit, inſimul reſpectu febris magis red-

z) Deſtillator. Curioſ. Cap. 2. p. 6.

ditur specificus, cujus intuitu Phthisicos sub imperio Saturni esse censet Paracelsus. *a)* Externè autem simul usurpentur Balnea & Insessus, ex emollientibus, vel etiam simplicissima ex polenta & stramine avenæ parata, ad imitationem *Sim. Pauli b)* exhibendo ante horum ingressum oleum amygdalar. d. vel solum, vel cum syrupo de althæa Fernelii, anaticâ portione, cum tantillo sacchari, mixtum. Horum loco etiam oleum scorpionum cum fructu adhibetur, vel & Epithema aliquod applicatur. v. g.

℞. *Cortic. cepar.* M. j.
Flor. chamom.
verbasc.
genist. ana. P. ij.
Sem. lini ℥iij.
apii ℥ij. D. S. Sachen in einem Säcklein in Wein zu kochen und warm überzulegen.

His nil proficientibus ad fortiora transeundum, pellentia sc. ubi egregiè se habet Tinctura Tartari; cumprimis si sale volatili insectorum fuerit acuata, quæ ita præscribi potest:

℞. *Tinctur. Tartari* ℥ij.
Milleped. præp. ʒß. Stent in infusione per 24. horas, Colat. D. S. Eröffnende Tinctur Morgends und Nachmittags 6. Tropffen einzugeben.

vel si potiuncula magis arrideat,

℞. *Aq. fragor.*
alkekeng. an. ℥j.
Spirit. aperit. Penot. ʒj.
Ocul. ♋. *alcolis.* ʒß.
Syr. capillor. ♀. ℥ß.
M. S. Wässerchen Löffelweis zugebrauchen.

§. XII.

a) Oper. Tom. 1. p. 554. Edit. Argentin. in Fol. *b)* Quadripart. Botan. 214.

§. XII. Pro *quarto* scopo conveniunt omnia balsamica, vulneraria, unitatem solutam consolidantia, ubi in specie balsamum Locatelli, quantitate avellanæ sæpius in jusculo exhibitum, egregium est, item Balſ. de Copaiva, quod commodissimè in forma Balsamo-Sacchari exhibetur, & ita præscribi potest.

℞. *Balsam. de Copaiv. ℥j.*
Sacch. Canariens. q. s. F. pulv.

D. S. Heilender Zucker/ davon offt eine Messerspitz voll zunehmen.

&, quæ primò nominanda erant, decocta vulneraria, quorum descriptiones videantur hinc inde apud Auctores. Simplicissimum, utut non temnendarum virium, paratur ex petroselino *c*) vel hedera terrestri, in cujus singulis haustibus gutta una vel altera balsami sulphuris terebinthinati exhiberi potest. Horum tamen vicem lac vaccinum, in quo radices mucilaginosæ & vulnerariæ v. gr. liquiritiæ, consolidæ, althææ, similesvé decoctæ fuerint, ad imitationem Plateri *d*) saccharo edulcoratum & sæpius haustum supplere potest.

§. XIII. Tandem ut ultimæ quoque indicationi satisfiat, ad dysuriam leniendam prosunt omnia mucilaginosa & balsamica, imprimis Emulsiones ex seminibus frigidis paratæ v. gr.

℞. *Sem. 4. frigid. maj. ana ℥j.*
papav. alb. ℥ij. c. s. q.
▽ violar. f. Emulsio, add. ocul. ♋.
præp. ʒß. edulc. c. julep. rosar. q. s. D. S.

Stillende Milch / zuweilen ein paar Löffel voll zunehmen.

Externè Injectiones fiant in urethram ex lacte dulci, in quo rad. alth. & liquir. decoctæ fuerunt, addendo simul quid terebin-

 thinæ,

c) Jonston Idea Medic. Pract. L. 10. Tit. 8. C. 10. *d*) Observ. L. 3. p. 817.

thinæ; formulæ variæ videantur apud Practicos. Quòdsi dolor quidam nephriticus (quem infantuli non semper exprimere possunt) conjunctus fuerit, ad hunc demulcendum varia hinc inde commendari videas, præ cæteris tamen laudari meretur seq. pulv.

℞. *Ocul.* ♋. ℈ß.
Cin. nativ. præp. ℈ß.
Pulv. anod. Lud. gr. vj.
M. D. pro 3. Dosibus.

Cui, si potiuncula magis expetatur, hæc substitui potest:

℞. ▽. *fragar.*
ononid. ana ℥j.
Troch. alkekeng. ʒj.
Theriac. Cæl. gr. ij.
Syr. de alth. F. ℥ß.

M. S. Stillendes Tränctlein/ zuweilen einen Löffel-voll zunehmen.

& si alvus justo contumacior sit, externè simul Clyster infundatur, ex lacte dulci cum butyro non salito paratus; vel terebinthinatus v. gr.

℞. *Decoct. emoll. vel lact.* ℥ij. *l. iij.*
Terebinth. c. vitell. ovi sol. ʒiß.
Sacch. Thom. ℥ß. M.

Quæ omnia in *Calculo Vesicæ* quoque locum habent. Extenuationi succurrimus per Diætam Lacteam, quæ præmissis præmittendis hic egregia est; ad præcavendam autem lactis coagulationem tantillum sacchari vel mellis addatur. *e*) Junguntur tamen insimul specifica antihectica v. gr.

℞. An-

e) D. Valent. Medic. Nov. Antiq. Part. 6. p. 195. & Dolæus Encyclop. Med. L. 2. p. 311.

℞. *Antihect. Poter.* ℥j.
Spec. diatrag. Fr. ʒß.
Sacch. ♄. gr. vj.
Canariens. ℥j. M.S. Sonderlich Pulver Morgends und Abends ein Messerspitz in der Milch zunehmen.

Et hæc in morbo incipiente sufficere potuissent. In malo autem desperato quidam, ut in CALCULO VESICÆ, *Lithotomiam*, ita hìc Nevrotomiam instituendam esse suadent, ut sc. parti primariò affectæ remedia facilius applicari possint; imò sunt, qui cauterio actuali, in substantiam renum adacto, apostemata renum in pluribus felicissimè curata fuisse asserunt. Verùm cùm operationes hæ sint periculosissimæ & Medici fama facilè inde lædi possit, ab iisdem abstinendum & symptomatibus, quantum fieri potest, succurrendum suademus, quod quâ ratione fieri debeat, ex prioribus aliquo modô patet; plura ergò qui desiderat adeat Practicos, & in specie ante laudatum *Mortonum* in *Phthisiologia* exasciatissima & in praxi utilissima. Hæc pro scopo nostro sufficiant. DEO, pro concessa hactenus gratia sit Laus, Honor & Gloria, in sempiterna secula!

CAS. IX.
DE
NOSTALGIA.

HISTORIA.

STudiosus Juris, teneræ & constitutionis & educationis, temperamenti melancholici, è Thuringiâ Gissam primâ vice abiens, perpetuâ tristitiâ corripitur, quam paulò post immanis sequebatur anxietas præcordiorum, comitata mox frigore, mox calore præternaturali. Appetitus simul deficit, noctes insomnes agit, viribus fatiscentibus. Medicus circa mediam noctem vocatus ægrum gemebundum, profunda suspiria ducentem & de maximis anxietatibus cordis conquerentem inveniens carminativa antapoplecticis & anodynis mixta præscribit, tam interna, quàm externa, insequenti die vomitorium additurus, quod tamen ob herniam, â quâ paulò ante liberatus erat, cum

infuso

infuso laxativo permutavit. His cedente quidem, sed aliquoties recidivante malô, Medicus ex ægrô quærit, annon patriam & Parentes semper in animô volvat eorumque desideriô teneatur? quod cùm affirmaret, nec inficias ire posset, disquiritur, an præscriptis hactenus remediis insistendum? an verò nova quædam sive addenda, sive substituenda sint?

* *

RESOLUTIO.

§. I.

SI quis meum de præsente morbô judicium expeteret, vix aliter statuere possem, quàm Ægrum illâ cardialgiæ specie laborare, quæ à *DN. D. Zwingero* Prof. Basil. in *Dissert. Med. Select. III.* POTHOPATRIDALGIA & NOSTOMANIA, à Celeberrimô verò *Hardero*, Helvetiæ Machaone, primùm NOSTALGIA dicta fuit, idque ob intensum, quod illi conjungitur, in Patriam redeundi desiderium. Νόσ☉ enim reditum in patriam, ἄλγ☉ autem dolorem notat. Ut adeoque Nostalgia nihihil aliud sit, quàm intensissimus præcordiorum dolor, cum febricula, marcore, debilitate summôque in patriam redeundi desideriô, à turbulento -uum motu plexuumq; nervosorũ tensione proveniẽs. Quamvis

vis autem Helvetii primi ferè ſint, qui eandem in vernaculâ das Heimwehe/ in Lingua Gallicâ verò *la maladie du pais* vocârint: tantum tamen abeſt, ut ſolis Helvetiis ſit proprius, ut potius & Germanis & Belgis ſæpe ſit infenſus. Vivum hujus rei exemplum vidimus in Studioſô quodam Theologiæ Amſtelodamenſi, Beatiſſimi *D. Clodii* quondam Convictore, qui malè ſe habens creberrimáque in prandio ſæpe ſuſpiria ducens, cùm ab aſſidentibus increparetur, gemebundus in hæc verbâ erupit: *ô my moer!* i. e. ô Matrem meam! Idem pluries in militibus ruſticis, à Sereniſſimo Principe Haſſiacô jure ſequelæ recenter lectis & ad caſtra miſſis, ab Officialibus obſervatum fuit, qui lethaliter ferè decumbentes continuò ejulârunt: mein Moider! mein Moider! nec ulla ratione curari potuerunt, quàm reditu in patriam. Quosdam diem ſuum obiiſſe pro certo referunt. Aliâs negari nequit in Helvetis morbum hunc ſæpius obſervari, ut exempla à ſupra laudatô *Dn. Harderô, in Diſſ. de Noſtalgiâ* recenſita probant & nuperrimè *Dn. Zwingerus in Diſſ. Med. Sel.* confirmavit, qui exemplum habet Compatriotæ cujusdam, qui affectu hôc correptus continuò plorans in hæc verba erupit: Was wird mis Mütterli ſagen/ was wird mis Mütterli jetzt dencken? i. e. *Quid dicet, quid cogitabit Mater mea?* vid. *cit. loc. p.* 94.

§. II. Quod verò in præſente noſtro Ægro morbus hic revera ſubſit, probamus (1.) ab eſſentialiter inhærentibus, ſummis ſcilicet anguſtiis cordis, cum perpetuâ patriæ cogitatione. (2.) ab antecedentibus & cauſis occaſionalibus prægreſſis, quales præter temperamentum melancholicum, ad cogitationes fixiores diſponens, eſt tenerior non tantùm corporis textura, ſed & blanda educatio, ſiquidem plerumque glebæ ſuæ tenacius adhærent & ab exteris regionibus magis abhorrent, qui blandius à Matribus tractantur; unde *Willius in Diſſert. 2. de Philiatrorum Germanorum itineribus* eosdem vocat: die Mutter-

Söhn-

Söhnlein/die Mutter-Kindlein/ cætera textus habet. Idem (3.) confirmant ſymptomata conſequentia, ſcilicet proſtratio appetitûs, agrypniæ, virium lapſus &c. quæ omnia conjunctim ſumpta morbum hunc adeſſe clarè & diſtinctè ob oculos ponunt.

§. III. In SUBJECTO ſeu PARTE AFFECTA determinandâ diſcrepantia aliqua occurrere videtur inter Autores. Sunt enim, qui cerebrum & in ſpecie albos corporum ſtriatorum tractus & centri ovalis tubulos, ceu locum imaginationis, pro ſubjecto venditant, ſicque noſtalgiam pro ſymptomate læſæ imaginationis habendo deliriis annumerant, Νοσομανίαν ſeu φιλοπατριδομανίαν appellantes. Alii idem hîc ſubjectum ſtatuunt, quod in cardialgia patitur, os ſc. ventriculi ſiniſtrum, quod καρδίαν vocant, ſicque noſtalgiam pro ſpecie cardialgiæ habent. Nos pro conciliatione diſtinguimus inter ſubjectum ſymptomatis & ſubjectum cauſæ. Prius eſt orificium ſtomachi ſiniſtrum, quod inſigniter hîc affici & anxietates præcordiorum & appetitus proſtratus adſtruunt. Poſterius verò eſt ipſum cerebrum, ſpirituum animalium receptaculum, quorum motu in operationibus ſuis utitur anima rationalis, cumprimis in imaginatione & appetitu rationali, adeò quidem, ut ob indicibile, quod animæ rationali cum corpore intercedit, commercium ſub intenſô deſideriô aut appetitu per motum ſpirituum ipſum corpus ejusque partes ſæpe lædantur, ut non tantùm in nævis maternis, à Picantibus puerulis impreſſis, ſed & ipſa cardialgiâ, ab affectibus animi ſæpe ortâ, videre licet. Cumprimis autem illæ partes tunc Manes ſuos patiuntur, in quibus inſigniores occurrunt plexus nervoſi, qualis in orificio ſtomachi ſiniſtro obſervatur. Hic enim ſpiritus confertim confluendo & ſub vehementioribus animi affectibus tumultuando plexus nimium tendunt & extendunt, unde non poſſunt non dolores quidam exoriri. Quid quod in quibusdam ſubjectis ſub talibus animi

paſſionibus tormina abdominis ſpasmodica oriantur & in deſiderio ardenti quibusdam venter dolere dicatur, unde formula plebejis noſtris uſitata: Er hätte es ſo gern / daß ihm der Bauch wehe thut: quod ſine dubio à nimio ſpirituum tumultu, ſive in plexu meſenterii magno, ſive in pyloro indeque orta tenſione radicatur; id quòd Helmontio fortè occaſionem dedit, ut animam in pyloro ſedem ſuam habere dixerit, materialem magis, quam rationalem intelligens. Nec prorſus abſurdè puellarum animas in utero eſſe Medicus quidam, ſive joco, ſive ſeriò hôc ſenſu dixit.

§. IV. Pro CAUSA PROXIMA & IMMEDIATA turbulentum ſpirituum animalium motum & nimium plexuum nervoſorum, cumprimis ſtomachicorum, tenſionem habemus. Illum teſtatur continua eaque fixa Patriæ meditatio, cum impatienti ejus deſiderio, delirio melancholico ferè ſimili, quæ absque ſpirituum motu depravato concipi nequit. Hanc verò triſtis illa ſenſatio ſeu dolor circa præcordia ferè arguit, quæ à p. n. tenſione & ſpasmodicâ quaſi contractione plexûs ſtomachici in orificio ventriculi ſiniſtro oritur. Neque putandum eſt anguſtias illas & anxietates circa præcordia ſemper & ſolùm ab ægritudine animi provenire: ſed ſæpiſſimè, cumprimis in ſubjectis ejusmodi melancholicis, ſimul humores acidi & acerbi orificium vellicantes in primis viis colliguntur, quatenus ob ſpirituum animalium, per continuas Patriæ meditationes in cerebro detentorum, abſentiam chylificatio minus legitimè perficitur, ſicque loco chyli laudabilis humores acido-viſcidi p. n. generantur, qui plexus nervoſos ſimul vellicando CAUSAM PROPINQUIOREM & MATERIALEM conſtituunt.

§. V. Hinc ergò, tanquam ex ſcaturigine, promanant omnia in Caſu enarrata SYMPTOMATA, ſiquidem animus ſive dulce ſolum Patriæ, ſive reditum in hanc continuò meditando non tantùm ſpiritus animales ad unum hoc objectum fixiores

res reddit, sed & plicam quandam, h. e. dispositionem in motu eorum & facilitatem (quam ideam alii vocant) in serie illorum formando efficit, ut eundem semper tramitem eundo nunquam non objectum illud de novo sistant. Quatenus autem continuâ hac in cerebro functione detenti, in debita copiâ, per nervorum tubulos ad reliquas partes influere earumque functiones adjuvare non possunt, mirum non est *appetitum prosterni*, utpote qui tum à studiis nimiis & meditationibus profundioribus, tum ab animi affectibus vehementioribus, in statu etiam naturali, sæpissimè hebetari solet. Appetitui autem dejecto plerumque chylificatio læsa conjungitur, ab eâdem causa profluens; unde alimenta ægris obtrusa, ob defectum spirituum menstruumque stomachicum nimis iners, non tam in chylum laudabilem, quam pastam viscidam, acidam & p. n. abeunt, quæ in flatus eundo, ventriculum inflando, aut orificium ejus sinistrum irritando *cardialgiam* illam immanem & anxietates pariunt, dum spiritus in plexus stomachicos impetuosè irruendo eosdem nimis tendunt & extendunt. Quin & è ventriculo elapsæ cruditates in primis viis aut intestina, aut plexum mesenterii magnum quodammodò vellicando & fibrarum crispaturam inducendo *frigus* & horripilationem: per vasa mesaraica verò & ductum thoracicum in sanguinem delata, ob particularum inæqualitatem, motum inconditum variumque producendo *calorem* p. n. & febriculam, Hecticæ ferè similem, causatur, quæ duo tam frequenter in ægro nostrô alternare solent. Quia verò id, quod in primâ coctione non legitimè fit, neque in secundâ, neque in tertiâ corrigitur, hinc sponte suâ fluit, exinde nec conveniens nutrimentum, nec spiritus vitales in debita copiâ generari posse, sicque illic partium *contabescentiam & marcorem*, hîc autem *virium* inconstantiam & *debilitatem* oboriri, eoque magis, quòd ob ardentissimum illud Patriæ desiderium spiritus animales quiete suâ solitâ & alternâ (sine quâ nil quicquam est

durabile) destituantur sicque *noctes diesque insomnes* ducantur.

§. VI. Inter CAUSAS REMOTIORES præter temperamentum melancholicum ad cogitationes ejusmodi fixiores & perpetuas disponens, è rebus nonnaturalibus, vulgò ita dictis, aëris & climatis permutatio potissimum accusatur à DN. *Scheuchzero*, in Relationibus suis Physico-Medicis, quas menstruatim in vernaculâ, sub rubrica: Beschreibung der Natur-Geschichten des Schweitzer-Landes / edit, in quibus *Part. I. p.57. & seqq.* Helvetiorum nostalgiam inde deducit, quòd populi hi supremum Europæ verticem incolant adeoque non tantùm mediante respiratione, sed & in cibo & potu aëre subtiliori fruantur, qui minus premat corpora, ac crassior, in aliis regionibus declivioribus observandus, sicque æquilibrio inter internum & externum aërem in Patriâ durante illi pancraticè & athleticè se habeant, cùm aër internus tantùm resistere queat ac aër externus premit. Quamprimùm verò Helvetii aërem ejusmodi subtilem in venis habentes in Germaniam, Bataviam aliasque regiones aëre densiori magisque elastico gaudentes deferuntur, priorem aërem tanquam subtiliorem & expansiorem, ac consequenter minus elasticum non amplius resistere posse aëri externo magis elastico, sicque necessariò cardialgiam & anxietates præcordiorum provenire putat. Quamvis autem ex Physicâ Modernorum Experimentali constet aërem superiorem & subtiliorẽ minori elasticitate gaudere, ut barometra, in mõtes excelsissimos delata, per ☿. subsidentiam ob oculos ponũt (*vid. D. Valentini, in Prodr. Histor. Nat. Hassiæ*) adeoque hæc Excell. Dn. Scheuchzeri ætiologia salem habeat, attamen illud obstare videtur, quòd non tantùm Helvetii, sed & Germani & Batavi, densiori aëri adsueti talemque in venis suis habentes, malo huic quoque sint obnoxii, ut exempla superius allata adstruunt; nisi fortè dicere velimus Batavos ex aëre densiore magisque elastico

ad subtiliorem minusq; elasticum delatos eam ob causam anxietates præcordiorum experiri, quod æquilibrio aëris interni & externi per contrariam causam sublato aër venis illorum inclusus, ob minorem aëris externi resistentiam, in vasis sanguiferis, imò & corde, plus justò se expandat, tensionem cordis (à Celeb. *Camerario* hîc eleganter in *Diss. Grad. de Tensione Cordis* accusatam) & nimiam expansionem inducat, sicque immanem ejusmodi cardialgiam producat, eô ferè modò, ut animalia vacuo Guerikiano inclusa intumescunt, si aër crassior inde per antliam pnevmaticam extrahatur. Quàm falsè vero Batavi, cumprimis Amstelodamenses, illos rideant, qui aërem illorum crassum & elasticum subterfugiunt, sequenti ferè historia in Ephemeridibus suis, annô 1686. in vernaculâ sic enarrârunt: Een Geldersman van Uytrecht komende varen, had in den Roef vvel geslapen, tot ontrent Ouvverkerk toe. Wacker vvordende komt vor den dagh, seggende: Schipper vvaer syn vvy tegenvvardig. Myn Heer, antvvort d'ander, noch anderhalf Uer van Amsterdam. My docht vvel aen't styncken, seyt hy, dat vvy ontrent de Stadt vvaren, 't is jammer van soo een heerlyke Stadt, dat se met sulke dampende vileyne geqvelt is: ach dat Gelderlant is een luchtigh en suyver lant &c. Den Schipper, die nie langer konende verdragen, secht, vvaerachtigh, myn Heer, gy hebt geliick, Amsterdam heeft een overmatige svvare Lucht, principael tegenvvordigh. Waer op den Geldersman: hoe, Schipper, is sy nu noch svvaerder als anders? Ja, myn Heer, sey de Schipper, vvant de Vloot van Cadix is ingekomen, met een party haren Silver, 't vvelck een svvaere Lucht geeft, die de Geldersen niet gevvent syn te ruyken. Den Geldersman antvvoorde: Schipper, ick ben vvaerachtigh vvel betaelt. Sic auri sacra fames è gravibus levia, ex insalubribus salubria, è fœtidis fragrantia efficit, siquidem lucri bonus odor ex re qualibet est.

Interim præter aërem & reliquæ res diæteticæ huc symbolum suum conferre poterunt, cibus sc. & potus, si, ut æger noster, lautè apud Parentes & delicatulè tractati juvenes in exteris aut durioribus, aut palato minus arridentibus alimentis utantur, sicque instar Israelitarum in desertô pristinorum & consuetorum ferculorum desiderio teneantur: vel si otio antea & quieti dediti laboribus adstringantur, aut è contra motui & discursitationibus adsueti vitæ sedentariæ, studiis & lucubrationibus mancipentur, citiusq; solito evigilare cogantur. Cumprimis autem animi pathemata vehementiora morbum hunc inducere possunt, amor sc. tenerior domesticorum, nimia Patriæ morumque patriorum æstimatio: item, si juvenes in exteris malè tractati aut commodô ministerio destituti tristes reddantur. Quemadmodum & in statu præternaturali melancholia aliique morbi, vel & remediorum aut curæ denegatio ægris occasionem dare potest, ut de patriis Laribus repetendis cogitent iisque denegatis in morbum ejusmodi incidant. Prorsus autem curiosum est Helvetios castra sequentes ex perceptione melodiæ & cantionis illius, quam Rustici, in Helvetiâ armenta pascentes, tibiis cantare & in vernaculâ den Küh-Reyen nuncupare solent, morbo hôc corripi, adeò quidem, ut Tribuni militum severâ lege prohibuerint, ne quis amplius cantilenam illam, sive ore sibilando, sive fistulâ canendo, sustineret, ut supra laudatus *Zwingerus l.c.* (ubi melodia illa notis Musicis exprimitur) attestatus est.

§. VII. Quod jam PROGNOSIN concernit, morbus hic nec prorsus insuper habendus, neque risu excipiendus est, cùm exempla prostent eundem, denegato cumprimis in Patriam reditu, lethalem fuisse. Hic verò ubi locum habet, aut persuasionibus amicis desiderium illud animis excuti potest, facilè & ferè absque insigni remediorum apparatu curari potest, quod sequens *DN. Harderi* exemplum attestatur, dum *l.c. p.* 18. non diu abhinc (inquit) est, ex quo Rustica quædam agri Basileensis, ex

ſis, ex alto delapſa, adeò graviter lædebatur, ut pro mortuâ ſublata atque in Noſodochium deportata per aliquot dies ſine ſenſu & motu jaceret: tandem autem uſu remediorum, tam Pharmacevtiorum, quàm Chirurgicorum ad ſe rediit paulatim, cumque videret inter aniculas ſe verſari rixoſas & querelas, Noſtalgiâ ſtatim correpta, cibos atque medicamenta ſingula, quibus ob virium magnum languorem maximè indigebat, reſpuit frequenti ejulatu nihil aliud ingeminans, quàm: Ich will heim/ Ich will heim/ neque ad interrogationes quascunque aliud reſpondens, quàm idem illud: Ich will heim. Tandem ergò à Parentibus, licet maximè imbecillis, domum eſt delata, ubi intra paucos dies, nullius ferè medicamenti ope, integerrimè convaluit. Quid quod alius famulus Helvetius Mercatoris Pariſienſis ſolâ ſpe repetendæ Patriæ curatus legatur *ibid.* §. *ultimâ.* Eò periculoſius autem malum eſt, ſi aut ipſe æger recuſet iter in Patriam, aut illi denegetur, vel & febris ardens aut maligna combinetur, quæ cùm in ægro noſtro deſint, eundem optimè quoque ſperare jubemus.

§. VIII. Ut ergò præſens Æger ab ulteriori inſultu liberetur, in CURA 1. obſervetur, ut cauſæ procatarcticæ externæ, malo ſive occaſionem ſubminiſtrantes, ſive pro alimento ſervientes, removeantur. 2. Humores p. n. ſub curſu morbi in primis viis geniti malumque exacerbantes, aut foventes, eliminentur. 3. Spirituum animalium perturbatus motus emendetur & idea deſiderii prorſus exſtinguatur. 4. Symptomatibus moleſtioribus occurratur.

§. IX. PRIMÆ INDICATIONI per Diætam convenientem ſatisfaciendo hoc quidem in morbo totum ferè negotium conficere poterimus. Solâ enim aëris locorumque mutatione vitæ ſanitatique ægrorum hîc conſulere poterimus, non ſecus ac in Peſte, ſuadendo electuarium de tribus adverbiis:

Mox, longè, tardè, cede, recede, redi.

Matu-

Maturandus ergò eſt abitus,dulce ſolum Patriæ, utut longè remotum,repetendum, nec prius, quàm animus ad quasvis in exteris obvenientes viciſſitudines perferendas obduratus fuerit, redeundum. Cùm verò non omnibus liceat aut contingat redire Corinthum, Ægerque noſter ægrè ſe à ſtudiis & collegiis inceptis abſtrahi patiatur ; hinc reliquis rebus diæteticis, cumprimis alimentis gratis ſolitisque ipſi conſulendum, adeoque ut Helvetii nonniſi lacticinia expetunt, cibi delicatiores, quibus educatus fuit, ipſi porrigendi locoque potûs vinum aquâ temperatum propinandum, quò ſpiritus animales ad motum ipſeque æger ad lætitiam componatur. Somnus deficiens refrigerantibus & emulſionibus papaverinis promoveatur, ne nimiis vigiliis ~ magis confundantur. Corpus, ſi vires ferant, blandis deambulationibus exerceatur, cum aliis inſtitutis, quò & ea, quæ ingeruntur & egeruntur, legitimè procedant & lætis confabulationibus frons animusque ægri explicetur, cui nimium illud Patriæ deſiderium amicis perſuaſionibus & prudentibus ratiociniis eſt excutiendum ; & cùm æger noſter delitias patrias cogitando magis ruminet, quàm repetere (quod generoſitas ejus & verecundia prohibebat) deſideret, comminationibus ad meliores meditationes redigatur, quòd, nî ab ulterioribus illis phantaſiis abſtinuerit, neceſſariò ad patrios Lares ex Academia relegandus ſit. Intereà adſtantibus & domeſticis ſeriò quoque injungatur, ut ne ullis occaſionibus animum ejus excrucient, nec vel irritationibus, irriſionibus, aut ſervitiorum debitorum denegationibus illum ad iram, mœrorem, aut triſtitiam commoveant, ſed quibuscunque modis ad hilaritatem animique tranquillitatem diſponere ſtudeant.

§. X. SECUNDAM INDICATIONEM evacuantibus & cumprimis vomitoriis obtinere poſſemus, præſcribendo vel Tartarum emeticum ad gr. ij. vel iij. vel Ipecacuanhæ ℈j, vel miſcendo utrumque, utrobique dimidiatâ doſi. Verum

cùm

cùm metus herniæ ejusdem uſum in Ægro noſtro prohibeat, hæcque non tantùm ab illis, qui methodum medendi publice ſcripſerunt, ſed & *Hadriano à Mynſicht* poſt Tartari emetici deſcriptionem inter contraindicantia vomitoriorum numeretur; hinc aliam per inferiora viam ingrediendo (ſedato prius paroxyſmo) laxans aliquod præſcribi poterit, cumprimis nuper admodum inventa magneſiâ alba, ad ℥ij. in amygdalatô tenuiori danda, quæ & acidum in primis viis abſorbens & cum eô in concretum ſalinum abiens viſcidum abſterget ſicque absque ullis torminibus cauſam continentem evacuabit, de quâ fuſius D. Valentini, in Epiſt. ad Dn. Leibnizium, de illa nup. evulgata. Quodſi autem ad manus non ſit, ejusdem vices infuſum aliquod ſennatum, ſive Magiſtrale, ſive Officinale, gerere poterat, v. g.

℞. *Aq. laxativ. Viennenſ.*
ſeu
Infuſ. Senn. Mannagetæ ℥iij.
Mann. liquid. ℥j.

M. D. S. Laxier-Träncklein morgends auf einmahl zunehmen.

Vel

℞. *Fol. Oriental.* ʒiß.
Rhab. veri ʒß.
⊖ ♀ ʒij.

Infund. in s. q. ▽. fl. acaciæ, ſtent in loco cal. per ℘. mane Col. ℞. ℥iij.
add. *Syrup. de Cich. cum rhab.* ℥iß.
M. S. ut ante

Si ſcabies Dnn. Studioſis recens huc advenientibus infenſa jungatur, aut æger à potiunculâ aliisque formulis abhorreat, Pilulæ ☿riales præſcribi poterunt;

℞. *Extract. panchymag. Cr.*
helleb. nigri ana ℈ß
☿ *dulc.* gr. *xv.*
scammon. *♃rati* gr. *ij.*
C. s. q. *Essent. jalapp. vel syr. rof. sol.*
F. Pil. pond. gr. j.
Consp. pulv, liq. aut inaurentur.
D. pro dosi.

Quodsi dolores adhuc urgeant, alii laxantibus anodyna & ipsum laudanum opiatum miscere non dubitant. Ast mallem tunc Clysteres ex carminativis emollientibus & laxantibus habere, v. g.

℞. *Rad. angelic.*
althææ ana ℥j.
Herb. menth.
chamom. Rom. c. flor.
Flor. malv. arboresc.
ana Mj.
Summit. anethi p. ij.
Semin. fœniculi
fœnugræci aa. ʒij.
Coq. in s. q. ▽. *simpl.* Col. ℞. ℥x.
add.
℘. laurin.
chamom. infus. aa.
℥j.
Caff. pro clyst. extr. ℥iß.
Vitell. ov. N. j.
M. F. Clyster injic. calide.

Egregiè quoque hic sese gerunt Clysteres Terebinthinati, sive cum lacte, sive cum ⊡. pueri parati, additis ⊖. vol. CC. succini & similibus.

§. XII.

§. XII. Pro TERTIO SCOPO *Dn. Harderus* Helvetiis suis ⊕ trata, aerem compressum continentia, commendat, arcanum sc. duplicatum, ⊕ fixum, spiritum nitri & similia, extus aëris elaterem per succensos ignes debilitando. Verùm nescio annon incidendo, abstergendo, aut flatus dissipando hæc conducant, sicque intentioni proxime præcedenti satisfaciant. Mihi placent hic carminativa & nervina opiatis temperata, qualia sunt Sem. 4. calida majora, Herb. menth. meliss. hyssop. Flor. chamomill. nostr. & Rom. aneth. It. Præcipitantia & inter ea crystall. præp. spec. lætif. Galeni & si vires labascant, ambrata sp. diamosch. diam. Pulv. anal. Mind. variaq; inde præparata & composita, quæ naturam, h. e. spiritus tonumque partium confortant, easdem ad aëris externi pressionem sustinendam roborant, tensiones & spasmos internos sistunt, sicque anxietates præcordiorum sistendo ægritudinem animi simul sopiunt, quæ blandis, amicis & rationalibus persuasionibus insimul tollenda, sicque & corpori & animæ succurrendum. Formulas seqq. in simili casu admodum convenisse comperi.

℞. ▽. *menthæ spirituos.*
meliss. c. vin.
Naphæ aa. ℥j.
♉︎⊖*
Ess. cort. aur. ad. ʒj.
Laud. opiat. gr. ij.
Syr. cort. aurant. ℥ß
M. S. Stillendes Träncklein auff etlichmahl.

In formâ pulveris:

℞. *Pulv. analept. Mindereri* ʒiß.
Cinnab. nativ. præp. ʒß.
elæosacch. citri ℈ß.

M. D. bis vel 3. de die etliche Messerspitz voll/in Balsam-Wasser.

In forma pilularum Theriaca cœlestis c. extr. ligni aloes dari poterit: EXTERNE simul imponendo Emplastrum de Tacamahaca, aut de carannâ, imponendo desuper laterem calefactum, aut lapidem anticolicum einen Grimstein ex lapide serpentino excavato constantem; vel & sequens balsamum scrobiculo cordis affricari poterit:

℞. ℘ *Nucistæ* ʒj.
dest. menth.
mac.
anethi aa. g. ij.
M. F. Balsamum S.

Magenbalsam auff die Hertzgrube zureiben.

Vulgo butyrum viride, seu unguentum potabile virid. grüne Butter in usu est, idque non contemnendum, si ex herbis stomachicis, nervinis & carminativis sit paratum.

§. XIII. QUARTA deniq; INTENTIO tempore paroxysmi potissimum locum habet, præsentibus nimirum symptomatibus urgentibus, è quibus dolor nimius & anxietas præcordiorum carminativis, nervinis, stomachicis & anodynis jam ante laudatis: Vigiliæ nimiæ emulsionibus papaverinis, epithematibus, linimentis & balsamis somniferis externis: ac virium debilitas confortantibus, analepticis & similibus profligari debent.

CAS. X.

CAS. X.
DE HÆMORRHOIDIBUS COECIS.

HISTORIA.

Heologus quidam XL. circiter annorum, temperamenti ſanguineo-melancholici & obeſus, præcedente horripilatione, frequentibus phlogoſibus corripitur, cum anxietatibus præcordiorum & dolore, tum pungitivô, tum pulſatoriô, in poſterioribus analyticis acerrimè inſtante, qui, dum ſarcinam ventris deponebat, indicibilis fere erat, ita ut ad ſyncopen proclivis appareret. Medicus, in conſilium vocatus, Chirurgum accerſere jubet, ut legem de inſpectione ventris obſervaret, qui prope ani ſphincterem tuberculum rubicundum adeſſe refert, quod nonniſi cum ſummo patientis dolore & ejulatu contrectari poterat;

quamobrem etiam atque etiam auxilium & levamen petit.

RESOLUTIO.

§. I.

SI omnia & ſingula in caſu hocce enarrata ſymptomata obſervemus, cœcus ſit, oportet, quisquis non primo ſtatim intuitu videat Ægrum noſtrum HÆMORRHOIDIBUS COECIS laborare. Hæmorrhoidum autem vox aut generaliter pro quacunque ſanguinis extravaſatione ſumitur, ut apud *Hippocr. lib.* 2. *Prorh. & Celſum lib.* 2. *cap.* 8. vel ſpecialius, pro ſanguine è venis in cavitatem quandam protuberantibus effuſo; quô ſenſu & hæmorrhoides uteri dantur, quales à B. *Joh. Dan. Horſtio* olim obſervatas *Dn. Valentini*, p. t. Rector Academiæ Magnificus & Gratioſiſſimæ Facultatis Medicæ Decanus Spectatiſſimus, recenſuit in *Miſcell. Cur. A. N. C. Dec.* 2. *A.* 4. *p.* 192. Quemadmodum & narium hæmorrhoides ex Arabibus obſervat *Marcus Aurelius Severinus, in Tr. de reconditâ abſceſſuum naturâ p.* 290. quas alii cum polypo narium confundunt. De oris & veſicæ hæmorrhoidibus *vid. Miſcell. Acad. Germ. Cur. Dec.* 2. *Ao.* 9. *&* 10. *p.* 208. Specialiſſimè tandem hæmorrhoides illos tandem fluxus notant, qui è venis ani fieri ſolent, aut debent, ac in fluentes & furentes dividuntur. Poſteriores cœcæ dicuntur, non quod, ut meatus cœci, inviſibiles ſint, ſed quòd, inſtar inteſtini cœci, ſinu minus aperto ſint inſtructæ. Adeoque

Hæmor-

Hæmorrhoides cœcæ nihil aliud sunt, quàm intumescentia venarum hæmorrhoidalium dolorosa, à sanguine illic intercepto orta.

§. II. Morbum hunc & non alium hîc adesse demonstrant 1. *Essentialiter inhærentia*, seu concomitantia, dolor sc. pungitivus & pulsatorius intestini recti, cum inflammatione & tuberculo rubro. 2. *Antecedentia*, ad hunc affectum alias disponentia, quibus temperamentum sanguineo-melancholicum, heic occurrens, annumerat accuratissimus *Stahlius* Prof. Hallensis, *in Disput. de Hæmorrhoidum internarum motu p.* 5. quò pariter horripilatio, phlogosis & anxietas præcordiorum referenda. Nec 3. abludunt *Consequentia*, syncope scilicet & lipothymia, augmentum & exasperatio doloris sub alvi depositione accidens. Quæ omnia & singula iis, qui hæmorrhoidibus cœcis obnoxii sunt, familiariter accidunt.

§. III. SUBJECTUM, seu PARS AFFECTA, hic sunt Venæ Hæmorrhoidales externæ, utpote quæ circa juventutis progressum & ætatem virilem præ internis magis affliguntur, ut modò laudatus DN. *Stahlius* in aliâ, *de Motu Sanguinis Hæmorrhoidali, Dissertatione p.* 17. observat. Duplices enim sunt Venæ Hæmorrhoidales, internæ scil. & externæ, quæ illarum distinctio licet Veteres Anatomicos latuerit (monente *Andrea Laurentio*) subsequentibus tamen annis à *Vesalio. Columbò, Laurentio* & aliis dilucidè satis est proposita. Hæmorrhoides sc. externæ à ramificationirus iliacis venæ cavæ; internæ vero à ramo hæmorrhoidali venæ portæ oriuntur; & quùm ramuli hæmorrhoidales interni non tantum confertiores, sed & recto magis tramite intestino recto inserantur, quàm externi, hinc mirum non est hæmor-

rhoi-

rhoides cœcas magis in his, quam illis, observari & frequentius occurrere.

§. IV. CAUSA PROXIMA FORMALIS est interceptio & stagnatio sanguinis in venis hæmorrhoidalibus, unde non potest non tumor ille suboriri. Hinc de nihilo non est *Ettmüllerus*, qui hæmorrhoides cœcas nihil aliud, quàm ani inflammationem incipientem esse dicit, in *Collegio Pract. p.* 170. *Part. II. Oper. Edit. Westphalianæ.* Imò non desunt è Modernis, qui tumorem, in hæmorrhoidibus cœcis occurrentem, non tam in ipsa vena hæmorrhoidali, quam confiniis ejus subsistere putant, quorum tamen sententiam nondum meam facio. Hoc ad minimum certum est, hæmorrhoides cœcas, non secus ac inflammationes, ex circulatione sanguinis impeditâ profluere, dum sanguis, propter irritationem & insequentem clausuram osculorum in vasis hæmorrhoidalibus, non potest excerni, nec tamen remeare, unde ibidem stagnans necessariò tumorem, ruborem, dolorem aliaque inflammationibus conjuncta symptomata producit. Hinc non rarum est, tumorem hunc, non secus ac aliæ inflammationes solent, quandoque suppurari, ac in abscessus ani, aut fistulas degenerare.

§. V. CAUSA PROXIMA MATERIALIS igitur est sanguis, non tantùm qualitate, sed & quantitate peccans. Neque enim putandum in hæmorrhoidibus semper expurgari sanguinem melancholicum, h. e. fixum, terrestrem & plus minus acidum, quæ sententia *Galeni* ejusque sequacium est: sed vel ipso *Hippocrate* teste etiam illi, quorum sanguis minus melancholicus est, hæmorrhoidibus sunt obnoxii, ita, ut in plethorâ, sive vera, sive apparente, sanguis omnino floridus emittatur. Interim negari non potest, eos, qui sanguinem habent melancholicum, magis proclives esse ad hunc morbum, sive jam sanguis, ob particularum terrestrium gravitatem, ad partes hasce ruat, sive particulis acidis, illic abundantibus, venas hæmor-

hoida-

hoidales irritando earumque stricturam causando, circulationem sanguinis illic sistat, perinde est.

§. VI. Facile hinc tota SYMPTOMATUM CONNEXIO deduci potest, siquidem M. S. in venis his earumque confiniis intercepta cumulataque easdem in *tumorem* agit, qui pro varia magnitudine & figurâ à Practicis variis nominibus insignitur, & prout aut verrucas, aut uvarum acinos, mora, ficus &c. æmulatur, hæmorrhoides inde aut verrucales, aut uveas, aut ficales audiunt, teste *Ettmüllero*, *l. c. p.* 171. qui simul cavere jubet, ne hæmorrhoides hæ cum verrucis, cristis, mariscis, aut ficubus ani confundantur. *Rubicundus* est ille tumor, ob sanguinis transparentiam in quavis inflammatione occurrentem: & cum particulæ illic incarceratæ motu interno varioque se extricare conentur, non potest non calor p. n. & *phlogosis* conjuncta esse, præcedente tamen rigore & *horripilatione*, cum fibræ nerveæ vellicatæ insimul vibrentur, unde simul *dolor acerbissimus* profluit, qui valde exacerbatur, quando *recrementa alvi præterlabentia* vellicationem illam adaugent: & quum fibræ hæ insignem cum reliquo systemate nervoso, cumprimis autem plexu mesenterico & stomachico, consensum alant, mirum non est *cardialgiam* quoque & anxietates cordis ægro molestas esse, quibus tandem, ob vires à doloribus prostratas, ipsa syncope aut propensio in eandem supervenire solet.

§. VII. Omnibus his, è CAUSIS REMOTIORIBUS, occasionem dare potuit tum obesitas subjecti, tum ejusdem temperamentum sanguineo-melancholicum. Prior causa venas hæmorrhoidales comprimendo agit, quatenus pinguedo, in clunibus & intestino recto utplurimum uberior,

easdem premit sicque sanguini, per vasa hæmorrhoidalia erupturo, viam præripit. Si enim fæminæ in ultimis gestationis mensibus, aut si partu difficili laborant, hæmorrhoides cœcas incurrere possunt, ut sæpe laudatus *Ettmüllerus in Collegio Practico l.c*, bene observat, quatenus vasa ab uteri mole angustata sanguini viam intercludunt, non video sane, cur non idem à pinguedine exsuperante fieri possit, cumprimis si & ex altera parte sanguis, ob temperamentum sanguineo-melancholicum & in eo prædominantes particulas fixiores & plus minus acidas, ad grumescentiam aliquam & stagnationem proclivis sit, quæ utraque causa in Theologo nostro concurrebat.

§. VIII. Quod PROGNOSIN attinet, hæmorrhoides cœcæ, ob indicibilem illum dolorem & conjunctam syncopen, satis periculosæ sunt, cùm in scorbuticis mortis causæ fuerint, ut in *Miscell. Germ. Cur. Dec.* 1. *A.* 3. *obs.* 331. & apud *Hippocr. lib.* 4. *Epid.* §. 11. *& aphor.* 12. *sect.* 6. observatur. Lethales pariter *Horstius lib.* 2. *obs.* 26. recenset. Quemadmodum autem nigra, crassa & fæculenta, per hæmorrhoidalia vasa exeuntia, subjecta illis obnoxia à morbis pituitosis & melancholicis, imò arthride, præservant, ut B. Dn. *Schraderus in prælect. ad aphor. Hippocr. Sect.* 4. *aphor. XXVII.* testatur, ita iisdem suppressis non possunt non pejora sequi. Sic & hæmorrhoides cœcæ, vel insuper habitæ, vel male curatæ, apostemata, fistulas ani & similia inferunt. vid. *Sennert. lib.* 3. *p.* 2. *S.* 2. *c.* 13. *p.* 378. *Edit. Paris.* Hinc non sine causâ Germani nostri hæmorrhoides, legitimè & periodice fluentes, ob euphoriam inde sperandam, die Güldene Ader eô sensu vocant, quo alia sibi amica & conducibilia hoc epitheto insignire solent. Curiosum autem est, quod *Dominicus Panarolus Pent.* 2. *obs.* 47. de Sene quodam habet, cui cum Juveni hæmorrhoides salubriter fluxissent, actibus sæpe iteratis motum illum naturalem in voluntarium fuisse

com-

commutatum, ita, ut quoties se male habuerit, sanguinem pro lubitu, nunc majori, nunc minori copiâ excernere potuerit.

§. IX. Cum verò non omnibus hic Corinthum adire liceat, nec quilibet Medicus sui ipsius esse possit, hinc de CURA Ægri nostri cogitandum, quæ ita dirigenda, ut si dolores nimium urgeant, illi, ne æger succumbat (I.) sopiantur. (II.) tumor aut discutiatur, aut (III.) emolliatur aut aperiatur: illud quidem in iis, qui hæmorrhoides nunquam experti sunt: hoc vero in iis, qui fluxui illarum sunt assueti. Licet enim omnis fluxus hæmorrhoidalis sit p. n. quia tamen legitimè procedens à plurimis aliis affectibus præservare solet, hinc è duobus malis illud, quod minus affligit, eligendum esse duco.

§. X. PRIMÆ INDICATIONI satisfacimus per medicamenta demulcentia & anodyna, tàm interna, quàm externa, quibus in plethorâ, aut suppressâ evacuatione quâdam sanguinis consueta, V.S. in brachio præmitti potest. Anodyna autem vel generalia sunt, vel specifica. E prioribus internè conveniunt emulsiones ex seminibus 4. frigidis majoribus, papaveris albi, extractum & essentia opii, laudanum opiatum, magisterium anodynum & similia: Externè unguentum anodynum Aug. lac calidum in vesicâ applicatum, ℴ lil. alb. c. ℴ hyosc. expresso, aut ℴ Momord. & similia. Illic ergò

℞. *Sem. 4. frigid. major. ana* ʒß.
papav. albi ʒij.
c. s. q. ▽. *papav. rhæad.*
flor. sambac. ana. F. Emuls.
edulc. c. sacch. perlato. D. pro aliquot dosibus.

Hic

℞. *Unguent. anod.* ʒij.
☍ *hyosc. express.*
Momord. ana ʒj.
M. F. Linimentum crebrò illinendum.

E specificis laudatissimæ & tantùm non infallibilis est linaria, olim in secretis habita, adeo ut *D. Johannes Wolffius*, Archiater Hassiacus, eandem Ludovico Hassiæ Landgravio, gloriosiss. memoriæ, prius aperire noluerit, quàm ipsi bovem saginatum annuatim promitteret, quô obtentô, monstratâ herbulâ, versum addebat:

Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.

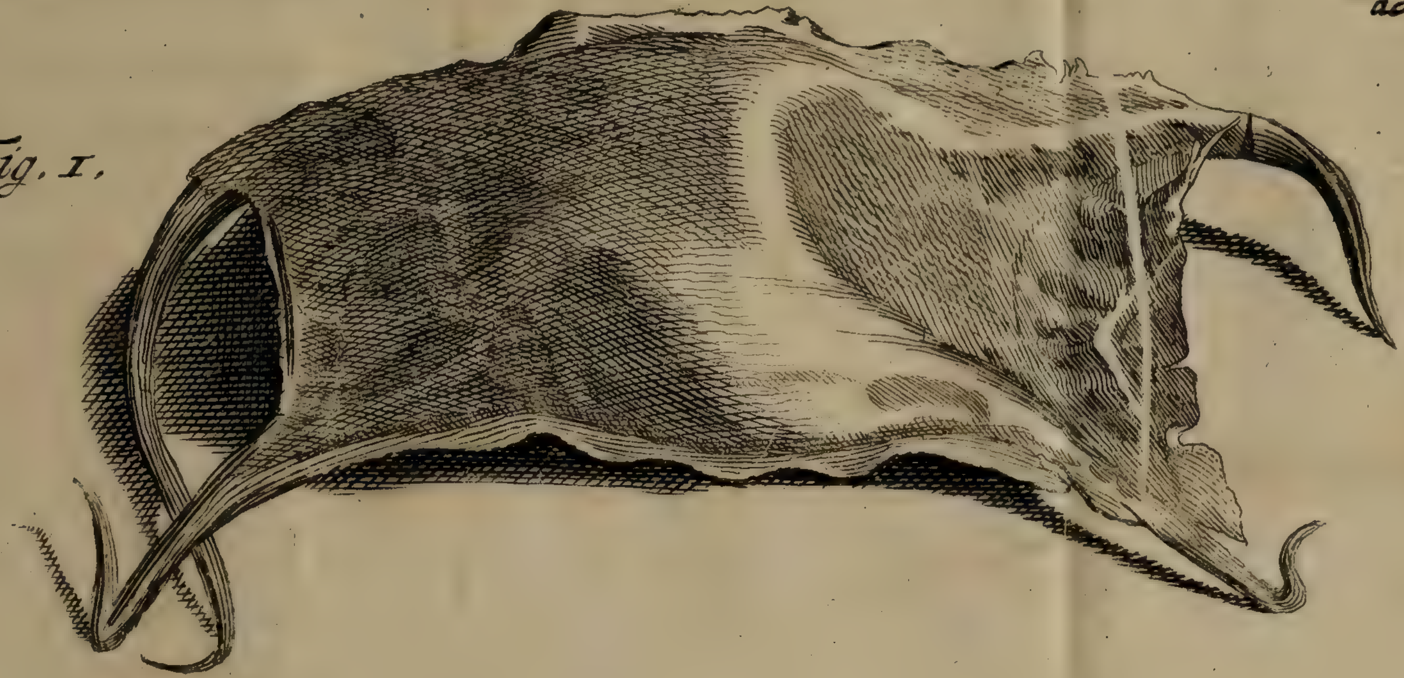
Quod cùm audiret Nobilis adstans, respondebat:

Esula nil nobis, sed dat Linaria taurum

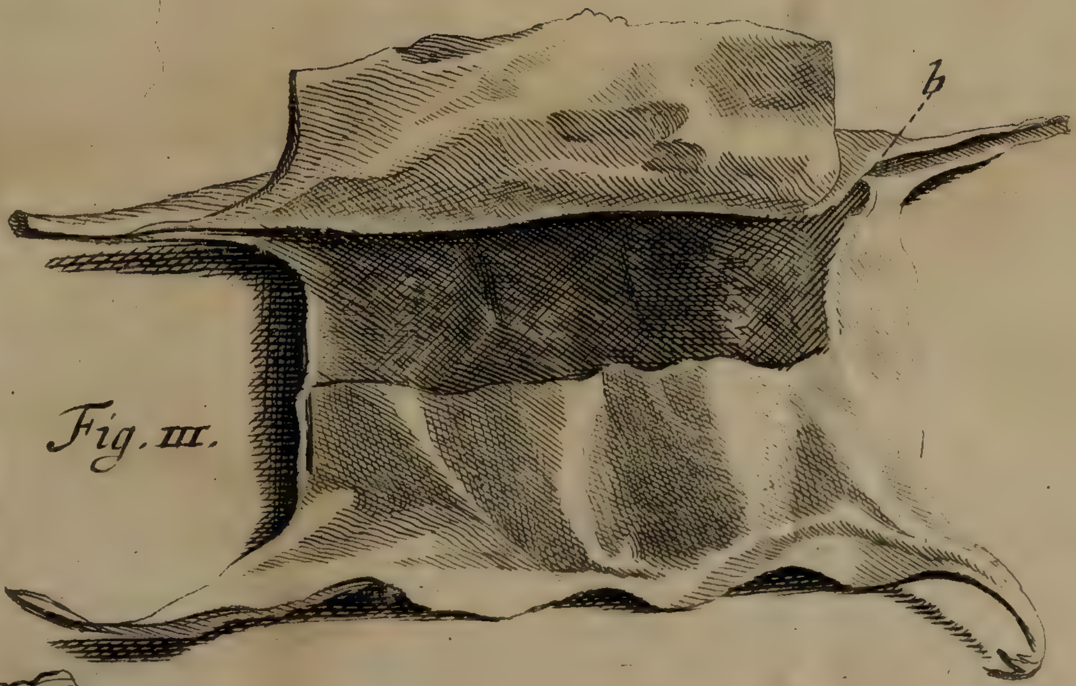
referente *Gregorio Horstio Lib. 4. Observat. 42.* Applicatur autem vel in formâ fotus, vel in formâ linimenti, ex ☍ ejus parandi. Ibi

℞. *Flor. Linar.* Mj.
Verbasc. p. ij.

ad pag: 613.

C. Huijbert fecit.

Coq. in Lacte rec. & appl. calid. vel sub formâ epithem. vel sacculorum inde parandorum, vid. *Hartmannus in Praxi Chymiatricâ.* Hic

℞. *Unguenti de Linar. Off.* ℥ß.
o. de Linar.
verm. majal. aa. ʒj.
M. F. Linimentum.

An experimentum *Helmontii*, cum sudore morientium linteolô exceptô & hæmorrhoidibus cœcis applicatô, succedat, experientia dabit. *Grembsius* ad minimum illud vel ex eo commendare videtur, quod furibundum Archeum tristi quasi mortis imagine & ideâ terreat, ut ab impetu suô desistat, vid. ejus *Arbor integra & ruinosa Homin. Lib. 2. cap. I. §.* 74.

§. XI. Sublatô dolore fibrisque a spasmodicâ contractione sui remittentibus, aut disparet tumor, aut sponte sæpe aperiri solet. Sin minus, in non adsuetis, vi SECUNDÆ INDICATIONIS, discutientia adhibenda sunt, tàm interne, quàm externe, qualia (hoc in affectu) sunt balsamum ♀. flores verbasci, sambuci, urticæ cum fol. & cumprimis ova Rajarum, in Belgio nomine murium marinorum, ob analogiam figuræ, venientium, quæ in suffimentis adhibita, ⊖ vol. intuitu, tumorem hæmorrhoidalem egregie discutere valent, ut Excellentiss. *DN. D. Spenerus*, Potentissimi Regis Prussiaci Archiater, Soc. Regiæ Berolinens. Coll. & Prof. Ord. in eleganti *de Muribus Marinis Epistola, ad Magnif. DN. D. Valentini*, in Belgio olim typis expressâ, docuit & in *Tab. Ænea V.* hic adjectâ fig. I. II. III. ob oculos posuit, quorum uberiorem explicationem vid. in *Polychrestis Exoticis Valentinianis.*

§. XII. Quod si firmiores radices egerint, nec tam facili negotio discuti possint, vi TERTIÆ INDICATIONIS sunt emolliendæ & aperiendæ, idque vel medicamentis, vel ope Chirurgicâ. Si medicamentis agere velimus, internè nonnulli stimulantia laudant ac laxantia, cumprimis aloetica & rhabarbarina, quæ posteriora in familiari usu erant *DN. Wolff. Henrico à Baumbach*, Locumtenenti Generali & Gubernatori hujus municipii quondam Generosissimo, affectui huic sæpius obnoxio. Externè laudantur semicupia & fomenta, vel ex lacte solo, vel cum emollientibus decocto parata. Mucilagines item Sem. lini, fœnugræci, cum vel sine opio, vid. *Coster. Tab. XV.* Specificè autem hîc conducere solet scrophularia, signaturam hæmorrhoidum cœcarum referens, vid. *Crollius de signaturâ rerum.* Confert autem radix, autumni tempore collecta & vel amuleti instar gestata, vel in decoctis & fomentis adhibita. Eadem in butyro frixa unguentum præbet, hoc in morbo laudatissimum. Nec internus ejus usus rejiciendus est, sive potui infundatur, sive in formâ pulveris sumatur, vid. *Henricus ab Heer, in Observ. oppidò raris num.* 29. Aliâs oleum asellorum, scarabæorum & vermium majalium etiam specificè laudantur, imprimis si c. ℴℴ violarum, momordicæ ac lini parentur. Ex his & similibus formulæ sequentes concinnari poterunt:

℞. ℴℴ. *Scarabæorum* ℥ß.
Balsam. Saturn. ʒij.
M. D. S. Eusserliches Oel auf die Geschwulst zu streichen.

℞. *Mucilag. sem. psyllii.* ℥ß.
ℴℴ. *momord.*
verm. maj. ana. ℥j.
M. S. ut ante

Vel

Vel

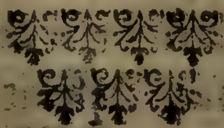
℞. *Infus. scarabæorum in* ♈. ℥j.
∽. ⊖. *. ʒiij.
M.

applicetur sæpius cum plumâ.

§. XIII. Quodsi ab usu medicamentorum illorum hæmorrhoides se non aperiant, ope Chirurgicâ id fieri debet, sive jam lanceolâ, aut phlebotomô pertundantur, sive per hirudinum applicationem apertio illarum promoveatur, perinde est. Hirudinum applicatio sequentem in modum fieri debet: Parti sc. affectæ prius illinatur lac tepidum, aut sanguis animalium recenter mactatorum, aut & aqua saccharata. Abhinc applicentur hirudines bene lotæ, quæ si forte sugendo decidant, immitte eas aquæ, ut evomant sanguinem, quod ut faciant, paululum ⊖. insperge, & abhinc si volueris, de novo applica. vid. *Marcus Gattinara de cur. ægritud. partic. fol. 49.* Sin tenacius adhæreant & sanguine plenæ sint, in votis autem sit, ut amplius sugant, caudæ partem abscindas, ut sanguis effluat: ita enim tantum sanguinis extrahere poteris, quantum volueris. Summoperè autem cavendum, ne violenter abripiantur, ne aculeum relinquendo inflammationem pariant. Hoc ne fiat, aut parum ⊖. communis adspergatur, aut essent. absinthii illinatur, quô factô sponte suâ decident. Cavendum etiam ne sibi relictæ ano se insinuent: quod alligato iis filo evitari poterit.

In incautis verò introrepentes clysmatibus salitis coerceri poterunt & eliminari.

TANTUM!

THE-

THEMATA INAUGURALIA,

In Examine Rigoroso resoluta & loco Appendicis hîc annexa.

P. P.

Uod attinet themata, à Gratiosissima Facultate Medicâ mihi proposita, eorum prius *Ventriculum*, alterum *Cardialgiam* concernit.

Ventriculus autem ẽst pars corporis humani principalis, duobus orificiis & fundo gaudens, in quô alimenta per *œsophagum* ingesta, ope liquoris gastrici, caloris & fibrarum, decussatim sibi invicem incumbentium, in chylum transmutantur.

Orificia modò dicta rectius in dextrum & sinistrum, quàm superius & inferius distinguuntur, cùm sub eodem quasi horizonte sita sint. Sinistrum cibos excipit, & quia insigni plexu nervoso (à *Willisio* accuratè descripto,) gaudet, admodum sensile, indeque dolori illi, quem paulò post describam, obnoxium est. Dextrum *Pylorus* seu janitor audit & chylum cum recrementis ad inferiora demittit.

Reliqua partis hujus structura variis tunicis & vasis absolvitur. *Tunicarum* quidem tres communiter enumerari solent, quarum prima externa, à peritoneo orta, fibras ab uno ventri-

ventriculi orificio ad alterum, ſecundum longitudinem, demittit. Secunda fibras craſſiores & quodammodò carnoſas ita expandit, ut exteriores ventriculum circuli in modum ambiant, interiores obliquè per eandem diſcurrant. Tertia, ſeu intima, *Williſio* nervea dicitur, variis fibris inſtructa; per quas vaſa ſanguifera ad ſubjectas glandulas decurrunt, cruſtâ ſimul villoſâ inſtructa, quæ *Williſio* tunica quarta dicitur; Et quùm tunica nervoſa & villoſa multo ampliores ſint, quàm exterior & carnea, hinc non poſſunt non rugæ quædam (in intima ventriculi ſuperficie obſervandæ) oriri, quæ impediunt, ne ante chylificationem abſolutam cibi ventriculo elabantur.

Vaſa ventriculi ſunt 1. *Arteriæ* gaſtricæ, à ramis cœliacæ demiſſæ: *Venæ* item gaſtricæ, tam dextræ, quam ſiniſtræ, quarum hæ ex ramo ſplenico, illæ ex trunco venæ portæ oriuntur, & cùm nonnullæ ex his omento cum ventriculo communes ſint, hinc illæ gaſtroëpiploicæ dicuntur. Accedit tandem vena coronaria, è prioribus orta & ſic dicta, quia ventriculum inſtar coronæ cingit. Quin & vena ſplenica ſurculos quoſdam breviores ad ventriculum transmittit, qui vas breve dicuntur, quod cùm ſanguinem, lege circulationis, e ventriculo reducat, hinc minus rectè humorem acidum è liene in ventriculum adducere putatur.

Nervos ſuos ventriculus à pari vago mutuatur non ſecus ac cor & pulmones, unde inſignes illi cum viſceribus his conſenſus intercedit; licet & propagines quaſdam à plexu meſenterii magno obtineat, ſicque ſimilem conſenſum cum abdomine alat. Nec tandem *vaſis lymphaticis* deſtitutus eſt, quæ ſeſe in receptaculum chyli Pecquetianum exonerant.

Omnia hæc vaſa materiam ſuppeditant *liquori gaſtrico, in glandulis ventriculi* generando, quem in ſanis non tàm acidum, quam ſalino-volatilem aquoſum ſtatuimus, ſicque duplicem illi qualitatem, inciſivam ſcilicet & fermentativam, tribui-

mus, quarum hanc à particulis volatilibus ſpirituoſis, illam à ſalinis deduco.

Uſus Ventriculi eſt efficere chylum ex alimentis, qui utplurimum candidus eſt, quia (ut amygdalata) particulis aquoſis & ☉ſis gaudet, quæ ſimilem liquorem efficiunt.

Ob easdem particulas ☉ſas chylus balſamicus & ventriculo innocuus eſt, niſi in ſtatu p. n. fortè aceſcat, aut aliâ ratione vitioſus reddatur, qui ſtomachum irritando affectum illum, quem Cardialgiam dicimus, producit, quæ alterum mihi oblatum thema conſtituit.

Cardialgia

ergò eſt dolor præcordiorum acerbiſſimus, tenſivus & compreſſivus, ab irritatione ſiniſtri ventriculi orificii ortus.

Subjectum ejus eſt ſtomachus, ſeu orificium ventriculi ſiniſtrum, admodum ſenſile & nervoſum, Anteceſſoribus noſtris καρδία, ſeu cor, dictum, unde non tantùm Græcis morbus hic καρδιαλγία, ſed & Latinis anguſtia cordis, & in Vernaculâ, die Hertzens-Angſt audit. Cùm enim in eadem ferè cum corde regione ſitum ſit, mirum non eſt, quod vulgus in hoc dolore cor affligi putet.

Cauſa proxima formalis eſt irritatio hujus orificii eandemque conſequens conſtrictio nervorum, quæ tanta eſt, ut cor quaſi prelo comprimi putetur; undè dicunt: Es will mir das Hertz abdrucken.

Cauſa proxima materialis ſunt humores varii p. n. ſive acidi, ſive bilioſi, æruginoſi, aſſumta aut inſpirata acriora, venena aliaque fermenta maligna; unde frequentiſſimum febrium malignarum ſymptomata conſtituit. Pertinent huc flatus, in ventriculo geniti, qui ſimilem dolorem producere poſſunt. Quid

quod

quod & M. S. quantitate & plethorâ peccans ſæpè in cauſa ſit, ut in puellis difficulter menſtruantibus obſervare licet.

Inter *Cauſas Remotiores*, è rebus naturalibus, temperamentum bilioſum, aut melancholicum, ventriculi vitioſa conformatio & ſimilia: è rebus nonnaturalibus, aër frigidus, nebuloſus, impurus, cibi & potus acidi, eſus fungorum, crapula, motus inordinatus & fluctuans in nautilia, mœror, triſtitia &c. è præternaturalibus, venena, hisque ſimilia catharctica vehementiora, febres malignæ, vermes, deglutita p. n. aliaque morbo huic occaſionem dare poſſunt.

Quod *Diagnoſin* attinet, morbus hic, ut ſorex, ſeipſum per dolorem prodit. Adſunt ſæpè vomitionis ſigna, tremor labii inferioris, os ſalivans,& in malo graviori ſyncope. An verò malum per eſſentiam, an per conſenſum ortum fuerit? ſymptomata, quæ in aliis partibus præceſſerant, manifeſtare poterunt.

Quod *Prognoſin* attinet, malum hoc ſæpiſſimè magis ſævum, quam periculoſum eſſe ſolet. In febribus tamen malignis & veneficio ſæpiſſimè funeſtum. Periculoſius etiam eſt, ſi à cauſâ interna, quàm ſi ab errore externo ortum fuerit, quod, ſi tempeſtivè illi occurramus, facile ſiſtitur.

In *Curatione*, dolore nimium urgente, methodô extraordinariâ procedendo, ſtatim dolor ſopiendus eſt per carminativa, ſtomachica, anodyna, præcipitantibus ſeu abſorbentibus mixta, qualia ſunt mentha, chamomilla, caſtoreum, cinnabarina, opiata & varia ex illis parata. E quibus ſequens formula conduceret:

℞. ▽. *menth.*
chamomill. ana ℥iß.
Essent. castor.
cortic. aurant ana. ʒj.
*~. Θ. *.* ʒß.
Laudan. opiat. gr. *iij.*
o/o. aneth. gutt. ij.
Syrup. cort. aurant. ʒj
M. D. cochleatim.

Dolore quodammodò sopitô, aut si malum inducias patiatur, methodô ordinariâ procedendum est. Adeoque remota I. per convenientem diætæ præscriptionem causâ occasionali II. fomes morbosus est eliminandus, ita, ut in plethora, sive ad vasa, sive ad vires, V. S. aliis autem in casibus vomitorium quoddam præscribatur, sumendo Tart. Emet. gr. ij. vel iij c. sacchar. gr. vj. Vel, si contraindicans quoddam vomitorium dissuadeat, laxans aliquod surrogetur, cui, hoc in casu, Practici quidam opiata miscere non dubitant, ut unâ fideliâ bini dealbentur parietes.

His præmissis III. ipsi Ventriculo tonicis stomachicis, tam internis, quam externis succurratur, & si rudera quædam fomitis morbosi adsint, præcipitantibus & cinnabarinis subjugentur. Sequens postremò in casu laudarem:

℞. *Cinnab. nativ. præp.* ʒj.
Extract. lign. al. ℈ß.
laud. op. aut
Theriac. cœlest. gr. *ij.*
M. D. in 3. p. æ, dando bis de die, in ▽. *menthæ.*

Externè tandem Empl. de Tacamahacâ, aut Carannâ laudatur, imponendo desuper laterem candefactum. De balsamis, unguentis & o/o stomachicis res lippis & tonsoribus nota est.

CAS. X.

DE FOETORE MENSIUM.

HISTORIA.

Irgo XXIII circiter annorum, honestis, sed ſcorbuticis, Parentibus prognata, conſtitutionis melancholicæ, certis temporibus, cumprimis iis, queîs tributum lunare, utut difficulter, ſolvit natura, horrendum & cadaveroſum fœtorem ſpirat, adſtantibus non tantùm, ſed & ſibi moleſtiſſimum, ita ut ejus intuitu celebritatem hominum prorſus ſubterfugiat. Adſunt ſæpe dolores abdominis, cum facie pallidâ. Noverca tandem moleſtiæ hujus pertæſa, rem totam Medico aperit & ab illô conſilium & medelam petit.

RESOLUTIO.

§. I.

UT lucri bonus odor est ex re qualibet, ita nec præsens MENSIUM FOETOR Medicis officium suum damnosum reddet. Tale autem symptoma hîc adesse facile colligere poterimus, si antecedentia consequentibus in casu nostro probè conjunxerimus & trutinaverimus. Illîc tum scorbutica Parentum, tum Melancholica patientis constitutio symbolum suum conferre possunt, quatenus utraque sanguinis cursum quodammodò sistere, sicque eundem ad putredinem disponere valet. Accedit malum hoc eô, quo menses fluere solent, tempore observari seque tetro illo & cadaveroso odore (si fœtor quoque odoris nomen meretur) soricis instar prodere, qui ut morbo huic essentialis est, ita dolor abdominis & pallor faciei conjunctus, tanquam consequentia, idem testari poterunt; sicque Fœtor mensium nihil aliud erit quàm malus corporis fæminini odor, cum pallore & dolore, â sanguine menstruô, circa uteri confinia putrescente, ortum trahens.

§. II. Antequam autem SUBJECTUM hujus morbi determinemus, inquirendum primò erit, per quas vias sanguis menstruus ordinariè soleat erumpere? ordinariè inquam. Quod enim vias extraordinarias, quas in obstructione mensium Natura sibi, sive per canthos oculorum, sive per vasa hæmorrhoidalia, sive per ulcera pedum (ut Lugduni Batavorum in Nosocomiô quondam vidimus) parare novit, eæ huc non pertinent. Ordinarias autem & quasi regias vias alii vasa arteriosa vaginæ uteri, alii ipsius uteri vasa, alii glandulas uterinas esse putant. Nos sanguinem menstruum ex ipsa uteri cavitate profluere existimamus, moti præter alia experimento *Bidlovii*, qui ceram

arte-

arteriis hypogaſtricis ope ſiphonis injectam magnâ copiâ in uteri cavitatem penetrare obſervavit. Nec alium in finem tot in utero carunculæ naſcuntur, per quas & fœtui in primis menſibus nutrimentum miniſtratur. Modum autem & rationem, quâ menſtruâ erumpunt, quodammodò per craterem diabeticum *Schotti* exprimere poterimus, de quo in *Armamentario* noſtro *Artis & Naturæ*. Cæterum maxima, quæ hîc remanet difficultas, reſidet in periodô menſtruorum explicandâ, cur ſc. menſtruo quovis ſpatio & non citius vel tardius, in ſtatu naturali, menſtrua (inde ſic dicta) erumpant? Sunt qui ſuam hîc ignorantiam fateri, quam incerti quid ſtatuere malunt, quibus & Celeb. *Bohnius*, Vir alioquin ingenioſiſſimus, accedere videtur. Alii cum *Franciſco Bayle* utero fermentum tribuunt huicque ſingulis menſibus exæſtuanti fluxum illum adſcribunt. Aſt licet prælaudatus Autor opinionem hanc in peculiari *de cauſis fluxûs menſtrui mulierum* diatriba, inter *Diſſertationes* Ejusdem *Medicas* proſtante, commendare ſuſtineat, adeò tamen mentem veritatis cupidam exſatiari non valet, ut potius dubia dubiis cumulare videatur. Unde enim fermentum illud? annon M.S. inde continuò fermenteſceret & tantùm non continuæ hæmorrhagiæ, tum in uterô, tum in aliis partibus orirentur. Annon à ſanguine fermenteſcente diameter vaſorum ſanguiferorum nunc major, nunc minor evaderet, ſicque momentanea pulſus variatio oriretur, quam & ratio & experientia ignorat? Taceo fermentationem totius maſſæ quietem requirere, licet particulæ intus moveantur, ut ex Chymicis conſtat. Novam ergò eamque maximè probabilem hujus rei ætiologiam ex analogia microcoſmi cum macrocoſmo & principiis Hydravlico-Pnevmatico-Phyſicis eruere jam licet, ita, ut fluxum hunc à preſſione Lunæ in atmoſphæram derivemus. Quod enim fluxus & refluxus maris eſt in macrocoſmo, hoc fluxus menſtruus eſt in microcoſmo. Quemadmodum igitur æſtus marinus à nulla aliâ

causâ deduci potest, quàm à diversa Lunæ situatione & atmosphæræ pressione, ut in Physicis ostendimus: ita fluxus menstruus mulierum eandem vel omnino similem agnoscit rationem, non quòd Lunæ phasibus occultam quandam qualitatem cum Scholasticis adscribere velimus, juxta vulgare illud:

Luna vetus veteres purgat, nova Luna puellas;

sed illud tantùm asserendo, quòd singulis mensibus lunaribus, in statu naturali, semel ad minimum recurrat, i.e. quòd unaquævis muliercula tredecies in annô purgetur, quodque nulla in unoquovis mense sit dies, quâ vel hæc vel illa purgari non possit, eâ tamen lege, ut periodus recurrens semper respondeat eidem Lunæ stationi. Hujus rei vera ratio vix aliunde deduci potest, quàm admirando atmosphæræ in nos dominio, quæ quantum juris in nos habeat, abundè testantur meteororum mutationes. Nil dicam de controversiis, quas Philosophi inter se de majori succulentia animalium & vegetabilium in Novi- & Plenilunio reciprocant. Quodsi jam certum, ut certum est, semel tantùm in mense fluxum menst. periodicum contingere, maximè sanè probabile est, eundem à ☽ in atmosphæram pressione dependere, eâque vel majori, vel minori, prout ☽ magis minusvè ad Terram accedit vel recedit. Quantum enim ex Philosoph. constat, ☽ in Conjunctionibus & Oppositionibus Terræ propinquior est, quia dum turbine (vortice) terræ circa Solem suo itinere pertingit ad turbines ♂ vel ♀, ab iis medietate ferè sui vasti corporis magis ad Terram cogitur, unde Terra cedens (donec æquilibrium cum punctô oppositô acquirat) sustinetur in angustiori atmosphæræ diametrô, hocque semper fit tempore Novi- & Plenilunii. In Quadraturis verò rursus ad medietatem sui corporis Luna recedit, quia in mediô turbinis terræ non est tale impedimentum. Insuper cùm Terra motu propriô diurnô singulis 6. horis utrinque vel hoc vel illô sui loco salutet corpus Lunæ, quod suâ vastitate eô in loco, ubi hæret,

angu-

angustiorem cum Terra diametrum causatur respectu atmosphæræ, vel ratione circuli ☽. hinc singulis 6. horis erit pressio vel remissio alternativa. Cùm autem Physici ab hac ☽. in atmosphæram pressione derivent æstum maris, quid non in Microcosmum & transpirabile Sanctorianum, facilimè opprimendum, valeret? quod & meteororum pressio (quæ tantam in mare vim non habet) horrendo sæpe modô alterat. Positô jam, singulis diebus ☽nam bis 6. horis atmosphæram magis premere & bis iterum 6. horis remittere, illam quoque in Pleni- & Novilunio transpirationem magis, quàm in Quadraturis, cohibere, inde fiet necessariò quædam collectio seu retentio in corpore, sique tale atmosphæræ dominium non adesset, dubium videretur, an posito etiam incrementi limite plethora non difflaretur. Ponamus jam corpus sanum ita dispositum, ut in Quadraturis ☽æ transpiratio sit liberior & quæ ferè respondeat assumtis, in hoc quo magis aut Pleni- aut Novilunium accedet, eò magis ejus transpiratio inhibebitur. Ad hanc retentionem multum quoque facit accessus & recessus 6. horarum; hinc si singulis diebus saltem ℥j. retineatur, facile quantitas 28. dierum inde definitur. Objiciat autem quis, tot esse gradus in recessu à diametro angusta, quot in accessu: Ergò relaxatio tantùm remittet, quantum impedivit. Sed ℞. Neg. conseq. quia debilior est vis transpirationis, quàm pressio solitô auctior atmosphæræ & talem propensionem ad retinendum potius, quàm æqualiter emittendum œconomia requirit: æquilibrium enim à minima liquidorum exagitatione, quavis de causâ orta, tolleretur, & licet id non fieret, attamen ex conclusione solùm sequitur, remissionis tempore tantùm emitti, quantùm absente pressione fieret: Ergò saltem accessûs tempore fiet retentio. Cumque *fæminæ* generaliter sint 1. habitûs tenerioris, 2. pulsus earum sit debilior. 3. laxior recessus, cùm uterus iis insit, quô viri carent, hinc in fæminis longe notabilior hic effectus sequatur,

 opor-

oportet. Nunc meritò QUÆRITUR: *Cur non æque hic* pressionis actus & effectus notetur *in Puellis, Vetulis, Gravidis & Lactantibus?* ℞. In omnes q. eandem redundare pressionem, verùm cum *Puellæ* 1. nondum incrementi limitem adeptæ, 2. melioris laxiorisque sint habitûs, quàm juvenes, 3. minus se motui dent: hinc O. plethora, quæ in illis amissa resarcienda superat, in solidorum augmentum absumitur; unde puellæ citius maturescunt, quàm juvenes, quia hi præter robur majus per motus animales se fortiter exercendo retinenda expellunt: quodque exercitatio plurimùm faciat ad procrastinationem hujus fluxûs, patet in filiabus rusticis, quæ ordinariò tardius menstruantur, sudando namque multa difflant, & tardius incrementi limitem adipiscuntur. Quod verò augmentum plurimùm dependeat à mollitie & retentione debitâ, docet fœtus primis annis maximè crescens. In *Vetulis* alia est ratio, quam demonstrat seq. veritas: quò origini propriores sumus, eò major vis cordis &c. Clarum id est in infantibus, qui, ut dictum, eò citius augetur, quò origini sunt propiores. Si enim vasa resistunt æqualiter, non augemur amplius; Sin magis resistunt, corpus imminuitur, quia plus expellitur, quàm par est, ut fit in Senibus. Hinc à mediâ ætate fluxus modò minuitur, donec circa septimū septenarium illarum habitus solidior tantum per transpirabile vel aliò expellat, quantū assumsêre; & hoc confirmatur, quia dum per 2. vel 3. menses non menstruantur, tum quandoque quarto rursus cum impetu purgatur, quia sc. vasa rigidiora non amplius tam facilè cedunt. Nec mirum est tales insignem mutationem cum molestiis pati, antequam fluxus cesset penitus. De *Lactantibus* & *Gravidis* id non mirum. In iis enim materia plethoræ subtrahitur plus minus: In his contra pro uteri incrassatione retinetur. Hactenus CAUSA REMOTA, sc. pressio ☽. in atmosph. Sumatur jam limes incrementi in omni homine, junctus naturali corporis constitutioni & reliquis circumstan-

AAaa 4 tiis,

tiis, & videbit quisque luculenter sequi IMMEDIATE plethorã, quæ si non per labores fortes, sudores, aut crebriores alvi vel ◻ secessus minuatur, aut assumtis æquiparetur, necessario post collectionem 28. dierum, vel circiter, aggeres perrumpet. Quod autem menses non diu ultra hoc tempus retineatur, à certâ mensurâ solidorum & certâ cum liquidis proportione pendere videtur :: sin minus, id aliis determinandum relinquo. Suffecerit mihi maximè probabiles hujus rei causas attulisse, & quod reliquum erat, idem affectûs nostri subjectum & partem affectam, sc. ipsum uterum ejusque vasa statuendum esse.

§. III. Cæterum cùm menstrua in statu f. n. aut omnino nullum, aut non adeo ingratum (fragrantiæ Calendulæ à *Riverio* assimilatum) odorem spirent, hinc quæritur, unde tantus in subjecto nostro illorum fœtor oriatur? cui problemati antequam satisfaciam, ex Physiologicis hîc repetere liceat, sanguinem naturaliter è particulis salino-volatilibus oleosis, copioso sero innatantibus, constare, quæ legitimè contemperatæ vim balsamicam habere, neque quenquam molestiâ afficere dicuntur *Hippocrati*. Quamprimum verò à se invicem separatæ saliaque volatilia à particulis oleosis discerpta fuerint, non secus ac in præparatione salis volatilis CC, penetrantissimus inde fœtor oboritur, qui eò major & abominabilior est, si talis solutio lenta magis, quàm violenta fuerit, ut in putrefactione ejus videre licet. Quemadmodum igitur in moribundis & cadaveribus demortuis M. S. in vasis quiescens & computrescens horrendum & cadaverosum odorem spirat: sic pariter in corporibus viventium extra vasa circulatoria depositâ talis particularum secessio & consequenter putrefactio facile subsequitur, ut sanguis purulentus & saniosus in ulceribus antiquis ad oculum ostendit. Cùm autem in nostro subjecto sanguis menstruus extravasatus, ob aliqualem grumositatem, aliquantisper stagnet circa uteri confinia ibidemque putredinem aliquam concipiat, mirum non

est tantum fœtorem, soli putrefactioni adscribendum, oriri, sicque hanc ipsam pro CAUSA PROXIMA FORMALI & IMMEDIATA habendam esse statuo.

§. IV. Facile hinc CAUSAM PROXIMAM MATERIALEM exprimere poterimus, quæ non alia est, quam sanguis menstruus, in glandulosa uteri substantiâ diutius justo hærens & putredinem concipiens. Licet enim in statu naturali sanguis menstruatim per uterum excretus ejusdem cum reliquo, in vasis sanguiferis circulando, sanguine naturæ sit meritoque pro figmentis atque fabulis anilibus habeantur, quæcunque de qualitate ejus venenata & malignâ vulgò effutiuntur, siquidem nec plantæ ab illo conspurcatæ pereunt, nec fæminæ menstruationis tempore halitu suo specula commaculant, nec canes inde rabidi fiunt, nec maculæ inde linteis impressæ indelebiles sunt, quicquid tandem ineruditum vulgus etiam perhibeat: attamen in statu p. n. minus rectè procedente menstruationis negotio variis ille vitiis obnoxius fieri solet: unde qui floridus alias & vividus effluxit, nunc lividus & flavescens in mensium decoloratione, nunc albus in fluore albo, nunc purulentus in lue Venereâ, nunc cadaver aut hircum olens in Fœtore Mensium præsenti solet observari.

§. V. Ecquis jam mirabitur *Fœtorem* illum intolerabilem ex putrilagine illa nasci, præcipue in tali parte, quæ totius corporis sentina fere est, ita quidem ut *Joh. Valentinus Willius in Tr. de Itineribus Philiatrorum Germanorum pag.* 155. miretur tantam ejus rationem haberi à mortalibus, verbis ibi: "qui animum sublimibus devotum ad fœtidissimum fæminæ "antrum, omnis putrilaginis sentinam, abominabile gerum "redolens, cujus vel nomen apud omnes gentes turpissimum "est, demitterent, nisi indicibilis illa voluptas pro speciei con-"servatione frangeret rigores animorum. Dolor fœtoris

con-

conjunctus à ſanguine jam ſtagnante, acrimoniam concipiente uterumque & reliquas abdominis partes per conſenſum vellicante producitur. Quantus enim uteri cum reliquis corporis humani partibus conſenſus (in cohæſione nervorum potiſſimum radicatus) obſervetur, ſupra laudatus *Bayle* in peculiari *Diſſertatione de conſenſu uteri cum reliquis partibus* egregiè jam docuit. Tandem *pallor faciei* partim ex dolore, partim & pudore inſecutus fuit; quùm ordinarius valetudinariorum color ſit.

§. VI. E CAUSIS REMOTIORIBUS ET PROCATARCTICIS duo ferè ſunt, quæ ſuum hic ſymbolum conferre potuerunt: tum Parentum ſcorbutica conſtitutio, per traducem ſimul in ægram noſtram propagata, tum complexio hujus melancholica. Utraque enim humores circulantes & conſequenter ſanguinem debito tempore erupturum ad ſemicoagulum & grumeſcentiam aliquam diſponere valet, cùm utrobique particulæ acidæ, fixiores & terreſtres, ad quietem magis quàm motum inclinantes, abundent; quapropter in viis excretoriis hærendo & plus minus putreſcendo malum hoc inferre ſolet. An & vitia diætæ, ut probabile eſt, concurrerint, in caſu non exprimitur. Aliunde tamen conſtat ægram acetariis gaudere & frequenter uti.

§. VII. Quod PROGNOSIN concernit, affectus hic periculoſus quidem non eſt, ſummè tamen moleſtus, cumprimis in converſatione communi, ita ut verendum ſit, ne, ſi in vulgus propaletur, impedimentum matrimonii futuri poſſit eſſe. Si enim ob ſolum alarum fœtorem divortium quæſitum fuit, prout caſus in *Pandectis n. Medico-Legalibus Part. I. Sect. 2. caſ. 10. pag.* 178. habetur, quid non metuendum foret in præſenti fætore cadaveroſô. Meritò igitur & non ſine prægnanti cauſa medelam & curationem petiit Noverca, hoc in paſſu minimè novercans, quam adeò impoſſibilem non eſſe confidimus.

De utilitate autem hujus fœtoris in sistendo sanguine *vid. Miscell. Cur. Dec. II. A. VI. p. 37. in App.*

§. VIII. Ut igitur virginem nostram à molestia hâc penitus liberemas, in CURATIONE (1.) ea, quæ malo aut occasionem dederunt, aut porrò favere possent, sunt amputanda (2.) Sanguis menstruus, in confiniis uteri plus minus stagnans, resolvendus & promovendus. (3.) Putredini ejus & corruptioni convenientibus remediis resistendum; dando hic balsamica, illic resolventia, aperientia blandeque pellentia & istic observando legitimam diætam, quæ ita debet esse comparata, ut missis omnibus acidis, salsis, crudis & minus elixatis eligantur olera balsamica, chærefolium, petroselinum, jusculis pullorum gallin. & caponum incoquenda. Laudantur insimul aromatica, ex macere & croco constantia, utut non immodicè sumenda. Carnibus jungantur embammata ex sem. sinapi, cochleariâ, raphano rusticano, piperitide &c. Potus sit vinum generosum, aut cerevisia probè lupulata, aut enulâ, radice caryophyllatæ, angelicæ & similibus medicata: quibus omnibus I. indicationi satisfacere poterimus.

§. VIII. II. Indicationem implebunt resolventia & sanguinem grumosum fundentia, qualia è regno minerali sunt præparata quædam ♁alia, ut ♁ diaphoreticum ♂ale, præ simplici magis appropriatum ♂, cum & aperientis loco inservire queat. It. ♂alia ad unum omnia, cum pulv. cinnamom. acuenda. E regno vegetabili conjungi poterunt Radices balsamicæ, angelicæ, levistici, ostrutii, è quibus, cum Herb. menthæ, pulegii, melissæ & similibus infusa quoque & vina medicata fieri poterunt. E regno tandem animali ocul. ♋. mumia, sperma ceti conveniunt. Equibus variæ concinnari possunt formulæ, v. g.

℞. ♁. dia-

℞. *♁. diaphoret. ♂alis ʒiß.*
ocul. ♋.
mum. præp. aa. ʒß.
extract. angelic. ℈i.
⊖. vol. succin. ℈ß.
D. S. Zertheilendes Pülverlein/ 8. Tag vor dem Neuen Licht täglich 2mal 3. Messerspitzen in Balsam-Wasser zunehmen.

℞. *Rad. angel.*
levist. aa. ʒvj.
Herb. puleg.
menth. ana Mj.
Flor. calendulæ
cheyri aa. p. ij.
Bacc. lauri n. vj.
Cinnamom. acerr. ʒß.
Croci integri ℈ß.
⊖. ♀. ʒiß.
Incis. & contus. D. S. Blutreinigende species in 3. Nössel firnen Wein zulegen und täglich zweymahl einen Trunck davon zuthun.

Quodsi anni tempestas indulserit, cura acidularum haud inutiliter suaderi poterit.

§. IX. Ultimæ tandem indicationi respondent balsamica, putredini resistentia, qualia sunt myrrha ejusque essentia salutifera, aloetica & inde constantia elixiria, elixir sc. proprietatis sine acido, elixir uterinum Mœbii, quæ cum essentia castorei, succini & similibus maritari poterunt, v. g.

℞. *Ess.*

℞. *Eſſ. myrrhæ*
ſuccini aa ℥j.
croci ℈ß. M. D.

S. vermiſchte Bornſtein-Eſſentz/morgends und abends 15. biß 17 Tropfen in Meliſſen Waſſer oder warm Brůh zunehmen.

℞. *Elix. propr. alb.*
uter. Croll. aa ℥j.
Eſſ. ſuccin. ℥ß.

M. S. ut ante.

Pertinet huc elixir catholicum Geilfuſii, ejusdem virtutis, laxans ſimul & humores p. n. blande educens. E compoſitionibus antiquioribus maſſa pilularum fœtidarum commendari poterit, ut fœtorem fœtore pellere & lumen minus per lumen majus exſtinguere poſſimus.

§. X. Quodſi EXTERNE etiam ſuccurrere velimus, præter ſuffimigia & balſama palliativa non inconveniens erit, ſi in maritatis ~⊖*ci vaporem, per inſtrumentũ *Glauberi* phioliforme excipi jubeamus, qui ſanguinem menſtruum in utero ſtagnantem fortiſſimè reſolvere & promovere poterit. In virginibus autem ejus loco evaporationes decoctorum balſamicorum & hyſtericorum, vel & filorum lineorum recenter in lixivio elixatorum (vulgò Garn-Brůhe/) absq; inſtrumento illo, cruribus divaricatis excipi poterunt, quæ non minus eò penetrabunt, ubi

Noctes atque dies patet atri janua ditis.

F I N I S.

CAS. XII.

CAS. XII.
DE
HÆMORRHAGIA UTERI.

HISTORIA.

Atrona XL. circiter annorum, ſanguineo-melancholica, poſtquam à tribus, ut credebat, menſibus utero conceperat, unà cum integra, quæ aliò transferebatur familia, iter per viam non adeò commodam facere cogebatur, quo abſoluto fluxum menſtruum, ab eo quidem tempore more ſolito emanentem, redire ſenſit. Cùm verò aliquoties in Patria abortierit, adeoque vereretur, ne idem infortunium hîc immineret, Medicum hujus loci advocari jubet ipſique totum hoc

negotium patefacit. Præſcribuntur ab eo confortantia æque ac adſtringentia, v. g *Pulv. contra abortum A. cum Ther. coel.* in vehiculo convenienti, *ſyr. corall.* edulcorato, quo per aliquot dies continuato, horrore corripitur inſigni, cum ſubſequente æſtu, crebris rigoribus interpolato, quæ febris malignæ (quâ paucos ante dies ſublatus fuerat Hoſpes) ſuſpicionem metumque injiciebant, contra quam *mixtura bezoardica* parabatur, quâ nondum ex officinâ allata, immani & horribili hæmorrhagiâ uteri corripitur ægra, quam *lap. hæmatit.* cum *blandis anodynis* interne, *ligaturis* verò ex ſerico (quod vulgus aliâs urget) rubro externè inhibiturus erat Medicus, quorum utilitatem præſentaneam in ſimilibus ferè caſibus perceperat, ſed fruſtra. Accedunt potius tormina atrociſſima, doloribus parturientium ſimilima, ſanguine adeo confertim manante, ut præ nimiâ virium imbecillitate, poſt aſſumtam hoſtiam, S. S. calicem benedictum absque reſpiratione & morâ interpoſitâ aſſumere vix potuerit. Verbo: Status mulieris lamentabilis erat ac miſerrimus, eoque magis,

gis,

magis, quod Natura medicamenta non tantùm non actuabat, sed & omnino respuebat. Medicu Obstetricem advocari eamque solutum in utero abortum extrahere jubet. Muliercula verò adstans fœtum confortandum esse censet, & *syrupum corall.* miris hunc in finem laudibus extollit. Medicus è contra fœtum non confortandum hîc, sed pellendum esse replicans, pulv. ex *borrace, troch. de myrrh.* &c. præscribit, & in ▽ *artemis.* propinat (cujus primam tamen dosin vomitu rejecit ægra) insimulque Obstetricem officii sui admonet, quæ tandem concretionem quandam membranosam, cum sanguine plus minus coagulatô, extrahit, quô factô statim quodammodò sistebatur fluxus, successivè penitus remittens. Post aliquot dies febricula quædam urgebat, quæ *præcipitantibus, expellentibus & balsamicis* quoque feliciter sublata, quibus & teter odor, quô de ægra querebatur, externè sublatus est. An verò cura hæc methodica & conscientiosa fuerit, disquiritur?

RESOLUTIO.

§. I.

NOn est, ut diu de nomine affectûs Ægram nostram affligentis simus soliciti, qui soricis instar se ipsum prodere solet. HÆMORRHAGIAM enim UTERI adesse vel quævis muliercula determinare poterit. Cur autem in vernaculâ eandem das Hertz-Geblüt vocare soleant, ratio forte est, quòd lipothymia, syncope & consimilia cordi vulgo adscripta pathemata illi facilè superveniant; quo nomine etiam hæmorrhagia uteri puerperis vel gravidis contingens magis exprimitur, de quâ vulgo dicunt das Hertz-Geblüt seye angegangen / ut eandem à mensibus nimiis secernant; quos verbis magis absolutis efferunt: das Geblüt seye angegangen / vel, das Geblüt gehe zuviel. Interea cavendum ne sanguini hac via effluenti prærogativam quandam tribuamus, & secundum vulgi sententiam è corde immediatè effluere putemus, quod circulationi sanguinis è diametro contrarium.

§. II. Non ergo simplicem & vulgarem, sed HÆMORRHAGIAM UTERINAM cum ABORTU complicatam hîc adesse, testantur 1. *ANTECEDENTIA:* Iter per viam inæqualem minusque commodam, menses suppressi antea & nunc præter morem redeuntes, ut & abortiendi consuetudo, quæ omnia quam facillime & abortum & hæmorrhagiam uteri producere valent. Idem confirmant 2. *CONCOMITANTIA:* Fluxus scil. sanguinis immanis, cum virium lapsu & insignibus doloribus spasmo parturientium similibus, quæ omnia non vulgarem uteri hæmorrhagiam, aut menses nimios (qui & minus dolorosè & minus confertim fluunt, nec vires tantoperè debilitant)

tant) adesse, sed talem sanguinis fluxum, qui ab abortu provenit, indicant. Accedunt 3. *CONSEQUENTIA*, juvantia & nocentia, styptica, scil. adstringentia & anodyna, divina aliâs & præsentanea in vulgaribus hæmorrhagiis remedia, quæ tamen hic omnem spem omnino fefellerunt: Obstetricis verò manus opem præsentaneam attulit; quæ omnia fluxum hunc à separato intempestivè ab utero embryone (vel abortu) contigisse clarè ob oculos ponunt. *Est* autem præsens Hæmorrhagia uterina *nimius & immodicus sanguinis fluxus, ortus à p. n. vasorum uterinorum per abortum apertura.*

§. III. SUBJECTUM affectûs hujus est uterus, cujus forma, partes & textura ex Anatomicis satis patent. Hæc membranacea est, è fundo & vagina constans: illæ vasibus utrobique sanguineis, lymphaticis & nervosis instructissimæ, è quibus arteria hypogastrica notam meretur singularem, per cujus ramulos & sanguinem menstruum excerni & succum nutritium cum fœtu communicari certis mihi constat experimentis: Ista pyro (vel cucurbitæ) in non prægnantibus haud absimilis est, conceptionis verò tempore in majorem molem aliamque formam extenditur. Omnibus abdomen consecratum, tanquam infima C.H. regio, ita ut inter vesicam urinariam & intestinum rectum sit locatus. Huc ergo te recipe homuncio, qui pavonum instar rotatis exuviis extollis supercilia! huc in palatium tuum pristinosque natales te confer, in quibus scybala loco pulvinaris, matula Microcosmi pro umbraculo sunt! Scil.

Cum fæx, cùm fimus, cùm nil nisi stercoca fimus,
Quare superbimus?

§. IV. Afficitur autem Uterus hoc in affectu quoad superficiem interiorem, eo in loco, ubi placenta uterina ipsi cohæret, cujus præmatura ab utero separatio vasorumque, in placentam aliâs inhiantium, apertio CAUSAM PROXIMAM FORMALEM & hæmorrhagiæ & cum ipsâ abortûs constituit.

Hoc ut clarius pateat, duo hic ex Anatomicis & Physiologicis, tanquam in parenthesi, annotanda erunt: 1. Cohæsio fœtûs & secundinarum cum utero. 2. Ejusdem separatio legitima, tempore partûs ordinaria, quò contraria juxta se posita magis elucescant. Illa, connexio scil. embryonis cum placentâ, admiranda est. Postquam sc. ovulum per tubam Fallopianam in uteri concamerationem devolutum est, primis temporibus aliquamdiu per humores nutritios, in uterum quasi stillãtes, per modum transsudationis alitur, donec ab archæi & plastici elatere, discursibus (ut *Cartesius l. de format. fœtus* ostendit) mechanicis, partes antea in ovulo delineatas explicante, ea sine dubio in parte, ubi reliquis in ovario ovulis quodammodò connexum & per corpus glandulosum protuberans separatum fuerat, ruptis repagulis fibras quasdam protendat, quibus uteri superficiei interiori paululum adhærescit. Quamprimùm verò ex nutrimento proprio, illîc simul quodammodò extravasante, rudera placentæ uterinæ formantur, hujus eminentiæ papillares alveolis uteri, tubulorum lacteorum mammariorum instar, in prægnantibus conspicuis & ex pluribus radicibus in lacunas ampliores & in uteri cavum inhiantibus, haud aliter immersæ & quasi impactæ hærent, ac dentes per gomphosin alveolis gingivæ sunt insertæ; quod singulare Naturæ artificium pro more solidè describit *Illustris Bohnius*, P.P. Lipsiensis, in *Circul. Physiol. An. & Diss. Physiol.* 25. §. 12. Moles autem hæc tamdiu firmiter adhæret utero, donec fœtu ultimis gestationis temporibus graviore reddito seseque movente quodammodò à tenacitate illâ remittat, & ad separationem sub partu, vel à fœtu prodeunte, vel manibus Obstetricis blandè & cautè instituendam, disponatur; quæ ordinariò quidem contingit decem à conceptione mensibus Lunaribus, novem Solares efficientibus, & quidem utplurimum eo die, quo ante conceptionem aliâs debitum lunare Naturæ solvitur. Interea tamen ut nulla regula sine exceptione,

ne, ita neque hic (tanquam ordinarius) terminus adeo eſt perpetuus, ut neutiquam & à Matribus & à fœtibus robuſtioribus anticipari, poſtponi verò à debilioribus ſoleat; quin & ſeptimo ac octavo menſe partum legitimum & vitalem edi poſſe, ratio docet & experientia; Et ne quis exiſtimet hoc ab errore calculi, quem Mulieres haud exactè ſæpe ponunt, contingere, ex obſervatione omni exceptione majori, à Magni Nominis Theologo, à vaniloquio atque fabulis alieniſſimo, nuper aſſertâ conſtat, cui certa Matrona eſt cognita, quæ ipſo puerperii tempore à Marito (nimio amore abrepto) ingravidata, ſeptimo menſe inſequente puerum eſt enixa omnibus numeris abſolutum, adultum nunc & incolumem, quod ex communicatione amici cujusdam benevoli huc apponere volui. Quid quòd *Cornel. van Solingen* Med. & Chirurgiæ D. *Hagæ Comitis* Celeberrimus, Tr. von dem Ambt und Pflicht der Hebammen/ *Cap.* 3. non *Sylvii* tantùm, ſed & propria experientiâ ſuffultus, integras afferat dari familias ſeptimo ordinariò menſe liberos ſuos in lucem edentes. De partu autem octimeſtri non eſt ut verbum amplius addam: hujus enim exiſtentiam & poſſibilitatem adeo ſolidè in pecul. de eo Tract. ob oculos poſuit Inclytus & Subtilis *Drelincurtius*, meus olim in Batavia Profeſſor, ut neque Medicis, neque JCtis amplius ullum de eo dubium hærere poſſit. Quod enim hic deſideratur in brevitate temporis, reſarcitur à Natutæ bonitate.

§. V. Sed cur in partu naturali & legitimò tam enormis hæmorrhagia non conjungitur, ac in abortu præſenti? Dicam, attende! in partu naturali ſanguinis quoque fluxum ingentem obſervari, præter experientiam teſtatur *Hippocrates*, adeo quidem, ut velut à victimâ ſanguis, (als wann man einen Ochſen ſchlachtete) ſi benè ſe habeat & habitura ſit mulier, exeat, *lib. de Nat. pueri* §. 12. *edit. Linden.* nam & hic poſt ſecundinarum ſeparationem aliquantum hiant vaſa. Quòd verò

ſtatim

ſtatim ſopiatur, nec ad tantum temporis ſpatium, ut in abortu, duret, ratio eſt, quòd chorii papillulæ ab uteri alveolis, quibus inoculatæ quaſi erant, blandè & ſucceſſivè ſeparatæ fuerint, & poſt fœtum protinùs excluſum uterus coarctatus oſcula vaſorum comprimendo & quaſi obturando omni hæmorrhagiæ viam præcluſerit; in abortu ècontra ſeparatio illa violenter & non ſine laceratione vaſculorum capillarium contingit, unde vaſa in uterum hiantia plorant ſanguinem, & horum apertura alitur ab abortu & placentâ uterinâ intus fluctuantibus, quæ uteri concidentiam & coarctationem impediendo hæmorrhagiæ tam enormis CAUSAM PROXIMAM MATERIALEM conſtituunt & omnem malorum Lernam producunt.

§. VI. Hinc enim tanquam è fonte ſcaturiunt omnia in caſu enarrata SYMPTOMATA, jugi ſerie cohærentia, quatenus ſcilicet chorii papillulæ, ob violentiam externam ex uteri vaginulis quodammodò expulſæ, *ſanguinis* (ut videbatur) *menſtrui*, anteà more ſolito ſuppreſſi, *reditui* materiam ſubminiſtrarunt; cujus particulæ quædam, ob orificii uteri interni conniventiam, intus retentæ & acriores redditæ non uterum tantùm irritando & procul dubio ejusmodi horripilationem producendo *rigorem* & *horrorem febrilem*, ſed & M. S. permixtæ eique motum p. n. auctum inducendo *æſtum* illum inferre potuerunt, febris malignæ metum incutientem; hôc autem utero cum reliquis partibus adeò debilitato non potuit non plenaria placentæ cum fœtu ſeparatio ab utero ſuccedere, quam horribilis ille *ſanguinis effluxus*, è vaſibus in uterum hiantibus, inſecutus eſt, cum immani *virium proſtratione*, quam augebant *dolores parturientium*, ab intus fluctuante conceptu ſecundinisque utero gravibus ejusdemque ſpaſmum producentibus exorti. Quòd autem *extracto* poſtmodum *abortu periculoſiſſima* hæc *hæmorrhagia* ſtatim remiſerit, in cauſa eſt, quòd uterus à mole, quâ antea extenſus fuerat, liberatus ſe corrugare,

vaſcu-

vascula coarctare eorumque aperturam hâc ratione obturare valuerit, remanente tantùm *febricula*, à reliquiis sanguinis intus corrupti & M. S. commixti, oriunda, præcipitantibus tamen, diaphoreticis & balsamicis feliciter quoque sublata; quibus illæ partim correctæ, partim è corpore eliminatæ fuerunt.

§. VII. Omnibus autem his è CAUSIS REMOTIORIBUS occasionem dederunt partim crebrior abortus, indeque & debilitatæ & ad similem relaxationem abortivam dispositæ fibrillæ ipsius uteri: partim & iter per loca inæqualia, montana & saxosa, quæ in causa sunt, ut agitatis & concussis hinc inde carpentis embryo in subjectis jamdum tenerioribus & ad abortiendum (uti hocce) dispositis minus firmiter utero annexus, acetabulis suis excidat, qui si utero diutius inhæreat, nec statim excludatur, ob dictas supra rationes facilimè ejusmodi hæmorrhagiam funestam inferre valet. Frequentissimam sanè hanc abortûs causam esse, honestissimæ sæpe Matronæ damno suo sæpius sunt expertæ, quod tantum tamen in animo cordeque illarum, sæpe insontissimo, vulnus non relinquit, ac calumniantium (è centro regni Diabolici oriundorum) mendacia, quibus & liberorum, intempestivè ita magis expulsorum quàm enixorum, legitimationi æquæ ac Parentum (primiparar um cumprimis) famæ insidias struunt nefandas. Anne temperamentum ægræ sanguineo-melancholicum aliquid hîc contribuere potuerit, inficias ire non audeo, quùm acido abundans sanguis papillulas in vaginulis, si non vellicando, titillando sanè firmiorem illarum adhæsionem quodammodò inhibere, adeoque solutionem hinc magis promovere potuerit. De aliis in casu non expressis rebus diæteticis nihil addo, quamvis & illæ fortè symbolum suum conferre potuerint.

§. VIII. Quàm periculoso autem in statu versentur Ægræ, tali hæmorrhagia affectæ, non tantùm testatur *Hippocrates*, dum *aph.* 56. *S.* 5. animi defectum muliebri profluvio

 super-

ſupervenientem malum eſſe pronunciat, quùm menſtruis ordinariis etiam abundantibus morbi eveniant, *ibid. aph.* 57. Hic autem fluxus eò periculoſior erat, quòd ab abortu in utero adhuc fluctuāte ortus fuerit, qui niſi ocius extrahatur, certo certius lethalis eſt. Plures ſanè novi, quæ purpureā hâc viâ animam exhalârūt, non aliam fortè ab cauſam, quàm quòd omiſſa enchireſi, abſolutè hîc neceſſariâ, ſolis confortantibus, adſtringentibus & opiatis, abortui aliâs dicatis, fuerint tractatæ.

§. IX. Cæterum facilè hariolor, fore, qui nos ipſos in caſu præſenti confortantibus æquè ac adſtringentibus uſos eſſe, adeoque fruſtrà illa rejici, arbitretur? aſt vide quàm acerbè, ne dicam iniquè, judices? Utique præſcripta ſunt adſtringentia, confortantia & anodyna, eo ſc. quo indicabantur tempore: tunc autem indicantur, ſi guttatim ac moderatè effluente ſanguine placenta ab utero nondum prorſus ſeparata eſſe videatur, non factô, ſed inſtante abortu. Truculentum enim & crudelis animi ſignum eſſet, tunc intempeſtivè manum admovendo prorſus evellere ea, quæ lapſum minantur; quin potius omni prius ſtudiô in id eſt annitendum, ne remittens à priſtina connexione ſarcina omninò decidat, ſed potius, ut fibris confortatis vaginulisque uterinis quodammodò conſtrictis fortius comprehendantur papillulæ elapſuræ. Quem in finem E FONTE PHARMACEVTICO blanda *adſtringentia*, *ex Rad. tormentill. flor. balauſt. Cort. granat. cydon. maſtich. corrall.* r. *terr. ſigill.* &c. eorumque præparata, tam ſimpliciora, quàm varia inde compoſita, tam in quàm externè feliciter præſcribuntur, inter quæ agmen ducit tot retròſeculis decantatus *Pulv. contra abortum A.* quem ſ. m. ferè ſcribere poteris:

℞. *Pulv.*

℞. *Pulv. contr. abort. A.* ʒj.
Pannon. rubr. ʒß.
Terr. catech. ℈j.
Ther. cœl. gr. ij. M.
D. S.

Stärckend- und anhaltendes Pulver/ davon des Tags etlichmahl ein paar gute Messerspitz voll zu-nehmen.

℞. ▽. *torment.*
plantag. ana ℥iß.
Extr. torment. ʒj.
Syr. corall. r. ℥j. *M. S.*

Wasser zum Pulver.

Quodsi verò gravis ac molestus sit pulverum usus, subjectis delicatioribus, tincturas ordinariè amantibus, sequens præscribi potest:

℞. *Tinctur. terr. catech.*
corall. c. ~. *pan. ana* ʒj.
M. S. Anhaltende Tinctur des Tags etlichmahl 20. Tropffen zu-nehmen.

Interponuntur quoque *confortantia fœtumque roborantia*, inter quæ polychresta est ▽. composita, quam vulgo *Balsamum Embryonum* vocant, quæ vel per se, vel cum aliis sive acuata, sive temperata, est egregia.

℞. ▽. *flor. tunic.* ℥ij.
balf. Embryon.
roris Sol. ana ℥j.
syr. corall. ʒvj. M. S.

Stärckendes Träncklein darvon offt ein paar Löffel voll zunehmen.

Anodyna verò non nisi in orgasmo sanguinis aut doloribus spasmodicis conveniunt & quidem *blandiora*, cautissimè quoque adhibita, in specie opium, quod fœtui infensum valde est, de quo acutè Illustris *Wedelius in Opiologia* curiosissima.

Addantur his quoque EXTERNA *adstringentia* fibrarumque tonum confortantia, unguenta, emplastra, periapta s. amuleta.

Inter priora decantatum est *Ungt. Comitissæ*, ita præterpropter præscribendum:

℞. *Ungt. Comitiss. A.* ℥j.
sang. dracon.
mastich. elect. ana ℈j.
°/o. *Nucist. expr.* ℈ß.
M. lento △. add. °/o. omphac. q. s.
F. Linim. D. S.

Sälblein den Unterleib und Rücken darmit anzustreichen.

Inter *Emplastra* laudatur *Empl. contra rupturas D. Hoffmanni*, spinæ dorsi è regione lumborum applicandum.

Præterea à vulgo ex amuletis *lapis aëtites* de collo suspenditur, quem licet non omnino rejiciamus, in causâ tamen violentâ non æque conducere existimamus cum B. D. D. *Bauschio Tr. de Aëtite & Hæmat.* quem in compendio videre poteris in *Historia Literaria D. Valentini, Miscell. Cur. Germ. Dec. II. Ann. IV. pag.* 221. annexa.

E FONTE CHIRURGICO in mediis gestationis mensibus etiam V. S. non insuper habenda, quæ in plethoricis in specie præservationis ergò laudatur.

§. X. Quòd si verò certi simus placentam uterinam cum annexis ab utero jamdum separatam in hujus cavitate fluctuare, tantum abest hæmorrhagiam nunc contingentem adstringen-

ſtringentibus & ſtypticis curari fœtumque (ſeu potius abortum) in utero conſervari poſſe, vel debere, ut potius omni operâ indè promovendus ſit. Advocata ergò Obſtetrix ſana & ſapiens, more ſolito digitos ℴ℞. lil. alb. illitos inſerat orificio uteri interno, hujus diductionem quantocyus promoveat fœtumque capite prius, ſi fieri poteſt, ſin minus pedibus Agripparum inſtar arripiat & cum ſecundinis extrahat. Si vero rudera tantùm embryonis adſint, hæc eodem modo extrahat. Quæ ut faciliùs procedant, ipſæ pariter ægræ ſpiritum tenendo, moreque ſolito, in quantum vires patiuntur, collaborando ſymbolum ſuum conferant. Neque in extremo neceſſitatis caſu piaculo ſibi ducat Medicus ea, quæ in partu difficili aliâs præſcribi ſolênt, *pellentia* ſc. tum ordinare, qualia ſunt *hepar anguillæ* c. *felle*, *borrax Venet.* *myrrhata*, *caſtorina.* &c. v. g.

℞. *Borr. Ven.* ℈ij.
Myrrh.
Croc. ana ℈ß. *D. in* 2. *p. æ.*

D. S. Pülverlein davon eines in Beyfus-Wasser zunehmen.

Quodſi tandem omni etiam operâ adhibitâ fœtum ita promovere nequeas, ſique de morte ejus certi ſimus, à Chirurgo experto Embryotomia & Embryulcia, juxta methodum Verſatiſſimi his in rebus *Dn. van Solingen*, adhibenda, eâque peractâ DIÆTA tenuis, puerperis aliâs conſueta, imperanda eſt.

§. XI. Coronidis loco jam ad quæſtionem in caſu propoſitam, an ſc. *cura hæc methodica fuerit & conſcientioſa?* reſpondeo, affirmandamque cenſeo, cum experientiâ teſte conferat eamque facilè ferant ægræ, quæ ſolis adſtringentibus ab aliis, hujus methodi ignaris, è contra aut negliguntur, aut quàm officioſiſſimè ac feliciſſimè (ſcilicet!) enecantur. Ne verò primus hoc, idque periculo ægrorum ſive tentâſſe ſive ſuaſiſſe vi-

dear, en Practicos & Archiatros apud Exteros Famigeratissimos, idem non ſuadentes tantùm, ſed & imperantes. Agmen inter illos ducat Senex quondam & Machaon Anglorum Venerandus, *Theodorus de Mayerne*, qui *Tr. de cura gravidarum ſect. XI. pag.* 52. in ſimili hæmorrhagiâ feſtinandum eſſe dicit in ope ferenda, ne ægræ paucarum horarum ſpatio ſuccumbant. Præſtantiſſimum (ait) remedium eſt Fœtus extractio, quæ Matris vocatur liberatio, quia tunc uterus concidit, quæ concidentia patula vaſorum oſcula occludit, & per conſequens ſanguinem ſiſtit. Huic parallela eſt methodus *D. Craanii*, qui in *Praxi Medica Reformata* C. IV. pag. 416. in ſimili ſanguinis fluxu immodico cum fœtu mortuo, in curatione Partûs, inquit, provocandus erit, Chirurgicè extrahendo fœtum per partes, præſcribendo ſimul pellentia ex *borrac. Ven. croco.* &c. Addo his Chirurgos & Embryulcos his in rebus Verſatiſſimos, alterum citatum ſæpius *D. van Solingen*, qui *lib.* von dem Ambt und Pflicht der Wehe-Mütter / *cap. XV.* in tali hæmorrhagia fœtum ocyus extrahi jubet, nî matris cum fœtu mortem infallibiliter exſpectare velis. Quod jam ante eum propria quoque fretus experientia commendârat *Mauriceau*, artem obſtetriciam quoque ipſemet exercens Pariſiis, im Hebammen-Buch *l.* 1. *cap.* 21. E quibus apparet methodum ſupradictam cum horum experientiâ exacte convenire, quâ tractata Ægra DEO benedicente feliciſſimè ex Orci faucibus erepta eſt. Illi ſit laus, honor & gloria in ſecula ſempiterna!

CAS.

CAS. XIII.

DE MACULIS VOLATICIS CONVULSIVIS.

HISTORIA.

Atrona 26. circiter annorum, temperamenti cholerici, in cœlibatu picâ ſæpe laborans, Viro verò juncta, tempore graviditatis, braſſicam muriâ conditam eamque crudam, jejuno ſæpe ſtomacho comedens ſalſisque inhians, anno 1703. puellum enixa eſt primogenitum, quem per 14. dierum decurſum ipſamet lactat, abhinc verò, neſcio quâ de causâ, Nutrici adſcititiæ committit, ob defloratio-

nem,

nem, quam perpessa erat, subtristi, nec ab irâ aliisque affectibus immuni. Puerulus autem vix 14. mensem agens pustulis quibusdam & scabie in cervice deturpatur, quas curatura Mater vino sæpe abluit. Evanescentibus pustulis macula insignis rubra lataque in brachio dextro efflorescit, non sine calore p. n. simul juncto. Medicus illius loci hanc â scabie repulsâ generatam fuisse credens pulv. bezoardicum expellentem præscribit, idque cum levamine, evanescente rursus maculâ. Cùm verò scabies non tantùm priori in loco, sed & in dorso statim recrudesceret, Mater ab eâdem abhorrens & pro turpitudine ferè habens infantulum priori modo abluendo scabiem denuò repellit. Quid fieret? retropulsâ materiâ peccante & in M. S. remissâ non tantùm calor p. n. accenditur, sed & tormina abdominis ac convulsiones epilepticæ horribiles insequuntur, quarum paroxysmus 3. horarum decursum emetiebatur, repullulante maculâ priori simili, quæ dextrum mox humerum, mox & collum, pectus abdomenque

que ſimul occupans, longè lateque ſerpebat eundo. Adhibentur varia, internè bezoartico-diaphoretica: Externè ſpiritus vini camph. empl. ex theriacâ, ſed in vanum omnia, recurrente epilepſia, inflammatione cutis in abdomine & cumprimis ſcroto adeò creſcente, ut rubedo in atro-purpuream nigredinem degenerans ſphaceli metum incuteret, prodeuntibus alvi fæcibus intenſè viridibus, æruginoſis & viſcidis. Vocatur interim Chirurgus veteranus illius loci, qui abdomini ſic inflammato & intensè calenti epithema, ex fl. chamomillæ in lacte decoctis paratum, linteis duplicatis admovebat. Cùm verò non adſtantibus domeſticis tantùm, ſed & Medico peregrè accerſito hoc ipſum minus tutum, ſed ſuſpectum videretur, quæſtio ſuboritur, utrum topicum hoc ſit continuandum? & qui radix morbi ſit tollenda?

❧ o ❧

* *

RESOLUTIO.

§. I.

POnderatis omnibus & singulis symptomatibus, in præsenti casu obviis, non potest non elucescere, infantulum hunc MACULIS, ut audiunt, VOLATICIS, Germanis nostris der Flug dictis, laborare, quæ, si Convulsiones Epilepticæ conjungantur, ab aliis der Gicht-Flug appellantur; haud aliter ac tussis puerorum convulsiva der Ginx-Husten/ vel rectius der Gicht-Husten dicitur. Morbus est Infantulis communissimus, utut multis Medicis incognitus, vel non satis exploratus, ut *Jünckenius in Medico præsenti seculo accommodato Part. II. Sect. II. Cap. II. pag.* 791. loquitur, qui eodem autore sub purpuræ miliaris specie, ut sæpe fit, adoriens ab aliis der Frăsel/ nobis autem maculæ volaticæ convulsivæ, aut purpura infantum volatica & convulsiva dicitur, quæ nihil aliud est, quam Erysipelas cutis ambulatorium, cum torminibus alvi & convulsionibus, ab acido quodam volatili acerrimo productum.

§. II. Pro EXISTENTIA & præsentia affectus hujus in præsente ægrotulo militant, (1) Essentialiter inhærentia, seu concomitantia: efflorescentia sc. cutis rubicunda & plus minus purpurea, vaga quidem, serpens & ambulatoria, non fixa & ut in erysipelate uno in loco permanens, nec è parvulis exanthematibus constans, ut in scorbuto, morbillis & febribus petechialibus, sed lata & erysipelatodes, torminibus & convulsionibus epilepticis juncta. Eadem (2) confirmant antecedentia, errores scil. in diætâ, tum à matre, tum à nutrice commissi. Illa

tem-

tempore graviditatis acidis & salitis nimium indulserat, quæ non tantum sanguini materno acrimoniam quandam affricare, sed & humores in fœtu circulantes inficere & plus minus corrosivos reddere potuerunt, Hæc verò affectibus animi distracta vitiosi lactis generationi occasionem dedit, quod in tenerrimô infantuli corpusculo internè & externè varios dolores & efflorescentias causari valet. Ut jam nihil de scabie retropulsa dicam, quæ vel sola malo huic inferendo par est. Saltem consequentia adhuc attendi merentur, scilic. alvi fæces intensè virides, æruginosæ & viscidæ, huic morbo semper conjunctæ; adeoque ex omnibus illis, collectivè sumtis, haud obscurè patet, infantem hunc non alio, quàm supradictô, morbo decumbere.

§. III. Quùm autem morbus hic soricis instar se ipsum prodat, haud difficulter quoque SUBJECTUM ejus, seu pars affecta determinari poterit: Cutis scil. & cuticula, quæ utrobique maculis illis & efflorescentiis p. n. deturpantur. Cutis equidem, tanquam verum tactus organon, pars est admodum sensilis, ob copiosas, quibus retiformis ejus expansio distenditur, fibras nerveas & papillulas, à *Malpighio in Tr. de Organ. Tactus* observatas, ita quidem, ut haud pauci eandem nihil aliud, quam expansionem extremitatum nervearum aut ligamentorum esse statuant, ut celeberr. *Bohnius in Exercitat. Physiolog. XXIII.* docet. Mirum ergò non est, quod, si particulæ acidæ & plus minus acres, cum humoribus circulantibus, ad eandem deferantur, illamque suis spiculis irritent & vellicent, fibræ se contrahant sanguinique viam intercipiant, qui per cuticulam translucendo maculas illas & efflorescentias constituit. Interea ut

Qui viret in foliis, venit è radicibus humor,

ita particulæ illæ acidæ & acres, antequam ad cutim, tanquam

subjectum inhæsionis; deferantur, partim in M. S. partim in primis viis latent; hinc utrobique subjectum radicationis & ipsius causæ quærendum erit, illic quidem propinquius, hic vero remotius.

§. V. Pro CAUSA PROXIMA & IMMEDIATA interceptio sanguinis & humorum circulantium horumque stagnatio inter fibrarum cutanearum interstitia est habenda, quæ ut in omni inflammatione atque erysipelate, ita & hic accusanda venit. Quamprimum enim sensiles & nervosæ cutis fibrillæ, à particulis acribus vel acido salinis, lege circulationis, cum sanguine arterioso, ad cutis retiformem expansionem delatis vellicantur, crispando se & quodammodo corrugando sanguini præterlapsuro viam & commeatum intercludunt, qui se extricaturus crebrius in illas impingit & insignem simul dolorem causando spiritus jamdum irritatos eò allicit, qui furiosum illuc impetum faciendo fibrasque magis tendendo dolorem motibusque reciprocatis calorem augere possunt.

§. V. Fomitem & materiam, morbum hunc & producentem & alentem, tanquam CAUSA MEDIATA, ministrant particulæ p. n. acido-salinæ & plus minus acres, quales in pueris adhuc lactentibus quàm facillimè generari possunt, tum, quod lac maternum, sive bonæ, sive malæ notæ sit, facilè acescat, tum quod nutrices affectibus quibuscunque animi vehementioribus distractæ, eidem facilimè acrimoniam quandam affricare possint. Unde plerique Scriptores, qui de morbis infantum ex professo, quod dicitur, egerunt, *Primerosius* sc. *Strobelbergerus*, *Ettmüllerus*, *Harris* & alii, tantum non omnes illorum affectus acido p. n. tribuunt & pro curatione illorum alcalia & absorbentia præ aliis laudarunt. Omnes ergo causæ ægritudinum infantilium antecedentes & mediatæ, quotquot revera fuerint aut excogitari poterunt, in una causa proxima tandem coalescunt, nimirum in acido longè lateque præpollenti, ver-

ti, verbis Doctissimi Angli, *Gualteri Harris, Tr. de Morbis acutis Infantum p.* 25.

§. VI. Acidum hoc præternaturale in subjecto nostro non tantum ad oculum ostendêre fæces alvi viridescentes, quæ à nulla alia causa deduci possunt, cùm juxta recentissima *Baglivii*, Medici Romani celeberrimi, experimenta, *Tr.* ejus *de fibra motrice* subjuncta, acetum bili commixtum similem tincturam efficiat: sed & idem reliqua in Casu nostro obvia SYMPTOMATA eorumque connexio confirmant. Scabies certè & pustulæ in collo dorsoque efflorescentes ab omnibus fere Practicis à particulis acidis & acribus, cutem erodentibus deducuntur: eaque de causa nonnisi alcalibus & balsamicis, acidum illud aut invertentibus, aut obtundentibus, curatur. Quùm vero neglectis hisce in præsenti ægrotulo per alia inconvenientia topica spicula illa acido-viscida retropulsa fuerint, non potuerunt non per crebriores sanguinis circulationes magis attenuatæ exasperari & ferociores reddi, ut de novo ad expansionem cutis retiformem delatæ eandem vellicârint & irritârint, unde fibrillæ cutis horripilatione quasi correptæ, se stringendo, sanguini circulanti viam intercludebant, qui aliquantisper illic stagnando & per cutim translucendo maculam & efflorescentiam cutis rubram in brachio puerili efformabat. Et licet hæc partim per transpirationem insensibilem, partim per scabiem, post diaphoreticorum & expellentium adhibitionem redeuntem, prima vice evanuerit, attamen denuò retropulsa scabie non potuit non major illarum partium inflammatio oriri, quæ successivè aucta totum corpus occupavit & ob sanguinem quodammodò coagulatum nigricantem ferè colorem, sphacelo fere proprium, præ se ferebat, non sine adstantium terrore. Quandoquidem verò magna quoque spiculorum illorum & particularum inæqualium colluvies & in M. S. & in primis viis remanserat, illic motum fermentativum ciendo febrim: hîc

verò tormina & inde deducendam Epilepſiam per conſenſum intulerunt, quæ non niſi ejecta per clyſteres, partim & per diaphoretica causâ morbificâ ceſſârunt.

§. VII. Anſam his, tanquam CAUSÆ OCCASIONALES & externæ, è rebus naturalibus, procul dubio dedit temperamentum matris cholericum, quod cumprimis à *Jünckio l.c. pag.* 29. accuſatur, ſiquidem & ſimile, plus minus acre, nutrimentum fœtui communicatur & lactantes ad crebram iracundiam diſponit, quæ eo pejor, ſi & triſtitia nutricis (ut in noſtro caſu) acceſſerit, cum per utrumque affectum & nutrimentum in utero materno & lac in mammis depravetur. An & incendium, in viciniâ exortum, Nutrici ex arce ſpectanti terrorem incuſſerit, certò aſſerere non audeo. Curioſa tamen eſt citati modò Autoris relatio, quod ab exorto incendio cujusdam civitatis periculoſo lactentes plus centum, poſt diem ab incendio ſeptimum, hoc morbo correpti ſint & illorum plurimi die 4. epilepſiâ interierint. Unde factum eſſe putat, quod mulierculæ morbum hunc cum epilepſia confundant. *vid. cit. loc.* Maximè autem è rebus non naturalibus vitia diætæ tempore geſtationis à matre commiſſa hic conſideranda ſunt, quùm acida, quibus plus, quam expedit, ineſcata fuit; ſimilem acrimoniam humoribus in fœtu circulantibus affricare potuerint: quæ in cauſa ſæpe eſt, ut aut in utero latentes tenelluli ſuos quoque manes patiantur, ut *D. Frid. Hoffmannus in Diſp. de Morbis Embryonum* oſtendit: Vel in lucem editi variis affectibus fiant obnoxii eoque facilius, ſi mutata nutrice nova quædam alteratio in M. S. oboriatur. Sicut enim lacti materno jam in utero adſuefactum fuit infantuli corpuſculum, ita viæ, per quas nutriri debet extra uterum porique lacti novo Nutricis minus proportionati ſunt, unde plerumque plurimis morbis obnoxii fiunt infantuli, qui non materno, ſed peregrinarum nutricum ſanguine aluntur. Hinc non ſine cauſa *Phavorinus* Philo-

Philosophus, *A. Gellio* præsente, cujusdam Auditoris sui, Senatorii Ordinis & Nobilis, uxori tam serio suasit, ut filium recens natum lacte suo nutriret, non obstante matris protestatione, ut apud *Gellium in Noct. Attic. lib.* 12. *C.* 1. *pag.* 281. videre licet. Quantum vero è rebus præternaturalibus nocumentum adferat scabies retropulsa, de eo pleni sunt Practicorum libri hicque viva docuit experientia. Nec mirum est particulas illas acido-salsas in scabie notoriè peccantes, per repetitam ejusmodi retropulsionem majorem acrimoniam contraxisse & cum antea particulis viscidis irretitæ fuerint, per motum circulatorium inde liberatas & quasi volatilisatas tum calorem p. n. tum & maculas illas volaticas induxisse, cùm hâc ratione ad motum promptiores reddantur, à quo calor & serpendo crescens rubedo in corpusculo infantis dependebant.

§. VIII. Quoad PROGNOSIN Maculæ Volaticæ solitariæ adeo periculosæ non sunt, cùm & hic applicari possit *Aph. Hipp.* 25. *sect.* 6. Erysipelas foris intrò converti, malum: Intus verò foras, bonum; Interim raro prius evanescunt, quàm per totam corporis peripheriam grassatæ fuerint, sive descendendo à capite ad calcem, sive ascendendo à pedibus ad caput illud fiat, cujus utriusque exemplum novi. Convulsionibus autem junctæ & nigricantes periculo non vacant, cum, nî tempestivè obviam eatur, plures inde pueruli diem suum obiverint, quod de unica sua sobole conqueritur *Volterus* im Heb-Ammen Buch *p.* 421. Curiosum hic & inquisitione non indignum est, quòd tum *Gregorius Horstius*, tum *Jonstonus*, de maculis hisce perhibent, quod tantùm non semper lethales sint, quando in orificium aliquod incidant & per illud corpus intrent. Prior enim *Tom.* 2. *Oper. lib.* 9. *l.* 44. *in Epist. ad D. Hochstetterum* ita loquitur; cæterùm in *Germanico libro Medicinali Principissæ Darmstadinæ pag.* 648. der Flug ita describitur: der Flug der kleinen Kinder seyn braun-rothe Fle-

cken

cken/ welche sich an einem Ort des Leibs erheben und allezeit fortlauffen / biß sie ein Loch antreffen da ziehen sie sich in den Leib/ und muß alsdann das Kind sterben/ &c. Posterior vero in *Idea Medic. Pract. pag.* 270. his similia habet, quæ sequuntur: Maculæ infantum Volaticæ sunt maculæ rubræ & purpureæ, hinc & inde serpentes, quod si orificium aliquod, puta os, nares, oculos, aures attigerint, malum lethale fieri æstimatur. Equidem si per orificium uteri aut ani hoc accidat & malum intus serpendo inflammationem producat, illud facile crediderim. An vero hoc adeo perpetuum sit, ut & in aliis partibus, ore, v. gr. naribus & oculis simile periculum immineat, illud non facile admisero, quum casus mihi cogniti sint, ubi & anum citra periculum obsederunt maculæ hujus generis, quod & in nostro ægro observatum fuit. Ut adeoque certum & infallibile inde prognosticum, sive salutis, sive mortis, desumi non possit.

§. IX. Pro feliciore mali hujus CURA ad 4. sequentes scopos attendendum erit, quorum I. Causarum Occasionalium remotionem indicat, ut uberior illi focus præscindatur. II. Materiæ peccantis eliminationem per vias convenientes indigitiat. III. Sanguinē in partibus & integumentis externis hærentem & quodammodo stagnantem in pristinum motum restituendum esse dictitat & demum IV. symptomata conjuncta, cumprimis tormina abdominis & convulsiones, sopienda suadet.

§. X. Vi I. Indicationis aër fugiatur frigidus: in calore enim detinendi sunt infantuli, non secus ac si morbilli aut variolæ exprimendæ sint, verbis supra *cit. Jüngkii Med. præs. sec. accommod. pag.* 792. id quod tempore autumnali cumprimis & hyemali observandum est, quô pueruli ad sudorem usque linteaminibus involuti, facillimè hoc morbo corripiuntur, si partes extricatæ ab aëre frigidiori subitò obruantur sicque sanguis hic

sista-

ſiſtatur, wann das Geblüt geſchrecket wird / ut *Voelterus l. c.* cum vulgô noſtro loquitur. Cibi ultra appetitum (qui ſimul proſtratus eſt) non obtrudantur. Sufficit ſi ubera præbeat Nutrix, cui balſamicis & alcalinis proſpiciendum, prohibendo acida. Infantuli autem in continuâ quiete detineantur &, quantum fieri poteſt, ad ſomnum diſponantur. Alvus aperta ſervetur ipſaque nutrix ab omnibus animi pathematibus vehementioribus abſtineat.

§. XI. II. Indicatio particulas morbificas à circumferentia cutis in ſanguinem repulſas ocyus exterminandas eſſe ſuadet, & quidem per diaphoretica, bezoartica & expulſiva, qualia ſunt C. C. ſine △. unicorn. Bezoar. or. & occid. ♁. diaphor. ſpin. viper. & inde conſtans bezoard. animale ☿. pulv. bezoart. Angl. Pulv. Marchionis, Eſſ. Myrrh. Liq. C. C. ſucc. Aqua card. B. flor. ſamb. fumar. &c. v. gr.

℞. *Pulv. bezoard. Angl.* ℨj.
Antim. diaph. ℈j.
Cinnab. nat. præpar. ℈ß.
Ther. coel. gr. ji.

M. D. S. Austreibendts Pülverlein / des Tags iij. mahl ein Meſſer-Spitz voll zugeben.

℞. *Aq. fumar.*
fl. ſamb. aa. ℥jß.
Liq. CC. ſucc. ℨj.
Syr. flor. Tunic. ℨj.
M. D. S.

Waſſer zum Pülverlein. Vel & Emulſio parari poterit ex ſeminibus expulſivis, Sem. ſc. C. B. C. M. nap. &c. ſequentem in modum:

℞. *Sem. card. bened.*
Mariæ aa ℥j.
Amygd. d. rec. ℥ij.
C. S. Q. *Aq. fumar. F. Emulf.*
Add. *Ceruff. antim.*
C. C. fine △. aa. ʒß.
Edulc. cum *rot. man. Chrift. perl.*
M. D. S. Vermischte Mandel-Milch / davon offt ein Löffel voll zu geben.

Quodfi verò à talibus, infantulis alias acceptis, formulis & medicamentis abhorreat puerulus, tentandum, an vel Liq. C. C. fucc. vel Eff. Myrrh. vel fimiliæ guttatim in lacte nutricis propinari pöffint.

§. XII. Eadem III. quoque indicationi fatisfacient, quibus & fpecifica quædam & externa topica addenda funt. Illic duo cumprimis vegetabilia funt, quæ morbo huic fpecificè conveniunt, dentaria fc. & viola tricolor, vulgò flos Trinitatis dicta. Utrumque enim vegetabile in Palatinatu, ut & Norimbergæ Fraisam/ Fraischam-Kraut dicitur, ut ex *Camerario* perhibet *Simon Paulli, Quadrip. Bot. p. 59. & 167.* Vox autem Germanorum Fraisam Epilepfiam denotat, cumprimis illam, quæ ex abdomine per confenfum oritur & recrementa alvi viridefcentia conjuncta habet, quæ & eodem hoc nomine fæpe mulierculis venire folent. Quemadmodum autem prioris radice potiffimum utimur in praxi, ita pofterioris herba, five in decocto, five in infufo adhibita, tam diluendo, quam edulcorando, egregie fe gerit. Quibus & externa nonnulla topica adjungi poffunt, pulveres fc. eryfipelatodes, V. Camphoratus, fpir. fal. ammon. & fimilia, v. gr.

℞. *Flor. ♃ris.*
Ceruffæ aa. ʒij.
Sacch. Saturn. ℈iß.
M. D. S. Eufferlich Pulver auff die Röthe zuftreuen.

§. XIII.

§. XIII. Quæritur, an Epithemata vel Cataplasmata à Chirurgo adhibita continuari debeant? Non existima vero, cum similia in lacte decocta sanguinem, â fibris cutaneis se stringentibus interceptum, adeò non discutiant, ut particulis oleosis & viscidis, poros cutis obstruendo, ejusmodi discussionem magis impedire valeant. Equidem & mulierculæ nôrunt erysipelas humida, cumprimis aquea & plus minus viscida, perferre non posse, sed vel exsiccantia, vel simul spitituosa volatilia exigere. Cùm verò reverà hic species quædam erysipelatis occurrat, sanè magmata similia non tantùm frustranea prorsus, sed & insimul nociva sunt. Unde & in nostro casu tum Ordinarius, tum Extraordinarius (qui simul in consilium vocabatur) Medicus, Chirurgi hujus, à domesticis aniculis commendati, remotionem jure meritòque urgebant ejusque impastationes cane pejus & angue fugiendas esse docebant.

§. XIV. Inter symptomata, quibus juxta IV. Indicationem quoque occurrendum erat, tormina abdominis, indeque per consensum excitatæ Convulsiones Epilepticæ cumprimis attendi debent, quorum illa Clysteribus sæpius iteratis: hæ verò specificis antepilepticis sopiri debent. Illic Clysteres Terebinthinati egregiè se gesserunt, seq. in modum præscripti:

℞. *Decoct. Chamomill. cum flor.* ℥iij.
Tereb. Venet. in vitello ovi sol. ʒj.
Sal. vol. succ.
CC. ana gr. iij.
M. F. Clyst. injic. tepidè,

quo excrementa alvi viscida & æruginis instar viridescentia copiosissima educta fuerunt cum levamine. Hic Cinnabarina Bezoarticis mixta egregiè se gesserunt, in aqua ceras. nigrorum & fl. lil. exhibita. Summum verò puerulus levamen sentiebat ex fabæ S. Ignatii usu, quæ in formâ pulveris & in infuso exhibebatur, cum præsentaneo & admirando ferè effectu, siquidem vix

prima dosi exhibitâ motus epileptici externi statim cessabant: repetita vero dosi & internæ convulsiones omnino profligatæ fuerunt.

§. XV. Ne tandem inflammatio ad orificia se approximando & ad interiora serpendo vergat, saltem ne aliquid omisisse videamur, commune plebeculæ experimentum quoque non prorsus negligendum, quô crocum cum aqua rosarum, vel qui præstat Sp. V. Camphorat. ambitus orificiorum penna illis intincta illinendo muniendi sunt: quibus & macularum atropurpurearum circumferentia, ad præcavendam gangrænam, circumduci possunt. Quin & ulcusculum aliquod circa femora aut pedes apertum relinquatur, ut versus exteriora vergat tandemque prorsus evanescat inflammatio, qua durante pueruli balneo imponendi non sunt, suadente

Völtero l. c.

TANTUM!

CAS. XII.

CAS. XIV. DE RHACHITIDE.

HISTORIA.

Uerulus à magnæ proſapiæ Parentibus, ſed ex parte ſcorbuticis, progenitus, jam à ſesquiennio & quod excurrit, inſigni gravique artuum debilitate corripitur, ut neque pedibus inſiſtere, neque erecto, ſed inclinato ſemper capite ſedere valeat. Adhæc notabili quadam corporis diſproportione laborat, ita ut caput juſto majus, abdomen tumidum & tenſum, oſſa, tibiæ cumprimis, incurvata, ſpina dorſi non-

nihil arcuata, pectus angustum & acuminatum, artus intereà cum partibus carnosis flaccescentes, graciles & effæminati appareant: circa articulationes simul in carpo & tarso nodi quidam & excrescentiæ observantur, cute flaccida existente. Variis, sed incassùm ferè adhibitis remediis, iisque utplurimùm externis, balneis, linimentis &c. tandem contumaces pectoris angustiæ, dyspnœa, tussis imprimis nocturna accedunt. Quandoque & aphthæ in ore & lingua conspiciuntur, masticationi incommodantes. Cùm verò infans ultra ætatis rationem perspicax & ingeniosus sit, & facillimè medicamentorum, potui & cibis immixtorum, odorem persentiscat omniaque abhorreat, hinc usquedum, ingratiis etiam Medicorum, symptomatibus illis exercetur, eamque ob causam Parentes etiam atque etiam auxilium efflagitant.

RESO-

RESOLUTIO.

§. I.

AFfectus ægrotulum noſtrum premens Rhachitis eſt, morbus infantum cunas infeſtans, Veteribus aut planè non, aut obſcurè ſaltem cognitus, quem in Anglia natales ſuos habuiſſe, ac propterea Anglis de eo primùm commentandi occaſionem dediſſe, non tantùm Angli, *Gliſſonius* & *Mayovius*, ſed & aliæ nationes atteſtantur. Vid. *Primeroſius de morbis puerorum cap. ult.* Intereà temporis tractu alienas terras viſitans in noſtram etiam Germaniam transmigravit, id quod ubivis ferè obſervare licet, ſpeciatim verò propoſita hiſtoria abundè teſtatur, adeò, ut quamvis pro novo habeatur morbo, tamen lippis, tonſoribus ac mulierculis jamdum cognitus ſit, qui eum à ſolo natali vulgò die Engliſche Kranckheit/ & in quibusdam locis doppelte Glieder/ doppelte Gewerber/ Angli verò nomine *the Rickets* appellare ſolent. *Eſt* autem Rhachitis *depravata partium nutritio, quâ nonnullæ in molem juſtò majorem excreſcunt, quædam verò extenuantur, cum partium flacciditate, plerorumque oſſium, tibiæ cumprimis ac ſpinæ dorſi incurvatione, ex inæquali nutrimenti & ſpirituum diſtributione orta.*

§. II Hoc autem morbo ægrum noſtrum conflictari confirmant (1.) Rhachitidi eſſentialiter inhærentia, nempe depravata plerarumque corporis partium nutritio, caput juſtò majus, oſſa, tibiæ cumprimis, incurvata, ſpina dorſi variè inflexa, pectus anguſtum & acuminatum, artus cum partibus carnoſis flacceſcentes, graciles & effæminati, nodi & excreſcentiæ circa articulationes in carpo & tarſo. Prout idem etiam oſten-

oſtendunt (2.) cauſæ antecedentes, inter quas potiſſimùm eminet ætas infantilis, cui ob teneritatem ac exilitatem nervorum proprius eſt hic morbus, ut & diſpoſitio hæreditaria ſcorbutica, à Parentibus communicata, quam ob particulas acidas maximum pondus huic morbo progenerando afferre nemo ibit inficias. Nec (3.) Symptomata morbum hunc aggravantia, utpote contumaces pectoris anguſtiæ, dyſpnœa ac tuſſis imprimis nocturna, aphthæ in ore, ut & ingenium ultra ætatem perſpicax, ac denique curatio longa & difficilis alium morbum, quam rhachitidem, adeſſe convincunt.

§. III. Quamvis verò tota machina hydraulico-pnevmatica, tanquam ſymptomatum recenſitorum ſubjectum, hîc ſit affecta, primarius tamen, in quo arma ad eam debellandam fabricantur, focus eſt medulla ſpinalis, quæ nihil aliud eſt, quàm propago cerebri per ſpinam dorſalem huic uſui dicata, ut ea nervorum paria, quæ ſpinalia vocantur, in collum, thoracem ac artus diſtribuat, ad ſenſum & motum mediantibus ſpiritibus animalibus perficiendum. Hâc igitur in ipſo principio obſtructâ, facilè hariolari poſſumus, partes illas prænumeratas, pro ratione obſtructionis illius vel majoris vel minoris, ſpiritibus vel omninò privatas, vel non ſufficienter irradiatas, aut ſenſu & motu, aut nutrimentô deſtitui.

§. IV. Cauſam igitur proximam formalem hujus affectûs ſtatuimus obſtructionem medullæ ſpinalis, ortam quidem à materia quâdam pituitoſa, viſcida, eam replente, tanquam causâ proximâ materiali. Quod ut eò clarius intelligatur, conſiderandum, nutritionem in ſtatu ſ. n. eô fieri modo, quo ſerum ſanguinis, in legitima craſi conſtitutum, cum ſanguine porulos & meatulos partium præterfluens, iiſdem ſeſe inſinuat, ac ſecundùm fibrarum, pororum ac meatuum ductum

ctum adhærendo eas nutrit ac auget. Hæc autem actio ritè procedere nequit, ni spiritus animales, per nervorum tubulos omnibus partibus transmissi, poros earundem apertos servent; ne horum angustia succo nutritivo viam præcludat, ejusque ingressum ac insinuationem subsequentemque agglutinationem impediat. Cùm verò sanguis in hoc casu legitimè circulum suum per venas & arterias absolvat, nec etiam tanta sit ejus intemperies, ut ea nutritioni obstare possit, cùm videamus partes quasdam, veluti ossa ac cartilagines, ut & viscera abdominis ac musculos capitis, probè nutriri, evidentissimè elucescit, hanc partium inæqualem nutritionem non sanguini, sed obstructioni nervorum quorundam & hinc resultanti denegato spirituum in quasdam partes influxui deberi: cumque partes à medulla spinali nervos recipientes emacientur, è contrà, quibus iidem immediatè è cerebro communicantur, in molem majorem augeantur; obstructionis hujus sedem in medulla spinali meritò collocamus. Hac enim viâ spiritibus ad partes præclusâ, pori harum ac meatus, qui ab eorum motu anteà aperti tenebantur, nunc collabuntur, angustantur, ac ingressum insinuationemque roris nutritivi impediunt. Hinc si partes musculosæ (quibus præter defectum & subtractionem debiti augmenti, quod pro ratione ætatis capere debebant, etiam semper aliquid per insensibilem transspirationem secedit) defectum hunc resarcire nequeunt, emaciantur. Emaciati musculi, præterquàm quòd cutis spatiola minùs repleant, ac ita ejusdem flacciditatem causentur, ossa annexa, quæ ad nutritionem spirituum auxilio non indigere statuimus, tendunt, hæc quamvis nutrita, tensa tamen, cùm in longitudinem excrescere seseque extendere nequeant, incurvantur, unde ossa, tibiæ cumprimis, nonnihil incurvata, ac spina dorsi similiter arcuata, & literam S, quodammodò repræsentans, pro varia musculorum diversis in locis annexione conspicitur; cumque musculi intercostales extenuentur, costæ è contra alantur,

illi has constringendo impediunt, quò minùs secundùm longitudinem augmentum capere possint, sed in nodos & acumen excrescere faciunt, quæ omnia in elegantissimis figuris æneis ob oculos ponit jam supra laudatus *Mayovius, Tract. de Rhachitide.* Nec alia est ratio, cur nodi in carpo & tarso observentur: eorum enim ossa à musculis eadem undique cingentibus constricta cùm æqualiter ab omnibus lateribus tendantur, & proptereà nec in longitudinem crescere, nec etiam incurvari queant, in magnitudine ac mole tantùm augentur, ac in nodos excrescunt. Intereà dum spiritibus animalibus influxus in denominatas partes denegatur, & tamen in sufficienti quantitate illi generantur, in majori copia ad eas ablegantur partes, quarum nervi à cerebro (quod minùs est obstructum) immediatè oriuntur. Hæc scilicet vera est causa, quamobrem caput in molem justò majorem excrescat, ingeniumque ultra ætatis rationem perspicax sit & acutum, spiritibus scilicet in majori copia in cerebro detentis & velociùs animæ rationalis jussa exequentibus; viscera autem abdominis justam proportionem excedunt, utpote quæ nervos suos à cerebro recipiunt, qui ipsis satis copiosum spirituum animalium proventum largientes ea latiùs excrescere & consequenter abdomen tumere faciunt. Cumque hac ratione pulmonum substantia vesiculosa in majorem molem, quàm loci angustia capit, augeatur, hinc à compressione pectoris per vitiosam sterni ac costarum conformationem sanguis non legitimè per venam pulmonariam circulatus, stagnando pulmones infarcit, qui humores stagnantes posteà acriores redditi, rodendo substantiam pulmonum eos discontinuant, pureque replent eorumque cum pleura adnascentiam causantur, quam in omnium, hoc morbo defunctorum, cadaverum sectione sese observasse testatur *Glissonius*; unde non mirum, pectoris angststiam, dyspnœam ac tussim ægrum nostrum affligere, quæ nocturno tempore, ob impeditam transspirationem,
ingra-

ingravescit, quamvis etiam tum ex diætæ errato, tum ex MS. vitio in stomacho coacervatæ cruditates eam exacerbare valeant, (præsertim in tenellis infantibus, quorum tussim ferè semper ex hoc fonte derivat *Lindenius* & ex hoc *Ettmüllerus*) quæ etiam in casu proposito tragœdiã suam ludunt, dum chylo & sanguini commixtæ in eoque exaltatæ & per circulationem ad gingivas & palatum delatæ, teneras has partes rigiditate sua rodendo, aphthas in ore & lingua producunt, masticationi incommodantes; quæ aliâs absque MS. vitio in infantibus erumpentes vix aliam originem agnoscunt, quàm acorem vitiosum ex stomacho exhalantem, qui in hoc affectu suos etiam patitur Manes, dum ejus fermentum â sanguine & sero, ob defectum spirituum acescente, inquinatum ac debilitatum variis cruditatibus ac flatibus, tum in ipso, tum in annexis intestinis ansam dat, quæ hæc inflando hypochondriorum tensionem causantur, pectorisque angustiam ac difficilem respirationem adjuvant. Summa prætereà adest artuum debilitas, quæ tum musculorum extenuationi, tum spirituum animalium defectui debetur.

§. V. Diris autem hisce symptomatibus tanquam Occasionalis Causa ansam occasionemque dedit ætas infantilis, non solùm ob teneritatem & exiguitatem viarum, quæ facillimè occludi possunt, sed etiam ob mollitiem & teneritatem ossium, quæ à levissima causa inflecti & intorqueri queunt; unde etiam morbus hic infantibus proprius est, nec adultos facilè affligere solet. Quamvis enim horum nervi ab obstructionibus immunes non sint, durities tamen ossium, quæ jam tum justam magnitudinem & crassitiem adepta sunt, nec amplius augmentum capere possunt, obstat, quò minus incurventur, adeò, ut eorum obstructio tabem potius inferat vel paralysin, quàm Rhachitidem propriè ita dictam. Nec insuper habenda est dispositio hæreditaria scorbutica, à Parentibus ex parte scorbuto

inquinatis tenero infanti communicata, cujus contagiosa indoles notissima, quæ ob particulas acidas, crassas ac fæculentas maximum pondus huic morbo progenerando afferre solet, adeò ut sint, qui hunc affectum nihil aliud nisi scorbutum esse defendere sustineant, quamvis omnia symptomata indè deducere vix sit possibile. Præterea etiam cibus & potus, tum quantitate tum qualitate peccantes, ad obstructiones quàm facillimè disponunt, præsertim in infantibus, quibus, ad quemlibet ex quacunque causa excitatum ejulatum, licèt renuentibus, ad nauseam ac vomitum usque eos ori intrudunt nutrices, ac, dum lactant, mactant, rectè hoc observante *Kerckring. Spicil. Anat. obs.* 40. Tenerior enim eorum stomachus est, & minùs exaltatum fermentum digestivum, quàm ut quantitate nimia, vel etiam qualitate excedentia ritè subigere possit, unde superficietenus tantùm soluta vel per alvum amandantur, vel per portam, quam intrârunt, iterum exeunt, vel sanguini infusa & commixta eum variis cruditatibus inquinant; in quo diætæ vitio cumprimis superflua & inordinata lactis infusio consideranda, priori, licèt crudo adhuc & nondum digesto, in stomacho hærente, unde novi superingesti necessaria congrumescentia, ac utriusque in pastam viscidam acidam corruptio succedit, ut jam ejus alterationem ac depravationem per varia, tum ab infante, tum à nutrice ingesta qualitate peccantia, silentio prætercam.

§. VI. Optimum intereà in Prognosi instituenda fuisset, si, non omissis externis, balneis, linimentis &c. statim in morbi principio ipsa ejus radix, ex qua omnia hæc symptomata progerminant, internis quoque medicamentis evulsa atque extirpata fuisset, quæ jam tam firmiter inhærere videtur, ut vix sperare liceat, eam amplius evelli posse, inprimis, cum ingenii perspicacia Medicorum astum, quo medicamina, quæ alias horrerent ægri, desiderati ab ipsis cibi potûsque involucris tegunt, eludat,

dat, ac ita omni ferè curæ obicem ponat, tantusque jam sit ferocium symptomatum confluxus, ut eorum tanta sit habenda ratio ac ipsius morbi, curamque si non planè nullam, sanè tamen difficilem minentur. Intereà non omninò desperandum, sed, secundùm *Celsi* præceptum, præstat anceps, quàm planè nullum experiri remedium.

§. VII. Ut itaque in Cura scopum nostrum obtineamus, attendendum est tum ad causas morbificas, tum ad symptomatum atrociam, quæ penitus pensitata nobis indicant (1.) removenda esse omnia, quæ malo huic fomitem subministrare, illudque exacerbare possint: (2.) materiam medullam spinalem obstruentem incidendam & præparandam, & per vias convenientes educendam obstructionesque aperientibus reserandas, ac ita æqualem spirituum animalium distributionem promovendam esse: (3.) virium habendam esse rationem, nervosque confortandos: (4.) symptomatibus urgentioribus obviam eundum.

§. VIII. Primæ indicationi satisfacimus imperando DIÆTAM, quæ eo collimare debet, ne ab illegitimo sex rerum nonnaturalium usu novæ fæces collectæ obstructionem pertinaciorem reddant. Proinde aër, quantum potest, eligatur temperatus, ac, si climatis temporisque injuria non permittat, arte talis reddatur. Vitetur inprimis frigus, quod poros cutis occludendo obstructionum mater esse solet. Hinc prospiciatur, ut stomachus à saburra viscida, quâ oneratus est, per lene vomitorium (quod hic cæteris paribus, maximè proficuum esse nemo sanæ mentis negabit) liberatus, chylum imposterum laudabilem M. Sæ. transmittat. Postea cibi porrigantur boni succi & boni nutrimenti, cocti quidem cum herbis & radicibus aperientibus, caput & nervos corroborantibus: vitentur omnia acida, salita ac fumo indurata, imprimis tenellis infantibus com-

munissima & nocentissima ἀδδηφαγία, quæ particulis viscosis sanguinem replendo, multorum malorum semina ibidem spargit, in exitiales fructus ferentes arbores etiam in provectiori ætate progerminantia. Quare post pastum parum sem. fœniculi, anisi vel carui assumat æger, quæ sacchard obducta facillimè ipsi porriguntur, & digestionem ac debitam chyli destributionem adjuvant, flatuumque generationem impediunt. Potus propinetur consuetus ac probè defæcatus. Quieti non nimium indulgeatur, sed variis exercitiis huic ætati convenientibus, gestatione in ulnis, jectigationibus in iisdem ac cunis, lusu in sedendo, equitatione in equo ligneo &c. spiritus animales in motum rapiendi & eò adigendi, ut impetum in humores stagnantes faciendo obstructiones reserent. Præterea somnus & vigiliæ modum non excedant, hæ tamen illi præponantur. Ex animi pathematibus vitentur, quæ humorum motum retardare eosque incrassare queunt, terror, tristitia, ira &c. eligantur verò, quæ spirituum motum concitatiorem procurant, ut gaudium, lætitia &c. Alvus denique suo satisfaciat officio, aut, si hoc neglexerit, clysteribus emollientibus vel suppositoriis ejus commonefiat: sin verò nimis fuerit liberalis, lenioribus adstringentibus ad frugalitatem adigenda erit.

§. IX. Quamprimum igitur hoc modo undique prospectum est, ne malum per errata diætæ incrementum capiat, nihil non tentandum, ut (quæ altera Indicatio jubebat) materia medullam spinalem obstruens loco moveatur, æqualisque spirituum animalium distributio promoveatur. Cùm autem materia hæc tum suâ naturâ, tum ob moram, quam traxit, valdè tenax sit, adeoque firmiter inhæreat, ob id necessum erit, ut per digestiva aliquamdiu præmissa incidatur & attenuetur, quò eò felicius postmodùm ejus evacuatio per vices instituta succedat. In usum igitur vocanda Aperientia, Epatica,

Splenetica, ac Antiſcorbutica dicta, tum ſimplicia, tum compoſita, qualia v.g. ſunt *Rad. filic. aſparag. petroſel. ruſc. cichor. fœnic. glycyrrh. Herb. cochlear. naſturt. rut. murar. capill. ♀. epat. nob. ling. cerv. nummular. beccabung. veronic. Flor. geniſt. bugloſſ. borrag. Sem. aniſ. fœnic. carv. aneth. coriandr. Paſſul. Lign. ſaſſafr. Cort. tamariſc. Gumm.* ♓, *Tartar.* & ex eo parata: *Milleped. Caſtor. Lap.* ♋. ⊖. ♓. *Cinnab.* tum *nativ.* tum *ex* ☿. parat. &, ſi viſcerum tonus adhuc conſtaret, ♂. & ex eo parata *Croc.* ♂. *Tinctur.* ♂. *pomat. cydoniat. Eſſ.* ♂. *Tartaris: Tinctur.* ♂ ☉*ris. &c.* Cùm verò tonus viſcerum in ægro noſtro ſit valdè debilitatus, meritò à ♂ialibus abſtinemus. Ex compoſitis *elix. ſcorbut. Rolfinc. pulv. cach. Querc. abſorb. Wed.* &, quorum uſus ad malum hoc debellandum præſtantiſſimus eſt, *flor.* ⊖. ♓. ſive communes, ſive tincti, qui poſtremi ab *Helmontio Ens* ♀. dicuntur, quod, ut ex ordinatione *Magnifici Dn. Rectoris. D. Valentini*, juxta enchireſes *Illuſtris Boylei* heic locorum præparavit Dn. *Scipio*, Pharmacopœus ad cervum verſatiſſimus, nunc ab aliis quoque Practicis celebrioribus feliciſſimè præſcribitur. Cæterùm ex hiſce variæ poſſunt præſcribi formulæ, v. g. pro decocto:

℞. *Rad. apii. fœnic. polyp. ana* ℥ß.
glycyrrh. ʒij.
Fol. ling. cerv. capill. ♀ *cuſcut. beton. chelidon. tamariſc. ana* Mß.
Uvar. Corinth. ℥ij.

Coq. in ▽. hord. ℔ij. ad dimid. Colat. D.S. Sonderlicher Tranck 3. biß 4. Löffelvoll des Tages 3. mahl zunehmen.

Infundi ſimul poſſunt Spiritus, Tincturæ, Eſſentiæ, v. g.

℞ *Eſſ.*

℞. *Ess. Pæon.*
Fumar. ana ℥ij.
Fl. ⊖ ♓. ℈j. *M. D. S.* Sonderliche Essentz / des Tages etliche mahl 5. Tropffen im verordneten Tranck zunehmen.

Vel

℞. *Pulv. ad Rhachit. Bateani* ʒij. *D. S.*
Sonderlich Pulver auf die Suppen oder Brey zustreuen.

Hisce per aliquot dierum spatium præmissis, curandum, ut purgantibus lenibus, sordes hæ per epicrasin eliminentur, ubi quidem sedulò abstinendum à purgantibus drasticis, quæ nimium quandoque humorum motum cientia exitialia inferre symptomata queunt. Conveniunt igitur laxantia leniora, semel in hebdomade propinanda, qualia sunt *rhab. mechoac. alb. syr. d. cich. c. rhab. d. spin. cerv. elect. lenitiv. mann. Calabr. pur. pil. aloët.* quibus commodè præparantia antedicta permisceri queunt, v. g.

℞. *Syr. d. cich. c. rhab.*
Mann. liq. ana ℥iij.
Pulv. Jalapp. gr. *iß.*
Crem. Tartar. ℈ß. *M. D. S.*

Laxier-Safft Morgends frühe auf einmahl zunehmen.

Quòdsi abdominis inflatio (vulgò das Anwachsen) aut tormina simul jungantur, clysteres *terebinthinati* cum ⊖ ib. vol. applicari debent.

℞. *Decoct. cham.* ℥iij.
Tereb. in vit. ov. sol. ʒiiß.
⊖ *Tartar.* ℈ß.
vol. CC. gr. *vj. M F. Clyster*, injiciatur tepidè.

Nec

Nec etiam inconveniens erit motum & circulum sanguinis promovere, & particulas heterogeneas per poros cutis expellere diaphoreticis, tum fixis, tum volatilibus, quæ humorum viscidi-tatem corrigendo forti penetratione obstructos antea meatus reserare queunt, qualia sunt præter jam antè inter præparantia enumerata *Decoct. lign. herb. theé*, quorum hoc pro potu ordinario etiam propinari posset, *Mandib. luc. pisc. bezoart. min. Tincturæ bezoart. Rolfinc.* aut *Wedelii*, *Tartar.* ♁. *CC. sang. hum.* & eorum ⊖ *vol.* ac, qui in puerorum affectibus omnibus palmam præripit, *liq. CC. succin.* v. g.

℞. *Liq. CC. succin.* ℥iß. *solv. in eo*
Ent. ♀. *Helm.* ℈ß, *M. D. S.* Schweiß-treibende Tropffen davon des Morgents 6. einzugeben.

Præter medicamenta prædicta interna externa quoque adhibenda, quæ ⊖e vol. penetranti nervos deoppilare, fibrasque eorum emollire queunt, qualia sunt: *Axung. hum. vulp. mur. mont. tax. castor. viper. serpent.* ℴℴ. *terr. dest. junip. succin. ſſic. salv. menth.* ♁ *lumbr. terr. formic. ungu. nerv.* ♂*iat. paralyt. Mynſ. balſ. paralyt. ejusd. &c.* quæ spinæ dorsi inuncta magnum levamen promittunt, ex quibus variæ possunt concinnari formulæ v. g.

℞. *Axung. hum. anser. tax. ana* ℥ij.
ℴℴ *laur.* ℥iß.
dest. salv. major. orig. calam. ana gutt. ij.
bals. succin. ℥ß. M. F. Balſ. D. S. Balsam zum Rückgrad/ Morgends und Abends zugebrauchen.

Pertinet huc balsamum spinale in *Pharmacop. Bateana* descriptum & simili modo adhibendum, ita ut balnea & insessus sæpe præmittantur. Quibus & ♁us & aquæ ♁uosæ externæ subjungi possunt v. g.

℞. ▽ artic. ad extr. ℥ß.
∽ lumbr. ℥ij.
⊖* ℥j. M.D.S. Eusserliches Wässerlein dem Kind in den Ruckgrad und andere Glieder zureiben.

§. X. Intereà dum remediis ex FONTE PHARMACEVTICO petitis hostem hunc debellamus, auxilia quoque ex CHIRURGIA depromta non insuper habenda, ubi scarificatione in conchâ aurium factâ à *Glissonio* & *Mayovio* traditâ & ab Empiricis profectâ, ut & hirudinum suctione, tanquam nec ratione, nec experientiâ fundatis hoc in affectu remediis, auctoribus suis relictis, egregiam nobis operam præstant fonticuli, qui inter primam & secundam colli vertebram excitati, superfluam capitis serositatem educendo, nimiam ejus magnitudinem, ordinarium hujus affectûs symptoma, impediunt, simulque etiam non parùm materiæ peccantis spinalemque medullam obstruentis eliminant. Quamvis enim remedium hoc multis audiat merè palliativum, quod, relictis causis, productum morbosum tantùm aggrediatur, & cum vitioso latice utilem alimentosumq; succum in pus corruptum simul emungat; tamen non diffitendum, facilius succos excrementitios, utpote per se naturæ inimicos & laudabilibus non miscibiles, sed potius iisdem supernatantes, per eosdem excerni. Nec etiam vesicatoria ex cantharidibus vel sem. sinap. cum ferment. vet. vel pulp. fic. mistis parata & parti prædictæ applicata minus emolumentum promittunt, dum non solùm ⊖e suo vol. acri pituitam viscidam incidunt, attenuant & educunt, verùm etiam dolorem faciendo majorem spirituum copiam ad locum affectum derivant, qui in materiam oppilantem impetum facientes obstructiones eò facilius reserare queunt; quò etiam

seta-

ſetaceum & cucurbitularum, absque ſcarificatione, ſecundùm ſpinæ longitudinem, applicatio pertinet. Quantum autem frictiones in ſuris, brachiis & ſpina dorſi conveniant, tum ad curandum morbum, tum ad præcavendam curvitatem partium, ipſa teſtatur experientia.

§. XI. Jactis hiſce fundamentis de felici curâ animum non omninò deſpondemus, inprimis ſi juxta tertiam indicationem naturæ ſuccumbenti ſuppetias feramus nervosque confortemus. Cui ſcopo ut ſatisfaciamus, ad manus debent eſſe remedia cephalica & nervina, quæ materiam ſpiritibus animalibus ſuppeditando, exhauſtos reſtituant, & torpeſcentes reficiant, deſumta ex *flor. til. lil. convall. ſambuc. rosmar. meliſſ. chamædr. chamæpyt. ſtœch. Arab. ſalv. prim. ver. pœon. cinnam. ſuccin. caſtor. moſch. zibeth. ambr. &c.* cum ▽. *analepticis* & *epilepticis* ex floribus enumeratis paratis &c. v. g.

℞. ▽. *meliſſ. ∾uoſ. c. vin.* ℥iß.
ceraſ. nigr. ℥vj.
cinnam. ∾uoſ. ℥iij.
Eſſ. ambr. ʒß. *M. D. S.* Stärckend Krafft-Wasser/ davon zuweilen ein Löffelgen zugeben.

Externè *unguentum nervin. Aug.* ▽. *calc. viv.* ∾ *lumbr. formic. infuſ. nervin.* Ludov. ▽ *artic. ad extr.* eandem ob cauſam applicentur.

§. XII. Inter SYMPTOMATA graviora morbo huic conjuncta, quibus ex quarta indicatione obviam eundum, eminet tuſſis & reſpiratio difficilis, ad phthiſin ſæpe diſponens, cui tum *opio, theriaca cœleſti, papav. ſperm. cet. pulv. cont. tuſſ. inf.* Mynſ. *pulv. haly contr. phthiſ. anon.*

rec. pect. Wed. oxymell. scillit. syr. de erys. Lobel. aliisque pe-ctoralibus, tum & *spir. pectorali anisato* obviam ire poteris.

℞. *Pulv. contr. tuss. inf.* ℥ß.
Liquir. coct. ℈j.
Antihect. Pot. ℈ß.
Sacch. ♄ ℥ j. *M. D. S.* Brust-Pülverlein des Tages etlichmahl eine Messerspitz in dem ordentlichem Getränck zugeben.

℞. *spir. pectoral. anisat.*
liq. CC. succinat. ana ℥ß. *M. S.* Eröffnender Lungen-Spiritus, 3. biß 5. Tropffen auf einmahl.

Crurum spinæque incurvationem frictionibus frequentibus, ocreis & similibus quodammodò prævenire possumus. DEUS autem, qui sanitatem cum membrorum corporisque dedit elegantia, & conservet & restituat illam; quia sine ejus Numine nihil est in homine, nihil in inguine, vel unguine; cui Laus, Honor & Gloria.

CAS.

CAS. XV.
DE
SCABIE ENDEMICA
ET CONTAGIOSA.

HISTORIA.

Tudiosus viginti circiter annorum, Durlaco, à Gallis eheu! miserè devastato, Gissam Studiorrum causâ veniens, postquam cibô & potu illîc consuetô aliquantisper usus fuisset, incidit in pruritum totius corporis, cum pustulis plus minus purulentis, artus inprimis occupantibus, postmodum tamen & reliquum corpus deturpantibus, excepta tantummodò facie plus solito extenuatâ. Contubernalis ejus eodem cum illo lecto utens, vix paucis diebus elapsis, similia experiebatur symptomata, quorum ambo pertæsi Medicum adeunt ejusque curam expetunt.

RESOLUTIO.

§. I.

BIni quidem in præsenti Casu ægri observantur, sed eodem morbo laborantes, qui perpensis omnibus ac singulis circumstantiis est SCABIES, vulgo die Krätze / à scabendo vel fricando; ita tamen ut in priori malum hoc per se, in altero vero per contagium exortum fuerit, quod cum Gissæ nostræ familiare satis observetur, non incommodè *endemicum & contagiosum* dixeris.

§. II. PROBABUNT hoc, si quis de eô dubitaverit, 1. *Antecedentia* sc. *vitæ genus*, quùm ambo sint Studiosi, quibus familiaris est hic morbus, ut infrà ex paragrapho 8. patebit. Deinde *mutatio climatis & aëris*, cibi & potûs idem quoque & adstruit & producit malum, ex causâ infra explicandâ. 2. Idem docent *Concomitantia* & essentialiter morbo inhærentia, *pruritus* sc. totius corporis, cum *pustulis* pure repletis, quibus Scabies ut sorex se ipsam prodit, cum hæc talia symptomata morbo huic sint familiaria; quem & 3. *Consequentia* satis arguunt, *extenuatio* scilicet corporis & imprimis faciei, quæ plerumque affectibus cutaneis, ob nutritionem sive imminutam sive depravatam, conjunguntur: quæ omnia tandem per subsequens *contagium*, quo contubernalis infectus fuit, magis magisque confirmantur, quod in scabiosis utique pertimescendum esse vel unicum *Helmontii* exemplum adstruere posset, de quo paulò pòst.

§. III. Scabies autem *definitur* quod sit cutis exulceratio in pustulas & squamas, cum pruritu, à nutrimento p. n. acido-salso, & perversione pororum orta.

§. IV. SUBJECTUM INHÆSIONIS seu PARS AFFECTA in ipsa definitione expressa, est cutis & connexa cuticula, de quarum textura & constitutione heic nobis non licet esse

esse prolixioribus; quare cupidum Lectorem remittimus ad Anatomicorum observationes, in specie verò *Glissonii Angli Tr. de partibus continentibus* & *Malpighii Itali Epist. de externo tactus organo*, qui ambo habentur à fronte *Bibliothecæ Anatomicæ* Genevensium. SUBJECTUM RADICATIONIS verò & causæ morbificæ est partim massa sanguinea, partim serum nutritium, hoc quidem proximum, illud verò remotum.

§. V. CAUSA PROXIMA FORMALIS est erosio & exulceratio cutis in pustulas & squamas, quæ in utroque ægro eâdem se habet ratione, ac in retiformi cutis substantia, particulas acriores facile excipiente, ægrèque dimittente, haud adeo infrequens esse solet, in qua semper aliquid hæret.

§. VI. IN CAUSA verò PROXIMA MATERIALI quædam differentia observatur in binis illis Scabiosis Academicis, quæ in priori per se, ex causis internis, in altero verò per externam, contagium sc. subnata est, utut in qualitate rursus conspirent in unisonum, quatenus & serum nutritium & inde evolans contagium acrimoniâ salinâ plus minus acida laborant, id quod non tantum ipsius morbi indoles, sed & juvantia & nocentia ipsaque symptomata confirmant. Quid enim facilius cutem exulcerat, quàm acida: quid pruritum majorem excitat, quam acido-salsa; sicut prius aqua fortis, posterius vero spiritus nitri adstruunt, quæ non pruritum modo intolerabilem, sed & omnimodam erosionem cuti fortè fortunâ affricta inferunt; sicut è contra oleosa & alcalina hæc sedare solent & compescere.

§. VII. Pari E ratione SYMPTOMATA in Casu nostro sibi invicem connexa, dependent ab acido quodam p. n. Hoc enim sensibilem admodum & fibrosam cutis expansionem hinc inde vellicando *pruritum* primum in toto corpore molestum excitavit, haud alia ratione, ac si quis urticarum spiculis vexatus fuerit. Hac ratione autem cutis crebris horripilationibus concussa particulas illas acres in nutrimento abscon-

ditas

ditas fibrarum & pororum interstitiis fortiùs impegit; unde fieri non potuit, quin crebris morsicationibus fibræ tandem penitus erosæ dissilierint; unde sanguis & lympha vasis capillaribus elapsa cutem & cuticulam elevantes illicque hærentes *pustulas* produxerint plus minus *purulentas*, quatenus particulæ sanguinis balsamicæ, oleosæ & alcalinæ per resolutionem ab hostili acido factam, à rubedine desciscunt & cum aquosis lymphæ particulis dilutæ pus albicans præ se ferunt. Particulæ enim oleosæ cum aquosis dilutæ albedinem inducunt, ut in Emulsionibus Pharmaceuticis, lacte & aliis apparet; unde *Beccherus in Phys. subterraneam Part.* 1. *pag.* 322. puris generationem ita quoque fieri existimat. *Artus* præ aliis partibus primò occupabat Scabies, ob copiam glandularum & lymphæ, quæ acido p. n. infecta illic tragœdiam primò exorditur, donec repetito sanguinis circuitu ad reliquas partes delatum malum in *toto corpore* se manifestet, *excepta* tantum *facie*, quia textura cutis in ea est solidior, fibrisque fortioribus instructa, quæ tam facilè non eroduntur; forte & pori ejus aliter sunt figuratæ, ut spicula illa p. n. non tam facile admittant, quàm pori reliquarum partium. Interim *facies marcescit* & extenuatur, quia defraudatur nutrimento suo proprio, quod in aliis partibus in pus abeundo scabie consumitur, idque ob visciditatem Contubernalis cuti adhærescens eandem contagio illo scabioso affecit, haud alia ratione ac *morbida facta pecus totum corrumpit ovile.*

§. IIX. Omnibus autem hisce accidentibus in priori ægro occasionem dedere è CAUSIS REMOTIS 1. *Vita sedentaria* studiosis familiaris, quæ in causa est, quò minus sanguinis particulæ motu, alias admodum necessario, volatilisari possint; unde acrimoniam aliquam & aciditatem contrahunt. Quemadmodum enim facilè *vitium capiunt, ni moveantur aquæ*; ita massa sanguinea in Literatis, ob deficientem motum, acescendo in partibus internis dolores, in externis affectus cutaneos pro-

procreat, unde & inter morbos Studiosorum scabiem recenset *Horstius de conserv. Valet. Studiosorum.* Deinde è rebus nonnaturalibus huc 2. symbolum suum contulerunt *aëris & climatis* calidioris in frigidum (cujus intuitu Scabies huic urbi fere endemia censetur) *mutatio*, quâ factum, ut pori antea hiantes connivere & collabascere inceperint; unde particulæ exhalantes via interclusa illic hærendo acorem & acrimoniam contrahere, ipsamque cutem erodere potuerunt. Sic pariter 3. *usus ciborum* in Hassia familiarium, salitorum subinde & fumo induratorum; ut & potus cerevisiæ post vini (quo Durlaci quotidie pascebatur) generosioris usurpationem ad malum illud inducendum apta nata sunt, quæ utrobique sanguinem minus balsamicum ac volatilem, sed fixum & muriaticum relinquunt; quum è contra vini quotidianus usus sanguinem spirituosum, dulcem & balsamicum progeneret, ac omnes aciditates præternaturales demulceat. Tandem 4. in posteriori ægro particulæ acriores mediante sudore purulento à priore communicatæ malum illud propagarunt; unde scabiem ad morbos contagiosos referendam esse constat: id quod *Helmontius* damno suo expertus confirmat, *Tr. Scabies & ulcera Scholarum* §.3. his verbis: *Adolescens cuidam Domicellæ valedicturus chirothecam atque manum aliquantisper detinui, occulta siccaque scabie laborantem. Ego vero inde saniosam scabiem mox contraxi, ac dein observavi pluries mantilia scabiosorum psoras propagasse.* Hactenus *Helmontius* de amore suo scabioso.

§. IX. Quoad PROGNOSIN, scabies malum est molestum magis quàm periculosum. Quin imò cùm hâc via corpus à pravis humoribus exoneretur, ab aliis morbis sæpe præservat: Sicutècontra topicis intempestivè adhibitis retropulsa sæpe lethalia causatur symptomata. Non igitur negligenda est, partim ob turpitudinem, partim quod tandem in lepram de-

generare possit. Facilioris interim erit curationis in Contubernali Scabiosi mei, quum tantùm à contagio externo sit oborta: Altera verò ab interna causâ prognata plus nobis negotii facesset.

§. X. Ad hujus igitur affectus non minus ac aliorum CURAM requiritur legitima medendi methodus; quæ hoc in loco tribus innititur indicationibus. sc. ut 1. Humores acriores muriatici in corpore stabulantes enerventur & edulcorentur, ne contra præceptum *Hippocratis* cruda moveantur. 2. Ut correcti per convenientes vias evacuentur & 3. Ipsa cutis exulceratio & deformatio per externa tollantur.

§. XI. Huncin finem ANTECESSORES nostri admodum operosi fuerunt in curanda Scabie, per repetitas Venæsectiones, per Apozemata sesquipedalia refrigerantia, incidentia, extenuantia &c. quas tamen prolixitates tanquam minus necessarias falsè traducit *Helmontius* loco citato, & iteratâ vice *Part.* II. *pag.* 115. *de febribus c.* 1. §. 10. Quod enim fieri potest per pauca, non debet fieri per plura.

§. XII. Modernis igitur per compendium ire placet, adeoque ut primæ & secundæ indicationi satisfiat, ante omnia propinant *purgans* aliquod *Mercuriale*, quod & obtundit acidum p.n. & exterminat, eâque ratione duos unâ fidelia dealbant parietes. vid. *Cranius in Praxi Medica Reform. cap.* CXX. *pag.* 474. Scabiosus meus sequenti utebatur cum levamine:

℞. *Extract. Panchymag. Crollii, helleb. nigr.*
ana ℈ß.
☿. *dulc. gr.* XV.
Scammon. Sulph. gr. IV.
c. s. q. Syrup. de fum. F. Pil. pond. gr. j. *Consperg. pulv. liquiritiæ. D. in scatulâ. S.*

Purgier-Pillen morgends auff einmahl zunehmen.

Si alia placuerit forma, cum conserva rosar. vel fumariæ inde

Bolus

Bolus fiat: ☿rialia enim in pulvere vel electuario minus commodè præscribuntur, cùm dentibus sint inimica; unde post illorum usum oris pariter collutio adhibenda.

§. XIII. In morbo contumaciori his commodè subjunguntur *diaphoretica*, imprimis ex lignis parata, v. gr. decoct. lign. essent. lignorum, quibus addenda viperina. spir. & ⊖. vol. viper. & omnia ex fumaria remedia, cujus succum tantoperè deprædicat *Sennertus*. In formulis magis compositis illa quandoque etiam ♁atis poterunt maritari, v. g.

℞. ∇. *fumar.* ℥iß.
♁. *diaph.*
Essent. lignor. ana ℈ß.
⊖. *vol. viper. gr.* VI.
Syr. de fum. ʒij.
M. D. S.

Schweiß-treibende Blutreinigung auff einmahl.

Sunt qui usum Tinct. ♁. ex scoriis reguli paratæ summopere commendant, in affectibus cutaneis aliquantisper continuandum, ad gutt. 20. vel 30. non sine fructu.

§. XIV. His ita præmissis ad *Topica* eò tutius progredimur, *sulphurea* cumprimis & ☿*rialia*, quorum priora locis affectis, posteriora verò juncturis & articulis tantùm applicata conferunt. *Helmontius* sanè per tres menses pluribus remediis frustrà fatigatus & tantum non ad incitas redactus, posteà sulphuris facili inunctione à scabie convaluit, ut *l.c.* testatur. Quem in finem vel axungiæ porcinæ, cani-

næ, vel butyro non salito commisceri & inungi poterit. Loco ejus *flores sulphuris* præscribi poterunt, hâc ratione:

℞. *Unguent. Camph. alb.* ℥j.
Flor. Sulph. ʒij.
Ol. Tartari per del. q. s.
F. linim.

Sin unguentum ☿iale desideretur, ☿ dulc. facile addi poterit hac ratione:

℞. *Unguent. Enul.* ℥j.
Flor. Sulphur. ʒiß.
☿. dulc. ʒj.
Ol. lign. Rhod. gr. iij.
c. s. q. ol. *Nic.* F. liniment. S.
Salbe in die Gelåncke zureiben.

Eâdem ratione *Cingulum ☿riale* conducere solet, quod tamen legitime præparatum & nonnisi pramissis præmittendis adhibeatur. Loco unguentorum etiam *sapones* elegánter commendantur, ex specificis parati, sicut seq. egregiè profuisse novi:

℞. *Tartari calcin.* ʒij.
Flor. Sulphuris ʒiß.
☿. dulc. ℈ß.
Pulv. Irid. Flor. ℈ij.
Ol. lign. Rhod.
Caryoph. ana g. ij.
Cum Sapon. Ven. ℥ij.
F. Glob. N. iij.
S. Seiffen-Kugeln/sich offt damit zu waschen.

§. XV.

§. XV. Tandem & cavendum, ne DIÆTA minus recte observata medicamentorum efficaciam eludat. Hinc *aër* eligatur temperatus, ad caliditatem tamen magis quàm frigiditatem inclinans. *Cibi* sint boni succi, relictis acribus, acidis, salitis, fumo induratis. *Potus* non sit acidô-vappidus. *Somnus* & *Vigiliæ* blandâ vicissitudine moderentur. *Motus* & *Labores* cibum antecedant, nec statim à prandio lectione impallescant ægri. *Excernenda* tam sensibilia, quàm insensibilia legitime succedant, ideoque munditiei studeant ambo ægrotantes. Denique *affectus* animi non exorbitent, sed animus ad tranquillitatem componatur.

TANTUM!

CAS. XVI.
DE
ELEPHANTIASI GRÆCORUM.

HISTORIA.

Irgo quædam, annorum circiter XIX. diæta minus laudabili dudum enutrita, incidit in pruritum totius corporis, quem pustulæ primùm in articulis, mox in reliquis quoque partibus conglobatim & quasi per racemos dispositæ sequuntur, quæ unguibus scalptæ ichorem plorant salsum, qui paulo post in squamas abit, universam corporis superficiem deturpantes, adeò, ut cutis

rugæ

rugæ & fiſſuræ corium Elephantis fere referant, nodis hinc inde ſemicorneis interpoſitis. Inſuper ſiti ſubinde premitur intenſa, cum inſigni membrorum gravitate atque laſſitudine. Anxia igitur & ſollicita de vita ſuâ plurimos usque Medicos auxilium petiit.

* *

RESOLUTIO.

§. I.

SI morbum, quô præſens ægra periclitatur, *Elephantiaſin Græcorum* eſſe pronunciavero, neutiquam è muſcâ, quod dicitur, Elephantum fecero, quùm Medicorum quorundam Celeberrimorum autoritate ipſaque ratione & experientia illud facilè demonſtrari poſſit. Omnes enim, quotquot hactenus conſulti fuerunt, morbum hunc pro quadam lepræ ſpecie, quam *Elephantiaſin Græcorum* vocant, habuerunt, ſive jam denominationem illam à ſimilitudine, quam ægrorum cutis habet cum elephantorum corio, petierint, ſive à morbi magnitudine, ſive à quodam ſerpentis genere, perinde eſt.

§, II. *Confirmant* hoc I. *Eſſentialia* hujus morbi Symptomata, *in Definitione* ejus expreſſa, cum *Elephantiaſis Græcorum* nihil aliud ſit, quàm *ſcabies cum profunda cutis & carnis exulceratione, per totum ſerpens corpus, illudque ſquamis & corniculis elatis obducens, ex humoribus ſalſis, acidis & acribus bilioſis ortum trahens.* Quæ omnia haud obſcure in

caſu

casu nostro cuivis obvia sunt. II. idem quoque adstruunt *causæ antecedentes*, diæta sc. minus cautè administrata, quæ facile focum atque fomitem largiri potest ejusmodi humorum p. n. generationi, cum alimenta in prima digestione non legitime digesta neque in secunda neque in tertia coctione corrigantur, siquidem communi artis nostræ regulæ fidendum. Nec III. abludunt à sententia nostra *consequentia*, gravitas membrorum atque lassitudo huic morbo sæpius adjuncta, ut & *juvantia* & *nocentia*, de quibus infra.

§. III. SUBJECTUM inhæsionis affectûs hujus est ipsa cutis universi corporis; cujus intuitu distinguitur ab *Elephantiasi Arabum*, quæ pedibus tantum infensa est; cutis autem nihil aliud est quam contextus retiformis, ex innumeris filamentis vasorum sanguineorum, nervorum tendinumque, mirâ arte implicatis, constructus, per quorum spatiola velut ordine parallelo emergunt ductus quidam excretorii, *Stenoni* primum observati, à glandulis cutis miliaribus exeuntes, & papillæ quædam pyramidales à nervis exortæ, quas cum *Malpighio* pro immediato tactus organo habemus; sicut glandulæ secretioni & exclusioni sudoris inserviunt, in quibus si particulæ justo acriores acidæ hæreant easve quovis modo arrodant, mirum non est affectus varios cutaneos inde pullulare.

§. IV. Quemadmodum autem omne acidum, juxta *Helmontium*, nervis est inimicum, ita particulæ ejusmodi acres salsæ & plus minus acidæ, quas heic pro CAUSA PROXIMA habemus, in poris cutaneis relictæ, acrimonia sua scabiem, psoram & tandem Elephantiasin quoque causari solent, id quod in præsenti affectu facile probari posset 1. à corrosione partium carnosarum & ipsorum sæpe ossium, quæ vix ab alia causa produci potest. 2. à colore obscuro & nigricante, quem sanguis elephantiasi affectorum refert, qui similis est illi, quem ~ acidi minerales in venas canis vivi per siphonem *Grævii* aut *Bartholi-*

tholini injecti producunt; sicut è contrariò salia alcalia, imprimis volatilia, sanguini infusa colorem ejus exaltant. 3. à coagulatione illa sanguinis leprosi per venæsectionem educti, cujus notabile admodum exemplum ex *Marcello Donato* habet *Schenckius in Observ. Med. p.* 891.

§. V. Particulis hisce acribus generandis, ut CAUSA ANTECEDENS, fomitem subministrârunt sanguis partim acrior, partim ipse chylus, aut minus exacte in ventriculo digestus, aut non bene in duodeno depuratus. Quam enim necessarium sit, ut aciditas chylo in ventriculo affricta invertatur, vel ex eo apparet, quod ipsa natura ea propter bilem in hepate secretam haud procul à ventriculo in intestina derivarit, ut particulis suis balsamicis & alcalibus acidas, chylo adhuc inhærentes, præcipitet & edulcoret, haud alia ratione ac cerevisia acida ab injecta creta dulcescit, vel ✚ & ⌒ acidi minerales à Saturno saturati saccharum Saturni constituunt. Quod si igitur hæc duodenalis chyli edulcoratio vel imminuâtur, vel omnino cesset, mirum non est si tandem ipsa massa S. omnesque corporis humani liquores eandem acrimoniam imbibant & participent.

§. VI. Massa igitur sanguinea, una cum lymphâ, hac ratione infecta partibusque cutaneis per jugem sanguinis circuitum approximata, non potest non gravia illa in casû nostro enumerata progignere SYMPTOMATA: Particulæ sc. acriores in glandulis miliaribus exinde secretæ primùm teneram & sensibilem admodum cutis expansionem morsicant, vellicant atque pungunt, unde *pruritus* exoritur: Mox ipsa vascula excretoria irritando eadem ad serum copiosius emittendum instigant, quod sub cuticula stagnando *pustulas* illas copiosas progenerat, quæ primum circa digitorum flexuras & *articulos* observatæ sunt, cum illic glandulæ copiosiores causæ morbificæ magis sint expositæ; & cum præter lympham extravasatam ob

continuam irritationem partibus etiam proprium hinc inde nutrimentum sit emunctum, hinc illud in partibus cutaneis concrescendo *tubercula & nodos*; ruptis vero vesiculis demum *squamas* illas leprosas constituit, quum illud facile in consistentiam ejusmodi duriusculam quam levissimo etiam calore indurari possit. Nutrimentum enim corporis humani nihil aliud est, quàm serum sanguinis, quod leni accedente calore instar albuminis ovi facilimè indurescit: cumque ea ratione plus corpori subtrahatur, quam per alimenta resarciri possit, ipsâque M. S. cachexiâ ejusmodi salsa & acida infecta inepta sit pro sufficienti ~uum generatione, hinc mirum non est tandem *membrorum gravitatem* & totius corporis *debilitatem* inde exoriri; *sitim* verò à lympha acriore fauces irritante provenire vel in vulgus notum, cùm & in statu S. N. nimium salita esculenta sitim accendant.

§. VII. His & similibus incommodis, è CAUSIS REMOTIS, occasionem dederunt varii in diætâ errores, qui licet ab ægrâ non omnes speciatim fuerint expressi, constat tamen eandem carnibus fumo induratis, brassicâ condita, salsamentis, acetariis & ejusmodi aliis plus justo indulsisse, quæ, si quid aliud, acrimoniam ejusmodi præternaturalem sanguini imprimere valent. Quo & ægræ constitutio & ut vocant *temperamentum sanguineo-biliosum* accedere posset, quatenus particulæ sulphureæ inibi prædominantes jamdum acidum occultum fovent, quod à causis ante dictis exacerbatum & quasi extraversum oleum igni addere potest.

§. VIII. Hinc meritò & non sine causa solicita erat de salute sua ægra, cum, si malum altiores imposterum radices egisset, facile in Leucen, qui desperatissimus lepræ gradus est, degenerasset, Judæis olim in V. T. familiarem. Quod si è contra se Arti Medicæ, uti hactenus, morigeram exhibuerit, nullus dubito, quin malum, jamdum satis obtusum, prorsus

ſus ſit ceſſurum, cum neque hæreditarium ſit, neque ſigna adſint lepræ omnino incurabilis, quales ſunt fœtens halitus, cutis inſenſibilitas & quæ ſunt alia.

§. IX. Ut igitur eo felicius obſtinato atque moleſtiſſimo huic malo obviam eatur, ſequentes INDICATIONES accuratè ſunt annotandæ, ut ſc. 1. Primæ viæ, quæ prima mali ſcaturigo ſunt, ad feliciorem medicamentorum operationem depurentur.

2. Ut humores acres in M. S. redundantes enerventur.
3. Correcti ex corpore eliminentur.
4. Cutis hactenus graviſſimè læſa in integrum reſtituatur.

§. X. *Pro intentione* 1. ſequens dedi vomitorium:

℞. *Tartar. emet. Myns. gr. iiß.*
ocul. ♋. gr. vj.
elæoſacch. citri,
gr. iij.

M. D. S. Brech-Pülverlein morgends mit dem Thee zunehmen.

Huic ob conſtitutionem plethoricam ſubjunxi V. S. in pede, ut ipſa M. S. ad dudum ſuppreſſum menſium fluxum ſimul inſtigaretur.

§. XI. *Pro ſecundo ſcopo* ordinavi decoctum lignorum & quidem ſecundarium pro ordinario potu, primarium pro remedio, quod tale erat:

℞. *Lign. Guajac.*
sassafr. ana ℥ß.
Rad sarsap.
Chin
polypod. q. ana ℥iß.
Cortic. rad. capp.
tamarisc. ana ʒiij.
Herb. fumar.
scab. ana Mij.
Summit. lupul. mß.
Sem. fœnic. ʒiij.
♉ crudi in pet. ℥ij.
Tartar. alb. ℥j.

Incis. & contus. F. infus. calid. per noct. in s. q. seri caprilli, postea decoque & col. ℞. ℔ iv.

adde oxym. scillit. ℥ij.
⁓⊖ ʒij.*
syr. de fumar. ℥ij.

M.S. Sonderlicher Tranck / darvon des Tags 4. mahl ein guter Bechervoll zutrincken und morgends etwas darauff zuschwitzen.

Remanentia decocti ebulliat adhuc semel c. s. q. aq. simpl. pro potu ordinario.

§. XII. *Tertiæ Indicationi* inserviebant sequentes pilulæ Mercuriales, in affectibus cutaneis omnium Clinicorum consensu probatissimæ.

℞. *Extr. helleb. nigr.*
panchym. Croll.
ana gr. xij.
☿. *dulc. gr. xv.*
Diagr. gr. IV.
c. ſ. q. Syr. de fumar. F.
Pil. Numero XXVII. conſperg.
Sem. lycopod. D. S.
Purgier Pillen auff einmahl.

Hæ bis adhibitæ expectationem meam nunquam fefellerunt.

§. XIII. Ipſi cuti IV. ſeq. linimento ſuccurrere intendebam:

℞. ☿. *dulc.* ℨij.
Flor. Sulphur. ℨj.
c. ſ. q. Axung. porcinæ &
Ol. Nicot. F. Linim.
add. gutt. ij. *Ol. lign. Rhod.*
D. S. Gliederſalb warm in die Gelencke zu reiben.

Hoc aliquamdiu uſurpato præter omnem expectationem plus juſto ſalivabat ægra , quod pro fauſtiſſimo ſigno habens jubeo continuare unguentum , cum debito regimine , & largius profluente ſaliva cruſtæ cutim obtegentes ſquammatim decidebant, cum præſentaneo omnium ſymptomatum levamine , ut nullus dubitem , ægram quam proxime ad priſtinam valetudinem integre redituram eſſe , cui interea *diætam* exactiſſime obſervandam commendavi , in qua ⊖ ſa cumprimis , acida fumoque indurata fugiat !

F. I. N. I. S.

DISPENSATORIUM DOMESTICUM.

PRÆFATIO.

SI quidquam eſt, quod ad emulgendas ægrorum crumenas planamq́ſ. viam ſternit, illud non niſi per conſuetudinem receptus hactenus receptiſmus eſt, quô (ſi dicendum quod res eſt) Proximi facultatibus nihil exitialius excogitari poterat. Quando enim priſtinis temporibus & hodienum in Oriente ægrotantes ab iisdem, quos ſanitatis ergò conſulunt, ſimul remedia ſua obtinent: noſtris in oris miſeri à Medicaſtris ad iniquos (probos excipio) ſæpe Myropolas, h. e. à Pilato ad Herodem ablegantur, & dum ab illis jamjam depilati ſunt, hiſce prorſus excoriandi transmittuntur, qui, ut *Hel-*

montius alicubi loquitur, pediculorum instar aliorum ærumnis saginantur. Mirum ergò non est, quod maxima pars ægrorum ab Officinis Pharmaceuticis non minus abhorreat, ac à Dicasteriis Curiisque malè constitutis, cùm utrobique non nisi ad bursam detur appellatio. Hinc illæ lachrymæ! hinc tertia pars hominum mortem citius, quàm mortificationem Unguentariorum crumenimulgarum experiri amat: aut si quandam adhuc salutis suæ atquæ vitæ rationem habeat, ad Empiricos magis, quàm Medicos deflectit, Carnifices scilicet, Balneatores, Judæos, Vetulas, Agyrtas, sicque Charybdim vitatura periculosam Scyllam incidit. Meritò ergò calamitosis his & nil nisi penuriam minitantibus temporibus de remedio quodam cogitandum, ne miseri prorsus derelicti pereant ægerrimè. Re autem ultrò citroque pensitata, nonnisi duo sunt, queîs malo huic obviam ire possemus, unum taxarum moderatio, alterum privata remediorum dispensatio. Utriusque necessitatem superiori jamdum seculo solidissimis & à nemine hactenus solidè attactis, nedum refutatis, argumentis ob

ob oculos posuit *Daniel Ludovici*, Archiater quondam Ducalis Saxo Gothanus, in binis dissertationibus *Pharmaciæ moderno seculo applicandæ* subjunctis. De priori tamen desperare nos jubet eorum, quorum interest, versutia, qui, ut quovis modô illud impedirent, nullum non lapidem movebunt, vel si non obstantibus illorum blanditiis Cordatus Magistratus moderamen quoddam instituerit; aliis inventis atque strophis curam illam plusquam paternam facilè eludere valebunt. Cùm enim magnæ simplicium, quæ Materialia vulgò audiunt, parti certum & perpetuum, quo veneant, pretium statutum non sit, sed mox pluris, mox minoris emantur, hinc vel illorum intuitu avaritiæ limites quidam poni nequeunt. Hæc namque causa est, quòd non tantùm Pharmacopœi, verum & Aromatarii, illorum gratiâ, in communicandis schedulis pretium ordinarium designantibus, vulgò *Prix Courant* dictis, adeò difficiles se præbeant, ne subductâ inde ratione Medicis innotescat, quid distent æra lupinis? Tutius ergò & consultius erit, ut jure suo Medici utentes pharmaca, à se

pro-

probè elaborata, ipſimet cum ægris illos conſulentibus dividant, iis quam maximè in locis, ubi vel nulla myrothecia aluntur, vel per ſpeciale ſtatutum privata diſpenſatio prohibita non eſt. Quin & illic, ubi publicæ Pharmacopœorum officinæ proſtant, absque omni illarum diſpendio id fieri poſſet, cum Medici ſimplicia à Pharmacopœis coemere, hique tot otioſis & ſupervacaneis compoſitionibus commodè carere poſſent. Hâc quippe ratione medicamenta ditioribus tolerabili, mediocris conditionis hominibus viliori pretio, pauperibus verò & egenis gratis diſpenſari, ſicque omnium ſaluti velificari poſſemus. Ut taceam alias, ſat validas & prægnantes, rationes, à ſupra laudato *Ludovico* c. l. in medium allatas. Quæ cum ita ſint, non potui non Sereniſſimorum Haſſiæ Principum curam plus quàm Paternam venerari ſæpius, quòd in *Statutis Medicinalibus An. 1670. Tit. 1. de Medicis*, § 2. Practicis in Haſſiâ viventibus privatam medicamentorum diſpenſationem liberrimam indulſerint, verbis ibi: **Sonderbahre** Circumſpection, **Treu und Fleiß ſoll ein je-**

der Medicus anwenden / daß den Patienten mit guter heylsamer Artzney / welche in alle wege / sie werde gleich vom Medico selbst dargegeben / oder in der Apotheck gehalten / der Tax-Ordnung gemäß angeschlagen werden soll ꝛc. wieder aufgeholffen werde: Eaque de causâ iis, qui vel Praxin suam jam exorsi sunt, vel & animum ad τὸ τεχνωθῆναι applicant, ὑποτύπωσιν *Dispensatorii* alicujus *domestici* ob oculos posui, quod licet è paucis & vix X. vel XII. Quaternionibus constet, sufficientibus tamen & ad quoscunque fere casus paratissimis remediis est instructum, quibus nihilo infelicius plures hactenus ægros, DEO benedicente, in integrum restituimus, quàm alii tot farraginibus officinarum & sesquipedalibus receptorum formulis. Fruere hisce, φιλίατερ, & si bene prosperéque illis frueris, Domino benedicito, qui de terrâ creavit medicinam!

SCIA-

SCIAGRAPHIA DISPENSATORII DOMESTICI.

QUATERNIO I.

Pulvis antefebrilis. *Pulvis emeticus.*
bezoardicus. *laxativus polychrestus.*

SCHOLION.

CUm pulveres ſimplicium facultatem ſpecificam (in Chymicâ texturæ immutatione ferè pereuntem) mage conſervent, mirum non eſt eosdem certiorem præ aliis remediorum formis effectum præſtare; Et licet palato utplurimùm ingrati ſint, facilè tamen ſub aliâ conſiſtentiâ illi palpum obtrudere licebit, ſi v. g. *pulverem antifebrilem*, è Cortice Peruviano & extracto gentianæ potiſſimum conſtantem, cum ſyrupo aliquo in Electuarii Bolique formam redegerimus: quâ ſpecie eundem vel millies hactenus præſcripſi. *Pulvis emeticus* autem ex una parte ♀. emetici & ſextuplô ſacchari à gr. viij. ad ℈ß. dandi, ſimili larvâ non indiget, cùm neque ſapore, neque mole ſit moleſtus, in ſyrupi aut oxyſacchari emetici formam etiam facilimè, ſi opus eſſe videatur, transmutãdus. *Pulvis laxativus polychreſtus* nihil aliud eſt, quàm Magneſia alba, panacea ſolutiva aliis dicta, cujus uſum ut epiſtolâ peculiari ad Illuſtrem Leibnizium datâ olim ob oculos poſuimus, ita in ſecundâ hujus editione genuinam ejus deſcriptionem & præparationẽ inſeruimus, vid. Supplementa Polychreſtorum Exoticorum opuſculo huic ſubjuncta. Quemadmodũ verò triumviratus hic ad edomandas febres intermittẽtes eſt validiſſimus, ita *pulvis* tandẽ *bezoarticus* febres ardentes, tam benignas, quàm malignas, purpuram puerperarũ, variolas, morbillos, inflammationes & catarrhos, ab hu-

morum circulantium stagnatione oriundos, citò, tutò & jucundè abigit: cinnabarinis, sulphureis & anodynis variè miscendus & confortandus. Paratur ita:

℞. *CC. sine △.*
mandib. luc. pisc. ana. p. ij.
terræ sigill. Laubac.
unicorn. foss. ana p. j.
M. Dos. à ℈ß.
ad ʒß.

QUATERNIO II.

Pulvis alcalinus invertens. Pulvis Martialis.
cinnabarinus. sulphureus pectoralis.

SCHOLION.

QUemadmodùm purgantia aliaque universalia plerunque in curationibus morborum præmittuntur: ita illis nunc alterantia subnectimus, quæ spicula salina & plus minus acida, in C. H. remanentia, vel obtundunt, vel absorbent, invertunt & enervant: quo nomine polychrestus admodum *pulvis alcalinus invertens* è concharum præp. p. ij. & corall. rub. p. j. constans in ardore stomachi, phlogosibus vagis, nephritide & similibus affectibus egregiè se gerit, in cardialgiâ, convulsionibus generisque nervosi affectibus cum *pulvere cinnabarino, è Cinnab. nat. pur. Succin. præp. ana. p. j.*
Ocul. ♋. p. ij. constante:
in morbis chronicis, obstructionibus viscerum vulgò adscriptis, dolore sc. hypochondriaco, scorbuto, menstruis sive suppressis, sive parcè & inordinatè fluentibus, hydrope incipiente, ictero flavo æquè ac nigro, cum *Pulv. Martiali*, seu minerâ ♂ *cinnamomisata:* In anginâ demum, pleuritide, peripnevmoniâ, empyemate, phthisi & similibus cum *pulvere sulphureo-pectorali*

rali maritandus; qui ultimus si ingratus sit, facilè quoque in rotulas aut trochiscos pectorales formari, ac in tussi aliisque pectoris affectibus propinari poterit. Recipit autem:

Rad. ireos Flor.
🜍. *citrini sel.*
ana p. j.
Liq. coct. p. ij.
M.

QUATERNIO III.

♁. *diaphoreticum.*	☿. *dulcis.*
Regulus Medicinalis.	*præcipitatus rubeus.*

SCHOLION.

NE ab antimoniatis & Mercurialibus prorsus abhorrere videamur, ex illis bina facilè parabilia & reverâ probatissima remediorum genera seligimus, ♁. *sc. diaphoreticum*, in plerisque casibus, ubi expulsione opus est, cumprimis in asthmate, nephritide, colicâ, podagrâ à scabie retropulsâ, febribus continuis &c. nobilissimum: ac *Regulum* ♁. *Medicinalem*, contra febres intermittentes (ubi Chinæ Chinæ locus non est) felicissimum eaque de causâ à Practicis, auri sacrâ fame detentis, hactenus in arcanis habitum. E posterioribus ☿. *dulci* in scabiosis, verminantibus & cumprimis morbis ♀reis carere non possumus, non quidem vulgari modô, sed ita præparato, ut absque salivatione violenta magis absorbendo agat. ☿. *præcipitatum* verò in affectibus Chirurgicis ad mundanda curandaque ulcera cacoethea Venerea, enecandos cimices & pediculos nobilissimum simul adjicere expediet.

QUATERNIO IV.

Borrax	⊖. *fixum catholicum.*
⏀. *depuratum.*	*CC. volatile.*

SCHOLON.

E Salium numerosâ satis & fœcundâ familiâ pauca quoque Medicum nobilitant: duo scilicet è nativis, totidemque ex artificialibus. Illîc *borrax Venetorum* singulare quid habet in pellendis mensibus, lochiis, secundinis, molis, & ipso partu, sive vivo sive demortuo. ⏀. verò *depuratum*, Verulamio non sine causa aroma frigidum dictum, in sopiendis inflammationibus, colli cumprimis & faucium, æstu febrili, furore uteri, tentigine, libidine exstinguendis aliisque in casibus reverâ polychrestum est. Heîc loco tot salium fixorum æquipollentium & in viribus concurrentium vel unicum ⊖. *catholicum*, è cineribus absinthii & ononidis paratum, facilimè sufficiet. Cui si è volatilibus ⊖. *CC. volatile* addideris, non erit, ut rariora illa & pretiosiora salia volatilia lumbricorum, viperarum, sanguinis & cranii humani operosè conquiramus, quibus parum fortè salis & efficaciæ inest, quam non è priori quoque sperare possimus.

QUATERNIO V.

▽. *fumariæ.*	▽. *Veronicæ cum vinô.*
menthæ.	*rosarum.*

SCHOLION.

A Quas destillatas simplices nihil aliud quàm sudores & inutiles plantarum udores esse, non tantùm Helmontius, sed & Cardanus jam suo tempore observârunt. Hinc si paucissimas exceperis, non alium in finem asservari solent, quàm ut vehiculum præbeant aliis medicamentis efficacioribus: quod cùm è liquore quovis domesticô quoque expectari possit, hinc maxi-

maxima aquarum illarum mole commodè carere possumus. Sufficiant ergò modò nominatæ, suâ adhuc laude & virtute prædìtæ, ita ut *aqua fumariæ* deobstruentibus, visceralibus, diaphoreticis, expulsivis & similibus: *aqua menthæ* cephalicis, stomachicis, hystericis: *aqua Veronicæ* pectoralibus, nephriticis, travmaticis: ▽. *rosarum* denique cordialibus & confortantibus inservire possint. E quibus facilimè aquæ pariter compositæ concinnari poterunt, si tincturis, essentiis & spiritibus acuantur, v. g. si ▽. menthæ vel sola essentiâ castorei, vel ⌒ ⊖ ✳. impregnetur, cuicunque aquæ apoplecticæ, sive simplici, sive amaræ, epilepticæ, hystericæ &c. æquivalebit. De cæteris par parium est ratio.

QUATERNIO VI.

Spiritus CC.	⌒. ⊖. *dulc.*
⊖ ✳.	⊕.

SCHOLION.

NOn credendum est omni spiritui, sed antequam tantopere laudentur spiritus Chymicè parati, prius sunt probandi. Sufficiant nobis generosiores facileque parabiles, bini quidem ex alcalibus & urinosis totidemque ex acidis. E priori classe *spiritus CC.* sale suo impregnatus, in affectibus capitis, à sanguine plus minus congrumato lymphaque glutinosiore, catarrhis v. g. cephalalgiâ, hemicraniâ, apoplexia senum motibusque convulsivis est egregius, attamen cautè & cum moderamine inculpatæ tutelæ adhibendus. Nimium enim vertitur in vitium, cumprimis in subjectis tenerioribus, sanguineque facilè inflammabili repletis. Succedat huic ⌒ ⊖ ✳. sive cum ♃. sive cum ⊖. tart. aut cineribus clavellatis paratus, qui nihil aliud, quam spiritus urinæ est, per subitaneum sudorem miasmata maligna in febribus, non tantùm intermittentibus, sed & ipsa peste quasi

scopis

ſcopis aut ventilabro diſcutiens, omnium antiſcorbuticorum, ſpiritûs cochleariæ, naſturtii, raphani ruſticani &c. vices obiens & in apoplexia, auditus & olfactûs læſionibus neminem facilè deſerens. E poſteriori claſſe verò *ſpiritus ſalis dulcis* in confortandis ſtomachi fibris nimium flaccidis & acuendo menſtruo ſtomachico ſuâ laude defraudandus non eſt; adeoque in anorexiâ & apepſiâ loco elixiris proprietatis, in ſabulo renum verò diſſolvendo loco liquoris cujuſcunque nephritici, non ſine fructu præſcribendus. *Spiritus* ⊖. autem ſive per ſe, ſive cum aquæ ſimplicis quãtitate ſufficienti in ⥂. mutatus, ſitim & æſtum febricitantium reſtinguit & Tincturis bellidis, roſarum &c. ſubſtitui poterit, cavendo tamen, ne abuſum hujus ⌒. internecinum turpiſſimè approbemus.

QUATERNIO VII.

Oleum deſtill. carui.	*℅. expreſſ. nuciſtæ.*
expreſſ. amygd. dulc.	*infuſum lil. alb.*

SCHOLION.

OLea deſtillata vegetabilia ſunt ſpiritus concentrati: cumque hîc vis unita fortior ſit, unâ vel alterâ guttulâ idem præſtant, quod ab integrô ſpirituum diffuſorum ſcrupulo expectare licet. Quandoquidem verò tantùm non omnia aromatica & inflammabilia ſint & magnam ad partem calefaciendo partes ſuas agant; hinc vel unicum ex illis v. g. ℅. *deſtillatum carui* vel *fœniculi*, in ſelectu domeſticô, ſufficere & vel guttatim, vel cum ſaccharô in formâ elæoſacchari, contra vomitum, colicam, ardorem urinæ, ſtranguriam, rigorem febrilem &c. non tantùm internè dari, ſed & externè cum ℅. *Nuciſtæ expreſſô* in formâ balſami, tum iiſdem in caſibus, tum in cardialgiâ, diarrhœâ, torminibus infantum aliiſque occaſionibus adhiberi poterit. Demulcendi autem & leniendi gratiâ *oleum amygdalarum*

larum dulcium, recens & frigidè expressum, in colicâ humorosâ, ileo ab induratis scybalis aut invaginatis intestinis oborto, dolore hypochondriacô, nephritide, tussi puerorum & similibus internè: *oleum liliorum alborum* ècontra, aut oleum olivarum communissimum externè in iisdem aliisque casibus reliquorum oleorum externorum, sive coctorum, sive infusorum, vices explere valebit, cumprimis, si pro re natâ aliorum vegetabilium virtutibus ex tempore quasi impraegnetur.

QUATERNIO VIII.

Essentia absinthii C. — *Essentia enulae.*
castorei. — *succini.*

SCHOLION.

NEque hîc entia praeter necessitatem multiplicanda, sed contrahendae potius sunt essentiae rerum, in scholis magis, quàm officinis Pharmaceuticis aeternae. Facilè ergò paucae hae, omnibus pariter C. H. regionibus dicatae, sufficere poterunt. Cùm enim plerique capitis affectus, cephalalgia puta, catarrhi & convulsiones per consensum stomachi in viris, aut uteri in mulieribus saepissimè oriantur, hinc illîc *essentia absinthii*, hîc *essentia castorei*, (in omnibus affectibus nervinis jamdum efficacissima) partes suas egregiè agunt, quarum haec tantùm non omnibus affectibus mulierum, illa in morbis ventriculi & symptomatibus appetitûs, colicâ item, febribus intermittentibus & cachexiis alioquin masculè se gerunt. *Essentia* verò *enulae* in pectoris affectibus, loco cujuscunque essentiae pectoralis: *Essentia* tandem *succini* in catarrhis aliisque capitis, renum & uteri affectibus polychresta est.

QUATERNIO IX.

Extractum aloës.	*Extractum liquiritiæ.*
angelicæ vel Theriaca.	*opii.*

SCHOLION.

EXtracta propriè sic dicta ab essentiis nonnisi consistentiâ spissiori differunt, quæ ad massas pilulares potissimum expetitur. Quùm verò pilulæ utplurimùm non tam alterandi, quàm purgandi gratiâ præscribantur, hinc vel solum *aloës extractum* gummosum sufficiat, sive jam ad imitationem pilularum Francconfurtensium ex solâ aloë c. ▽. & succô violarum paretur, sive ad imitationem Glassianarum, Beccherianarum &c. alia simul addantur, perinde est: quæ posteriores loco cujuscunque extracti panchymagogi stare possunt. Quodsi verò pilulæ simul antifebriles aut anodynæ desiderentur, illas facilimè *extractum angelicæ*, has *extractum opii*, internè in singultu & vomitu dandum, externè in odontalgiâ denti cavo inserendum, suppeditabit; quamvis utrobique *theriaca recens*, reverà polychresta, etiam conduceret, non quidem ex farragine illa Galeni & Andromachi, sed ex selectissimis & efficacioribus simplicibus, ad imitationem D. Ludovici, parata modicéque camphorata. *Extractum* tandem *liquiritiæ*, ex Hispaniâ aut Franconiâ tolerabili admodum pretio habendum, pro medicamentis arteriacis & demulcentibus, in raucedine, tussi, asthmate aliisque pectoris affectibus, loco quorumvis trochiscorum becchicorum, est egregium.

QUA-

QUATERNIO X.

Tinctura bezoartica. *Martis solaris.* *Tinctura tartari.* *opii.*

SCHOLION.

TIncturæ in officinis longâ serie prostantes, utplurimùm plus in rubro, quàm in nigrô fovent, colore magis, quam virtute coruscæ, quam plerunque menstruo suo debent, ut in omnibus tincturis acidis, sc. Tinctura flor. bellidis, rosarum, violarum &c. elucescit. Suo adhuc talo stat *tinctura bezoardica*, non vulgaris illa, ex omnibus ferè radicibus & herbis diaphoreticis, ad præscriptionem D. Michaelis, parata, sed è selectis alexipharmacis extracta sufficientique quantitate camphoræ impraegnata, cui maxima forte virtus tribuenda est. Interim cave, ne eâdem tanquam panacea aliqua in omnibus febribus ardentibus & malignis indiscriminatim abutendo inflammationes sanguinis, per fixiora, ad imitationem Apini, Baglivii & Hoffmanni, felicius sopiendas, magis augeas, quàm exstinguas. *Tinctura ♂ ☉ris* è Minera ♂ ☉ri Hassiacâ cum rore majali extrahendo facili negotiô penes nos habenda, in obstructionibus viscerum, vulgò ita dictis, mensibus restitantibus, malo hypochondriacô, scorbuto &c. egregiè se gerit. *Tinctura tartari* cachecticis & nephriticis: *Tinctura* tandem *opii* in fluxionibus humorum p. n. hypercatharsi, hyperemesi, hæmorrhagiis, sudore nimio, catarrhis & doloribus est egregia.

QUATERNIO XI.

Emplastrum de hyosciamo. *Norimbergense.* *Emplastrum Saturninum.* *vesicatorium.*

SCHOLION.

CUm emplastra utplurimùm nil nisi tegmina sint, operatio-

nem suam aut aërem arcendo, aut effluvia cohibendo exserentia, hinc neque tantô, qualis in officinis occurrit, apparatu indigemus. Quodsi enim humores in tumoribus aut digerendi, aut ad suppurationem deducendi sint, loco diachyli, sive simplicis, sive compositi, *emplastrum de hyosciamo*, ex ℴ℘. sem. express. succo ejus, cerâ & terebinthina parandum, facilè parabile sufficiet, vi quoque anodynâ præditum: sin iidem discutiendi sint, *emplastrum Norimbergense*, ad ulcera, vulnera, luxationes & fracturas percurandas quoque nobilissimum, conveniet & quodcunque sticticum, catagmaticum, de miniô, oppodeltoch & similia si non superabit, ad minimum tamen æquabit: Sin exsiccandum, aut cicatrices inducendæ sint, *emplastrum Saturninum* convenientissimum est, quod in curandis ulceribus tibiarum aliarumque partium quoque egregium est, ac emplastrum album coctum, emplastrum de ranis, sive cum, sive sine ☿. aliaque facile adæquabit. Quibus si *emplastrum vesicatorium* junxerimus, sufficientia nobis scuta suppetunt, quibus externa morborum tela excipere valebimus.

QUATERNIO XII.

Unguentum album C.	*Unguentum de litharg.*
catholicum viride.	*nervinum.*

SCHOLION.

TAndem nec unguentorum officinalium cohors arrosas ungues sapit, sed & reformatione quadam indiget, ita, ut è quatuor decuriis nobis tot unguentorum unitates sufficere possint. Quod enim unguentum Saturninum, infrigidans Galeni,

de

de minio, ſantalinum & ſimilia promittunt, vel ſolum *unguentum album*, facilè camphorandum, præſtare poterit, loco defenſivi cujuscunque, ad præcavendas inflammationes & gangrænam nobiliſſimum. Quod Ægyptiacum, aureum, baſiliconis, fuſcum, purpureum &c. præ ſe ferunt, *unguentum de lithargyrio* expediet, in curandis ulceribus antiquis probatiſſimum. Quod ex unguentis Agrippæ, Arregonis, Martiato, de naſturtiô, ſantalino, ſplenetico & ſtomachico expectas, omnia in *unguento catholico* ſeu butyro viridi & *nervinô*, axungiam taxi vel humani c. lumbric. terreſt. & formicis continente, reperimus, anodynis & appropriatis facilè maritando, ut neque alabaſtrino, anodyno, de linariâ, ſomniferô, potabili, ſive rubro ſive viridi, indigeamus: multò minus ad ſuſpectum multis unguentum armarium deflectamus. Nunquid reſina non
eſt in Galaad & Medicus non
eſt ibi?

SUPPLEMENTA POLYCHRESTORUM EXOTICORUM.

PRÆFATIO.

Ustrum jam agitur, cùm *disputationi* publicæ, *de Novellarum publicarum usu & abusu in rebus Physico-Medicis*, sub præsidio meô, in Ludovicianâ nostrâ habitæ, præsentem *de magnesia albâ*, novo, genuinô, polychresto & innoxio pharmacô purgante, Româ nuperadvecto, *relationem* per formam Epistolæ ad Illustrem & Excellentissimum DN. Godofredum Guilielmum Leibnizium, Potentissimi Electoris Hanoverano-Brunsvicensis Consiliarium Intimum, Regiæ Prussiacæ Societatis Scien-

Scientiarum Directorem Gravissimum & Polyhistorem Consummatissimum exaratam, mantissæ loco subjicerem. Cùm autem dictam modò dissertationem diversis Fautoribus & Amicis & inter illos Illustri Domino Schelhamero, Antecessori Chilonensium Famigeratissimo, peregrè transmitterem, nescio quô fatô accidit, ut mantissa hæc sive Typographi errore, sive forte fortuitò, omissa & adjecta non fuerit: quod ut ægrè tulit Vir Nobilissimus, ita paulo post sequentibus responsoriis, utut civiliter & amicè, mihi exprobravit, quas, cum plura scripta, quæ meditatur, concernentia contineant, & L. B. haud ingrata futura sint, in solidum huc repetam.

P. P.

Quæ per Collegam tuum, nostrum quondam Kortholtum, misisti Academiæ vestræ illustria monumenta, gratissima fuere: quibus si adjecisses epistolam de terrâ magnesiâ, cujus in Disp. Tackianâ fit mentio, magnam reputassem beneficii accessionem; sed, cujus nunc es caput, Academiæ famam pro officii ratione plus videris curasse,

quàm

quàm tuam, plurisque feciße, aut fortè præ majoribus illis, quæ meditaris, leve hoc visum est; ego verò, cui magna & eximia meditari per ingenii tenuitatem non licet, in tenuibus ejusmodi exerceor solis: itaque talia etiam mitto, quæ boni consules. Stadiorum Medicorum Viæ Regiæ *deest ultimum, in quô elaboro, lucemque videbit circa finem anni.* Xiphiæ piscis anatomen *præcessit* Phocæ marinæ *quondam, sequetur* Rangiferi cervi *accuratior* descriptio. *Mirum quàm sit parum certa, quæ ab auctoribus etiam gravißimis prodita est historia horum animalium: sed quid dicam de aliorum omnium? quæ nihilo melius elaborata est. Præteritô anno* Nitri historiam *magno studio conscripsimus, quàm DN. Hottoni, Viro præstantissimo & ad literas cùm ornandas, tum promovendas nato, Lugdunum Batavorum transmisi, qui editionem ejus in se suscepit: sed ab eô tempore, quid ea fecerit, nihil habeo compertum. In hâc liberrimè à dogmatis plerorumque dißensi, experimentis fretus & veritate, tamen verendùm est, ne totum nostrorum hominum chorum in me concitem. Et jam plura edidißem & inter alia*

Arni-

Arnisæi vitam, *lectu jucundissimam, à semetipsô perscriptam, nisi Bibliopolarum summa obstitisset inscitia & morositas, qui spretis, quæ veram eruditionem spectant, nonnisi nugas & gerras Germanas & Germanicas expetunt. Si quis esset Francofurti delirio illo contagiosô Sociorum minus particeps, ut sumtus vellet facere, transmitterem. De viro, qui de publico tam magnificè meritus est, vicissim bene merebitur, quicquis opusculum, ut lucem publicam videat, promovebit. Addidissem &* de Affectibus animi, *minus Medicis exculto argumentô,* meditationes novas, *in formam dissertationis adornatas, sed Respondentem expecto, qui obstetrices præstet manus. His vale, Vir Excellentissime & publico bono diu felix vive. Scr. VII. Kal. Aug.* 1708.

G. C. SCHELHAMER.

Hactenus Vir Nobilissimus, cui hac in parte obstrictus magis, quàm adversus ero. Quandoquidem verò annô insequente supra memorata *Historia Nitri*, ad Inclytum Dn. D. Bohnium Prof. Lipsiensem perscripta, prelum typographi-

cum ſuperaverit & circa finem ejus, *capite* ſc. *XIV. §. XXV. pag.* 198. nonnulla, ſcriptum noſtrum de Magneſia, ſeu Panaceâ ſolutivâ, tangentia, inſeruerit, quæ ſi non mihi, attamen aliis partim diffidentiam, partim ironiam quandam ſapere videntur; hinc æqui bonique conſulet Vir Amiciſſimus, ſi quoad ea, quæ publicè deſideravit, publice quoque tribus ſaltem verbis me explicuero. Ita autem cit. modò loco: *Dum hæc finio, commodè in manus incidit* Michaelis Bernhardi Valentini, in Acad Giſſenſi Profeſſoris Celeberrimi & Acad. noſtræ Leopoldinæ Adjuncti, *Relatio* de magneſia alba, *quam ex Italiâ primùm in Germaniam perveniſſe refert, ubi à Monacho Batavo, Apoſtata, parari ſolitum fuiſſe ex Amico ſuo intellexit. Eſt autem pulvis candidiſſimus, imò, ut ipſe loqui amat, nive candidior, cretæ ſimilimus & admodum levis, & cum inſuper inſipidus ſit, terram ipſi appellare placuit, neſcio cur etiam alcalinam, niſi fortaßis ideò, quòd acidum abſorbere credit. Paratur verò & hæc è* ⦶ *cum ſale quodam (fixô ut opinor) alcalico calcinato, quô eluto, hæc levis terra ſeorſim exi-*
ſtens

ſtens ab eo ſecedit. Hoc tanquam novum, genuinum, polychreſtum & innoxium pharmacum purgans ipſe titulus commendat & laudibus in cœlum attollit, utpote quod nec ullam moleſtiam, nec nauſeam creet, neque hypercatharſin, nec virium debilitatem, ſanguinis orgasmum, aut ullum grave ſymptoma, quoniam nonniſi acidum abſorbendo & dein detergendo agat, adeoque noxios ſalſo-acidos & bilioſos humores blandiſſime educat, ad ℥ij. *adſumtum. Itaque medicamentum hoc acidularum aut vini medicati loco per x. xii. aut plures dies uſurpatũ, prima die* ℥ij. *reliquis* ℥j. *ſumendo, multos ab affectibus pertinaciſsimis liberaſſe Amici illius fide refert ſuaque experientia omnia comprobaſſe aſſeverat. Quæ ſi vera ſunt, ut quidem eſſe ob tanti viri ſummam auctoritatem dubitare non licet, quid gratius toti humano generi, aut Medicis acceptius accidere poßet? Nos interim, cùm de tota illa ratione, tum modo parandi ſuſpendere judicium adhuc jubemur, donec plura de eo innoteſcant: occultaſſe enim quædam de ratione acquirendi tam divinum pharmacum videtur Vir Doctiſſimus. Quid enim vult, quod lixivii* ⊕ *tan-*

quam materia ex qua paratur, meminit & quod encheireses præscriptas observandas esse ait? Sed prudenter sanè in hoc se gessisse videtur. Si enim in vulgus innotesceret tantum remedium, ut cuilibet in promptu sit, magno sane Medicorum id foret detrimento, qui parum habituri sunt, quod agant, si ab affectibus illis omnibus pertinacissimis quilibet hoc uno se posset liberare. De cætero in ⊕ etiam nihil mutato esse abstergendi alvumque movendi quandam vim, initio capitis & jam ante etiam notavimus: quibus accedunt, quæ inciso VIII. ejusdem de ⊖ polychresto, à Pharmacopæo quodam corrigi solito memoravimus, quæ tanto majorem rei faciunt fidem. Hæc iterum Vir Celeberrimus, circa quæ pace DN. Autoris seqq. notare liceat, quod licet *niveam hanc terram acidum absorbere* non tam *credam*, qàum certissimè compertum habeam, *non tamen ea de causa*, ut conjicere videtur, eandem *alcalinam vocaverim*, sed quod salium alcalium; (cumprimis fixorum) instar per calcinationem & ustionem paretur. *Kali* enim Arabibus ustum quid notare saliaque fixa non tam ab herba kali, sed modo

modo præparandi alcalia vocari, è Fontibus hujus linguæ alibi demonstravimus. Quod autem *cum sale quodam (fixo ut opinatur) è ☽. præparetur* magnesia, illud nuspiam in Epistolâ mea reperitur. Sunt quidem nonnulli, qui Magnesiam hanc è lixivio s. matrice ☽riorum cum ☍♀ p. del. præcipitare satagunt, sed nec tam copiosam, nec tam candidam obtinent magnesiam, quàm per nudam lixivii exhalationem & calcinationem, absque ullius ⊖ additamento. Dum porrò me nimiis eandem *laudibus in cœlum attollere* scribit Autor Nobilissimus, in subsidium hîc voco Practicum & Physicum Blaubyrensem Celeberrimum, D. *Vitum Eberhardum Rothium*, qui in *Medicina Portatili*, Ulmæ superiori anno in lucem editâ *pag. 9. & 10.* magnesiam hanc vocat incomparabile alcali terrenum, ad Illustris *Dn. Zelleri* non minus quàm propriam experientiam provocans & panaceæ titulo insigniens. In subsidium etiam voco Excellentissimum *DN. Zvvingerum*, Prof. Medicum Basileensem, qui in *Fasciculô Dissertat. Medicarum selectiorum*, superiori anno edito, *Dis-*

 sert.

sert. VI. p. 221, efficaciam ejus & virtutem tantam esse dicit, ut ipsi cedere debeant, qualiacunque hactenus à variis decantata fuerunt arcana, *Aura potabilia. Tinctura* ☉. *aut* ☽. *Essentia dulces, Elixiria balsamica, Liquores alkahest* & similia, quæ maximis in cœlum usque laudibus ab inventoribus suis, *B. Valentino, Paracelso, Helmontio, Butlero, Fabro, Poterio, Bechero, Penoto, Etnero, Cnöfelio* aliisque plurimis evecta fuerunt & per breve tempus durarunt: usque adeò, ut pessimè fecisse censeat, qui præstantissimum hoc Naturæ Artisque donum pro impotenti fugacique remedio, *(für ein à la mode Artzeney)* exclamare & contemnere ausi sint. Quin potius circa finem citatæ disputationis divini hujus remedii vires quotidie magis magisque se extendentes nos ultrò ad gratias Cœlesti Archiatro infinitas, pro ejusdem inventione, reddendas nos urgere atque incitare censet.

Ne verò quis ironicè existimet, me eâ de causa *modum acquirendi tam divinum pharmacum occultasse, ne, (si in vulgus innotesceret) id* *Medi-*

Medicorum detrimento foret, utpote qui parum habituri sint, quod agant, & ut appareat, *cur lixivii* ⊕. *tanquam materia ex qua, meminerim & cur encheireses* Pharmacopœo tunc à me sub fide silentii *præscriptas, observandas esse* dixerim, en! genuinã & plenariam descriptionem ac præparandi modum (eô, quem Nobiliss. *Zvvingerus pag. 211. Dissertat. Med. sel.* proponit, longè certiorem) hic omnibus candidè & sincerè patefaciam, quæ ita se habet: Recipiatur olla terrea vitreata, ac ad manubria usque lutata, capacitatis circiter mensurarum viij. quæ imponatur furno, eousque huic immittendo, quousque lutata est & ut baculo ferreo incumbat olla oportet. Ollæ huic infundatur matricis Nitrariorum mens. ß. supponendo ignem carbonum, coquatur donec nonnihil albescere incipiat. Tum recentis materiæ hujus mens. ß. affunde, eodem modo ac priorem incoquendo, continuò, si ebulliendo vasis margines s. limites transcendere conetur, baculo ligneo agitando. Sic quoque tertia, ac tandem quarta vice mensuram semis addes, tamdiu semper expectando, donec prior quan-

quantitas inſpiſſata fuerit. Continua ignem gradu nonnihil aucto, ſub indefeſſa agitatione, & ſulphureus ſpiritus acidus flammâ igneâ eructando evolabit tandemque maſſa flaveſcere incipiet & exſiccari, quô obſervatô ignem augere poteris, ut rurſus liqueſcat & fluat & tandem inſtar lactis candidiſſimi in fundo ollæ fluctuabit. In ſtatu hoc vehementiſſimo igne detineatur per horam unam, aut donec nullum vaporem amplius, ſi agitetur, eructet & planè figatur. Sic maſſam fervidam in ollam aquâ tepidâ fontanâ repletam infundere poteris, ſed magna cum cautela, cùm olla ferè candeſcat & manus eâ de cauſâ duplicatis linteis munienda ſit, caput ſub effuſione ſemper retrahendo. Aquam tandem decanta & affuſione ▽ fontanæ reiteratâ maſſa edulcorari & à ſalibus ſuis liberari debet: quô factô nonniſi exſiccatio ad Solem, vel poſt fornacem ejusque pulveriſatio, ſi placet, ſupereſt, ſicque laudatiſſimam habebis panaceam ſolutivam, quâ utere

FELICITER!

POLY-

POLYCHRESTORUM EXOTICORUM
SUPPLEMENTUM I.
DE
MAGNESIA ALBA,
AD
VIRUM ILLUSTREM
DN. G. G. LEIBNIZIUM.

VIR
PER-ILLUSTRIS ET EXCELLENTISSIME!

SOrdidi humique repentis animi τεκμήριον esse judico, si quis præsentaneum crebriorique experientiâ comprobatum remedii genus tenacissimè abscondat turpisque lucelli gratiâ bono publico invidendo silentio plusquam Pythagorico involvat. Alia mens hæret iis, quibus de meliori, liberaliori inquam, luto

finxit præcordia Titan,

Hi enim non ſibi, ſed Proximo nati, omnia in honorem DEI Fratrumque ſubſidium expediendo, Creatoris benigniſſimi magnalia palam celebrare Publicoque publicis documentis inſervire ſtudent. Qui ſibi ipſis nati ſunt, haud inter homines, ſed potius inter bruta animantia numerandi. Homines enim hominum gratia generati ſunt, ut alter alteri prodeſſe poſſimus, verba ſunt *Pehoti*; cujus in variis peregrinationibus hoc quondam votum fuit, ut de omnibus benè mereri & cunctis Mortalibus prodeſſe valeret, ideoque ſoli ſibi nullum arcanum, utut pretio comparatum, ſervavit, ut de ſeipſo in *Tr.* de *Med. Chymic. pag.* 194. gloriatur. Ethnici ſanè vetuſtiſſimi Chriſtianos hîc in ruborem dare poſſent, qui profligato per remedia probata morbo hæc non ſibi tenaciter reſervabant, ſed tabulis votivis inſcribendo in Fano Æſculapii publicè ſuſpendebant, quò omnibus innoteſceret, quibus ſanitatem & ſalutem ſuam in acceptis ferant. Quod laudatiſſimum Antiquorum inſtitutum noſtris diebus Reges alicubi & Principes æmulari videntur, qui magno licet ære redemta polychreſta in Subditorum gratiam & ſubſidium publicè deſcribi & in uſum trahi juſſerunt, ut in *Polychreſtis* meis *Exoticis* quondam ob oculos poſui. His ut Tuam, Vir Illuſtris, Excellentiam ibidem junxi (quis enim jungere vetaret Eum, quem DEUS à Principum Electorum latere hærere voluit?) ita jam Publici nomine gratias Tibi ago, quod Emeticum blandiſſimum & tutiſſimum (Ipecacuanham puto,) in curandis dyſenteriis, chronicis alvi fluxibus & febribus probatiſſimum, primus in Germaniam invexeris & S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum ſcripto publico aperueris. Antidori loco Tibi aliud, fortè non abſimile, jam ſiſto, purgans ſcilicet noviſſimè inventum & Româ primùm in Germaniam advectum, ne in claſſe medicamentorum univerſalium (quæ vocant) quicquam amplius deſiderari valeat. Eſt verò id

MAGNE-

MAGNESIA ALBA,

ob niveum, quô gaudet, candorem procul dubio ſic dicta & ob incomparabiles, quas generi humano præſtat, utilitates magni, imo maximi, habenda: cujus antequam hiſtoriam, præparationem & uſum ex condictô tradam, ea prius expedienda erunt, quæ huic ſcriptioni meæ anſam miniſtrârunt.

Poſtquam ſc. Illuſtris Societas Scientiarum, quæ ſub Potentiſſimi Regis Pruſſiaci clypeo & benignitate Tuoque Præſidio caput efferre cœpit, miſſô haud ita pridem Diplomate reliquis Societatis hujus Membris me benevole adſcripſit: æquum omninò erat, ut publico quodam documento tum Excellentiæ Tuæ, tum omnibus Collegii hujus Aſſeſſoribus gratitudinem meam conteſtarer novoque argumento ſaluberrimi inſtituti legibus obtemperarem; quæ ſi dignum illud judicaverit, quod examini & judicio ſuo committeret, erit, de quo impenſè mihi gratulabor. Sin minus, ſat me feciſſe putabo, ſi voluntatem & Publico ſerviendi deſiderium, (quod ad ultimum vitæ halitum mihi integrum conſtabit) eô paucis declaravero.

Cæterum, ni ſacra profanis applicare dedeceret, de novo eoque genuino & innoxiô purgante medicamine dicturus intonare non dubitarem:

Jam mœſta quieſce querela.

Quantæ enim querimoniæ hactenus de purgantibus vulgatis in Scholis Medicorum exauditæ fuerint, vix eos latere poteſt, qui vel prima illarum limina ſalutaverint. Pars eâ de cauſâ remedia hæc naſô ſuſpendebat adunco & ſive cum Hiſtrione Gallico *Molierio* in ludis ſcenicis, ſive picturis ignominioſis omnium riſui & opprobriô exponebat. Pars in iram verſô dolore eadem, ceu venenata & lethifera, diſputationibus pro cathedra ventilatis, è foro Medico proſcribere & pro horrendis Sicariorum adminiculis (grauſame Medicinische Mord-Mittel) integris commentariis proclamare ſuſtinebant, ut poſt *Helmon-*

tium à *Gehema* nuper eſt tentatum; & licet beatiſſimus *Geuderus* eadem à nimio Reformatorum furore liberârit, neſcio tamen, an omnem illis malignitatem atque noxam (quam tot correctionibus olim evitare conabantur) inſimul ademerit, cùm & in benigniſſimis eccoproticis, ſennatis puta & aloeticis, adhuc inveniamus, quæ laudibus illorum labem quandam affricare valent. Purgantia autem fortiora virulentâ ſuâ & putrefactivâ colliquatione, tam homogeneos, quam heterogeneos, alimentoſos & excrementitios corporis ſuccos reſolvunt, colliquant & quas non inveniunt ſordes, corrumpendo laudabiles humores, conſtituunt. Quis enim crediderit omnes illas ſordes, quæ ſub formâ ſtercorum 30. 40. & pluribus quandoque ſedibus rejiciuntur, in corpore prius exſtitiſſe? Unde *Fürſtius* (cujus verbis modo utor) non ſine causâ in *Dialogo Hygiaſtico pag.* 126. quondam ſuſpirabat: Ah! utinam vera darentur purgantia, id eſt talia, quæ nihil aliud, quam humores heterogeneos & excrementitios educerent! quod itidem *Maxvelli* olim votum erat, dum in *Medicin. Magnetica pag.* 61. nondum medicamentum aliquod magneticè purgans, omnique venenata qualitate carens, inventum eſſe fatetur.

Quod ergò felix fauſtumque ſit, obtinemus per DEI gratiam, quod fruſtra olim exoptabant: ut meritò quis cum *Archimede* nudus in hominum celebritatem proſiliendo exclamare poſſit: εὕρηκα! εὕρηκα! obtinemus, inquam, magnum Italorum polychreſtum, MAGNESIAM ALBAM, cujus hiſtoriam verbis Amici quam propriis exprimere malo, ne Stentorum inſtar panegyricum illi recitare, aut per hyperbolen plura, quàm res ipſa loquitur, attribuere videar. Ita autem Vir Nobiliſſimus, D. *Otto Philippus Praunius*, lit. die 9. Septembris 1704. ad me datis: Silentium meum tam diuturnum turbis Bavaro-Gallicis adſcribas velim: quibus per DEI gratiam ſuperatis piaculo mihi duco Profeſſori meo, ad ultimum vitæ halitum

tum venerando, noviſſimum medicamenti genus, Romæ Magneſia alba dictum, reticere, nullus dubitans E. T. hoc tanquam curioſum Diſcipuli ſui obſtrictiſſimi donum & tributum æqui bonique conſulturum & niſi jamdum virtutes & effectus ejus innotuerint, ex primò ſtatim intuitu, tanquam ex ungue leonem, agniturum eſſe, ut propriam æque ac aliorum ſanitatem & ſalutem eô porrò curare valeat. Ante biennium & quod excurrit, *D. Cöferle* (qui paulò ante obitum Invictiſſimi quondam Cæſaris Leopoldi S. C. Majeſtatis Archiater deſignatus fuit) regiones Italiæ perluſtrans Româ primus nobis attulit famam remedii hujus elegantis, ubi à Religioſo quodam, natione Batavô (qui religionem Reformatam, quâ educatus erat, neſcio quâ ratione ductus, illîc cum Romanâ- Catholicâ permutârat) apud Canonicos Regulares Minimos à S. Lorenzo à Luzina degente, magna ejus copia paratur & non ſine lucro ingenti publicè divenditur. Vocatur ipſi MAGNESIA ALBA: aliis *Il polvere del Conte di Palma.* vel & PANACEA SOLUTIVA & ANTIHYPOCHONDRIACA, das Engliſche bewehrte Milß-Pulver/ tradente *Zwingero, Faſcic. Diſſ. Med. Select. p.* 209. De Autore ſeu Inventore nil certi habeo. Dictus Archiater poſt reditum hanc medicinam præparare & magnâ cum famâ adminiſtrare ſolitus, multis noſtris precibus quidem modum præparandi oſtendit, materiam verò ex quâ prorſus celavit, niſi quod dixerit eandem è ☉ peti. Secretò etiam hîc æquè ac Romæ tenetur, adeò ut Curioſiſſimus aliàs rerum novarum Indagator *Sylvius Boccone Obſervat. X. pag.* 265. ad ejus notitiam penetrare non potuerit, quod ex ſeqq. ejus verbis colligere eſt, dum Romæ, inquit, Pharmacopœus " degit, aliusque Viennæ (quò per Legatum Cæſareum myſte- " rium delatum eſt) ad D. Petri Eccleſiam, qui pulverem quen- " dam contra acidum efficaciſſimum parare nôrunt. Dicunt "

„eundem è testaceis constare & ad ejus præparationem inde-
„fessum improbumque laborem requiri. Prioris sine dubio è
„conchis cum ⊕. calcinatis hincque edulcoratis oritur &c.
Pergit Amicus: Multa tentavi sudavique in pulveris hujus indagatione, sed omnia in cassum, usque demum aliunde ad Nos pervenerit sincera materiæ descriptio, quod sc. sit Matrix Nitrariorum (Salpeter-Lauge) lixivium non perspicuum, ut *Harderus* apud *Zvingerum in Dissert. Med. Sel. p.* 211. habet, sed obscurum instar cerevisiæ pinguis & densæ, cùm spumâ albicante, cujus præparationem aliâ vice expectabis. Quandoquidem verò Nitrarii Opifices in hâc materia concedenda morosi admodum & tenaces sint, nec citra Serenissimi dispensationem palam divendere audeant, non destiti mihi portionem quandam Magnesiæ, peregrè huc missæ, comparare, quæ nive candidior, levis admodum cretæque simillima videbatur, ita ut novum argumentum pro versione *Lutheri*, qua *Proverb.* 25. ℣. 20. ⊕. per cretam expressit, illis, quorum interest, suppeditare valeat, eoque magis, quod ✠. aut spiritus ⊖ Magnesiæ affusa, prævia ebullitione, pristinam aciditatem & acrimon am amiserint. Quò ipso difficultates in obscuro ejusmodi loco obviæ magis magisque evanescunt, de quibus ex professô ol m in Mantissa quadam Disputationi publicæ annexâ solliciti fuimus.

Quapropter, ut in viam, unde paululum digressi sumus, redeamus, paucissimis ⊕ (quod prodigiale concretum audit *Boyleo* in *Tentam. circa partes nitri circa sect. 22.*) historiam præmittamus, oportet. Ubi primò omnium notari velim ea, quæ in *Musco Musæorum* è *Jungii Doxoscopiâ* de insigni illa differentiâ inter verum ⊕ Antiquorum & ⊕ Modernorum (quod sal petræ rectius dicendum) allegavimus. Prioris ne rudera quidem amplius supersunt in Officinis nostris Pharmaceuticis. Posterioris autem præparatio in vulgus nota alibique l. c. fusius descripta est. Hâc vice de anatomia ejus & principiis

cipiis constitutivis potissimùm solliciti erimus, quorum intuitu sale pètræ è sale acido, maximè igneo, alcalique, seu vicem hujus subeunte ⊖. vol. purè salso, constare *Mayovius* Anglus *Tr. de Sale Nitro Cap. I. pag.* 2. docet. Sulphur verò, quod addunt plerique, admittere recusat, ductus rationibus & experimentis tum à ⦶ generatione, tum ejusdem redintegratione, imò & artificali ⦶ imitatione, per ⏦ acidum & ⦶ fixum petitis, de quo ultimo fusè quoque agit *Dn. Boyle l.c.* Nec obstat non produci ⦶ in experimentis illis, sed ⦶ in ⦶ fixo prius occultatum tantum resuscitari: cùm particulæ illæ, quæ fortè remanserant in ⦶ fixo, vix ac ne vix quidem sufficiant ad tantam quantitatem sistendam & desuper res ipsa cum aliis salibus fixis etiam succedat, si cineribus v. g. clavellatis, sali ♀ & similibus 🜄. aut spiritus quidam acidus affundatur. De Præparatis ⦶. officinalibus & Chymicis non est ut actum hîc agamus, consulatur saltem *Penotus* in versione *Tr. Anglici de* ⦶ *& ejus præparatione*, ubi fusè tum de Spiritu, tùm & ⦶ fixo, è quô liquorem suum alkahest parabat *Glauberus*, in ⦶ historia, si quis alius, curiosus & sollicitus. Originem spiritus acidi è ⦶ aëreo, salis fixi autem è terrâ deducit *Mayovius*. De ipsâ verò terrâ albâ, levi, insipidâ, vacuâ & alcalina, quam ⦶ in sinu suo fovet, paucissima vel omninò nulla hactenus aut observarunt aut revelarunt Chymici, sine dubio præjudicio excœcati, omnes ejusmodi particulas terrestres, post analysin Chymicam remanentes, pro capite mortuô & terra damnata habendas esse, non sine deplorando & vix reparabili Medicinæ damno. Solus *Helmontius* aliquid per transennam hîc conspexisse videtur, qui *Cap.* 4. *de Lithiasi* §. 17. ope sulphuris ♁ totum ⦶ in terram converti posse scribit. Alii autem terram ejusmodi pinguem tantùm pro matrice, in qua generatur ⦶, habent, *vid. Ettmüllerus in Pyrotech. Tit. de* ⦶. Occultantur hæ particulæ terrestres in ⊖ acido terrestri fixo eique adeò arctè cohærent, ut non nisi magno

ingeniô ſeparari queant. Capitur ſc. avicula hæc (ut verba laudati ſupra Amici habent) per admixtionem ⊖ alcali: quæ duo invicem mixta ſi calcinentur, primò ▽. & Spiritus (addunt alii ſulphur) à corpore ſuo ſecedunt & ſub fumi ignei ſpecie avolant, ut in deſtillatione 🜂 videre licet: Sal verò acidum fixum terreſtre, complectendo ſal alcali adhuc remanens, terram hanc, quam antea captivam tenebat, dimittit & dum priora novâ copulâ maritantur & in ⏀ neutrum abeunt, hæc interim priſtinæ libertati reſtituta vinculisque ſoluta in ſalium fluore libera fluctuat & ſpectaculum amœniſſimum præbet, cum & ipſi lacti albedinem diſputare valeat. Hanc igitur terram libera à ſalibus, externè tantùm adhærentibus; ſicca & magneſiam habebis Anteceſſoribus noſtris prorſus incognitam. Spiritus autem acidiſſimus & ⊖. vol. manifeſtò ſatis ſub præparatione ſentiuntur, quæ tenues in auras evaneſcendo ⊖ acidum fixum, terræ immixtum, in fundo relinquunt, cui ſi modò ſupradictô ſeparatæ Spiritum ⏀ ſuperfundas, parvô temporis intervallo rurſus in verum ⏀, totum per aërem humidum in aquam, ſine terræ remanentiâ, ſolubile reducere poteris. Hactenus de origine & præparatione terræ polychreſtæ. Jam ad vires ejus, tum propriâ, tum Amici ſæpius laudati experientiâ compertas, ſimul excutiamus, qui ſequentia de Magneſiæ qualitatibus ſubjungit; Purgat, inquit, tutò, blandè & jucundè, ut porrò non habeant Medici, quò uſum purgantium propter conjunctam nauſeam, tormina, hypercatharſes, virium detractiones, ſanguinis & humorum circulantium orgaſmos, abortus aliaque incommoda tantoperè reformident, cùm ne ullum quidem dictorum ſymptomatum unquam inde ſecutum ſit, quoniam nonniſi acidum abſorbendo & abhinc detergendo agit. Quia enim terra hæc ſale ſuo acido privata eſt, eſurit aliud, idque in primis corporis humani viis, unà cum bile, famelicè abſorbet ſicque noxios, ſalſo-acidos & bilioſos humores blandiſſimè educit. Quemadmodum

dum enim acidum tanquam vinculum humorum peccantium figendo, ligando eosque ad ſtagnationem diſponendo in cauſâ eſt, ut iidem in corpore humano reſtitent variosque morbos inducant: ita ſupplantatô & abſorptô eô per magneſiam Romanorum non ſolùm alcalinum hoc ſubjectum in ſal ſalſum abit & ipſos ſimul humores atque ſordes detergendo abluit, (quod pruritus ſphincteris & fluxûs hæmorrhoidalis quaſi excitatio, à me nuper obſervata, adſtruunt) ſed & humores vitioſi ab acido antea vincti, poſt ablationem ejus liberati, magis fluxiles redduntur ſuaque ſponte per monoculum quà data porta ruunt.

Quò verò ſingulares magneſiæ noſtræ prærogativæ dilucidius innoteſcant, ſimulque appareat eandem omnia boni & genuini pharmaci purgantis titulos & requiſita poſſidere, paucis adhuc qualitates ejus & virtutes, quibus reliqua in Praxi Medica hactenus vulgaria purgantia longis paraſangis ſuperat, eâ, quâ fieri poterit, brevitate contemplabimur. Equidem purgantia vulgaria tantùm non omnia I. nauſeam & ſubinde vomitum cauſari ſolent: Magneſia è contra ſine ullâ notabili averſione ventriculique ſubverſione, etiam in doſi majori, ſumitur nec ullam aut ſtomacho aut abdomini moleſtiam creat, multò minus tormina quædam inducit.

II. Communia purgantia, particulis ſuis acribus, quas per ⊖. vol. acre, vel ſapam ſalino-vol. & plus minus venenoſam exprimunt alii, cardialgiam, hypercatharſes & ſimilia ſæpè excitant, quæ in noſtro medicamine vix unquam obſervare poterimus, cùm nihil ſalini, nihil venenoſi in ſe habeat, ſed ut nuda, vacua & inſipida terra tantùm abſorbendo agat, ſicque tum modò operandi, tum & effectu, qui ſemper exoptatus & ſalutaris eſt, reliqua pſeudo-purgantia antecellat.

III. Alia eaque draſtica purgantia ſemper aliquid de viribus ſubtrahunt, tonumque partium deſtruendo Naturam hominis debilitant, indeque ab iis, qui de vitâ longâ & ſanâ ſcripſe-

runt, damnantur unanimiter. Magnesia ècontra nec viribus nec partibus incommodat, cùm quicquid est laudabile in C. H. neutiquam aggrediatur, sed tantùm noxios humores educat, reliquosque vitæ succos, à jugô illorum liberatos, ad majorem puritatem & perfectionem deducat. Cumprimis autem cholericos & melancholicos, h. e. acido p. n. abundantes felicissimè purgando curat: & licet phlegmaticos non eâdem vel simili efficaciâ aggrediatur, nullum tamen illis detrimentum infert, quale ab aliis sæpè purgantibus in corpore retentis metuendum erat.

IV. Tamdiu purgat, quamdiu heterogenei aut impuri quid in corpore stabulatur: hôc prorsus eliminato, nil amplius efficiet aut exterminabit, licet vel centies repetatur, cum pseudo-purgantia totam massam sanguineam, imò & stamina partium colliquando, humidum radicale (ut ita loquar) cum ipsâ vitâ elutriare valeant.

V. Cathardtica vulgaria, imò & lenitiva, plerumque alvi contumaciam & adstrictionem post se relinquunt: Magnesia ècontra alvum si non fluidiorem, attamen magis obtemperantem reddit, cùm noxios tantùm & acidos humores, intestinorum contenta plus minus indurantes & spissiores reddentes, educat, unde nec exsiccat corpora, nec eadem exhaurit, adeò quidem, ut diuturnæ & chronicæ alvi siccitates eâ ipsâ, per 7. aut 10. dierum decursum assumtâ, curatæ fuerint.

VI. In tritis hactenus purgantibus facilimè dosi, sive in excessu, sive in defectu, peccari solet, unde *Simon Paulli* ad præcavendos errores in Praxi singularem *de dosibus purgantium* tractatulum conscripsit elegantique *Quadripartito Botanico* subjunxit. Hic verò metus ille cessat, cùm certâ experientiâ constet eandem in duplô vel triplô impunè & absque ullô nocumentô datam fuisse.

VI. Dum purgantia vulgaria Prægnantibus, in primis ad

ad minimum & ultimis mensibus, juxta unanimem Medicorum sententiam securè præscribi nequeunt: Magnesia econtra & Prægnantibus & Puerperis, imò si opus sit, fluentibus nonnunquam in minori dosi tutò propinatur.

Unicum hoc in dosi quis desiderare posset, quòd ℥ij. quæ ab adulto plerumque assumendæ sunt, ob nimiam molem sint molestæ, sicque tenerioribus ad minimum & delicatioribus nauseam procreare possent. Ast neque hic est, de quo conqueramur. Cùm enim pulvis sit prorsus insipidus, levissimus & candidissimus, sicque amygdalatis aut emulsionibus tenuioribus, tantillô ▽ rosarum & saccharo palato gratioribus redditis, admistus supernatet, sumptu adeò difficilis non est, ut qui ab omnibus aliàs purgantibus abhorrent, hanc potionem ambabus manibus arripuerint & jentaculi instar absorpserint. Hinc videas qui tempore vernali, imò & hyemali, pharmacum hoc acidularum aut vini medicati loco per X. XII. aut plures dies continuando & primo die ℥ij. reliquis ℥j. sumendo, simulque in diætâ ab acidis abstinendo, ab affectibus pertinacissimis se liberârunt.

Tantum de laudatissimâ novi pharmaci virtute ex relatione Viri Nobilissimi innotuit, cui eò securiorem fidem abhibere potui, quò certior de candore ejus & amore dudum redditus eram. Attamen ne solâ referentis authoritate niti videar, comparatâ sufficienti quantitate lixivii supra requisiti, operâ Pharmacopoei hujus loci dexterrimi, DN. Scipionis, majorem pulveris hujus copiam mihi fieri curavi, qui licet primùm dubitâret, an terrestris quid inde lucrari possit, observatis tamen enchiresibus præscriptis, vidit & obtinuit

-- -- -- *fieri quæ posse negabat.*

Effectus saltem & qualitates adhuc scrupulum movebant, cùm ne minima quidem acrimonia in fæcula prorsus insipida occurreret, quæ facultatem quandam purgatricem aut laxantem arguat. Ambo ergò convenimus, ut in propriis visceri-

bus rei periculum faceremus, ut eò curatius observare possimus, quid valeant humeri, quid ferre recusent. Dictum factum. Omnia præter exspectationem voto & relationi respondebant: nec, cum aliis Illustribus æquè ac Plebejis, tam Viris, quàm Mulieribus, eâdem dosi pulverem commendarem & præscriberem, spem nostram unquam decollâsse sanctè testari possum.

Quod reliquum est, DEUM, Archiatrum cœlestem, devotè veneror, quòd bonitate ejus & clementiâ non tantùm in illis Medicinæ partibus, quæ ad theoriam propius accedunt, rebus scilicet Physicis, Botanicis & Anatomicis, quamplurimas hactenus accessiones & inventa novissima viderimus, sed & paucis abhinc annis in Praxi Clinicâ selecta nonnulla, probata & tantùm non infallibilia polychresta obtinuerimus. Faxit alma Trias, ut & aliis, pro incurabilibus vulgò habitis, affectibus similia porrò antidota invenire & feliciter opponere valeamus! Cujus inexhaustæ benedictioni & protectioni Excellentiam Tuam etiam atque etiam commendans æternùm persevero

Illustris Tui Nominis

meritorumq; publicorum

Dabam

Gissæ Hassorum,

d. 12. Maji, A. 1707.

Cultor Indefessus

VALENTINI.

POLY-

POLYCHRESTORUM EXOTICORUM
SUPPLEMENTUM II.
DE
FILTRO LAPIDE.

INTROITUS.

Vò rariores & curiosiores sunt operationes Chymicæ sine igne culinari perficiendæ & â Jacobô Barnerô in Chymiâ Philosophicâ pag. 547. *quadantenus descriptæ, eò majus encomium meretur vulgaris quidem, sed utilis omninò & necessaria FILTRATIO, quâ liquor aut solutum per filtrum, h. e. corpus aliquod poris insensibilibus pertusum trajicitur sicque â particulis crassioribus & terrestribus absque substrato igne defæcatur. Filtrum verò plerumque charta*

bibula seu grysea emporetica constituit, quæ vel simplex, vel complicata, aut vasi cuidam obtenditur, aut in cuculli formam complicata infundibulo aut virgultis, ne concidat, imponitur, sicque liquorem infusum recipit, ejusque particulis fluidioribus transitum præbet, relictis crassioribus, impuris aut nocivis, ut in præparationibus quibusdam antimonialibus, ♀. emetici aliisque contingit; & quamvis eadem ratione particulæ ∴sæ ab aquosis separari possint, modò filtrum aquâ prius imprægnetur, curiosior tamen & subtilior hîc est filtratio per laciniam seu ellychnium, è gossypiô paratum, cujus encheiresin & ætiologiam eleganter habet Bohnius in Differt. Chymico-Physic. XV. §. 6. 7. *Quodsi verò liquores ob intimiorem particularum connexum simul expressione quadam indigeant, adeoque filtrum vi externæ simul subjectum sit, tenacior quædam & firmior materia requiritur, prout in Hydrargyri depuratione per corium, quâ aut â fæcibus, aut â metallis, quibus amalgamationis ergò commixtum erat, exprimendo liberatur, videre licet. Est &, ubi ob liquoris ~⊖, ⊕ aliorumque ~ mineralium acidorum*

corro-

corrosivitatem, vitrum pulverisatum, parti infundibuli cujusdam angustiori impactum, filtri munere defungitur. Novissimum verò omniumque curiosissimum filtri genus est lapis hujus nominis, quô Mexicani aquam aliaque potulenta defæcare solent: quem (cùm in nostris regionibus â nemine, quod sciam, vel nominetenus descriptus sit) dignum omninò censuimus, qui ventilationi publicæ subjiceretur. Faxit DEUS ut omnia feliciter!

SUMMARIA TOTIUS DISSERTATIONIS.

Thes. I.

AN aqua unicum omnium corporum naturalium elementum sit? disquiritur.

II. Necessitas aquæ ad conservationem C. N. ostenditur.

III. In potuum differentiam & bonitatem inquiritur.

IV. Aquæ tam jure antiquitatis quàm salubritatis palma tribuitur.

V. Ejusdem vis Medica in statu p. n. Ubi incidenter de Fontibus soteriis & potu Thee, Coffi, &c.

VI. Hydropotarum exempla allegantur.

VII. Bonitas & selectus aquarum experimentis hydrostaticis demonstratur.

VIII. Aquæ pluviales & fontanæ examinantur. ac præ aliis eliguntur.

IX. Rejiciuntur ∇ salsæ marinæ, ubi simul de amaritie maris Caspii & de lactescentia maris Indici, vulgò von der Milch-See.

X. Aqua

X. Aqua nivalis & glacialis, aliique iis refrigerati potus (à la glace) omninò proscribuntur.

XI. Variæ aquarum impuriorum correctiones proponuntur.

XII. Filtratio ejus, cum descriptione Filtri Lapidis.

XIII. Usus hujus in aliis liquoribus filtrandis.

TRACTATIO.

§. I.

Qui solam aquam cum *Orpheo* & *Thalete*, Philosophis Antiquissimis, pro unicô corporum naturalium elemento habent, haud minimum assertionis suæ argumentum inde petunt, quòd ex iis, quibus corpora nutriuntur, etiam constare putentur. Cùm enim per varia Modernorum, *Helmontii* cumprimis, *Boylei* & *Davidis van der Becke* experimenta constet, non vegetabilia tantùm, mentham v. g. vel salicem solâ aquâ, indies affusâ, ad debitam proceritatem succrevisse, sed & pisces in vitris per aliquot annorum decursus eadem aquâ ad insigne corporis augmentum enutritos fuisse, haud difficulter inde concludebant, omnia ex eadem aquâ, tanquam verô & unicô rerum naturalium elemento contexta esse eoque magis, quod citatus *Helmontius* liquore suo alkahest omnia in meram aquam insipidam & consequenter elementarem fere solvere potuisse in scriptis suis palam asserere non dubitaverit: ita ut non à priori tantùm, sed & à posteriori (ut in scholis loquuntur) aquam unicum corporum naturalium elementum esse concludant.

§. II. An verò utraque hæc illatio firmô stet talo? an & experimenta illa semper & ubique succedant? non est, ut hac vice

vice discutiamus, quùm Inclytus *Dn. Rechenbergius*, Lipsiensium Decus, jamdudum fundum huncce in *Diatribe: an aqua tantum sit unica corporum materia & principium primum?* occupaverit. Sufficiat hâc vice statuisse, aquam ad minimum vehiculum nutrimenti esse, eaque de causâ nullum ferè corpus absque interventu aquæ subsistere: nullum omninò animal absque illa nutriri posse, adeoque in rebus diæteticis liquidorum potulentorumve concursum adeò necessarium esse, ut *Salernitani* semper à liquidis initium sumendum esse statuant, vulgari illô: à potibus incipe cœnam.

§. III. Quænam autem potûs genera ad vitæ sanitatisque conservationem magis apta nata sint? inter Scriptores Diæteticos quam solicitè, nec otiosè, controvertitur. Sunt qui vino primas deferunt, quod non tantùm lac Senum, sed & reliquorum hominum verum nutrimentum & cardiacum cardiacorum vocat *Guybertus de Conservat. Sanit. pag.* 489. Hinc parum abest, quin ejus Conterranei Adamo succenseant, quòd se pomo potius, quam botro seduci passus fuerit, in tabernis & contuberniis suis ita canentes:

Si le bon Dieu eust fait naître
Un peu de ce bois tortu,
Dans le Paradis terrestre,
Pauvre Diable ou serois tu?
Crois tu qu' Adam le premiere homme
Eust été si grand badin,
Que de choisir de la pomme
Pour y laisser le raisin?

quamvis *Samuel Reyherus in Mathesi enucleatâ* vitem reverâ arborem cognitionis boni & mali fuisse, non dubitet asserere, quam tamen sententiam jam nostram non facimus, cùm aliûs fori negotium sit & Rabbini adhuc disputent, an arbor, an planta, vel aliud quid ita dictum fuerit? de quo *Ursinus* in *Arboreto*

*Biblico cap.*45.*p.*583. Alii fortè lac, Getis, Scythis, Batavis, Helvetiis aliisque γαλακτοπόταις adeò familiare, ob copiosas particulas nutritivas, potum saluberrimum esse dixerint, quod & priscis Germanis in eodem usu fuisse ex Cl. *Conringii Tr. de habit. corpor. Germ. pag.* 58. *& seqq.* quis colligere posset. Tandem alii vel hydromel Polonorum, vel cerevisiam è frugibus variis paratam, tanquam mage nutritivam, eligent, de cujus encomiò *Eobanus Hessus de naturâ cerevisiæ & Henricus Meibomius in eleg. de cerevisiis commentariô* videri poterunt. Pauci è contra vel omnino nulli sunt, qui aquæ simplici locum inter potulenta salubria concedunt, quam omnibus viribus destitutam adeoque ventriculo reliquisque visceribus gravem; nocivam, Rusticis ac Messoribus relinquendam esse clamitant.

§. IV. Ast quàm plausibiles etiam videantur modò recensitæ opiniones, non sine causâ tamen omnibus illis contradicit Medicus quondam Felicissimus, *D. Waldschmidius*, dum in *Instit. Med. Rat. p.*108. aquæ inter omnia potûs genera palmam tribuit, utpote quæ tum jure antiquitatis, tùm salubritatis prærogativam obtineat & in se spectata potus medicus suo meritô audire possit. Quoad antiquitatis prærogativam consentientem habet Celeb. Antiquarium, *B. Henricum Meibomium*, qui in *Diss. Medicâ de potu aquæ calidæ* §. 2. ita scribit: Quemadmodum cibus primâ mundi ætate simplex fuit & talis, qui dicente *Senecâ Epist.*95. nonnisi esurientibus placere poterat, & ut *Ovidius* 4. *Fastor.* canit:

Panis erat primis viridis Mortalibus herba
Quam tellus nullô sollicitante dabat:

Ita quoque potus nón alius primis hominibus, isque cum plurimis animalibus communis, quàm pura & simplex aqua fuit, quæ etiam idcircò naturalis & maximè necessarius potus passim audit, quamque non tantùm ex fluviis petere, sed fontes etiam eô nomine quærere solebant, uti præter alia ex sacris literis & imprimis

mis ex *Gen.* 26. conſtat. Salubritatem verò ſufficientibus ibi rationibus confirmat antea laudatus *Waldſchmidius*, quod lubricitate & flexibilitate particularum ſe poris, cujuscunque ſint figuræ, facilè inſinuet, acidum vitioſum temperet, ſalia diluat, pituitam fluidiorem reddat, bilis æſtum demulceat & ſanguini humidas particulas reſtituat: ſuperfluum per vias urinarias, tum per exteriorem corporis ſuperficiem & ambitum iterum excernatur & quod caput rei eſt, nullibi aceſcat, ut ipſis etiam ægrotantibus, modò frigus ejus non obſtet, tutò propinari poſſit. Quantum è contrà acido ſuô occultô nocet vinum, è quô ſtagma acidum corroſivum, aquæ forti non multò inferius, arte Chymicâ extractum fuiſſe experientia edoctus ſum! quantum lac ad coagulum & caſeitatem pronissimum! quantum cereviſia, aut viſciditate partium obſtructiones pariens, aut facile aceſcens! quantum hydromel in bilem & cruditatem nidoroſam facile degenerans! quæ omnia in aquâ, quæ ſolâ ſimplicitate ſe commendat, pertimeſcenda non ſunt, ut non ſine cauſâ agreſtis vitæ ſanitatem in eâ quam maximè locaverit *Rivinus in pec. diſſert. de agreſtis vitæ ſanitate p.* 27.

§. V. Nec in ſtatu tantum naturali, omni etiam ætati, potum convenientiſſimum præbet aqua, ſed & ſub curſu morborum inculpatæ prorſus indolis eſt; quod neque de cereviſiâ, neque de vinô vel aliis æquè dici poteſt. Quis enim cereviſiam impunè concederet febricitantibus, aſthmaticis & aliis diætâ tenui opus habentibus? & licet de vinô adhuc ſub judice lis ſit, an in febribus ardentibus & in ſpecie malignis conveniat nec ne? certum tamen eſt in multis idem affectibus locum habere non poſſe. Utrobique autem aqua conceditur ab omnibus, quæ in nonnullis affectibus ſæpè medicamenti vicem ſuſtinuit, ita ut eâ mediante dyſenteria billioſa apud *Amatum Luſitanum Cent.* 2. *Cur.* 46. cholera *apud Borellum Cent.* 2. *Obſ.* 27. colica *apud Rivinum c. I.* §. 28. ac podagra *apud Bruerynum de re cib.*

lib. 16. *c.* 13. & *Trincavellium de curand. morb. lib* 12. *c.* 2. curata fuerint; quemadmodum & ejus adminiculo à Corpulentia nimia se tuentur Virgines, corporis gracilitatem affectantes. Nec alia fortè ratione Fontes Soterii, vulgo **die gute Brunnen/ Gesund- oder Heyl-Brunnen/** tot effectus exseruntt, nisi quod particulis aqueis acrimoniam in partibus internis æquè ac externis eluant. Imò decantatus adeò thee & coffi potus plura aqueis, acidum in corpore diluentibus, particulis in acceptis refert, quàm herbaceis & fœnum fere redolentibus moleculis, sub momentaneâ extractione aquæ saporem tantillum immutantibus; quamvis non omnem utrique potui vim, si diutius in digestione aut extractione steterint, denegare audeam.

§. VI. Licet autem facilè concedamus aquæ potum nostrô tempore non cuivis subjecto indiscriminatim expedire, nec quæ hactenus in ejusdem encomia allata sunt, eâ intentione scripta sint, ut eandem omnibus suaderemus: certum tamen est dari plures etiam magni stemmatis nominisque viros abstemios, qui vel ex idiosyncrasiâ naturali, vel ob votum DEO nuncupatum, vel & ex consilio Medicorum, ab omni fere potûs genere, præter solam aquam, abhorrent, ut Illustri quodam exemplo nos Magnus JCtus, *Andreas Tiraquellus* docuit, qui sola aquâ contentus non tantùm optimô corporis habitu in omni vita est gavisus, sed & sine Cerere & Libero totidem liberos, quot libros (utrobique autem 45. genuit) relinquens, Poëtæ Epigrammati, quod sequitur, ansam dedit:

Fœcundus Facundus aquæ Tiraquellus amator
Ter quindecim librorum & liberûm Parens,
Qui nisi restinxisset aquis abstemius ignes,
Implesset Orbem prole animi atque corporis.

Cum verò hi tales non minus de bonitate aquæ, quam alii de divino vini sint soliciti Medicosque subinde de salubritate ejus

consu-

conſulant, hinc operæ pretium merebimur, ſi de aquarum differentiâ & prærogativâ adhuc paucis egerimus.

§. VII. Quæritur ergò, quænam inter aquas optima, ſaluberrima & conſequenter potui aptiſſima cenſenda ſit? *Hippocratem* ſi conſulamus, leviſſimam commendabit *Lib. de aere locis & aquis*, quia hæc dulciſſima ſimul & limpidiſſima, h. e. puriſſima, ut *Sponius in Comment. ad hunc aph. p.* 244. *Aph. nov.* explicat. Leviſſima autem eſt, quæ citò incaleſcit & citò refrigeratur, *Aph.* 26. *Sect.* 5. vel in Sole citius exhalat. Hunc in finem *Piſanellus de eſculent. potulentorumque facult. pag.* 308. *ſeq.* experimento utitur: Linei panni, ejusdem ponderis, binas capit particulas, quas diverſis aquis immerſas Soli exſiccandas exponit: harum quæ prima ſiccatur, leviſſimæ immerſam fuiſſe aquæ extra controverſiam eſſe putat. Eandem pariter levitatem Moderni Philoſophi Experimentales hydrometro, ab *Athan. Kirchero in Mund. Subterr. Lib. V. Sect.* 2. *cap. V.* & *Dn. Sturmio in Colleg. Cur. Part.* 2. *pag.* 60. depicto, indagare ſolent, quod phiola parva eſt, cui aliquid ☿ injicitur, antequam Hermeticè ſigilletur, ut erecto ſitu aquis innatare valeat: in collo verò gradus ſunt deſcripti, qui majorem vel minorem gravitatem aquæ indigitant, prout inſtrumentum plus minus emergit: quo plerumque Salinarum Præfecti (vulgò die Saltz-Factors) in probatione ſalinarum utuntur. Haud abſimile cum annulis variis, parti infimæ appendendis, habet *Monçonyſius in Itinerar. Part. I. pag.* 173. Horum loco DN. *Volder*, Profeſſor Lugduni-Batavorum Ingenioſiſſimus, cubo quodam æneô, à *Franckio de Fr. Juniore, in Epiſt. ad D. Bergerum de ſucco nutrit. nerv.* deſcripto, utitur, quo *Snellius lib.* 2. *cap.* 5. *Eratoſth.* aquam pluvialem deſtillatâ, in cubo pedali, ℥ij. gr. 612. graviorem: putealem verò pluviali ℥vi. & gr. 30. propenſiorem expertus fuit. Ubi tamen notari velim aquas poſt brumam à curioſioribus rerum æſtimatoribus graviorem repertam

tam fuiſſe, cum ſpiritus illos ſubterraneos in ſe exſtinxit & indè craſſamentum ſibi fecit, ut *Fromondus in Meterolog. pag.* 359. loqui amat. Hinc per clepſydras olim diffluens hyemales horas paulò longiores reddebat æſtivis, exitu tunc ob craſſitiem tardiore.

§. VIII. Facile hinc explicare licet, cur aquæ pluviales leviſſimæ, adeoque & dulciſſimæ, tenuiſſimæ & limpidiſſimæ dicantur *Coo lib. de aere loc. & aq.* quùm reverâ ſint aquæ à Naturâ deſtillatæ, quatenus radii ſolares tenuiores & ſubtiliores particulas, è globo terr- aqueô vaporetenus in ſublime propellunt, relictis fixioribus terreſtribus: unde non poſſunt non reliquis leviores, adeoque & ſaniores eſſe, quicquid etiam *Plinius* in contrarium reponat. Optimæ quoque, juxta eundem *Coum l. c.* ſunt, quæ è ſublimibus locis & terræ tumulis fluunt, quùm eò puriores & à terreſtribus particulis defæcatiores fiant, quò longius & diutius pet terræ poros deſcendunt & à portionibus fixioribus, filtratione interveniente, liberantur. Noxiæ autem ſtagnantes & malè olentes, quùm ob putredinem & particularum heterogenearum copiam & obſtructiones in vaſis capillaribus & ſanguinem impurum generent, adeoque ad potum ordinarium prorſus ineptæ ſint.

§. IX. Eandem ob cauſam aquæ ſalſæ & indomitæ ad quotidianum potum improbandæ ſunt, quales ſunt aquæ marinæ, quæ ob ſalis intermiſtionem omnium graviſſimæ; adeoque minus ſanæ dicendæ. Quid quod & aliæ ſæpè illi combinentur particulæ prorſus heterogeneæ; bituminoſœ v. g. & reſinoſæ, è fundô & profundo littore emergentes, â quibus maris Caſpii amaritiem non ſine ratione derivavit eruditione & itineribus Clariſſimus *DN. Engelbertus Kempfferus, in Decade Obſervationum Exoticarum, Lugd. Batav.* loco *Diſſert. Inaug. ventilat.* §. 3. Quin & ab iisdem particulis ſulphureis, aqueis & ſalinis invicem mixtis, pauciſſimis hactenus perſpectam maris lacteſcentiam

ſcentiam (vulgò die Milch-See) ſingulis annis bis circa Bataviam novam verſus Amboinam, tempore noctúrnô, obſervandam deducit DN. *Eberhardus Georgius Rumphius*, in *literis ad D. Wilhelmum ten Rhyne*, *Amboinæ Victoriæ Ind. Orient. die* 20. *Aug. Anno* 1687. datis: quas cum aliis ſimilibus *diſſertationibus epiſtolicis Indiæ Orientalis*, è MSS. originalibus in vernaculam translatis, cum *Muséo Muſeorum* luci publicæ expoſuimus.

§. X. De aqua nivali atque glaciali diſcrepant Autores diætetici. Quidam apud *Athenæum lib.* 1. eandem ſaluberrimam eſſe contendunt. *Hippocrates* autem, *Ariſtoteles & Plinius* ut inquinatiſſimam damnant, neque ſine cauſa. Revera enim terreſtre illud, quod in ea fundum petit, ſatis ejusdem impuritatem arguit. Hinc *Agellius lib.* 19. *cap.* 15. *Noct. Attic.* cum in illa plurimorum hæreſi eſſet bibendi nivalem, ſe ad meliorem ſententiam â Peripatetico quodam reductum eſſe ſcribit, auctoritate *Ariſt.* aſſeverantis ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων ὕδατα φαῦλα εἶναι: aquas è nive & glacie vitioſas eſſe. Idem de potibus aliis nive refrigeratis (Gallorum à la glace) ſentiẽdum, quos Colicam Convulſivam internecinam in Illuſtr. Comite de Dhaun excitaſſe vidimus, per literas in conſilium vocati.

§. XI. Quid verò ſi in defectu aquæ puræ vitioſa (qualis ferè ea eſt, quam heîc Giſſæ è puteis quamplurimis haurimus, calcem poſt decoctionem uberrimam & nocentiſſimam relinquens,) neceſſariò potanda ſit? En! remedium modò indigitatum fuit. Ad omnia enim vitia corrigenda, imò quamcunque aquam uſui accommodatiorem reddendam. optima eſt decoctio & cum *Plinio lib.* 31. *cap.* 3. plerique omnem decoctam aquam non decoctâ utiliorem ſentiunt. Deſtillationem tamen ſi quis adhibere velit, is aquam procul dubio puriorem & non paulò meliorem reddet, judicante ſic *Sennerto Inſt. Med. Lib.* 4. *P. I. Cap.* 4. *pag. m.* 752. Alii allium infundunt, aut pulverem pyri-

pyrium, quod militibus & aliis castra sequentibus suadet Inclytus *Dn. Ludovici, Tr.* von den Feld-Kranckheiten *cap. 2. pag.* 18. loco quorum ditiores cortices citri, aurantiorum & alia pro gratiore sapore adjiciunt. Alii aquâ sulphuratâ utuntur & vasa, quibus asservatur, fumo, ut dolia vinum continentia, impraegnare jubent, Sie geben ihm einen Einschlag / cumprimis ubi febres malignæ, pestis & similia mala epidemicè grassantur, in quibus omnes potus sulphurati summoperè *ab Ettmüllero* aliisque Practicis felicioribus laudantur. Ad minimum verò aqua per linteum, strophiolum, aut aliud filtri genus filtrare jubet *Mindererus* in der Kriegs-Artzeney *p.* 75. ne ranarum, rubetarum, aut serpentum seminium forte simul hauriatur, ut Rustico illi accidit, è quo 245. ranas expulit, quarum majores nonnullæ exsiccatæ in Mantuæ, jam obsidione cinctæ, Museis & Augustæ Vindelicorum, in ædibus Dn. Hainhoferi spectantur.

§. XII. Quam maximè verò ultimæ huic aquarum depurationi servit & inservit Filtrum Mexicanorum rarissimum & prorsus insolitum, lapis scilicet, aut fungus lapidescens ejus nominis, cujus descriptionem hornô tempore, cum Aulam Principalem frequentaret, Darmstadii, â *Dn. Schazio*, Advocato Argentinensi & Conterraneo meo Honoratiss. obtinuit Dominus Præses, quam cùm neque *Böetius à Boot* (qui *Historiam lapidum* optimè & ex professô, quod dicitur, pertractat) neque *Sterrebeckius* in *Theatro Fungorum*, multo minus alii generales rerum naturalium Scriptores tradiderint, Curioso Lectori iisdem, queîs obtinuimus, verbis, Latinitate donatis, communicare voluimus:

Memoi-

Memoire

Sur le Filtre, ou Pierre de Mexique, curieuse & extraordinaire.

IL croist naturellement dans quelques endroits du Golfe de Mexique une espece de champignon medicinal, a environ cent brasses de profondeur sous l' eau, sur la roche vive, lequel se petrifie par luy mesme à l' air, dont les Espagnols d' Amerique transportent à grands frais les plus grosses pieces jusqu' à la mer de sud, d' ou ils les embarquent pour les Jappois, ou ces sortes de pierres, sur tout lors qu' elles sont grosses, sont tres estimees & se vendent au poid de l' or, parce qu'ils estiment, que l' impression de ce Champignon petrifié sert à longue vie.

Les Japponois le font creuser en forme des pots ou des mortiers, pour pouvoir contenir les liqueurs & particulierement l' eau pour boir,

Historia

Filtri, Lapidis Mexicani rarissimi & omninò curiosi.

IN quibusdam sinûs Mexicani locis species fungi cujusdam medicinalis naturaliter succrescit, qui sub profundo aquarum, ad 100. circiter ulnarum altitudinem, rupibus adhæret & in aperto aëre sponte suâ lapidescit, cujus frusta majora Hispani in Americâ viventes, non sine sumtibus ingentibus ad mare meridionale deferunt, indeque navibus onerariis in Japponiam deportant, ubi hæc lapidum species, cumprimis crassiores, magno in pretio habentur & æquali cum auro pondere venduntur, cùm impressionem fungi hujus petrificati ad vitam longam conferre existiment.

Japponenses eundem in formam ollæ aut mortarii redigunt, ut liquores varios, cumprimis autem aquam potui destinatam recipere possit,

desiderio illorum & appetitui gratissimam.

Aqua autem simplex transit & permeat poros hujus lapidis, quæ licet etiam clarissima aut limpidissima videatur, dum filtro huic committitur, nunquam tamen non deponit & relinquit certam fæcum insensibilium quantitatem, donec tandem ad sensum levior & consequenter etiam purior, melior & ad sanitatem conservandam aptior reddatur. Quum enim aqua in se spectata nihil aliud sit, quàm aër condensatus, haud aliter ac aër est aqua rarefacta: hinc facile concludere licet aquam bonæ notæ indies potu assumtã eundem cum aëre, per respirationem haustô effectum exserere.

Inde fortè est, quod incolæ hujus insulæ, quibus calculus renum aut nephritis ne nomine quidem, nedum essentiâ perspecta sunt, quive sanitatem suam omnibus aliis corporis & fortunæ bonis anteponunt, maximè autem Principes, Mandarini aliique Magnates in ædibus suis scrinia quædam

dont ils sont grands amateurs.

L'eau commune se filtre & passe au travers de cette pierre poreuse & quelque claire qu'elle paroisse lors qu'on la met dans ce filtre, elle y depose tousjours une quantité de faisses imperceptibles, au point qu'elle devient sensiblement legere & par consequent plus pure, meilleure & plus propre à la santé, puisque l'eau, n'étant de soy, qu'un air condensé, de mesme que l'air étant une eau rarifiée, il est de bons sens de conclure, que la bonne eau, qu'on boit à l'ordinaire, fait le mesme effet, que le bon air, qu'on respire.

C'est pour cela, que ces Insulaires, qui ne sçavent ce que c'est que gravelle ny maux de reins dans leur pays & qui preferent leur santé à tous les autres biens de la vie, principalement les Princes, les Mandarins & les autres gens de qualité, ont dans leurs maisons des armoires ou bufets,

aut

faits expres, dans lesquels ils tiennent enfermez ces filtres, sur des trepieds propres, ou passe continuellement l'eau pour usage personnel, dont ils ne confient la clef à personne, pas mesme à leurs femmes, ny à leurs enfans. Ils disent vulgairement, que c'est leur tresor. Ce qu'il y a de certaine. est que cette eau, ainsi depurée, conserve sans glace beaucoup plus long temps sa fraicheur naturelle, & quelle ne se corrompt plus, quelque long temps qu'on la puisse garder.

Il est à remarquer, que les Grands Seigneurs Espagnols ne reviennent presque sans rapporter avec eux en Europe ou pour leurs usages particuliers, ou pour donner à leurs ami (qui est selon eux un present magnifique) quelquunes de ces pierres de Mexique, dont les plus grosses ne contiennent gueres, que cinq ou six pintes d'eau, tout au plus,

aut receptacula hunc in finem parata habent, in quibus filtra hæc fulcris suis tripedalibus innitentia asservant, ut aqua proprio illorum usui dicata nunquam non per illa percoletur, quorum claves ne quidem Cōjugibus aut liberis suis, multo minus aliis fidunt aut concedunt. Imò (quod palam totô die afferunt) hæc pro optimo suô thesauro habent. Hoc ad minimum certissimum est, aquam ita depuratam vigorem suum & frigiditatem naturalem, etiam sine glacie circumposita, diutius solito retinere & absque ulla corruptione per longum temporis intervallum asservari posse.

Notam meretur Magnates & Grandes, ut audiunt, Hispanorum raro in patriam revertere, nisi simul lapides quosdam Mexicanos, vel pro usu propriô, vel pro Amicis suis (cùm eosdem pro dono splendido & liberali habeant) secum in Europam attulerint, quorum majores sive crassiores vix ultra V. vel VI. aquæ quartaria recipiunt, quoniam maximi,

ximi, ut jam supra dictum fuit, commercio, quod cum Japponensibus & Chinensibus alitur, destinantur, idque respectu lucri, quod exinde expectant eò majus, quò lapides sunt crassiores.

parce qu'en effet les plus grandes pieces, sont, comme il est marqué cy dessus, pour le commerce du Jappon & de la Chine, qui leur est tres avantageux par le grand profit, qu'ils font sur ces pierres, lors qu'elles sont fort grosses.

In Portu Gades, Seviliæ, imò & Madriti reperias Magnates, qui duo aut tria ejusmodi filtra ita se mutuò excipientia, ut unum alteri incumbat, sibi compararunt: ast omnes in eô consentiunt, quod unicus è majoribus & crassioribus lapidibus Mexicanis, intuitu qualitatis, hisce omnibus longis parasangis sit præferendus, cùm longè alium sanitatique magis proficuum effectum edat, ut ope hydrometri cujusdam facilè probari posset.

A Cadix, Seville & à Madrit mesme il y a des Seigneurs, qui ont chez soy deux ou trois de ces filtres proprement agencées l'un sur l'autre: mais ils conviennent tous, qu'une seule de ces plus grosses pierres de Mexique seroit de beaucoup preferable en sa qualité naturelle, en ce, qu'elle fait sensiblement un tout autre effet pour la santé, ce qui se peut aisement verifier par le moyen du Pese-liqueurs.

Persona quædam benevolentiam & favorem *Domini de Louvois* (qui nil æquè magis, quam aquam bonæ notæ, in pretio habebat) captatura, credens & persuasum sibi habens Ministro huic nequicquam offerri posse, quod aut

Une personne, qui vouloit se menager de la faveur auprés de Feu Monsieur de Louvois *(qui aymoit passionnément la bonne eau) ayant cru, ne pouvoir rien presenter à ce Ministre, qui luy fut plus considerable, ny pust mi-*

operæ

eux convenir à un Sur-Intendant General des Bastiments du Roy, qu' une pierre ainsi precieuse pour la santé, a fait la depense d' en faire achepter une d' une grosseur enorme en ce genre, puis qu' elle contient environ quatre seaux. Mais comme ce Ministre s' est trouvé mort à arrivée de cette pierre, la personne la voudroit bien faire passer à quelque Grand Seigneur d' Allemagne, qui eut assez de soin de sa santé, pour en faire la desfense; pour cela elle offre de la faire venir à Strasbourg, pour la mettre à Monsieur Schaz, *son particulier Amy, lequel en pourra disposer ainsi, qu' il jugera àpropos, soit pour la presenter à quelque Prince, ou pour en faire tel autre usage, qui luy plaira, ètant certain, que n' en est pas encor venue en Europe de la grosseur de celle, dont il s' agit & par consequent de plus considerable & si pretieuse.*

operæ pretium mereatur aut Ædili Regio Generali mage dignum sit, quàm lapis hic, ob usus, quos sanitati præstat, adeo pretiosus, nullis pepercit impensis, quò rariorem quendam & enormis hôc in genere magnitudinis lapidem sibi compararet, cùm quatuor ferè situlas recipiat. Postquam verò Primarius hic Regis Minister sub adventu hujus lapidis diem supremum obiit, dicta modò Persona eundem Magnati cuidam in Germaniâ concedere non dubitaret, qui sanitati suæ præ aliis prospecturus expensas non reformidet. Quapropter curaturam se promittit, ut lapis is Argentoratum deportetur & intereà *DN. Schazio*, Amico suo intimo, concedatur, qui prout è re visum fuerit, eundem aut Principi cuidam humilimè offerre, aut aliter de eô disponere poterit, certò persuasus, nunquam adhuc ejus ponderis & magnitudinis filtrum in Europam delatum fuisse, quod ejus intuitu rarissimũ non minus, quàm pretiosissimum haberi debet.

Est Jesuita quidam *P. de Martel*, aliàs famosus Autor, qui Bloisii dissertationem quandam de qualitate hujus lapidis Mexicani ejusque virtutibus (quas curiosè prius in lapide mediocris, ut obtinere potuit, magnitudinis examinârat) in lucem edidit &c.

Le Pere de Martel, *Jesuite, fameux Auteur, à fait imprimer à Blois une dissertation sur la qualité de cette pierre de Mexique & sur les vertus, qu'il dit avoir soigneusement examinées sur une de cettes pierres de mediocre grandeur, qu'il avoit recouvrée &c.*

§. XIII. Hactenus descriptio Anonymi. Quæ omnia, si veritati & experientiæ respondeant, nullus dubito, quin & in aliorum liquorum depuratione, per filtrationem obtinendâ, locum habere possit novum hoc filtri genus: utut verear, ne illi, qui lapidem hunc aquæ depurationi destinarunt, aliis eundem usibus concedant, memores vulgaris illius: quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu.

TANTUM!

INDEX

INDEX MORBORUM ALPHABETICUS.

A.

Apo-

B.

C.

Caput

D.

E.

F.

Febris

G.

H.

Hydrops

I.

K.

L.

Mor-

Pare-

Quin-

Q.

R.

S.

T.

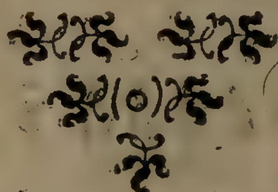
V.

Verti-

SPHALMATA TYPOGRAPHICA.

Pagina	*Linea*	*Sphalmata*	*Correctio.*
13.	19.	Nutrituri.	Nutricum.
18.	7.	Ναυτυλίης.	Ναυτιλίας.
38.	14.	fructi.	fructibus.
51.	10.	TAB. III.	TAB. IV.
235.	21.	fricata.	fricta.
245.	14. 25.	hydromelite.	hydromeli.
249.	22.	Screcta.	Screta.
255.	7.	Illustrissimam.	Illustrissimum.
278.	21.	phlebotoniam.	phlebotomiam.
297.	6.	cruc.	erucæ.
365.	34.	verron.	Veron.
385.	10.	Parenti.	Parente.
390.	ultim.	jemahl.	einmahl.
392.	32.	*Parcan.*	*Paracelf.*
394.	15.	vacino.	vaccinô.
397.	23.	Ectaseos.	Ecstaseos.
403. 407.	penult.	gossyp.	gossipium.
464.	penult.	reddant.	reddunt.
465.	2.	Tyronis.	Tyronibus.
466.	8.	Canditat.	Candidat.
483.	11.	nigricrante.	nigricante.
510.	27.	TAB. V.	TAB. IV.
629.	26.	verendum sit.	vereor.
637.	17.	vasibus.	vasis.

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI
CONTINUATIO
DECLAMATIONUM
PANEGYRICARUM
QUARUM

I. De Medicamento Optimo,

II. De Medicamentorum Noxâ & officioso Medicorum Homicidio,

III. De Incrementis Academiæ Gissenæ per Cives Hassiæ Indigenas;

SUB EJUS TERTIO RETCORATU ACADEMICO,
ANNO MDCCVIII. habebantur.

Accedunt
PROGRAMMATUM & INSCRIPTIONUM
ACADEMICARUM
DECURIÆ V.

FRANCOFURTI AD MOENUM

SUMPTIBUS DOMINICI A SAND.
ANNO MDCCXI.

DECLAMATIONUM PANEGYRICARUM *CONTINUATIO I.* DE MEDICAMENTO OPTIMO

Habita Gissæ

A. 1708. *die. I. Januarii.*

P. P.

Ctavus jam annus agitur, ex quô Fasces Rectorales secunda vice resignando omni simul spei easdem repetendi renunciarem. Præsaga enim mente atrocissimæ, quibus jamdum fractæ corpusculi vires, imminentibus aliquot annis climactericis, arietari poterant, Morbonæ injuriæ præ oculis versabantur. Parum etiam abfuit, quin fata prognosticon implerint, quùm febris, qua anno statim insequenti conflictabar, maligna ita mihi jugulum petierit, ut omnes, quotquot è Corpore Academicô me gratiosè visitabant, de vita prorsus actum esse judicarint. Accedebat hominum malevolorum, etiam eorum, qui suam mihi sortem in acceptis ferunt, ingratissima persecutio, quæ vix respirantem è morbo animum penitus evertere & tantum non

 pessun-

pe fundare potuiſſet. Aſt DEI eſt clementia, quod in hunc usque diem ſalvus & incolumis remanſerim. Fortitudo ejus eſt, quæ turbam invidorum maſculè retudit, & horrendis in perfidos exemplis ſatisque juſtitiam ſuorum ab interitu vindicavit, vindicat & vindicaturus erit. Hujus ego providentiæ, directioni & voluntati tribuo, quod hæc ipſa, quæ ante ſexennium in manus Comitis Illuſtriſſimi, DN. GEORGII FRIDERICI, Burggravii de Kirchberg, Comitis de Sayn & Wittgenſtain, Domini in Farnroda & ſ. p. reſignabam ſceptra, hodiè è manibus Magni Principis, Sereniſſimi ſc. Haſſiæ Landgraviatûs Hæredis, DN. LUDOVICI, Principis Hersfeldiæ, Comitis in Cattimeliboco, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Iſenburgo & Budinga, cæt. cæt. Domini noſtri Clementiſſimi recuperarim. Quemadmodum ergò Sereniſſimæ Suæ Celſitudini totius Senatûs Academici nomine jam gratias exſolvo devotiſſimas, quod autoritate & fulgore Principali hactenus Muſas Ludovicianæ illuſtrare, ac per Vicarium ſuum & Pro-Rectorem Magnificum, Anteceſſorem meum longè honoratiſſimum, prudentiſſimè & dexterrimè gubernare acquieverit: Sic eò confidentiori animo in Me ſuſcipio arduum alioquin & moleſtiſſimum Rectoratus Academici munus, quò pacatius illud & ornatius oblatum fuit.

Unum ſaltem eſt, quod & animum meum & Civium Academicorum Nobiliſſimorum ſpem de me conceptam perturbare poſſet, quod nimirum priores Rectoratuum meorum annos Triplici Medicinæ Fonti, Fonti inquam Diætetico, Pharmaceutico & Chirurgico applicarim & exhauſtis prioribus jam ad tertium eumque rigidiſſimum, Chirurgicum puta, fuerit deventum. Minus enim fauſto, ſed ſiniſtro prorſus omine quis vereri poſſet, ne tales anno nunc currente caſus ſe truſuri [illegible] ſint

ſint, ubi locum habeat ultimus Hippocratis aphoriſmus : Ubi medicamenta h. e. verba & blandimenta non juvant, ferrum, i. e. clathra & cancelli juvant : ubi ferrum non juvat, ignis juvat, ſicque igne & aqua quamplurimis interdicendum foret. Aſt metum hunc ex animis veſtris, CIVES OPTIMI, excutere poterit ætas jam provectior, quam ad operationes Chirurgicas non ſufficere decantatum Italorum proverbium docet, quô il Medico vegghio è Chirurgo giovine, h. e. Medicus annoſus & Chirurgus juvenis extollitur. Quum enim inſigniores Chirurgorum Operationes, fracturarum v. g. & luxationum curationes nunquam non extenſio validiſſima, ut Coi noſtri verba ſonant, requiratur; hinc & vires lumbique non elumbes, ſed robuſtæ & valentes adſint oportet, quæ in eâ, ad quam per DEI gratiam evectus ſum, ætate penitus fatiſcunt. Accedit eam eſſe Geniorum veſtrorum Generoſitatem, ut quod de copiis Alexandri Magni referunt Hiſtorici, absque ullis monitis & exercitiis aciem & vitam Academicam inſtruere valeatis. Caremus enim, quæ DEI eſt clementia & Athenæi Giſſeni proſperitas, caremus ulceribus ſcholarum illisque carcinomatibus, quæ Medicorum operam eludunt & Chirurgum implacabilem ac immiſericordem exigunt. Caremus ſphacelatis ſideratisque, h. e. putridis illis membris, quæ manu & encheireſi Chirurgica reſcindenda,

- - - ne pars ſincera trahatur.

ſicque nonniſi pacatum, tranquillum & ab omni tumultu, contentione & cruore alienum primum, in ſecundo (ah! ô! utinam ſecundo!) Academiæ ſeculo, annum mihi ſpondeo.

Quodſi verò ſint, qui animum adhuc iratum, inquietum & ad jurgia paratum adferunt, illos munere quodam ſive

ſtrena hac vice demulcere ſtudebo, quæ, ſi fides eſt diverbio:

- - - - hominesque Deosque

placare valent. Optimum ſc. medicamentum & Panaceam incomparabilem penitusque infallibilem Vobis offeram. Optimum verò inSanis medicamentum & præſervativum eſt, nulla medicina uti.Neque tamen nihil, ſed quamplurimum me Vobis jam offerre facilimè judicare poſſetis, ſi quid illud in receſſu habeat, jam fuſius explanare liceret. Verum enim verò, cùm non tam ad clepſammium, quam horæ momentum jam dicendum ſit, in aliam id occaſionem, ubi leges & ſtatuta (tunc ſimul prælegenda) uberiorem dicendi copiam indulgent, differendum duco Interim ut tribus, quod ajunt, verbis, & quaſi per tranſennam illud oſtendam, certum & ab omnibus ſanioris & ſanctioris Philoſophiæ Cultoribus hodie conceſſum pono, machinam corporis humani hydraulico-pnevmaticam (quoad actiones oeconomicas & materiales) inſtar horologii & automatis ſe habere. Jam omnibus ἀυτομάτων gnaris ignotum eſſe nequit, horologia quævis portatilia eo perfectiora & meliora eſſe, quò rarius manum Artificis experiuntur. Quò frequentius autem limam automatariorum ſentiunt, eò magis claudicant & ſive elatere reſoluto, ſive rotulis exorbitantibus, ſive inquie quieſcente hærenteque indies pejora redduntur tandemque prorſus corrumpuntur, Sapienti ſatis!

Quod reliquum eſt, tertia jam vice graviſſimum, pluribusque faſtidiis quam faſtigiis obnoxium, Rectorale Munus jam ſuſcipiens ad TE ſupplex devolvor, ô TRINUNE DEUS, Pater, Fili & Spiritus Sancte, ad TE jam clamo &

ſuſpiro

ſuſpiro, velis gratiam illam & clementiam, qua per ſemi-ſeculum me indignum protexiſti, præſenti, quod utinam bonis avibus! jam cœpimus, anni ſtadio quoque commodare. Sine Tuo enim Numine, nihil eſt in homine. Serva & conſerva Auguſtiſſimam Domum Principalem! Serva & conſerva Celſiſſimum Academiæ Nutritorem! Serva & conſerva Sereniſſimum Principem Hæreditarium, cum Sereniſſimo DN. Fratre & Sororibus Principalibus. Serva & conſerva Inclutam Ludovicianam! Serva Docentes, ſerva Diſcentes, omnesque Sanctiſſimi Tui Nominis Servos ingenuos, infucatos & fideles! Tibi ſit Laus, Honos & Gloria in ſempiterna Secula!

Ad

SENATUM ACADEMICUM

poſt electionem in Conſiſtorio.

P. P.

SUſcipio quod offertis munus, idque tertium jam ſuſcipio. Quô animo? an tremulo, an præſenti? hac vice dicere non attinet. DEUS idem novit, qui omnia novit. Unum hoc palam aſſero ſtipulorque, Me, ſicut hactenus per quatuor, & quod excurrit, luſtra pro incrementis Academiæ ſtudio (præfiſcini loquor) indefeſſo fideque incorrupta militavi, ita poſthac omnes eò nervos intenſurum eſſe, quò antiqua Lycei noſtri gloria perduret, reditus ejus inviolati conſerventur & quæcunque huc

huc ſuum ἐπιβάλλον μέρ@ contribuere poſſunt, legitime curentur & adminiſtrentur.

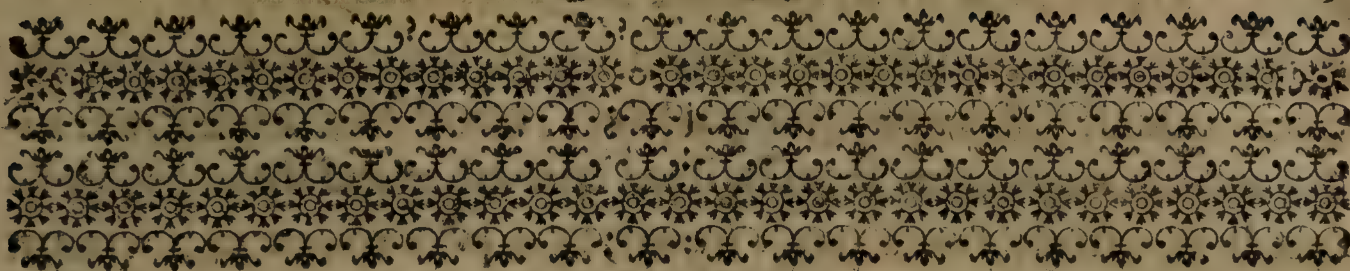
Quoniam verò quævis ex his ita comparata ſunt, ut in unius ætatem aut facultatem non cadant, ſed mutuam & ſubſidiariam requirant operam; hinc Veſtrum, PROCERES Honoratiſſimi, concurſum & aſſiſtentiam ſimul expeto, quo junctis animis & laboribus vis unita fortior evadat.

Hac ego ſpe ſuffultus tertia jam vice mihi probatum affectum & benevolentiam veſtram animo gratiſſimo exoſculor, DEUMque veneror, ut integrum Corpus Academicum in ſeram poſteritatem immune conſervare, omni felicitatis cumulô beare mihique ſimul occaſionem ſubminiſtrare velit, quo animum honoris & amoris Veſtri cupidiſſimum ipſo opere declarare valeam,

Valete!

DECLA

DECLAMATIONUM PANEGYRICARUM *CONTINUATIO II.* DE MEDICAMENTORUM NOXA ET OFFICIOSO MEDICORUM HOMICIDIO.

Anno 1708. *Calendis Julii Gissæ*

Solenni Prælectioni Legum præmissa.

P. P.

Uod differtur, non aufertur. Bis det, qui citò dat, nil det, qui munera tardat: tarditatem tamen muneris præstantia gravitasque compensare valet. Præstantissimum autem esse munus, quod Lectissimis & Dilectissimis Academiæ Civibus sub auspiciis hujus anni pro strenâ offerebam, vel exinde conjicias, quod idem omnibus & acceptum & utile & necessarium sit. Panacea enim erat, hoc est medicamentum universale, optimum & infallibile, quod nec quantitate nec qualitate grave, nec sapore vel odore adversum, sicque tum palato tum stomacho gratissimum eoque gratius, quod gratis, sine pre-

 ce vel

ce vel pretio, tam ab egenis, quàm à divitibus nunquam non obtineri queat. Si enim quicquam eſt, quod Medicis è Praxi victitantibus negotium faceſſit, illud ſanè eſt, quod ditiores, delicatuli & emunctioris naris homines à pharmacis abhorreant eademque nauſeando vix labiis admota rejiciant: egeni autem & omnes quibus res anguſta domi, non habeant unde ſolvant; quod utrumque tam Medicos, quàm Pharmacopœos in anguſtias redigit, quibus in ſymbolo eſt: ACCIPE DUM DOLET. Ne ergò oleum utrobique & operam perdant, nunquam non de Panaceis cogitatum fuit, queîs univerſa morborum phalanx abſque nauſeâ ægrorum & moleſtiâ Medicorum prorſus abigi poſſit. Videas hinc Chymicos Secretiores, quos Adeptos ineptè vocant, nil niſi Phalajas, Azoth, Aurum potabile, Lapidemque Philoſophorum anhelare, in quô præparando, dum omnes ſæpe facultates miſerè dilapidant, in alterum, extremum incidunt, ſibique officium damnoſum, ægris autem adeò nullum ſubſidium adferunt, ut ſpes utrobique potius

-- -- . -- Corvos deludat hiantes.

De aliô ergò ſive medio ſive remedio cogitandum, quo non tantùm ægrorum, ſed & Medicorum facultates, tum corpus, tum fortunam attinentes, conſerventur, ſed & caveatur, ne aut vita ægrorum, aut fama Medicorum juguletur.

Non dubito Vos, AUDITORES Omnium Ordinum Honoratiſſimi, tale quid pro optimo & auro contra pretioſiori medicamento habituros eſſe, modò quis illud ob oculos poneret. Optimum autem, ut optimè fatentur Medici, ſæpiſſimè medicamentum eſt nullô prorſus uti. Hoc cum pro ſtrenâ quondam dederim, nunc paulo fuſius explanaturus,

De
MEDICAMENTORUM NOXA
ET OFFICIOSO MEDICORUM HOMICIDIO

dicturus & abhinc aliam,qua vitæ & saluti vestræ consulere poteritis, viam ostensurus sum. Vestra res agitur, AUDITORES, de coriô vestrô luditur, dum (*) pars de morbo, pars de morte vestrâ gaudent; hinc dum pro vita & salute vestrâ verba non daturus,sed facturus sum, benevolè attendite & non tantùm auribus,sed & animis vacivis sollicitè propendite

-- -- -- quid distent æra lupinis?

VADE ET OCCIDE CAIN! verba sunt, quæ Monspelienses Doctoribus suis recenter coctis acclamare dicuntur. Quid iis sibi velint, obscurum prorsus & usquedum incertum est. Crudè & ut jacent verba intelligenda non esse, sed mysterium aliquod latere, ipsa dictat ratio. Quodnam verò sit? & quî commodè explicari debeant, difficulter expeditur. Maxima pars Autorum mysterium in voce CAIN quærendum esse judicat, quam juxta numerum literarum explicandam esse censent, utut in diversas rursus sententias abeant. *Ronzæus Gallus* (a) rem ita explicat. Vade & occide Carmelitas, Augustinenses, Jacobinos vel Jesuitas, Minores, Ast cùm ex Hugonottarum, quos vocant, numero sit, ex intempestivô religionis zelo hæc profecta sunt. Nec plausibilior est explicatio, quam Autor *antidoti melancholiæ* habet, qui Caupones, Arabes, Judæos & Mahumetanos occidendos esse putat; cum infideles & hæretici non tam ferrô, quàm verbo curandi & emendandi sint. Alii ipsos morbos, Chronicos scilicet, Acutos, Ignotos

(*) *alluditur ad dicterium:*
De morte Medicus gaudet, de morte Sacerdos.

(a) *Problemat. III. p. m. 9.*

Notosque ſubintelligunt, qui datâ operâ ſupplantandi & ad Caucaſum relegandi ſunt. Alii de renunciatione hâc aut dubitant, aut explicationem ab ipſis Monſpelienſibus expectant, exemplô *Pauli Ammanni*, Medici quondam Lipſienſis, in ſpeciali hujus tituli diatribe, *Paræneſi ad Diſcentes* addita. Interim ſi Hiſtoricos & illorum, qui iter in Gallias ſuſceperunt, itineraria evolvamus, haud adeò difficile erit in veram hujus rei cauſam penetrare. Quando enim *Jodocus Sincerus* in *Itinerario* ſuo *Gallicô* (b) Celeberrimam Academiam Monſpelienſem deſcribit, inſimul addit undiquaque ex totâ Galliâ & externis quoque locis eò confluere, qui Medicinæ nomina dederunt, indeque titulis inſignitos & tiarâ ornatos abire, poſtquam (ut ex aliis notat) tunica *Rabelæſii* indutis acclamatum fuerit: VADE ET OCCIDE CAIN. Quodſi jam antecedentia conſequentibus annectamus, ex hiſtoriis pateſcet, *Rabelæſii* tunicâ eâ de cauſa Medicinæ Candidatos inveſtiri, quod privilegia à malevolis Academiæ Monſpelienſi ſurrepta reſtituerit. Tempore ſc. Franciſci I. Cancellarius du Prat, Urbi Montispeſſulanæ infenſiſſimus, abolitionem privilegiorum Facultatis Medicæ per edictum Regium procuraverat. Cùm autem noſcerent *Rabelæſium*, è Monacho Franciſcano factum Medicum facetiſſimum, Cardinali de Bellay, Pariſiis tunc viventi, in pretiô eſſe, ad Aulam Regiam tanquam Deputatus miſſus fuit; ut intercedente Cardinale privilegia illis erepta recuperaret. Cùm autem *Rabelæſio* Lutetiam delatò acceſſus ad Cançellarium denegaretur, præ foribus ædium obambulans ſe ſtolidum & veſanum ſimulavit, ſtolâ viridi indutus & prolixâ barbâ inſtructus. Domeſticis Cancellarii cum plebis multitudine affluentibus & quis eſſet interrogantibus, reſpondit: Se eſſe Carnificem & ab eô, qui primum à ſe excoriari vellet, plagas & verbera præſtolari. Cancellarius hæc inaudiens portentum hominis ad ſe venire jubet,

(b) *pag.* 119.

bet, qui obtentâ dicendi facultate tam disertâ lepidaque oratione commissa sibi negotia proposuit, ut non tantùm mensæ tabulæque Cancellarii admotus, sed & omnium petitorum compos factus fuerit; hinc in memoriam recuperatorum à *Rabelæsiô* privilegiorum sancitum, ut omnes Neo-Doctores ejus tunicâ superbirent. Quodsi porrò indolem ejus & scripta ponderaverimus, illa ob facetias & argutias ferè inimitabilis; hæc autem prorsus ironica, Satyrica & per antonomasiam intelligenda sunt. *Luciani* enim æmulus *Democriti* instar omnia ridebat & jocandi libertatem ingeniosè excusabat, quod, cùm sanitati conservandæ nihil magis officiat, quàm mœror, prudentis Medici partes sint, non minus in mentibus exhilarandis, quàm in corporibus curandis laborare, ut *Freherus* (c) in vita ejus refert. Quemadmodum igitur Autor *Grobiani* in formandis Studiosorum moribus & Depositores in Academiis nil nisi vitia morumque pravitatem laudant, ut indecorum illorum ob oculos risuique exponendo bonorum elegantiam eò promptius animis illorum instillent: Sic *Rabelæsius* ineptorum vitia & Medicastrorum deliria laudando & ironicè deprædicando contrarium intendit hôcque sensu tunicæ ejus involutum VADE ET OCCIDE CAIN quoque sumendum esse judico. Noverat enim Rabelæsius nihil facilius evenire posse, quàm ut Medicastri Doctoresque asparagorum more cocti, inscii etiam & nolentes, homines, cumprimis fratres & consanguineos (in quibus praxin ordiuntur) instar Caini officiosissimè occidant; hinc eosdem non sine monito & cautelâ demissuros obtestatur exclamando: VADE ET OCCIDE CAIN, h. e. Cave, ne Caini instar proximum fratremque tuum occidas.

Nec obstat *leg. 7. de Officio Præsid. Tit. 18.* expressè dici: Eventum mortalitatis Medico imputandum non esse. Statim " enim pro ℞. additur: Si verò quid per imperitiam commisit, "

(c) *in Theatrô Virorum Illustr. p. 1241.*

„ imputari ei debet. Prætextu enim humanæ fragilitatis deli-
„ ctum decipientis in periculo hominis innoxium esse non de-
„ bet. Unde quoque est, quod exercitium Artis Medicæ de jure Canonico irregularitatem inferat, sicq; Presbyteris, Canonicis & Monachis Praxin Medicam exercere non liceat.

Cæterum ut appareat medicinâ sive præter necessitatem, sive præter rationem adhibitâ, quam facilimè vitæ mortalium incommodari, tria hâc vice consideranda erunt; Subjectum sc. Objectum Artis & Medendi Methodus, quibus expeditis simul elucescet, optimum medicamentum esse, nulla medicinâ uti. Quod subjectum attinet, Medicum non tam circa corium, lignum aut lapides, sed corpus humanum vivens occupatum esse, vel Tyrones & τῶν ἰητρῶν παῖδες non ignorant ipseque *Galenus* (d) alicubi egregiè ostendit. Corpus humanum vivens autem à DEO T. O. M. numerô, pondere & mensurâ mirabiliter contextum quoad apparatum membrorum organicum, imò & principium vitale movens, instar automatis se habet, è tubulis, staminibus & fibris, partim & humoribus circulantibus conflatum. In prioribus legitima tensio, quàm tonum vocant: in posterioribus autem certa consistentia requiritur, quò à prioribus loco moti per omnes corporis humani partes ire redireque, verbo, circularri possint. Quodsi jam medicamentis aut præter necessitatem, præservandi ergo, aut intempestivè adhibitis, vel minima fibrillis læsio inferatur, vel humores nimis spissi, aut justo fluidiores reddantur, idem continget corpori humano, ac horologiis portatilibus, quæ toties læduntur, quoties à Mechanicis & Automatariis reparantur & tanguntur. Quemadmodum ècontra, si horologia probè observantur legitimeque tractantur, ne aut elaterem nimis tendendo, aut rotulas per lapsum aut contusionem violando noxam sentiant, durabilia sunt & perpetua: Ita corporis humani sanitas laudabili diætâ conservata

(d) *Comment, in aph. Hipp. l.*

ſervata durabilior & perfectior eſt, quàm ſi pharmacorum illiſionibus temeretur. Optimum ergò medicamentum eſt nullâ, eô in ſtatu, medicinâ uti. Cumprimis autem id in ſubjectis delicatis & tenerioris texturæ hominibus, Regum ſc. Principum & Magnatum Filiis obſervandum, quæ non ſecus ac horologia portatilia violentiis his mage ſunt obnoxia. Dolendum ſanè eſt, teneriora horum corpuſcula à teneris ſtatim annis medicamentis, absque ullâ ſæpe neceſſitate, adſuefieri, quibus tonus partium, jamdum ſubtilium & tenerrimarum, ita proſternitur & labefactatur, ut per totum vitæ curſum valetudinarii obſerventur ſicque fatis acceleratis officioſiſſimè ſæpe enecentur. Cùm enim illis, qui curas Aulicorum agunt, rarò alios, ob metum contagii, viſitare liceat, hinc plures, ne prorſus otioſi nihil videantur agere, ſub ſpecioſô præſervationis titulo pharmacis ſæpe litandum eſſe ſuadent, ſicque valetudini Magnatum plus nocent, quàm proficiunt. Quapropter rectiſſimè Pauſanias Archiatro ſuo, an quid mali ſentiat? quærenti reſpondit: Nihil, quia Te Medico non utor. Alius autem, cum Medicus illi dixiſſet: Senex factus es, reſpondit: bene quidem & ſatis feliciter, Medico enim non uſus ſum. Ne verò quis exiſtimet in ſtatu ſaltem ſanitatis hoc procedere, ad ipſius Hippocratis autoritatem provocare licet, qui ſincerè & aperté profitetur, τὰς φύσιας τῶν νόσων ἰητρούς: Naturas morborum Medicatrices eſſe. Natura autem non medicamentis, tanquam contrariis, juvatur, ſed alimentis, h. e. ſimilibus. Similia enim ſimilibus conſervanda, ut contraria contrariis ſunt curanda. Hinc & illi, qui medicamentum univerſale ſive jactitant, ſive defendunt, id non aliter ac ſpiritus tonumque partium, h. e. Naturam confortando juvare ſtatuunt.

Quod enim reliqua medicamenta particularia, objectum Medicinæ pro ratâ conſtituentia, concernit, illa, ſi præter urgen-

tem

tem neceſſitatem propinentur, tantùm non omnia ita comparata ſunt, ut machinam corporis hydraulico-pnevmaticam ſi non prorſus deſtruant, attamen ſummopere debilitent. Sunt autem vel evacuantia, vel alterantia. Priora vellicando, rodendo, ſtimulando, fundendo ſimilibusque violentiis agunt, qualia ſunt purgantia, clyſmata, ſuppoſitoria & ſimilia, quæ à *Gehema* eam ob cauſam Sicariorum adminicula, ſeu, ut libri titulus habet: Grauſame Mediciniſche Mord-Mittel, appellantur. Alterantia à Methodicis aut ſtricta laxando, aut laxa ſtringendo agere dicuntur: Illis autem tonus fibrillarum, his humorum conſiſtentia deperditur, quod utrobique per nimium potùs Thée, aut Martialium uſum ob oculos ponit *Harveus* (f) Anglus. Sicque rurſus optimum medicamentum eſt, nullâ medicinâ uti.

Cui bono igitur tot Curæ Præſervatoriæ per V. S. acidularum, thermarum, vinorum laxativorum uſum, tempore ſive vernali, ſive autumnali, citra ullam ſæpe indicationem, in corporibus ſaniſſimis, aut animi, moris aut amoris, vel converſationis ergò (vulgò par compagnie) quotannis inſtitutæ? Nonne talibus quoque tenerrima fibrarum ſtamina flacceſcunt, vires labaſcunt; ſicque lentô & inſenſibili ferè modô fata accelerando homines officioſiſſimè enecantur? Ipſi judicate, AUDITORES, annon contra omnem rationem agant illi, qui præſervationis cauſâ ſanguinem laudabilem, balſamicum & per tot circulationes volatiliſatum, h. e. exactiſſimè elaboratum, per V. S. ſatis largas extrahunt, moxque jacturam ejus lautâ pinguique diætâ, crudiorem tamen chylum ſubminiſtrante, reſarcire ſatagunt, obſervando communem brutalitatis regulam:

Den erſten Tag mäſig/
Den andern gefräſig/
Den dritten voll und toll.

Cogi-

(c) *Tr. de Error. Med.*

Cogitate quæso, quot ex acidulis elumbes, phthisici, hæmoptoici, cachectici & hydropici redeant vitæque filum curâ sibi intempestivâ præscindant? Cogitate Paralyticos è thermis omninò Contractos revertentes! Utinam tandem resipiscerent Hydropotæ! Utinam strophas Aquariorum inde victitantium addiscerent, qui aut tædio morborum chronicorum saturati, aut sostri spe lactati maximos, medioxumos, minimos -- -- Tros Rutilusvè fuat, ad Thermas & Acidulas remittunt. Prius apertè & absque fidiculis fideliter confitetur *Langius* (g) Medicus quondam Lipsiensis Celeberrimus, dum in speciali *de Thermis Carolinis Tr.* ita canit:

Wann wir der Krancken haben satt/
So schickt man sie ins warme Badt/
Draus bringen sie ein solche Frucht/
Zu Teutsch genandt die Wassersucht:

Utut effectus hic non tam ipsis aquis, quàm ægrorum temeritati, Medicorum nonnullorum inscitiæ, aut usui intempestivo tribuendus sit, juxta versus Germanicos, à Sereniss. Landgravio Hassiæ Mauritio, ad mensuram Latinorum generis hexametri, conscriptos, allegante *Dn. Webero*, Profess. Histor. Gissensi (*)

In der Stadt Wisbaden sind sehr lustige Bäder/
Darffst sie nicht wärmen/ sie han natürliche Wärme/
Zu heilen Krancken/ die Quell-verborgene Kräfften
Thut mit sich führen: dadurch viel schwere Gebrechen
Nach GOttes Willen zu rechter Stunde geheilet
Werden. Bißweilen die Wärme dem Bade nit helffet/
Wann Todes-Nöhten/ Zeit/Ziel und Stunde vorhanden;

(g) *Tr. de Therm. Carol. Cap. V. §. 23.*

(*) *Disp. de Eruditis Hassiæ Principibus, pag. 22.*

Doch han die Bäder kein Schuld/der Göttliche Wille
Thut alles würcken durch sein allmächtige Stärcke!
Mein Lust Zum Höchsten/
Moritz/ Landgraf zu Hessen.

Posterius verò candidè quoque detegit *Thiermayerus* (h) Bavariæ Machaon quondam Felicissimus, dum in *Consilio* quodam sequens Thermistarum stratagema tangit: „Pro conclu-„sione (dicit) unum hoc notare liceat, cur ex Medicis, quot-„quot ab Illustri Matronâ in consilium vocati fuerunt, quilibet „Thermas sibi tantùm viciniores omnibus reliquis prætulerit & „suaserit? Prout Bavari thermas sibi patrias Hailbrunnenses: „Mœglinus Schaffhusianas: Helvetus Badenses: Holzemius „denique Medicus Coloniensis Embsenses laudarunt. An for-„san, quia thermæ viciniores cuilibet ex istis magis erant notæ & „experientiâ probatæ? vel an, ut equidem credo, quilibet ho-„rum Medicorum, dum Illustrissimæ Matronæ consuluit, sibi „quoque consultum & prodesse voluit? Non improbabiliter:

Alterius nam res altera poscit opem.

Hactenus *Thiermeyerus*. En hoc est artificium illorum, qui cum *Foresto* subtiliter curare, quam subtiliter discere malunt. Nescio verò annon ex eodem fonte illi, qui nostris diebus acidulis cohabitant, thermas cane pejus & angue fugiendas clament: Thermistæ è contra & Balneatores acidulas dissuadeant, novo eoque certissimo indiciô longè aliud, quam fortè simulatur, mysterium latere. Sapienti satis! Nos & hîc repetimus strenam nostram: Optimum medicamentum est nullâ medicinâ uti. Testantur hoc ipsi Medici, acidulas aliâs & thermas suadentes, qui dum alios Tantali instar ad aquas condemnant, dulci-

(h) *in Consil. Lib. I. C. XIV. p. 180.*

dulcibus vitis lachrymis ſe inungunt, quod facetus quidam acidularum hoſpes Svalbaci obſervando ſequens dicaſterio ſecretiori inſcribebat:

Herr Doctor (N. N. / rath du's)
Legt andern Waſſer auf zur Buß/
Und trinckt ſelbſt guten Wein/
Solt das nicht ein untreur D. ſeyn.

Majori forte fide & ſinceritate nuper Opponens Reſpondenti conſulebat, canendo:

Vina Opponentes rebibant, animalia fontes
Abſit ab humano pectore potus aquæ.

Videtis, Auditores O. O. H. non ludendum, aut animi fortè gratiâ utendum eſſe medicamentis, ſed & hîc notiſſimum obtinere rhythmum, de ſacra animæ medicinâ decantari ſolitum:

Iſt dir wohl/ ſo bleib darvon/
Daß du nicht kriegeſt böſen Lohn.

Quemadmodum enim medicamenta tempeſtivè & in caſu neceſſitatis adhibita, nil niſi manus DEI ſunt: Ita citra manifeſtam neceſſitatem, intempeſtivè & impertinenter applicata culter ſunt in manu furioſi.

Temporibus Medicina valet, data tempore proſunt,
Et data non apto tempore multa nocent.

Ecqnid verò iis ſubſtituendum? & quî Morbonæ injuriis reſiſtendum? Dicam quærenti:

Turpius ejicitur, quam non admittitur hoſpes.

Non admittitur autem omnisque illi aditus præcluditur Abſtinentia, Sobrietate laudabilique Diætâ, non medicamentis, non ferrô, vel igne. Rectiſſimè *Celſus*: "Multi magni morbi (in-" quit) curantur abſtinentia & quiete." Verbo:

Sustine & Abstine
Das ist die beste Panacee.

Servanda est Natura, non debilitanda. Quemadmodum enim in Republicâ perfectissimâ, ubi vitia prorsus exulant; viventi non opus est legibus: sic errores in Diætâ vitanti non opus Medicinâ. Quodsi verò crapulæ, intemperantiæ, libidini & affectibus in statu sanitatis: vitiis autem in Republicâ fores pateant, non mirum est illîc medicamenta, hîc autem leges opponenda esse. Hinc optimè *Arcesilaus* apud *Laertium* (i): Quemadmodum ubi multæ Leges, ibi plurimum vitiorum: ita quoque, ubi multi sunt Medici, ibi etiam multi morbi.

LEGES certè insignem cum Medicinâ affinitatem habere non tantùm illi, qui *Medicinam Mentis* conscripsêre, sed & qui Doctrinam Moralium juxta methodi medendi seriem proponunt, jamdum ostenderunt.

Cùm verò talibus SERENISSIMI ACADEMIÆ FUNDATORES ET CONSERVATORES etiam Morbis Scholarum saluberrimè prospexerint, simulque gratiosissimè ordinaverint, ut singulis Calendis Julii omnibus illæ prælegerentur; hinc absque fusiori præloquio jam ad isthoc negotium nos accingimus. Age igitur DN. FRIDERICE RIEDEL, Notarie Academicæ Publice, age & *Tit. LXXV. De Officio Studiosorum* clarè & distinctè prælege!

(LEGIBUS FINITIS)

Audivistis, CIVES GENEROSI ET LECTISSIMI, quænam Morborum Academicorum sit medicina? quæ panacéa? Talis nempe, qua vita salusque vestra non tam officiosè deperditur, quàm conservatur. Quodsi verò sint, qui gravem illam, duram & horrore plenam esse judicant, illis jam ante laudatum præservativum universale: SUSTINE ET ABSTINE commenda-

(i) *Lib. 4. C. 6.*

mendare liceat, quô omnem medicandi neceſſitatem ſubterfugere poteritis. Suſtinete igitur labores, cùm otia dent vitia, memores communiſſimæ paræneſeos:

Perfer & obdura dolor hic Tibi proderit olim!

Abſtinete à criminibus & exorbitantiis quibuscunque, â vitiis & conviciis! Abſtinete à Comeſſationibus, Compotationibus, Excandeſcentiis & Libidine, cùm

Balnea, Vina, Venus, corrumpant corpora noſtra,
Corrumpant animam, Balnea Vina, Venus.

Hoc ſi feceritis, nec herbis, nec verbis, nec rigoroſâ Legum Panaceâ indigebitis, eôque intuitu ut optima medicina eſt nullo medicamento uti, ſic Optima Vobis Lex erit nulla Lege indigere.

Quandoquidem verò ea ſit mentis noſtræ imbecillitas, ut nunquam non in vetitum nitamur, hinc unum pro coronide adhuc ſuadeo, ut devoto pectore indies à Supremo Legislatore & Archiatro T. O. M. ſuppetias viresque expetatis, ſiquidem

Ni DEUS adfuerit viresque infuderit herbis,
Nil fere Dictamus, nil Panacea juvat!

D I X I.

DECLAMATIONUM PANEGYRICARUM CONTINUATIO III. DE INCREMENTIS ACADEMIÆ GISSENÆ, PER CIVES HASSIÆ INDIGENAS.

habita A. 1709, in abdicatione Muneris Rectoralis.

P. P.

Ecimus jam annus agitur, cùm in fine Seculi XVII. tuncque ab universo Orbe Christiano celebrati Jubilæi, sub fascium Academicarum resignatione, pro coronide HASSIÆ LITERATÆ fata sermone panegyrico in apricô sisterem, fata inquam, sive ob Bellonæ furorem, sive ob Morbonæ crudelitatem Musis earumque Filiis utplurimùm funesta & omninò fatalia. Utrobique enim

-- -- -- Veteres migrare Coloni

non jubebantur, sed cogebantur. Utrobique desolata Acade-

mia ſolatio indigebat & quæ vix aliquot ante annos inſtar lilii violæque erectæ floruerat, mox

-- -- -- vultu triſtique ſevero

faciem deſubito mutarat. Nunc verò, dum ipſo Hilarii die nova Academiæ hilaria celebrando mihi verba facienda ſunt, de alio eoque gratiori, priori tamen quodammodò connexo, themate cogitandum, quod tot hactenus pro INCREMENTIS ACADEMIÆ nuncupata vota ſuggeſſerunt.

Enimvero, ſi tot Actus Academicos, ſive publicos, ſive privatos, quibus à viginti, & quod excurrit, annis intereſſe licuit, in mentem mihi revoco, nullus absque voto hoc celebratus aut finitus fuit. Quapropter nec ab inſtituto, nec ordine meô alienum eſſe duxi, ſi muneri Rectorali jam tertiùm valedicens pauca DE INCREMENTIS ACADEMIÆ LUDOVICIANÆ, per ſedulas Indigenarum curas & lucubrationes ipſi natis, diſſeruero, eâ tamen obteſtatione, ne Exterorum laudibus & meritis, alibi fors eadē ratione decantādis, eô ipſo quid de trahere videar, contra quam iniquam explicationem ſolenniſſimè proteſtor.

Neque enim temerè aut frivolè, ſed jure quodam acquiſito argumentum iſtud mihi ſumo, quùm unicus & ſolus ferè ſim, qui in Academiâ hâcce natus, per integrum ſemi-ſeculum enutritus & per DEI gratiam Sereniſſimique Nutritoris Clementiam in hunc usque diem ſalvus & ſuperſtes vivam.

Quodſi verò ſint, qui nimio hæc in Patriam amori tribuunt, illis judicium *Valerii Maximi*, Autoris Graviſſimi, oppono, qui *Lib.V. Cap.VI. p.*445. Pietati erga Patriam tantum indulget, ut ejus majeſtati etiam illa, quæ Deorum Numinibus æquantur, autoritatem ſcilicet Parentum, fraternam charitatem & ſimilia cedere exiſtimet idque ſummâ ratione, quùm everſa domo Reipublicæ ſtatus ſalvus maneat, urbis autem ruina Penates omnes ſecum trahat, oporteat.

Dum

Dum ergò poculis alii, alii autem populis armisque pro ſalute Patriæ certare amant, liceat mihi vota pro eâdem fundere, quibus ut Sereniſſimos, Illuſtriſſimos, Generoſiſſimos & Omnium Ordinum Honoratiſſimos Auditores ſua haud difficulter juncturos ſpero, ita de prolixiori gratiæ, favoris & benevolentiæ aucupio jam ſecurus vivo.

De

INCREMENTIS autem ACADEMIÆ PER CIVES HASSIÆ INDIGENAS

Jam brevisſimis acturus multa primùm de origine ejus & radice heic in medium adferenda eſſent, niſi priſtinis eandem temporibus ex hoc ipſo loco præmiſiſſem. Sufficiat hîc tribus innuiſſe verbis, è tenuiſſimis primùm fibris Lyceum noſtrum pullulaſſe, aſt copioſô Sereniſſimorum Fundatorum imbre gratioſiſſimè irrigatum & indefeſſo Docentium ſudore cultum mox incrementa ſumſiſſe mirabilia. Non dicam jam de Academia Matre, Marpurgenſi ſc. quæ in tantâ Eruditorum annona primordia ſua cepit, ut quoties in Facultate Theologicâ Doctoralis quidam Actus celebrandus erat, ob defectum Profeſſoris Theologi, Superintendens Alsfeldenſis, D. Tilemannus Schnabelius Marpurgum evocandus & Promotor conſtituendus fuerit. Unde Bachmannus, Poëta Haſſiacus:

Ut primum Doctoris honos hac Martis in urbe,
Theiologi voluit condecorare caput.
Huc Promotorem generoſa Alsfeldia miſit,
Qui capiti inferret dulce decoris opus.

Fuit autem laudatus modò Schnabelius (ut in tranſitu id ſimul recenſeam) Monachus & Provincialis Conventuum Ordinis Auguſtini, qui agnitis Pontificiæ religionis erroribus Alsfeldiæ conciones evangelicas primus habuit, non ſine maximô civium applauſu. Quod cum Serenisſimus Haſſorum Princeps Rom-

Romradii (ubi tunc venatui intererat) rescisceret, suggesto publicô ejiciebatur. Relicto ergò cœnobiô abjectoque prope Nosodochium Ingelbacense cucullo Wittenbergam abiit & ad pedes Gamalielis sui, D. Lutheri, consedit, donec ejus consilio Leisnickiorum Parochiæ præficeretur. Quùm vero oborto Rusticorum tumultu, plurimis Germaniæ civitatibus, cumprimis autem Alsfeldiæ fatali, hæc masculè se gessisset, & Serenissimus Hassiæ Landgravius omnem, quam à suâ Celsitudine peteret, gratiam illi clementissimè offerret, nihil aliud desiderabat, quàm ut Parochum, quô ante gavisi erant, D. Schnabelium in integrum restitueret. Annuit Princeps: revocatur Antistes, qui, ut vocationi divinæ obtemperaret, à Luthero his monebatur verbis: vocaris in Hassiam, sequere. Alsfeldiam ergò repetens, per XXXV. annos Superintendentis munere ibi laudabiliter defunctus est, adeò, ut huic, tanquam fideli Lutheri Discipulo, sequens Epitaphium, in Ecclesia Cathedrali Alsfeldensi conspicuum, erexerit M. Justus Vietor, Successor in officio:

Tilmannus Schnabel virtute divite culta
Florens ac Vindex in Pietate gravis,
Cui similem nullum conspexit Pàtria nostra,
Patria sub sceptris, Magne Philippe, Tuis,

Sed ut in viam redeamus, non majori splendore Musæ Gissenæ prima viderunt incunabula, quùm anno 1605. Gymnasii tantùm faciem præ se ferrent. Quamprimùm verò Serenissimus Hassiæ Landgravius, DN. LUDOVICUS II. gloriosissimæ recordationis, anno 1607. instituto hunc in finem peculiari versus Bohemiam itinere, ab Invictissimo Imperatore RUDOLPHO II. Privilegia Academica (quorum sola redemtio 1030. florenis aureis constiterat) illi comparârat, dici non potest, quanta brevî incrementa sumserit, adeò quidem, ut paulò post Inclutus Taubmannus,

mannus, Poeta ob facetias & elegantias celeberrimus, in literis ad Conradum Bachmannum datis, in hæc verba eruperit: „DEUM immortalem, ut ſtudia literarum apud vos calent!

Omnia ſc. in celebritatem ejus & culturam conſpirabant. Vix enim obtento juſſu Principali Cives Giſſeni ſtatim de ampliandis reparandisque vetuſtis exſtruendisque novis ædificiis ſolliciti, commoda docentibus æquè ac diſcentibus habitacula parabant, ſervitia miniſtrabant & non ſine fœnore propriô quæcunque ad communem vitam requiruntur promptè ſeduloque procurabant. Nec minus facilem & amicum ſe gerebat Ordo Senatorius, qui de conſenſu atq; cēſu tribuum ad annuum etiam pro Docentium ſalario ſubſidium ſe obſtringebat, ſuum & reliquis conferentibus ſubditis Principalibus, tam Nobilibus, quàm ignobilibus. Accedebat ſplendidisſima Collegii Giſſeni ſubſtructio, longitudine 140. latitudine autem 34. pedes emetiens, cujus prima die 15. Auguſti fundamenta ſunt locata, prout ex Inſcriptione literis aureis depicta & in propylæo ejus obſervanda (ſequentibus verbis) legitur:

IN
DEI IMMORTALIS HONOREM
PATRIÆ & ECCLESIÆ
ET TOTIUS ORBIS CHRISTIANI
UTILITATEM PERPETUAM
ACADEMIAM GISSENAM
ANNO CHRISTI MDCV.
IMMENSIS IMPENSIS
FUNDAVIT, EREXIT, DOTAVIT
OPTIMUS PRINCEPS
LUDOVICUS
HASSIÆ LANDGRAVIUS &c.

PATRIÆ

PATRIÆ PATER BENIGNISSIMUS
ET PROPTEREA
OMNIS PIETATIS ET HONESTATIS
AMPHITHEATRUM
ANNO MDCVII. MENSE AUGUSTO
STATIM POST IMPETRATA
PRIVILEGIA CÆSAREA
EX IMO FUNDO EXCITAVIT
CUJUS MAGNITUDO DELINEARI
ET PRIMA FUNDAMENTA
EFFODI COEPERUNT DIE XV.
LIGNEÆ CRATES IMPONI XX.
PRIMUS LAPIS SUPERSTRUI XXV.
UT IBI PERPETUO
BONIS MENTIBUS
VERA PIETAS, JURISPRUDENTIÆ
MEDICINÆ STUDIUM ET SANA
PHILOSOPHIA INSTILLETUR.
QUICUNQUE ERGO HIS BONIS
NULLO PRETIO ÆSTIMANDIS
UTERIS, FRUERIS,
IN DEUM, CÆSAREM, PRINCIPEM
ESTO GRATISSIMUS
ET HANC DOMUM
NULLA EX PARTE LÆDITO!

Quantô autem cum fervore totum opus & inchoatum & perfe-ctum fuerit, vel exinde conjicias, quòd intra unius anni ſpatium colophonẽ illi impoſuerint, nequicquam aut ſoliditati aut pul-chritudini ejus decedẽte, quâ faciem externam ſi ſpectes, Arcem Butisbacenſem, Sereniſſimæ Viduæ Principalis ſedem, ſplendore ſuo refert, cum & ab uno eodemque fabrorum murariorum

Directore, Mechanicô quondam Versatissimo, Johanne Saulo fuerit exstructum, ut ex Epitaphio ejus, in Cœmeterio Butisbacensi adhucdum conspicuo, nuper observavi, quod in vernacula ita se habet:

Hans Saul von Eysenach aus der Stadt/ A.1594.
Sein Ruhstatt hie erlanget hat/
Steinhauen sein Handwerck war/
Das traib Er fleisig an viel Jahr/
Zu Giessen da thät Er sich nieder. A.1591.
Wurdt ehlich und verhielt sich bider/
Alß mans Collegium da baut/ A.1607.
Zur Hoher Schul wie mans itz schaut/
Maurmeister Er darüber wardt/
Kein Müh und fleis daran nit spart/
Das macht daß Er hernacher bald/
Zum Baumeister hie ward bestaldt/ A.1610.
Beym Fürstl. Hessischen Haus/
Doch halff Ers nicht gar bauen aus/
Hilt sich so bey seim Fürsten und Herrn/
Daß der Jhn nicht verlohren gern/
Wart seines Dings und förchtet GOtt/
Der hat Jhn endlich durch den Todt/
Zu sich genommen aus aller Noth. A.1618.

Ne verò quicquam usibus Athenæi proficuum desideraretur, non tantùm Specula Astronomica ædificio splendidissimo annexa, sed & Anno 1509. mense Februario, Medicorum Hortus, Collegio nostro contiguus & vicinus, ex Gratiâ Principali adjectus & instructus fuit. In prioris usum pretiosissima illa instrumenta, quæ Serenissimus Princeps ac Dominus, DN. PHILIPPUS, gloriosissimæ memoriæ A. 1645. Academiæ Marpurgensi

gensi clementissimè donârat, sub restauratione Academiæ Gissenæ huc translata hodienum cedunt, inter quæ præter Octantes, Sextantes, Quadrantem azimutalem incomparabilem, Globus cœlestis admirandæ magnitudinis & elegantiæ observatur, cui non absimilis Sphæra armillaris, cum binis aliis Globis minoribus, sed curiosissimis, in supra laudata Butisbacensi aulâ asservatur. In Globo Gisseno circa principium Zodiaci sequens annexa est Inscriptio:

Quod F. & F.

SÆviente Bellona in universô Romanô Imperio & turbatô " rerum statu miserrimè Illustrissimus Celsissimus Princeps " ac Dominus, DN. PHILIPPUS, Landgravius Hassiæ, Comes " Cattimeliboci, Deciæ, Zigenhainæ & Niddæ, hunc cœlesti ma- " chinæ conformem globum, in quô affixa octavæ sphæræ sidera " majori ex parte propriâ industriâ organisque commodis cæli- " tus deprehensa & anno MDCXL accommodata, suis quæ- " que in locis ad amussim repræsentantur, modô mechanicô con- " struere curavit, errantiumque stellarum novarum cœli φαινομέ- " νων per hæc apparentias D. V. pervestigare decrevit. Totum " opus cœlo terrigenis, posteris, qui rationem eam capient, per- " fectum & absolutum relinquens, Mense Majo Anno incarna- " tionis 1632.

Cæterum paratis sic omnibus ad Academiam plantandam necessariis subsidiis constitutisque amplissimis (quibus Fundator Benignissimus non tantùm reditus Anthonitarum aliorumque Cœnobiorum è Præfecturâ Gissensi, Grunbergensi & Alsfeldensi, sed & magnam bonorum Cameralium portionem assignârat) Professorum Salariis, adeò statim inclarescere cœpit nova Hassorum Academia, ut ex omnibus Orbis tractibus & regionibus advolârint Cives florentissimi, utut (quod notatu hîc dignissimum existimo) sub Inauguratione ejus soli ferè Hassiæ filii Pa-

triam Academiam exornârint & Docentium ſubſellia occupârint, certiſſimo indicio, Sereniſſimorum Hasſiæ Principum curam non poſtremam fuiſſe, ut Subditorum liberi Civesque Indigenæ non tantùm vario ſcientiarum genere inſtructi, ſed & pro cujusve meritis publicis in Patriâ muneribus & officiis præ Exteris admoti fuerint.

In FACULTATE ſanè THEOLOGICA ne unicus quidem eô tempore docebat, qui ſuos extra Hasſiam natales agnoviſſet, Omnes Hasſi erant: Viri cordati, παῤῥησίᾳ indicibili, eruditione ſolidisſimâ & pietate infucatâ præditi. Agmen inter illos ducebat *D. Johannes Winckelmannus*, Hombergâ Cattus, alter Lutherus, quem os humerosque, imò & ſpiritu referebat. Hic quot verba tot fulmina loquebatur, ut ſcripta ejus tam homiletica, quàm polemica, à Frehero fuſè enarrata, teſtantur. His & Jovis iram non tam placare quàm refrænare potis erat, prout hiſtoria de cratere aureo, quô à Serenisſimo (quem irritârat) Haſſiæ Landgravio ob conſtantiam donatus eſt, ob oculos ponit. Hunc ſequebatur *Balthaſar Menzerus*, Allendorphianus ad Salinas, ſcriptis polemicis quamplurimis inſignis, cujus famâ poſt funera quoque fruebantur Filius & Nepos ejusdem nominis, alter Theologiæ, alter Matheſeos Profeſſor publicus. Tertium locum occupat *D. Henricus Eckardi*, Wetteranus, qui præter faſciculum controverſiarum Theologiam Patrum in compendio dedit, quæ & noſtris temporibus multis eſt in pretio. Quot & quanta verò ſcripta bini & immediato ordine ſequentes Theologi, *D. Chriſtophorus Helvicus*, Sprendlingenſis, & *D. Caſparus Finckius*, Giſſenſis reliquerint, illi quoque nôrunt, qui nondum ære lavantur; ſiquidem prior Grammaticâ Giſſenâ, majori & minori, poſterior verò Colloquiis familiaribus tyronibus noſtris, ad ſolidiorem humanitatem aſpirantibus, Hodegorum loco ſerviunt. His ordine quodammodò interrupto *D. Johannem Steuberum*, *Schweickers-*

huſâ

husâ Hassum, in Nepotibus Marpurgensibus adhuc superstitem, subnectere liceat, de quo sequens elogium habet πολυμαθέστατος Schurzfleischius, in Collegio Literatorum Msc. Steuberus, inquit, primum Marburgi, deinde Gissæ fuit, omnium " Theologorum ingeniosissimus, sicut Feurbornius laboriosissi- " mus, Menzerus religiosissimus; & quamvis subsequentibus temporibus nonnulli in confiniis Hassiæ nati, Westphali sc. successerint, nimirum *D. Johannes Giesenius* & *D. Justus Feurbornius*, nihilominus sub primâ Academiæ Gissenæ Restauratione rursus meri Hassorum filii Cathedram Theologicam exornârunt, sc. *D. Petrus Haberkornius* Butisbacensis, *D. Balthasar Menzerus* junior, Gissensis, & *D. Johann Nicolaus Mislerus* Müntzenbergensis, è quibus primum verè malleum hæreticorum dixero, quem Suffenum judicarunt, ut in Colloquio Rheinfelsanô, cum Happelio, in Nepotibus & Agnatis Ofleidensibus adhuc vivente, Capucino loquacissimo Valeriano Magno oppositus fuerit.

In FACULTATE JURIDICA Exterorum numerus Indigenarum paucitatem superare videtur. Ast si merita in Rempublicam Literariam & Academiam ponderemus, dubito, an Hassis nostris palma deneganda sit. Ad minimum fundamenta jecêre Themidis & glaciem fregêre, non tantùm in hac Academiâ Gissenâ, sed & Matre Marpurgensi. Testatur illud * Biga Cancellariorum Celeberrimorum, sc. *D. Johannes Ferrarius*, Amelburgô Cattus, & *D. Justus Sinolt* cognomine Schütz/ Butisbacensis, quorum suada & prudentiâ ad aperiendum utriusque Hassiæ Parnassum uti voluerunt Musæ. Prioris certè, Ferrarii puta, tot merita numerant, ut in Panegyri seculari Anno 1627. à B. D. Jacobo Müllero, t. t. Rectore Magnific. Marpurgi habitâ, Vir omnium qui sunt, fuerunt, erunt, virtute, sapientia & eruditione profundior audierit. Etenim hic pri-

* *addito* Hertio, *nuper admodum denatô, in Trigam abiens.*

primus eſt, qui anno à partu Virginis milleſimo quingenteſimo viceſimo ſeptimô, tertias calendas Junii, Magiſtratum primum ſcholaſticum adminiſtrandum ſuſcepit & octies poſtmodùm autoritate & gravitate ſummâ ſuſtinuit & ornavit. Hic primus eſt, cujus ſuaſu anno 1529. à Sereniſſimo Fundatore Schola Marpurgenſis immunitatibus fuit munita, quique anno 1531. Academiæ Sigillum exarari curavit. Hic idem eſt, qui anno 1532. ſecundùm Rector Academiam propriis bonis dotatam excepit. Hic primus eſt, qui anno 1533. inſignia Doctoralia in utroque jure per Johannem Rudelium, Procerum omnium applauſu, adeptus eſt: poſtmodùm verò graviſſimô officio Cancellariatûs defungens tenuiores reditus circumſpectâ moderatione & adminiſtratione ampliavit: promovendi tandem & inaugurandi per ſingulas Facultates rationem oſtendit. Hic ipſe eſt, qui eodem anno 1533. Sceptra Academica pecuniâ ærarii redemit, quorum alterutrum in theſaurariô Acad. noſtræ usquedum adhuc aſſervatur, hâc cum inſcriptione:

CAROLE V. vale, Tu ſceptra Scholamque dediſti.

De Poſterioris, Illuſtris ſc. Schüzii, meritis, in Academiæ Reſtauratione cumprimis aliisque Legationibus ad aulam Cæſaream Principalibus Haſſiæ noſtræ præſtitis, loquatur Academia Giſſena Reſtaurata typis publicè excuſa. Hic enim eſt, qui primus Academiæ reſtaurationem elegantiſſimô programmate intimabat. Hic eſt, qui Sereniſſimum Patriæ Patrem, Muſas noſtras gratioſiſſimè ſalutantem, mellifluo Suadæ ſuæ ore ſubmiſſiſſimè excipiebat. Hic eſt, qui primam in Facultate Juridicâ Promotionem Doctoralem dirigebat. Taceo alia Ejusdem in egenos collata beneficia, quibus annuatim adhuc fruuntur laceri Haſſorum Lazari.

Quodſi jam ad FACULTATEM MEDICAM eamus, duo ſe trudunt Haſſiæ noſtræ lumina, *D. Johann Daniel Horſtius* Giſſenſis & *D. Johannes Tackius*, Wezflarienſis, uterque

que πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Horſtii ſane merita, tum Aulæ, tum Academiæ, imo tota Reſpublica Literaria loquuntur. Proſtant ejus Scripta Phyſico-Medica, Pharmacevtica: Proſtant Obſervationes & Epiſtolæ hinc inde in publicis Eruditorum Diariis. Nec minora, ſi non majora, ſunt Tackii elogia, cujus Suada incomparabilis è tot programmatibus, orationibus, Mauſolæis Principum, Acad. Giſſena reſtaurata (cujus genuinus Autor eſt) aliisque monumentis elucet.

In FACULTATE tandem PHILOSOPHICA magnus quidem & prolixus Profeſſorum extra Haſſiam natorum catalogusſe trudebat, ſed, quod citra ignominiam illorum dixero, vix unus aut alter in Scriptis hactenus inclaruit. Soli Haſſorum filii Patriam ſuam ſcriptis publicis æternitati conſecrare ſategerunt, quæ ad unum omnia claſſicis & receptiſſimis ferè libris adnumerari ſolent.

In priori enim ſemi-ſeculo celebris hîc erat *Conradus Dieterichius*, Gemundâ Haſſus, qui Philoſophiam primò Moralem, mox Dialecticam, Rhetoricam & Oratoriam, quæque omnibus inſervit, Grammaticam inculcabat, hodienum in Scholis adhuc filum qſ. Ariadnæum ſuppeditantia. Taceo ſcripta ejus Theologica, Homiletica æque ac Catechetica, fere aurea. In poſteriori ſemi-ſeculo præter Incl. *D. Schuppium* Giſſenum, Oratorem facetiſſimum, triga Virorum Celeberrimorum publicè emicuit, *Caſpar ſc. Ebelius*, Giſſenſis, *Johannes Conradus Dieterichius*, Butisbacenſis, & *Kilianus Rudrauff*, Schotta-Haſſus, ultimis ætatis ſuæ annis ad Prof. Theologicam evectus. Primus, Ebelius ſc. Logicam & Metaphyſicam non in Haſſiam tantùm, ſed & univerſam Europam introduxit & ſcriptis ſuis exaſciatiſſimis (quorum pars manuſcripta adhuc in manibus noſtris latet) Inſtitutionibus ſc. Logicis, Aphoriſmis Metaphyſicis, Collegio Publico &c. Succeſſori & genuino ſuo diſcipulo Rudrauffio calamũ ferè duxit ad ſimilia quam plurima edenda,

Aurea verò ſunt, quæ Celeberrimus & Exteris notiſſimus Haſſiæ Hiſtoricus, Dietericus puta, in Breviario Hiſtorico, Brev. Pontificum, Jatreo- Hippocratico, Antiquitatibus Biblicis, Enarrationibus in V. Teſtamentum aliisque in ſalivam publicam emiſit, quibus utinam Enarrationes in N. Teſtamentum, Commentarius in Galenum aliaque in Privigni manibus verſantia propediem accederent!

Latiſſimus jam diſſerendi campus ſe aperiret, ſi illorum merita, qui ſive ex Indigenarum, ſive Extraneorum numero noſtris adhuc diebus pro incrementis Ludovicianæ militant, extollere vellem. Aſt cum ad clepſammium dicendum Generoſorumq; animorum verecundiæ parcendum ſit, in aliam id occaſionem rejicio. Unicum hoc reticere nequeo, quod haud minimum, ſi non maximum, ad incrementa Academiæ noſtræ momentum attuliſſe videatur, quod tot hactenus PRINCIPES Indigenæ ad clavum ejus ſedere non dubitaverint. Magnæ ante novennium gloriæ Nobis duximus tres ex Illuſtriſſima Domo Iſenburgo - Kirchbergenſi Comites Rectorum Magnificentiſſimorum munera in hâc noſtra Ludovicianâ defunctos eſſe: jam verò triplo majorem numerum è Celſiſſimâ Domô Principali Haſſo- Darmſtatinâ, non ſine ſplendidiſſimâ Lycei noſtri prærogativâ, venerari liceat, quô tot Rectoribus Magnificentiſſimis, quot Muſis olim Parnaſſus, ſuperbire valemus. Enimverò anno ſupra milleſimum ſexcenteſimô vigeſimô quintô Rectoris Magnificentiſſimi munere fungebatur Illuſtriſſ. Princeps ac Dominus, DN. *Henricus*, Philippi Fidelis, glorioſiſſimæ memoriæ, Filius. Anno 1642. in viciná Acad. Marpurgenſi, eidem officio præficiebatur Sereniſſimus Princeps ac DN. Dominus *Ludovicus VI.* glorioſæ recordationis, qui tenerrimis ætatis annis Cives Academicos comptiſſimâ oratione & Gratiæ ſuæ certiores & officii mage memores reddebat. Anno ſubſequente 1643. eâdem ſpartâ fungebatur Sereniſſimus Princeps ac Dominus, DN.

DN. *Georgius III.* pientiſſimæ memoriæ, cujus veſtigiis, intervallo licet haud exiguô, inſiſtebat Sereniſſimus Princeps ac Dominus DN. *Ludovicus VII.* deſideratiſſimæ pariter ac beatiſſimæ recordationis. Tertio abhinc anno Sceptra Academica vibrabat Sereniſſimus Princeps ac Dominus, *DN. Fridericus*, in cœlô paulò poſt triumphans, cui Anno 1685. Sereniſſimus Princeps ac Dominus, *DN. Philippus* & Ao. 1689. Princeps Sereniſſimus, *DN. Henricus*, Heroes noſtri ſeculi Invictiſſimi & de univerſâ Europâ Meritiſſimi ſuccedebant. Recentiſſimâ tandem memoriæ refrictione pronô ac ad terram demiſſo vultu veneramur ultimum Academiæ noſtræ Rectorem Magnificentiſſimum, Sereniſſimum Principem ac Dominum, DN. LUDOVICUM VIII. Haſſiaci Landgraviatûs Hæredem, qui Feſtum Academiæ Seculare anno Superiori 1707. tum Præſentiâ, tum Gratiâ ſuâ Principali illuſtrare acquievit.

Jam verò novum Academiæ noſtræ Sidus orietur, poſtquam ad numerum Muſarum novenarium complendum Sereniſſimus Princeps ac Dominus, DN. FRANCISCUS ERNESTUS H. L. Princeps Hersfeldiæ, Comes in Cattimeliboco, Dena, Zigenhainâ, Niddâ, Schaumburgo, Iſenburgo & Budinga &c. pro eâ, quâ in Muſarum Filios inclinat Clementiâ, oblatam ab univerſo Senatu Academicô Rectoris Magnificentiſſimi Spartam in ſe ſuſcipere non gravatus eſt. Hoc ſc. adhuc ſupereſſe videbatur, ut Sereniſſimi Nutritii Hæres Secundus, Secundi Seculi Academici annô ſecundo, ad clavum Reipublicæ Literariæ ſederet & Parnaſſi culmen exornaret.

Quod ergò felix & ſecundum eſſe velit DEUS T. O. T. M. Rex Regum & Dominus Dominantium, ad Tuam jam Celſitudinem pronô vultu me converto, SERENISSIME PRINCEPS JUVENTUTIS, Haſſiæ Patriæque Spes Fulgentiſſima, TEque ex Decretô Conſiſtoriali Rectorem Magnificentiſſimum primus ſaluto, Sereniſſimæ ſimul Celſitudini Tuæ, Proce-

rum Academicorum nomine & Sceptra & Academiam regundam offero, Sceptra, inquam, futuri Regiminis, in toga ſagoque feliciſſimi, prænuntia, per Vicarium Domin. Pro-Rectorem Magnificum aſſervanda. Addo *Matriculam* Imperii, non q. Romano-Germanici, ſed Academici, cui Cives Academiæ, in typum futurorum Subditorum, inſcribendi ſunt. Quandoquidem verò libertas Academica quàm facilè in licentiam degenerat, adeoque regulis quibusdam & legibus intra cancellos ſuos coercenda eſt, hinc omittendus pariter non erat *Liber Statutorum*, cum *Privilegiis* Cæſareo-*Principalibus*, juxta cujus tenorẽ omnes tam Docèntium, quàm Diſcentium actiones inſtituendæ, corrigendæ & dijudicandæ erunt. Quod reliquas Magiſtratûs Academici infulas, *Sigillum* ſc. *Majus* & *Minus*, *Claves ad Conſiſtorium*, *Ærarium* & *Carcerem* concernit, eas pace Sereniſſimæ V. Celſitudinis Magnifico DN. Pro-Rectori curandas trado, cùm nil niſi curas & labores involvant pluribusque faſtidiis quàm faſtigiis obnoxia ſint; & hæc ferè cauſa eſt, cur more hactenus receptô Sereniſſimæ Veſtræ Celſitudini & Magnificentiæ à Senatu Academicô pro Vicario ſubordinatus ſit Vir Nobiliſſimus, Conſultiſſimus atque Excellentiſſimus, DN. IMMANUEL WEBERUS, Phil. & J. U. D. hujus Prof. Extraord. Hiſtoriarum & Moralium autem Ordinarius longe Celeberrimus, quem ceu PRO-RECTOREM MAGNIFICUM ſimul publicè & ſolenniter proclamo eoque titulo Omnibus Civibus Academicis, eâ quâ decet obſervantiâ colendum offero. Equidem ſi temporũ vetuſtiſſimorum longeq; retroactorũ memoriam recolamus, non forte fortuitô, ſed fatali quadam diſpoſitione hoc contingere vel ex eô quis conjicere poſſet, quod ante hoc & centum annos, annô ſc. 1609. Rectoris Magnificentiſſimi in Lyceô Haſſo-Giſſeno Dignitate fungebatur Magnus quidam Holſatiæ Dux, JOH. GEORGIUS D. G. Hæres Norvv. &c. Sereniſſimæ Domui Principali Proximâ Cognatione junctus &

à Jo-

à *Josepho Lautenbachio*, Doct. Med. renunciatus: Cujus vices tunc gerebat Pro-Rector Magnificus D. Conradus Dieterichius, Prof. Moralium Ord. Frater Germanus Historici quondam Nostri Famigeratissimi JOH. CUNRADI DIETERICI, (vid. *Regimen Academicum* JOH. GEORGII, Hæred. Norvv. &c. *Impr. Gissæ* 1609.) cujus utriusque munere non sine maximô Eruditorum applausu hodie laudabiliter defungitur præsens noster PRO-RECTOR ACADEMIÆ MAGNIFICUS.

Quemadmodum ergò nullus dubito, Vos, CIVES GENEROSI & LECTISSIMI, Serenissimum nostrum Principem & Rectorem Magnificentissimum devotissimâ & quæ Clientes decet, humilima Veneratione nobiscum prosecuturos esse: ita ductu jussuque Statutorum seriò Vos admoneo, ut & Magnifico DN. PRO-RECTORI simul in omnibus debitam obedientiam præstetis, saluberrimis ejus monitis & consiliis locum concedatis, & ubivis ut honestos Cives decet, vitam vestram & studia instituatis. Síc Rectoris nostri Magnificentissimi Gratiam Principalem, Pro-Rectoris favorem & quod caput rei erat DEI T. O. M. benedictionem Vobis comparabitis! Huic sit laus, honos & gloria, in in seculorum secula!

PLAUDITE!

ABDICATIO RECTORATUS,
præmissa Electioni Pro-Rectoris, in Consistorio.

P. P.

TErtiâ jam vice quàm arduum munus Rectorale in vestras, PATRES CONSCRIPTI, manus, unde mihi contigit, resigno, fasces & insignia mox publicè depositurus. Quô animô restituam, hac vice non addo, quùm nec quo animo susceperim, ante annum aperuerim. Utrobique pro me loquatur gravissima Platonis sententia, ab Erasmo Roterodamo, in pientissimo Militis Christiani Enchiridio, mirè „dilaudata: Neminem sc. esse Magistratu dignum, qui liben„ter gerit Magistratum; An verò eô, quem Status & Celebritas Academiæ requirebat, modô illô sim defunctus, non meum, sed Vestrum est decernere. Ad minimum in conscientia sum securus, me nequicquam eorum, quæ ad Academiæ nostræ famam ejusque reditus sive conservandos, sive augendos facere poterant, meâ quidem culpâ sive neglexisse, sive omisisse, vestro tamen nixus adjutoriô: pro quô ut gratias ago profusissimas, ita non tantum ad consimilia, sed & alia Vobis me obligo officia.

Restat

Restat jam, ut more hactenus receptô novum Academiæ Caput eligatur & Rectori Magnificentissimo, jamdum Designato, Pro-Rector Acad. Magnificus subordinetur. Normam & Formam præscribunt LEGES Academiæ, quæ cum Syndicum Ord. *TIT. XIII. de Elect. Rect.* in Consist. Publ. prælegere jubeant, hinc Vir Consultiss. atque Excellent. Dn. D. Mollenbecius Sen. haud gravatim legi huic satisfaciet, quò & reliquis illîc contentis satisfieri possit.

POST ELECTIONEM.

RES ex votô cecidit, postquam votis unanimibus suffragia Pro-Rectorem Magnif. declarant Virum Consult. Ampl. & Excellentiss. *DN. Imman. Weberum*, Phil. & J.U.D. utriusq; Prof. Comit. Palat. Cæs. Collegam nostrum Honoratissimum. Quemadmodum ergò nullus dubito TE, Virum Magnificum, munus, quod offero, gratiosè suscepturum esse, ita Totus Sen. Acad. me Interprete de eô gratulatur admodum &c. &c.

Ad

Ad Sereniss. Principem Juventutis.

Durchlauchtigster Printz/ Gnädigster Fürst und Herr!

Nachdem von der Zeit an/ als **Euer Hochfl. Durchl.** hiesiger Stadt **Dero** Hohe Præsenz gegönnet/ man eine merckliche Flor und Aufnahm bey hiesiger Academie gespühret hat: doch aber sich noch einen viel grösseren Splendeur versprechen thut/ wann Euer Hochfl. Durchl. geruheten Sich zu deren **Haupt** zu stellen; als hat man bey jetziger neuen Rector-Wahl Euer Hochfl. Durchl. zum Rectore Magnificentissimo erkohren/ und damit **Dieselbe** von allen concurrirenden fatiquen verschonet blieben/ gegenwärtigen Herrn D. Webern, als Pro-Rectorem Magnificum beyfügen wollen.

Gleichwie Wir nun der unterthänigsten Zuversicht leben/ es werden Euer Hochfl. Durchl. geruhen dieses hohe Munus Acad. gnädigst zu acceptiren: also versprechen Wir sambt und sonders/ an unserm tieff-niedrigen Ort/ allen unterthänigsten Gehorsam und Devotion!

PRO-

PROGRAMMATUM ACADEMICORUM

DECURIA PRIMA.

Num. I.

INVITATIO

Ad audiendum Panegyricum, FRIDERICO IV. Reg. Daniæ, dicendum.

RECTOR

ACADEMIÆ HASSO-GISSENÆ,

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,

D. Medicus & PP. Ordinar.

GENEROSIS ATQUE NOBILISSIMIS DNN. STUDIOSIS.

S. P. D.

Qui luctuosâ nuper & præ suspiriis ferè balbutiente linguâ cathedram Ludovicianæ adimplebant Juvenes, ex ultimô Septentrione adventantes, illi reviviscente nunc redeunteque spiritu fronte magis explicatâ eandem reoccupare Suadaque præ gaudiô promptiori comparere satagunt. Non-

dum quippe annus est, cùm tristissimum Patriæ suæ fatum, ex obitu *Serenissimi ac Potentissimi Principis ac Domini, Domini* CHRISTIANI V. *Daniæ & Norwagiæ Regis &c. &c.* gloriosissimæ memoriæ perceptum, heîc in panegyri publicâ deplorat Nobilis Danus: quem cum universô Septentrione solaturus Conterraneus:

DN. CHRISTIANUS WIENCKE,
HAFFNIENSIS,

Novi Regis coronationem, quâ *Serenissimus ac Potentissimus Princeps ac Dominus, Dominus* FRIDERICUS IV. *Daniæ, Norwagiæ, Vandalorum Gothorumque Rex, Dux Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ & Ditmarsiæ, Comitis Oldenburgi ac Delmenhorsti &c. &c. &c,* sub principio hujus anni in Thronum Patris Regium est evectus, solenni & frequenti jubilô prosecuturus est. Sic evigilatæ tandem per mœrorem noctes cum subsequentibus dierum tripudiis permutantur, & sicut obitus Regis CHRISTIANI V. Septentrioni noctem induxerat, ita diem illi reddidit perennans Regis FRIDERICI vita & successio. Illîc lachrymis indulgebant Dani violenter quasi ablactati: Hîc animos resumunt & ad mortem ferè obstinata pectora vindicârunt à languore. Illîc itum est in laudes Regis demortui: Hîc viventis Successoris nomen frequentabitur, eò quidem pronius, quô gloriosius. In mortuorum siquidem dilaudatione facilè suo ingenio materiam invenit Sycophanta, utpote qui è viventium mediô sublati de se testari ipsi nequeunt. Ast illorum, qui in vitâ superstant, celebrare facinora, quid aliud est, quàm vivô validoque documento etiam invidos in suffragii consensum compellere? Hinc celebres inter Antiquos Panegyristæ libentius in augescente indies Magnatum gloriâ, quàm in finiente suam in dicendo facultatem exercebant. Utriusque autem Præconem acturus Orator noster in novissimè coro-

nato

natô Rege veneratur omnia, quæ in Demortuo se amisisse querebatur Dania. Adeò enim Regiæ Parentis Gratiæ & Virtutes in Filio Successore concentratæ sunt, ut CHRISTIANUM V. in FRIDERICO IV. revixisse crederes, meritoque quod de Theodosio Pacatus perorabat, dixeris! *Nonne is omnium suffragiis hominum tributim centuriatimque legeretur, cui felix Patria, cui domus clara, cui forma divina, cui ætas integra, cui militarium civiliumque rerum usus contigisset?* Ast id jam hæreditatis favor Septentrioni concessit beneficium, quod ab ancipiti eligentium arbitriô quondam dependebat. Disputent Politici & contentionis serram inter se reciprocent, utrum electitia magis, quàm hæreditariô jure perennantia Imperia præferenda sint? In Daniâ certè felicem utriusque permutationem docuit experientia, quùm ab eô, quô à FRIDERICO III. hæreditarium declarabatur regnum, temporum intervallô cum Horatio gloriari potuerit Septentrio:

Fortes creantur fortibus
Est in Juvencis, est in equis Patrum
Virtus: Nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Nec omine carebat, quod CHRISTIANUS V. gloriosæ recordationis, primus omnium Friderichsburgi se coronari jusserit, quò Successorem FRIDERICUM IV. in ipsô tacitè loco nominaret, qui post fata ejus nomen & omen felicissimè complevit, postquam in eodem castrô aliquot abhinc mensibus in Augustissimum Daniæ & Norvvegiæ Regem unctus & adstantibus Magnatibus lætumque *vivat* accinentibus Popularibus Regiô Diademate cinctus fuit; cujus Festivitatis Solemnia in Publicâ, quæ futuro die ☿. hora X. matutina heîc celebrabitur, Panegyri fusius decantanda erunt, ad quam omnes & singuli CIVES ACADEMIÆ humaniter & amicè invitantur. PP. *Domini. X. Trinit. Anno MDCC. sub Sigillo Acad. Majori.*

II.

INVITATIO
AD AUDIENDUM PANEGYRICUM
FRIDERICO MAGNO,
REGI BORUSSIÆ, dicendum.

RECTOR
ACADEMIÆ GISSENÆ
MICHAEL BERNHARD VALENTINI,
ARCHIATER HASSIACUS, PHILOS. & MED. PP. ORD. utriusque Fac. p. t. DECANUS, Præsid. in S. R. I. Academ. Nat. Cur. Adjunctus, Regiæ Soc. Scientiarum Berolinensis, ac Recuperatorum in Italia Collega,

CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO
GENEROSIS ACADEMIÆ CIVIBUS
S. D. P.

Acratissima Capitum Unctorum fata non aliunde, quàm ab arbitrio DEI T. O. M. (qui Rex Regum & Dominus Dominantium unicus est) dependere, non sacræ tantùm paginæ, sed & quotidiana experientia luculentissimis exemplis ob oculos ponit. DEUS enim est, qui Principes, Regesque evehit

& de

& de throno dejicit. DEUS est, qui Majestatem tribuit, cuicunque voluerit. Nihil hic consensus populi in famoso statu naturali decantatus: Nihil Magnatum favor: Nihil Acheronta moventes ausus; & sicut ob peccata terræ multi sunt principes ejus, Prov. 8. §. 2. ita misericordia & veritas (adde & pietas) custodit Regem & roboratur clementiâ thronus Ejus, Prov. 20. §. 28. Testatur hoc Josua Septentrionalis, Magnus Suecorum CAROLUS, qui tantum, imò plus, ad cœlum elevatis, quàm consertis cum Hoste manibus obtinuit, pietate se terribilem, virtute autem venerabilem efficiens. Testatur idem Salomo Borussiæ, FRIDERICUS MAGNUS, Regum Felicicissimus; qui corporis animique tranquillitate mediâ in togâ cinctus plus hactenus lucratus est, quàm tot fastidiis in sagô parta spolia promittunt. Stupenda sunt, quæ de Magno Orientis Domitore, Alexandro, referunt Historici, attamen turbarum plena sunt omnia, ut vix ac ne vix quidem de aureâ hac animi tranquillitate gloriari potuerit: Insatiabilis imperandi cupiditas alios sibi exoptabat Orbes: bellicos apparatus alios post alios suppeditabat. Claudi non poterat Emathiis terris Gloria. Rapiebantur trans Hellen castra & Duces. Jam debellabat Syros: Jam Phryges & Troes. Tyrus urbium Regina & quæ mari compedes injecerat continenti jungebatur. Imperii sitis Euphratem trajiciebat. Neque ambitiosa Ipsi satis videbatur urbs Semiramidis. Nunc furebat in Carras, nunc in Petram. Aliâ vice ad Medos & Scythas ibatur. Darius ter prælio victus cum opulentissimâ Persepoli spolium Ejus erant, neque Porus resistere valebat fortunæ Ejus. Elatior tandem in Amicos quoque stringebat insidiosæ mentis truculentiam. Concitatus superbi animi rabie Parentis infestus virtutibus, & qui mallet Eum inglorium, Clytum interficiebat. Mox suspicione raptus Philotam damnabat & belli fortissimum Ducem inter

Medos, quo vivô omnia egerat feliciter, exſtinctô cætera minus, Parmenionem inquam, ſubdolo Cleandri hauriebat gladio. Parum denique Ipſi erat Philippi eſſe Filium. Malebat audire tonantis ſoboles Jovis, aut Hammonis Arietini filius. Sola mors ſatiabat ingenium, aut nulli, aut diſcordibus belli Ducibus, Ipſe legitimô Succeſſore deſtitutus, imperium relinquens. Quis hæc inter veras felicitatis ſpecies numerabit, quæ mera fortunæ ſunt ludibria fluctusque fugaciſſimi? Majori hîc prærogativâ gaudet pacatiſſimum, non minus tamen Auguſtiſſimum, Boruſſiæ Regnum, non tam ſanguine lachrymisque oppreſſorum, quàm amore, pace & quiete Subditorum ſtatuminatum: non fatis Bellonæ truculentis, ſed tot Exulum (quorum id aſylum erat) ad cœlum clamantiū indies votis adauctum. O feliciſſimum Regni ſplendorem! ô fortunata Boruſſiæ Alcyonia! ô beatos regni Incolas! quos novâ felicitatis aurâ jam afflatos cernimus, poſtquam *Sereniſſimus & Potentiſſimus Princeps ac Dominus*, DN. FRIDERICUS, REX BORUSSIÆ, MARCHIO BRANDENBURGICUS, S. R. I. ARCHI-CAMERARIUS AC ELECTOR, PRINCEPS SUPREMUS ARAUSIONENSIS, MAGDEBURGI, CLIVIÆ, JULIACI, MONTIUM, STETINI, POMERANIÆ, CASSUBIORUM, VENEDORUM, & quæ ſunt reliqua, è Celſiſſima Domo PRINCIPALI MECKLENBURGENSI Auguſtiſſimam Sibi THORI SOCIAM elegit. Revireſcat heîc Emblema curioſum, quô Conjugum Regiorum, Caroli Emanuelis & Franciſcæ à Francia, Sabaudiæ Ducum, receptionem venerabantur ſubditi, dum Ceycis, Thraciæ Regis, cum Alcyone matrimonium hâc inſcriptione exornabant:

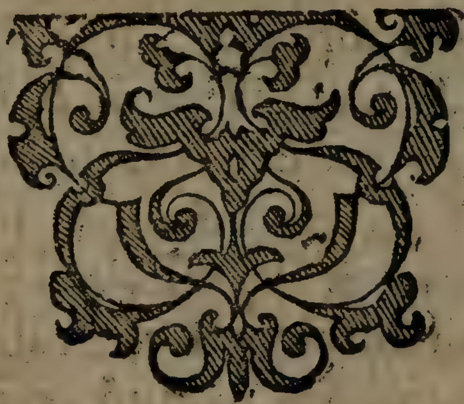
NIL HÆC CONNUBIA TURBAT!

Quemadmodum enim utrobique mutata poſt fata in aviculas connubialem fidem tantô (ut fabula tulit) cœli favore conſervabant,

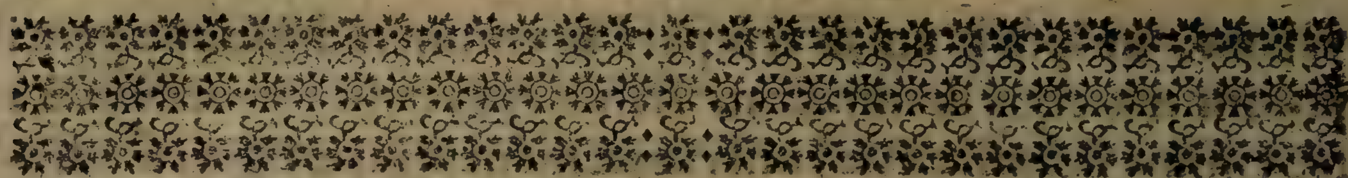
vabant, ut ipſo brumali tempore in earum nidulatione venti ponant mareque detumeſcat, diebus Alcyoniis orientibus: ita feliciſſima Boruſſiæ Alcyonia ſævientem brumæ rigorem quoque cicurare dixero? Quò verò & Haſſia noſtra quodam Affinitatis jure de plauſibus inde natis participet, non potuit non eâ, quâ Regem ſuum Clementiſſimum humilimè proſequitur veneratione, *VIR JUVENIS NOBILISSIMUS & POLITISSIMUS*,

DN. ERNESTUS GODOFREDUS SPENERUS, Dreſdenſis.

Magni quondam veræque pietatis Aſſertoris Theologi Filius haud degener, Feſtivitatem hanc Nuptialem regiam ſermone comptiſſimo Epithalamiô in frequenti Eruditorum Panegyri celebrare & pro utriusque Domus Auguſtisſimæ ſalute vota nuncupare devotisſima. Ad quem Actum Panegyricum ſolennisſimum hodie die 13. Decembris hora locoque conſuetis CIVES ACADEMIÆ GENEROSOS & PRÆNOBILES agmina facto convoluturos votaque votis juncturos eſſe non ſperamus modò, ſed & adhortamur ſedulo. PP. Die XIII. Decembr. Anno MDCCVIII. ſub Sigillo Academiæ Majori.

III. IN-

III.

INVITATIO
AD AUDIENDUM PANEGYRICUM,
QUO
AUGUSTISSIMI HASSORUM
PRINCIPIS,
DOMINI
ERNESTI LUDOVICI,
HASSIÆ LANDGRAVII &c. &c. &c.
NATALIS
DIE XV. DECEMBR. ANNI M DC XCIX.
FELICITER CELEBRABATUR.

L. S.

Uod Sol in choro Poli, hoc Reges & Principes in foro soli. Misertima autem & tristissima utrobique facies est, si omnia vivificans Solis splendor, vel ad semihorulam, sive sideribus, sive globo terr-aqueo subtrahitur, ut in maximâ nuper Eclipsi Solari quivis haud obscure observare potuit. Interceptis enim ab interpositâ Lunâ radiis Solaribus, non tantùm insolitô crepusculô obvelabatur cœli hemisphærium, sed & sublato superiorum cum inferioribus æquilibrio omnia susque deque ruere videbantur. Quemadmo-

admodum ergò turgeſcentia in terræ viſceribus miaſmata ab urgentibus deſuper radiis Solaribus coërceri & veluti capiſtro quodam refrænari ſolent, ne unò fortè impetu prorumpendo hominibus æquè ac aliis viventibus exitium portendant: ita his, Eclipſeos interſtitio, à terrâ averſis non poſſunt non tetra illa effluvia, quâ data porta, ruere & fœtore ſuo, nuper maniſeſtisſimè ſe prodente, hominum ſanitati inſidias ſtruere, quas utinam poſthâc non ſentiant mortales! Scilicet ut aëris elater ſpiritus & humores in corpore viventium quaſi ferocientes reprimit, ne (ut in animantibus vacuo incluſis obvenit,) corpora eorum immane quantum intumeſcant, aut ut ilia Codro, prorſus diſrumpantur: Econtra verò ſpiritus in viventibus, atmoſphæræ ponderi reſiſtentes, obſtant, quò minus (ut in moribundis accidit,) eorum corpora & præcordia nimium premantur ipſaque reſpiratio difficilis reddatur; ita Solis radii effluvia ſubterranea pariter compeſcunt, hæcque vicisſim nimium radiorum impetum quodammodò retundunt, ut idem in Macrocoſmo, quod in Microcoſmo æquilibrium ſervetur. Adeò verum eſt illud Hermetis Trismegiſti: quod eſt ſuperius, eſt ſicut id, quod eſt inferius: adeò verum eſt ſupremum illum cœli terræque creatorem ſingula numero, pondere & menſura ſapientisſimè libraſſe. Neque è Naturalibus tantùm admirandum hoc Superiorum & Inferiorum commercium elucеſcit, ſed & in Civilibus idem inter Reges & Subditos, inter Principes & Clientes obtinet. Quemadmodum igitur Sole de novò oriente omnes tenebrarum nebulæ diſcutiuntur: ita Regibus & Principibus florentibus florent vicisſim regna, gaudent Subditi, recreantur Clientes. Inde enim eſt, quod redeunte Principum Natali in tripudia ſolvantur Aulæ & Choreas agant Gallicas (ſi *Gallas* Gallicas, ut ſcapham ſcapham nominare licet) de quibus, ſi quis judicium ſuum vellet interponere,

næ! is ſolœciſmum aut pedantiſmum commiſiſſe videretur iis, ad quorum palatum non eſt parœmia vulgaris:

Exeat ille Aula, qui volet eſſe pius.

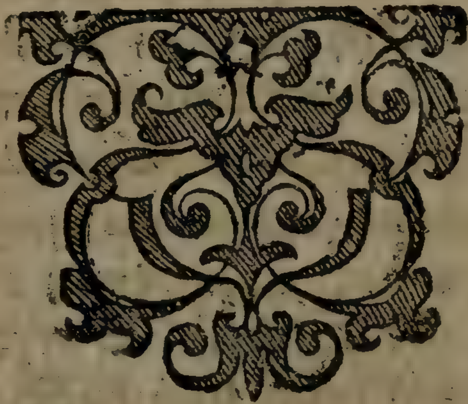
Interim hoc palam aſſerere non vereor, majoris longè ponderis eſſe devotum piorum ſubditorum concentum, quô redeunte Nutritii natali junctis votis & ſuſpiriis DEO T. O. M. pro Gratiâ illâ gratias perſolvunt infinitas & pro incolumitate Dominorum ſuorum vota nuncupant devotiſſima; ad quæ eò magis ſunt obſtricti, quò plura à Principibus ſuis obtinent beneficia, quæ ſummus ille rerum humanarum Arbiter Deus T. O. M. per Unctos ſuos diſpenſari juſſit. Et hoc omnino eſt, quod omnibus vere Chriſtianis inculcat Apoſtolus, dum 1. Tim. 2. ℣. 1. pro Regibus & omnibus in ſublimitate conſtitutis obſecrationes fieri jubet. Hoc, inquam, eſt, quod nunquam non Sancti Patriarchæ & Prophetæ in V. T. preſſius obſervarunt, dum Abraham pro Abimelecho Gen. 20. §. 7. Samuel pro Saulo 1. Sam. 15. ℣. 35. Eſaias pro Hiskia Eſa. 38. alii pro aliis orarunt. Hoc demum eſt, quod Fideles in primitiva Eccleſia, Litaniis, ut *Tertullianus* refert, peculiaribus hunc in finem inſtitutis, fuſis ſæpe lachrymis curarunt, quarum veſtigia in precibus noſtris publicis, pro Regibus & Principibus fundendis, reperire licet. Aſt quorſum hæc? Illuceſcet ſcil. propediem dies XV. Decembris, Dies inquam Natalis Auguſtiſſimi Haſſorum Principis, DOMINI ERNESTI LUDOVICI, Haſſiæ Landgravii, Principis Hersfeldiæ, Comitis in Cattimelibocô, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Iſenburgo & Budingâ &c. &c. Principis

ac

ac Domini nostri Clementissimi: illucescet dies faustissimus, totique Hassiæ gratus, amplus & desiderabilis. Lætare ergò Patria Dulcissima! Lætare Academia! Fundite preces CIVES ACADEMICI. Facem Vobis præferet *VIR JUVENIS GENEROSUS AC PRÆ-NOBILIS*,

DN. LUDOVICUS FRIDERICUS DE FREUDENBERG, Russelsh. Darmst.

qui devotissimam, quâ *AUGUSTISSIMÆ DOMUI HASSO-DARMSTATINÆ* est obstrictus, pietatem testaturus, Serenissimi NUTRITII NOSTRI Natalem, *futuro die Veneris* redeuntem, erudita Suadâ celebrabit. Vestrum E. erit, *CIVES GENEROSI ET NOBILISSIMI*, Panegyrin hanc simul frequenti concione illustrare, ad quam omnes & singuli invitantur humanissimè. PP. Grssæ A. O. R. MDCXCIIX. Die X. Decembris.

IV.

INVITATIO

Ad audiendum Panegyricum, *AUGUSTISSIMO HASSORUM PRINCIPI,* DOMINO CAROLO, ipſo Auguſti Die dicendum.

L. S.

Ur antiquiſſima Romanorum Idololatria, in unâ eademque, ejusdem Fani, ara, Herculi ſimul & Muſis olim ſacrificaverit? in eô dubii & diſcordes ſunt Scriptorum animi. Sunt qui cum Plutarchô cauſam hujus rei dicunt, quòd Hercules Evandrum olim literas docuerit, cùm pro more ſeculi tunc amicos tantùm & proximâ affinitate junctos ſine præmiò inſtituerint. Aſt, ut nuſpiam invenitur Herculem unquam ſtudium literarum profeſſum fuiſſe, ita vel exinde fidem haud meretur hæc opinio, quòd idem Præceptorem ſuum Linum, ob aſpera quædam verba, enecaſſe legatur. Plus ergò probabilitatis habet, Romanos ſacrâ hâc Herculis & Muſarum copulâ, maximam quandam ſympathiam & convenientiam quæ Virtuti Heroicæ cum Artibus Liberalibus, cumprimis Oratoriâ

toriâ & Poësi, intercedit, indicare voluisse; quæ mutuô communique valore se admirabiles & excelsas reddunt. Quemadmodum enim Virtus Heroica uberrimam dicendi materiam Rhetorum Poëtarumpue Suadæ subministrat: ita hæc suum â Virtute Heroicâ splendorem mutuatur; & sicut ad tranquillitatem otiumque (quæ Musis utrobique sunt amica) conservanda Heroum & Magnatum patrocinium requiritur: ita horum gloria & triumphi Scriptorum ope æterno oblivionis peplo surripiuntur hique se mutuò æternitati consecrant; adeoque dum Musæ tubæ sunt Virtutis Heroicæ, Magnates, ceu spiritus, eandem inflant sonumque alunt & conservant. Idem nempe accidit Rhetoribus Mecœnatum suorum gratiam experientibus, quod de statua Memnonis, ex saxo Æthiopicô in Ægyptô fabricatâ, perhibent Philostratus, Lucianus, Pausanias, Plinius & alii, quæ vivacissimis Solis, manè orientis, radiis percussa vocem sensibilem formasse, notas articulatas distinxisse & concentum harmonicum expressisse legitur; quod artificium machinis suis imitantur Curiosi nostri temporis Philosophi, Kircherus, Schottus & alii. Pari ratione steriles & frigidæ Musarum venæ aridæque Oratorum pectora spendidissimis Heroum radiis illustrata & quasi vivificata, statim â fronte Sermonum in laudes & elogia Tutorum resolvuntur, intonando cum Horatio:

Mecœnas Atavis edite Regibus,
O & præsidium & dulce decus meum!

Hæc ergò genuina causa est, cur Hercules, Virtutem Heroicam repræsentans, & ipsæ Musæ, quæ Rhetoricam & Poësin referunt, junctim â Romanis adoratæ fuerint; quod ipsum Eumenius olim, cùm pro Scholis restituendis ageret, sequentibus eleganter & appositè expressit: Ædem inquit Herculis Musarum in Circô Flaminiô Fulvius ille Nobilior ex pecuniâ Censoriâ fecit, non id modo secutus, quod ipse literis & summâ Poëtæ amicitiâ du-

 ceretur,

ceretur, ſed quod in Græciâ, cum eſſet Imperator, acceperat Herculem, Muſagetem eſſe Comitem Ducemque Muſarum: Idemque primus novem ſigna, hoc eſt, novem Camœnarum ex Ambracienſi oppidô translata ſuâ tutelâ fortiſſimi Numinis conſecravit, ut res eſt, quia mutuis operibus & præmiis juvari ornarique deberent: Muſarum quies defenſione Herculis: Et virtus Herculis voce Muſarum &c. Nunquam ſanè Herculis veſtigia inter ſyderum catervas legerentur, niſi virtutes ejus ad cœlum evexiſſent Muſæ: Et quemadmodum Muſarum ſigna ab Heroe Romanorum Fano Herculis illata & inſerta fuerunt, ita ſigna Regum atque Principum priſtinis æquè ac noſtris temporibus Muſarum ope æternitati conſecrata Aſtrisque annumerata ſunt, ut de Sceptrô Brandenburgico Enſeque Saxonico, in Inſignibus Electoralibus conſpicuis, teſtantur Acta Lipſienſium. Scilicet & Heroes ſua habent ſigna, ſua habent Inſignia, ab Artis Heraldicæ Cultoribus noſtris temporibus curioſè eviſcerata, quæ ut plerumque ad antiquiſſima Majorum ſtemmata factaque Heroica alludunt, ita ſuos ſubinde in Muſarum Collibus Debuccinatores & Admiratores inveniunt, qui ruptô, quô tot triumphis comparatum ſplendorem piè devenerabantur, ſilentio, ſuggeſta tandem atque roſtra conſcendunt eorumque veſtigia publicè conſpicienda tradunt. Luculentiſſimum hujus rei Specimen propediem exhibebunt Muſæ Ludovicianæ, dum Sereniſſimi & Potentiſſimi Principis ac Domini, DOMINI CAROLI, Haſſiæ Landgravii, Principis Hersfeldiæ, Comitis in Cattimelibocco, Deciâ, Ziegenhainâ, Nidda, Schaumburgo, Iſenburgo & Büdinga &c. &c. Herois Haſſorum Magni *Natalem Auguſtiſſimum*, ipſo Augu-

ſti die

sti die (qui tertius mensis Augusti est) felicissimè recurrentem, eâ, quâ decet, pietate celebraturus ac utriusque Domus Hassiacæ Gloriam devotissimè veneraturus Baro Generosissimus,

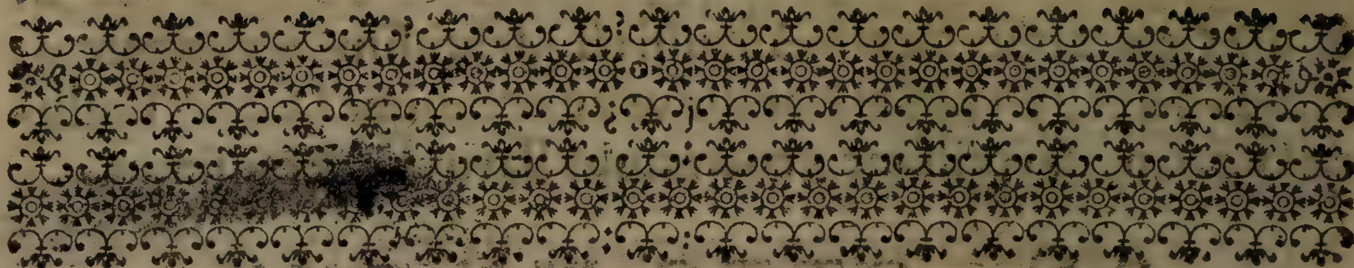
DN. OTTO WILCKE DE BODENHAUSEN,

Insignia Serenissimæ Domus Hassiacæ mysticè considerabit, indeque Antiquissimam & â Tacitô tantoperè dilaudatam Hassorum Fortitudinem aliasque Virtutes Heroicas compta & eruditâ Oratione derivabit, ac pro utriusque Domus Serenissimæ Salute & Prosperitate Principali vota nuncupabit devotissima. Cui Panegyri solennissimæ TE, Lector Erudite, etiam non rogatum, adfuturum nullus dubito. Hoc enim submissa Tua in tantum Principem veneratio requirit: requirit & favor in eum Academiæ hujus Civem, cujus prima cura erat, Patriæ suæ Patrem revereri, celebrare, admirari.

PP.
GISSÆ
A. O. R.
MDCLXXXXIX.
XXX. Julii.

V. IN-

V.

INVITATIO
Ad Orat. Inauguralem Prof. Log. ac Metaphyſ. De SOBRIETATE METAPHYSICA.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR,
MICHAEL BERNHARD VALENTINI,
CIVIBUS ACADEMICIS
S. D. P.

Uantoperè Dialectica, ſeu, ut vulgò audit, Logica priſtinis temporibus Romæ fuerit exoſa, non tantùm è plurimis *Galeni* (Romæ olim Praxin Medicam exercentis) locis apparet, qui otioſas & ferè nugatorias quæſtiones Logicas vocare ſoluit: ſed & idem *Cato* apud *Plinium* teſtatur, qui in illa nobili trium ſapientiæ Procerum ab Athenis Legatione audito Carneade, quamprimum Legatos eos cenſuit dimittendos, quoniam illô Virô argumentante quid veri eſſet, haud facilè diſcerni poſſet. Hinc & ipſi Romani Dialecticæ parum aut omninò nihil operæ dedêrunt, quam pro juventuris æquè ac omnis ſinceritatis corruptione habuerunt, ut ex Hiſtoriâ illorum *Alexander Taſſo in Cogit. diverſis* obſervat. Aſt ut verum fatear, nimiô hîc rigore ſuoque ſenſu ſi ſunt Romani, dum ob

ob turpem Dialecticæ abuſum eandem omninò inſuper habere & embryonem cum balneo effundere conati ſunt. Tollatur abuſus & ſuus Logicæ, ritè tractatæ, honos conſtabit, juxta vulgare illud:

Uſus habet laudem, crimen abuſus habet.

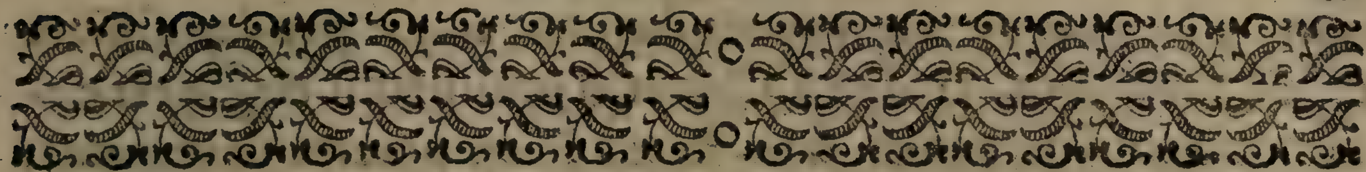
Non Logici, ſed Sophiſtæ ſunt, qui diſciplinâ hâcce res magis confundere, quàm dilucidare amant. Non perdat, ſed illuſtret rationem, quùm hujus intuitu ab Anonymô Gallô *l'Art de penſer*, h. e. *Ars cogitandi* audiat. Et idem quoque de ſorore ejus, Metaphyſicâ dicendum, quæ ut terminos diſciplinis reliquis generaliores (quos ignorare turpe eſt) ſuppeditat, ita ſi falcem ſuam in alienam meſſem immittat, rebusque ſublimioribus & divinis ſe immiſceat, plura ſanè, quàm ab ullô Philoſophiæ genere, incommoda exinde pullulare poſſunt, ut Fidelis ille & Pientiſſimus DEI ſervus, Dn. *Spenerus* obſervat, qui in Tr. Freyheit der Glaubigen von dem Anſehen der Menſchen in Glaubens-Sachen / eleganter ita loquitur: Aufs wenigſte hat biß daher die Carteſianiſche Philoſophie noch keinen ſolchen Schaden gethan / als die Ariſtoteliſche / ſofern aus dero mit der Schrifft-Vermiſchung faſt das gantze Gebäude der Scholaſtiſchen Theologie und Pabſtthums aufgerichtet worden iſt &c. quæ omnia ex Thomiſtarum, Scotiſtarum, Nominalium, Realium aliorumque Scholaſticorum ſcriptis (quorum â tempore Alberti 12000. enumerat *Franciſcus Patritius*) ὀφθαλμοφανερῶς conſtare poſſunt. Quis verò hanc ob cauſam eandem cum *Ameſio* & aliis omninò è Republicâ Literariâ impunè ejiceret? Reddamus heîc DEO, quæ DEI ſunt, Theiologis, quæ Theologorum, Philoſophis, quæ Philoſophorum, & eleganti utrobique harmoniâ colludent diſciplinæ. Non vanam (â qua Spiritus S. nos cavere jubet) ſed planam atque ſanam exoptamus & profitemur Philoſophiam, quam tantum abeſt, ut

rejiciant Athenæi nostri Sacerdotes, ut potius eandem summoperè commendent. Luculentissimum hujus rei testimonium esse poterit summa, quâ Serenissimus Academiæ hujus Nutritius, DN. ERNESTUS LUDOVICUS, Hassiæ Landgravius, Princeps Hersfeldiæ, Comes in Cattimelibocô, Decia, Zigenhaina, Niddâ, Schaumburgô, Isenburgo & Budinga &c. &c. Princeps ac Dominus noster Clementissimus, de studiosa juventute est solicitus; cura & clementia; cui, ob insignia studii hujus emolumenta, novum haud ita quidem Logices & Metaphysices Professorem gratiosè designare complacuit: Virum nempe Perquam Reverendum, Amplissimum & Excellentissimum

DN. JOHANNEM BARTHOLOMÆUM RUDIGERUM,

Ecclesiastem hactenus Wezflariensem, nunc verò Gissensem meritissimum. Quùm autem vi Statutorum Academicorum munus hocce Professorium ab Oratione quadam Inaugurali auspicari teneatur; hinc mori illi laudabiliter recepto morem gesturus, futurô die Jovis, in publicâ & solenni Panegyri σωφροσύνην seu SOBRIETATEM (quam suprà laudavimus) METAPHYSICAM fusius ostensurus, primam Philosophiam verè sobriam sanamque sapientiam requiri docebit, ex verò si nomen sapientiæ præ reliquis Philosophiæ partibus tueri velit. Vestrum autem erit, *Cives Academiæ Nobilissimi*, solennem hunc actum frequenti concione vestrâ exornare, deque materiâ selectissimâ graviter docteque commentaturum attentè seduloque percipere; ad quod utrobique VOS omnes & singulos etiam atque etiam invito. Valete PP. *Gissæ sub Sigillo Academiæ Majori, die Maji A.* 1697.

VI.

VI.

INVITATIO
Ad Orat. Inauguralem Prof. Hiſtoriarum De
CORRUPTO HISTORIARUM STUDIO.

ACADEMIÆ GISSSENÆ RECTOR,
MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI
NOBILISSIMIS ACAD. CIVIBUS
S. D.

Ptimi ſæpè peſſimam corruptionem eſſe, ſi quid aliud, ſanè rerum Hiſtoricarum perverſio ad oculum oſtendit, quæ ut luce ſua radiantes Juris Publici fundamenta firmaque Regnorum & Imperiorum ſtabilimenta ſunt, ita ſive dolô ſive negligentiâ corruptæ, integris ſæpe Regionibus & Regnis exitium portendunt. Triſtiſſimum hujus rei exemplum præbet bellum, quo Germaniâ hactenus affligitur, decennale, cui infauſtæ Exterorum prætenſiones, quibus eradicatis primùm aut ſuppreſſis Antiquæ Germaniæ hiſtoriis Regionum ſuarum terminos ampliare geſtiunt, aut ſpeciem aliquam, aut occaſionem primitus dede-

runt. Habebat equidem quamplurima, eaque ponderosissima rerum momenta, quibus à Cluveriô jamdudum eleganter circumscriptos Germaniæ fines statuminare poterat *Conringius*, Polyhistor, sed aureum, quod Extera illi Natio injecit, capistrum obstitit, quò minus in vulgus erumpendo fictitiis ejus prætensionibus obicem figere potuerunt. Nec parilia *Dn. NN.* fundamenta, quorum in *Tr. N.* nobis spem olim fecit, hactenus detecta sunt, postquam simili stratagemate per summos honorum apices aliorsum sive raptus sive captus fuit. Hinc obliteratas seculorum pristinorum fœderibus & historiis, mirabilibus suis postulatis colores addere, novisque reunionibus, vix unitos unquam terminos suis adjicere potuerunt. Quid quod & in prioribus seculis corruptelarum ejusmodi vestigia prostant, cùm non tantùm Græci, (quorum fides hinc sublesta est) historiis suis fabulas sæpè immiscuerint, sed & de Odoardo quodam Angliæ Rege narret *Boëtius*, quod debellata Scotiâ omnes Scotorum historias Vulcano obtulerit, ne per easdem unquam potentiam Antecessorum aut in memoriam sibi revocare, aut in exemplum proponere, sicque turbas aliquando & motus intestinos movere possent. Quantæ verò corruptelæ Historiam Ecclesiasticam infecerint, queîs aut Antiquissimos Christianorum ritus suppresserunt, aut fanaticis Ethnicorum superstitionibus deturparunt Heterodoxi, vel unicum Illustris *Spanhemii* votum testatur, dum in *Præf. ad Introduct. in Histor. S.* Utinam „ exstaret, inquit, S. Historiæ hic fructus, quo hæc nostra tem- „ pora ex prioribus emendarentur & præterita illa ac superiora „ Ecclesiæ Veteris Orbi Christiano postliminiò redderentur. Possent & aliorum hac in parte desideria fusius exponi, nisi fundum hunc jamdudum & excoluisset & occupasset Vir Nobilissimus atque Excellentissimus, DN. GODOFREDUS ARNOLDI, qui à Celsissimo Hassorum Principe, DN. ERNESTO LUDOVICO, Hassiæ Landgraviô, Principe Hersfel-

diæ &c. &c. &c. Dominô noſtrô Clementisſimô gratioſisſimè ſibi deſignatam Hiſtoriarum Profesſionem comptâ eruditaque Oratione Inaugurali *de Corruptô Hiſtoriarum ſtudiô* pro more auſpicabitur & quicquid ad ſelectisſimi hujus argumenti elucidationem facere videbitur, datâ operâ publicè exponet: Hiſtoriam, inquam, exponet univerſam & ſpeciatim Eccleſiaſticam apparatu quidem & ſubſidiis ſufficientibus eſſe inſtructam, ſed nec tantâ fide, nec pari prudentiâ huc usque tractatam, ut maxima haud indigeat emendatione. Quemadmodum itaque reliquæ diſciplinæ ſeculô hôc prorſus aliâ ab Eruditis ratione proponuntur: ſic in eô poſthac erit totus, ut errores ab Hiſtoricis commiſſos ad oculum oſtendat, mendacia fabulasque convellat, ſtudia partium pravosque affectus in Scriptoribus obſervet, cæterasque corruptarum hiſtoriarum cauſas in apricum proferat; non alium in finem, quàm ut veritas in profundo Democriti puteo hactenus abſcondita, eruatur, innocentia vindicetur, reliquæ Facultates adjuventur, & corruptus hactenus Eccleſiæ ſtatus ſeriò emendetur. Veſtrum autem erit CIVES ACADEMIÆ LECTISSIMI, Viri ſolertisſimi propoſitum applauſu veſtrô urgere, Zelo veſtro diſcendique ardore animum ipſi addere & de rebus arduis & ſelectisſimis dicturo ſequenti Jovis die, horâ X. antemeridianâ vacivas & curioſas aures præbere. Hoc univerſo Senatui Academico Novoque tum Oratori, tum Profeſſori gratum, Vobis autem fructuoſum & decorum erit. Valete! *PP. die 29. Aug. A. 1697. ſub Sigillo Acad. Majori.*

(L.S.)

VII.

INVITATIO

Ad Orat. Inauguralem Prof. Civil. & Mor.

De

SECTIS POLITICIS

ET

SAPIENTIA MORALI.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR,

MICHAEL BERNHARDUS

VALENTINI,

Med. D. ejusque & Phil. Natur. P.P. Ordin.

CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO

vitæ elegantioris & politioris

CULTORIBUS

S. D. P.

Octrinam de Moribus negligentius, quam par eſt, hactenus excultam eſſe, non ſine cauſa Inclytus MORHOFIUS alicubi conqueritur. Diſputatur ſcilicet Scholarum more de Summo Bono, qui verò anxiè illud & in timore Dei, quod ſacræ literæ nos jubent, curent

curent & obtineant, pauci vel omnino nulli ſunt. Definiuntur virtutes, ſed non exercentur. Hinc ſterilem & jejunam ETHICES in quamplurimis Academiis doctrinam eſſe, non ſine cauſa dolet celeberrimus BOECLERUS in curioſa non minus, quàm eruditiſſima de *fatis literariis noſtri temporis* diſſertatione. Prout enim hactenus in quamplurimis locis mos obtinuit, nil niſi præcepta è *Tabulis* CELLARII, aut *Syſtematibus* WENDELINI, KIPPINGII, WEISII, aliorumque addiſcuntur; aſt dum in actum minus deducuntur, omnino fruſtranea. Adeò à priſtina & primæva *Moralis Philoſophiæ* indole degeneravit Ethica modernorum. Si enim LAERTIO fides eſt habenda, non aliam ob cauſam à SOCRATE olim ſi non inventa, reſtaurata tamen fuit Practica (ut jure meritoque audit) Philoſophia, niſi quod à Contemplativa tantos in vitam civilem & communem fructus minus redundare obſervaret, quàm è Practica: unde per univerſam quidem Græciam tot hanc encomiis extulit, ut obtenta ſtatim magna ſequacium caterva Sectam ſui nominis conſtituerit; licet quamplurimi Græcorum (Spartanos ſi excipias) verbis magis quàm re ipſa ejus de virtutibus doctrinis adhæſerint. Hinc merito hac in parte Romani illis anteferendi ſunt, qui non verboſa, ſed reali virtutis gloria contenti, è factis verba, non facta è verbis repetebant. Hoc ſaltem imperfectionis alebat Paganorum virtuoſitas, quod ambitione tantum gloriæque cupidine virtutem ſectarentur, quùm vera virtus per ſui abnegationem non vano gloriolæ aucupio, ſed honore Creatoris Proximique commodo ducatur. An verò horum intuitu *vera Chriſtianorum Ethica* in ſolis Monachorum, *Capucinorum* ſcil. *Jeſuitarum*, *Nullatinorum*, aliorumque *Religioſorum* cellis habitet, ut TASSONIUS Italus in *Cogitat. diverſis* adſtruit, de eo quidem valde dubito, cùm in tantâ ſimulatione ſui nil minus ſæpe ſint, quam virtuoſi. Re-

ctius

ctius in *vero vivoque Christianismo* eandem quæreres, quem nil nisi veram & ab ipso DEO traditam *Philosophiam Moralem* esse, DANÆUS ex professo docet in *Ethica*, quam scripsit *Christiana*. Unde quoque sunt, qui in votis habent, ut præcepta Ethices ad veræ & orthodoxæ Theologiæ dogmata tum reformentur, tum & applicentur, ut conjunctis utrobique viribus vitam moresque ad DEI omniumque bonorum beneplacitum componere nos docerent, non tamen omissis Curialibus in Aulis Magnatum observari & in *Collegiis Ceremoniarum* alicubi doceri solitis. Et hanc sine dubio ob causam Serenissimus & Celsissimus Hassorum Princeps, DN. ERNESTUS LUDOVICUS, Hassiæ Landgravius, Princeps Hersfeldiæ, Comes in Cattimeliboco, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Isenburgo & Budinga, &c. Princeps & Nutritius Noster Clementissimus, conjunctas hactenus *CIVILIUM ET MORALIUM PROFESSIONES* separari, prioremque *Viro Consultissimo, Amplissimo* atque *Excellentissimo*

DN. JOHANNI HENRICO MOLLENBECIO, GISSENSI,

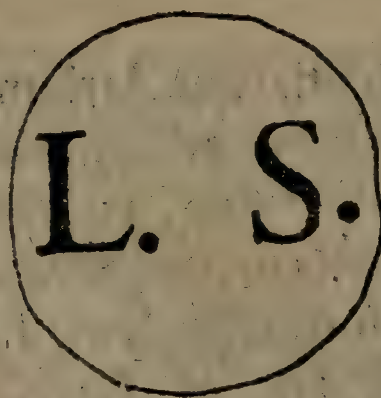
J. U. Lic. & Profess. Extraordinario,

alteram autem *Viro Nobilissimo* pariter ac *Excellentissimo*,

DN. M. JOHANNI CHRISTIANO LANGEN, LIPSIENSI

Clementissime deferri jussit. Quandoquidem autem vi *Statutorum*

torum Academicorum moreque hactenus recepto munus Professorium ab Oratione quadam inaugurali inchoandum sit; hinc modò laudati noviterque constituti DNN. Professores consuetudini huic morem gesturi Spartas suas Panegyricis inauguralibus auspicaturi sunt: ita quidem, ut POLITICES PROFESSOR ORD. DN. LIC. MOLLENBECIUS proximo die Mercurii exasciatissimam *de Sectis Politicis* orationem: alter verò MORALIUM PROFESSOR DN. M. LANGE, Lectionibus suis (quas statim ordietur) & publicis & privatis eruditam & à munere suo haud alienam *de Sapientiâ humana & in specie Morali* recitationem futuro die Veneris præmittet. Agite ergo, CIVES ACADEMIÆ LECTISSIMI, agite, & loco horisque solitis ad audiendas Declamationes Inaugurales, frequentes concurrite, studiisque vestris mores vitamque inculpatam maritando res vestras ex voto agite! P. P. Die 2. Januar. MDCLXXXXVIII. sub Sigillo Academ. Majore.

VIII.

INVITATIO
Ad
ORATIONEM NOVI ORATORIÆ PROFESSORIS.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ
MICH. BERNH. VALENTINI,
D. MEDICUS & PP. ORDIN.
GENEROSIS ATQUE POLITISSIMIS
DNN. STUDIOSIS

S. P. D.

Cientiarum Artiumque Studia noſtris temporibus ad ſummum perfectionis apicem perveniſſe, communiſſimum non Vulgi tantùm, ſed & Eruditorum, eſt judicium, cùm, teſte *Seneca*, *in omni negotio longè ſemper à perfectô fuerint principia*. Unde fortè eſt, quòd plures è Modernis neſcio quam perfectionem, aut prærogativam ſibi tribuendo, de Antiquorum ſtudiis ſi non ſiniſtrè, minus tamen honorificè ſentire videantur. Aſt quàm

quàm iniquè & quantò cum dispendiò illud fiat, præ aliis eleganter exprimit *Wedelius*, Illustre Jenensium Decus, dum: *Profundissima*, inquit, *est Veterum Sapientia, quam dum non attendimus & nostris annis utimur, nescio an promoveamur magis, quàm negligamur &c.* Equidem non eadem semper ingeniorum felicitate promoventur studia, sed quandoque ad homines tardi stupidique judicii devolvuntur, unde non possunt non aut ordine retrogrado procedere, aut omninò disparere; & sicut Artes suam habent infantiam, juventutem & ætatem consistentem: ita neque senio, imò ipsâ morte destitutæ sunt, quâ dum lætissimè succrescere videntur, nictu oculi collabascunt. *Quid quòd æmulatio*, juxta *Vellejum Paterculum, ingenia alat & nunc invidia, nunc admiratio incitationem accendat naturâque quod summo studio petitum est, ascendat in summum, ita ut difficilis in perfectô mora sit, naturaliterque quòd procedere potest, recedat:* Et ut primò ad consequendos Majorum gradus accendimur: ita ubi aut præteriri aut æquari eos posse desperavimus, studium consenescit, & quod assequi non potest, sequi desinit. Exemplo sit nobilissima persuadendi & dicendi Ars, quam RHETORICAM vocamus, quæ nemine fortè contradicente, eô, quo in rostris & tribunalibus Romanorum Antiquissimorum, imò & Græcorum, frequentabatur, tempore, ad tantam perfectionem est deducta, quantam à Modernis nemo affectare, multò minus æquare, nedum superare valeat: Quæ ipsa tamen successive adeò defecit, ut (si Venetias exceperis) in judiciis nunc prorsus obmutescat: in Scholis autem vultu tristi habituque severo videatur incedere, ubi de Suadâ in Curiis & Aulis Magnatum, in Vernaculâ cumprimis exercendâ, silentium est altissimum. Adeò verum est illud *Plinii secundi* dictum: *Difficile est tenere, quæ acceperis, nisi exerceas.* Hinc neque tantos hodie à disciplinâ hac effectus expectare licet, quantos Pristini Antiquorum Oratores

olim exſerebant, parum à miraculis diſtantes, dum & Hoſtium infenſiſſimorum animos quaſi incantamento quodam ſibi devincire, imò vitæ mortisque arbitros ſe conſtituere valuerunt. De Philippo Macedone certè *Plutarchus* refert, quòd cum Orationes Demoſthenis, quibus Athenienſes ad bellum ipſi inferendum animabat, perlegeret, palam edixerit, ſe & ſuum, ſi præſens tunc fuiſſet, votum, contra proprium intereſſe, illi denegare non potuiſſe. De Egeſia verò Cyrenaicô *Tullius* æquè ac *Valerius* affirmant, quod tantâ facultate tantaque dicendi arte inclaruerit, ut cum publicè vitæ generisque humani miſerias deploraret, haud paucos ad vim ſibi inferendam commoverit; & quæ non ab Oratorum Sacrorum & Eccleſiaſticorũ Suadâ olim ſunt profecta? ſive bonitati cauſæ, quam tractant, ſive geſtibus & modo proponendi tribuenda. Motus ſanè Ludovici, Regis Hungariæ, contra potentiam Solimanni, à Tomorreo, Oratore Sacro, proficiſcebatur. Johannes Leidenſis, ſimilis Eccleſiæ Miniſter, Suadâ ſuâ Monaſterium, munitiſſimam Weſtphaliæ urbem, occupavit, illîcque in Regem coronatus, obſidionem Imperii, per triennium, non ſine ſtupore, ſuſtinuit. Nec ignotum eſt, eum, qui primus Sophi nomine veniebat, eloquio ſuo Regnum Perſiæ filiis Uſuncaſſani eripuiſſe. Quæ omnia Veteris Eloquentiæ præcellentiam cuilibet ſatis ſuperque ob oculos ponunt. Non dicam jam de ſtyli puritate & elegantiâ, quæ omnium conſenſu major eſt in ætate aureâ, ad Antiquos recidente, quàm argenteâ; à quibus ſenſim in ferreâ aliisque, Recentiorum eloquentiæ propioribus, ætatibus, immane quantum! declinavit. Adeoque non video, quid in mentem venerit Erudito aliâs & famigeratiſſimo Viro, *Carolo Peralto*, quòd promeritam hanc Eloquentiæ palmam, in *Comparatione Antiquorum & Recentiorum*, Veteribus dubiam facere, & Modernis præter meritum adjicere ſuſtineat; qui inſolitus Galli conatus veritati & experientiæ adeò non reſpondere videtur, ut plurimis

potius

potius illationibus contrarium quàm facilimè demonstrare possem, nisi fundum hunc optimo suo jure jamdum occupasset Vir & avitâ Majorum gloriâ & propriâ virtute Nobilissimus atque Excellentissimus,

DN. M. MATTHIAS NICOLAUS KORTHOLT,

Chiloniensis,

Qui *Professionem Eloquentiæ & Poeseos Ordinariam*, à Serenissimo Celsissimoque Principe ac Domino, Domino ERNESTO LUDOVICO, *Hassiæ Landgrafio, Principe Hersfeldiæ, Comite in Cattimeliboco, Decia, Zigenhainâ, Nidda, Schaumburgo, Isenburgo & Budinga &c.* &c. Principe ac Nutritio Nostro Clementissimo, prævià unanimi Senatûs Academici commendatione & vocatione ordinariâ, sibi Gratiosissimè demandatam, Oratione Inaugurali, pro more, auspicaturus, *Eloquentiam Antiquorum, contra Dn. Peraltum*, pristino decori restituet & ab ejusdem incusationibus masculè *vindicabit.* Huic autem Panegyri cum proximus *dies Martis* destinatus sit, hinc ut Illustres, Generosi atque Nobilissimi Domini CIVES ACADEMICI, *horâ*, quâ signum dabitur, *X. matutinâ*, in Auditorio Solenni, frequentes concurrant suaque præsentiâ peregrè modò adventantis DN. Professoris & Oratoris Facundissimi Suadam magis excitare velint, humaniter & amicè invitantur. *PP. Dom. II. post Trin. Anno M D CC. Sub Sigillô Academiæ Majore.*

IX.

INVITATIO
Ad audiendam ORATIONEM
DE

USU MATHESEOS IN VITA COMMUNI.

L. S.

On ſine cauſâ πολυμαθέςατ☉ MORHOFIUS alicubi ſummum in Republicâ arcanum eſſe dicit, ſi Cives, quantum fieri poteſt, rerum naturalium periti ſint & affinem hiſce Matheſin non perfunctoriè tractarint, cùm ex his, tanquam fontibus, omnes reditus omnesque opes congerendi Artes profluant. Neque enim Liberales, ut vocantur, Artes, & Diſciplinæ tantùm Philoſophicæ communi quodam vinculô cohærent, ſed & res agreſtes Artesque Mechanicæ iisdem affinitate quaſi jungi, Veterum Sapientiſſimi exemplô ſuô comprobant, quos adeò non puduit ruſticos labores (in ſenſu quidem ſaniori) artesque mechanicas tum ſcriptis comprehendere, tum manuum operâ excolere, ut potius id gloriæ ſibi duxerint indeque cognomina ſua mutuati fuerint FABII, CICERONES, LENTULI, PISONES, AGRICOLÆ. Nihil enim agriculturâ melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius, ut CICERO l. de officiis

apertè

aperte profitetur; quod idem de Artibus Mechanicis dicendum, quæ Graviſſimis Scriptoribus, VERULAMIO atque VOSSIO nihil aliud, quàm Phyſica aut Matheſis in Praxin reductæ videntur & à celeb. WEIGELIO (nuper beatiſſimè denatô) hinc omnes quoque derivantur. Quemadmodum ergò PLATO tum demum beatas civitates fore ſtatuit, cùm aut regnarent Philoſophi, aut Reges Philoſopharentur, ita non minus felicem dixeris Rempublicam, cujus cives rerum Philoſophicarum non ignari ſunt Artesque Mechanicas illis ſuperinſtruunt. Non dicam jam de illa Philoſophiæ parte, quæ mores emollit, nec feros eſſe ſinit, quamvis & hæc non minimum contribuat ad Reipublicæ tranquillitatem totiusque Regiminis facilitatem: de reliquis ſaltem, ingenium magis acuentibus verasque rerum cauſas eruentibus diſciplinis jam adſtruere liceat, quod indicibilem vitæ communi uſum præſtare valeant, quùm nihil aliud, quàm ratione (quâ à brutis ferisque diſtinguimur) rectè uti, juxta hujus normam & dictamen omnia formare ſcopulosque obſtantes declinare & nil niſi ea, quæ ſanæ rationi convenire operæque pretium mereri videntur, ſuſcipere, omnia denique certô tempore, numerô & menſurâ inſtituere doceant. Hinc videas Exteros nonullos publicô quoque ſtipendiô alere Doctores, qui Civibus ipſique Plebi magnam Philoſophiæ partem in Vernaculâ inculcent, ut de *GALLIS* (qui novis indies artibus fabricisque mechanicis inveniendis usque dum excelluêre) res quam notiſſima eſt. Nec *ANGLIS BATAVISQUE* id inſolitum eſſe, vel exinde conſtat, quod illi Nautis in peculiari, Globis, Mappis Naviumque ſchematibus inſtructiſſimo & Celeberrimo Londinenſium Orphanotrophio proximè junctô, Collegio doctrinam Ventorum, Aſtronomiam, Geographiam: Hi verò reliquas quoque Matheſeos partes Mechanicis ſuis & Operariis inſtillari juſſerint; quô adminiculô non in præliis tantum maritimis ſe hactenus invictos præſtiterunt, ſed & Mercaturâ Nauticâ pe-

câ penes Indos & extremos Garamantas exercitâ ſummos immenſosque divitiarum acervos cumularunt. Quapropter illi, qui Germaniæ Noſtræ benè cupiunt hujusque fortunam & incrementa ſibi curæ cordique eſſe ſinunt, nunquam non ſuaſerunt, ut repetitis & excultis hujuſcemodi experimentis Phyſico-Mechanicis occaſio quæratur, Artes quascunque Mechanicas ulterius evehendi & inventis quotidie novis acceſſionibus Commerciorum publicorum incrementa & progreſſus urgendi, in quorum flore & vigore haud contemnendum Boni Publici momentum conſiſtere, non tantum GLAUBERUS in Tr: Teutſchlands Wohlfahrt inſcripto, ſed & JOH. JOACHIMUS BECCHERUS in Diſcurſu Politicô: Von den eigentlichen Urſachen des Auf- und Zunehmens der Stådten / Lånder / und Republiquen aliique fuſius ob oculos poſuêre; & hôc fere animô ſelectiſſimum hocce argumentum pro concione Academicâ explicandum ſibi ſumſit Meritiſſimus Philoſophiæ Candidatus,

DN. JOH. NICOLAUS Münch /

Beienhemio - Wetteravus,

qui pro more hactenus receptô, futurô Martis die, qui erit XXIII. Maji, eleganti ſermone *Matheſeos in Vitâ Communi Uſum* publicè oſtendet, ſecutus in eô Doctiſſimum BARLÆUM, haud abſimili ſcopo *Mercatorem Sapientem* olim publicâ Oratione, Typis nunc exſcriptâ, depingentem. Veſtrum ergò erit, LECTORES ÆSTUMATISSIMI, frequentia & concurſu veſtrô ſublevare Dicturum illique ad ſemihorulam vacivas præbere aures, qui pro modulo ſuô de unoquovis id datâ operâ demereri ſtudebit; quemadmodum & ipſi paratiſſima noſtra officia viciſſim interponimus & offerimus Vosque optimè valere jubemus. *PP. die XXI. Maji A. 1699.*

X. IN-

X.
INVITATIO
AD
AUDIENDAM ORATIONEM MEDICI.

RECTOR
ACADEMIÆ LUDOVICIANÆ
MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,
GENEROSIS ET NOBILISSIMIS ACAD. CIVIBUS
S. D. P.

Uantas in Peripato æquè ac Galeni ſcholis turbas olim dederint, qui recepto tunc elementorum quaternario tria Chymicorum principia, ſal, ſulphur & Mercurium ſubſtituerunt, neminem, qui extimis tantum labellis acerbiſſima *Paracelſi* ſcripta deguſtaverit, latere poteſt. Quàm vili enim tenuive loco, tum Anteceſſores ſuos, tum Aſſeclas habuerit Novator, vel exinde conſtat, quod in *Præf. Paragrani* ſui *Avicennam, Galenum, Rhaſen, Montagnanam, Meſuen, Pariſienſes, Monſpelienſes, Suevos, Miſnicos, Colonienſes, Viennenſes* & quotquot Danubium & Rhenum accolunt, Inſulas maris, Italiam, Dalmatiam, Athenas, Græcos, Arabes, Iſraelitas ad ſe, tanquam Monarcham ſapientiæ, citaverit. Nec multo civiliores erant Ejus Sectatores, qui Ariſtotelicos & Ga-

lenicos, per contemtum, Materiales, Elementarios & Vulgares de schola homines vocabant. Galenici è contra, se defensuri, priores Ciniflones, Carbonarios, Fumivendulos, Thrasones & nescio queîs titulis ignominiosis compellabant & pro elementorum suorum numerô, tanquam pro aris & focis dimicantes Chymiam, cum *Riolanô*, Artem Diabolicam, in generis humani perniciem & ruinam inventam, & quâ elementorum harmonia destrueretur, Dæmonum culinam asserebant, eorumque medicamenta cane pejus & angue fugienda seq. carmine sustinebant:

Crede ratem ventis, corpus ne crede Chymistis
Est quævis Chymicâ tutior aura fide.

Ita dubio & ancipite Marte diu pugnabatur, eoque magis, quod πολυμαθέστατος *Conringius* Deastrum & Imperatorem Chymicorum, *Hermetem Trismegistum*, pro non ente habuerit: *Borrichius* è contra ejus & existentiam & doctrinam masculè sustinuerit. Tandem bello huic carbonario (quod batrachomachiam verè dixeris) tanquam Mediator quidam se interposuit *D. Sennertus*, qui amicabilem utriusque Partis conciliationem, aut ad minimum inducias quasdam meditatus decantatum illud instrumentum pacis, *de Chymicorum cum Aristotelicis & Galenicis consensu & dissensu*, erigebat, sicque unionem, ab utrâque parte diu observatam, sanciebat, cum, ut in civili, ita & Republicâ Literariâ, concordiâ res parvæ crescant, discordiâ verò magnæ dilabantur. Ast vah! quàm infida est fides carbonaria! quàm fugitivi Chymicorum servi! Ingruentibus enim ex unâ parte *Cartesii* particulis, ex alterâ verò *Gassendi* moleculis, obstetricante *Boyleo*, his utrobique salia sua sociabant Chymici & in novam Medicorum sectam, quam Chymico-Mechanicam *Waldschmidius* & alii vocabant, eundo, machinis suis & spiculis salinis, contra miseros & derelictos jam Galenicos &

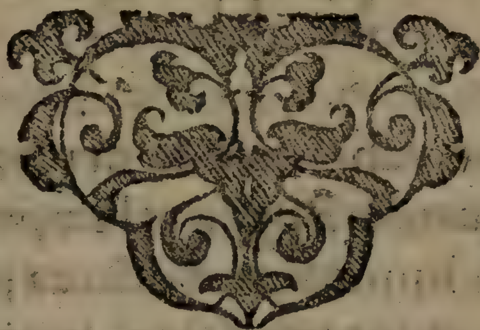
Ele-

Elementarios adeò fortiter pugnabant, ut famosus nuper *Bontekoe* de antiquatô 4. elementorum dogmate jam actum esse palam in *Præfat. Tr. de herb. Thee* clamaverit, his verbis: Maar de Philosophie van de vier elementen heeft uytgedient. Non potuit igitur non derelictæ huic Galenicorum classi, anxiè expectatas, suppetias ferre eorumque innocentiam ab insultibus Modernorum, per novam cum principiis Chymico-Mechanicis confœderationem, *Vir Nobilissimus & Clarissimus*

DN. GEORGIUS CHRISTOPHORUS MOELLERUS,

Phil. & Med. DOCTOR, ac Medicus Comitatûs Niddensis Ordin.

qui spartam *Professionis Medicæ Extraordinariæ*, *à SERENISSIMO ACADEMIÆ HUJUS NUTRITIO* sibi clementissime demandatum, pro more auspicaturus, crastino die Lunæ hora X. matutina, Orationem Inaug. de PRINCIPIIS CHYMICIS EORUMVE CUM GALENICIS ET MECHANICIS CONSENSU, publicè in Auditorio solenni habebit: Cui Panegyri ut omnes & singuli DNN. Studiosi interesse, suique præsentiâ linguam Oratoris excitare velint, invitantur humanissimè. *PP. Die 23. Maji Anno MDCC.* sub Sigillo Acad. Maj.

PROGRAMMATUM ACADEMICORUM

DECURIA II.

Num. I.

INVITATIO

Ad audiendam Parentationem Panegyricam, Manibus

AUGUSTISSIMI SUECORUM REGIS

CAROLI XI.

dicendam.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ

MICH. BERNH. VALENTINI,

CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO

GENEROSIS ACADEMIÆ CIVIBUS

S. D. P.

Amentabilis est & deploranda rerum facies, si quando Regna vel Imperia Capite Summoque Imperante destituta, velut oves sine duce corpusque sine spiritu desolata jacent. Hinc enim illæ lachrymæ! hinc illi gemitus & suspiria, quibus ob mortem Alexandri Macedones olim diffluebant & tantum non exanimes prorsus suc-

cum-

cumbebant. Equidem verba non ſuppetunt fœcundo alioquin facundoque Oratori *Curtio*, queîs luctum eorum ſatis exprimat, dum *ploratu*, inquit, *primò lamentisque & planctibus tota Regio perſonabat: Mox velut in vaſtâ ſolitudine omnia triſti ſilentio muta torpeſcebant: tandem non mœſtorum ſolùm, ſed & indignantium voces exaudiebantur, tam viridem & in flore ætatis fortunæque invidiâ Deum ereptum eſſe rebus humanis; quem nunc ſuorum curam habiturum? quem alium futurum Alexandrum?* Maximè verò exinde doloris vehementiam deſcribit, quod Macedonibus ac Barbaris concurrentibus victi à victoribus in communi luctu diſcerni non potuerint. Græci enim fortiſſimum optimumque Regem, Perſæ autem juſtiſſimum ac mitiſſimum Dominum invocantes certamen quoddam mœroris edidiſſe teſtatur. Eandem autem, nî vehementer ego fallor, Tragœdiam in Atlantica Septentrionali obſervare mihi videor, poſtquam Invictiſſimus Suecorum Monarcha, CAROLUS XI. *Suecorum, Gothorum ac Vandalorum Rex ac Princeps Hæreditarius, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Scaniæ, Ehſtoniæ, Livoniæ, Careliæ, Bremæ, Verdæ, Stettini, Pomeraniæ, Caſſubiæ & Vandaliæ, Princeps Rugenſium, Dominus Ingriæ & Wiſmariæ, nec non Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ & Montium Dux &c. &c.* eo ipſo, quo Divino vereque Regio MEDIATORIS officio defuncturus pacem Orbi reſtituere conatur, anno, mortalibus obitu beatisſimo ereptus fuit. O nuncium quod audiunt acerbisſimum! ô triſtes novellas! ô jacturam irreparabilem, quam non Suecia ſola tulit, ſed Europa ſimul, imò totus Chriſtianorum Orbis ſentit. Ecquis enim adeo ferreus & ab omni humanitate remotus, qui tam atroci vulnere, tam inſperato optimi Regis obitu non contremiſcat? Cujus non præcordia præ dolore crepent, qui videat ſpem tantam Chriſtiani nominis, in quantam à multis ſeculis Europa non fuerat excitata, quaſi turbine difflatam eſſe? Hæreas

omnino, utrum majus Sueciæ, quæ Regem, an Germaniæ, Angliæ & Belgii, quæ Mediatorem desiderant, sit infortunium! hinc junctis suspiriis, Macedonum instar, quem nunc suorum curam habiturum? quem alium futurum CAROLUM? quem Mediatorem pacisque Restauratorem, acerbissimè conqueruntur. Fidem rei faciunt clausæ Suecorum domus, tristia passim silentia omnium & gemitus, vestes incolarum tetræ & in talos demissæ, lugubria campanarum signa, innovatæ undique querelæ fletuumque incrementa, strepitus populi & admurmuratio, cunctorumque huc illûc discursitantium fragor, singultienti lamento, quid Patriæ acciderit, sciscitantium? Ast ah! ô! utinam non infausto illud omine contigerit! Jungite vota, jungite preces Christicolæ, ut ille Mediatoris vicem obeat, qui Dux pacis & Autor est, qui Regem Mediatoremque Beatissimum è turbidis hujus seculi turbis cœlestibus halcyoniis restituit, quo pace fruatur infucatâ, constanti æternumque perennante. Vos autem, CIVES ACADEMIÆ GENEROSI, justa nobiscum persolvite Regi de Europâ bene meritissimo, idque jussu Nutritii Lycei hujus Serenissimi, DN. ERNESTI LUDOVICI, *Hassiæ Landgravii, Principis Hersfeldiæ, Comitis in Cattimeliboco, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Ysenburgo & Budinga &c. &c.* Principis ac Domini Nostri Clementissimi, cujus Serenitas pro eâ, quâ Regium Suecorum sanguinem attingit, necessitudine, Beatissimo Suecorum Monarchæ in Illustri hac LUDOVICIANA exequias parari, Ejusque Memoriam Publicâ Solennique Panegyri æternitati consecrari voluit. Oratorio autem munere è Collegio nostro fungetur *Vir Maximè Reverendus, Amplissimus atque Excellentissimus* DN. JOH. REINHARDUS HEDINGER, *SS. Theol. & Phil. D. Jur. Nat. Orat. & Poës. PP. Ordin.* qui futuro Jovis die hora X. matutina Merita Regis & Herois Beatissimi comptô & politô dicendi genere

fusius

fuſius excolet, eaque, quâ decet, ſubmiſſione venerabitur. Hæc enim eſt genuina illa, veraque apotheoſis, quâ vel Ethnicorum exemplo æternitati conſecrantur magni Reges, quando non Cives ſoli, ſed & alterius quoque Regionis incolæ communi applauſu illorum venerantur laudes, & eruditô calamô mortalitati eripiunt. Inimica ſiquidem ſæpeque ſuſpecta veritati eſt domeſtica laudatio, manantibus ab amore magis debitoque verbis, quàm à rebus; hinc jamdum in vetere Roma mala audiêre ſolennes demortuorum dilaudationes, quaſi falſis imaginibus, triumphis, conſularibus vitiaſſent hiſtoriam & confudiſſent: neque inter nos ejusmodi querelis indignæ ſunt Amicorum enarrationes biographicæ, quæ PERSONALIUM nomine funebribus vulgò concionibus annectuntur. Veriori autem famâ meritoque certiori inter aſtra locantur, quos alius extollit Sol diſſitæque Regiones Divorum numero adſcribunt. Agite E. GENEROSA PECTORA, date hoc Manibus tanti Regis, date hoc Sereniſſimo Principi Noſtro, Muſarum & Pietatis Conſervatori Summo, date hoc Patriæ noſtræ, Receptrici Veſtræ, date, quam juſſui noſtro debetis obedientiæ, date Viri, quem audietis, Suadæ mellitiſſimæ, denique Ordinis veſtri dignitati. Quod verò reliquum eſt, rogate nobiſcum, quantum fieri poteſt, devotiſſime, DOMINUM, ut illatum Orbi Chriſtiano vulnus efficaciſſimis conſolationis muneribus obducere, & quæ ſub cineribus fere gliſcunt pacis ſcintillulas per unicum illum, qui nobis reſtat, MEDIATOREM Jeſum Chriſtum in apricum deducere velit: omnes autem & ſingulos pace (quæ palmaria eſt) internâ animæque quiete impleat, donec æternæ quoque paci redditi DEUM videamus à facie ad faciem! Ita *valete*. PP. Giſſæ d. 2. Maji Anno Redemptionis M. DC. XCVII. ſub Sigillo Acad. Majori.

(L.S.)

II. IN-

II.
INVITATIO
AD
DEDUCTIONEM FUNERIS ILLUSTRIS.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ
MICHAEL BERNH. VALENTINI,
MED. D. EJUSQUE & PHIL. NAT. PROF. P. ORDIN.
CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO
Generosis & Nobiliss. Studiosis
ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΝ

P.

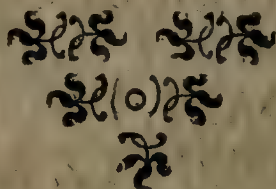
Emiseculum jam agitur, quod sub felicissimis Academiæ hujus Restauratæ auspiciis, Anno scilicet MDCLIV. *Mense* quidem *Novembri* *ILLUSTRISSIMO & GENEROSISSIMO DOMINO*, DN. SIGISMUNDO SIGFRIDO, S. R. I. COMITI à PROMNITZ, LIB. BARONI in PLESSIS, SORA, TRIBEL & NAUMBURG &c. *SERENISSIMI & POTENTISS.* ELECTORIS SAXONIÆ *per inferiorem Lusatiam PROMARCHIONI*, absolutissimæ Virtutis Heroi, tum

tum beatissimè denato, exequias heîc pararet Filius pariter *ILLVSTRISSIMVS & GENEROSISSIMVS* DN. HULDERICUS, *COMES à PROMNITZ, BARO IN PLESSIS &c. &c.* eô quidem tempore RECTOR ACADEMIÆ MAGNIFICENTISSIMUS, νῦν ἐν ἁγίοις. Nunc verò tristissimô, attamen mirabili ferè fato *eôdem* prorsus *mense* justa persolvimus, illius quidem Nepoti, hujus verò Nato beatissimo, *ILLVSTRISSIMO ac GENEROSISSIMO* DOMINO, DN. AUGUSTO, COMITI A PROMNITZ, L. BARONI IN SORA, TRIBELL & NAUMBURG &c. Comiti verè Magnanimo, qui in medio ætatis flore & vigore amplissimaque, qua ad Majorum Illustrissimorum gloriam ferebatur, spe Gissam Nostram transiens inter vivos superesse desiit. Adeò nempe verum est, quod Poeta conqueritur:

Pallida mors æquò pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres!

Adeo nulla ætas, nulla vitæ est conditio, è quâ non indies Summus ille DEUS mortis quædam rudera & exempla nobis ob oculos ponat, ut miserrimæ conditionis nostræ obliti sursum corda eoque dirigamus, ubi vivitur perpetuò. Enimverò magnam Illustrissimo suo stemmati gloriam pollicebatur COMES BEATISSIMUS, postquam vernantibus lacertis communi Germaniæ Hosti quoque obviam iturus è Patria in *Belgium* contendit, in quò talem se gessit, ut omnium vaticinio DN. ABAVI Sui, Magni illius Herois DN. SIGFRIDI, L. BARONIS è PROMNITZ &c. &c. DUCATUS SAGANENSIS HYPOTHECARII UNIVERSÆQUE SILESIÆ CÆSAREO ET REGIO NOMINE PRÆSIDIS quondam Magnanimi, ut & DN. PROAVI, DN. HENRICI ANSHELMI, L. BARONIS à PROMNITZ &c. LUSATIÆ INFERIORIS PROMARCHIONIS famam si non superare, æqua-

re tamen valuisset, nî præmaturâ, sed beatâ morte obrutus fuisset? Hinc meritò Academia nostra luget, quod Domus Illustrissima, quæ nunquam non singulari Gratiâ & Favore Musas nostras est amplexa, ob tantam jacturam in gravissimam animi ægritudinem sit conjecta, cui sympathiam nostram simul ut contestemur, meretur gloriosa Illustrissimi & Beatiss. DN. Parentis memoria: meretur Pietas Mœstissimæ & Illustrissimæ Dominæ Matris Viduæ: meretur Virtus beatè defuncti DN. COMITIS: meretur *GENEROSISSIMVS* DN. Frater, è cujus amplexu eheu! est ereptus, *ILVLSTRISSIMVS* DN. ANSHELMUS, COMES de PROMNITZ, &c. Academiæ nostræ Decus Insigne. Cæterum cùm hodiernus dies Saturni solemni Funeris Illustris deductioni destinatus sit, ideò CIVES ACADEMIÆ LECTISSIMI invitantur hisce & monentur, ut funebrem huncce actum numeroso confluxu & supremi officii exhibitione cohonestare studeant. Requirit id æquitatis regula, ut quod ab aliis expectamus, idem nos illis præstemus. At omnes morti sumus obnoxii & in votis habemus, ut nobis defunctis supremus exhibeatur honor, corpusque exsangue magna lugentium catervâ terræ committatur. Ita enim mortis suæ memores ad εὐθανασίαν se præparabunt omnes. Ita ILLUSTRISSIMÆ FAMILIÆ mœrorem mitigabunt & vulneri eorum lenimen quoddam adferent. Ita adducentur, ut ad cœlestem Patriam Academiamque eò magis suspirent. Hisce *valete* & ultima semper cogitando res vestras benè agite! P.P. *die 6. Nov. A. 1697. sub Sigillo Acad. Majori.*

III.

III.

INVITATIO AD FUNUS PROFESSORIUM.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR,
MICHAEL BERNHARD VALENTINI,
GENEROSIS & POLITISSIMIS DNN. STUDIOSIS
Ἐυθανασίαν!

Uemadmodum Gentium Hodegus S. Paulus, in Epiſtolâ ad Titum, Epiſcopum, imò & unumquemvis verbi divini Miniſtrum ſine crimine, ſicut DEI Diſpenſatorem, non ſuperbum, non iracundum, non vinolentum, non turpis lucelli cupidum, ſed benignum, juſtum, ſanctum & continentem eſſe jubet: ita parallelis ferè verbis Sereniſſimus Academiæ Ludovicianæ Legislator omnes SS. Theologiam profitentes in converſatione, ſermone, congreſſibus & geſtibus modeſtos, à jurgiis, ambitione, faſtu aſtuque alienos eſſe voluit. Dici enim nequit, quantum inde ſcandalum in proximum & quantum detrimentum in eorum exiſtimationem redundet, ſi his talibus ſunt dediti, juxta vulgare illud:

Turpe eſt Doctori, quùm culpa redarguit ipſum!

Sicut è contra *Ægidius Strauchius* nihil glorioſius Oratoribus Eccleſiaſticis ſtatuit, quàm ſi de illis dici poſſit:

Fecit quod dixit, ſicut docuit, quoque vixit.

Aurea ſane verba ſunt, quæ *§. I. Tit. XXII. Statutorum Academicorum de Theol. Offic. in genere* leguntur, dum VÆ dicitur homini, nedum verbi divini Præconi, per quem offenſio accidit,

 quip-

quippe qui bene docendo & malè vivendo nihil aliud agit, quàm quod suâ se voce damnet, similis puteo, qui omnibus ad se venientibus sitim restinguit & sordes abluit, seipsum verò non purgat, sed omnem spurcitiem in fundum projectam sibi reservat & asylum à sordium inundatione tutum erigit, nec tamen imminente periculo eò fugit. Tales sanè sunt, qui pro concione sursum corda & juxta dictum Servatoris:

Quærite regna DEI, cælestia quærite regna
Matthæi sexto, quærite regna DEI

nonnisi τ' ἀνώθερα cogitanda rectè docent, intus interea & in cute terrenis adhærent, vulgatum illud Harpyiarum observantes:

-- -- -- *quærenda pecunia primum*
Virtus post nummos!

Tales sunt, qui dum pro rostris nonnisi sale conditos, honestos gravesque sermones gerendos, ab omni futilitate in sermone, jocis, sarcasmis & inani verbo abstinendum esse jubent, in privatâ tamen conversatione nil nisi scopticismos, aculeos, jocosque improbissimos, de sacris etiam & iis turpiter effutiunt, quæ jocum ferre nequeunt, juxta vulgare illud:

Non patitur jocum fama, fides, oculus.

Tales sunt, qui pacem, concordiam & mansuetudinem populo inculcantes & ipsimet vindicta privata æstuantes fratres suos clam, palam, publicè privatimque acerbissimè cavillantur. Alia longè mens erat Salvatori, qui Apostolos nunquam acrius redarguit, quam ubi vindictæ cupiditate aut ambitionis affectu tangebantur, ut *Erasmus Roterodamus in Præf. ad Enchirid. Militis Christiani* observat. Rogantibus enim an jussuri essent ignem è cœlo descendere, qui exureret civitatem? nescitis inquit, cujus Spiritûs sitis? Petrum à cruce ad mundum revocare conantem Satanam appellat. Alia quoque mens est *Theologis veris*, piis, infucatis, qui verbis exempla jungendo vita gestibusque exprimunt, quæ voce è suggestu docuerunt.

Ab

Ab his enim paſcuntur animæ, non depaſcuntur: ducuntur *oves* non ſeducuntur, nec inficiuntur, ſed reficiuntur. Talis quondam erat (ah! ô! utinam adhuc eſſet!) Vir Genere, Pietate, Eruditione, Prudentia Meritiſque Summè Reverendus & Excellentiſſ. DN. JOHANNES ERNESTUS GERHARDUS, S. S. Theol. D. & PP. Ordin. Famigeratiſſimus, Theologus de Eccleſia Chriſti & Academia noſtra longè Meritiſſimus, Collega deſideratiſſimus. Is enim ab omnibus Mundi vanitatibus alieniſſimus à teneris unguiculis ad ultimum vitæ halitum DEO Proximoque ſe totum mancipavit, honeſtè & modeſtè vivens, neminem lædens ſuum cuique tribuens candorem non mento tantùm, ſed & mente referebat, non dicax, nec mordax, ſed verax in omnibus, juſtus in omnibus. Quùm vero juſti memoria ſit in benedictione eaque de cauſa *Leges Academiæ Noſtræ TIT. XX.* §. 21. caveant, ut ſi quis è Profeſſorum numerô, Divina ſic jubente Gratia & Providentia, piè obdormiverit, unus è Collegis, Facultatis Decano providente & demandente, Orationem funebrem, in obitum ejusdem, indelebilis memoriæ & debiti honoris ergò, conſcriberet inque Panegyri Academica publicè recitaret, hæcque provincia *Beati Noſtri Succeſſori* in officiò,

DN. D. JOHANNI BARTHOLOMÆO RUDIGERO,

Profeſſori Theologo & Eccleſiaſtæ Giſſeno Maximè-Reverendo, demandata huicque Panegyri futura dies Veneris (quæ IV. Julii erit) deſtinata ſit; hinc Generoſos atque Florentiſſimos DNN. CIVES ACADEMICOS ad Funeralia hæcce ſpiſſa frequentia concurrendo ultima *Beatiſſimo Viro* juſta perſoluturos votaque ſua pro incolumitate LUDOVICIANÆ ſimul collaturos eſſe confido non minus, quàm contendo. *PP. Giſſæ-Heſſorum, die II. Julii A.* 1708. *Sub Sigillo Acad. Majori.*

IV.

INVITATIO AD DEDUCTIONEM FUNERIS CIVIS ACADEMICI.

RECTOR ACADEMIÆ LUDOVICIANÆ

MICH. BERNH. VALENTINI,
ARCHIATER HASSIACUS, PHILOS. & MED. PROF.
ORD. utriusque Facult. p. t. DECANUS, Præsidis
in S. R. I. Acad. Nat. Cur. Adjunctus, Regiæ
Pruss. Societatis Scientiarum, ac Recu-
peratorum in Italiâ Collega,

GENEROSIS & NOBILISSIMIS CIVIBUS ACADEMIÆ
bene vivere pieque mori

P.

Ctennium jam abiit, ex quô Florentissimos Dominos studiosos ad funus Matronæ Nobiliss. MARIÆ MECHTILDIS EBERWEINIÆ, natæ DORNIÆ, comitandum invitabam. Nunc autem, nescio quô fatô, relicto Ejus & superstiti nuper Filio Unico

DN. JOHANNI HENRICO EBERWEINIO,
Philosophiæ Studioso

idem à me officium præstandum est, qui ferè ab eô, quô Matris beatissimæ jacturam tulit, tempore asthmate pectorali contuma-

tumacissimo, in Cachexiam tandem & Palpitationem cordis à polypo desinente conflictatus præcedente proximè Die Dominicâ diem suum placida & beatâ morte obiit. Morbus erat hæreditarius & Matri beatissimæ & Avunculo, ex Phthisi denato, quondam familiaris, ut verissimum sit illud Hippocratis, dum lib. de aëre loc. & aq. §. 76. è sanis sanum, è morbosis morbosum provenire dicit, Pththisicum è Phthisicis, arthriticu ex arthriticis. Quemadmodum verò teneram & omnino fragilem corpusculi texturam è sanguine maternô quasi hausit, ita singulares & laudabiles omninò dotes animi, pietatem, modestiam & humanitatem indicibilem, adde & insatiabilem in literaturam elegantiorem propensionem, Venerando Domino Patri, Viro admodum Reverendo & Præcellentissimo, Domino M. JOHANNI CHRISTOPHORO EBERWEINIO, Ecclesiastæ Municipali & Præceptori Classico Primario, jure pariter hæreditariò, in acceptis tulit, queîs Majores in admirationem, Pares in amorem, Minores in æmulationem sui pertrahebat. Infelicem ergò me, cum totâ familiâ Eberweiniâ mœstissimâ, existimo, quod eôdem, quô optimæ spei Juvenem Matriculæ Acad. inserui, annô, universali mortalium catastro inscriptum viderim, qui albo viventium & Christianorum A. 1693. die 19. Junii, libro autem vitæ post vitam concreditus est die 14. Octobr. hujus anni, ætatis scil. anno XV. cum 4. mensibus & 1. die. Exuviæ corporis horâ hodiernâ pomeridianâ XII. tumulo mandandæ erunt, quibus si CIVES ACADEMICI Nobiliss. decenti frequentiâ ultimum officium exhibuerint, ut rogamus, rem facient ordine suo dignissimam! P. P. die XVII. Octob. 1708. sub Sigillo Acad. Majori.

V. IN-

V.

INVITATIO AD FUNUS ACADEMICUM.

RECTOR LUDOVICIANÆ &c. &c.

Minoſa quandoque reddi Chriſtianorum nomina, triſti flebilique proh dolor! exemplô diebus hiſce comprobavit elegantisſimus magnæque ſpei puerulus,

CAROLUS LUDOVICUS MAIUS,

ultimô fere Maji die beatisſimè denatus: ultimô, inquam, vel qui parum diſtat, penultimo ultimum vitæ halitum efflans, finemque menſis Maji vitæ, quam traxerat calamitoſiſſimè, fine coronans. Ita ſcil. fugaciſſima ſe habet vitæ conditio, quæ, dum maximè vigere debebat, emarceſcit & vernantium plantarum inſtar, viridiuſculum, quem vix induxerat, habitum deponit ocyus. Quemadmodum enim eosdem, quos modò flores truſerat, mox uſui hominumque viſui prorſus eripit vernale tempus, ita ſub primô annorum vere, quô vix pullulare cœperat, emoritur homo, tanquam unius noctis fungus. O miſerrimam

rimam hominum ſortem! ô fugaciſſimam mortalium inconſtantiam! Celebrent nunc Maji amœnitatem Delicatuli, extollant menſis emenſi illecebras, rhedas conducant & rotantibus quadrigis ad nemora deproperent! nemo tamen, ridente licet annô, ſuorum unquam annorum adeò certus eſſe poterit, quin vel in primô medioque ætatis flore ſæpè contabeſcat. Hujus omnino veſtigia leget, quicunque breviſſima, queîs præmaturè eſt defunctus, fata Clariſſimi quondam noſtri CAROLI LUDOVICI piè trutinaverit. Naſcebatur ille medio vere Anni 1695. octavô Martii, die à Venere Antiquis nuncupato, horâ quidem ſecundâ matutinâ, Patre *Viro Maximè Reverendo Ampliſſimo atq; Excellentiſſimô* DN. JOH. HENRICO MAJO, SS. Theol. D. ejusdemque ac LL. OO. Prof. Publ. Ord. Diſtrictûs Alsfeld. & Marpurg. Superintendente, Collegii & Judicii Sacri Aſſeſſore, Stipendiatorum Ephorô & Pædagogiarchâ, Theologo de Eccleſiâ Chriſti Meritiſſimo: Matre verò Pientiſſimâ ac Nobiliſſimâ Matronâ, ANNA CLARA nata *HOFMANNIA*: qui uterque Parens ſummo quidem, è formoſiſſimi filioli nativitate gaudio perfuſi, eoque majori, quod, cum inſequente die Dominicâ per lavacrum Regenerationis eundem Salvatoris æquè ac Eccleſiæ gremio inſererent, à *Sereniſſimâ & Celſiſſima Principe ac Domina*, CHARLOTTA DOROTHEA, *Landgraviâ Haſſiæ, Principiſſa Hersfeldiæ, natâ Duciſsâ Brandenburgicâ &c. &c.* ut & Per-Illuſtri & Generoſisſimô DN. WEIPRECHTO à *GEMMINGEN*, Dn. in Hornberg, *Sereniſſimi Principis Haſſo-Darmſtatini Miniſtro Primario*, è Sacro Baptiſmatis fonte ſuſceptus nomineque CAROLI LUDOVICI donatus fuerit. Nec minora gaudii argumenta ſuppeditabat optima, quam à teneris jam ſpirabat indoles & quam inter ſuorum preces elevata ad Deum mente & in ſubli-

me datis manibus ex inſtinctû, quo ducebatur, Spiritus Sancti teſtabatur pietas, in corde tanquam ſub-cineribus gliſcens. Aſt eheu! quam lubrica mortalium ſpes, quam infida lætitia! vix enim lucem hanc adſpexerat, è morbo noſtris temporibus tenellulis infenſisſimo, Rhachitide ſcil. ſubinde conflictatus non diuturnam vitæ inter mortales ſpem fecit, quæ creſcente indies morbi ferociâ adeo decollavit, ut eodem, quo ante biennium per lavacrum Regenerationis & Renovationis in album filiorum Dei cooptatus erat, die nuperrimè vivere deſierit, ipſo quidem SS. Trinitatis feſto, quo beneficia regenerationis non ſine omine à Mœſtisſimo Dn. Parente in templo deprædicabantur. Quum autem more hactenus laudabiliter recepto tumulo hodie inferendo corpuſculo exequiæ parentur ſolennes, Veſtrum erit, CIVES ACADEMIÆ NOBILISSIMI, ut præſentia veſtra & frequentia lugubrem hunc actum exornetis doloremque Familiæ Nobilisſimæ ſympathiâ veſtrâ demulceatis. Adeſte ergo funeri, adeſte eo officio, quod Vos cumprimis veſtramque pietatem decere videtur. *PP. Giſſæ ſub Sigillo Academiæ Majori, die 2. Jun. 1697.*

(L.S.)

VI.

INVITATIO AD DEDUCTIONEM FUNERIS.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,

CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO

GENEROSIS ACADEMIÆ CIVIBUS

S. D. P.

Ulla calamitas ſola, verùm ſeminio quaſi ſe multiplicans infortunium infortunium trudit, ut cuneus cuneum. Teſtantur hoc infiniti iique honeſtiſſimi homines à Fœdifragô Hoſte domiciliis ſoloque patriô expulſi, qui conſcientiæ libertatem ſervaturi Servatoremque ſecuturi cuncta relinquentes adeò à cruce, quàm ſpontè ſibi elegerunt, non deſeruntur, ut variis tandem animi corporisque morbis diſtracti prorſus ſuccumbant! Aſt quî ſuccumberent, cùm unica hæc Regiaque via ſit, quâ DEO ſuo redditi cunctos animi, corporis & fortunæ hoſtes in Trium-

phum ducant. Trivit hanc probeque ſubductô calculô calcavit eandem Chriſtianorum ſemitam Vir quondam *Conſultiſſimus, Ampliſſimus atque Nobiliſſimus,*

DN. JOH. MICHAEL MELCHIOR,

J. U. Lic. Conſiliarius Haſſo-Darmſtatinus Fiſcique Giſſeni Advocatus, νῦν ἐν ἁγίοις, qui mox ridentis, mox ringentis Novercantisque Fortunæ fatis hactenus exercitus, ſicque

Per varios caſus per tot diſcrimina rerum

usque penetrando ſub media ſortis humanæ inconſtantia conſtantiſſimum Patientiæ Chriſtianæ ſchema & exemplum præbuit. Equidem felicem primò ſe prædicare valebat, quòd ab Honeſtiſſimis & tum fama, tum virtute Nobiliſſimis Parentibus Univerſo huic redditus fuerit: Patre quidem *Viro Magnifico atque Conſultiſſimo* DN. JOH. PETRO MELCHIORE, JCtô famigeratiſſimo, Conſiliario primum Intimo Haſſo-Darmſtatino, mox & Regiminis Principalis, quod heic Giſſæ erat, Vice-Cancellario: Matre verò Matrona Honeſtiſſima ANNA LUCRETIA, natâ *VIGELIA*: Felicem ſe prædicare poterat, quòd ductu eorum pietate, ſtudiis bonisque moribus imbutus poſt obtentum Gradum Academicum & exantlata per Auſtriam, Ungariam, Galliam, Helvetiam & Germaniam itinera Wormatiæ Splendidiſſimo Syndicatûs muneri fuerit admotus: Felicem tandem Beatisſimum reddebat exoptatisſimum, quô Matronæ Nobilisſimæ, ANNÆ CHRISTINÆ WALTHERIÆ, natæ *KEPPNERIÆ*, jungebatur, conjugii vinculum, unde VI. Liberorum & inter eos trium adhuc ſuperſtitum Parens audiebat. Aſt eheu! quàm fugacia, quàm inconſtantia erant hæc Felicitatis argumenta! quæ concatenata plenoque gurgite irruentia infortunia prorſus obfuſcabant. Primum quidem impetum in Florentiſſimam Beati Noſtri Familiam perditisſima faciebat rabies Gallorum, quæ ſubverſis

ſolo-

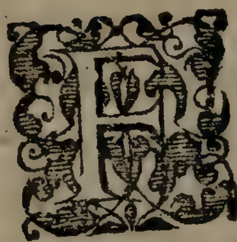
ſoloque æquatis auguſtisſimis Wormatiæ ſubſtructionibus, dirutis vineis, raptis incenſisque opibus & effuſis vindemiarum cellarumque theſauris omnem ferè Civium ſubſtantiam conſumebat. Vix animam vitamque huc deproperans ſalvabat inclyta Melchiorum familia, & ecce novo malorum fulmine tangitur, dum eôdem quidem menſe & Matris & Conjugis utrobique dilectisſimæ Beatus noſter jacturam tulit, proh qualem! Quid faceret? JOBUM æmulans, Dominus dedit, inquit, Dominus abſtulit, ſit nomen ejus benedictum! Sed neque hic malorum finis erat, quandoquidem tot animum, ſi non proſternentia, turbantia tamen incommoda tandem & corporis vires in conſenſum rapiendo variis morborum generibus anſam largiebantur, quibus demum ita fatiſcebant membra, ut ferendis tot & animi & corporis inſultibus omninò imparia adeo non amplius officium ſuum fecerint, ut omni potius vitâ deſtituta ſub beatisſima, quâ anno ætatis LI. placidè exſpiravit, morte prorſus obriguerint. Quum autem more Chriſtianis ſolito debito illa tumulo inferenda ſint, Veſtrum erit, CIVES GENEROSI, juſta perſolvere Viro beatisſimo, adeoque dato ſigno frequenti concione funus comitari, ad quod officii genus omnes & ſinguli officioſè invitamini. PP. ſub Sigillo Acad. Majore. *Die 23. Junii A. 1697.*

VII. INVITATIO *AD* FUNUS ACADEMICUM.

P. P.

Rutices herbasque ſpinis armatas reliquis ſi non durabiliores, â violentiâ tamen externâ mage tutas eſſe, rubus apud Æſopum gloriatur, dum

Ne me abies ſpernas, inquit rubus, ecce ſecuris!
Quam velles ſpinas, nunc habuiſſe meas.

Hinc & armat ſpina roſas, ne rapacibus protervorum rapinis impunè ſint obnoxiæ. In regno verò animali bruta ſpinis ſpiculisque obſita vim externam validè avertere poſſe hiſtricum genus atteſtatur, quod evibratis ſpiculis, tanquam totidem ſariſſis & inſequentibus reſiſtere & onerum curruumque ſupervenientium pondera ſuſtinere valent. Utinam & in genere id humanô quoque obtineret! utinam & hîc ſpinæ darentur mortis inſultui validè reſiſtentes! aſt neque judicii ingeniique acumen, neque roſeum ætatis florem quicquam hîc valere, obitu ſuô præmaturô atteſtatur Vir juvenis

DN.

DN. LUDOVICUS THEOBALDUS DORN, J. U. C.

Juvenis inquam in Patriæ nostræ spem, familiæ verò decus & splendorem quondam natus; paucis verò abhinc diebus beatissimè denatus. Fallor aut & hîc locum habet, quod Spiritus Sanctus *Psalm.* 58. *vers.* 10. inter alia sive pœnarum, sive infortuniorum genera minabatur, spinas sc. antequam adoleverint in rhamnum, virentes adhuc ab irâ devorandas esse. Quantam enim Gissa nostra è spinæ hujus marcore jacturam tulerit, ex ipsô, quô non in rhamnum, sed ingens Reipublicæ Literariæ columen adolescere debebat, vitæ studiorumq; cursu hauriri poterit. Primam sc. lucis usuram vegetationi ejus in urbe hâc Gissenâ dedit dies X. Aprilis anni 1678. Patrem habuit Spectatæ prudentiæ fideique verè Germanæ Virum, DN. WILHELMUM DORNIUM, Poligraphum, Senatorem & Scabinum per 40. annos de hâc civitate merentissimum: Matrem verò ANNAM MARGARETHAM, ex honestâ Heinzenbergiorum familiâ prognatam, quorum Parentes fuerunt ADAMUS DORN, Nemographus Romrodiensis & ANNA NICOLAI dicta WEBERIA, Beati nostri Avus & Avia lineæ Paternæ: JOHANNES HENRICUS HEINZENBERGER, Senator Butisbacensis & ANNA MARGARETHA BECKERIA, Avus Aviaque Materni. In horum sinu puer adhuc diligenti curâ educatus Scholis primùm trivialibus & variis Præceptoribus Privatis commissus, tantos & in fide Christianâ & in literis humanioribus progressus fecit, ut anno 1692. ad Pædagogium Illustre promotus indeque annô 1694. Primæ Classis Primus exemtus ad Lectiones publicas admissus & à Rectore t. t. Magnifico. DN. JOH. NICOLAO HERTIO in studiosorum numerum receptus fuerit. Ne verò libertate, quâ donatus erat, Academicâ

inde-

in desidiosam ac peccaminosam vivendi libidinem converteret, vitamque Studioso dignam degeret, jactis jam fundamentis nocte dieque maturiora ingenii monumenta superinduxit magnoque cum fervore Collegia, tam Publica, quàm Privata visitavit. Testantur illud Manes Beatissimi Dn. Phasiani, in cujus Lectionibus Styli & Historiarum studium excoluit. Testantur Collegia Dn. Schlosseri & Affinis sui Dn. Ebervveinii habita. Testantur celebria Nitschiorum nomina, â quibus non tantum Philosophiæ Practicæ, sed & Juris, tam Naturalis, quam Civilis fundamenta hausit inibique sub umbone dilectissimi Dn. Fratris simul tantum profecit, ut quamplura & excerptorum & locorum communium volumina reliquerit. Interim vix in spinam h. e. Virum nodosas quasvis & spinosas difficultates resolventem adoleverat, & ecce variis Morbonæ tribulis & spinis exercetur, quæ præviis catarrhis variis, circa Festum Natalitiorum Christi proximè elapsum, illum inundantibus, tandem pulmones (ut credit) perfodendo, phthisin & hecticam induxêre, quæ ægrum XX. & quod excurrit, hebdomadibus divexando, membra viresque ita devorârunt, ut haud ita pridem, die sc. XV. Septemb. 1698. obtentô prius SS. Cœnæ viaticô, inter devotas adstantium preces in Dominô placidè obdormierit & tanquam SPINA CHRISTI in cœlum transplantatus fuerit, postquam in hoc mundi arboreto XX. annos, 4. menses & 5. dies floruerat. Reliquum E. est, ut reliquiæ ejus & exuviæ solenni ritu terræ, unde pullularant primùm, committantur. Hoc dum hodiernâ die, hora XII. peragetur, vestrum erit, CIVES ACAD. LECTISSIMI, ut Commilitoni Vestro Exequias paretis easque Nobiscum frequentiores reddatis. Valete PP. *Gissæ Hassorum, die XX. Sept.* 1698. *sub Sigillo Acad. Maj.*

(L. S.)

VIII.

VIII.
INVITATIO
AD
DEDUCTIONEM FUNERIS PROFESSORIS.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR

MICH. BERNH. VALENTINI,

D. Medicus & Prof. Publ. Ordinar.

GENEROSIS ET NOBILISS. ACAD. CIVIBUS

εὐθανασίαν!

Naxagoram, Philoſophum Antiquiſſimum, cœlum aſtrorumque curſum olim admirantem, nonnemini ſciſcitanti, cur tanta cum voluptate ſubdivalia pervigilia perferret? reſpondiſſe ferunt: ut ASPECTU COELI fruar: Siderum in orbem redeuntes motus ſubindicans. Interim meritò quis Ethnico regereret:

Quid juvat aſpectus, ſi non conceditur uſus?

Quid, inquam, cœlorum ſtellarumque aſpectus & Aſtrologorum

rum prognoſtica fallentes obſervationes juvant? niſi regni cœlorum uſus & habitatio perpetua acceſſerit. Cœlum intus gerimus, inquit Helmontius, quod, tanquam primum mobile, indies in corde circumvolvi debet, nî cum Thalete cœlum ſuperficialiter contemplando in æternæ damnationis foſſam & barathrum præcipitari velimus. Scilicet non corporis, ſed mentis oculis in cœlô vagari decet, juxta rhythmum Antiquorum:

Suprema cogita, mens ſit in æthere,
Felix qui potuit mundum contemnere.

Hæc etenim Sanctorum Aſtrognoſia: Hæc jucundiſſima piorum eſt Matheſis, quæ Chriſticolarum animos, turbulentiſſimis hujus mundi fluctibus licet immerſos, incredibili voluptate perfundit Soleque Juſtitiæ ſemel illuminatis donum illud cœleſte, cujus in Epiſtola ad Hebræos cap. VI. ℣. 4. veſtigia occurrunt, h. e. virres ſeculi futuri deguſtandas offert. Vivô hoc exemplo comprobabat Mathematicus Academiæ noſtræ Deſideratiſſimus,

DN. AUGUSTINUS VAGETIUS,
Prof. Publ. Ordin.

diebus hiſce non ſine palpabili Academiæ jactura & acerbiſſimo familiæ ſuæ luctu placida & beata morte è viventium numerô ſublatus; qui univerſum Diſciplinarum Mathematicarum curſum peragrando, nullibi, quàm in myſtica ſacraque cœli contemplatione uſuraque felicitatis ſuæ centrum figere ac invenire potuit, quùm in verſatili terræ globo nil niſi falſi (ut vocant) regulam & plus quam Opticas mundi fallacias obſervârit. Equidem tot miſeriarum & vanitatum cumulos in fallaciſſimi Orbis abaco reperiit, ut & Verſatiſſimus Arithmeticus illarum numerum inire nequeat. Vix enim fugaciſſimam vitæ ſuæ auram, &

quidem

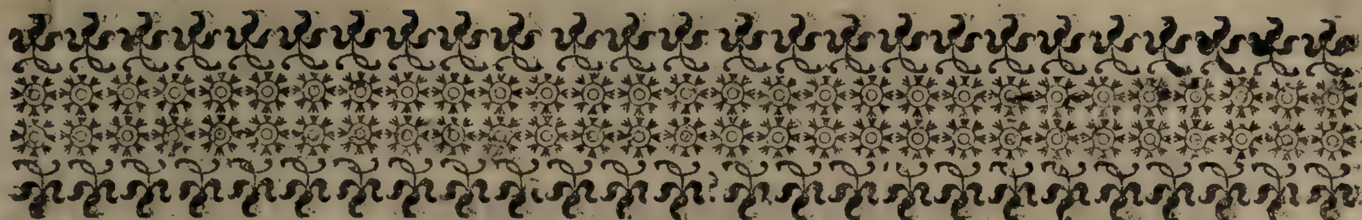
quidem anno supra millesimum sexcentesimo septuagesimo haurire cœperat, & subitò Matris Beatissimæ jacturam tulit, quæ eodem ferè, quô filiolo recens nato vitam dederat, mense exspirando, Puerpera adhuc & filium & orphanum reliquit infelicem; & licet in eô magnam solatii partem sibi relictam esse speraverit, quod sub Parentis Venerandi, DN. JOHANNIS VAGETII, Rectoris quondam Verdensis, postmodum verò Professoris Hamburgensis, educatione fidelique informatione eò tandem elevatus fuerit, ut in Gymnasiô primùm Hamburgensi, mox verò in Academia Wittenbergensi (quæ Gradum Magisterii Illi tribuit) diversa Indolis & Eruditionis haud vulgaris specimina, Præsidendo quoque dederit; attamen & hoc quoque subsidio diutius gaudere non potuit, postquam novô eoque maximo infortuniô non tantum ædes & facultates paternas incendio truculentissimo deflagrasse, sed & Patrem Dilectissimum, â flammæ furore simul correptum, vitam cum morte commutasse vidit. Ecquid ergò aliud restaret infelici, quàm Psalmistæ ejulatus: Genitor & Genitrix me deserunt, sed Dominus in filium me suscipit & adoptat! Nec irritum fuit Orphani suspirium, cùm providentissima Cœlestis sui Patris curâ plures, quàm speraret, Evergetas & Patronos reperierit, quos inter Virum Celeberrimum, *DN. Georgium Francum à Franckenau*, Professorem tunc temporis Wittebergensem, nunc verò Potentissimi Regis Daniæ Consiliarium & Archiatrum, venerabatur, cujus hospitiô & consuetudine per complures annos usus est, donec anno 1695. Gœttingam ad Professionem Matheseos & Linguæ Græcæ evocaretur: qua statione tamen vix ultra unius anni decursum fungi potuit, cùm paulò post â Serenissimo Principe ac Domino, DN. ERNESTO LUDOVICO, Landgraviæ Hassiæ, Principe Hersfeldiæ, Comiti in Catimeliboco, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Isenburgô & Budinga &c. &c.

n 2 Princi-

Principe ac Dominô noſtrô Clementiſſimo, in Alma hac LUDOVICIANA Profeſſor Mathematum Ordinarius conſtitutus fuerit. Sereniori itaque facie Beatum noſtrum tunc aſpicere videbatur ſors hactenus Noverca, eoque magis, quòd vix bienniô elapſô, diſponente ita DEO Trinunô, dulciſſimô matrimonii vinculô ſibi junxerit Honeſtiſſimam & ſi corporis, animi ac vitæ elegantiam conſideres, in ſexûs ſui ornamentum natam Virginem, LUCIAM CATHARINAM, è Celebri RAUMBURGERORUM familia oriundam, Viduam nunc Mœſtiſſimam, Pientiſſimam. Aſt ah! quàm brevia ſunt rerum humanarum halcyonia! quam inania fortunæ ridentis blandimenta! vix enim biennium in novô hoc matrimonii ſtatu vixerat, & ecce! morte præmatura, in mediô licet ætatis flore, è Conjugis amplexibus eripitur, poſtquam à pluribus jam annis Phthiſi pulmonali emaciatus & tantùm non conſumtus fuerat. Reſtat igitur, ut relictis â Collega Deſideratiſſimo Exuviis ſolennes debitasque Exequias paremus, quas ſi datô hodie ſignô CIVES ACADEMIÆ GENEROSI & PRÆNOBILES frequentia & concurſu ſuô exornare funusque Profeſſoris Sui ad tumulum usque comitari non detrectaverint, rem facient Senatui Academico æquè ac Nobiliſſimæ Defuncti Familiæ gratiſſimam, ſuo autem ordine digniſſimam. Valete & extremorum memores res veſtras bene agite! P.P. *Giſſæ die II. Junii Anno Redemtionis MDCC. Sub Sigillô Acad. Majori.*

IX. IN-

IX.

INVITATIO AD DEDUCTIONEM FUNERIS MULIEBRIS.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR,

MICH. BERNH. VALENTINI,

Med. D. ejusque & Phil. Nat. PP. Ordin.

Præsidis in S. R. I. Acad. Nat. Cur. Adjunctus

& Recuperatorum in Italiâ

Collega,

GENEROSIS ET NOBILISSIMIS ACADEMIÆ CIVIBUS,

Bene vivere & beatè mori!

QUemadmodum Solone teste nemo ante obitum beatus est dicendus, ita tria ferè sunt, quibus generis humani felicitatem vulgò dimetiri solent: Bene nasci, bene nubere & beatè mori. Bene quidem nascitur, quisquis ab integris vitæ scelerisque puris Antecessoribus, h. e. piis & honestis Parentibus ortus sui natales ducit,

qui non jure tantùm hæreditario, sed & educatione solicitâ similes virtutum igniculos in liberis accendunt, adeoque

- - - - - - - - bonis
Est in juvencis, est in equis Patrum
Virtus: Nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam, Horat.

Nubere bene est unanimi, concordi & pacatâ jungi matrimonio, quo mutuo se amore tolerantia Conjugum pectora nexu adamantino junguntur, cùm eô idem *Horatio* teste

Felices ter & amplius
Quos interrupta tenet copula, nec mali
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

Bene tandem moritur, quicunque in Domino moritur, in cujus brachia Paterna animam, cum Salvatore JESU CHRISTO, devotè commendat & recondit. Felicem ergò, imò terque quaterque felicem verè dixeris Matronam, cui justa hodie persolvimus, *Nobilissimam*

MARIAM MECHTILDIN EBERWEINIAM,

quæ ut bene nata, ita bene locata & beatissimè nuper denata fuit. Nata autem est ex Honestissima & hîc locorum æstimatissima Dorniorum familiâ, Patre quidem Viro quondam Prudentissimo, DN. JOHANNE WILHELMO DORNIO, Scabino & Poligrapho hujus Civitatis meritissimo: Matre vero ANNA MARGARETHA, nata *HEINZENBERGIA*; quorum curâ & amore in omni pietatis virtutum & elegantiarum, sexum hunc ornantium, genere ita educata fuit, ut non potuerit non secundus humanæ felicitatis gradus eandem certò quo-

tò quoque manere, poſtquam dulcisſimo conjugii vinculô juncta eſt Viro *Præcellentiſſimo* atque *Nobiliſſimo*, DN. JOH. CHRISTOPHORO EBERWEINIO PHIL. M. & Illuſtris Pædagogii Giſſeni Præceptori Primario, quî cum conjugium adeò pacatum, adeò tranquillum & exoptatum duxit, ut nunquam cum illô in gratiam redierit eoque dulciorem ſui memoriam reliquerit. Reſtabat igitur, ut tertius beatorum gradus ultimò accederet, obitus ſcilicet beatisſimus, quô mortem morti Servatoris ſui jungens, præterita ſeptimanâ, pasſione Christi memorabili, febri maligna prius exuſta, animam, anno quidem ætatis XXVII. piè exhalavit. Quum verò corporis exuviis promeritæ hodiè exequiæ parentur: Veſtrum erit, CIVES ACADEMIÆ NOBILISSIMI, ut ſolenni funeris deductioni nobiſcum frequentes adeſſe, veſtrâ præſentiâ DN. Vidui dolorem demulcere totiusque familiæ mœſtitiam quodammodo levare non gravemini. Valete in Domino! PP. GISSÆ *Fer. II. Paſchatos M DCC. ſub Sigillô Academiæ Majore.*

X. IN-

X.
INVITATIO
AD
DEDUCTIONEM FUNERIS
INFANTILIS.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ,
MICHAEL BERNH. VALENTINI,
CIVIBUS ACADEMIÆ GENEROSIS ET NOBILISSIMIS
SALUTEM
ET TEMPORALEM & ÆTERNAM

P.

UT fructus præmaturi rarò vel nunquam ſunt durabiles, ita vel communi plebejorum judiciò ingenia hominum præcocia minus diuturna ſunt: Et prout ex arboribus (verba ſunt ERASMI) quæ vehementer fœcundæ ſunt, eò celerius ſeneſcunt: ita rarò ſunt vivaces egregiô præditi ingeniô & optima quæque mortalium fugaciſſima ſunt. Quum enim ſpiritus animales, quorum adminiculô mentis operationes exercentur, citius & frequentius moventur, quàm ad debitum volatilitatis ſuæque activitatis gradum ſint evecti, non poſſunt non ſimul præmaturè debilitari, fatiſcere & tandem prorſus evaneſcere. Scilicet ut ignis, qui clarior fulſit, citius exſtinguitur, vivacior autem eſt, qui cum lentâ difficilique materiâ commiſ-

ſus

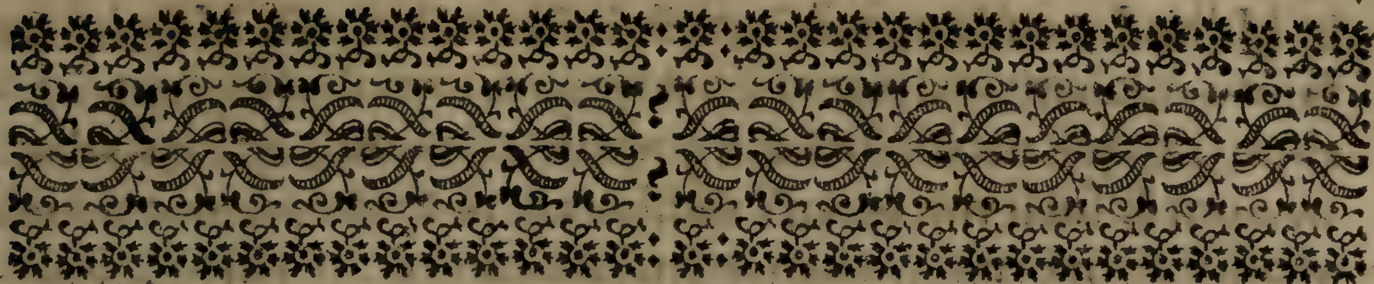
ſus fumōque demerſus ex ſordidô lucet, ut eadem detineat cauſa, quæ malignè alit: Sic ſpiritus animales (quos igni cum WILLISIO aſſimilant Moderni) indeque pendentia ingenia quò illuſtriora ſunt, eò breviora ſunt; ſiquidem teſte SENECA, ubi incremento locus non eſt, vicinus occaſus eſt. Triſti hoc exemplo quondam comprobabat unicus ac proinde chariſſimus JANI DRUSII filius, qui præter alia in Linguis Orientalibus puer adhuc eos progreſſus fecerat, ut non dico ſuperiorem, ſed ne parem quidem in Europâ ullum habuerit. Anno enim (ut Vir Celeberrimus in Præfatione Annotat. in totum JESU Chriſti Teſtamentum refert) ætatis quinto cœpit cum Latinis diſcere literas Ebraicas, quibus poſteà Græcas aliasque adjecit. Anno ſeptimo interpretabatur optimè Davidem in ſua lingua. Biennio poſt legebat Ebræa ſine punctis vocalibus. In Linguâ Latinâ tam promptus & expeditus, quàm in Vernaculâ, aſt nondum abſolutis minorennitatis annis, non ſine lachrymis Parentis acerbiſſimis denatus, ut triſti pariter & luctuoſisſimô hoc exemplô docet huic neutiquam ſecundus, ſed ut ovum ovo ſimilis puerulus,

JOHANNES MICHAEL MAJUS Giſſenſis,

qui dignô, quod in annales referatur exemplô, puer adhuc & vix ſexennium habens ſacra Biblia non tantùm in Vernaculâ abſolvit, ſed & eadem paulò poſt in fontibus Hebraicis & Græcis adeò promptè & expeditè legere & interpretari potuit, ut admirationi fuerit omnibus, qui ipſum datâ occaſione viderunt & audiverunt, ipſique Judæi ſtupore correpti fuerint, ſi quando legendi explicandique velocitatem in eô deprehenderunt, ita quidem, ut ingenuè faſſi ſint, in ſuæ gentis pueris vix ac ne vix quidem ejusmodi exemplum reperiri. Alterum hunc

ORIGENEM dixeris, qui Parentem suum Leonidem, Episcopum quidem, de abditis scripturæ sensibus sæpissimè interrogando non stimulô, sed frænô indigebat, ita quidem, ut Pater ab ejusmodi præcoci sapientiâ retrahere illum cogeretur, sedulò monens, ne supra ætatem saperet: licet noctu accedens & pectus intuens, quasi Sancti Spiritus templum deoscularetur seque tali filio beatum judicaret, EUSEB. referente. Fallor an & nostri pectus intuitus Parens Venerabilis, DN. JOHANNES HENRICUS MAJUS, D. & Professor Theologus, Superintendens & Stipend. Ephorus &c. quasi Sancti Spiritus templum deosculatus fuit, seque tali filiolô beatum deprædicaverit. Ast ut nemo ante obitum beatus est dicendus, ita neque heîc, nisi in beatissimô Filioli obitu beatum se judicare potuit Collega Optimus, postquam, elapsô proximè ☿. die, morbo inopinatô correptus & manè surgens de ingenti capitis dolore conquestus in tantam virium, ab improbis qs. & continuis studiis jamdum attritorum, debilitatem incidit, ut accedente mox intra triduum catarrho suffocativô, subitâ quidem, sed placidâ & beatâ morte, anno quidem ætatis decimô, animam Servatori Suo reddidit, Matrisque Beatissimæ Dominæ SABINÆ HELENÆ, Illustris DN. D. MICHAELIS PRAUNII, JCti quondam Celeberrimi, Comitis Palatini Cæs. Nobilis Diversorumque, S. R. Imperii Statuum Consiliarii Filiæ, vestigia pressit. Ita luctu continuò si non oppressus, summè tamen pressus Genitor lachrymis hic serit, ut illic in æternum falce pinguiore metat. Vos, CIVES ACAD. LECTISSIMI Doctoris & Pastoris vestri dolorem quodammodò sopire valebitis, si funus hodiernô die efferendum Comitatu & frequentiâ vestrâ condecorare non detrectaveritis; id quod certò me sperare jubet pietas & civilitas vestra probatissima. Valete memoresque lethi vivite! *PP. Giessæ die XIX. Julii MDCC. Sub Sigillo Acad. Major.*

PRO-

PROGRAMMATUM ACADEMICORUM

DECURIA III.

INVITATIO I.

AD PANEGYRIN SERENISS. DUCI SAXONIÆ Celebrandam.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR

MICH. BERNH. VALENTINI,

Med. D. Ejusque & Phil. Nat. Profess. P. Facultat. Philos. p. t. Decanus, Præsidis in Acad. Germ. Cur. Adj. & Recup. in Italia Collega.

CIVIBUS ACADEMICIS

S. D. P.

On honore tantùm, ſed & Regum Principumque liberalitate ſcientias ali & artes, vel exinde conſtat, quod ſubſidiis neceſſariis deſtituti rariſſimè emergant, vel ſi ægerrimè emerſerint, iisdem honos omnis onus ſit. Quemadmodum igitur in Expeditionibus Militaribus pecunia belli nervus eſt, ita

in Militia Literaria parum aut nihil effici potest, nisi Magnatum Gratia & Clementia ingeniosis Artium Cultoribus suppetias ferant, illosque debitis subsidiis gratiosè instruant, quibus adjuti demum & sublevati egregii quid præstare suumque non minus quàm Patronorum nomen æternitati consecrare valent. Summam hac in parte gloriam sibi peperit Ægyptiorum Rex PTOLOMÆUS PHILADELPHUS, quòd, cum Judæorum Legem ex Ebraica Linguâ in Græcam per Eleazarum transferri curasset, non tantùm permagnam auri summam Hierosolymorum templo sacraverit, sed & omnes ab Antecessoribus suis captos Judæos pecuniâ sua redemerit & libertate donaverit. Non minus ex Historia Græcorum ALEXANDER Macedonum Rex summis evehendus laudibus, quod Præceptori suo Aristoteli ad Historiam animalium conscribendam octoginta talenta, h. e. coronatorum aureorum 480000. solvisset, unde scriptum illud πραγματεία πολυτάλαντος olim dictum fuit. Neque silentio involvenda erat MAXIMILIANI I. Imp. Romani plus quam Regia liberalitas, quòd præmiis datis amplissimis cùm omnium Liberalium Artium, tum imprimis Historiarum studia in Germaniâ excitaverit. Ast quid Exotica hæc & è longis retroseculis petita Liberalitatis Literariæ exempla huc accerso, cum & nostris temporibus domi forisque similia in Augustissimis Magnatum Aulis occurrant luculentissima. Ipsa sane Domus Serenissima HASSO-DARMSTATINA nunquam non Clementiæ suæ ac Benignitatis specimina edidit, postquàm annuatim haud contemnendum Alumnorum numerum in Acad. hac LUDOVICIANA æquè ac aliis Patriæ nostræ Scholis alit, sed & de Communi Convictorio Celsissimi atque Serenissimi nostri Principis ac Domini, DN. ERNESTI LUDOVICI, *Hassiæ Landgravii, Principis Hersfeldiæ, Comitis in Cattimeliboco, Deciâ, Ziegenhainâ, Niddâ Schaumburgo, Ysenburgo & Budinga, &c.* Domini nostri Clementissimi auspiciis tandem erigendô

est

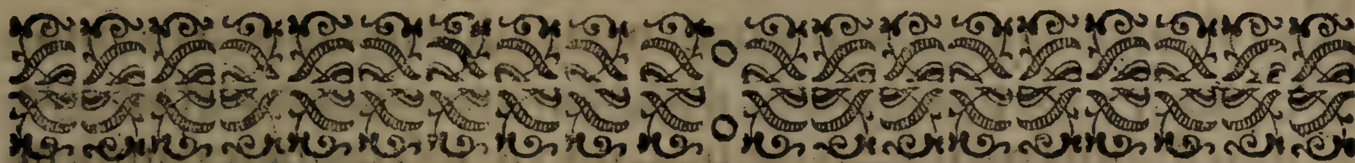
est ſolicita. Quin & aliæ Principi huic Pientiſſimo ſive ſanguine ſive proxima affinitate junctæ Familiæ Illuſtriſſimæ haud abſimili Eruditos Gratiâ proſequuntur, è quibus Sereniſſimam DOMUM WüRTENBERGICAM æque ac DUCALEM SAXONICAM heic eâ, quâ decet, ſubmiſſione licet extollere, quarum illam præter *Collegium Illuſtre* à Celſiſſimo *LUDOVICO* inſtitutum, Auguſtiſſimum pariter & numeroſiſſimum *Theologorum Stipendium*, à glorioſiſſimæ Recordationis Principe EBERHARDO III. Regiis fere ſumptibus fundatum, fovet: Hæc verò in Gymnaſio Eiſenbergenſi æque ac aliis Saxoniæ Academiis Alumnos alit quamplurimos, qui ut devotiſſima indies pro Sereniſſimis ſuis Benefactoribus Patriæque Patribus vota nuncupant, ita nuſpiam non illorum Gratiam & Clementiam deprædicare & ſubmisſiſſimè exoſculari ſolent. Hos inter ſe numerat *Vir Præcellens atque Nobiliſſimus*,

DN. M. JOANN. MICHAEL HEINECCIUS,
Oſterlando-Eiſenbergenſis,
SS. Theol. & Linguar. Orient. Studioſ.

qui poſitis ſolidis in Gymnaſio Eiſenbergenſi (cura Theologi de Eccleſiâ Chriſti Meritiſſimi DN. FRANCKII exſtructo) fundamentis, recitata prius in Natalem Sereniſſimæ ſuæ Principis ac Dominæ, SOPHIÆ MARIÆ, *Ducis Sax. Jul. Cliv. Mont. Angr. & Weſtph. Landgraviæ Haſſiæ, Principis Herſfeldiæ &c. &c.* Panegyrico, è PALMA SAXONICO-HASSIACA conſtante, Jenam ſe contulit ibique ſumtibus verè Principalibus adjutus, per integrum fere quadriennium, ſub fideliſſima Virorum Celeberr. Philoſophiæ non minus quàm Theologiæ ſedulam navavit operam, habitis illic quamplurimis Diſputationibus Philoſophicis, indeque Laurea prius Magiſteriali inſignitus Francofurtum ad Mœnum conceſſit, ut pretioſiſſimis Inclyti LUDOLPHI diſcurſibus aliquamdiu frueretur.

Ne autem solius Germaniæ glebæ adhæsisse videretur, ad peregrinationes nunc animum intendit, iter propediem in Daniam maturaturus, quamprimum Serenissimi-Nutritii sui jussum & consensum Clementissim. obtinuerit, ut quos absens modò colit, coram tandem venerari liceat Viros undique Celeberrimos, *Bornemannos*, *Masios*, *Lipsdorpios*, in transitu simul visurus Incl. *Edzardum, Placcium* Hamburgenses: *Franckium, Muhlium, Reiherum*, Kilonienses: *Fechtium*, *Quistorpium*, *Habichthorstium*, Rostochienses: *Colbergum*, *Saalbachium*, *Heningium*, Gryphisvvaldenses: è quorum discursibus æquè ac Bibliothecis tam publicis, quam privatis tantum sine dubio thesaurum sibi collecturus erit, ut certa Nos spes teneat, adeò non sterilia maleque collocata fore beneficia, queîs fruitur, Principalia, ut potius omni, quam submissè sperat, ope dignissimus judicari possit. Dum vero nostrum simul Athenæum salutavit, non potuit non tantorum sibi hactenus Clementissimè exhibitorum beneficiorum memoriam refricare summa, quâ Serenissi. Domus Hasso-Darmstatina Patriæ suæ Patri jungitur, necessitudo, quæ animum ipsi addidit, ut Panegyri solenni maximeque frequenti Nutritii sui Christianissimi, Serenissimi sc. & Celsissimi Principis, DN. CHRISTIANI, *Ducis Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ ac Montium, ut & Angriæ & Westphaliæ, Landgravii Thuringiæ, Marchionis Misniæ, Comitis Principali Dignitate Hennebergæ, Comitis in Marca & Ravensberg, Dynastæ in Ravenstein, &c. &c.* Merita Principalia comtô & politô dicendi genere veneraturus suamque animi devotionem voto ad DEUM fuso contestaturus sit. Agite E. CIVES ACADEMIÆ LECTISSIMI, agite proximeque futuro die Martis Horâ X. matutina frequentes ad Auditorium Solenne concurrite, vacivasque aures præbete Oratori Nobis Vobisque ultimum dicturo Vale. Valete. *PP. Gissæ sub Sig. Acad. Maj. d. Mart.* 1697.

II. IN-

II.

INVITATIO
AD
DEDUCTIONEM FUNERIS
CIVIS ACADEMICI.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ,
MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,
GENEROSIS ATQUE NOBILISSIMIS DOMINIS CIVIBUS ACADEMICIS
S. D. P.

MAtronas & Mulieres omnem bis pati morbum, vulgare Medicorum est diverbium. Quam maxime vero Graviditatis id & Puerperii observamus tempore, quo multis variisque infortuniis, casibus & adversitatibus ita sunt obnoxiæ, ut nulla calamitas sola, sed altera facilè trudat alteram. Gravissimo enim graviditatis tempore terrore subitaneo, aut aliis vehementioribus animi pathematibus perculsæ facilimè nævos maternos, stigmata & similia fœtui tenello imprimunt mala, aut casu quodam violento consuetum pariendi tempus anticipando periculosum abortum patiuntur, australi, pluviosæ clementique Hyemi (qualis nostra modò est) *Hippocrate aphor.* 12. *Sect.* 3. notante, familiarem. Quemadmodum verò quivis abortus, experientia teste, partu

partu solenni & consueto quocunque laboriosior & ærumnosior existit: ita puerperium difficilius atrocissima plerumque & funestissima parit incommoda, quæ & ipsa mulieres omnem bis pati morbum ad oculum testantur. Etenim si vel minima, quæ è primo viventium domicilio repurgari debebat, particula remanserit, aut matricem vellicando tormina seu dolores post partum crudelissimos, aut putredinem intus concipiendo massamque sanguineam simul inficiendo puerperarum febres, teste *Willisio*, omnium periculosissimas, inferre solet, sicque priorem, quo laborabant, morbum, binâ quoque vice perpeti coguntur. O miserrimam miserarum sortem! ô durissimam Matronarum conditionem! cujus respectu non immeritò quædam Heroina bis in fronte aciei se Hosti objicere, quàm semel parere, maluisse fertur. Quod si jam tantus partûs ordinarii Mulierculas invadit horror, ecquid non de præmaturo, insolito & inconsueto fieret? quem supra memorata mala, ut comites indivulsi, consequuntur. Suo id, proh dolor! exemplo comprobat Matrona Nobilissima, *Domina* CATHARINA MARIA, *Viri Consultissimi, Amplissimi atque Excellentissimi, Domini* MELCHIORIS DETHMARI GROLMANNI, J.U.D. Antecessoris Academiæ hujus longè Celeberrimi & Facultatis Juridicæ p.t. Decani Gravissimi, conjux, dum viveret, Lectissima, nunc Desideratissima: utpote quæ ob lapsum infelicem integrum instantis puerperii mensem anticipando non tantùm in abortûs periculum, sed & immanes post partum dolores febremque puerperarum truculentissimam incidebat, qua in medio ætatis flore adhuc constituta, paucos ante dies, è vivis eheu! sublata fuit. Quantam inde jacturam tulerit integra eaque Nobilissima Familia GROLMANNIANA, facilè judicare licebit, si paucis laudabilem vitæ cursum inspexerimus. Huic autem primam lucis usuram dedit annus

supe-

superioris seculi sexagesimus octavus. Patrem habuit spectatæ prudentiæ Virum, DN. HELFRICUM BREIDENBACHIUM, Quæstorem Guntersblumensem: Matrem ANNAM CATHARINAM VALENTINAM, nunc Viro Integerrimo, DN. CHRISTIANO DETHMANNIO, Prætori & Saltuario Primario Wirthemiensi, secundo voto junctam. Avus Paternus erat Vir *Consultissimus*, *Amplissimus & Excellentissimus*, D. JOHANNES BREIDENBACH, Professor Juris Ordin. primùm Gissensis, abhinc Antecessor Primarius Marburgensis: Avia Materna verò, Matrona honestissima, *Domina* ANNA CATHARINA, nata *HEISTERMANNIA.* Avum Maternum venerabatur quondam Virum *Consultissimum* DN. ADAMUM VALENTINUM, Consiliarium primùm & Præfectum Leiningensem, mox Prætorem Urbicum & Provincialem Wildungensem, cum Aviâ Maternâ ANNA, nata *LONICERIA.* Non minori autem observantiâ & amore filiali prosecuta est sacram suam Parentem, *Dominam* ANNAM MARIAM, JCti Celeberrimi Marburgensis, B.D. KLEINII quondam Conjugem Lectissimam, utpote quæ eandem non tantùm è sacro Baptismatis fonte suscipiendo nomine CATHARINÆ MARIÆ donavit, sed & perquam solicitè curando honestissimè educavit. Enimverò præmaturè nimis obitu Domini Parentis in deplorandam Orphanorum sortem parvula adhuc conjiciebatur; hinc supra laudatus DN. KLEINIUS, cum Beatissima conjuge, curam ejus suscipiendo non tantùm Præceptorum lectissimorum opera à teneris statim annis veri Christianismi fundamenta ipsi instillari, sed & aliis, sexum hunc decentibus, elegantiis exornari curavit, imo quoad reliqua vitæ caducæ subsidia, ceu filiam sibi natam, aluit. Motus his Mœstissimus nunc Viduus, DN. D. GROLMANNUS, prævio Dominorum Parentum & Agnatorum utriusque partis consensu, eandem sibi desponsavit & interveniente copulâ Sacerdotali die 3. Junii 1690.

junxit, quâ per 17. annos ſeptemque menſes durante X. liberorum, quatuor ſcil. filiorum & ſex filiarum utrobique participes ſunt facti, è quibus bini adhuc filioli totidemque filiæ ſuperſunt, ac præmaturam beatisſimæ Dominæ Matris jacturam, ſuſpiriis è profundo ductis lachrymisque calidisſimis deplorare coguntur. Multa hîc de pietate, candore, liberalitate erga pauperes aliisque virtutibus Beatisſimæ Noſtræ in medium adferri poſſent & deberent: Verum cum generoſo prorſus animô, contra morem ſeculi, ultimâ voluntate caverit, ne ſimilis illi panegyris caneretur, ſicq; veram cœlitus provenire laudem teſtata fuerit, hinc meritò ſubſiſto. Sufficiat eandem florem fuiſſe matronalis honeſtatis: Virorem caſtitatis: Lilium vernans uxoralis conſtantiæ: Modeſtiæ Chriſtianæ exemplum: Prudentiæ domeſticæ ſplendorem: Famæ opinioniſque adoramentum. Horum non tantùm in ipsâ vitâ, ſed & agone luculenta dedit teſtimonia, dum à primis ſtatim puerperii diebus febre puerperarum ſymptomaticâ, nullis, etiam pretioſisſimis Medicorum auxiliis, cedente correpta, die 27. Jan. nocte fere mediâ, ſumpto prius viatico cœleſti, animam efflavit, & in ſinum Salvatoris effudit, poſtquam in turbulenta hac miſeriarum valle paucos ultra 40. annos dies transegerat. Quandoquidem vero corporis reliquiæ in ſpem reſurrectionis ſolenni ritu terræ, unde ortum traxerunt, ſint mandandæ adeoque juſtis his hora IX. antemeridiana deſtinata ſit, hinc Cives Academicos, tum ortûs claritudine, tum eruditionis præſtantia conſpicuos, rogamus invitamusque, ut, cùm ſignum campanæ Academicæ dabitur, ad ædes Conſultisſimi & nunc Mœſtisſimi Domini Vidui deſideratâ frequentiâ conveniant funeriſque pompam præſentia ſua colluſtrent. Valete in Domino! PP. *Giſſæ ſub Majori Academiæ Sigillo, die 31. Januarii,*(qui ſt. v. Fabiani & Sebaſtiani eſt) toti Beatisſimæ Familiæ à multis retro annis fatali: *Anno MDCCVIII.*

III. IN-

III.
INVITATIO
AD
FUNUS ADVOCATI.

ACADEMIÆ GISSENÆ RECTOR,
MICHAEL BERNHARD VALENTINI,
Archiat. & P P. Ordinar.
GENEROSIS & NOBILISSIMIS DNN. STUDIOSIS
Ἐυθανασίαν!

P.

Uamvis Sanitas corporis humani auro pretiosior æstimanda sit, Horatioque teste:

Si ventri bene sit lateri pedibusque Tuis, nil
Divitiæ possint regales addere majus:

attamen Sanitatem animi illi præferendam esse nemo non ambabus mihi manibus concedet. Quemadmodum enim mente nihil homini dedit ipse DEUS divinius, ut Cicero alicubi affirmat, ita mente quacunque de causâ debilitatâ nihil ferè miserabilius; ut vero dixerit, quicunque dixit: Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano. Videmus hoc in simplicitate Decre-

pitorum, qui corporis structura æquè ac proportione optimè constituta utrobique tamen puerorum sunt ludibrium, indeque Senes non sine ratione bis pueri dicuntur. Quodsi vero corpus & anima simul suos patiantur manes, non potest non aut præsentaneum vitæ periculum, aut viva mortis imago oboriri, quorum prius in deliriis febrium acutarum, phrenitide & similibus: posterius autem in Apoplexia & Epilepsiâ vehementiori, in simplicitatem omnimodam tandem, judicii aut memoriæ debilitatem desinente, licet observari, quâ prudentissimi olim & in rebus agendis dexterrimi ad actiones civiles sic inexpediti redduntur, ut neque suarum rerum satagere valeant. Tristissimum ejusmodi & infaustum omnino fatum ab aliquot jam annis expertus est Vir Consultissimus & Amplissimus, DN. JOHANNES HENRICUS FEUERBACH, J. U. D. Advocatus Fisci Hasso-Darmstatinus & Consiliarius Saxonicus, qui ob iteratos, quibus hactenus correptus fuit, paroxysmos Apoplecticos ad ardua, puibus antea fungebatur, negotia ita inhabilis fuit redditus, ut ad primum ejus adspectum meritò quis sive exclamare sive ejulare potuerit:

— — *quantum mutatus ab illo!*

Quàm sollicita enim dexteritate & prudentia non tantùm studia sua, sed & causas, quarum Patronus erat, curaverit, è sequenti vitæ cursu videre licebit. Primam is in lucem editus est heic Gissæ, anno 1648. die 17. Julii, à Parentibus quidem honestis & Christianis. Pater erat Vir integræ vitæ scelerisque purus, DN. PHILIPPUS CONRADUS FEUERBACH, Scabinus, Senator & Senior Ecclesiæ Gissenæ quondam spectabilis. Avus DN. NICOLAUS FEUERBACHIUS, itidem è Senatorio & Scabinorum Ordine. Abavus, Vir Per-Reverendus & Doctissimus DN. M. JUSTUS FEUERBACH, verbi divini Minister Dudenhofiensium quondam & Allendorfensium Meritissimus;

ritissimus. Matrem vero agnoscebat ANNAM DOROTHEAM, KROECKERIAM. Hi filioli, natu quidem maximi, curam, quâ corpus, quâ animam, habentes non saltem Eundem ad sacrum baptismatis fontem tempestivè detulerunt alboque Christianorum inseri curârunt (Sponsorum tunc officio fungentibus, *DN. Henrico Stumpfio* Locum-tenente & Hospite Gisseno, *Dn. Joh. Melchior Mohrio*, Senatore & Domini *Fischeri Conjuge*) sed & annis jam maturis Scholis publicis & ob ingenium capax & agile studiis mancipacunt, in quibus tantos etiam profectus fecit, ut anno 1666. è Pædagogio Gisseno exemtus & non sine laude ad Lectiones Publicas admissus fuerit. Ne autem Studium, quod elegerat, Juris, illotis, quod ajunt, manibus aggrederetur, anno Vitæ Academicæ priores rebus dedit Philosophicis, præeuntes habens Philosophos tunc temporis Celeberrimos, in Humanioribus & Historicis *B. Dieterichium*, in Logicis *Rudrauffium*, in Ethicis & Politicis *Weissium*, in Mathematicis *Müllerum*. Ab his ad altiora præparatus vastissimo Juris Oceano se eò tutius committere poterat, Naucleros ibi nactus Versatissimos & toto Orbe Celeberrimos, *Eybenios* puto, *Lynckeros*, *Strauchios*, nostrum tum Lyceum illustrantes: quorum sub manuductione tantum profecit, ut non tantùm privatim sæpius, sed & publicè, tam opponendo, quàm respondendo, manus cum aliis feliciter & strenuè conserere, sed & anno superioris seculis LXXVI. exantlatis prius Examinibus Solennibus, tam publicis, quàm privatis, Disputationem Inauguralem de Jure circa Sagas eruditè scriptam masculè defendere valuerit, sicque in Juris Utriusque Licentiatum mox renunciatus fuerit. Obtento hoc Gradu Academico ad praxin animum intendebat adeoque in Dicasterio Principali, quod heîc locorum est, causarum Patronum agens paulò post in numerum Advocatorum Ordinariorum receptus fuit. Firmiorem igitur pedem domi fixurus Anno 1678. sacro conjugii vinculo sibi junxit

Nobilissimam & Virtuosissimam Matronam, ANNAM CATHARINAM, B. DN. WISCHII, J. U. Lic. & Advoc. Wezflariensis Viduam, quacum per XXVIII. annos vitam omnino pacificam, utut ἄτεκνος duxit, donec binis abhinc annis ejus consortio privatus & in tristem Viduitatis statum, ægrô quidem corpore & animô, præcipitatus fuerit, eò quidem infelicior, quod infortunium suum & dolorem neque sentire neque deplorare potuerit. Ut vero ad Nostrum redeamus, Anno 1690. in Doctorem Juris solenniter & More Majorum proclamatus fuit, paulò antè jam Consiliarii Saxonici titulo insignitus. Hoc aliisque publicis, quibus abhinc admotus fuit, officiis nunquam non sedulò & indefessô studiô fungebatur, lites componens magis, quàm exacerbans, cùm iniquissimas Rabularum fallacias & vociferationes cane pejus & angue fugerit eaque de causa circa ultimos vitæ annos nonnisi per scripta & libellos egerit & peculiarem sibi Procuratorem (præsagâ ferè mente) substituerit, cùm ultimis vitæ annis necessariô linguæ & loquelæ usu destitutus fuerit. Accidit enim, ut ante Sexennium gravi Apoplexiæ insultu correptus per 4. septimanarum spatium ἄφωνος decumberet; & licet adhibitâ Medicorum ope ad se quodammodò redierit, ut & domò exire valuerit, ob iteratas tamen recidivas ita debilitatus fuit, ut nullis amplius negotiis & actionibus vacare potuerit, donec lecto prorsus affixus hæserit, tandemque die ☿. præterlapsô intra 6. & 7. vespertinam, inter Adstantium preces diem suum obierit, annos emensus LX. 3. saltem demptis septimanis. Hujus autem funus dum hodie solennibus exequiis deducendum est, Vos CIVES ACADEMICI GENEROSI & PRÆNOBILES, præsenti nostræ admonitioni atque invitationi locum quæso indulgete & dato horâ XII. Signo ad ædes Feuerbachianas frequentes confluendo Supremum Viro Nobilissimo Officium persolvite. *PP. die XXII. April. A. MDCCVIII. Sub Sigillo Academiæ Majori.*

IV.

IV.

INHIBITIO TUMULTUUM ACADEMICORUM.

RECTOR ACADEMIÆ GISSSENÆ, MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,

TOTUSQUE SENATUS ACADEMICUS
NOBILISSIMIS DN. STUDIOSIS
Salutem & Tranquillitatem
P.

UT morbida facta pecus totum ſæpe ovile inficit: ſic unius aut alterius inquieti aut incompoſiti hominis culpam integra ſubinde corpora & Univerſitates luere coguntur. Ingratiis hæcce ſuis experitur Athenæum noſtrum, dum versâ in licentiam libertate, Superiorum bonitate abutentes novum animorum diſſidium indeque propullulans incommodum pepererunt. Vix enim ſopitæ erant ſimultates illæ, quæ paucis retro annis Civibus Academicis cum militibus præſidiariis hujus loci intercedebant & ecce! novi pacis utrobique ſancitæ turbatores ſe truſerunt, qui tumul-

multibus suis omnem, qua toga sagaque nectebatur, amicitiæ vinculum ruperunt, ut parum absit, quin pristina animorum exacerbatio recrudescat. Fuerunt enim sub initio hujus anni, qui mutatis (proh scelus!) nominibus Vigiles nocturnos, absque ulla causa, omnibus modis exagitarunt, pedis & sudibus suis orbarunt, missis prius exploratoribus circumvenêrunt & Sicariorum instar fistula complices advocando crudelissimè vulnerarunt, mutilarunt, ad munia obeunda prorsus inhabiles reddidêrunt & tantùm non prorsus jugularunt. Vah cruentum & barbarum hominum genus! adeo verum est, quod dicitur: surgunt de nocte Latrones. Non existimo ullum esse è Generosis & honestis Civibus Academicis, qui turpissimum hoc & detestandum facinus approbaverit, cui in acceptis est ferendum, quod novo nunc rigore illi, qui Vigilibus nocturnis se oppositurí sunt, posthac sint tractandi. Delatæ enim ad Aulam Principalem Præsidiariorum querelæ id tandem effecêrunt, ut Serenissimus Princeps ac Dominus, DN. ERNESTUS LUDOVICUS, *Hassiæ Landgravius, Princeps Hersfeldiæ, Comes in Cattimeliboco, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Isenburgo, & Budinga, &c.* Nutritius Academiæ hujus Clementissimus, per Rescriptum speciale, die 6. Maji ad Nos dato, sanciverit, ut posthâc Grassatores ejusmodi nocturni in perpetuum relegandi, imò graviori adhuc pœna afficiendi sint. Verba Rescripti Principalis ita sonant:
Würdige/ Vest- und Hochgelahrte Liebe Getreue: Nachdem verschiedene Klagten eingekommen/ daß die Studiosi, des Nachts so auff der Gassen herumb schwärmten/ allerhand Unfug anstelleten/ auch die Patrouille, wenn sie von derselben still zu seyn verwarnet würden/ denselben schimpfflich zu begegnen/ oder dieselbe wohl gar zu attaqui-
ren

ren sich unterstůnden: Wir aber dergleichen Unwesen in keine wege ferner dulten oder nachsehen wollen; Als befehlen Wir Euch hiermit gnådigst/ daß Ihr per publicum programma dergleichen Schwermern und Tumultuiren des Nachts mit aller Schårffe und bey unaußbleiblicher ernster Bestraffung/ mit der ewigen Relegation, oder nach Befindung/ schårfferer Einsehens/ untersaget/ darbey mit anzeiget/ was gestalt Wir die gemessene Ordre an Unsere Garnison ergehen lassen/ daß alle diejenige/ so sich an der Patrouille, auff einigerley weiß und wege/ mit Worten oder Wercken/ ferneres vergreiffen werden/ von derselben alsofort handvest gemacht und auff die Hauptwacht gefůhret/ auch/ da sich ihnen mit Gewalt wiedersetzet werden wolte/ sie dergleichen unrechte Gewalt mit Gegengewalt/ auff alle zulångliche Art und Weiß/ abhalten/ und sich in keinerley wege beschimpffen/ weniger eindrången lassen sollen; Solte nun gleich ein- oder der ander dadurch beschådiget werden/ so soll Er sich solches selbst zu imputiren haben/ und nicht die geringste Satisfaction deswegen erfolgen: Dahero sich ein jedweder warnen lassen/und fůr Schaden hůten wird ꝛc. ꝛc. De vestrô jam coriô luditur, CIVES ACADEMIÆ LECTISSIMI, cui si parcere velitis, etiam atque etiam consulerem, ut noctem noctuis, tenebrasque tenebrionibus relinquendo domi maneatis artusque vestros aut lecto, aut lectioni mancipetis, sicque non cuticulam modò, sed & conscientiam integram & sine stigmate inusto conservetis. Sapienti satis! PP. *die 19. Augusti, Anno MDCCVIII. sub Sigillô Academiæ Majori.*

V.

INVITATIO ALIA AD DEDUCTIONEM FUNERIS.

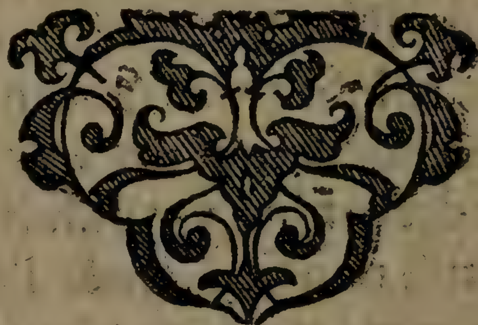
RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ, MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *GENEROSIS ET LECTISSIMIS DNN. STUDIOSIS* S. D. P.

QUemadmodum ſua cuivis officia in ſacris ſunt præſcripta, ita & Viduæ quæ agant illic inveniunt. Verè autem Vidua & deſolata in Deum ſperare, noctes atque dies obſecrationibus & orationibus inſtare & irreprehenſibilis eſſe jubetur ab Apoſtolo 1. Tim. 5. Quæ enim in delitiis eſt, vivens, h. e. civiliter mortua dicitur ibidem. Unde quoque eſt, quod Viduæ ſuſpectam & conditioni ſuæ minus convenientem vitam agentes de jure Civili, imo & Statutario Academiæ noſtræ, omnium privilegiorum & beneficiorum, iis alioquin competentium, jacturam ferant: cùm piæ è contra & honeſtæ DEI non minus, quàm hominum auxilium

& pa-

& patrocinium ſibi promittere valeant. Experta hoc eſt, dum viveret, Matrona Honeſtiſſima atque Nobiliſſima, Viduarum pientiſſimarum exemplum, *Domina* MARGARETHA LUDOVICA THILENIA, pietate & obſequentia Saram: caſtitate Rebeccam: tolerantia Rachelem & prudentia Abigaelem per totum vitæ decurſum verè referens. Nata illa fuit Anno 1651. circa feſtum S. Galli in XVI. Septembris incidens, Patre quidem Viro *Illuſtri & Spectabili* DN. JOHANNE de BIRGHDEN, Civitatis Imperialis Francofurtenſis Scabino & Senatore quondam Meritiſſimo: Matre vero MARGARETHA JACOBINA, è nobili Rückeriorum familiâ oriunda, qua anno ætatis XI. amiſſa, pro Noverca habuit *Dominam* MARIAM CATHARINAM LERSNERIAM, poſt obitum DN. Parentis, Famigeratiſſimo Polyglotto DN. JOBO LUDOLPHO matrimonio junctam. Avus Paternus erat Vir *Generoſus & Ampliſſimus* DN. JOHANNES DE *BIRGHDEN*, Sac. Cæſ. Maj. Miniſter Aulicus Hæreditarius, Curſorum Publicorum Magiſter Francofurtenſis & Conſiliarius Ducalis Würtenbergicus: Avia paterna, *Domina* KUNIGUNDA, nata *HOFMANNIA*. Avum Maternum venerabatur Virum Nobiliſſimum, DN. CHRISTOPHORUM RüCKERUM, Patritium Wormatienſem, Aviæ Maternæ nomine usquedum incognitô. Quemadmodùm autem Parentes nobilisſimi filiolæ recens natæ curam, quâ corpus, quâ animam, adhibuere maximam, ita ut non tantùm per lavacrum regenerationis eandem vitæ libro inſcribi, ſed & variis ſexum hunc decentibus virtutibus & elegantiis inſtrui curarint, ita non potuit non fieri, ut & Parentibus Dilectiſſimis præmatura ſibi morte ereptis, eundem, quo ſemel imbuta erat, virtutum odorem nunquam non retinuerit & de ſe ſpiraverit. Motus his Vir quondam *Conſultiſſimus*, *Ampliſſimus atque Excellentiſſimus* DN. NICOLAUS THILEN, Anteceſſor

Juris Ord. Acad. hujus, & Consiliarius Saxonicus, νῦν ἐν ἁγίοις, eandem Anno 1678. sacro Conjugii vinculo sibi junxit, quo nonnisi per XII. annos durante VI. liberorum Mater reddita fuit, trium scilicet filiorum & totidem filiarum, præter duos omnium adhuc in vivis existentium & in tristi licet viduitatis statu laudabiliter educatorum, postquam beatissimi Domini Mariti, circa finem Anni 1689. Augustam Vindelicorum ad Coronationem Sacratissimi Imperatoris JOSEPHI in Regem Romanorum profecti ibidemque beatè mortui jacturam tulerat. Ab eo jam tempore variis quidem morbis obnoxia fuit Beata nostra, Calculo cumprimis huicque junctis symptomatibus, e quibus tamen sæpius incolumis evasit; donec diebus hisce hora apud Deum determinata accesserit, quæ 1. pomeridiana diei 21. Maji fuit, qua inter Adstantium suspiria animam Servatori suo placida beataque morte reddidit. Ne autem eo, qui viduis honestis debetur, honore careat, Vestrum erit, CIVES ACADEMIÆ, funus ejus frequenti comitatu prosequi, quo ipso mœrentes relictorum animos non parum recreabitis. Valete. PP. *Die XXV. Maji. A. MDCCVIII. sub Sigillo Academiæ Majori.*

VI. IN-

VI. INVITATIO *AD* DEDUCTIONEM FUNERIS.

RECTOR ACADEMIÆ &c. &c.

ILlachrymatione magis, quàm cachinnô dignum eſt illud *Democriti*, vanitatem hominis, apud Hippocratem in Epiſtolis, ridentis: Ὅλον τὸν ἄνθρωπον ἐκ γενετῆς νοῦσον εἶναι: Totum hominem à Naturâ morbum eſſe. Vix enim naſcimur & furiis Morbonæ agitamur, nec malè Sapiens Græcorum Solon dixit: Homo putredo eſt in exortu, bulla in omni vita, eſca vermium in morte. Tantis enim machina hæc, quâ circundati ſumus, corporea ærumnis eſt expoſita, ut quamprimùm aurâ fruimur ætherea, etiam in tenerrima adhuc ætate, tot imò pluribus afficiamur morbis, quàm in conſiſtente ſeneſcenteque (quæ ipſa morbus eſt) ætate. Scilicet automatorum inſtar ſe habet corporis textura, quæ eò fragiliora ſunt, quò teneriora & quò ſæpius Automatarii repetunt ſubſidium, eò proniora ſunt exitio. Experiuntur hoc ſummo ſuô damno & dolore Parentes Chriſtiani in chariſſimis conjugii pignoribus, quæ

ut ob tenellam & ſubtiliſſimam fibrarum texturam infinitis dolorum cruciatibus obnoxia ſunt, ita longè maximus eſſe ſolet Genitorum dolor, ſi dolorem ſuum nondum exprimere valeant, liberi omniaque conjecturis cedant Medicorum. Videas heîc Tragœdiam non in ſpeciem effictam, ſed è cordis meditulliô ſcaturientem & ipſum animum tantùm non depaſcentem. Jacent filioli lecto affixi oculisque in Parentes defixis opem tacitè efflagitant! Parentes è contra triſtibus & præ dolore lachrymas captivantibus luminibus liberos intuentes auxiliumque, quòd anhelant, præſtare neſcientes, in fruſta diſſilire mallent, quàm miſeriam hanc diutius conſpicere. Vocantur Medici. Urgentur Pharmacopœi, qui omnia, etiam ſummô ſtudio excogitata remedia conferendo & ne hilum tamen proficiendo tandem in commune & Parentum & Artificum ſolatium deſinunt:

Non eſt in Medico ſemper relevetur ut Æger,
Interdum doctâ plus valet arte malum.

Adeò verum eſt illud Ethici Chriſtiani effatum: miſerrimam eſſe mortalium conditionem & quamvis Medicus quamplurimum laboris in reparando morbidô ejus corpore conſumat, tandem tamen eò omnia recidere: Hodie Rex, craſtinô fæx! cumque moritur homo, devoratur â vermibus, ſerpentibus & bufonibus *Syr.* 10, ℣. 13. Probata heîc & ſecundum imperſcrutabile Patris Cœleſtis beneplacitum omnino exercita eſt Viri Summè-Reverendi, DN. JOHANNIS CHRISTOPHORI BILEFELDII, Theologi de Eccleſiâ Chriſti Patriaque noſtra meritiſſimi, patientia, quæ ut nondum bienniô abhinc elapſô Filiola formoſiſſima, in tenerrimâ adhuc ætatulâ vix exprimenda pietatis & virtutum omina de ſe ſpargente, præmaturâ, ſed beatâ morte privabatur: Ita diebus hiſce in Totius Nobiliſſimæ Familiæ gaudium prognati Filioli

HEN-

HENRICI CHRISTOPHORI BILEFELDII,

jacturam tulit proh dolor! acerbissimam, quâ ex priori obortum & vix cicatricem agens doloris vulnus eò magis recruduit, quòd eodem ferè in ætatis flore, iisdemque cum sororculâ doloribus correpta eodem simul (quem RHACHITIDEM vocamus) morbô succubuerit. Lugete mecum, CIVES NOBILISSIMI, Parentum pientissimorum sortem! Lugete pueruli mortem præmaturam & sympathiâ Christianâ solatio estote Viro, qui Suadâ suâ, ferè divinâ, conscientiam vestram nunquam non devotè consolari amat. Reapse autem illud præstabitis, si diei hodierni, funeri justisque extremis pueruli dicati, hora I. pomeridianâ, dato campanæ Academicæ signô, ad ædes Parentum mœstissimorum desideratâ frequentiâ convoletis funerisque hujus pompam præsentiâ vestrô cnndecoretis. Valete in Domino. *PP. Gissæ d. 2. Februar. Anno 1697. sub Sigillô Academiæ Majori.*

L. S.

VII.

VII.
INVITATIO
AD
EXEQUIAS PERSOLVENDAS.

RECTOR ACADEMIÆ &c. &c.
GENEROSIS atque NOBILISSIMIS DNN. STUDIOSIS
εὐθανασίαν.

Irabimini, CIVES ACAD. LECTISSIMI, quòd vix decendio abhinc elapsô, iteratò Vobis εὐθανασίαν comprecer, quum filii hujus seculi nil æquè magis quàm votum hoc devoveant. Aſt verum enim verò ſi conſideraveritis ſummum, quod in hâc miſeriarum valle mortalibus contingit, bonum in beatâ placidaque morte conſiſtere, beatos utique & felices prædicaturi eritis omnes, qui voti hujus tandem aliquando participes ſunt futuri. Placeat glorioſum VIVAT Regibus & Principibus: Arrideat Amicorum VALEAT! nequicquam homini regenito & ad primam ſui ſcaturiginem, quam οὐρανόθεν veneratur, aſpiranti hoc εὐθανασίας votô exoptatius, cui reliqua, quæ Mundus alit, omnia præ morte piâ beataque ſordent. Quid quod & Ethnici Sapientiores neminem ante obitum beatum dixerint, quibus ne verba quidem ſuffi-

ſufficientia ſuppetunt, queîs vitæ noſtræ hominisq; fragilitatem ſatis exprimat. Fac enim perconteris, quid ſit mortalis homuncio? ſomnium umbræ, reſpondebit *Pindarus*, ſimulacrum quoddam *Sophocles*: ipſa calamitas *Herodotus*: occaſio miſeriarum Philemon: folium caducum *Homerus*: ψυχάριον βαστάζον νεκρὸν *Marcus Antoninus*: imbecillitatis exemplum, temporis ſpolium, luſus fortunæ, mutationis imago, invidiæ & calamitatis trutina, *Magnus Stagirita*. Hinc meritiſſimè *Petronianus Trimalchio*:

Heu! heu! nos miſeros, quam totus homuncio nil eſt!
Naſcimur & morimur!

Quin imò naſcentes morimur & ſi Euripidi credimus: ὁ βίος ἀληθῶς οὐ βίος, ἀλλὰ ξυμφορά. Quibus omnibus ſi ea, quæ in ſacro codice de calamitoſa vitæ humanæ conditione habentur, combinare vellem, dies & charta me deſererent. Sufficiat igitur hoc ſaltem addidiſſe, quod eorum intuitu non inconſultò Princeps Oratorum, neminem, qui ſpiritum ducit, non miſerum, neminem verè felicem eſſe dixerit, parumque ſapere eos, qui hominem luendorum ſcelerum cauſâ natum, felicem aut beatum audent dicere. Noſtra enim quæ dicitur vita, mors eſt: nec unquam vivit animus, niſi compage ſolutus corporis liber æternitate fruatur. Felices ergò, imò terque beati ſunt illi, qui pœnitentiâ quotidianâ veraque ſui abnegatione ſibi peccatisq; moriuntur, & in tantâ corpuſculi fragilitate feliciſſimæ indies εὐθανασίæ ſtudent. Et quidni ſtuderent, cùm ſub tantâ vitæ incertitudine nil omnino morte nobis certius exiſtat. Ferri enim ad inſtar ſe habet vita hominum, quod ſi exerceas, atteritur: ſin non exerceas, rubigine conſumitur. Utrumque exemplô ſuô proh dolor! confirmat Vir quondam Maximè Reverendus, Ampliſſimus & Excellentiſſimus,

DN. HEINRICUS PHASIANUS

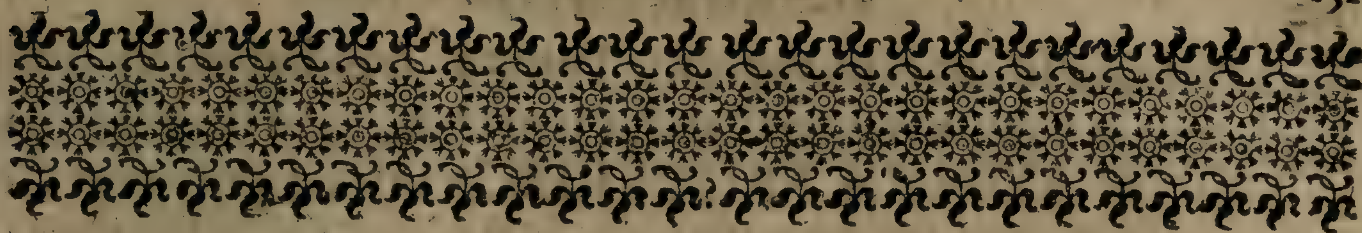
D. Theologus, Orator & Philoſophus longè Celeberrimus, diebus hiſce beatiſſimè denatus, qui variis antehâc laboribus Academicis æquè ac Eccleſiaſticis exercitus &

Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum

tandem quieti redditus vitæ huic caducæ placidè valedixit, nec quicquam, licet alternâ gaudens requie, durabile heîc eſſe, obitu quàm beatiſſimô comprobavit. Intereà durant & æternùm durabunt Ejus in Patriam merita. Durabunt in animis Diſcipulorum, Darmſtadii quondam ab ore ejus pendentium. Durabunt in animis Anteceſſorum Academicorum, Collegam quondam Conjunctiſſimum lugentium. Durabunt denique in pectore Auditorum, ad Cathedram Ejus & Suggeſtum olim confluentium, qui fuſis præ dolore lachrymis memoriam Profeſſoris Sui, Confeſſionarii & in Chriſto Parentis cordibus quam firmiſſimè inſculpent. Horum è numerô ſi fueritis, CIVES ACADEMIÆ POLITISSIMI, agedum, juſta perſolvite Manibus tanti Viri & in ſolatium æquè Viduæ Mœſtiſſimæ Familiæque Nobiliſſimæ, ac honorem piè Defuncti jungite Vos Comitatui funus hodiè XII. pomeridianâ efferenti; quô ut utramque partem Vobis quam obſtrictam habebitis, ita dolorem utrobique conceptum præſentiâ veſtrâ ſummoperè demulcebitis! Valete. *PP. Giſſæ d.* 12. *Febr. Anno* 1697. *ſub Sigillo Academiæ Majore.*

(L. S.)

VIII.

VIII.

INVITATIO AD PRÆLECTIONEM LEGUM.

RECTOR ACADEMIÆ GISSENÆ,

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,

CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO,

NOBILISSIMIS ACAD. CIVIBUS

S. D. P.

GRavissimè Divus AUGUSTINUS *lib. de Civ. Dei* nullam immaniorem feram esse dicit homine sibi relicto. Enimverò cætera (ut PLINIUS observat) animalia in suo genere propriè degunt, congregari videmus & stare contra dissimilia. Leonum feritas inter se non dimicat, serpentum morsus non ferit serpentes, nec maris quidem beluæ ac pisces nisi in adversa genera sæviunt. At homini plurima ex homine sunt mala, quum proh dolor! homo

homini lupus ſit, imò Diabolus. Teſtatur hoc beluinum illud & plusquam Satanicum duellandi cacoëthes, quô fruſtra ſuſpirantibus ACADEMIÆ PROCERIBUS infra dignitatem Civium putatur coram Magiſtratu ordinariô lites componere, niſi in duella ſimul & digladiationes ruat belluinum hominum genus, & qui morem illum averſatur citra omnem rationem irrationalis habetur ab iis, qui omnem rationem & pietatem exuerunt. Triſti & horrendo negotium hoc emblemate depingit DN. MOSCHEROSCH (vulgò PHILANDER von Sittenwald) dum binis ſtrictô enſe concurrentibus Duellantibus totidem à latere Diabolos collocat, Secundantium (quod ajunt) munere fungentes, ſed proh! ita ſecundantium, ut pleno gurgite ſecundoque (ſcilicet!) vento demum ambo concidentes Orci faucibus illabantur. Gratiæ verò DEO ſint, quod non palam, ſed angulos & antra quærendo, talia à tenebrarum filiis perpetrentur, ne Magiſtratûs ſimul conſcientia vulneretur. Et hæc ferè cauſa eſt, cur ſingulari DEI T. O. M. cura LEGES ſint ſancitæ, ut earum metu (verba ſunt ISIDORI in Etymol.) humana coerceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia & in ipſis improbis formidato ſupplicio refrænetur nocendi facultas. Neque enim ſufficere videbatur, ut divinâ quaſi traditione Leges Paradiſiacæ Protoplaſtæ fuerint præſcriptæ, ipſaque Juris Naturalis principia cordibus quaſi hominum ſint inſculpta, ſed & inter homines varii acceſſerunt Legislatores, qui Gentibus ſancita varia, juri tamen communi ſuperſtructa, præſcripſerunt. Ita MOYSES Hebræis: PHORONÆUS Rex Græcis: MERCURIUS TRISMEGISTUS Ægyptiis: SOLON Athenienſibus: LYCURGUS Lacedæmoniis: NUMA Pompilius, DECEMVIRI, CÆSAR Romanis Leges primùm & judicia conſtituerunt. Acceſſerunt deinde varia Statuta, Plebiſcita, Senatusconſulta &c. cum

nulla

nulla sit Respublica, nulla Tribus & Societas, quæ non propriis sibi legibus gaudeat. Hinc & ACADEMIÆ tanquam vera Rerumpublicarum, imò Regnorum, Seminaria certis semper Legibus innituntur, quibus & Docentes & Discentes obligati sunt. Ne verò inscitiæ involucro crimina sua pallient legum transgressores, hinc ut alibi, ita & in nostro Lyceo à Sereniss. Legislatore cautum est, ut de normâ vitæ Studiosi singulis annis publicè admoneantur & in consessu Profess. solenni CALENDIS Julii Academiæ Statuta per Notarium publicè repetantur. Instat autem terminus hic futurô Jovis die, quo ut omnes & singuli CIVES ACADEMIÆ concurrant & quid Leges Principales ipsis injungant, attentè percipiant, illud est, quod præsentibus publicè jubemus & præcipimus. Valete. PP. *Dominica IV. post Trinit. Anno 1697. sub Sigillo Acad. Major.*

IX.

PROGRAMMA
DE
FUGIENDIS DUELLIS.

RECTOR ALMÆ LUDOVICIANÆ,
D. MICHAEL BERNH. VALENTINI,
CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO

LECTURIS ΕΥΠΡΑΤΤΕΙΝ!

Egum Ducumque (adde & Principum) Clementiam non in ipſorum modò, ſed etiam in illorum, qui parent ingeniô ſitam eſſe, magnanimo ferè ore Magnus Alexander rebelli quondam Hermolao reſpondebat. Scilicet obſequio mitigantur imperia. Ubi vero reverentia exceſſit animis & ſumma imis confundimus, vi opus eſt, ut vim repellamus. Sibi ergò imputent degeneres & protervi Subditi, ſi creſcentibus delictis creſcant & exaſperentur pœnæ: Sibi inquam tribuant CIVES Academiæ, ſi meliora licet moniti in vetita tamen non nitentes, ſed ruentes, ſeveriorem indies Legum Statutorumque rigo-

rigorem extorqueant, quum duro nodo durus etiam ſit cuneus quærendus,. Enimverò nullus ab integro ferè luſtro annus eſt elapſus, quo non Monitis & Mandatis plusquàm Paternis Auguſtiſſimus Legislator auream Academiæ tranquillitatem priſtinumque Legibus vigorem reſtituere ſategit, quæ licet annuæ ſemper relectioni juncta omnibusque de novo promulgata fuerint, adeo tamen à moroſis quibusdam & inſulſis hominibus obſervata non fuerunt, ut datâ potius operâ tenori illorum obſtrepere maluerint. Nil movit hos Sacratiſſima Principis præſentia: Nil tot illuſtrium Magnatum ſumma Principique ſecunda poteſtas: Nil horum ora vultusque veneranda: Nil Magiſtratus Academici reverentia: Nil conſenſus bonorum omnium, quò minus leviſſima de cauſâ aut palam hircorum taurorumque petulcorum inſtar commiſſi ſpectaculum ferociæ exhibuerint, aut duellis clancularis vitam animamque periclitari & utinam non Diabolo conſecrare voluerint! Ecquis ergò mirabitur aut ægrè quoque feret, ſi diphtera hâc à Superis (quod dicitur) inſpecta novo tangatur fulmine nequitia, ad ſummum proh dolor! evecta. Quis non in meliorem, imò optimam interpretetur partem, quòd ex ſpeciali Mandato Nutritoris Academiæ hujus Sereniſſimi Principisque Celſiſſimi, DN. ERNESTI LUDOVICI, HASSIÆ LANDGRAVII &c. &c. Principis & Domini noſtri Clementiſſimi, majori Legum rigore incorrigibilem ferè nonnullorum petulantiam coercere ſuſtineamus, quò ſi non virtutis amore, certæ tamen & quidem graviſſimæ pœnæ formidine tandem peccare dediſcant. Tenorem earum ex ipſisſimis, quæ ſequuntur, verbis Principalibus percipere licebit:

Von

Von GOttes Gnaden Ernst Ludwig/ Landgraf zu Hessen/ Fürst zu Herßfeld/ Graf zu Catzenelnbogen/ Dietz/ Ziegenhain/ Nidda/ Schaumburg/ Ysenburg und Büdingen rc.

Würdige und Hochgelährte/ liebe Getreue. Ob Wir zwar Uns gnädigst versehen gehabt/ es würden die gesambte Studiosi bey Unserer Universität allhier/ so wohl Frembde/ als Einheimische/ Unsern bisher publicirten ernstlichen/ und zu ihrem eigenen Besten angesehenen Verordnungen sich durchaus gemäß bezeiget/ und von dem gottlosen Rauffen/ Balgen und Schlagen auch allen andern Ihnen übel anständigen Wesen abgelassen haben; So müssen Wir dennoch mit Unserm grösten Mißfallen vernehmen/ daß nicht allein solches nicht geschehen/ sondern/ daß vielmehr/ mit Hindansetzung alles schuldigen Gehorsambs und Respects gegen Unsere Edicta, ihrer viel/ und vornehmlich einige aus hiesiger Stadt Bürtige/ noch immerfort ein liederliches Leben/ Duelliren/ Schlagen und Balgen/ mit Fressen un Sauffen/ nächtlichen Schwärmen und viehischen Schreyen und Tumultuiren/ führen/ und sich dardurch gleichsam vor andern zu signalisiren vermeynen. Wann Wir aber allbereits in dem Werck begriffen sind/ nach geschehener Communication mit andern Chur- und Fürsten des Römischen Reichs wider dergleichen greuliche Sünden und in specie wider die fast gemein werdende Duellen und Rencon-

Rencontres eine solche geschärffte Verordnung zu concertiren/und mit Statuirung öffentlicher Exempel hiernechst zu publiciren / auch darüber ohne einige Dispensation halten zu lassen / daß jedermann vor dergleichen ein Abscheu zu tragen gnugsame Ursach bekommen soll / inzwischen aber Wir in diesen und andern Stücken über obbemeldte Unsere Verordnung strictè und ohne einiges Neben-Absehen gehalten haben wollen ; Als befehlen Wir Euch gnädigst / daß Ihr durch ein Programma, mit Wiederholung Unser vorigen sub Lit. A. & B. hierbey liegenden Verordnungen / denen gesambten Studiosis andeutet / daß Wir von nun an mit allem Rigor über die Statuta Academica und Unsere Verodnungen gehalten wissen und gegen Niemanden einige Gnade mehr einwenden/ sondern alle diejenige/ welche sich annaßen werden zu begehren/ daß jemand/ er seye Hoch oder Niedrig / vor Sie den Huht abziehen sollen / eô ipsô publicè, dafern Sie aber mit Stock-Schlägen oder sonsten solches erzwingen / oder duelliren/ bastioniren/ in Rencontren attaquiren/oder sonst andere Leut mit brutalen Bezeugungen angehen werden / in perpetuũ cum infamia, nicht nur von Unserer Universität/sondern auch aus Unserm Fürstenthumb und Landen relegiret: Hingegen aber / wann diejenige / welche von einem andern Studioso mit Worten oder Wercken offendiret werden möchten/klagen würden/die Thäter nicht nur mit der öffentlichen Abbitte vor gesessenem Senatu Academico, sondern auch Beschaffenheit der Umbständen mit Incarceration (bey welcher nicht wie bißhero geschehen / der Zulauff von andern Orten und das Fressen und Sauffen / Spielen und Rasseln mehr zu gestatten / sondern solche zu einer rechten Art einer Straffe einzurichten) und Relegatione vel publica, vel privata, oder auch gar cum infamiâ, auch nochmahliger Exclusion allen Bedienstungen und Ehren-Aembtern in Unserm

s Land

Land unnachlässig gestraffet/ und wann Ihr dem Læso nicht gnugsame Satisfaction an seinen angegriffenen Ehren schaffen köntet/ die Sach an Uns berichtet und von Uns die gnugsam einschärffende Verordnung erwartet werden solle; Wie Wir dann Euch hiermit nochmahln in gnädigsten Ernst anbefehlen / über der Disciplina Academica ohne Ansehen der Personen und absque omni putativa æquitate steiff und unnachlässig zu halten/ damit keine Blut-Schulden mehr auf Unser Land und einfolglich auch auf Euere Gewissen geladen werden möge: Versehens Uns gäntzlich also zugeschehen und seynd Euch mit Gnaden wohl gewogen. Giesse/ den 5. Octobr. Anno 1697.

Eccam Pientissimi de Nostra Vestraque salute quam maximè sollicitι Legislatoris voluntatem, æquitati naturali æque ac omnibus, tam divinis, quàm humanis legibus omnino conformem, cui quoad omnia se morigerum præbebit, qui vel micam integræ sanæque rationis adhuc possidet. Quodsi vero præter omnem expectationem fuerint, qui ne sic quidem resipiscere & ad frugem se recipere, sed datâ operâ adversus stimulum recalcitrare voluerint, illi perditionem suam non aliis, quàm sibi unicè adscribent & si intemperantia ægrorum Medicum crudelem effecerit, non tam Legum, quàm factorum iniquitatem posthâc incusabunt. *PP. die 31. Octobr. A. M DC XCVII. sub Sig. Acad. Maj.*

X. PRO-

X.

PROGRAMMA AD DISPUTATIONES HIPPOCRATICO-HORSTIANAS

SINGULIS DIEBUS VENERIS

H. L. Q. C. habendas

invitans.

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,

D. & PP.

Lectori Candido & Amico

S. P. D.

Uantopere naturæ ſtudium Artis noſtræ Medicæ Cultoribus expediat, imò neceſſarium ſit, illud quam ſollicita parænesi Hippocrates inculcat, dum *lib. de priſcâ Medic.* §. *51. edit. Foës.* inquit: Quandoquidem

 naturæ

naturæ cognitio mihi Medico perquam necessaria videtur, hinc omni studiô contendere debet (si modò quid recti præstare velit) ut intelligat, quomodò quis ad ea, quæ comeduntur & bibuntur, se habeat &c. Cum enim ipse Medicus non circa lignum, corium aut lapides versetur (verba sunt Galeni *Comment. ad Aph. 1. Hipp.*) verùm nobilissimæ & ad Dei primitus imaginem productæ creaturæ vitam & salutem curet, eâque propter magna cum sollicitudine Artem suam exercere debeat; hinc utique exactissimam & naturæ humanæ & remediorum illîc necessariorum cognitionem habere debet, quam utrobique absque Philosophiæ Naturalis adminiculo vix ac ne vix quidem obtinere valet. Nec obstat infimæ sortis homines absque ulla naturæ scientia sæpe manibus illotis in Artem Medicam involare, dum

Quilibet esse cupit Medicus: Judæus Apella
Carnificum Soboles, Histrio, Stentor, Anus.

Illos enim recti quid efficere tantum abest, ut æternam potius & famæ & salutis turpitudinem sibi adferant. Turpe enim est, cum in omni arte, tum vel maximè in Medicina, post multum apparatum, multam de se excitare opinionem, tandemque nihil opis adferre, juxta Senem *lib. de artic.* §. *20.* Interim Mundus, ut dicitur, regitur, imò & fallitur, opinionibus, ab illis puta, qui juxta Coi *Legem* opinione magis quam reverà Medicinam possident. O ergo crassam hominum simplicitatem, ô summam hominum incuriam, qui vitam animamque, Christi sanguine redemptam, Carnificibus, Judæis, Stentoribus aliisque servis fugitivis in holocaustum concedunt. Quod si ad eventum & nescio quam Medicastrorum fortunam provoces?

- - - - - - - - - - - - *careat successibus opto*
Quisquis ex eventu facta probare velit.

Licet enim hac vel illa vice cœca (quæ audaces sæpe juvat) for-

tuna illis faveat, aut Natura morborum Medicatrix inſcitiam illorum ſecundet, eadem tamen chordâ oberrando, novis & periculoſioribus ſymptomatum concurſibus nequicquam ſatisfacere rectique aliquid præſtare valent, ab omni ſcilicet naturæ Artisque Medicæ ſcientia remoti.

Aſt quid Idiotas ab omni elegantiori doctrina alienos huc accerſo, cum & ii, qui Eruditorum numero ſe miſcere audent, ſacrum Philoſophiæ ſtudium ad Artis Medicæ curriculum, aut ad minimum in Praxi Medica inutile minusque neceſſarium eſſe cenſent; quàm egregiam verò laudem & quàm pinguia exinde ſpolia reportent, ſi quando ad rem ipſam ventum fuerit, ἀφιλόσοφος ille Philiater atteſtari poterit, qui ad Tyronis argumentum, è ſcriniis Philoſophicis petitum, reſpondere neſciens, ad hæc, inquit, non reſpondeo, cum iis tanquam Philoſophicis ægri non curentur. Sed heûs bone vir curaſti probe! quid ſi cum Gallô tibi aut Turca pugnandum eſſet, quorum ille pugione, hic acinace pro more gentis ſit inſtructus, quid inquam fieret, ſi arma armis jungere & pro virili te defendere recuſares, quum tela ſint exotica? nonne Tibi aut ilia foderentur, aut jugulum peteretur? Sanè ſi Dnn. Theologi ad Metaphyſica, Dnn. JCti ad Moralia aut Civilia reſpondere nollent, quia Philoſophica, jamdudum adverſarii in ſinu ſibi plauderent. Ita meherclè res ſeſe habet cum Scientia Naturæ reſpectu Medicinæ. Quemadmodum ergo Plato tum demum Reſpublicas beatas fore dixit, cùm eas aut Philoſophi cœpiſſent regere, aut qui regerent, philoſophentur: ita majori jure felices prædicârem Academias, qui ut Theologis, JCtis, ita & MEDICIS PHILOSOPHIS gauderent, quos tanti fecit Hippocrates, ut neſcio qua hyperbole *lib. de decent: habitu* τὸν ἰητρὸν φιλόσοφον ἰσόθεον appellaverit; in quem textum erudita, pro Locô in Illuſtri Salana habita, Diſſertatione nuper ex condicto commentatus

 eſt

est Conringii Gener Dn. Schelhamerus, Fautor & Collega noster exoptatissimus. Quin & ipse Galenus huc respexisse videtur, qui in peculiari hujus inscriptionis librô ostendit: *quod optimus Medicus, sit etiam Philosophus*; eoque ipso nobis indicibile illud, quod Cicero alicubi miratur, disciplinarum commercium ob oculos ponit, quo tanquam catena quadam ita sibi coarticulantur, ut dempto unico circello tota literarum concidat structura & compages.

Cæterum dum non omnia possumus omnes, cuilibet Facultati quam proximè cognatæ Philosophiæ partes sunt jungendæ, è quibus rerum Naturalium Scientiam Medico summopere necessariam esse inde constat, quod NATURALEM MEDICUM efficiat, qui Coo nostro teste nil quicquam temerè & inconsideratè agit, *vid. Tr. de his qui uterum non gerunt:* imprimis si (ut *ibidem* addit) ubique ad hominis habitum & vires respiciamus, illa seligendo, quæ, cum ad τὸ τεχνωθῆναι ventum fuerit, usui aliquando & commodo esse possunt, missis otiosis Scholarum tricis. Quamobrem Vir Celebratissimus, DN. JOH. DANIEL HORSTIUS, Medicus Philosophus & Archiater, νῦν ἐν ἁγίοις, universam Philosophiam Naturalem non tam è vulgaribus Physicorum compendiis, quàm scriptis Hippocraticis elegit & in *Physicâ* sua *Hippocratea* per ipsam præceptorum Physicorum applicationem Orbi Literario ostendit, illîc (quod vulgo dicitur) Medicum incipere, ubi Physicus desierat.

Quod Viri Per-Illustris institutum cùm & necessarium & jucundum mihi visum fuerit, hinc motus partim utriusque Scriptoris autoritate, partim & argumenti raritate, in gratiam meorum Auditorum opusculum illud Lectionibus Hybernis privato publicis explicandum suscepi, & cum brevitati illic studuerit Auctor Nobilissimus, cœpta hactenus methodo uberius nonnihil illustrandum aliosque huc facientes textus

adji-

adjiciendos esse putavi, non omissis iis, quæ Commentatorum & Veterum & Modernorum industria huc contulisse visa est. Quandoquidem autem in certas *Disputationes*, è Cathedra Academica olim publicatas, distinctus sit libellus, ut collatis utrobique dubiis de novo semper ventilari possit; hinc pro Autoris intentione vires suas in hoc Palæstræ genere experiri amant Juvenes quidam & Artis Medicæ Cultores Nobilissimi:

DN. CHRISTOPHORUS FRIDERICUS KNEUSEL, *Mœno-Francofurtensis*,
DN. OTTO PHILIPPUS PRAUNIUS, *Norimbergensis.*
DN. JOHANNES GEORGIUS MALEY, *Wetteravus.*
DN. JACOBUS FABRITIUS, *Francothalio Palatinus*,

qui, ut hactenus cœperunt, omni die ♀, hora 3. pomeridianâ, Lectionibus publicis dicatâ, ea, quæ præcedentibus hebdomatis diebus è Disputationibus Hippocratico-Horstianis explicata fuerint, publicæ committent ventilationi. Agite ergò ô Nostri, agite & in arenâ hac Academica aut manus cum Dnn. Disputaturis conserite, aut exoptabili vestra præsentia studium illorum excitate. Interim & res vestras bene agite! Valete omnes. *PP. Gissæ d. 27. Novemb. Anno 1692.*

PRO-

PROGRAMMATUM ACADEMICORUM
DECURIA IV.

I.
CITATIO PROFUGI.

RECTOR
ACADEMIÆ GISSENÆ
TOTUSQUE SENATUS ACADEMICUS
L. S.

Robatiſſimum & ab omnibus ferè Medicis eô, quô *Lues Peſtifera* epidemicè graſſatur, tempore, laudatum prophylacticum eſt Electuarium de tribus adverbiis, CITO, LONGE, TARDE, ſc. fugiendũ, abeundum, redeundũ. An verò omnibus heic Corinthum adire præſenteq; jam periculô fugâ ſibi conſulere liceat, iis diſcutiendum relinquo, qui caſibus conſcientiæ dirimendis operam dederunt. Id ſaltem hîc diſputare liceat, an conſilium illud præſervationis ergo præſcriptum, illis qui Peſte jam infecti ſunt æque conducat? an & illis fuga ſit ſuadenda? & hoc eſt, quod rotundè negamus, tum quòd malo morboque peracuto ſic induciæ concedantur, tum quod infecti peregrè delati contagium & aliis affricare poſſent. Nunquam autem in curandis non minus calamitoſis,

mitosis *Academiarum Pestibus*, *Digladiationibus sc. Duellis*, *Invasionibus* intempestiva illa fuga concedenda, quum malis his contaminati, nec prius inde purgati, plus absentiá suâ noceant, quàm sibi aliisque proficiant. Hinc sicut Peste infecti quarantanam prius emetiri tenentur, quàm aliis Regionibus immittantur, ita & ulceribus Academicis scatentes tamdiù ARRESTO judiciali detinentur, donec â carbunculis Pestilentialibus, datâ prius insolentiæ pœnâ, fuerint curati. Ast ut nulla calamitas sola, ita videas homines obstinatissimos, qui ne permittunt quidem sibi medelam adhiberi, sed omnem, quæ Paternô prorsus animô ipsis dictatur, pœnam excutiunt, & si eam ob causam arresto vinciantur, ruptis obedientiæ repagulis aufugiunt. Horum TE exemplum nuper præbuisti

N. N.

dum, licet ob enorme invasionis publicæ delictum Paterna & omninò tolerabilis pœna TIBI fuerit indicta, eandem non tantùm prorsus recusasti, sed & violato arrestô clam & insalutatô hospite TE hinc proripere non dubitasti, eoque ipsô non Principis modò Serenissimi, sed & Academiæ autoritatem novô quasi crimine violasti. Ne verò carcinomate hoc alios pariter inficias, en! magneticâ Tibi curâque transplantatoria succurrendum, Publicaq; Citatione vulnus tantùm non immedicabile explorandum, â quô ut tandem liberemur, Nos eâ, qua pollemus, autoritate Academica TE

N. N.

hisce primâ, secundâ & tertiâ vice peremtoriè citamus jubemusque, ut futuris Calendis Septembris heîc compareas, Fugæque Tuæ intempestivæ rationem reddas, certò Tibi persuadendo, quod sive compareas, sive emaneas, pomeritas tamen & fugæ & proterviæ pœnas sis daturus. *PP. Gissæ, die* 11. *Julii A.* 1697. *sub Sigillo Academiæ Majori.*

II.

ALIA CITATIO.

RECTOR
ACADEMIÆ GISSENÆ
TOTUSQUE SENATUS ACADEMICUS

L. S.

AN qui ad Aſylum confugerit, fugitivi nomine venire poſſit, apud Labeonem atque Cælium in quæſtionem trahitur. Sunt, qui fugitivum eſſe negant, qui id, quod publicè facere licere arbitrabatur, in actum deduxit, haud ſecus ac is, qui ad ſtatuam Cæſaris confugit, fugitivus dici nequit, cùm non fugiendi, ſed gratiam aucupandi animô hoc faciat. Quodſi tamen ante fugit & poſteà eò ſe contulit, non ideò magis fugitivus eſſe deſinit. Imprudentis autem eſſe prorſus intempeſtiva ſibi fuga conſulere, vel ex eô liceat perſpicere, quod eâ ipſâ ſe magis

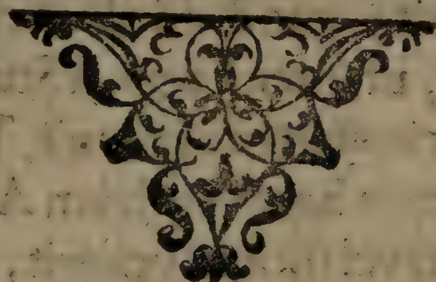
magis ſuſpectos reddant profugi, cùm fuga non minimum perpetrati criminis ſit indicium. Melius ergò rebus Tuis conſuluiſſes

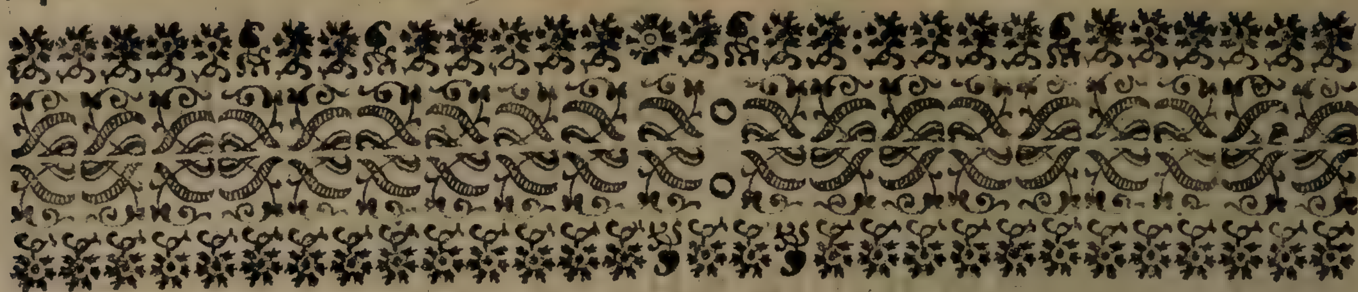
NICOLAE N. N.

ſi in omni aſylorum defectu domi Te continendo eorum, quorum fortè conſcius es, debitam rationem reddidiſſes, quàm ut abitu prorſus illicitô & conſcientiam & cauſam Tuam, jamdum vulneratam, magis gravaſſes, ſicque peccatum peccato cumulando Superiorum Tuorum iram magis concitaſſes. Ne verò id impunè faciendo pœnam promeritam effugias aliisque ad ſimilia perpetranda ſcandalum ſuppedites, eâ, qua gaudemus autoritate, præſentibus TE

NICOLAUM N. N.

primâ, ſecundâ, atque tertiâ vice citamus publicè, ſerioque jubemus, ut intra decennium hîc compareas & tum de fuga tua, tum de iis, quorum cauſâ Magiſtratui Tuo ordinario Te ſubtraxiſti, debitam rationem reddas. Quod ſi minus feceris, non tantùm contumaciâ tua Tibi magis nociturus, ſed & certo experturus eris, Te abſentem, tanquam præſentem, promeritas jamdum pœnas daturum eſſe. *PP. Sub Sigill. Acad. &c. &c.*

III.
EXCLUSIO ACADEMICA.

ACADEMIÆ GISSENÆ
RECTOR,
CUM UNIVERSO SENATU ACADEMICO.

Uemadmodum in Civitatibus bene constitutis nemini propriô ausu Civium numero se miscere, aut im̃unitatibus illorum impunè uti licet, nisi qui albo civium ordinariò fuerit insertus: ita similiter in Academiis nemo Studiosorum cœtui se ingerere, multô minus horum privilegiis sive uti, sive abuti debet, nisi fidem prius Academiæ, Matriculæ autem nomen suum dederit; quod adeò necessarium esse duxit Serenissimus Legislator, ut inter Leges â Studiosis observandas agmen ducat necessitas immatriculationis, Tit. LXXV. ʃʃ. 1. 2. „his verbis: Quicunque in hanc nostram Academiam studio„rum causa missus fuerit, vel spontè venerit, nomen suum intra „hebdomada apud Rectorem edat, recipi se in Studiosorum nume-

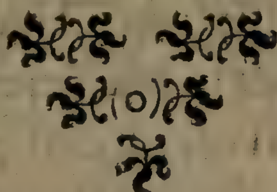
„numerum & matriculæ nomen ſuum inſcribi petat. Si quis „hæc intra prædictum tempus non fecerit, Statuti per Pedellum „admoneatur: cui ſi monitus non paruerit,in eum mulctæ,vel „Excluſionis, velut in Studii & Magiſtratûs contemptorem,Re„ctori jus ſit. Quàm egregiè verò Legem hanc obſervaverit hactenus quidam

N. N.

hîc locorum hærens, vel exinde perſpicere licet, quod non ſeptimanam, non menſem, ſed integrum anni quadrantem hîc conſumendo Statuto huic adeò non ſatisfecerit, ut diverſis etiam vicibus per Pedellum admonitus ſe prorſus immorigerum exhibuerit eorumque numero ſe jungere recuſaverit, quorum latera ut cingat, fortè minus dignus erat. Quò vero contumaci huic immatriculandi nauſeæ remedium paretur, vomitorium aliquod, in Statutis præſcriptum, applicandum erit, quod materiam peccantem ceu vectibus excludat. Adeoque ex unanimi Senatûs Academici decreto TE,

N. N.

publicô hoc Edictô ex Academicâ hâc Agroque Giſſenô excludimus & ut ocyus hinc Te ſurripias, jubemus, optantes Tibi meliorem mentem& majorem erga Superiores obſervantiam.
PP. Giſſæ die 28 *Martii A.* 1700. *ſub Sig. Acad. Maj.*

IV.

RELEGATIO PUBLICA.

RECTOR
ACADEMIÆ GISSENÆ,
TOTUSQUE SENATUS ACADEMICUS.

Uemadmodum è Septem Græcorum Sapientibus famosissimus fereque Sapientissimus SOLON, quâ ratione salva possit esse Civitas? percontatus, si Cives obtemperent Magistratui, Magistratus autem Legibus, respondit; ita si quâ ratione Academiæ *Lycea* publica salva possint esse? quæras, jure quis responderet: Si Cives Academici suo (ut primum stipulati sunt) Magistratui obtemperent, Magistratus autem Legibus & Statutis Academicis. Quodsi è contrariò Illi omnem obedientientiæ fidem ejurârint: Hic verò nimiâ & intempestivâ indulgentiâ effascinatus Legum tenorem minus observârit, nil nisi præsentanea Scholarum Publicarum ruina pertimescenda, imò certò expectanda est. Minatur hanc proh dolor! Academiæ Nostræ Civium quorundam protervia, quâ mutuis convitiis se excipiendo, scuticis, scipionibus sudibusq; præustis alios tractando & in Satanicam duellandi libidinem se præcipitando conscientiam & tranquillitatem publicam non modò vulnerât, sed & si Paternis admonitionibus & castigationibus Eosdem ad frugem reducere velimus, Autoritatem Procerum Academicorum qs. pedibus conculcando *arresta violant*, ac clam palamvè,

lamvè, quà data porta, ruunt & disciplinæ Academicæ se prorsus subducunt. Horum è numerô superiori jam annô fuit

N. N.

qui, non obstante judiciali Rectoris inhibitione, ab ipsâ statim Legum Prælectione iisque in locis, quæ Barbaris quoque & Scythis in veneratione sunt, alium sui generis Studiosum fustibus primùm, mox & ense stricto adortus non tantum est, sed & pœnæ omninò tolerabili se submittere recusans tandem rupto *arresti* vinculo excessit, evasit, erupit! Quid verò *Patres* Academiæ conscripti? *Patres se*, non Judices (ut poterant) exhibuêre, adeoque novum resipiscendi locum illi indulgendo *Citatione Publica* die XI. Julii pronuper affixâ Transfugam illum huc vocarunt; & si ad frugem se recipere velit, aures vacivas obtulerunt. Ast surdo fabula! Tantum enim abest, quòd proterviam suam & malitiam agnoscens huc redierit, ut ne datis quidem literis excusationes excusationum in peccatis dederit. Nemo E. nobis vitio vertet, si obstinatum hunc & vix corrigibilem hominem, tanquam vulnus immedicabile ense recidamus & ne pars sincera trahatur, in exemplum aliorum, è cœtu nostrô expellamus. Adeoque TE

WILHELMUM N. N.

tanquam Legum Academicarum Transgressorem, Magistratûs Contemptorem & *Arresti Violatorem* secundum Legum tenorem ex Academiâ Nostrâ & Agrô Gissenô publicè relegamus, relegatumque proscribimus, nec prius huc redire jubemus, quàm â *Serenissimo Academiæ Hujus Nutritore Gratiosissimè* receptus fueris; quod quidem fatum, tanquam promerita & in Statutis seriò inculcata pœna, omnes posthâc & singulos manebit, qui sacrum ARRESTORUM vinculum aut insuper habituri, aut omninò violaturi sunt. *PP. Gissæ, die 2. Jan. A. 1698. sub Sigillo Acad. Maj.*

V. ALIA

V.

ALIA RELEGATIO

RECTOR
ACADEMIÆ GISSENÆ
TOTUSQUE SENATUS ACADEMICUS!

L. S.

Ommiſeranda viſuque triſtis jam hortorum facies eſt, dum tot arborum fertiliſſimarum myriades à vehementiſſimis & omninò inſolitis hyemis præteritæ injuriis corruptæ horrendoque frigore prorſus exuſtæ obſervantur. Lugent arboreta, virore gratiſſimo quondam oculos paſcentia: Lugent pometa, olim feraciſſima, nunc exſucca prorſus & ſterilia: Lugent vineæ atque vites aridæ, omni ferè vitâ deſtitutæ! Sola ſpes in putamine computanda & non tam amputatione, quam totali exciſſione ad refocillandum focum revocanda eſt. Eadem autem, ſi non major, eſt calamitas, ſi in publicis ingeniorum fertiliſſimorum ſeminariis, Academiis vulgô dictis, ſpes concepta decollârit, plantæque vix adultæ novumque in florem ſe in-

se induentes afflatu quodam horrido infaustoque sive disjiciantur, sive exarescant. Facilimè id contingere solet, si quis aut sponte, aut fortè fortuito consortio malorum immisceatur, ausibusque illorum & famosis actionibus quocunque modô implicetur. Noscitur ex socio, qui ex se non dignoscitur, nec inæqualia sæpe præmia ferunt æquales, utut in factô (quod infectum fieri nequit) sint inæquales. Utinam hoc in animum sibi revocassent & maturè ponderassent bini hactenus Ludovicianæ Nostræ Cives

N. N.

utinam, inquam, rerum suarum satagentes aliorum turpitudinis se minus participes reddissent! & non opus haberemus, ut eam, quam Statuta jubent Principalia ipsis pœnam, etiam invitis animis, infligeremus! Quoniam verò vel ipsimet inficiari non potuerunt, quòd Complicem suum ad evomendas injurias atrocissimas & à tot retroseculis inauditas jam paratum comitati sint simulque grassationibus & clamoribus nocturnis quietem publicam turbaverint, hinc meritò tales judicandi erant, quales sunt inventi. Sententia autem juxta legum tenorem ab universo Senatu Academico in proterviam vestram lata hæc est, ut VOS

N. N.

ex Academicâ hac publicè relegati hodiernô die ante Solis occasum Urbe hâc agroque Gisseno exeatis, nec unquam sine speciali *Serenissimi Gratiâ* & receptione Clementissimâ huc redeatis! Cæterum certa nos spes fore, ut hoc exemplo deterriti alii discant obtemperare legibus, nec æterno suo dedecore serius aliquando, ut Phryges, sapere teneantur! *PP. Sub Sigillo Acad. Maj. &c.*

VI.

ALIA RELEGATIO PUBLICA.

RECTOR
ACADEMIÆ LUDOVICIANÆ, TOTUSQUE SENATUS ACADEMICUS.

Uæ de novo Furiæ vos agitant Tenebriones? & quæ vos dementia cepit? Itane omnem pietatem, humanitatem & honeſtatem prorſus exuiſtis, ut quoscunque verecundiæ limites tranſiliendo in Maxumos, Medioxumos, minimos, Tros Rutilusve fuat, debacchando non urbem, ſed Orbem protervia veſtra laceſſere & ſpurciſſimis injuriis afficere non dubitetis? ô tempora, ô mores! Paganorum alioquin mos & conſuetudo fert, ut diebus nundinarum publicarum, aut encæniorum, Cereri Bacchoque litando, ventresque lucanicis implendo altum clament, in tripudia ſoluti Glyceria ſua in gyrum ducant, mugitibus clamoſis non

non forum tantùm, ſed & compita viarum repleant & nonniſi in illorum, qui circulos eorum turbant, capillos involent, ut non immeritò dixerit, quicunque dixit:

Wer ſein Haut will behalten gantz/
Der laß den Bauren ihren Tantz.

Vos autem Ruſticis quibuscunque craſſiores & truculentiores, libertatem nundinis publicis conceſſam in licentiam vertendo, imò altum proclamando, Viros innocentiſſimos & quos ne barbaræ quidem & ab omni humanitate remotæ gentes contemtui habent, iniquiſſimis injuriis rabieque hactenus inauditâ violare non erubeſcitis? Excutite conſcientiam veſtram Cives indomiti, ſi modò Cives nominandi ſunt, qui omnes civilitatis leges turpiter ejurârunt. Excute tuam

N. N.

Nonne TE pudet lixarum calonumque more famoſâ obſcurorum, vel (ſi magis) obſcœnorum virorum invitatione univerſo terrarum Orbi lactucam labiis tuis digniſſimam obtrudere? Non pudet, mente mentoque ſpurciſſimis Viros in celebritate conſtitutos & ad clavum Reipublicæ literariæ ſedentes realibus non minus quam verbalibus injuriis afficere? Nonne pudet vel Capiti Academico, cui ſceptrum ad confringendas malorum cervices à DEO T. O. M. conceſſum eſt, tam frivolâ & perfrictâ fronte inſultare? & quis omnes contumelias Superioribus Tuis illatas enarrabit? Haberemus ſanè, quam habemus cauſam, ut ob famoſas Tuas inſanias omni TE famâ & honeſtorum Virorum conſortio privaremus & in exemplum ac terrorem aliorum in perpetuum cum infamiâ relegaremus:

aſt miſeret Nos Parentum Tuorum, miſeret Familiæ, miſeret juventutis tuæ; hinc benigniſſimæ & verè Chriſtianæ illius, quem læſiſti, interceſſioni locum concedentes, & mitiorem in dictandâ pœnâ viam eligentes, vi Statutorum Academicorum conceſſæque Nobis autoritatis, TE

N. N.

ex agro Giſſeno relegamus, jubentes ſeriò, ut ante Solis occaſum abhinc ocyus excedas. Interim ſi ſapis & reſipiſcere geſtis, paternam hanc caſtigationem æquâ mente ſuſtine, ne provocatâ Divini Numinis vindictâ temporalis felicitatis æquè ac æternæ vitæ jacturam feras. VOS autem, CIVES GENUINI atque GENEROSI, alieno potius quam veſtrô cauti periculô, ſimilem adverſus Leges & Magiſtratum irreverentiam, comeſſationes, graſſationes nocturnas aliaque virtutum impedimenta, vel exemplô hôc moniti, averſari &, quod facitis, ejurare porrò diſcite. *Decretum in pleno Senatus Academici conſeſſu, die XIX. Julii &c. Sub. Sigillo Acad. Maj.*

VII.

VII.
INVITATIO
Ad
Collegium Experimentale Curiosum
L. S.

QUi diversissima Gentium, natione variantium, ingenia scrutati sunt, illi Græcos à Romanis hoc in passu totô quasi cœlo discrepare perhibent. Priores enim ingeniô mage speculativô gaudebant, illudque, si unquam ad Praxin tenderent, artibus mechanicis & plebejis applicabant, dum intereà Romani arduis magis rebusque publicis gerendis intenti nil nisi Orbis dominium affectabant, ut præter *Neuhusium*, *Barclajum*, *Tassonem* aliosque ingeniorum Scriptores *Mantuanus Poëta* observavit, qui de Geniô Nationis utriusque sequentem in modum cecinit:

Excudent alii spirantia mollius æra
Credo equidem vivos ducent de marmore vultus,
Tu regere imperiô populos Romane memento
Parcere subjectis & debellare superbos.
Hæ Tibi erunt artes &c.

Græci nimirum meliores erant Sculptores, Pictores, Musici, Philosophi: Romani ècontra optimi Centuriones, Bellatores, Judi-

Judices, Provinciarum Copiarumqne Duces, Politici. Postquam verò Imperium Romanum ad Germanos devolutum est, non tantùm Mechanicis, sed & rebus ad Philosophiam pertinentibus majorem impenderunt operam, id quod artificia Germanorum cedro digna comprobant. Nil dicam heîc de utilissimis Typographiæ pulverisque pyrii inventis, quæ utrobique non obstante contradicentium invidia Germanorum indoli in acceptis referenda; neque summam illorum in Rebus Chymicis peritiam extollam, cum Exteri ferè omnes illis palmam facilè concedant, ipseque *Boyleus* Anglus, in rebus hisce Versatissimus, ob quamplurimos eosque præstantissimos à Germanis editos Tr. Chymicos, Vernaculam nostram καθ' ἐξοχὴν Linguam Hermeticorum dixerit. Illorum saltem nunc meminisse liceat, qui machinis omninò novis & experimentis ingeniosissimè excogitatis aliquid ad rerum naturalium Scientiam hujusque complementum attulerunt, è quibus agmen ducit Consul Magdeburgicus *Otto* à *Guerike*, qui per artificiosissimum & in Philosophia Modernorum Experimentali ferè palmarium ANTLIÆ PNEVMATICÆ inventum tantum in enodandis spinosissimis Physicorum controversiis obtinuit, ut Exteros ferè omnes in sui admirationem traxerit. Quis enim ancipites illas de liquorum in siphonibus & antliis ascensione, suctionibus, attractionibus &c. quæstiones unquam diremisset? cùm quæ Moderni gravitati aëris ejusque pressioni tribuunt, Antiqui fugæ vacui adscribant, quæ utrobique, nî experimenta omni syllogismo clariora accessissent, eadem, quâ asserabantur, facilitate rejiciebantur. Viderat quidem aliquid, sed quasi per transennam *Torricellius* Italus, qui argentum vivum, corpus reverà gravissimum, in tubo Hermetice sigillatô & inversô non tam â fugâ vacui, quam aëre extus incumbente in suspensô detineri observavit, eoque magis, quòd repetitis â *Paschalio* & *Cartesiô*, in diversis quidem Regionibus, experimentis, ob atmosphæræ varietatem

idem

idem mox elevari mox deprimi viderent: aſt nondum eâ hoc certitudine conſtabat, quàm cum tubo hocce in Recipiente (per antliam pneymaticam exhauriendo) locatô ☿. ad aëris ſive extractionem ſive immiſſionem mox ſubſidere, mox attolli cerneretur. Non licebat eſſe tam felici Nobiliſſimo *Carteſio*, ut tam manifeſtâ gaudere potuerit demonſtratione, quùm vix inſpectô probatoque Tubo Torricellianô diem ſuum obierit ſupremum. Summâ vero inde delectatione afficiebatur Inclytus *Boyleus*, qui ut â fronte ſcriptorum ſuorum ingenuè fatetur, *Guerikii* hujus ingeniô excitatus, ſimilem Londini Britannorum machinam exſtruxit factisque quamplurimis coram Illuſtri Societate Regia experimentis luculentiſſimam rebus naturalibus earumque Cultoribus facem accendit. Abhinc neque Gallia ejusque compendium Lutetia Pariſiorum admirandô hoc Germaniæ inventô amplius carere voluit, quùm Celebres illîc *Patres Oratorii* tanti illud faciant, ut *Regis Siamenſis Legatis*, ex ultimis Indiarum finibus ante decennium & quod excurrit, eò venientibus inter rariora ſua vacuum in vacuo, tanquam artificium ſtupore & admiratione digniſſimum oſtenderint. Curioſum & omninò notabile eſt barbaram hanc & incompoſitam ferè Gentem tot auro gemmisque fulgentes Galliæ ſubſtructiones, Infulas & ornamenta tantâ quidem admiratione non fuiſſe proſecutam, quam unicum illud Artis & Naturæ φαινόμενον, quô lachrymas (ut vocant) vitreas in parte craſſiore mallei ſufferre ictum, in appendice verò leviuſculè vulneratas in pollinem ferè impalpabilem abire obſervabant, id quod è Novellis ordinariis Legationi Siamenſi *Dn. de Chaumont* inſertum eſſe conſtat. Nec abſimile quid in *Dn. Monconyſio*, Nobili & peregrinationibus Inclyto Gallo, videre licet, qui neminem per omnia eaque quamplurima itinera frequentius & majori cum ardore viſitavit, quàm *Guerikium* Magdeburgi experimentis ſuis circa vacuum occupatum, cujus ſpecimina haud vulgaria ſuo pariter itine-

itinerario politiſſimo inſeruit. Quantâ verò cum frequentiâ, tam Exteri, quam Indigenæ Lugduni Batavorum ad Theatrum Phyſicum concurrant inibique varia à Celeberrimo Virorum pari *Voldero* ſc. & *Senguerdio* per Antliam Pnevmaticam inſtituta experimenta oculis auribusque hauriant, teſtari mecum poterunt, qui eruditis illorum demonſtrationibus unquam interfuerunt. Hinc & optimè de rebus Phyſicis æquè ac ſtudioſa juventute meriti ſunt, qui ſimilia in Celebrioribus Germaniæ Academiis aperuerunt, ne curioſiores Artis & Naturæ Scrutatores ſumtibus & impenſis haud exiguis eò collatis, cum vitæ ſæpe ac ſanitatis diſpendiis, ad Exteros provolare teneantur. Glaciem hîc fregit ſuoque primum exemplô ſuſcitavit alios Eruditiſſimus *Sturmius*, Profeſſor Altorphinus, in Collegio (quod typis eſt deſcriptum) Curioſô. Secuti ſunt alii rerum harum minus imperiti, *D. Henrici* Argentinenſis, *Camerarii* Tubingenſes, *Vaterus & Röſchelius* Wittenbergenſes, *Schmidius* olim Jenenſis, nunc Helmſtadienſis, *Spenerus* Hallenſis, *Schambergius* Lipſienſis, *Waldſchmidius*, *Dorſtenius*, *Papin & Peikenkamp* Marburgenſes &c. Quùm verò noſtris in oris usquedum incognitæ fuerint hæ Modernorum Machinæ, hinc ab eô, quô Inclytæ noſtræ LUDOVICIANÆ me addixi tempore, quæſivi & in votis habui; ut, quemadmodum decenniô abhinc elapſô publicè in medium conſului, ad Muſeum Phyſicum locus æque ac impenſæ neceſſariæ ſubminiſtrarentur, ſed mox incidentibus Bellonæ furiis tam beatis hactenus eſſe non licuit, ut eorum utrobique compotes redditi fuerimus. Interea nullis ſive curis ſive ſumtibus ipſemet peperci, donec obtento tandem à Mechanicis quibusdam artificioſiſſimis, *Muſchenbræckio* Leydenſi, *Schoberô* Lipſienſi aliisque ſufficienti inſtrumentorum apparatu, curioſiora Modernorum inventa domi meæ experiri & ſive felices, ſive infidos eorum ſucceſſus obſervare potuerim. Ne verò delitias haſce mihi ſoli reſervare aliisque invidere

videre videar, hinc in COLLEGIO EXPERIMENTALI CURIOSO, propediem aperiendo, omnibus elegantioris literaturæ Cultoribus singula ob oculos ponam & admiranda DEI Naturæque magnalia Artis (quæ Naturam imitatur) ope displanabo. Curiosa erunt omnia, sed utilia simul & fructuosa, cùm universum Philosophiæ Naturalis ambitum, rejectis phantasticis Scholasticorum nugis, solidis & rationibus & experimentis unà traditurus sim. Utar hunc in finem methodô non tumultuariâ & confusâ *Schwenteri*, *Harstorfferi*, *Schotti* &c. sed systematicâ, eaque syntheticâ, à *Stairio* observata, ita quidem ut præmisso succinctô de variâ Philosophandi ratione discursu & ostensô tum instrumentorum apparatu, tum facilimo Artis delineatoriæ per *Scheineri* parallelogrammum compendio, in PRINCIPIIS & AFFECTIONIBUS C. N. generalioribus explicandis Naturæ formarumque essentialium activitatem per Automata hominum brutorumque actiones æmulantia: doctrinam motûs Chronoscopiô Hugenianô à Monconysio depictô, Siphonibus tam simplicibus, quàm reflexis, in & extra vacuum, elevatoriô vini &c. locum & vacuum Baroscopiô, tam simplici, quam composito, cum vel sine tubo inflexô Antliæ pnevmaticæ applicandô, vacuo in vacuô, cucurbitulis in & extra vacuum; è qualitatibus manifestis calorem & frigus per mixturas effervescentes & frigorificas, Thermometra, Anemoscopia; humiditatem & siccitatem per Hygroscopia; lucis luminisvè efficaciam per Specula caustica, tam reflectentia, quàm refringentia, Phosphoros &c. colores per mixturas & liquores præcipitantes: qualitatum occul-

tarum causas per φαινόμενα Magnetis aliorumq; Corporũ Electricorum, in & extra vacuum, explicaturus & ad oculum demonstraturus sim. In PARTE verò SPECIALI elementorum quaternionẽ eorumq; mixtionem ostendam per IV. Elementorum, vulgò ita dictorum, repræsentationem analysinq; rerum Chymicam: aeris rarefactionem ejusque vim elasticam per Sclopetum Pnevmaticum, Vesicam in vacuo, Vitra tonantia: condensationem per Campanam urinatoriam Vitraque Compressoria: pressionem, tam perpendicularem, quàm horizontalem per Hæmisphæria Magdeburgica, Conum Ruptorium, Vitraque angularia: aquarum δοκιμασίαν per Hydrometrum: flammam per △ in vacuô & pyrometra: terræ proprietates per innumeras Terrarum Medicatarum species. In Meteorologicis Tonitru & Fulmen pulveres tonantes aurumque fulminans exhibebunt: ventos Æolipilæ variæ figuræ: pluvias evaporationes & destillationes Chymicæ: nivem & glaciem mixturæ saliaque frigorifica: iridem Prismata, bulla Cartesii, Iris in fonticulo æneo: fontium scaturigines Fonticuli artificiales à condensatione æque ac rarefactione aëris producendi. In Regno Naturæ Minerali ostensis Lapidibus, tam vulgaribus quàm pretiosis, mirâ varietate ludentibus, plurimisque metallorum mineris, cum vel sine virga Mercuriali inveniendis, illorum δοκιμασίαν & separationem docebo. In Regno Vegetabili nutritionem plantarum per Tritorium Senguerdii, ope Antliæ pnev-

matica

maticæ detegam, & admiranda plantæ ſenſitivæ φαινόμενα per Lachrymarum vitrearum texturam extricabo. In Regno tandem animali circulationem ſanguinis per Microſcopium *Lewenhœckii* tubulatum: reſpirationem piſcium, avium, inſectorum per antliam pnevmaticam: inſectorum ſtructuram ope Microſcopiorum: viſum per Cameram Obſcuram & Laternam Magicam: auditum verò per Tubam ſtentoreo-phonicam, Cornu acuſticum & Campanulam in vacuo illuſtrabo. Quæ omnia *Nobiliſſ. Dnn. Auditoribus* eo gratiora erunt, quò minus Pedantiſmum & Scholaſticum Philoſophandi modum, ſed eruditam & jucundam curioſitatem redolent. Non enim humi repetentia, ſed altiora nata hæc poſtulant ingenia, quæ turpitudini ſibi ducunt, ſi hiſce vel in mutuis Eruditorum ſermonibus, vel in Aulis Muſeisque Principum, vel & itineribus (ut ſæpiſſimè contingit) occurrentibus, cum ſtupore omnia, ut vacca portam noviter incruſtatam, inſpiciant magisque muti ſint quàm piſces. Hinc dum Romæ degeret Jeſuita *Schottus*, non abſque inſigni admiratione ſpectavit, quòd horum & ſimilium ergò nullo non tempore è Perſonis Illuſtriſſimis, Dignitate etiam Regia Eminentiſſimis, haud pauci ad *Kircheri* (è Germaniâ quoque oriundi) Muſeum olim confluxerint. Nec abſimile deſideriô tenentur generoſa quædam pectora, in Illuſtri hâc LUDOVICIANA varia ſtudiorum genera excolentia, quæ ab eô, quô aut è Lectionibus noſtris, tam publicis, quàm privatis, aut mutis Præceptoribus inſtru-

X 2 mento-

mentorum Physico-Mechanicorum usum sibi familiarem reddidêre, tempore, exoptârunt, ut illa suis quoque oculis usurpare liceret, cùm *Horatio* teste

Segnius irritent animos demissa per aurem,
Quàm quæ oculis subjecta fidelibus & quæ
Ipse sibi tradit spectator.

Horum votis ut gratificarer, futurâ, si DEO placuerit, septimanâ domi meæ Demonstrationum Physico-Mechanicarum initium sum facturus, modò sufficiens & ad Collegium hujusmodi requisitus Auditorum numerus se truserit mecumque de omnibus hûc pertinentibus circumstantiis convenerit, quos omnes & singulos eâ, qua decet, humanitate modò publicè invitare volui. Valete. *PP. Gissæ d.* 25. *Aprilis, Anno Redemptionis* 1697.

VIII.

VIII.

INVITATIO
Ad
LECTIONES PHYSICO-METALLURGICAS.

L. S.

Uemadmodum imperſcrutabilis & myſteriis undique referta eſt Sacro-Sancta Creationis Hiſtoria, ita ſingulare & notatu illîc haud indignum, Sanctiſſimum DEI Amanuenſem *metallorum*, omniumque quæ è terræ meditulliô eruuntur, ne verbo meminiſſe, utut omnium alioquin corporum naturalium haud obſcuram mentionem fecerit. An æternæ atque inexhauſtæ Sapientiæ Numen hæc ipſa ſilentio involvendo & datâ quaſi operâ inſuper habendo in primâ ſtatim herba ſuffocare voluit inde nunquam non exorta malorum irritamenta? Quid enim

Auri ſacra fames, quid non mortalia cogit
Pectora?

An, quod alibi palam obſervatur, tacitè hîc indigitat, non ea quæ

infra, ſed quæ ſupra nos ſunt, eſſe quærenda, non Naturæ, ſed Cœlorum regna. Aſt quid DEI percontatur opera mortalis & unius noctis fungus? Quis enim vias Domini cognovit & quis unquam illi fuit â conſiliis? Piè hîc tacere præſtat, quàm in „ cauſas hujus rei indagare, ne ab illis vapulemus, qui nullas un- „ quam rationes circa res naturales â fine, quem DEUS aut Na- „ tura in iis faciendis ſibi propoſuit, deſumere ſolent, ne tantum „ ſibi arrogare videantur, ut ejus conſiliorum ſe participes eſſe „ putent. Sufficit DEUM T.O.M. non ſine prægnanti cauſâ auri argentive mineras in primævâ creationis hiſtoriâ reticuiſſe ac generali terræ nomini ſingula incluſiſſe. Quid enim aurum niſi terra? quid argentum niſi lutum? quid tot coloribus radiantes gemmæ niſi pulvis & umbra? Interim quâ ratione primùm innotuerint hominibus tot *venarum metallicarum* ſpecies, & quis illarum Autor & *Inventor* fuerit, diſquiritur? Illîc rem metallicam fortuitum quid eſſe opinio eſt GEORGII AGRICOLÆ, Mineraliſtarum (ut BOYLEO audit) peritiſſimi *Lib.* 1. *de re metallica pag.* 1. Occaſionem ex EPICURI mente edocet GASSENDUS *Syntagm. Phil. Epicur. pag.* 346. qui tum primùm metalla reperta fuiſſe ſcribit, cum ſylvæ ſeu fulmine accenſæ, ſeu aliunde excitatô inductôve igne conflagrarunt & factô radicitus incendio cohærentia radicibus metalla fuere liquefacta. Conjecturæ huic calculum quoque adjicit OLAUS MAGNUS *Lib.* 6. *de Gentibus Septentr. cap.* 1. *pag. m.* 182. qui Septentrionalibus ſuis metalla eâdem ratione innotuiſſe refert; & ſpeciatim incendia montis Idæ ferri fuſoria primum detecta eſſe dicitur â MAJORE, *in Genio errante, ſeu Diſſert. de ingeniorum in ſcientiis abuſu cap.* 12. Cuinam verò ita felici eſſe contigerit, ut primus omnium mineras aperuerit, in eô diverſa diverſorum eſt ſententia. Sunt qui cuidam ex Argonautis, LYNCEO cognomine, id honoris tribuunt. Alii TARQUINIUM SUPERBUM pro Inventore fodinarũ habet,

ſicut

ſicut ex *Iſid. Orig. lib.* 5. *c.* 27. habet THEODORUS JANSSONIUS ab ALMELOVEEN, *Onomaſt. rerum invent. p.* 47. qui Lapicidinas in ſpecie CADMO tribuit, juxta *Clementem Alex. Strom. lib.* 1, *& Plin.* 7. *c.* 56. Verùm altius eruendi ſunt artis reique metallicæ natales, cùm in primâ ſtatim mundi ætate iisdem neutiquam caruerint. *TUBALCAIN* ſanè, quem ex Zillâ Lamechus genuit, laudatur in Scripturâ ut vir in arte æraria & ferrariâ verſatiſſimus; unde colligere eſt jam inde à primô Mundi exortu æris & ferri mineras gentem illam fodiſſe Aſiæque fodinas eſſe vetuſtiſſimas; quid quod *CAINUS* Adami filius â JOSEPHO pecuniam magni æſtimaſſe dicitur. Nec deſunt numiſmata Protoplaſti inſcriptionibus inſignita, præter antiquiſſimos Hebræorum Græcorumque nummos, de quibus ex inſtitutô Illuſtriſſimi *Rei Nummariæ Scriptores*, VOLCKAMERI, MAJORES, PATINI, SPONII &c. Sic in ſacro *AARONIS* veſtitu duodecim eminebant gemmæ, ex infimis terræ mineris petitæ, de quibus ex profeſſô EPIPHANIUS in *peculiari Tr.* ab Hierotarantinô Latinitate donatô. Quodſi tandem ad profanos eatur, & illîc veſtigia apparent antiquiſſima fodinarum. *SEMIRAMIS* enim, bellis quondam Celebris Regina, captivos ad metalla damnaſſe legitur, quæ Abrahami temporibus dominium tenuit in Aſſyrios; unde denuo eluceſcit opera metallica non nudius tertius, ſed â longis retroſeculis floruiſſe: utut diffiteri non poſſimus ante Erychthonii ætatem de nullis fodinis, (quo in locô ſc. fuerint) memoriæ quid proditum fuiſſe. Quamprimum autem Europæis innotuit Studium Metallicum, mox ſcriptioni manus admoverunt eaque, quæ in eruendis hujus generis foſſilibus obſervata ſunt, in uſum poſteritatis annotarunt? Et quamvis apud Vetuſtiores rerum naturalium Scriptores, PLATONEM, ARISTOTELEM, PLINIUM pauca & nonniſi fragmenta quædam hiſtoriæ metallicæ occurrant, poſteri tamen hoc in ſcribendi genere ſedulam omnino

ope-

operam navarunt. Sic in *Operationibus Metallicolarum* deſcribendis excellit jam ante laudatus AGRICOLA in variis hujus generis Commentariis; quem in plurimis æmulantur MATHESIUS, ALBINUS: in *Probatione minerarum* ſeu Arte Docimaſticâ, ERCKERUS im Probier-Buch: *Generationem* verò *mineralium*, ſi quis alius, egregiè abſolvit Inclytus BECCHERUS, Autor fide digniſſimus, *in Phyſica ſubterraneâ*, cui ſcripta HONOR. FABRI, BOYLEI, HAMELII, WEBSTERI aliorumque haud infeliciter junguntur. Multa ſimiliter hoc de argumento PARACELSUS habet & qui vitulo ejus arat, HELMONTIUS, uterque tamen datâ quaſi opera ſunt obſcuri. Nec KIRCHERUS Jeſuita omnibus ſatisfacit, quamvis in *Mundo* ſuo *Subterraneô* magno promiſſor hiatu plura ſtipuletur. Accuratam tandem *foſſilium delineationem* atque differentiam ſi deſideres, illa ὀφθαλμοφανερῶς conſpiciuntur in elegantiſſimis *Muſeorum Scriptoribus*, quos inter palmam tenet ULYSSES ALDROVANDUS in *Muséo Metallicô*, libro non minus rarô, quàm pretioſo, è ſcriptis GESNERI magnam ad partem collectô, quibus multa debet ALDROVANDUS, Vir ob indicibilem in colligendis naturalibus curioſitatem tandem ad incitas redactus. Nec contemnendus eſt pariter WORMII *Muſeum*, è triplici Naturæ regno depromptum: BESLERI itidem *Gazophilacium* & *Muſeum Brackenhoferianum* perpetuis iisque ſatis eruditis inſcriptionibus enarratum. Quibus verò id felicitatis contigit, ſingula majori cum delectamentô obſervare poterunt in ipſis *Cameris, Pinacothecis*, ſeu ut Italis audiunt, *Galleriis*, in & extra Germaniam â Curioſis Naturæ Scrutatoribus undique conquiſitis, de quibus Ingenioſiſſimus DN. JOH. DANIEL MAJOR Anteceſſor Chilonienſis & in Acad. Leopoldinâ Collega Noſter Exoptatiſſimus, ſingulari Tr. in Vernaculâ olim editô, von den Kunſt- und *Naturalien*-Kammern / quem utinam aliquando continuaret Vir in rebus

hiſce

hisce Versatissimus. Hæc enim conditoria quasi & promptuaria quædam sunt, unde pleraque hauriri possunt, quæcunque in intimis terræ visceribus alma Mater Natura recondit. Videas hîc *Succos Minerales*, metallorum sive generationi, sive augmentationi servientes, eosque vel in *Sulphura*, vel in *Salia* concretos, quæ pro variâ spiculorum, ex quibus sunt conflata, textura, tam in substantiâ, quàm in effectu mirè ludunt, sicut diversimodas particularum figuras, visum exiguitate eludentes, microscopiorum ope, præter POWERUM, HOOKIUM, GRIENDELIUM detexit Oculatissimus LEWENHOEK in *Anatomiâ rerum*, haud ita pridem è linguâ Belgica Latinitati reddita, cujus summaria sis vide in *Supplem. Act. Erud. Lipsiensium Sect. II. pag.* 102. Videas hîc immanem & majorem, quàm aliquis putaret, *Terrarum* differentiam, imprimis medicatarum, seu, ut à sigillis alibi impressis audiunt, *sigillatarum*, Melitææ sc. Lemniæ, Laubacensis (de quâ in peculiari scripto GEILFUSIUS) Strigoniensis, Herbornensis &c. quarum insignem miraque varietate ludentem congeriem in Museô Waldschmidiano Francofurti nuper admirabantur mecum Archiatri Electorales Saxonici, FRANCI, MORGENSTERNII, ERNDTELII, Triga Patronorum meorum observantissimè habenda. Videas hîc *Lapides* & *vulgares* & *pretiosos*, hosque & veros & metallicos, seu *fluores*, tam affabrè tornatos, tam artificiosè à Naturâ depictos, ut subtilissima hominum ingenia reperiant, quæ *Gemmis* suis *factitiis* vix ac nec vix quidem imitari valeant. Sunt qui externâ superficie picturas exhibent, ab ortu illis ita inhærentes, ut jurares arte factas esse, quales datâ operâ recenset LACHMUNDUS in *Præfat.* Ὀρυκτογραφίας *Hildesheimensis* curiosissimæ: Tabulis verò æneis ob oculos ponit ULYSSES ALDROVANDUS in *Museo Metallicô Lib. IV. pag.* 760. Vivo denique exemplo quotidie observari possunt in *Lapidibus Florentinis*, Vulgo etiam non ignotis & in pretiosissimo Achate Musei Cæsarei Vi-

 ennen-

ennensis CHRISTO REGI naturali quadam inscriptione sacrato, cujus effigies ab Invictissimo Imperatore LEOPOLDO Academiæ Naturæ Curiosorum Gratiosissimè dono data videtur in *Ephemerid. Germanorum ANN. I. Dec.* 1. *Obs.* 112. *pag.* 260. Sunt deinde, qui semina referunt & fructus, ut *pisa Carolina, confetti da Tivoli*, vid. WORMIUS in *Museo* : Frutices *Corallium*, de quô GANSIUS & BOCCONE *aux Recherches & Observations naturelles* : Sunt qui varias animalium partes mentiuntur, ut linguas serpentum *glossopetræ Melitenses*, de quibus ex professô VELSCHIUS ; ossa hominum *osteocolla* : Muliebria *lapis uterinus* : Cornua *unicornu fossile*, de quo BAUSCHIUS: Conchas *ostracites*, de quo MAJOR; sicut de ipsa eaque admiranda *Conchyliorum* familia videri poterit BONANNI *nella ricreatione dell' occhio & della mente*, *Romæ* primum edita. Non dicam de integris animalibus quavis de causâ petræfactis, quorum exempla legas in *Ephemeridibus Germanorum Curiosis* & *Epist.* D. D. MAJORIS *de Cancris & serpentibus petræfactis*; sicut embryonem in uterô Materno lapidescentem habet Desideratissimus D. D. STRAUSSIUS *Tr. de Fœtu Mussipontano.* Imo integra Tartarorum Horda subitaneâ metamorphosi petræfacta in quodam Tartariæ deserto hodienum conspici dicitur. Ut taceam *lapides vegetabiles* in variis animalium partibus generari solitos, *Bezoar* sc. Orientale & Occidentale, *Ægagropilas*, seu Bezoar Germanicum, *Globos Cervinos* & *Calculos Humanos*, quos non tantùm in renibus & vesicâ, sed omnibus corporis humani partibus subnasci, ex observationibus undique collectis propriaque experientia, ostendit Oculatissimus D. D. FRANCUS in *Lapicidina Microcosmi.* Ast ubi *Lapis Philosophicus*, cui tantopere inhiare solent Chymici Secretiores, ADEPTOS se vocantes? Multa etenim Musea vidi (absit jactantia dictis!) multa legi, multa collegi, nuspiam verò, quod sincerè fateor, nuspiam lapidem hunc-

huncce Philosophicum reperi, licet in eô conquirendô & opes & ingenium dilapident quamplures, quorum numerus reverâ est innumerus. Scriptorum Scholasticorum â tempore Alberti ultra 12000. numerat singularissimus Italus, ALESSANDRO TASSONI, in Tr. *De' i Pensieri Diversi lib. X. Cap. IV. pag.* 352. Alchymistarum ego tot myriades verè dixerim, qui mira, sed obscura de arte suâ profitentur, quæ plerunque tamen miserè corvos deludit hiantes. Pauci vel nulli obtinent, quod exoptant infiniti. Chymicum quondam novi Veteranum in Palatinatu inferiori, cujus quotidianâ conversatione usus sum familiarissimè, quem spes hujus lapidis adeò inescârat, ut plerisque MSS. literis majusculis præfigeret: O LAPIS! tandem verò lapidaria tumulum exornans votum boni Chymici adimplevit. Non sine causâ igitur vana hominum desideria explodit FABIUS GLISSENTI, in Tr. *de Lapide Philos. moraliter considerato.* Sed itane neganda pariter erit *Metallorum Transmutatio,* cui lapis ille vulgò destinari solet? non existimavero. Plures sunt unius rei causæ, nec defectu Panaceæ corruit transmutationis possibilitas, quam & ratio admittit & experientia confirmat, id quod ex condictô adstruunt egregiè ὁ πολυμαθέστατος MORHOFIUS, in *Epistola ad Joelem Langelottum de metallorum transmutatione*, JACOB CARANTA *de Naturâ aurî arte facti* & Autor *libri Germanici* hôc de argumento nundinis modò diffluxis editi. Sive enim gradu saltem, sive simul specie censeas differre mineras, utrobique sanè res non est de impossibili, quum non tantum inter animalia, sed & inter vegetabilia & animalia idem vulgo observari credatur. Illius veritatem è sexu sequiori docet GRÆFIA, Celeberrimi Sculptoris MERIANI Filia, in curiosissimô tractatu: Wunderbahre Verwandelung der Raupen; licet nullam hîc transmutationem agnoscat SWAMMERDAMIUS, qui hujus rei modum singulari pariter *de Insectis* libro prosequitur & metamorpho-

sin illam plus quam Ovidianam ab aliis Insectorum Scriptoribus ALDROVANDO, MOUVETO, LIBAVIO, GOEDARTO, assertam negat cum LISTERO: Hujus verò in exemplum cedunt Teredines ex ligno & Scorpiones ex herba Basilico geniti. Cùm igitur in cæteris Naturæ Regnis locum inveniat specierum metamorphosis, quidni & in regno minerali? locum autem invenire adstruit ἡ πεῖρα, quem solve, sodes, syllogismum. Testatur hoc elegantissimum numisma Cæsareum Viennæ conspicuum & in præsentiâ S. C. M. FERDINANDI III. Pragæ 15. Januar. A. 1648. projectione Chymicâ confectum, quod in figura æri incisâ habetur in ZWELFFERO *Mantiss. Spag. pag.* 329. Quin & in metallis vilioribus id procedere docet cuprum (quod nobis est ad manus) factitium ex ♂ in ♀ transmutatum. Verùm cùm & hîc paucis Corinthum adire detur, præstat consilio Spiritus S. aut operibus vocationis aliquid boni efficere, quò habeamus, de quibus erogemus in proximum: aut viâ Naturæ ordinariâ è mineris â DEO hunc in finem productis artificiosè separare aurum & argentum, idque aut *solutione*, aut *fusione*, aut *cupellatione* & *quartatione*, de quibus supra citati Artis Metallurgicæ Scriptores, quam in compendiô habet DN. JACOB le MORT, Amicus, cùm Lugduni viverem, Integerrimus in *Metallurgiâ Contractâ, Chymiæ Medico-Physicæ annexâ pag.* 262. Rarò enim simplici & puro auro scatent mineræ, quod *Obryzum* vocant (gediegen Gold) sed plerunque matrices, lapides & terras admixta habent, â quibus dictis modis depurandæ; quibus adjici adhuc posset *amalgamatio cum* ☿, quô mediante aurum ex arena solet elici, quæ in aquis & fluminibus aurum vehentibus continetur, ut præter Tagum, Pactolum id de Rheno pariter constat, qui circa Germershemium, Spiram & alia loca *arenâ argyriferâ* gaudet, unde plebeji artem hanc callentes (die Goldwäscher) aurum artificiosè extrahunt, cudendis Aureis Rhenanis destinatum. An

& in

& in corporibus animalium eorumque partibus generetur aurum, non ſine cauſâ dubito, poſtquam famoſa de *aureo dente* pueri Sileſiaci impoſtura â SENNERTO conterraneô detecta eſt. Quis verò crederet *album* reperiri *aurum*, omni tincturâ exutum? reperiri autem in Cerconoſſiis montibus Autor eſt fide digniſſimus BALBINUS S. J. *in Hiſtor. Bohemiæ P.* I. *C. XIV. pag.* 40. quod argentum eſſe jurares, niſi auro familiares proprietates aliud ſuaderent, pondus ſc. extenſibilitas, vis eludendi ignem & aquam fortem, ſolubilitas in aqua Regia &c. Pro argumento illud eſt ad auri naturam quam proximè accedere *argentum*, quod ſimiliter vel e mineris extrahitur, & argentum *rude* dicitur, vel *apyrum* ſub forma arbuſcularum, virgularum, capillorum in terræ gremiô fovetur, ſicut arbuſculas ejusmodi ☽res ob oculos ponit Nobiliſſimus BESLERUS in *Gazophylacio*; quas imitari geſtiunt Curioſi *Arboribus Philoſophicis*, ex ☉ & ☽ paratis, de quibus eruditum Tr. conſcripſit & ad prelum jam paratum habet DN. PEIKENKAMP Marpurgenſis, Vir in experimentis Phyſico-technicis apprimè doctus: quemadmodum iidem *Argentum artificiale* ex ♀ parare norunt, unde tot de ♀ *dealbatâ* proceſſus exſtant, ut opus Iliade prolixius haud difficulter inde poſſet colligi. De aliis metallis imperfectioribus, *Cupro, Stanno, Ferro, Plumbo*, eorumque recrementis, *Cadmia, Pompholyge, Lithargyriô, Ceruſſa*, ut & metallis ſecundariis ☿. *vivo*, ♁. *arſenico* &c. plura addidiſſe non permittit occaſio, licet de illorum eſſentiâ, effectibus variisque arte Chymica inde parandis medicamentis drasticis & Herculeis multa hîc adferri poſſent, quæ ingenuos Naturæ Cultores & juvant & delectant. *Hoc enim illud eſt condimentum, quô Diſputationum, præſertim de generalibus, auſteritas temperatur. Hic eſt jucundiſſimus ſeceſſus, in quem animus diſputando defatigatus divertitur. Hæ amœnitates naturales in minimis etiam obſervatæ & locis ſuis opportunè inſertæ ad lectionem*

& studii hujus amorem alliciunt etiam eos, qui extra Scholas practicæ vitæ genus sectantur, ipsamque juventutem mirificè afficiunt; ita Serenissimus Legislator in *Statutis Academiæ Nostræ Gissenæ Tit. LVI.* Agite ergo, GENEROSA PECTORA, quæ non tam corticem Naturæ proletarium lambere, quàm in intimos ejusdem sinus penetrare contenditis, agite & in abstrusos terræ cuniculos mecum descendendo admirandam fossilium varietatem in Regno Minerali perscrutamini. Lucem ego commodabo facemque præferendo Vos ad inæstimabiles has Naturæ delitias manu quasi ducam, & ita quidem ducam, ut *Publicè* generationem, differentias, depurationem omnemque minerarum œconomiam, tam naturalem, quàm artificialem Ordinariis Prælectionibus candidè explicaturus: *Privatim* autem in Collegiis semestraliter aperiendis varias illarum Species, Succos minerales, tam macros, quàm pingues, Terras omnis generis, Lapides & vulgares & pretiosos, Metalla eorumque mineras, ex Fodinis & Museis Celebrioribus hinc inde collecta oculari inspectioni concessurus sim, unà cum novâ eaque facilimâ Chymiam addiscendi methodô, quâ varia & auro contra pretiosiora medicamina inde sublimari possint. Faxit DEUS ut omnia feliciter! *Initium autem fiet* Proximo die -- qui -- est Octob. Valete! *PP. Gissa d. Oct. Anno* 1689.

IX.

IX.
INVITATIO
Ad
LECTIONES PHYSICO-BOTANICAS.

L. S.

Bominationis & protervitæ plena res est, hujuscemodi sæpè homines publica docẽdi munia venari, qui ob adnatam ingenii stupiditatem dicendique impotentiam nihil minus, quàm arduo huic oneri sustinendo pares sunt. Icarum hi videntur æmulari, cumque fastu vel astu voti sui compotes redduntur, non sibi modò crucem figunt, sed & Academias, & quas maximè curare debent, Artes & Scientias turpiter defraudant. Prout enim illi, quos *ad Professionem speciosam alligatos & sub ingenti Titulo laborantes pudor magis quam voluntas tenet, molestissimo illo tædio sui*, (quod SENECA *de Tranquillit. animi cap.* 2. describit,) intus & in cute divexantur: ita Scholæ Publicæ & Lycea Doctoribus habilibus destituta ruinosam celebritatis & frequentiæ jacturam ferunt; imo Artes & Scientiæ carie quasi & gangrænâ sphacelatæ enormes patiuntur hiatus ac â pristino splendore immane quantum

tum abeunt. Vivum aſt infelix hujus argumentum eſt illuſtre Scientiæ Naturalis ſtudium, quod illotis Scholaſticorum manibus tractatum nonnullis è præcipuis doctrinæ ſuæ membris mutilatum fuit. Philoſophi enim (ut VOSSIUS conqueritur in „*Hiſt. Phil. Cap. V. §. 39.*) in Scholis, exceptis de anima libris, „prætereunt reliquam doctrinam de Animalibus & Plantis, quâ „ſponte ceſſerunt Medicis; ut non injuriâ dicere poſſint Medi-„cinæ Candidati plus ſe in ipſa Scientiâ Naturali Medicis quàm „Philoſophis debere. Quod ut ipſo jure deteſtandum, ita culpa non tam in diſcentes redundat, quam Docentes, qui & Anatomiæ & Botanicæ ignari verbis & litibus ignorantiam palliare, ipſamque, quam neſciunt, Naturam turpiter prætereunt. Quo-„tus enim quisque eſt (ſunt verba WORMII in *Præfat. Mu-„ſei pretioſiſſimi*) qui cùm ſe rerum naturalium inquiſitioni de-„derit, aliud â Scholaſticis hauriat, quàm ineptas quasdam ar-„gutiunculas de Materiâ Primâ, Privatione, Motu Orbium Cœ-„leſtium eorumque ſoliditate aliisque ejus farinæ ſophiſmati-„bus. Diſputant pro & contra, h. e. ut pueri faciunt, exſtru-„unt ex lutô caſulas, quas non minori oblectamentô dejiciant, „ut ſic ineptiores â ſe Diſcipulos remittant. Hæ fruges ſunt & (ſi Diis placet) emolumenta, quæ largô imbre depluunt in ſtudium Naturæ, ſi humi nata & brocardicis Scholarum ſomniis ingenia ad excelſam Naturæ Profeſſionem evolent, quæ Mundum vix ſpithamâ majorem reputando domi ſemper pyra coquunt, neque viliſſimi, qui præ pedibus eſt, lapidis, plantæ vel inſecti nomen? nedum partes, venas & illorum viſcera unquam conſpexerunt. Hinc illæ lachrymæ! hinc Scientia Naturæ ſuis Partibus & Palladio defraudata rubore ſuffunditur. *Pudet*, inquit WILLISIUS, *pudet me hactenus precariò fuiſſe Philoſophum & Poeticam quandam Phyſicam me meosque Auditores deliniviſſe & incantamento quodam feciſſe fucum.* Quid „verò opis? quid conſilii? En! ſincerus eſt laudatus ante

VOS-

„VOSSIUS *l. c.* Quapropter castiganda, *inquit*, supina hæc „Philosophorum incuria, usquedum perfectam doceant Philo-„sophiam; quod non erit, nisi â Medicis ea repetant, quæ illi „non de suô obtinent, sed de alienô. Repetenda igitur Anatome, repetenda Botanice. Qui verò repetas ab iis, qui vel in eôdem, vel parili luto hærent? *Sunt multi Botanices Professores* (ita HANNEMANNUS in Nova Methodo cognoscendi vegetabilia §. VIII. p. 12.) *qui ultra usuales vix ullam plan-„tam cognoscunt.* Hinc â diebus DIOSCORIDIS nil Artem „Herbariam increvisse comperit HELMONTIUS, qui cum „cœpêre vilescere non quidem herbæ (pentacula divini amo-„ris) sed Herbarii. Fatendum equidem est, multum heic & temporis & laboris contrivisse Fratres BAUHINOS, id quod *Pinax* XL. annorum opus ipsô opere testatur. Quodsi tamen dixeris quod res est, circa corticem versati nucleum vix ac ne vix quidem attigerunt, nominibus magis quam ipsis rebus operam navantes, quam parvi rem momenti esse palam profitetur ὁ μακάριος Noster STRAUSSIUS, *Isag. Part. Spec.* c. 7. *axiom. VI. p.* 224. Imo ne in his satis feliciter illos versatos esse sæpius animadvertit Illustris MORISONIUS, ægre licet id ferente KöNIGIO in *Regn. Vegetab. pag.* 39. Rationes autem & occasiones errorum â Botanicorum vulgô commissorum pluribus suppeditat AMMANNUS *in Præfat. Characteris Plantarum Novi*, è quibus potissima ferè est, quod Naturam insuper habendo nomina plantarum signaturis, analogiis & adjunctis prorsus externis; usus verò aut vanis qualitatum gradibus, aut Vulgi superstitione metirentur. Testantur id *Herbaria* MATTHIOLI, L'OBELII, TRAGI, LONICERI, THEODORI, â Patriâ TABERNAMONTANI vulgò dicti, &c. quæ utut herbarum iconibus & historiis egregiè beneque mereantur de rebus Phytologicis, non tamen exactam & quasi scientificam inde speraveris cognitionem, cùm plantarum & indigena-

rum & exoticarum multitudo earumque inexplicabilis varietas in animis discentium confusionem pariat. Plus ergò lucis fœnerantur illi, qui ad plantas clarè intelligendas, promptè addiscendas & fideliter retinendas, omnes sub certis generibus, tum summis, tum subalternis ordinatè disponunt, juxta ipsius Naturæ characteres & indicia â floribus, seminibus, eorumque calicibus & conceptaculis petita. Laudabiliter id ex Antecessoribus Nostris moliti quondam sunt A. CÆSALPINUS, DALECHAMPIUS, CASTELLUS, COLUMNA, BERNHARDUS MüLLERUS; sed nescio qui factum, ut quæ primum mota, plus ultra non fuerint promota; donec incomparabilis Angliæ Botanicus ROB. MORISON, *Lector & Prof. Oxoniensis* rem ex condictô altius repeteret, tantumque in Augiæ hocce stabulo repurgando proficeret, ut omnem vegetabilium fundum dubio procul emetiri potuerit, nî casu infelici Londini è rhedâ præcipitatus vitam præmaturè abdicasset. Vivet interim & è bustô quotannis efflorescet ejus memoria, quod glaciem hîc fregerit aliosque excitaverit, qui lineamentis ab illo ductis colores adderent: quos inter primas tenet RAJUS Conterraneus, qui *Novam Plantarum Methodum* non tantum Tabulis Mnemonicis est complexus, sed eandem insimul ad Usum Practicum, experimentis ratione suffultis applicavit in *Historia Plantarum Universali* pretiosissima. Vestigia hujus in Utraque Germaniâ premunt hodienum Viri famâ doctrinaque Celeberrimi: PAULUS HERMANNI *Lugduni* Batavorum: AMMANNUS *Lipsiæ*: CAMERARIUS F. *Tubingæ*: Hospites partim & Comites itineris mei desideratissimi. Prostant in publicum eorum Specimina Eruditis non ignota, quibus ceu filo Ariadnæ ducti φιλόφυτοι intricatissimo Vegetabilium Labyrintho se tuto committere eumque felicissimè superare queunt, accedente cumprimis autopsia, fidissima Magistra, quâ sine vanus esset omnis aliorum labor & conatus. Dulce sit hortos atque

que flores elegantibus ſermonum floſculis legere depictos in FERRARIO. Dulce ſit icones eorum & picturas limatiſſimas in operibus verè Regiis: *Horto Eyſtettenſi*, *Horto Malabarico* &c. mirari. Dulce rariores & exoticas obſervare ſpecies, ab Itinerariorum & rerum Indicarum Scriptoribus, BREYNIO ſc. BONTIO, A COSTA, CLUSIO, MARGGRAVIO, NIHUSIO, NIEREMBERGIO & aliis depictas. Dulce numerare plantas in Patriâ ſurgentes, BAUHINO *Baſileenſes*, VORSTIO *Lugdunenſes*, HOFFMANNO *Altdorffinas*, CHEMNITIO *Brunſuicenſes*, AMMANNO *Lipſienſes*. Dulce viſuque admirandum tot florum plantarumque myriades in *Herbariis* (ut loquuntur) *Vivis* intueri, de quibus ex GUILIELMO LAUREMBERGIO Dn. SIMON PAULI, in Quadripartitô Botanico. Dulcius ipſas ſpectare plantas in *Hortis* Europæ Celebrioribus vivâ vegetatione ludentes, ***Patavino*** in Italia, ***Pariſino*** Galliæ, ***Oxonienſi*** Britannorum, ***Lugdunenſi***, ut & *Amſtelodamenſi* Batavorum, ***Lipſienſi***, ***Altdorffino***, ***Argentinenſi***, ***Heidelbergenſi***, ***Giſſenſi*** Germanorum. Longè verò dulciſſimum *Herbationibus* crebrò inſtitutis vegeta plantarum corpora in ſolo natali lætius ſuccreſcentia quotannis intueri, nemorum ſylvarumque experiri umbracula, montes conſcendere, per camporum pratorumque viridaria vagari, fontium fluminumque ripas comitari, ne vel minimus Naturæ parturiētis floſculus inconſpectus abeat. Magna Magnatum gaudia ſint Venationes, Aucupia, Piſcaturæ, Regum Principumque deliciæ: parilis, ſi non major & jucunditas & utilitas conjuncta videtur Excurſionibus Botanicis, vel Atheos ad ſpontaneam DEI venerationem ducentibus, quandoquidem

Præſentem refert quælibet herba DEUM.

Quod Regibus ſunt venabula, hoc Phyſicis Rhizotoma. Furiant in viſcera brutorum Nobiles, Nos terræ reſecemus viſcera & in gremio ejus defoſſas radiculas ſcopo noſtro adaptemus.

Dilanient ferarum corpora Venatores, Nos ibimus in viſcera plantarum, atque tubulos, fibrillas, canaliculos, *vegetationi* illatum & *nutritioni* ſervientes, cum illuſtri DIGBÆO, Oculatiſſimo MALPIGHIO, Subtiliſſimo GREWIO aliisque *Anatomiæ Plantarum* Scriptoribus obſervabimus. Mille Apitius condimenta paret è ferarum carnibus, Aulicis ſalivam moventia, Nos animum paſcemus & oculos in DEI Naturæque admiran- „dis nunquam ſatiandos. Ut enim Pictores longâ intentione „hebetatos oculos ad ſpecula quædam & virores colligunt, ſic „nos in hortis, campis & montibus animum defeſſum vel aber- „rantem, ut Terſiſſimi Scriptoris LIPSII habent verba *Lib.* 2. „*de Conſtant. c.* 3. DEUS & Natura nihil faciunt fruſtra, nec fruſtra tot vegetabilium centuriæ è ſolô pullulant & ſe in flores induunt, ſed eos, quorum intereſt, vel ſpontè in culturam ſui excitant.

Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ!

Spectandæ autem ὀυχ ἅπαξ, καὶ δὶς, καὶ τρὶς, ἀλλα πάνυ πολλάκις ἑωρᾶσθαι χρὴ: non ſemel, non bis, non ter, ſed multoties oportet aſpexiſſe plantas, ut juxta GALENUM obſervat Amiciſſimus DN. FRANCUS, nuper Heidelbergenſium, nunc Wittenbergenſium Anteceſſor & Archiater in *Floralibus Terræ Palatinæ*. Unicum hoc obſtrepere videtur, quòd grave ſit errare per montium cacumina, deſcendere in vallium profundiates, adhærere petrarum declivitati paludumque premere lubricum, quod neque acceptum neque tutum ſatis eſſe videtur. Magnum enim D. SIMONEM PAULI in excurſione Botanica caſu infelici ferè crurifragium expertum eſſe WILLIUS atteſtatur *Diſſ.* 2. *de Philiatrorum German. Itineribus pag.* 159. Hæc verò quem non terreant veſtigia? Sed heûs delicatule! nonne δύσκολα τὰ καλὰ?

Dul-

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

Hi sunt Tauri & Dracones, quibus aureum Medicinæ vellus accessu redditur difficile „ quos cordata Argonautarum pectora nullibi pertimescunt. Apage ἀκρατέα δὲ καὶ νοσώδεα λέπτατε παιδία HIPPOCRAT. *S.* 3. *A.* 12. captent muscas domi inutilia terræ pondera, partiantur inter mulieres pensa, vel in hortis illarum pensilibus garosmi onopordique fragrantiam scrutentur. Habet hæc ars tot homines sanctos, tot Gentilium Numina, Cæsares, Reges, Principes, Magnates, Eruditos, ut nondum iis planè pleneque satisfecerint Gravissimi Buccinatores HOMERUS, DIOSCORIDES, PLINIUS. Salomon Regum Sapientissimus *Eccles.* II. ∫. 35. inquit se vineas plantasse, fecisse „ hortos & pomœria „ ut animum transferret ad sapientiam; quod idem ferè de Cyro Persarum Rege CICERO tradit. Hic enim est Naturæ liber, plura quam omnes Herbariorum Commentarii in recessu fovens. Parum Herclè sapit, qui relictâ autopsia nonnisi ex incertis Mortalium scriptis sapit: Quin in ipsius *Naturæ campum aliquanto latius excurrendum est, indeque delibandum & ad sedes suas referendum, quicquid amœnitatum in Naturâ hominum observavit industria,* jubentibus ita Lycei nostri *Statutis Tit. LVI. De Physico.* His ut devotè satisfiat, operæ me pretium facturum spero, si *Lectiones publicas æstivales* illis non minus, quàm vernantibus Naturæ delitiis conformavero, anni quidem tempore ita ferente commodamque materiam & occasionem subministrante. Quem in finem reliquis Naturæ Regnis, Minerali sc. & Animali, præcedentibus temporibus expeditis, tertium *Vegetabile* pro coronide addemus, illisque, quorum interest, methodo Celebrioribus Seculi Nostri Botanicis hodiè consuetâ, ad accuratam *Vegetabilium cognitionem* ruri domique viam præmonstrabimus, additâ simul curiosâ *Plantarum Anatomiâ*,

Vegetatione, earumque *Resuscitatione* Chymicâ, â Beatissimo & undiquaque Famigeratissimo D. D. TACKIO ex professô traditâ. Nec *Usus* ex Vegetabilibus in Forum Medicum redundantes insuper habebimus, sed illos pariter ex SCHRöDERI *Phamacopœia Medico-Chymica*, Ejusque *Compendiô*, ab Excell. DN. FRANCO in Lexico Veget. tradito, ut & *Commentariis* HOFFMANNI, ETTMULLERI, MICHAELIS annotabimus, addita semper ætiologia, casibus & observationibus, tam propriâ, quam aliorum experientiâ compertis. Ne verò solis Philiatris studiis nostris & laboribus gratificari videamur, hinc in gratiam eorum, quibus eristicum Philosophandi genus est in pretiô, Diebus ♃. atque ♀. *Controversias selectiores*, quæ in Philosophiâ Naturali Scholasticis cum Modernis intercedunt, tam explicando, quàm disputando ventilabimus! Faxit DEUS ut omnia FELICITER! *PP. Gissæ Die Maji Anno Christi M DC XC.*

X. IN-

X.
INVITATIO AD LECTIONES PHYSICO-ANATOMICAS.

PP.

AMœnitatum itineribus conjunctarum haud postremam esse dixerim, quod à curiosis rerum naturalium scrutatoribus brutorum, imprimis Exoticorum, spolia & exuviæ in Gazophylaciis undique collecta ὀφθαλμοφανερῶς conspiciantur. Postquam enim perfectissimam, quæ homini in statu innocentiæ divinitus obtigerat, animalium notitiam lapsu Protoplastæ turpiter amisimus, hinc nil nisi rudera in Museis Exterorum occurrentia nunc amplius restare videbantur, quæ & oculos mirè pascunt & antiquæ beatitudinis memoriam devotè refricare valent. Quemadmodum igitur HORATIO monente

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ oculis subjecta fidelibus & quæ
Ipse sibi tradit spectator - - - - -

ita plurimum & admirationis & delectationis pariunt undique terrarum conquisitæ raritates, speciatim ex Regno (quod dicitur) Animali desumptæ. Testes hîc appello, quotquot *Theatrum Anatomicum Leydense* unquam frequentarunt, quod in primo

primo ſtatim limine caput Elephantis enormis magnitudinis oſtentat, cujus integrum omninò ſceletum Pariſiis obſerves in *Muſeo Anatomico* DN. du VERNEY, *au Jardin Royal.* Fidem quoque facit haud abſimile *Theatrum Chirurgorum Amſtelodamenſium*, non ſelectiſſimis modò Naturæ deliciis, ſed & inſcriptionibus artificioſis inſignitum, hâc quidem cum paræneſi:

Auditor te diſce & dum per ſingula vadis
Crede vel in minimâ parte latere Deum.
Qui vivi nocuere mali, poſt funera proſunt
Et petit ex ipsâ commoda morte ſalus.
Exuviæ ſine voce docent & mortua quamvis
Fruſtra vetant iſtâ Nos ratione mori.
Frons, Digitusque, Jecur, Lien & Ren, Lingua, Cerebrum
Oſſa, Manus vivo dant documenta Tibi.

Stuporem verò in animis ſpectantium relinquunt rariora in *Ambulacro Horti Academici Lugdunenſis* conſpicua, dum vel ſolæ Hippopotami exuviæ, è Capitis bonæ ſpei Promontorio illuc tranſportatæ, admirationem merentur, quæ palea refertæ inſanam bruti molem ipſis oculis ſubjiciunt. Curioſiſſima demum varia ſunt inſectorum genera, in *Muſeô Indico*, à Celeberrimo DN. PAULO HERMANNI collecto, liquori cuidam balſamico innatantia. Taceo inæſtimabiles Naturæ theſauros, quæ Londini Britannorum in *Collegiô Greshamenſi* & Oxonii in *Amphitheatro* aſſervantur, atque Phyſicam animalium Hiſtoriam illuſtrare poſſent admodùm. Quemadmodum autem hæc talia Curioſis & Eruditis Naturæ Conſultis merito ſunt in pretio, ita majorem & utilitatem & jucunditatem inde capias, ſi in ſplendidiſſimis Regum Principumque *vivariis* ipſa brutorum indoles in vivis eorum machinis dignoſci poſſit. Nec enim pretioſiſſima vereque Divina hæc Scientia pedanticis Scholaſticorum tricis circumſcribitur, ſed Regum expoſcit

ſumtus,

ſumtus, Regum opulentias Principumq; ſubſidia. Non Suffenus ſibi erat STAGIRITA, ut multorum talentorũ opus, *Hiſtoriam Animalium* in obſcurô Peripati ambitu colligeret, ſed Regis Alexandri id talentum erat, qui ſolutis Præceptori octingentis talentis, h. e. 480000. Coronatorum aureorum, inſuper aliquot millia hominum, quibus vivaria, armenta, alvearia, piſcinæ, aviaria in curâ erant, hunc in finem aluit, ne quid unquam ab illô prætereatur. Verùm neque tantô noſtris temporibus apparatu indigemus, cùm in Aulis Principum eorum larga videndi copia ſuccreſcat, quò ex ultimis terrarum finibus hactenus inſolita quævis bruta & prodigia commigrârunt. Sic cum in Belgio verſarer, in ſplendidiſſimis & verè Regiis Æſtivis Hagienſibus *Hundslardyck*, præter omnem exſpectationem, Alcen vidi, noſtris in oris nunquam hactenus ſpectatum animal, è locis Septentrionalibus illuc advectum; quod ut naturalem præ ſe fert timiditatem, ita vultu gradibusque terribilem Leonum ferociam nuſpiam clarius obſerves, quàm in Regio Caſtello Londinenſi (vulgò *the Tour*,) ubi plures clathris fortiſſimis incluſi quotannis aluntur. Stupendi tandem viſuque digniſſimi ſunt Tigrides, Pardi, Pavones Indici aliaque brutorum genera in ambulacris Palatii Londinenſis *Withal* conſpicienda; quò paucos ante annos monſtrum Naturæ quaſi limites excedens Oxoniô eſt delatum, quod anticâ parte felim, poſticâ verò murem referebat majorem (Anglicè *half cat and half rat*) ex antipathiâ, ni fallor, duorum animalium in libidinem converſâ genitum. Quem verò non capiat ſplendidiſſimum Regis Galliæ vivarium Verſalleſii conſpicuum, (vulgò *la Menagerie*) Palatio magis quàm ergaſtulo brutorum ſimile, quod miraculis jure accenſeres, ſi plura quam ſeptem habeat Orbis. Hîc enim in compendio videas omnes quadrupedum aviumque ſpecies etiam rariſſimas, quas uterque Polus ſuo ſub ambitu unquam eſt complexus. Unde toti in ſtuporem diffluebant

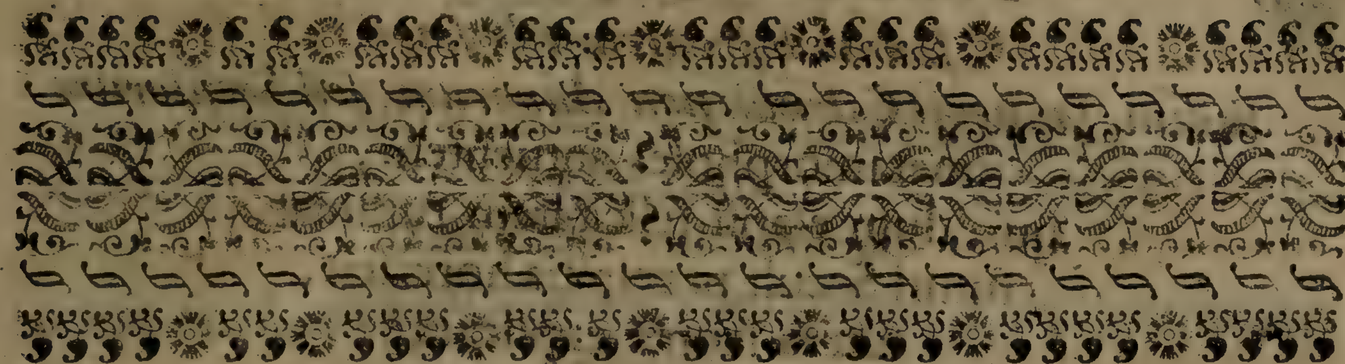
fluebant ex ultimis Indiæ Orientalis circulis nuper adventantes Legati Siamenses, cùm Patriæ suæ propria & domestica hîc spectarent animalia, *conf. l'Ambassade de Siam de Monf. CHAUMONT & Supplementa in Vernaculâ nuper edita Sect. III. p. 62.* Verùm enim verò, quam superba, quam splendida quoque sint hæc viva Exterorum Gazophylacia, vix tamen exsuperabunt ea, quæ in ipsius Germaniæ meditullio observare licet. Heîc enim non unius vel alterius receptaculi domicilium, sed sylvas videas & nemora feris sospitandis destinata. Lucus videas lacusque vastissimo ambitu stagnantes, brutis omnis generis, vivæ (si quâ gaudent) libertati relictis, refertissimos, cum altera, quæ peregrè visuntur, animalium ergastula violenti quid conjunctum habeant. Quemadmodum igitur pleraque loco sive natali sive domestico defraudata animantia pristinam sæpe indolem amittunt & nonnihil contristantur: ita suam quodlibet naturam impetu jucundiori prodit, si vinculis soluta proprio (si dicere fas est) genio indulgeant. Loquantur hîc vicina nobis *Theriotrophia*, Principale *Darmstatinum* & Nassovico-*Dillenburgicum*, quæ feras alunt selectissimas, agmine sæpe facto colludentes. Loquatur amœnissimus in Palatinatu locus Wolffsbrunn / haud procul Heidelbergâ situs, *Piscina Electorali* celebris, quæ præter rubicundos & miniô quasi incrustatos pisces insanæ molis truttas alit, ad leve adstantium poppysma catervatim advolantes cibosque forte injectos hiante ore aucupantes. Plura huc apprimè facientia recenserem, sed vereor, ne invita jam Minervâ invitatio hæc in integrum succrescat commentarium: Nec unius hoc vel alterius nychthemeri est negotium, sed complures menses, & ni fallor annos exigit, siquidem exactam, quam molior, *Animalium Historiam* desideraveris. Quapropter animus nobis est tractationis hujus & gravis & jucundæ Sciagraphiam quandam pro Lectionibus publicis in Cathedra ventilandi, eâ quidem methodô, ut præmissô principiô vitali bruta in-

ita informante, ex Classicis ARISTOTELIS, ÆLIANI, GESNERI, ALDROVANDI, RAII, SWAMMERDAMMII aliorúmque scriptis in singulas eamus species, maximas, medioxumas, minimas. Et cum haud pauca sint, quæ corporis organici intuitu peculiare quid habere videbantur; hinc Anglorum more differentiam illam ex Anatomiâ comparatâ datâ operâ observabimus, omnesque actiones instinctui Naturæ vulgò datas, ex principiis mechanicis clarè & distinctè demonstrabimus. Ne verò sterilis & exsucca videatur hæc Naturæ contemplatio, duplici eandem usui adoptabo, Philo-Theologico scil. & Medico. Illic omnia ea, quæ recentissimi *Hierozoicorum Scriptores*, BOCHARTUS & Epitomator ejus MAJUS ex Philologiâ Sacra istuc contulêrunt, datâ simul operâ subjungam, non omissis allegoriis à FRANZIO allegatis, Naturæ cumprimis & Experientiæ respondentibus. Quas verò ab animalibus & avibus fabulosis vulgò cum stupore dentium derivant similitudines, cane pejus & angue fugiendas esse ostendemus. Hîc in forô Medicô, tam Diæteticum, quàm Pharmaceuticu meorum usum ex analysi Chymicâ ita eruemus, ut & modus operandi innotescere & accuratior materiæ Medicæ selectus, à Celeberrimis Jatro-Chymicis LUDOVICO, ETTMULLERO, WEDELIO summopere quæsitus, tandem obtineri possit. Quæ instituti ratio forsitan tanto faciliorem merebitur applausum, quo & gravius & utilius & jucundius erat argumentum. Si enim Magnus Orientis Domitor Alexander summam inde voluptatem cepit: Si divinus Salomon locutus est de jumentis, volatilibus, reptilibus & piscibus: Si & ipse Deus tantam animalium brutorumque curam egit, ut progeniem eorum arcæ diluvio innatante ab interitu vindicârit: multò certè magis nos decebat viscera eorum & naturam perscrutari, quæ Microcosmi machinam analogiâ quadam æmulando pronam ad aureum illud γνῶθι σεαυτὸν ipsiusque Creatoris adorationem viam pandunt.

dunt. ATHEISMUM ergò FUGERE SI VIS, PHYSICOS ADITO. Et hâc procul dubiò de causâ *Statutis* Nostris *Academicis* saluberrimè cautum est, ut quæ celebriores Historiæ Animalium Scriptores hoc in passu unquam annotârunt, in succum Auditorum & sanguinem vertantur. Ita enim *Tit. LVI. de Physico: Præterea celebres Naturæ perscrutatores, Aristotelem de Historia Animalium ejusque Problemata; Plinium Secundum, Alexandrum Aphrodisæum, Theophrastum, Ælianum de Animalibus, Levinum Lemnium, Aldrovandum &c. diligenter evolvat & quæcunque observaverit ad suas sedes referat, & Auditoribus suis, (ad quorum commodum, tanquam ad scopum quendam sibi præfixum semper collimare debet,) inculcet eosque tum in publico tum in privato Collegio assuefaciat, ut ipsi naturalium rerum causas inquirant &c.* Hactenus Legislator Serenissimus: cui vi juramenti præstiti devotissimè obtemperaturi, *regnum animale* cœpto jam semestri percurremus & facto d. Aprilis initio, quàm poterimus brevissimè absolvemus, quò suo quævis tempore mineralia atq; vegetabilia parili forte methodo subsequantur. Ne verò seu materiæ identitate, seu continuò auscultandi studio sedulis Naturæ Scrutatoribus fortè tædium subnascatur, curiosam hanc animalium Anatomen intercalari disputandi fervore acuemus; cumque in finem singulis ♃ diebus *Disceptationes privato publicas* circa præcipuas Philosophiæ Naturalis Controversias immiscebimus, modò frequens & Auditorum & Disputatorum numerus se tulerit; quos amicè non minùs, quàm solennissimè invitatos volo! *PP. Gissæ ad d. April. Jul. A. V. Ær. Chr. MDCLXXXIX.*

PRO-

PROGRAMMATUM ET INSCRIPTIONUM

DECURIA V.

I.

INVITATIO
Ad
SERMONEM PANEGYRICUM.

SAlve
Lector Erudite!
&, dum novum Anni principium felicissimum tibi comprecor,
novitatis ultra hominum memoriam locatæ
meminisse liceat,
qua
SECULUM PERMUTATUR SECULO
ejusque finis hujus est principium.

Janum bifrontem tibi finge,
iisdem Januarii Calendis non Annorum, sed Seculorum
metamorphoses intuentem,
qui, dum elapsi felicitatem ruminat,
futuri Seculi præcipitia horrescit,
altera fronte explicatâ
altera in sulcos corrugatâ:
Dumque
novam heic centuriam Annorum incipit,
illic pristina ACADEMIÆ NOSTRÆ fata tollit,
quæ Semiseculum, integro Matris Seculo felicius,
in Seculo finito finiens
DIMIDIUM PLUS TOTO
non sine gratissima mentis gratitudine
devotè admiratur,
eaque propter
cœlestem Ludovicianæ Restauratæ Restauratorem,
DEUM Ter Optumum Maxumum,
sub media celebritate celebrat!
Vin loquar ut me videas?
Panegyrin accede Publicam ———
Instante SS. Epiphanias Festo
congregandam,
in qua
ELECTO PRIUS NOVO ACADEMIÆ CAPITE,
Gissæ Literatæ prospera à capite ad calcem explicando
Matris infelicis, Athenæi sc. Marburgensis,
infortunia præmittam,
quo contraria contrariis conjuncta
junctim, ut spero, elucescant!

Vos

Vos autem,
CIVES GENEROSI ET LECTISSIMI,
non tam
cum Filiis hujus Seculi
Secularia æternis anteponite,
quam
operam operoſe navate,
ut finito Seculorum Circulo DEUM collaudetis
in Seculorum Secula!
Ita valete
à
RECTORE valedicturo
MICHAELE BERNHARDO VALENTINI,
P. P.
ipſis Calendis Jan. A. MDCCI.
ſub Sig. Acad. Maj.

II. IN-

II.

INVITATIO

Ad

FUNUS ACADEMICUM.

HUc te jungito
VIATOR,
Junctisque suspiriis attende,
quid Ludus *LUDOVICI* Academicus
Interprete RECTORE
MICHAELE BERNHARDO VALENTINI
Civibus injungat Academicis:
obstupesce vero solidoque sub pectore reconde
rem prorsus insolitam
Conjugium inquam inter Mortuos Sancitum
quo
Invidendis Virtutibus Nobilissima Vidua
ANNA CHRIST. PHASIANA
NATA BLANCKENHEIMIA,
nuper præ dolore excors

nunc

Nunc priſtino amori concors redditur,
ſuetoque mortalibus ſucceſſu
CONJUGI ſucceſſit
Dilectiſſimo,

B. D. HEINRICO PHASIANO.

Itaque
Chariſſima Chariſſimo
Mœſtiſſima Mœſtiſſimo
Beata Beato
nexu atque jugo adamantino junguntur,
eodemque menſe vitæ ſuæ curſu emenſô
Orbem orbant lucemque relinquunt,
quò æterno ſplendore coruſci
DEUM ſuum videant à facie ad faciem.

ô feliciſſimum Conjugii vinculum!

quô victis effictis Mundi illecebris
in victimam cedunt Lacheſi,
ut DEO ſuo redditi
vivant invictiſſimi!
Aſt
heu! quot una unius anni quadrâ
uniuntur jacturæ,
quot muneris mei primordia comitantur funera!
quam infelices Manus
quæ nonniſi Manibus
ſacrificant!
Neque tamen hæc exſecranda ſacra ſunt

quùm
ædes luctu refertas, quam antra psallentium
Lucusque Lacunæ intrare præstet.
Introite igitur, nam & heic Dii sunt,
ite inquam CIVES ACADEMICI
justaque persolvite
Naturæ debitum solventi Matronæ,
neque soli solatium denegate
Famæ integerrimæ Familiæ,
sed
frequenti Comitatu Comitatem vestram illi comprobate,
hoc pium, hoc justum, hoc æquum est!
I licet!

PP. Gissæ d. V. Martii A. M DC LXXXXVII.
Sub Sig. Acad. Maj.

III.

III.

EPICEDIUM.

NE
propera VIATOR,
sed
properantibus de corde ſuſpiriis
heic juſta perſolve,
ſi fata præmatura ſpectes, injuſta,
ſin vitam atque merita, juſto minora,
VIRO PRÆCELLENTI,
DN. LAURENTIO ODHELIO
SS. THEOLOGIÆ CANDIDATO
quondam Digniſſimo,
Suecorum Decori
Piorum Amori
Doctorum Ocello,
cui
quum LAUREAM hic GISSA DOCTORALEM necteret,
invida proh dolor! fila præcidit Lacheſis,
in fine laborum ingratiſſima.

ὦ Θέλημα, ὦ Τέλος!

ô Tela Mortis Impudica!

Qui Animo Divinarum Scripturarum Pelagus emensus,
Qui Linguis Orientem undique erat pervagatus,
Qui Belgii, Angliæ, Germaniæ fluctibus ereptus
in portu perit naufragus,

O' ΘΕΙΟΣ ODHELIUS!

ast qui periret?

quem Fides in Christum atque Pietas
quem Mores elegantes & Facundia,
quem Laude Laureaque Dignissimum
Musa vetat Mori.
Vivit & in æternum vivet!
Vivit in brachiis Salvatoris,
Vivit in Regis Patriæque Gloriâ,
Vivit in Ore & Memoriâ
Virorum Immortalium:

Ludolfi, Pokokii, Edzardi, Maji.

Vivit in votis omnium Bonorum,
quibus
& Tuum & Meum jungit

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,
D. MEDICUS & PROF. ORD. GISSENUS.

Gissæ Hassorum
Eid. Maji A. O. R. MDC XCI.

IV.

PARÆNESIS PUBLICA

Ad

DUELLANTES.

HUc adeste
Crabrones, nonnisi atro notati carbone!
adestote
petulca petulantiâ celebres Duellantes!
adeste
Heroes ab Eride nati, Erinni destinati!
Audite clamorem cœlum euntem,
non vivorum, quos spernitis
sed defunctorum, quos occiditis!
Audite vocem, non è rostris vel suggestis tonantem,
sed cruoris ad sidera clamantis.
ô Tempora! ô Mores!
Itane prorsus indurata sunt pectora plusquam adamantina,
ut neque Morte, neque Sanguine Fratrum
emolliantur!

Quum & hircorum cruor adamantem solvere dicatur!
ô tragica tragorum facinora!
Nonne miserabilis Vos ad commiserationem agit
C A S U S
INFELICISSIMI JUVENIS,
qui
Medius è tribus cadit, duorum Mediator conflictantium,
vulnere quidem in medium inflicto ventrem,
infido mediusfidius! successu!
Scilicet
hæc præmia sunt præliorum Academicorum,
hæc hostilium animorum redhostimenta
phy qualia!

Vos autem tristis hujus speciei Spectatores
alieno periculo cauti
cavere discite!
Resipiscite! ni serò cum Phrygibus sapere,
aut morionum more emori velitis,
fata fatuorum instar, accelerando,
VALETE!

V.

INVITATIO

Ad

AUDIENDAS LEGES.

HUc adesto
LECTOR GENEROSE ET DILECTE,
&
dum calentibus Calendis Julii,
ceu
STATUTO PER STATUTA DIE,
Leges alioquin prælegendæ,
ob intercidentem Dominoque sacratam Diem Dominicam
& visitandum S. Visitationis Festum,
Pridie Calendas Julii
anticipandæ sunt,
haud turpem, nec torpidum Legum Contemptorem,
sed constantem illarum Auditorem te præsta.
Turpe enim Civi ignorare Leges:
Turpius ignorare velle:
Turpissimum contemnere.

Enim-

Enimvero

Leges vigilantibus ſunt ſcriptæ,

non ut Blateronum Rabularumq; rabie illegitimè flectantur,

ſed

ut vigili viridique obſervantiâ

non immemori memoriâ reſerventur.

Hac Lege

indies leguntur Milites,

Civitate donantur Cives,

Albo inſeruntur ACADEMICI.

Quapropter

agite Cives Academiæ Lectiſſimi!

& dum ſonante propediem campanæ ſono,

præmiſſis â RECTORE præmittendis,

in frequenti Celebrium celebritate,

Publico haud ignotus Notarius Publicus

LEGES ACADEMIÆ GISSENÆ

præleget,

Morigerorum Moratorumque veſtigia legite,

ad audiendum concurrite,

audita ſervate,

nec audacia inaudita lectas unquam Leges negligite.

Ita valere valideque ſalvere

Vos jubet

RECTOR ACADEMIÆ,

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI

P. P.

Die XXIV. Junii M DCC VIII.

ſub Sigillo Acad. Majori.

VI.

VI.
CONTRA
ALCHYMISTARUM FALLACIAS.

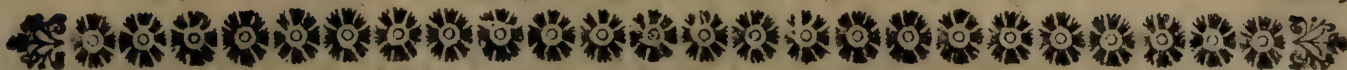
AD furnos Adepti,
Carbones inflate Candidati,
minus candidâ cinifionum ſpe lactati,
quâ dum nunquam ſatis ſatiati eſtis,
æternum vos tenet
AURI SACRA FAMES.
Equidem
quod eſt ſuperius, eſt ſicut id quod eſt inferius!
Supra Vos nihil eſt,
nihil inferius,
præter aviculam Hermetis aëream,
quam
bonis (ſi Diis placet) avibus captaturi
vix plumam prehenditis
aviculæ,
quæ corvos deludit hiantes.

Interim Chamæleontis inſtar aëre victitatis
occulto vitæ cibo,
occultis Adeptorum labiis aptiſſimo:
dumque lapidi inhiando bona veſtra dilapidatis,
tandem in aëre venamini,
& pro gallo plumam, pro cervo cornua captando
Vos ADEPTOS jactatis:
euge prædam!
euge Dianam.
Ita pro Junone Nubem violando
nil niſi aurum in montibus aureis
promittendo gignitis.

Scilicet
parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus!
mus puta montanus
cujus axungiâ
ab Affinibus Adeptorum Agyrtis dilaudatâ
rhagades & fiſſuras Adeptorum
demulcere decet,
ut
à vanis ALCHYMIÆ fraudibus abſtinendo
manibus ſuis boni quid operentur, ut habeant
quo ſuccurrant egenis!
I LICET!

VII.

VII.

INSCRIPTIO, BIBLIOTHECÆ PRINCIPALI DARMSTATINÆ,

ad

requiſitionem Bibliothecarii, B. Moſcheroſchii ab Autore præfixa.

SAlve
Philomuſe Generoſe,
nec per tot gradus Te hanc ſummitatem conſcendiſſe pœnitebit,
ita confido!
Habes enim, quo ſpiritus laſſatos conſoleris,
dum
cervici imminet luſus cymbalorum
rarus, ſuavis, dulciſonus,
non Sirenum inſtar in exitium paratus,
ſed in laudes
DEI TER OPTUMI TER MAXUMI
ad ſingulos horæ quadrantes
ſponte ſua ruens.
Hic dum aures ſuaviter demulcet,
oculos Tibi paſcet
janua, quam vides, aperta,
pro janua Tibi & Hodego ſerviens,

quô
deducaris ad cœleſtia.
Heîc enim ea ſervantur,
quæ animam ſervant in perpetuum,
obſerva!
En Tibi varias Bibliorum Verſiones easque antiquiſſimas!
En Polyglottos S. Scripturæ Exegetas ac Commentatores!
En Patres & Orthodoxos Haſſiæ Doctores!
contra
quosvis Hæreticos acerrime militantes,
quos
veneratur Eccleſia, miratur Europa.

Ad hos æternitatis prægustus
ſede,
ſta,
ambula;
quicquid animus capit,
auferre licet.
Abſint procul inde profani!
Abſint
Mordaces Linguæ,
Fallaces Oculi,
Rapaces Manus!
Abiturus
SERENISSIMO NOSTRO PRINCIPI,
ERNESTO LUDOVICO
vota nuncupa devotiſſima!
haud immemor illius Salvatoris:
Quærite Regna DEI, Cœleſtia quærite Regna,
Matthæi ſexto: Quærite Regna DEI!

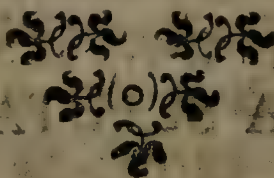

Ad

ALTERUM CONCLAVE.

HUc ades,
HOSPES ERUDITE
& in dextram partem explica,
quod Te vocem à ſiniſtra.
Equidem
Meridiem ſi ſpectes
læva manus ortum indicat, dextera caſum;
heic autem
ortus & fons eſt
Literaturæ Elegantioris,
intra ocyus!
Excipit Te Suada, tot Nympharum floſculis ſtipata,
è quibus
Hæ ſeculorum retroactorum memoriam recolunt,
Illæ Heroum invictiſſimorum trophæa numerant,
Iſtæ antiquiſſima & Romano-Cæſarea
SERENISSIMÆ DOMUS HASSIACÆ
STEMMATA SCRUTANTUR

quæ admirare mecum & ſubmiſſè venerare.
Accede propius,
videbis Muſas in Parnaſſo ludentes:
METAPHYSICAM,
DEI ſuique exiſtentiam è Lumine Naturæ docentem:
PHYSICAM,
ad triplex Naturæ Regnum Te ducturam:
MATHESIN,
Cœlum, Terras & Urbes metientem:
ETHICAM,
Ritus Populorum & Mores informantem:
POLITICAM,
Civitates & Reſpublicas inſtruentem.
Videbis hîc
Ritus & Animi & Corporis,
videbis Exercitia
rite dextreque exercenda,
Ludos & Literarios & Equeſtres,
Sacra Regum Principumque Corpora flectentes,
quorum
corda flectit DEUS.
Tu verò
antequam hinc deflectas
HOSPES,
flexis cordis animæque genubus
pro Salute
SERENISSIMÆ DOMUS HASSIACÆ
vota funde haud effœta!

VIII.

CONTRA

TENEBRIONUM NEQUITIAS ET INSIDIAS.

SUbſiſtite ſicarii!
&
dum cruentâ violentaque manu leges Acad. violaſtis,
ſententiam unanimi Procerum conſenſu prolatam
haud elata fronte legite.
Percipite, quæ haud præcipite voto ſtatuunt
STATUTA ACADEMICA!
Audite, quæ inaudita veſtrûm promeruit audacia,
quam nec fortuna, nec fortitudo
juvat, ſed juvenilis protervia.
Non ſatis erat eos, qui Vobis ſudes ſunt in oculis,
ſudibus privare non præuſtis?
Non ſatis erat inhumano more humi proſternere
Vigiles pro ſalute veſtra vigilantes?
Non ſatis erat verbis contumelioſis & verberibus excipere,
qui mandatas ſibi excubias egêre?

sed &

datô Complicibus signo

vulnera infligenda erant, si non prorsus lethifera,

læto tamen (proh pudorem!) animo illata.

Hoc

an inficias ibitis?

NN. NN. NN.

Ivistis sanè,

sed in vanum & insanè.

In apricum enim sunt deducta, quæ densa Tenebrionum agmina

in densissimis perpetrarunt tenebris,——

nec

lucem amplius fugere potuerunt lucifugæ.

Hinc ut Solis radii confertas tenebrarum nebulas discutiunt,

sic legum fulgor nubes juventutis nocentissimas elisurus,

Vos

NN. NN. NN.

ex agro æreque GISSENO exterminat,

ne pestis instar epidemicè grassando & per contagium eundo

totum corrumpatis ovile!

P.P.

Gissæ Hassorum

M DCC VIII.

IX.

IX.
INVITATIO
Ad
AUDIENDUM PANEGYRICUM VALEDICTORIUM.

ACademiæ Giſſenæ
RECTOR
MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,
Archiater & PP. Ordinarius,
Omnibus ac ſingulis Civibus Academicis
ſalut. & proſperitatem!
Quod felix fauſtumque eſſe jubeat Supremus
omnium Academiarum Patronus DEUS,
quodque feliciter cedat
in ſui Divini Nominis Gloriam,
in Eccleſiæ & Reipubl. Literariæ incrementum,
in Academiæ hujus Ludovicianæ ornamentum,
hodie celebrabuntur Academica ſolennia,

in quibus

Serenissimus Princeps ac Dominus,

DN FRANCISCUS ERNESTUS,

Hassiæ Landgravius, Princeps Hersfeldiæ, Comes in Cattimeliboco, Decia, Zigenhaina, Nidda, Schaumburgo, Ysenburgo & Budinga, &c.

Antiquæ Majorum Virtutis Æmulus

& PRINCEPS Juventutis,

RECTOR MAGNIFICENTISSIMUS

Sceptra Academica capiet, & devotè gratulantibus Professoribus Fasces suscipiet Rectorales.

Cui

hora prima pomerid.

per Professorum suffragia, juxta Legum præscripta,

PRO-RECTOR

adjungetur.

TU, O ALME DEUS!

Pro salute PRINCIPIS totiusq; Domus Hassiacæ Serenissimæ, nec non Academicis studiis atq; laboribus potentes excubias age, opus Gloriæ Tuæ sacrum

Tua Gratia dirige,

ut læta auspicia optati successus non interruptâ felicitatis serie sequantur!

ac cum PRINCIPUM Nostrorum rebus secundis literarum decus ubique conjungatur.

Vos

CIVES ACADEMICI

eâ, qua decet frequentiâ, adeste, plausus & vota devota date, & ex voto nostro valete!

PP. Gissæ sub Sigillo Acad. Major. die XIII. Jan. MDCCIX.

X. IN-

X. INVITATIO AD ACTUM MAGISTERIALEM.

QUod DEUS T. O. M. bene vertat,
quodque Reipublicæ Literariæ & Academiæ noſtræ ſit ſalutare!
Ex Auctoritate & Poteſtate
Invictiſſimi Romanorum Imperatoris
JOSEPHI MAGNI,
atque
Sereniſſimi Principis ac Domini,
DN. ERNESTI LUDOVICI,
Landgravii Haſſiæ, Principis Hersfeldiæ, Comitis in Cattimeliboco, Decia, Ziegenhaina, Nidda, Schaumburgo, Yſenburgo & Budinga &c. &c.
DOMINI Noſtri Nutriciique Clementiſſimi,
RECTORE ACADEMIÆ MAGNIFICO,
VIRO
Conſultiſſimo, Ampliſſimo atque Excellentiſſimo,
DN. SIMONE NICOLAO ORTHIO,
J.U.D. Conſiliario Haſſo-Darmſtatino, Jurium Profeſſore Publ. Ordin. Academiæ Syndico & p. t. Facultatis Juridicæ DECANO,
vices
PRO-CANCELLARII ACADEMIÆ MAGNIFICI
hoc actu gerente & facultatem largiente
VIRO
Conſultiſſimo, Ampliſſimo atque Excellentiſſimo,
DN. BERNH. LUDOV. MOLLENBECIO,
Jurium D. Conſiliario Haſſiaco, Comite Palatino Cæſ. Prof. Jur. Ord. reique œconomicæ Inſpectore,

VIR

Consultissimus, Nobilissimus & Excellentissimus,

DN. IMMANUEL WEBERUS,

Philos. & J. U. D. Prof. Publ. Comes Palat. Cæs. & Acad. Bibliothecarius,

PROMOTOR RITE DESIGNATUS,

Quinque Philosophiæ CANDIDATIS Nobilibus,

DN. JOH. NICOLAO LANGSDORFF, Weilb. Nass.
DN. SIMONI HENRICO BUFF, Giessensi.
DN. JUSTO HELFFRICO HAPPELIO, Ofleida Hass.
DN. JOH. NICOLAO SYBELIO, Susato Westphal.
DN. JOHANNI THEOPH. HAGENBRUCH, Echzellensi,

post varios in Florentissimis Germaniæ Academiis labores exploratosq; à Collegio Philosoph. totaq; Universitate profectus Philosophicos,

Summos Magisterii sive Doctoratûs Honores & Prærogativas,

utpote debita virtutis & eruditionis præmia, die crastino XII. Febr. hor. IX. antemerid. in Acroaterio Juridico, solenni ritu collaturus est.

Ad quem Actum solennissime celebrandum

omnes & singuli Academiæ Patroni, Proceres, Studiosi & Fautores Amatoresque Literarum omniumque Literatorum,

ceu Testes, Spectatores & Applausores,

submisse, officiose & peramanter invitantur

à

MICHAELE BERNHARDO VALENTINI,

Archiatro Hassiaco, Medicinæ & Philosophiæ Professore, ac utriusque Facult. p. t. DECANO

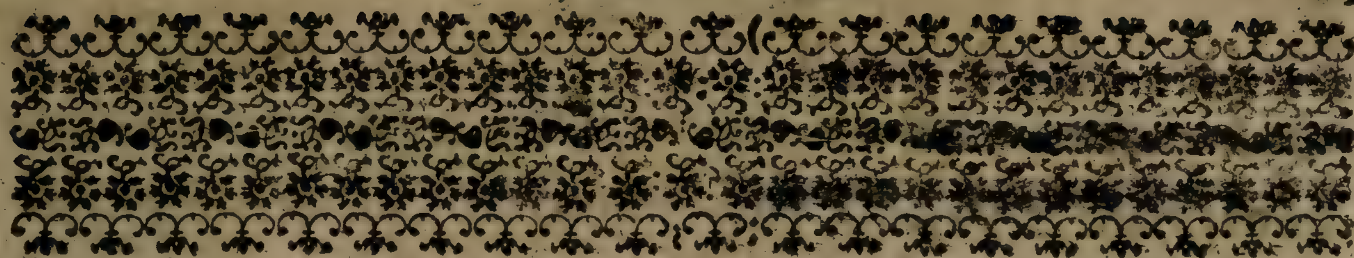
P. P.

sub Sigillo Facult. Philosoph. die XI. Febr. A. MDCCXI.

FINIS.

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI
ANIMADVERSIONES
IN
MACHIAVELLUM MEDICUM
DE
RATIONE STATUS MEDICORUM,
CUM
ANNEXIS COROLLARIIS MEDICO-POLITICIS,
IN
PRACTICORUM NOVELLORUM GRATIAM
NUNC
PRIMUM IN LUCEM EDITÆ.

FRANCOFURTI ad MOENUM,
Impensis DOMINICI à SANDE, MDCCXI.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM BENEVOLUM.

S*Eptimum jam luſtrum agitur, ex quò manuſcriptum quoddam ſub Rubricâ* Machiavelli Medici, *ſeu* Rationis Statûs Medicorũ, *inter Philiatrorum manus oberrabat & ab iisdem adeò in ſecretis habebatur, ut neq; pretio, neq; precibus à nonnullis obtineri potuerit. Equidem optandum eſſet, ut, quod Autor ejus (quem haud pauci* Barnerum, *Chymicum magni nominis, eſſe judicabant) in Proœmiô conſulit, in omne ævum ſuppreſſum & inter arcana ſtatûs habitum fuiſſet, ne Medici pro-*

priam turpitudinem allegâsse aliisque manifestâsse videantur; ast in hôc sibi temperare non potuit hominum φιλαργυρία, *quò minus in publicum prodiret typisque traderetur scriptum, ad corrumpendos ingenuorum animos ferè natum, utut alicubi mancum, alibi corruptum, ubivis adulteratum & in plurimis locis absque sensu fuerit expressum. Cùm verò plura illîc observentur, quæ contra bonos mores, pietatem & Christianam charitatem militant; hinc ne scandalum inde capiant Philiatri, operæ me pretium facturum existimavi, si præmisso prius textui notas & animadversiones perpetuas subjungerem, mixta hîc bona à malis seligerem & quæ alii in* Medicis *suis* Politicis *salutariter monuêrunt, cum iisdem conferrem, rejectis ubique fraudibus & imposturis nunquam non illicitis, quicquid etiam illarum Autor in prœmiô protestetur. Fruere hisce, LECTOR CANDIDE & SINCERE, ac si bene frueris, certam DEI benedictionem in futurâ Praxi Tibi promitte sine quâ nulla felicitas nullusq; rerum successus.*

Fac tua, quæ tua sunt, cætera crede DEO.

PROOEMIUM.

Achiavellum, celebrem Scriptorem Politicum, malè propterea audire, quòd illicitas quasdam artes, Statui æquè ac Regimini summè proficuas, tradiderit, vulgò notum est. Sed sine causâ id fieri, jure forsan contendit Politicus summi nominis, Clarissimus *Puffendorfius*. Egregiè saltem de Machiavello à *Zingresio* in *apophthegmat. German.* dictum: Jedermann schilt Jhn / jedermann practicirt Jhn. Machiavellum secuti (licitas, an illicitas? jam non dicam) artes, quæ Medicorum se in usus explicant, de illorum Status Ratione sc. tradere proposuimus. Hæc verò non ex libris sunt desumpta, nec de Machiavello Medicô auditum unquam: & quanquam *Medicum Politicum* evulgârint nonnulli, Christiani tamen sunt ii, h. e. de artibus hisce vix quicquam apud illos reperitur. E rerum usu & experientiâ omnia petuntur;

exemplis in præcepta redactis. Quivis fortè & illa culpabit, quivis nonnunquam, necessitate ductus, ipsa ea in Praxi exercebit. Licitæ saltem hæ sunt fraudes, quas Artis nostræ defectus exigunt qui eò facilius Nos excusabunt. Quô verò loco hæc habenda sint, jam non dicam. Drif *Helmontii* & Lapis *Butleri*, ejusdem effectûs, solo saltem attactu morbos gravissimos profligantes, omnem admirationem superant. *Paracelsus* autem & Antiquorum nonnulli majoribus, ut audiunt, arcanis (quæ, ut Helmontius habet, sub unius solventis consanguinitate conspirant in unisonum) incurabilia alioquin malorum monstra prosternunt. Credamus hoc, modò & credatis mihi, artibus hisce ritè recteque applicatis tantum posse perfici, hoc tamen supposito: MORIENDUM ESSE OMNIBUS ac Præcursores mortis esse morbos, adeoque majora illa arcana tantum non valere, ne morti aut morbis tandem succumbamus. Suppositô denique & hôc, sponte cessare morbos, plerosque eorum à Naturâ curari, quod tamen Medicæ prudentiæ adscribi solet. Quicquid horum omnium

sit,

sit, saltim hæc inter arcana habenda, ne, dum in vulgus abeant, nosmet ipsos contemtui exponamus. Si enim & defectus Artis nostræ & fraudes simul innotescerent, vereor, ne Nobis accidat, quod magni nominis Practicus Hamburgi quondam in aurem mihi susurravit: Wann die Leute wüsten/wie es mit den N. N. beschaffen wäre &c. &c. Sed ad rem!

PROPOSITIO I.

MEdicus re, non nomine, talis sit, ut dicit *Hippocrates*: ast si modò nomine talis sit, sufficit.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

UT re ipsâ Medicus quis sit, requirit in eô Hippocrates *morborum cognitionem, signorum notitiam, utque debitis remediis nos instruamus. Nomine verò talis est, qui tantùm figuram ac personam Medici refert, haud aliter ac in scenas ejusmodi personæ introducuntur. Bene se habent hæc omnia. Sed cùm ex communi experientiâ constet, imperitos quosvis agyrtas vetulasve æque feliciter, immò felicius sæpe, curare, quàm Medicos Rationales Academicos, hinc asserti vis sibi non satis constat. Fallax enim experientia ac judicium difficile sunt in causâ, quò minus propositum finemque per aliquot annorum studia possimus assequi. E contra multis in*

in locis Carnifices, alibi Circumforanei ac Bullati frequentiorem habent praxin, quàm promoti Doctores. Nec mutari possunt illa. Interim ut nomen nobis conciliemus, rei periti esse debemus, aut saltem speciem aliquam, aut vastae eruditionis umbram praebere. Interea solatio nobis est, quod communi Eruditorum suffragio habeamur pro Medicis verè talibus, quos honorare jussit Altissimus.

ANIMADVERSIO.

NOmine quidem multos, reipsâ verò perpaucos esse Medicos, dolet *Hippocrates* in *Lege*. Rationem statim „addit: Qui enim Medicinae „scientiam sibi verè compara„re volet, necesse est, ut natu„ram nactus sit doctrinae reci„piendae aptam, quâ repu„gnante irrita sunt omnia: tum „etiam locum studiis commo„dum, institutionem à puerò, industriam & tempus; à quibus, cùm magna Philiatrorum pars, nostris cumprimis, ad barbariem declinantibus temporibus, abhorreat, hinc utique nomine magis, quàm reipsâ Medici sunt, & ut *Sponius* in *Comment. ad h. l.* habet, multi quidem sunt nomine & gradu Doctores, at paucissimi revera docti. An verò id sufficiat? illud contra Machiavellum nostrum constanter negat venerandus Senex, dum in eadem Lege, imperitia, inquit, malus est thesaurus, timiditatis & audaciae nutrix. Timiditas enim impotentiam, audacia verò ignorantiam arguit; quod *D. Joh. Sporischius* in *Ideâ Medici p.* 11. sic explicat: Ingens dedecus ac jugum gravissimum est, cùm multis incommodis conjunctum, tam praeceptorum utilium, quàm necessariarum rerum ignorantia, adversus quam Medico contendendum est, non aliter atque adversus hostem maximum, cùm sit noxius mali reconditi thesaurus atque quippiam ambiguo somnio non ab-

simile

ſimile habent, quoniam in multis hominibus, qui integrô & prudenti aliàs ſunt animô, timiditatem agendi, in multis verò & iis potiſſimum, qui extremæ improbitatis ſunt & neque DEUM neque hominum bonorum judicia verentur, impudentem audaciam & temerariam occidendi homines licentiam parit. Videat ergò quantô cum periculô vulnereque conſcientiæ aliis perſuadere conetur Autor, ſufficere, ſi modò nomine quis Medicus audiat. Nec obſtat Thraſones & Carnifices ſæpe felicius curare morbos, quàm Medicos Rationales, ſi quidem hîc valet illud:

-- careat ſucceſſibus opto,
Quisquis ex eventu facta probare velit.

Neque imperitiæ tribuenda, quæ ſors fortè efficit, poſthâc inconſtantiam ſuam teſtatura. Multò minus exinde veritas aſſerti conſtat, quod experientia fallax judiciumque ſit difficile: cùm vel eam ob cauſam nos prius in accuratâ morborum cognitione exercere teneamur, licet etiam majus, quàm aliquot annorum, ſtudium requiruntur. Umbratici igitur, non veri, ſunt Doctores, qui juxta conſilium Autoris nudo nomine ſuperbiunt & nonniſi ſpeciem & vaſtæ eruditionis umbram præ ſe ferunt, quâ licet incautis & ineruditæ plebeculæ imponere poſſint, ad profeſſionem tamen ſpecioſam alligati & ſub ingenti titulô laborantes, tædiô & pudore ſui intus & in cute divexantur, quod graphicè depingit *Seneca de tranquillitate animi cap. 5.* Quapropter neque ſolatio, quod additur, gaudere poſſunt, niſi miſerrimum illud

-- -- ſocios habuiſſe malorum,

intelligatur. Solidam verò eruditionem, cui prudens animus adeſt, multum honoris, commoditatis & emolumenti afferre, ſenarii hi Græcorum eleganter docent:

Τιμὴ πέφυκε πᾶσι πανεία βροτοῖς
ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις, ἂν μὴ νοῦς παρῇ.

PROPOSITIO II.

UT nomen tibi concilies, vel habitis quocunque modô discursibus, vel arcanorum jactantiâ erit etiam in specie allaborandum.

ΕΚΘΕΣΙΣ.

Hic probè attendendum est, ut coram imperitô vulgô, qui omnia admiratur, hæc agas. Novi quendam imperitum & indoctum satis, qui Hamburgi in contuberniis Caseariorum tum de morborum causis, tum de secretis etiam remediis, quæ pro arcanô se à D. Michaelis *impetrasse jactitabat, ajens, tantam sibi conciliavit famam, ut hospitio Mercatoris fuerit exceptus lautéque egerit.* ⊖* *Vino infusum alium inducit colorem; hæc & alia si vulgo obtrudantur, nonnisi cum applausu excipi solent.*

ANIMADVERSIO.

STratagemata jam & artes Nominalibus suis pandit Autor, quæ omnia rursus ad speciem externam magis, quàm solidum eruditionis & virtutis ornamentum sunt composita. Agmen ducunt habiti quocunque modô *sermones*, quos, si cautè, providè & tempestivè instituantur, omninò quidem improbare non possumus. Interim

Sit modus in rebus, sint certi denique fines.

Absit omnis garrulitas, cùm fallax & ad errorem proclivis sit asseveratio cum garrulitate conjuncta, docente *Coo lib. de*

Præ-

Præceptionibus. Eô enim tempore, quô morbis conflictantur ægri, non tam jocos morionum & prolixos sermones, quàm fideles Medici prudentis operas desiderant. Hinc plures tantoperè abhorrent audire garrulorum loquacitatem, ut illos longissimè à lecto remotos esse, quàm surdis admodumvè molestis auribus audire teneantur. Rectissimè enim & prudenter Poëta Græcus ait:

Ἰατρὸς ἀδόλεσχος, νοσοῦντι πάλιν νόσος.

Quàm bene autem cùm jactantiâ arcanorum sibi constet, vel exinde patet, quod coram imperitô vulgô eadem jactare doceat, probè gnarus Sapientibus & emunctioris naris hominibus propriam sordere laudem, juxta Gallorum proverbiũ: Celvy, qui n'est vanté, que de sa Mere & de soy mesme, il n'est pas grande chose. Videant autem & caveant Nominales, ne post multam jactantiam multumque apparatum, imperitorum Chirurgorum instar, tandem nil opis adferant ægro, ut *Hippocrates* eleganter *lib. de articul.* §. 20. loquitur. Reales è contra, h. e. genuini atque generosi Medici non tam verbis, quàm herbis rem expediunt & eâ de causâ vanam ostentationem & jactantiam cane pejus & angue fugiunt, cùm in Thrasonibus hujusce modi minus animosæ eruditionis, quàm ineptæ loquacitatis esse, nemo prudentum ignoret. Prout enim vas vacuum, si digito malleoque tundatur, aut vesica, cui tres quatuorque lapilli injecti sunt, cùm movetur, multum sonitum strepitumque edit, nihil verò soni, nullusque strepitus auditur, quando ad summum replentur & concutiuntur, sed gravitate prævalent, ne facilè loco moveri possint: ita Medicus, cui vera eruditio non contigit, multâ intempestivaque loquacitate se effert, ut inscitiam suam apud imperitos homines tegat, cùm verè docti ac prudentes Medici moderatè se gerant in hâc parte, conf. cit. *Sporichius p.* 22. Quodsi tandem efficaciam arcanorum illo-

illorum & horribilium secretorum examines, plerumque cùm montibus parturientibus nil nisi murem ridiculum, aut mera incautorum impersonalia, pœnitet, tædet, miseret &c. eniti solent.

PROPOSITIO III.

CORam vulgo ac Medicis Senioribus, si res ægri agatur, de morborum causis ex Recentioribus, archæo, alcali, acido, particulis incongruis, succo nervosô &c. loqui non debemus.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

N*Eque enim vulgus illa capit, sed potius, cùm nova sint, rejicit, ratus malè secum agi, cùm ab experientiâ tot seculorum deflectitur. Imò ipsi Medici Seniores, humoribus enutriti, ab illis abhorrent suamque apud ægros authoritatem confirmant:* Es sind neue Dinge/ die noch nicht *experimentirt* sind. *Potius his formulis utendum:* Die Mutter steigt ihr auf. Es ist ein *Scorbutisch* Geblüt. Die Leber ziehet lauter Wasser. Die Gall scheint Ihm auf die Leber gefallen zu seyn. Der Miltz sticht Ihn/ ja mich dünckt Er seye angewachsen.

ANIMADVERSIO.

QUæ de principiis Recentiorum hic monet Autor, de nihilô non sunt, siquidem nec vulgo, nec Medicis Senio-

Senioribus ad palatum esse videntur. Illic igitur margaritæ porcis non sunt objiciendæ. Hic surdis narratur fabula: adeoque dandum est aliquid Seniorum deliranti contumaciæ, qui Galenicorum humoribus enutriti & â præconceptis opinionibus excœcati nonnisi ea, quæ ingeniis suis congruunt, admittere solent, insuper habentes, quæ juniores prioribus inventis hactenus salutariter addiderunt; Eaq. propter cùm ægri res agitur, ab iisdē rectius abstrahitur. An verò in cathedrâ pariter Academicâ, præsentibus etiam Senioribus, eadem deserere deceat, illud est, quod penitus negandum puto. Cùm stupore sanè legi, quæ morosus talis Antiquarius in Responso, seculô jamdum præcedenti exaratô, contra principia Modernorum (salvis tamen salvandis) evomere non dubitavit: **Sie wären noch der beständigen Meynung / daß es unverantwortlich / bevorab in unserm** Studio Medico, **seye / von denen** receptis dogmatibus, ratione & experientiâ fundatis, **abzugehen und eines jeden** placita **anzunehmen / vielweniger zugestatten / daß selbige bey** Academien **eingeführet / und in** publicâ cathedrâ **dociret würden / indem man mit der Zeit erfahren / daß solche** mustacea dogmata **manchem rechtschaffenen Mutter-Kind seinen besten Halß gekostet / auch solche neu-modige** Medicin, **wann etwa ein oder zwey Augen sich geschlossen / von selbsten / wie der Schnee im Märtzen / verschmoltzen / wie solches in diesem zu End lauffenden** seculo **die auff denen** Principiis Helmontii **und** Sylvii **fundirte** Medicina, **wir bekannt / erfahren / und daß der jetzigen** Cartesianæ, Mechanicæ **oder** Corpuscularis **es vielleicht noch vor Ausgang dieses** seculi **nicht anderst ergehen werde / wir noch zu erleben verhoffen.** Tristissimum sanè & tremendum contra Modernorum dogmata prognosticon! **Allein die alten Propheten sind gestorben:** Novorum prædictio

-- -- Corvos delusit hiantes.

Quod fatum quoque illos

manet, qui medicamenta polychresta noviter inventa, ipecacuanham, magnesiam solutivã & similia nonisi ad aliquot tãtùm lustra comendari publicè, sed gratis, mussitant. Florent & in omne ævum florebunt vera Nostrorum placita, quoad non tam autoritati, quàm veritati litabunt, rumpantur ut ilia Codro. Cæterum, quod formulas illas, ad Antiquorum mentem, ab Autore commendatas attinet, novi & ipse nominis haud infimi Practicum, qui tussientibus persuadere solebat, **die Lunge liege in einem Schaum/ wie Seiffen-Wasser**; apepsiâ & debilitate stomachi detentis: **der Magen liege in dem Leib/ wie eine Waschlumpe.** An verò hæc talia salvâ conscientiâ tam confidenter possint asseri, valdè dubito, cumprimis ea, quæ receptissimis hodiè fundamentis è diametro contrariantur, qualia sunt omnia, quæ de sanguificatione hepatis, uteri adscensione &c. ab Autore proferuntur.

PROPOSITIO IV.

HAbitus Medici ad gratiam & autoritatem sit compositus.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

HÆc de decenti habitu studiosè non minus inculcat Hippocrates. *Vestitus itaque ornatus sit, juxta quem odorata quoque adhibeantur; adeoque balsamô semper sit instructus Medicus jusque aureorum annulorum, ab Antoniô Musâ impetratum, digitis sinistræ conservando, dextrâ semper rosam, aut pomum citri gestet, quod Ægris, ceu munusculum, offerri debet, præsertim, si observet illorum oculos in illud ferri.*

Medi-

ANIMADVERSIO.

Medicus pietate, eruditione cæterisque animi virtutibus, hactenus commendatis, instructus, corporis quoque curam agere honestoque amictu, ab *Hippocrate* peculiari *de decenti habitu* libro, requisito, sibi prospicere tenetur. Licet enim vestis (ut dici solet) Monachum non faciat & sicut sub sordido pallio lo sapientia sæpe latet, ita sub splendidissimô non rarò habitu præstigiatores ineptissimi se recondant, nihilominus vestitus ad honestatem & modestiam compositus Medicum commendat admodum. Hunc autem *Cous* nec exquisitum, nec curiosum, sed ut *Sporischius* explicat, mundum, mediocrem & tum elegantem, tum fragrantiam non suspectam spirantem, exigit. Vestis enim honesta, personæ æquè ac officio conveniens, magnum decus addit Medico & haud rarò magis commendat, quàm si auro atque gemmis undique niteret effœminatamque mollitiem, vel scurrilem levitatem vestitu suô ostenderet. Fucum ergò luxumque, gynecæis familiarem, quantum potest, evitet aut dissimulet, ne videatur affectatô ornatu, instar pavonis suas admirantis pennas, insolescere vulgique admirationem quærere. Quæ verò contra gladiorum gestationem, Medicos indecentem, affert Autor modò allegatus, contra morem hodierni seculi statuuntur, quùm non tantùm ad lectum ægrotorum se conferant, sed & cathedram hodiè gladiis accincti Professores Medici conscendant, quod olim piaculo sibi duxissent. Unde non verba tantùm, sed & vestes ut nummi valent & quæ Antecessoribus nostris fortè turpia videbantur, nostris temporibus honesta licitaq; putantur. Reliqua de balsamo aliisque odoratis aliquâ etiam cautelâ indigent, cumprimis autem moschata & ambrata, quæ hystericis aliisque ob idiosyncrasiam ab illis abhorrentibus, adversa sunt.

sunt. Aliis ergò minus suspectis utantur, præcipuè verò illi, qui aut tetrò oris halitu, aut alarum inguinumque hircò, vel & plantarum in pedibus fœtore laborant, ne aut ægrorum iram, aut aversationem experiri cogantur; prout non tantùm exempla quædam è *Galenô* refert, sed Medicos quosdam Regios ab hoc vitiô se curasse testatur *Rodericus à Castro, in Medico Politico lib.* 3. *cap.* 4. *pag.* 125. Mihi similis est cognitus, qui tetrum oris halitum continuâ calami aromatici masticatione refrænare solet. Idem tenendum est de eduliis & condimentis nonnullis odorem aliis ingratum & adversum exhalantibus, raphanô v. g. rusticanô, allio, vinoque affatim haustô, fumò Tabaci &c.

PROPOSITIO V.

ÆGrorum fiduciam omni studiô nobis conciliare debemus.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

IN eo tantum situm est, quantum in usu & applicatione medicamentorum præstantissimorum; unde ea, quæ in sequentibus dicenda veniunt, huc spectant omnia. Quando enim Ægri dicunt, wann der Herr *D.* kommt / ists als wann ein Engel kähme / *tum bene nobiscum agitur. In hunc finem observandum, primâ vice vocatum Medicum statim quidem accedere debere, ut sic promptum animum declaret, sed reliquis diebus, utut subinde fuerit arcessitus, accessum protrahere, sic enim major quasi appetitus excitatur & augetur desiderium.*

ANIM-

ANIMADVERSIO.

Confidentia & fiducia ægrorum erga Medicum plus quàm tertia curationis pars eſt. Is enim plurimos curat, cui plurimi fidunt. Notabile hujus rei exemplum olim vidimus in Quæſtore Principali, DN. NN. qui gravi quodam morbô detentus Generum ſuum, beatum *D. Rötelium*, Medicum alioquin dexterrimum, in conſiliũ vocaverat. Hic verò medicamenta quidem nobiliſſima & in conſimilibus caſibus efficaciſſima præſcribebat, ſed absque ullô levamine. Vocatus igitur è viciniâ Medicus veteranus, *D. Geilfuſius*, vix inſpectô ægrô, hîc omnia ſe perbellè habere, nec tantum, ut relatum ſibi eſſet, periculum ſubeſſe aſſerens, tantum patienti animum addebat, ut anteà ferè exanimis ſe actutùm elevaret & medicamenta quædam ab illo peteret. Præſcribebat autem eadem, aut ſimilia, quæ beatus Gener jamdum propinârat, hisque ægrum brevî in integrum reſtituit. Unde quàm clariſſimum eſt, quod duo, cùm faciunt idem, non ſit idem, ægrorumque confidentia quaſi anima medicamentorum dici poſſit. Hinc *Avicēna 6. naturaliũ*, non ſine cauſâ, fiducia, inquit, quam æger de Medico concipit & arti & conſilio & omnibus Medicinæ inſtrumentis præferenda. Quâ ratione verò eandem nobis comparare poſſimus, jamdudum in *Medicinâ Nov-antiquâ pag.* 164. oſtendimus, ægris ſc. animum addendo, in iis, quæ non magnam noxam adferunt, gratificando, remedia non cumulando &c. ubi *Rodericus à Caſtrô in Med. Polit.* ſimul concedit, uti Medicus prudenter & modeſtè ſimiles & parallelos caſus & morbos à ſe feliciter curatos recenſeat, non quidem ob inanem gloriam, aut lucrum, ſed ut obſequentiores & magis confidentes ægros habeat, ut *Galenus in Comment. ad lib. de iis, quæ in Medicinâ fiunt*, ſapienter an-

notavit. Poterit illud quasi aliud agendo fieri, cumprimis si ipsi, ut sæpe fit, ægri percontentur, an plures ejusmodi morbos curandos susceperit? Quæ de facie Medici angelicâ habet Autor, in communi radicantur allegoriâ, quâ Medicus trifrons esse dicitur. Angeli sc. faciem gerit, dum curat: Hominis, dum inter alios versatur: Dæmonis, dum ægro, qui non solvit, post curationem fit obvius, vid. *Zacchias in Quæst. Medico-legal. lib. 6. Tit. 1. q. 7. n. 6. ex aliis.* Monitum tandem de accelerandô primô Medici vocati accessu cumprimis in aulis Principum & curatione Magnatum studiosè observandum, ubi veniendum citò, abitusque, si fieri potest, non nimis urgendus est; quod idem in aliis ægris, periculosè decumbentibus, observandum. Novi Medicum juniorem, integros sæpe noctes penes ægros ditiores, in principio suæ praxeos, insomnes agendo, frequentem & opimam praxin consecutum esse. Similiter in sequentibus visitationibus, si necessitas urgeat, cunctari noli, ne per appetitum illum & desiderium Tui, quod Autor morâ quâdam excitare jubet, ægri tandem vita desideretur, aut ad minimum negligentiæ alicujus incuseris. Bis dat, qui citò dat, qui citò curat, nil dat, qui munera tardat.

****

PROPOSITIO VI.

Curam ac sollicitudinem meditatione & inquisitione in singula probet studiosè.

ΕΚΘΕ-

ἜΚΘΕΣΙΣ.

E*A, quæ ſecundum* Hippocratem *quæri debent, huc quidem ſpectant omnia, ſed externis præterea geſtibus curam tuam probare debes. Vidi quendam, qui digitum naribus admovebat ac ita meditabundus incedebat. Ex Veterum mente & doctrinâ morborum omnium fons ipſum hepar eſt, adeoque & ægri hepar & bilem utplurimùm accuſant, ex aëre ſaltem concepto errore; adeoque ad hepar medicamentum dirigi debet. Si igitur dimidiam formulam præſcripſiſti, inquire etiam, an caput, vel ſtomachus laboret? utplurimùm affirmant, etiamſi non ſit. Ergo addamus, dicas, aliquid in gratiam ſtomachi, vel capitis. Sic enim Medicus quidam, reſpectu capitis, addebat fæculæ pœoniæ gr. ij, imò reverà addere debemus, alioquin curioſiores inquirunt apud Pharmacopæos,* ob es auch auf das Haupt gerichtet? *qui ſi vident gr. ij. fæcul. Pæon. addita eſſe, facilè acquieſcunt. Interim & hoc obſervetur, ne præſcriptæ jamjam & ad Pharmacopœum delatæ formulæ aliquid addamus, quod ſuſpicionem alicujus negligentiæ præbere poſſet. Novi quendam, qui adeò impudenter hoc tenebat, ut dum æger pedens ſibi dolere conqueritur, dicat:* Wir wollens zugleich auf alle Glieder richten: *unde vehemens ſatis catarcticum propinavit, quo æger omnia membra purgata credens dicebat:* Ja es nahm mich aber ſehr mit.

ANIMADVERSIO.

QUæ de curâ, ſollicitudine & inquiſitione hîc dicit Autor, bene ſe habent omnia. Inquirenda autem ſub primâ acceſſione proponit *Cous* in ſequentibus: Ὅταν ἐπὶ νοσέοντα ἀφίκῃ, ἐπανερωτᾷν χρὴ, ἃ πάσχει, καὶ ἐξ ὅτου, καὶ ποδαῖος, καὶ τὴν κοιλίην ἢ διαχωρέει,

χωρέει, ἢ δίαιταν ἥντινα διαιτᾶται: quibus alii plura addunt in disticho vulgari:

Ars, ætas, forma, regio, complexio, virtus,
Mos & symptoma, repletio, tempus & usus.

Harum rerum ignarus qui morbum curandum suscipit, non Medicus, sed molaris lapis à *Galeno* judicatur, vid. pluribus *Rodericus à Castro in Medico Politico lib.* 3. *cap.* 5. *p.* 128. Nec improbandi prorsus sunt gestus externi, sollicitudinem exprimentes, modò non nimis affectati & ridiculi sint. Faciunt enim ad ægrorum confidentiam obtinendam. Interim non tantùm in Magnatum & Ditiorum ægritudinibus, sed & in curandis pauperculis hanc sollicitudinem adhibeamus, oportet, cùm vita & anima illorũ æquè pretiosè sit redempta à Salvatore, ac aliorum. Memini, quod JCtus & Cancellarius, magni nominis, olim Practicum quendam in curandis morbis tum satis felicem dixerit, si curationem sibi curæ cordique esse fineret, wann Er sich recht darzu applicire / quod plerumque in Illustrium Virorum morbis facere solebat. Ast pessima hæc est applicatio, quæ gratiam & sostrum intendit, non gloriam DEI proximique salutem. Cæterum, an in favorē ægrorum, aut adstantium, hepar aut bilem semper accusare debeamus, aut salvâ conscientiâ possimus, de eô valdè dubito. Vulgi enim sententia falsâ nititur hypothesi de sanguificatione hepatis, quæ dudum, ut veritati contraria, est explosa. Nec obstructiones ejus adeò frequentes sunt, ut omnes morbos chronicos inde, Galenicorum more, derivemus, qui utplurimùm in primis viis radicantur. Bilis quidem variis modis peccare actionesque vitales lædere valet: quodsi tamen justo frequentius eandem accusare velis, vereor, ne idem Te fatum maneat, quod olim Poliater quidam in viciniâ est expertus, quem scoptici eam ob causam Doctorem biliarium (vulgò Doctor Gall) appellare solebant. Tandem & illius consilium

lium, aut stratagema, qui circa finem hujus theseos purgātibus vehementioribus omnia membra se purgare prætendebat, der es auf alle Glieder richtete/ minus est laudabile, cùm, quod æger est expertus, vires nimium debilitent & ad vitam abbreviandam apta nata sint, eaque de causâ à *Gehema*, in Tr. hujus tituli, Grausame Medicinische Mord-Mittel/ h.e. Remedia cruenta vocitentur.

PROPOSITIO VII.

BLandè ac humaniter, dum juvenes Medici sumus, agere debemus. Seniores facti, dum in possessione sumus loculique nostri turgent, autoritatem affectare possumus.

ΈΚΘΕΣΙΣ.

*JUvenes enim necessitate quâdam ducimur, ut ad praxin perveniamus. Blandè autem agimus cum ipsis ægris, confabulando cum illis. Joci sunt immiscendi interdum. Virgines, ubi vehementior morbus non est, lascivâ nonnunquam contrectandæ manu (*Ey Herr *Doctor!) Ita agi potest cum mulieribus & juvenculis, Marito non advertente.* Die *Medici* in *Chinâ explori*ren den Pulß auf dem Hertzen. *Parentum verò & Matrum gratiam præsertim Tibi conciliabis, siquidem liberos illorum natu minores laudaveris, blandè cum illis egeris, saccharumque vel alia munuscula offeras, aut si ipsimet ægrotent, amplexibus tuis foveas. Dici non potest, quantum affectus Parentum illis concilietur. Ita & cum ministris*

ancillisque, si vel medicamenta postulant, aut de ægri statu relationem ferunt, blandè non minus agendum.

ANIMADVERSIO.

SI quicquam est, quod Practicum novitium commendat, humanitas est, cujus intuitu χαρίεις audit. Qui enim se humanum erga ægrotos præbuerit, is artis amore teneri censetur, verbis *Hippocratis in Præceptionibus.* Ast cavendum, ne humanitatis, cum honestate temperandæ, leges limitesque transgrediatur. Non enim quocunque, sed legitimô tantùm, modò ad praxin pervenire decet: & licet in confabulationibus Medicus se morosum gerere non debeat, jocique subinde permittantur, attamen & illi intra cancellos castitatis se contineant, nec spurcitiem aliquam redoleant, quales erant Medici illius Argentinensis apud *Willium* (vulgò Wigandum) *de Itineribus Philiatrorum Germanorum. p.* 140. Quemadmodum igitur risum aliorum similibus jocis, majoris autoritatis & gravitatis ergò captare non decet, ita nec intempestivè aut nimium ridendum, quoties ludicra sive geruntur, sive proferuntur ab iis, quibuscum conversabimur; cumprimis ad ægrorum lectum, quibus scurræ effusique cachinni æquè grati sunt, ac concentus Musici iis, qui ex funere Parentũ mœsti sunt animi. Mammillas gynæcei impudicè contrectare, etiam Parentibus non advertẽtibus, jusjurandum vetat Hippocraticũ. Non accẽdenda, sed restinguenda est libido à Medicis conscientiosis; hinc manum de tabulâ! Sinensium mores si velis adoptare, disce prius *Confucium*, qui frivolam tuam & lascivam excusationem facile confutabit.

Romæ si fueris, Romano vivito more.

Notam meretur casus, qui alicubi cum Phthisico putatitio se trusit. Huic à Medicis diæta lactea imperabatur. Cùm

autem

autem lac humanum omnibus aliis præferri audiret, hinc conducta robusta nutrice rustica ubera lactentium instar sugebat, eo cum effectu, ut nutrix a filio adscititio simul impraegnata eodem anno nova puerpera sit facta. Quodsi jam ab ægrorum contactu sororiantes monticuli in tantum pruriunt, quid non fieret a vegeta Medicorum novellorum manu? Minori cum periculo tentari possunt, quæ de liberorum natu minorum pusillorumque amplexibus habet Autor, modò & hæc citra turpem adulationis speciem suscipiantur. Quid quod infra dignitatem Medici sit, Pædophorum se præbere. Unde & hic blandities & humanitas gravitate quadam temperanda est. Præstat munusculis infantulos sibi conciliare sicque ad assumenda facilius medicamenta (a quibus utplurimum abhorrent) disponere, quâ ratione idem, quem Autor intendit, finis obtinetur.

PROPOSITIO VIII.

NEcessaria nos loqui jubet, apud ægros, *Hippocrates*: sed hodie dandum est aliquid confabulationi.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

R*Espectu ægrorum, quorum curam gerere debemus, duo attendenda sunt. Vel enim agitur cum viris primariis, vel cum iis, qui sunt subsellii inferioris. Illorum intuitu ea, quæ nova sunt, ad unguem è novellis retexere debemus, siquidem in ea inquirunt, si paulò melius se habeant:* Ey mein Herr:

Herr *Doctor*, was hat mann guts Neues? *Sic Regiomonti Medicus quidam, in Politicis probè versatus, à Magnatibus propterea in consilium frequenter vocabatur, quia politicos sermones cum illis miscere scivit. Ita si vulgo nova narras, ille hæc non tantum avidè excipit, sed & honoris loco habet. Ex altera autem parte, ratione mulieracularum, cùm illæ non-nisi res domesticas tractent, aut plerumque alias sexus sui personas traducant, vel de rebus œconomicis disserant, symbolum tuum semper addere debes.* Wo mann am meisten Geld kriegt/ muß mann am meisten schwätzen.

ANIMADVERSIO.

NOvellarum Lectionem Medicis quoque utilem & proficuam esse, peculiari olim diatriba, *de Novellarum publicarum usu & abusu in rebus Physico-Medicis*, è cathedra Acad. ventilavimus; quo referri poterunt ea, quæ Autor de novellis, ad desiderium Ægrorum primariorum, retexendis habet. Ipsi interim Medici fugiant inanem curiositatem, quâ in minutissima quævis haud pauci inquirere solent. Sæpe malè precatus sum (inquit *Willius de Itin. Philiatr. Germ. Diss.2. p.*169.) quorundam Medicorum curiositati, qui ad medicandum vocati statim quærunt, was haben wir Neues? Wie stehts in Franckreich? Was geben die Advisen? ich halte der Krieg wird so und so ausgehen / zu meiner Zeit gieng es so zu &c. vix obiter injectâ ægrimetione, planè obliti eorum, ad quæ juramento *Coi* tenentur. Audiant igitur consilium *Sporischii, in Idea Medici p.*21. verbis ibi: Nunquam etiam curiosè percontetur res novas, sicut faciunt ii, qui novitatis avidos animos gerunt & citra omne judicium rationis vera atque falsa non modò muliebri credulitate arripiunt, sed etiam in vulgus spargere audent,

dent, aliquando cum propriô malô, quod cum magnâ animi mœsti pœnitentiâ serò nimis intelligunt; constante enim rumore postea mendacii convicti in ruborem convertuntur & hoc præmii recipiunt, ut imposterum illis non facilè fides adhibeatur, etiamsi vera dicant, sed rideantur atque contemptui, propter levem credulitatem atque inconsideratum linguæ intemperantis usum, fiant. Simile ferè fatũ manet sciolos nonnullos, qui vel contradicendi studio, vel ostentationis ergò, aliorum sermones turbant, ita ut de nullâ re unquam sermo incidat, in quâ suam sententiam non immisceant, ut verè in eos quadret vulgare illud:

Grammaticus, Rhetor, Geometra, Pictor, Aliptes,
Augur, Scenobates, Medicus, Magus, omnia novit.

Apage igitur cum muliebri garrulitate, quâ turpissimi lucelli causa tum quoque uti jubet Autor,

Quando conveniunt Margreth, Catharina, Sybilla,
Sermonesq; serunt & ab hoc & ab hâc & ab illâ.

Quâ fronte & conscientiâ symbolum tuum adderes, quando detestanda hæc crepitacula alias sexûs sui personas traducunt, naso suspendunt adunco, aut omnino calumniis proscindunt? Effæminati hæc, non boni Virique generosi sunt consilia, è Sardanapali comitiis proficiscentia.

PROPOSITIO IX.

Si quid Mulierculæ vel de causis, vel de curatione dicant (utut non semper rectum) tu id arripe velut aliud agens, ac pro tuo deinde obtrude, sic illas applaudentes habebis.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

QUocunque modò agendum est, ut Muliercularum gratiam nobis acqairamus, siquidem per illas res nostra potissimum augetur (die Frau Gevatterinn gebrauche doch diesen Herr *Doctor*, Er ist gar ein freundlicher Mensch / Er hat die Frau Ursel an eben der Kranckheit *curi*ret) *nec iis facilè contradicendum in themate proposito: honori enim sibi ducunt, quòd eadem quoque sciverint. Quin & remediorum intuitu confidentiores redduntur. Non tamen semper in iis acquiescendum, ne se omnia scire putent Mulierculæ, in præjudicium Medici deinceps agant & experimenta sua, quæ nonnisi à Medicis hauserunt, iis non salutatis obtrudant* (Ey wir wollen nur ein wenig gebrandt Hirsch-Horn darzu thun.)

ANIMADVERSIO.

QUemadmodum & Olitor sæpe opportuna locutus & hinc Venerandus Senex *Cous lib. de Præcept.* ex plebejis sciscitari jubet, si quid ad curationem morbi utile; ita idem Muliercularum quoque aliquam semper rationem habuit, cumprimis earum, quæ vel partu defunctæ, vel hystericis affectionibus quondam obnoxiæ fuerunt, à quibus haud pauca remedia eundem didicisse & annotasse Celeb. *Sponius in Aph. nov. Part. Therap. Aph. V. p.* 303. vel exinde conjicit, quòd in libris de morbis mulierum multa remedia empirica legantur. Quid quod idem *Hippocrates* apertis fateatur verbis, *lib. de partu septimestri*, dum mulieribus, in- „ quit, fides est habenda, ubi de „ iis, quæ circa partum acci- „ dunt, loquuntur: nam & o- „ mnia narrant semperque di- „ cunt & semper proferunt: Ne- „ que aut opere aut sermone „ cujus-

„cujusquam ſe perſuaderi ſinunt, ſed ex eô, quod ſibi contigiſſe nôrunt. Quemadmodum enim Medici valetudinarii omnia morborum ſymptomata variasque mutationes in propriô corpore exactius diſtinguere & obſervare nôrunt, eâque de cauſâ Medicus quidam Celeberrimus in Ducatu Würtenbergenſi omnibus fere Magnatibus illius regionis in pretio fuit, quod morbos tantùm non omnes in proprio corpuſculo curaverit; ita ſimiliter Mulieres omnia curatius in ſe experiuntur, quæ vel arduum partûs negotium, aut uteri vitia concernunt, hincque conſilia illarum non penitus explodenda aut ridenda erunt. Videas hinc Generoſiſſimum Medicum *Helmontium* remedium à Mulierculis contra ſcabiem laudatum non tantùm in uſum adhibuiſſe, ſed & præ magno aliorum Practicorum apparatu commendaſſe admodùm. Cùm enim adoleſcens adhuc Virginis Nobilis, ſcabie deturpatæ, Chirotecam aliquãtiſper manibus verſaretur, mox ſimul per contagium idem malum ſibi attraxit. Duo, quos acerſiverat, Medici bilem accuſabant, ſanguinemque in jecore diſtemperatum, unde de conſilio eorum præmiſſa V. S. apozema forte 50. ſimplicia continens, interjectis ſæpe laxantibus diu continuavit, ſed absque ullo effectu. Tandem communiſſimô vulgi euporiſto, unguentô ſc. è ♀ & baccis lauri c. axungiâ mixtis utens, brevi priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit, ut aliquoties in ſcriptis ſuis refert.

PROPOSITIO X.

QUocunque modô gratiam Mulierocularum, ut ab illis commenderis, acquiras.

ΕΚΘΕΣΙΣ.

R*Epeto hoc, quia maximi momenti est. Adeoque (1.) attendendum, ut, cùm plurimis in locis Matronæ ad ægrum accersuntur,* (wir wollen auch die Frau Ursel holen lassen / Sie weiß auch noch guten Raht zu geben) *illis hoc modò commenderis. Consilia cum illis haberi debent communia, alioquin te criminantur* (der Herr *Doctor* ist gar zu stoltz und läst nicht mit sich reden.) *Ipsæ verò adeò impudentes non sunt, quin subinde quærant*, Herr *Doctor*, soll man nicht ein Haber-Grützgen zurichten? *tum annuendum est*, ja es kann nicht schaden; *sed semper aliquid addendum est*, ein wenig Sauer-Ampffer / und die Leber zu kühlen / oder etwas kleine Rosinlein / zu *laxiren*. *(2.) Cum Obstetricibus, quæ frequenter ad ægros etiam vocantur, non minus amicè agendum est*, mann muß Jhnen zuweilen ein gut Magen-Elixir geben / und Sie mit Artzneyen frey halten. *Ante omnia tamen videndum, ne Mulierculis nimium contradicamus.*

ANIMADVERSIO.

QUæ de captanda Matronarum benevolentiâ hîc iteratâ vice inculcat Autor, in aulis Principum & Magnatum cumprimis observanda sunt, ubi dici non potest, quantum Gynæceum efficere & præstare valeat. Summâ ergò ope niti decet, ut Matronarum & Domicellarum aulicarum favorem & commendationem lucremur, maximè illarum, quas gratiâ suâ præ aliis complectuntur Principes. Da kann die Frau Hofmeisterinn oder das gnädige Cammer-Fräulein ein grosses thun / quas aut polychre-

storum

ftorum descriptionibus, balsamis novis (mit Scherzers oder Hofmanns Lebens-Balsam) l. cosmeticis & sim. facilè Tibi devinctas reddere poteris. Quodsi verò illas quacunque ratione irritaveris, aut consilia illarum audacter detrectaveris, actum est de Praxi Tua. Amicissimus quondam mihi erat Medicus quidam Cameralis, qui, ut in omnibus actionibus singularem gravitatem & animi generositatem spirabat, ita muliercularum, licet natalibus & dignitatis intuitu præ aliis Illustrium (quas per contemptum die Schürtzen-Doct. appellabat) consilia prorsus abhorrebat: quô ipsô nihil aliud lucrabatur, quàm ut per clancularias earum insusurrationes Maritorum favorem ferè penitus amiserit & pro Medico infelici habitus fuerit. Alius è contra, è viciniâ vocatus, titulis nostrorum temporum abusivis (der gnädigen Frauen A.) & consultationibus mutuis pollicem illarum ita premebat, ut postmodum sæpius eò fuerit evocatus. Dandum igitur aliquid sexûs imbecillitati & arrogantiæ, das gibt dann gute Weiber-Doctors. Non tantùm commendationem illarum sic lucrari possumus, sed & alia sæpe per easdem impetrare. Prout enim Stygius hospes nescit præstare, quod audet

Effrænis Monachus plenaque fraudis anus:

ita Mulieribus, corda Maritorum quasi capistro regentibus, nihil non effectu est facilè. Quæ in (2.) porrò membro de Obstetricum amicitiâ monet Autor, praxi Junioris Medici quoque multum obstetricari valent, cùm in morbis puerperarum non tantùm, sed & aliis in casibus Medico prodesse possint. Interim sicut in priori discursu mulierum remediis semper aliquid addendum monet, ne sibi solæ videantur sapere, ita superstitiosis Obstetricum consiliis, nullâ sæpe ratione fundatis, Medicus Generosus non facilè applaudere tenetur, cumprimis si ad nauseosa naturæque adversa,

sive

ſive Puerperas, ſive Maritos, adſtringere velint, quale ſpurciſſimum Obſtetricis cujusdam Giſſenæ eſt prophylacticum, quô dolores poſt partum (die Nach-Wehen) præcaveri ſtatuit, dum ſc. tres guttas lochiorum, in hauſtu vini, Puerperæ Marito propinare ſolet, quas, ex intempeſtivâ commiſeratione, Viros etiam Prudentes & Eruditos ingurgitaſſe novi.

PROPOSITIO XI.

FIgulus Figulum odit, Medicus Medicum.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

T*Ria capita invidiæ ac contemptûs ſint. (1.) Si quis ab alio Medico curatus morte deceſſit, attende, in quam partem inclinent Mulierculæ, vel quivis alii, qui vel factum, vel neglectum ejus arguunt,* (Ach Herr *Doctor*, wie meynt Er / wenn mann ein Clyſtier gebraucht hätte? *Tu dicas*, ja freylich / *addendo rationem, tum illi clanculum calumniando pergent* (ja Er hat es verſehen.) *(2.) Attende ad formulas Ejus & vide annon quadantenus peccet in contrariorum mixtione? Si ita, vide, ut errorem etiam agnoſcat Pharmacopœus; deinde monſtra, tum hic ſubridebit ſibique gratulabitur, quod idem quoque ſciverit, ac ſic etiam Te non faciente in formulas animadvertet. (3.) Cum ipſo Medico agens, quod tamen cum omni humanitatis ſpecie fiat, vide, ut nonnulla ipſius conſilia taxes, idque in præſentiâ ægri, aut adſtantium,* (Mich dünckt / es ſey zu hitzig. Frau Gevatterinn / ſpühret Sie nicht Hitze? *hocce arripient illi, acſi Medicus alter incautè*

cautè

cautè agat; clanculùm deinde simul errorem urge (ja mann dencke/ wann das wäre verschrieben worden?) *Cætera Praxis habet, v. g. quando scis illum minus Latinè loqui, tunc de statu ægri Latinè loquere, sic ad respondendum minus paratus â vulgô pro indoctô habetur,* kann Er nicht einmahl Lateinisch? *Senior factus Juvenem ex capite defectûs experientiæ & ignorantiæ Praxeos accusare, aut, si in recentiorum doctrinam inclinet, eapropter suspectum reddere poteris:* Es sind neue unversuchte Dinge und *Speculationes*, so auf dem *Catheder* wohl gelten möchten / in der *Praxi* laut es viel anderst.

ANIMADVERSIO.

HÆc ad unum omnia, tanquam impia Christianoque indignissima, rejicio. Gravissimè sanè *Cous in Præceptionibus*, Medicus, inquit, „ratione utens, nunquam alterum invidiosè calumniabitur: sic enim animi impotentiam arguet. Solis autem artium ignaris (ut alibi *lib. de Arte* addit) hoc opus competit, qui ambitiosius contendunt, neque tamen improbitate suâ nullô modô præstare possunt, ut aliorum opera vel recta calumnientur, vel non recta reprehendant. Hos ergo Medicastros, qui ex aliorum calumniâ quæstum quæritant, ἐς ἰητρικὴν ἐμπορευομένους, quasi Artem nundinantes, vocat, quemadmodum animas nostras negotiari Medicos imperitos argutè dixit *Plinius cap. I. l. 29.* & ex eô *Sponius Aph. nov. V. Sect. I. Physiol. p. 5.* Quæcunque sanè calumniæ Diaboli scholam sapiunt, qui suum inde nomen habet. Quisquis igitur ab hujus principiis abhorret, à calumniis abstineat. Videas equidem, qui illos ipsos, à quibus amicè & ex singulari confidentia in consilium simul vocati erant, clancularìis incusationibus apud adstantes invi-

invisos reddere conantur, dum hoc vel illud adhuc fieri potuisse mussitant, humanitatem etiam ad speciem cum Autore simulando, annon hoc vel illud in principiò administratum fuerit, haud aliâ intentione, è priori Medico sciscitantur, quàm ut Mulierculæ aliquid omissum esse putent. Videas, qui Medicos in Academiis, vi demandati sibi officii docentes, altô superciliô contemnunt & si vel à Magnatibus, vel Eruditis, honorifica illorum mentio fiat, Eosdem omni carere Praxi, (Sie hätten keine Praxin) ineptè calumniantur, ac dum ab omni theoriâ prorsus alieni sunt, Virorum Celeberrimorum studia & inventa theoretica clam palamvè deprimunt, utut nunquam supprimere valuerint. Adeò verum est, quod Venerandus *Senex in Lege §. I.* dolet: Totam sc. Artem (quæ non habet osorem, nisi ignorantem) magnam calumniam (διαβολὴν textus Græcus habet) sustinere. Hoc si à plebè tantùm fieret, adhuc tolerari posset? quod verò ipsi Medici, Ottomannorum instar fratres suos trucidando, regimen in forô Medico Praxinque sibi solis vindicare, & per ruinam aliorum aliquam sibi nominis celebritatem conciliare studeant, malum est intolerabile. Utinam omnium animis insculptum esset aureum illud & omnes rationes statûs exsuperans axioma: QUOD TIBI NON VIS FIERI, ALTERI NE FECERIS!

PROPOSITIO XII.

Excusationes omni studio ac contentione prætende.

EKΘE-

ἜΚΘΕΣΙΣ.

DEsumuntur excusationes è quadruplici potissimum fonte, (1.) à prægressis. Antequam enim ægri Medicum accedant utplurimùm alia in antecessum adhibent, was der Apothecker der Frau Gevatterinn gerahten hat. *Hæc quocunque modò accusari debent, quia mors insecuta est, (2.) Prætende nimis tardè Te vocatum esse. Utplurimum tres aut quatuor dies subsistunt, dicas igitur:* Sie haben gar zu lang gewartet/ wollen aber doch sehen/ ob noch was zu thun seye. *(3.) Ex neglectâ Diætâ rerumque nonnaturalium abusu: ubi quidem inquirendum est, num vinum clanculum biberit, hoc vel illud comederit? (3.) Si illorum nihil applicari potest, in morbi ac symptomatum gravitatem rejicienda sunt omnia, quod ultimum ferè optimum est. Priora coram ægrotorum adstantibus non sunt dicenda, ne illi suo muneri videantur defuisse, alibi igitur opponi debent. Attendas etiam, in quam excusationem adstantes ipsi inclinent.* Bey den kleinen Kindern heist es/ wann sie nur nicht bezaubert worden? *Responde:* Ja/ Frau Gevatterinn/ es kann wohl seyn/ es gibt ein hauffen böser Leute. Sie laß etwa vor 6. Pfenning Fenchel-Saamen und Johannis-Blumen holen/ und räuchere doch etwas. *Sæpe etiam post mortem in cadaveribus erumpunt maculæ nigræ; si febris jam fuerit ardens, commonefacias adstantes, ut sibi caveant à cadavere, propter malignitatem:* Sie nehmen sich ein wenig in acht/ dann es ist ein gar böse Kranckheit gewesen. Mann könte ein wenig mit Wacholder-Beeren oder Agstein räuchern.

ANIMADVERSIO.

Excusationes has *Helmontius* vocat excusationes excusationum in peccatis, utut quatuor earum fontes, ab Autore eruti, tam malæ notæ non sint, ut scaturigines in §. præcedenti obturatæ. Circa primum saltem cavendum, ne incusatio mortis insecutæ novum calumniandi aut injuriandi animum conjunctum habeat. Hic si absit & sive à Pharmacopœo, sive ab aliis error quidam, Tibi posthac imputandus, commissus fuerit, ad avertendum famæ & existimationis suæ periculum Medicus eundem utique detegere tenetur, utut cum insigni illorum, quorum interest, displicentiâ fiat. Sic cùm Nephritico olim trochiscos alkekengi præscriberem, Pharmacopœi verò famulus trochiscos alhandal substitueret ægroque tormina immania & periculosa his ipsis causaretur, non potui non, pro excusatione meâ, errorem detegere, utut malè illud habuerit Myropolam, qui errorem hunc æterno silentii peplo involvi maluisset. Simili quoque excusatione utebatur alius, isque adhuc Novitius Practicus, cum Pharmacopœus regulo ♁ medicinali ab illô præscripto, Æthiopē mineralem, ☿ dulci autem mercurium sublimatum, nondum probè edulcoratum, non sine periculo ægrorum erroneè substituerat. Quis hæc talia salvâ conscientia, salvâ quoque existimatione, reticeret? cumprimis si mors insecuta fuerit. Neque de nihilô est excusatio è (2.) fonte petita, si pro communi, sed pravâ seculi consuetudine, justô tardius vocetur Medicus, dum optimum sæpe tempus negligunt domestici, immemores vulgati illius:

Principiis obsta, serò Medicina paratur

Dum mala per longas invaluêre moras.

Unico sæpè vomitoriô, unico sudoriferô in principiô possent abigi

abigi & velut in primâ herbâ suffocari, quæ in augmento vix omnibus Seplasiariorum magmatibus tolluntur. Diætæ vitia (3.) probè etiam observanda sunt, ne, quod dextra Medici per convenientia medicamina ædificârat & sinistra Apitii manus destruxerat, sinistrè à vulgò explicentur ipsisque medicamentis tribuantur; Contra symptomatum mortisque vehementiam (4.) facit brocardicum vulgare:

Contra vim mortis non est
medicamen in hortis.

Maculis tandem post mortem in cadaveribus apparentibus abuti noli, cùm nasutiores illas in omnibus ferè, ob humorum circulantium στάσιν & congrumescentiam, necessariò oriri non ignorent.

PROPOSITIO XIII.

UT frequentiorem habeas Praxin, de Matrimoniô favorabili Tibi prospice & cum Concionatoribus, ut commenderis, familiariter age.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

Axiomatis hujus nervus in eò consistit, ut ex præcipuâ urbis familiâ, si fieri potest & ratio loci admittit, Tibi aliquam matrimoniò jungas. Reliqui enim amicorum propterea tenentur Te in consilium vocare, præsertim si vel Parentum, vel Cognatorum aliquis officio Judicis aut Consulis fungatur, cujus respectu vel coacti reliqui Te vocabunt. Ipse Medicus, si ad officium Judicis, prout in nonnullis locis fieri solet, perveniat, eò melius erit. Theologi, cùm ægros non minus adeant

inque magnâ apud illos autoritate sint, præ reliquis Te commendare possunt. Vide ergò, ut illos devincias Tibi munusculis medicis, circa quæ admodum curiosi sunt. Quodsi morbo aliquo corripiantur, gratis operam tuam iis impende sostrumque recusa, denn Sie geben nicht gern Geld. *Eò namque magis eos Tibi obstringes & cum sanitati sunt restituti, publicè in suggestô primò DEO, deinde Medico gratias agunt, (atque, ad id, si magna familiaritas Tibi cum iis intercedat, monendi sunt) tum Auditores, quisnam ille fuerit Medicus? inquirunt; quod si E. laudaberis, res omnis salva est.*

ANIMADVERSIO.

DUo hic consilia suppeditat Autor, quæ carnali, h.e. humano auxilio fidentibus Medicis haud inutilia censeo. Cumprimis autem matrimonium honestum & favorabile Practico juniori commendandum est. Cùm enim, *Sporischio* teste, difficile sit iis, qui nondum conjugii septis inclusi sunt, lasciviam, impuritatemque vitæ detestari (cumprimis si omnium, quæ thorus sibi vindicat, ex Anatomicis certiores sint redditi;) hinc Medicus, secundum immortalis DEI æternam & immutabilem voluntatem necessariamque de propagatione hominum providentiam, legitimam honestamq; sibi conjugem invenire studeat: Ita enim commodius intra continentiæ fines affectus cupidinemque retinebit, bonus Paterfamiliâs esse laborabit atque ægris hominibus minore cum difficultate adesse operamque suam fidelius communicare poterit, quàm cùm maritali jugo solutus vivit & alienorum operâ uti cogitur in iis, quæ ad usum vitæ humanæ quotidianum necessaria sunt. Adde, quòd sexus sequior, (qui messis Medicorum audit) cumprimis graviditatis & puerperii tempore, arcana statûs ægrè Medicis extra conjugium viventibus aperiat, quæ maritatis jam ex parte cognita & perspecta sunt. Quodsi tum aliquam è præcipuâ ur-

bis familiâ, juxta monitum Autoris, aut benè dotatam obtinere poterit, res erit (cæteris paribus) non vilipendenda, dann eines reichen Weibes ist mann sein Lebtag froh. Interim non omnes capiunt verbum hoc, der Jungfern Korb hat aller Orten ein Loch / ut *Willius de Phil. Germ. Itin. Diss. 2. p.* 109. observat, addito tamen solatio seq: „Spondeo, si conjunxeris vitæ elegantiam & severam eruditionem, nunquam „defore Tibi nummos reditusque non modiis, sed horreis integris, quicquid æris in „procatũ eruditionis impẽdisti, redituros, juxta illud Italorũ: „*Chi ha arte, ha parte.* Quæ de animæ Pastoribus & Theologis subjungit Autor, ipsa pietas & officii præstantia jubet. Nec commendatio illorum publica è suggestô est de nihilô, cumprimis si ob reconvalescentiam ægrorum agantur grates. Sin verò in curriculis vitæ, quæ *Personalia* vulgò audiunt, post obitum prælegendis, Practicorum crebra, utut honesta, fiat mentio, tantùm abest, id semper ad palatum esse Medicorum, ut plures illud potius ægerrimè tulisse & proxenetis suis dira quævis imprecatos esse noverim.

****

PROPOSITIO XIV.

Morbi magnitudinem & defunctorum copiam, non quidem coram ægris, sed adstantibus, præsertim à morte, vel ubi illi reconvaluerê, maximoperè urge.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

HOc à morte Te excusabit. Quodsi autem æger reconvaluerit, eum magis Tibi obligatum reddes, ac tuo cedet honori.

ANIMADVERSIO.

PErtinent hæc ad excuſationes paulò antè ℐ. 12. commendatas. Noli tamen Agyrtarum aut Chirurgorum more, citra neceſſitatem & invitâ veritate, hîc ex muſcâ, quod dicitur, elephantum facere, ac ut illi leve etiam ulcus aut vulnus pro horribili & periculoſo malo habent, ita morbum quemcunque magnum vocare. Recordor hîc Virginis alicujus, quæ ulcus in tibiâ ſive negligens, ſive celans, in cauſâ erat, ut illud ipſum latius ſe extenderet & ſerpendo creſceret, adeò, ut tandem Carnificem Gieſenſem, in ulceribus ejusmodi curandis famoſum, conſulere neceſſum habuerit. Hic ad primam ejus detectionem & inſpectionem altiſſima ſuſpiria ducendo alios ſuæ farinæ homines advocabat ipſisque morbum oſtendebat, quem omnes cum ſtupore quodam admirabantur, das wäre ein Schaden! ſo hätten ſie lang keinen geſehen! poſt curationem vel ſolo lithargyrio & alumine uſto perficiendam, ſoſtrum 100. Imperialium exigebat, quod ſine dubiô ſumma illâ ulceris exaggeratione intendebat. Ne igitur aut ſimilem φιλαργυρίαν, aut vanæ gloriolæ aucupium (ad quod utrobiq; reſpicere videtur Autor) adſtantes prudentiores Tibi imputare queant, hinc eô quoque in paſſu temperamento aliquo opus eſt, veritati ſemper & ægrorum ſaluti magis, quàm privatæ utilitati litando. Quodſi enim periculum reverà ſubſit, utique prognoſticô ſe munire morbique magnitudinem adſtantibus ob oculos ponere tenetur, ſi vel honori vel exiſtimationi ſuæ velit conſu-

lere

lere Medicus. Quotupliciter autē morbus aliquis vehemēs & magnus dici possit, Institutionistæ tantùm non omnes & ex illis *Rod. à Castro l. c. Lib. IV. Cap. XI. pag.* 257. habent: quando sc. aut viscus aliquod principale læditur, aut vehementia causæ malignitatem arguit, aut symptomatum graviorum syndrome urget.

PROPOSITIO XV.

Cum Pharmacopœis pacificè & practicè est agendum.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

Quanquam non teneantur Medici lucrum omne in illorum usum convertere, nihilominus tamen possessione suâ (utut illud ab institutô forsan alienum non esset) ejici nequeunt, adeoque (1.) si quædam habes medicamenta specifica, nec ipsemet ægris distribuere vales, Pharmacopœis illa tribue, ac cum vehiculis officinalibus iterum præscribe. Mann muß es umb ein gewisses anschlagen / daß der Apothecker monatlich zahle / der doch seinen Gewinn auch darbey hat. *Hoc tamen non obstante privatim ex ædibus tuis Exteris Rusticisq; tua divendere poteris. Si autem alicubi concessum est medicamenta specifica distribuere, hoc agas, ut Pharmacopœi syrupos, ecclegmata, ac præparata omni conatu improbes. Occasionem arripies è præparatis officinarum proculdubiô, si quæ ægro offerantur, ac, dum substiterunt aliquamdiu, præcipitantur, vel turbida fiunt &c.*

ANIM-

ANIMADVERSIO.

PRactica est multiplex. Quodsi collusionem intendat Autor, dum cum Pharmacopœis practicè agendum esse monet, conscientiæ Medicorum juniorum malè cõsulit, utpotè qui in plerisque Germaniæ Academiis, antequam Doctoratûs gradum obtineant, ad sceptra Academica sacro jurisjurandi vinculo obstringuntur, ut ab omni cum Pharmacopœis collusione abstinere, nec avaritiam illorum quôvis modô alere velint. Hôc tamen non obstante videas, qui clandestina cum illis pacta ineunt & pro singulis formulis, quas recepta vocant, certam nummorum summam expectant: cujus intuitu Pharmacopœi medicamenta majori, quàm decet, pretiô divendunt. Unde mirum non est ægros quamplures myrothecia cane pejus & angue fugere & ad Empiricos deflectere. Aliter res sese habet, quando medicamenta polychresta, aut specifica, quorum descriptionem illis fidere non expedit, domi elaborata illis dispensanda committimus, quorum tamen pretium ita temperandum est, ut, quod Pharmacopolæ pro labore dispensationis relinquendum est, non tam ægris, quàm Medicis decedat. An iis in locis, ubi myrothecia probè instructa aluntur & specialibus Statutis dispensatio privata interdicta est, nihilominus tamen ex ædibus Medicorum, sive exteris, sive inquilinis, medicamenta divendi possint, res hodienum adhuc inter Medicos quosdam & Pharmacopœos Francofurtenses admodum controversa & scriptis publicis in utramque partem agitata est. Decisionem vid. apud *Dan. Ludovici, in Diss. de privatâ remediorum dispensatione:* quâ tamen non obstante, ad conservandam pacis publicæ tranquillitatem, gloriosum est Medico, si de jure suo liberaliter aliquid concedat Pharmacopœis, nec sine causâ legitimâ præparata illorum

rum improbet, cumprimis si Medicos debitô, ut decet, honore prosequantur earumque præscriptis examussim satisfaciant. Illis enim ut servis, non ut sociis utendum, siquidem & hîc nimia familiaritas parit contemptum: Quodsi scrupulus aliquis Tibi hæreat circa medicamentorum compositionem, illos non tam de remediis, quàm de mixtione illorum poteris consulere, ne cristas erigendo sibi majorem, quàm Medici, scientiam attribuant & ut sæpe fieri solet, falcem suam in illorum messem immittere sustineant.

PROPOSITIO XVI.

SPecifica tua in minori dosi ac sola divendere noli; sic enim, si mixta fuerint cum vehiculô, pretium æquare videbuntur, nec habebuntur pro Chymicis.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

MUltis in locis adeò exosa sunt medicamenta Chymica, ut pro venenis habeantur. Vulgus autem medicamentum Chymicum esse censet, quod in minori quantitate exhibetur. Si enim vehicula fuerint addita, evitabitur illa suspicio und der Bauer kriegt etwas umbs Geld.

ANIMADVERSIO.

DIlatationem formularum & ipsorum medicamentorum sæpissimè necessariam esse, jamdudum ostenderunt illi, qui de compositione medicamentorum ex professô, quod dici-

dicitur, egerunt. Bini quoque casus, ab Autore allegati, sæpè se offerunt, quibus monitô hoc licet obviam ire. Novi enim Medicum, è scriptis celeberrimum, à quô vulgus vel eâ de causâ abhorret, quod nil nisi Chymica propinet, quæ periculosa putat: adeoque decentibus vehiculis illa dilatando scrupulus hic animis eorum eximi poterit. Contra delicatiores, nonnisi guttulas & granula admittentes, hanc remediorum augmentationem non requirunt, qui de securitate medicamentorum Chymicorum utplurimùm etiam melius informati sunt. Cumprimis autem in Plebejorum & Ruricolarum morbis (2.) idem observandum; utpote qui remedia præscripta non qualitate, sed quantitate metiuntur, ut sæpissimè in tartari emetici præscriptione mihi accidit. Quoties enim Rusticis adstantibus nonnisi pauca ejus grana ponderari & pro dosi illis offerri jussi, quid auxilii & efficaciæ inde sperari possit? (Was dann so ein klein wenig thun könne?) quæsiverunt, unde vel triplum sacchari aut alius pulveris, vel uncias aliquot vehiculi superaddere juvabit; ne & nummorum elocandorum pœnitentiâ ducantur.

PROPOSITIO XVIII.

NOnnulla medicamentorum tuorum ut copiosè divendas, Germanica illis impone nomina, Gifft-Tinctur, himmlischen Theriac, Gnaden-Balsam/ & licet omnia ex officinis habeas, dicas esse meliora, vel specificè ad hunc vel illum morbum directa.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

INde nonnullorum Practicorum medicamenta Germanicis insignita sunt nominibus; v. g. specificum cephalicum Doct. Mich. das rohte Pulver audit. Alius acidulas habebat artificales, quas vocabat die Saurtröpffgens/ has frequenter petiêrunt cives wann sie sich Bier holen liessen/ musten die Saurtröpffgen hinein. Interim sufficit, si unum tantùm aut alterum è medicamentis tuis commendes, acsi polychrestum sit; ad quod confugient homines viliores, qui ad evitandos sumtus Medicum non statim vocant in omnibus morbis: da muß mann kleine Glärsergen fertig haben/vor 2.3.6. Gr. Wann in Leipzig einem das Ohrläplein wehe thut/ holet Er D. Michaelis Tinct. Bezoardicam. Utplurimùm autem asueti sunt purgantibus, (Ich befinde mich nicht recht im Leib/und muß etwas zu purgiren einnehmen.) ergò pulverem aliquem purgantem in promptu habeas, der auf alle Glieder gerichtet ist. Purgans tale sit in formâ pilularum, pulv. potionis, essentiæ, vel tincturæ, das bringt am meisten Geld. Deinde & propter dolores habeas pilulas anodynas (Schmertz-stillende) inauratas: nam quocunque obortô dolore petuntur illæ, utut cum aliquâ cautione vendendæ. Novi Medicum, qui lucrum capiebat ex pulvere aliquô, quem vocabat das Kinder Pulver. Ad hunc, velut ad sacram anchoram, confugiebant mulierculæ in liberorum suorum morbis. Alius adhibebat ein Sauff-Pulver/ quô potatores à crapulâ stomachum restituebant. Spiritus salis armon. Hamburgi audit der Sauff-Spiritus, strenuè juvans potatores.

ANIMADVERSIO.

GErmanica, quæ hìc laudantur nomina, iis tantùm in locis, ubi dispensatio privata locum habet, proficua est. Ubi verò hæc per statuta peculiaria non concessa est, tantùm abest exinde commodum aliquod in Medicum redundare, ut potius multum inde detrimenti capiat, ut certô heîc exemplo innotuit. Cùm enim ante hos & XX. annos Medicus quidam Corticis Peruviani & inde parati Electuarii usum introduceret, isque ob euphoriam Civibus ita innotesceret, ut idem D. N. N. Fieber-Lattwerg diceretur, vulgus hoc nomine pharmacum illud à Pharmacopœis obtinebat, nec tam frequenter amplius opem Autoris in curandis febribus expetebat; quod ipsum tamen adeò ægrè non tulit, cùm plus semper de bono publico quam lucro proprio solliciti esse debeamus, eaq; de causâ remedia probatissima; ad exemplum Regis Galliarum, statim luci publicæ communicanda essent, ut sub Morbonæ injuriis suspirans Proximus eò facilius & uberius solamen & levamen inde sentire posset. Multo minus medicamēta vulgaria, ex Officinis petita, horribilium Secretorum titulo, ut sæpe fieri solet, imperitis obtrudenda, aut in præjudicium & contemtum Pharmacopolarum officinalibus meliora dicenda sunt, licet quàm maximè ad hunc vel illum morbum specificè fuerint directa. Quæcunque ergò hîc fieri possunt, salvo jure & honore tertii fiant, oportet, salvâ etiam veritate, honestate & existimatione; id quod in tribuendis titulis & imponendis medicamentis nominibus des Gnaden-Licht- und Lebens-Balsams / des Himmlischen Theriacs, und dergleichen observandum est, ne Medici Cordati & Generosi Harpyjarū illorum & Crumenimulgarum, Stentorum sc. & Circumforaneorum morem imitari videantur, qui oleum petræ & similia, vilissimô pretiô

ab

ab Aromatariis obtinenda, sub speciosis °/₀. S. Catharinæ, S. Jesu Christi &c. titulis Panaceæ instar carè admodum divendunt & nullo discrimine habitô contra quosvis morbos simplicioribus & incautis commendant.

PROPOSITIO XVIII.

Experientiam sin minus tuam, saltem aliorum, quibus tamen adstitisti, crepa.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

SI quid aliud, experientiam sanè, ceu idolum, venerantur ægri indeque Senum autoritas est. Vel itaque dicas Te huic vel alteri Practico, Rolfincio *v.g.* Wepfero *&c. adstitisse & eundem morbum curatum vidisse,* daß eben dergleichen Kranckheit vorgangen/ wie die seye: *Vel dum aliquamdiu Praxin exercuisti, Te eundem planè in hâc vel illâ personâ curasse. Patavium huic instituto favet,* da gehet mann mit dem *Doct.* auf der *Praxi* herumb. Wer denn lügen will/ der leugt von fernen/ niemand ziehet hin und fragt gern.

ANIMADVERSIO.

QUamvis bonus Theoreticus non possit non felix esse Practicus, modò pietatem morumque elegantiam comparatæ sibi eruditioni junxerit, seniumque Medicorum non tam mento, quàm mente sit metiendum eâq; de causâ *Heurnius* Celeb. Juvenis adhuc omnibus Medicis Senioribus olim prælatus fuerit, ut in vitâ ejus *Freherus, in Theatrô Viro-*

rum Illustrium pag. m. 1309. refert: attamen communissimè juniores & recenter adhuc elixatos Doctores declinare solet vulgus, ob tritum in Vernaculâ proverbium: Ein neuer Medicus, ein neuer Kirchhof. Experientiam igitur desiderant, quàm ut verè & absque falsiloquiô crepare possit is, qui ad τὸ τεχνωθῆναι animum applicuit, operæ pretium merebitur, si finitô Studiorum Academicorum cursu sibi Practicum quendam celebriorem amicum reddat, ut vel eundem ad ægri lectum comitetur, vel in visitandis ægris sublevet, cumprimis autem pauperibus, quos si gratis curandos suscipias iisque parabiliora medicamenta tuis impensis suppedites, sufficientem mox ægrorum numerum obtinebis, qui redhostimento loco felicitatem tuam & in Praxi habilitatem ubicunque deprædicabunt, ut accedente DEI benedictione brevi in celebrem Medicum evadas. Quodsi verò in itinere constitutus, sive apud Exteros, in Nosocomiis Lugdunensibus, Londin. Parisinis &c. Medicos ad id vocatos comitari Eosque morborum curationem ad ægri lectum docentes audire valeas, non opus est, ut è longinquô mentiaris, sed illorum experientiam bonâ cum conscientiâ crepare poteris. Quodsi Corinthum omnibus adire non licet, idem in nosocomiis Germaniæ, Lubecensibus, Hamburgensibus, Argentoratensibus, Ulmensibus, Augustanis &c. obtinebitur. Sin neque hoc Tibi concesserit res angusta domi, Officinas Pharmaceuticas crebrò visita & Celebriorum Practicorum formulas sedulò perlege, quæ, teste *Zvvelffero in Pharmacop. Aug. restit.* notæ sunt characteristicæ prudentûm Medicorum, unde & eruditio eorum dijudicari & medendi methodus addisci potest, ita ut plus adjumenti, quàm ex omnibus Scriptorum Codicibus inde se hausisse fateatur *Willius Tr. de Philiatr. Germanorum Itin. Diss.* 3. *p.* 234. Hæc si observaveris, aut propriam, aut aliorum experientiam tutò jactare poteris.

PRO-

PROPOSITIO XIX.

ÆGro semper animum debemus addere: hoc enim non minima curationis pars est.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

Fit hoc (1.) dum pulsum exploramus & cum ægris loquimur, ne facie vel oculis indicia, malè rem cum ægrô se habere, præbeamus: non enim desinunt Nos immotis oculis adspicere. (2.) Quando ægros consolamur. In quem finem dicta aliqua Biblica de Medicinæ præstantiâ adducenda sunt, v.g. ex Syracide: GOtt habe die Artzeney aus der Erden erschaffen. *It.* Daß GOtt in den Krancken mächtig seye. *Si æger juvenis sit, ex Davide:* GOtt wolle Ihn in der Helfft seiner Tage nicht wegnehmen.

ANIMADVERSIO.

CUr animum addere debeamus ægris, jam supra in scholiis ad *præceptum V.* de lucrandâ ægrorum confidentiâ notavimus. Addo hâc vice, quòd ob indicibile animæ cum corpore commercium spiritus circulantes, quos Archæum vocant alii, sic excitentur indeque promanantes vires adeò confortentur, ut in illis æquè ac corporis habitu, h.e. tono partium, radicata Natura morbum eò facilius subjugare valeat. Ne ergò animum despondeat Æger, ea, quæ circa pulsus explorationem (quæ non subitò & statim sub accessu, sed aliquali morâ interpositâ fieri debet) monet Autor, ut sc. cordatum & imperterritum se præbeat Medicus) probè obser-

observari merentur. Caveat E. sibi Medicus, ne debilitatem aliquam in pulsu sentiés aut suspiria ducat, aut humeros contrahat, aut oculos versus cœlum elevet, aliisque gestibus periculum aliquod, ægro observante, subesse significet, ne terrore perculsus æger omnem tum Medico, tum medicamentis fidem deneget & de omnibus desperando pereat. Quæ (2.) de consolatione per dicta Biblica, præter morem suum, adducit Autor, bene se habent omnia, modò ægros adoriamur à pietate & patientiâ non alienos. Quodsi enim filiis hujus seculi sacram ejusmodi medicinam adhibere velis, idem experieris fatū, quod mihi olim contigit. Cùm enim sub primis Praxeos Medicæ auspiciis, à Generosissimo *Dn. de Junghen*, Freinshemii in Palatinatu inferiore ad Signiferum quendam, hydrope desperato laborantem, ablegarer & rebus ferè desperatis Ægro communi solamine, GOtt seye in den Schwachen mächtig/ spem aliqualem reconvalescentiæ facerem, alius, qui adstabat, Martis pullus, in cachinnum solutus, ad ægrum, præmissâ frivolâ quadam execratione, dicebat: En! novus iterum consolator adest, es ist wieder ein Tröster da. Quodsi tum per Diabolum & omnes Furias, cum Empiricis, jurando certam illi reconvalescentiam stipulatus essem, majorem fortè fidem mihi adhibuissent homines solatio tali prorsus indigni.

****

PROPOSITIO XX.

IN Prognosi cautus esto.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

Nil certi pronuncies, quia præsagia fallacia sunt. Uti poteris hâc formula: Wir wollen das beste hoffen. Wie es anjetzo ist/ ist kein Anzeigung sonderlich da: Wann nur keine andere Zufälle darzu kommen. *Sic dum animadvertis periculum subesse, ad usum S. Cœnæ adstantes monebis, qui & non apparente periculo, propter subitaneas morborum mutationes, suadendus, dicendo non propterea id fieri, ac si mors immineret*, sondern mann thäte das seinige / wie es denn GOtt schicke/ so wäre mann bereit.

ANIMADVERSIO.

PRognosi admirationem & boni Medici existimationem Practicum sibi conciliare posse, *Hippocrat. Lib. I. Prognostic.* §. 1. *&* 3. tradit. Eventura enim prædicere, experientiâ cognita, gloriam adferre dicit *Idem*, *lib. de decenti habitu* §. 31. Cùm verò acutorum incertæ sint prædictiones, hinc non sine ratione cautelam quandam adhibere jubet Autor, ut sc. ejusmodi utamur formulis loquendi, quæ semper formidinem oppositi conjunctam habent. Futura igitur, qualia sunt morbi exacerbatio, vel remissio, symptomatum concursus, morbi duratio & eventus, acutâ diligentiq; mente cogitet: neque temerè, sed cautè de iis pronunciet, ne aut turpis divinator, aut levis mendax deprehendatur. Multa enim præter spem & omnem expectationem æquè ac experientiam circa ægros contingunt, quæ prænunciandi certitudinem multis modis eludunt, *conf. D. Sporischius in Ideâ Medici pag.* 41. Quoad alterum de curâ animæ consilium, aliquam rursus pietatis speciem præ se fert Autor, quæ utique laudanda. Necessaria e-

nim ægrorum cum iratô Numine reconciliatio, pœnitētia & SS. Cœnæ genuinus usus non ad ultimū vitæ halitū protrahenda, sed in morbis acutis statim in primô principiô, nullô etiam periculô præsente, ægris commendanda sunt, non tantùm ob casus subitaneos variasque mutationes, sed & ad curationem felicius instituendam. Quemadmodùm enim in desperabundis & ubi mens, sive propter conscientiæ stimulum, sive propter affectus animi vehementiores, ægrotat, medicamenta, etiam nobilissima, parum aut nihil efficiunt: ita dici non potest quantum ad efficaciam illorum contribuat animus ad tranquillitatem compositus, qui sacris illis remediis unicè poterit obtineri. Optandum ergò esset, ut in omnibus morbis cura animæ præcederet corporis curationem, reliquave DEI T. O. M. benedictioni & paternæ voluntati unicè crederentur, siquidem hâc ratione per totum morbi decursum tranquillius se gerent ægri, omnia patienter tolerabunt, nec cogitationibus desperabundis remediorum vim obtundent.

PROPOSITIO XXI.

Frequenter visites ægros, prout consuetudo loci id fert.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

Distinguenda solummodò tempora in hac parte. Dum ægri vomitoriô utuntur, vel purgante & operatio adhuc durat, eos non accedas, cessante enim illâ sibi restituuntur. Nec accedendum est, dum in agone constituti sunt, ob gemitus & lachrymas

chrymas adstantium: Si verò propter consilium agonizantes adire necessum fuerit, constantem semper vultum præ Te feras, oportet, mutari enim hæc non possunt. Hoc in casu iterum requiruntur dicta: Sie oder Er ist wohl versorgt / ruhen nun von ihrer Arbeit. Mann hat ja nichts ermangeln lassen und alles gebraucht / so muß man zu frieden seyn und sich in GOttes Willen geben.

ANIMADVERSIO.

INter quamplura Medico sustinenda fastidia tædiaque haud infimum locum tenent tot ægrorum visitationes, quarum intuitu Pharmacopœi servi, domi sua tractantes, meliore præ Dominis sorte gaudent hisque tanquam Proxenetis utuntur. Interim si Medicus junior emergere velit, suis hîc pedibus non parcat, oportet, Er muß mancher Pfütz die Augen austreten. Habenda autem est ratio morborum. Si morbus fuerit acutus, vocatus primò Medicus (siquidem sponte sua non facile se obtrudere debet) bis in die patientem accedat, imò pluries, si morbus fuerit acutissimus, sic enim certiorem morbi cognitionem sibi comparare, ejusque tum incrementum, tum decrementum curatius observare, simulque ægrum magis confidentem reddere solet. Cumprimis autē in principio morbi nil unquam negligēdum, siquidem *Hipp.* teste, nullibi pejor procrastinatio, quàm in forô Medico. Sin vero chronicus ac diuturnus curandus suscipiatur, sufficiet semel indies eundem visitasse & elapsis 40. diebus, alternis diebus, aut bis in septimanâ, nisi æger in dignitate quadam constitutus, aut prædives sit indiesque visitari cupiat, cùm & sanitatis tempore, valetudinis conservandæ gratiâ, idem sæpe exigant. Neque abs re erit & civilitatem sapiet, si post convalescētiam honorarium solutum est & eô

ipsô se bene valere innuit amicus, tamen adhuc unâ vel alterâ vice eundem inviseris, non tamen ut Patientem, sed ut amicum, ne putet se ad ulteriorem compensationem teneri, conf. *Rod. à Castro in Med. Polit. p.* 165. Abhinc aliqua quoque Personarum ratio est habenda, an crebræ & frequentes illis visitationes gratæ & acceptæ sint? Avari certè easdem adeò non desiderant, ut illas potius deprecentur, der Herr D. dörffte sich so offt nicht bemühen / mann wolle es Ihn wissen lassen / so etwas solte vorfallen / quæ civilitatis verba non tam sympathia ipsis, sed avaritia & tenacitas exprimere solet, cùm vereantur visitationum supputationem nimis largam fore: Sie müsten hernach gar zu viel Gänge zahlen. Hoc ut evitent, Medicos non nisi obiter & per indirectum consulere solent, ad Medicastros deflectunt, &, quod alicubi mulieri prædiviti, sed tenacissimæ familiare est, bubulcos sæpè ad infantum ægritudines curandas adhibere non dubitant, tantis Archiatris dignissimi.

PROPOSITIO XXII.

SI persona aliqua sit Illustris, ne in Te solum devolvatur culpa, adjunge alium, sed vide, ut Tu aliis, non alii Tibi adjungantur, h. e. ultimò vocentur, aliâs mustu den Bären anbinden.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

PAragraphus hic docet, quomodò se gerere debeat Medicus in consilium vocatus ab Illustribus. Cum his enim non ita in

praxi

praxi progrediendum, quàm cum minorum gentium personis Ideò, ne in Te culpa erroris cujusdam commissi (qui facilimè hîc nasci potest) redundet, in eo eris, ut aliis adjungaris. Nam ægri tales se non facile regulis & consiliis Medicorum submittunt.

ANIMADVERSIO.

FUnestissimus canonis hujus est abusus, dum vi moniti posterioris novitii quidam Practici vitiò sibi ducunt, in casibus gravioribus, alios consulere, aut ut simul ad curationem accersantur, admittere. Hinc, quò sibi soli videantur Suffeni, nunquam consultationem quandam Medicam instituunt, sed non sine insigni conscientiæ onere onus illud in suos tantùm humeros suscipiunt, ne minimùm solliciti, an æger moriatur, nec ne? Videas integros à Sciolis ejusmodi & superbis vicos desolatos & ab incolis depauperatos, und das heisset als denn eine starcke Praxin haben. Plus certè vident oculi, quàm oculus, &

Quicquid Tu nescis, fortassis novit Ofellus.

Hinc eleganter *Homerus* Diomedem cum Nestore introducit ita loquentem:

-- Me, ô Nestor, habebis,
Si modò des socium: fiducia quippe duobus
Major adest, dum se subigunt, quod non subit uni,
Alternant: Subit ambobus quod non subit uni.
Se sociant: ità rem solidant consultaque firmant
Ac si quæ mecum vel recta excogito solus,
Hîc tamen usque mihi diffido atque irrita duco.

Unde necessitatem consultationum Medicarum pluribus contra alios evincunt *Rolfincius in Methòd. medend. speciali Consultatoriâ* & *Rodericus à Castrô in Med. Pol. lib. 3. c. 20. p. 181.* Admittere enim Virum honestum & doctum (verba sunt Illustris *Wedelii*)

delii) ad consultandum non derogat famæ Medici, sed potius prodest, cùm vis unita fortior sit, quàm dispersa. Cumprimis autem in Magnatum & Principum curatione iis uti debemus, ne, si res ex votô non ceciderit, culpa Tibi soli imputetur. Interim felix, qui vocatur in declinatione. Reliquas in Magnatum curis & Aulis Principum observandas regulas eleganter habet Dn. *Wedelius in Collegio Medico-Politicô Msc.* Præ aliis autem cavẽdum, ne remediis utamur incognitis, memores illius apud *Curtium lib.* 3. *C.* 8: Non facilè remedium experiundum est, quod propter novitatem suspectum esse possit. *Vid. Galen. lib. de prædict. ad posthumum.* Hinc præstat officinalibus, longinquâ experientiâ probatis & *in Pharmacopœjâ Augustanâ* descriptis, mederi; & ne aliquid in Personis Magnatum periclitari videamur, omnia intrepidè & absque formidine agenda sunt. Nihil tamen temerè hîc promittendum, ne Tibi eveniat, quod de Manete refert *Alexander Tasso, in Cogitationibus diversis*, linguâ Toscanâ conscriptis, *lib. X. C. XII.* quod scilicet se Regis Persiæ filiolum curaturum offerens, sed remediô eundem subitò occidente usus, jussu Parentis Regii cultrô ex arundine factô excorticatus fuerit. Sanè si omnes, qui ægros curationis locô ad plures ablegant & ad tumulum promovent, excorticari deberent, plures fortè pelles Medicastrorum haberemus, quàm asinorum. Symbolum Auliatrorum esto:

NIL TEMERE, NEC TIMIDE!

PROPOSITIO XXIII.

AD ægrotantium salutem nos ingredi jubet *Hippocrates*, & à medicamentis abstinere, non-

nunquam

nunquam tamen aliquid dandum tempori & personæ.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

Agitata fuit Parisiis Quæstio inter Medicos juniores ac senes: An mulier sine virô ex desideriô erga Maritum concipere possit? Nobilis enim aliqua, primariæ illic familiæ, absente viro conceperat. Senes Medici negabant: Juvenes affirmabant.

ANIMADVERSIO.

QUid his sibi velit Autor, fateor me non capere. Neque enim crediderô eundem in gratiam hujus vel illius personæ medicamenta deleteria quandoq; concedere, cujus perfidiæ exemplum prostat apud *Corn. Nepotem in Dione Cap. X.* ubi Dionysium sopore sustulerunt. Hoc enim è diametro contrarium est juramento, in promotionibus Doctoribus sanctè præstando, quô in Academiâ Giessenâ, præter alia, venerationem Principis & incrementum Academiæ concernētia, Doctorandus promittere tenetur: „Se Artem Me„dicam sine omni obscœnitate & spurcitie honestè castèque „tractaturum, nemini morbum „prorogaturum, *nec quoquô „modô cuiquam in cujusquam „gratiam nociturum*, gravidis „circumspectè & consideratè „medicaturum, nec alicui ex „his medicamenta fœtum aut „interficientia, aut excutientia, „aut sterilitatem in utroque „sexu inducentia exhibiturum, „nec in medicando à canoni„bus & methodo usitatæ do„ctrinæ discessurum, nec si de „morbo aut remedio dubita„verit, judiciô privatô, cum pe„riculô ægrotorum, non con„sultis vel adhibitis prius Do„ctoribus, aliquid experturum, „

nec

„nec lucrum ex pactione, in„trusione, vel visitatione alio„rum aucupaturum, sed in ho„nesto liberoque honorario, „pauperum semper rationem „habendo, acquieturum; nec „cum Pharmacopolis, eorum „avaritiam alendo, collusu„rum, sed medicamenta sele„cta & rectè præparata exhi„biturum, discendi etiam cu„ram & librorum inspectio„nem non depositurum, nec a„libi repetitâ promotione ea„dem insignia Doctoralia su„scepturum: Denique in fa„cienda Medicina omnia ea, „quæ Hippocrates in jureju„rando & in libro de Medico „requirit, præstiturum. Similiter in Quæstionibus Medico-Legalibus, de fœtu legitimo & similibus, absque ulla prosopolepsia renunciationes & responsa sunt formanda, quod in exemplo ab A. addito observabant Seniores, conscientiam suam insuper habentibus Juvenibus. Sunt equidem è Canonistis, qui in his & similibus Casibus aut opus misericordiæ fieri, aut aliquid in favorem matrimonii dici posse statuunt, adeò quidem, ut Facultas Medica Ingolstadiensis olim puerulum mense duodecimo post abitum Mariti à Nobili fœmina (quæ sub equi fræno se proripuisse sicque fœtum retardasse prætexebat) in lucem editum pro legitimo habuerit, ut è *Novell.* nostris *Medico-Legalibus cap.* 3. apparet; ast vereor, ne in foro Poli favorabilia hæc judicia tandem irrita reddantur omnia, eorumque Autores villicationis suæ rationem reddere teneantur.

PROPOSITIO XXIV.

Circa Prognosin Urinæ, (quam non nimium expetas, non tamen penitus spernas) fraudibus quibusdam utere.

ΕΚΘΕΣΙΣ.

PEr famulum aut ancillam curiosam fac inquiratur, quis sit æger? quid illi noceat? Hoc ubi resciveris, acsi nihil quicquam scias prodi, ac ea refer; aut si nescias, generalia saltem dicito, quæ morbis plerisque familiaria sunt: Ich weiß nicht/ die Leber möchte nicht allerdings richtig seyn. *Si calorem animadvertes, dicas de eô aliisque illi conjunctis symptomatibus, siti, languore, dolore capitis, vigiliis &c. interim dum hæc narras, miscent illi alia, quæ tanquam non attendens probè attende iterumque urinam inspice & sic pro tuis vendita.*

ANIMADVERSIO.

SCapham hic scapham vocat Autor, dum Uromantiam fraudibus obseptam esse sincerè fatetur, utut malè iisdem uti suadeat. Optandum potius esset, ut maledicta, dolosa & nonnisi in dedecus & ignominiam Medicorũ recepta Uromantia è foro Medico prorsus eliminaretur, quod adeò difficile non esset, si, ut *Rod, à Castro l. c. p.* 148. consulit, omnes consentirent & singuli in suâ urbe imperitos rectius instituerent: ita plebeji melius informarentur suusque arti splendor & honos restitueretur. Enimverò plures non tantùm ab Autore hic propositæ, sed & ab aliis descriptæ artes sunt, quibus statum ægrotorum expiscari sicque lotium adferentibus glaucoma ob oculos ponere solent ii, quibus lucri bonus odor est ex re quâlibet; ast an bonâ conscientiâ ea, quæ sive per alios, sive ipsimet per varios discursus & quæstiones expressimus, simulando ex urinâ conspici perhiberi possint, illud est, quod omninò negandum existimo, quicquid etiam de mendaciô officiosô, aut dolô non malô, ex adversô regeratur. Verum vero consonat, omniaque tam verbis, quàm

factis, in veritate fieri debent. Quodsi tamen obtorto quasi collo ad inspiciendam urinam traharis, utique præstat (exceptis sanguinis & viarum urinariarum vitiis) inquirendo magis, quàm absolutè decernendo procedere, donec ea, quæ matulam adferentes primâ fronte datâ operâ celabant, sub discursu & quasi aliud agendo in apricum veniant. Elegans & facetum hujus rei exemplum habet ante laudatus *Rodericus à Castro l.c.* quod ita se habet: Rusticus in Galliâ, rigidâ hyeme, urinam ad Medicum deferebat, qui an uxoris sit? quæsitus affirmat, jubendo simul, ut inspiciat, nunquid & alia in urinâ appareant. Medico, cum urina optimi coloris esset, suspicio de dolore externô oriebatur talemque subesse pronunciabat. Papæ! clamat Rusticus, rem acu tetigisti: sed unde dolor, quem in latere prorsus livido sentit? Medicus de colore livido audiens facilè hariolari poterat, idem ex casu aut percussione accidisse. Rogabat E. an uxor ex altô cecidisset? Stupebat Rusticus & ad Medicum se convertens, Magister, inquit, si mihi dicere poteris, undenam ceciderit, omnium facilè Princeps Medicorum habeberis. Medicus stupiditatem hominis animadvertens & ædium rationem habens, aut per trabes, aut scalas delapsam esse ait. Per DEum & hominum fidem ita est, regerit Rusticus, sed per quot scalas? Heic vix à risu sibi temperans Uroscopus, considerando rusticorum casulas non adeò altas esse, per duodecim inquit cecidit; cui Rusticus, inspice, inquit, urinam, num plures adsint? Medicus de lubricitate viæ præ nimio gelu cogitans, nunquid cecidisti in itinere & urinæ aliquid effudisti quærit? Cecidi, respondet Rusticus & nonnihil ē effluxit. Non mirum igitur, magnâ cum autoritate respondet Medicus, quòd omnes scalæ non appareant, sicque cum applausu & admiratione Rusticum dimisit: ita Mundus vult decipi.

PRO-

PROPOSITIO XXV.

Morbum nullum deseras & ignotum pro noto habeas.

ἘΚΘΕΣΙΣ.

Alioquin ignorantiæ adscribunt & malè de Te sentient, si Te non intelligere morbum dicas. In ignotis igitur universalibus, in desperatis confortantibus & nervinis utere. Ast si ad extremum ferè deventum est & ad subitaneam res tendit mutationem, sicque in agone constituti sunt ægri, specifica tua cave propines, quia illa prostituis, tanquam causam, cui mors adscribenda sit. Adhibenda igitur, quæ frequenti rerum usu sunt probata. Nemo ferè Lipsiæ moritur, qui liquorem perlarum aut coralliorum non acceperit. Tu si habes medicamentum aliquod singulare ex ☉, Gold-Pulver / *vide ut illud per ignem in crucibulò probatum reddas, tum illud ægrotis cum successu propina, si omnia ad extrema tendunt* (ja der Herr *D.* hat ihm sein Gold-Pulver eingegeben / und hat doch nicht helffen wollen. *Pulverem autem hunc in pyxide deauratâ serves, ac semper tecum porta.*

ANIMADVERSIO.

Utrumque periculo plenum. *Galenus* certe II. *Meth. c.* 10. in morbis exitialibus nihil omninò agendum, sed eâ tantùm Artis parte, quæ prognostica dicitur, utendum esse censet, ne eventus errori Medici adscribatur & penes vulgum infamentur remedia, quæ aliis saluti fuerunt. Neque

enim Medicus suæ tantùm existimationis, sed & remediorum opinionis rationem habere debet. Consentit cum eô Cicero Medicorum *Celsus*, qui prudetis Medici esse dicit, eum, qui servari non potest, non attingere, ne speciem subeat ejus occisi, quem sors ipsius perimit & ne, qui morbi rigore periit, Medici aut ignorantiâ aut negligentiâ periisse videatur. Dum verò adhuc aliqua spes conservãdæ vitæ superest, juxta eundem *Celsum* præstat anceps experiri remedium, quàm omninò nullum, non tamen novum & incognitum, quod Autor benè monet, sed experientiâ probatum. Sin verò neque hoc locum inveniat, confortantibus insistendum, quæ & in morbis incurabilibus, marasmô v. g. phthisi confirmatâ, cancro desperato & similibus admittuntur; his enim si non juvatur æger, minus tamen læditur. Interim cave, ne nominibus aureis, aurum, quô cordialia sæpè carent, aucuperis, siquidem non omne, quod micat, aurum est. Novi Medicum, qui auri fulminantis multas doses ægro præscribebat, à quibus cum abhorreret & Medico, ut pauperibus datâ occasione propinaret, reddidisset, hic per reductionem ultra 20. flor. lucrabatur, das hiesse Recht das Gold abgetrieben.

Auri sacra fames, quid non mortalia cogit
Pectora?

Quod alterum præcepti hujus membrum attinet, ut sc. ignotum morbum pro noto curemus, ne quid ignorare videamur, illud magnâ rursus cum prudentiâ fieri debet, ne quid simulando vel dissimulando conscientiam vulneremus, aut Empiricorum instar quid periclitando ægrorum saluti noceamus. Tutissimum est alios hic consulere Medicos, aut in consultationem adsciscere, à quibus hâc viâ per indirectum multa addiscere & quibus illi utantur remediis, observare poteris.

PRO-

PROPOSITIO XXVI.

ANtimonialia, Mercurialia & Opiata cautè, non advertentibus aliis, adhibe.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

ADjice illa præparatis in officinis, quæ exige, ut videas, an sint benè præparata, sicque, dum res sinistrè cedit, nescitur à nonnullis, si præter institutum medicamentum purgaverit, vel vomitum excitârit & si ægri hoc Tibi significent, risum simula, quasi Te scienter hoc factum (ja der Herr *Doctor* hat es wohl gewust.) *Sin autem res malè cesserit, vide an in Pharmacopœum retorquere possis culpam vel errorem, ne audias*, dieser *Doctor* braucht sehr starcke Sachen. *Vel & errorem aliquem externum accusa*, Er hat vielleicht die Füsse erkältet. *Denique adfuisse tantam materiam.*

ANIMADVERSIO.

NEque hoc omni caret periculo. Quodsi enim ♁ata, ☿lia aut opiata clam aliis miscueris & intereà vel subitò moriaris, aut extemplò peregrè vocatus fueris, alii stratagematis tui nescii non tam facilè symptomatibus inde obvenientibus satisfacere, sed ignem sæpe igni (utut inscii) possent addere. Tragicum hujus rei exemplum ante aliquot annos heic locorum accidit, ubi Chirurgus quidam Castrensis, tantùm non omnia per salivationem ☿rialem curare sustinens, Virgini cuidam bellæ & honestissimæ ☿ ♎i grana aliquot (utpote quem, ut ipsemet aliis confessus erat, ad facilitandam

ſalivationem in familiari uſu habuit) propinarât, unde ardor gulæ, cardialgia & ſimilia, ☿ ♎ intrò ſumptum ſequentia, ſuboriebantur. Vocabatur Medicus, in Arte ſuâ alioquin verſatiſſimus: quod cum Chirurgus inaudiret, per omnes Diabolos eorumque abreptionem juravit ægræ moriendum eſſe, quod alium ſibi Medicum adſciverit. Nec fefellit nebulonis prognoſticon. Medicus enim veræ cauſæ ignarus, mox ſtomachica, mox bezoardica, imperatô etiam ſudore præſcribit, ſed omnia in caſſum, ſiquidem ardor gulæ & œſophagi indies augebantur, ita, ut ſi vel cordiale aliquod deglutiret hocq; orificium ſtomachi ſiniſtrum, ſuperius vulgô dictum, attingeret, ob immanem dolorem horrendum in modum ejularet, tandemque ſub tormentis illis & cruciatibus diem ſuum obiret. Parens, utut JCtus & Advocatus aliâs verſatiſſimus, ſectionem & inſpectionem filiæ, ſed minus legalem, accerſito ſolo Medicô, inſtituit ipſumque œſophagum & ventriculum, cumprimis circa dictum modò orificium, prorſus inflammatum invenit, expiſcabatur etiam, quod Chirurgus ☿ ♎ eô tẽpore in Pharmacopoliô petierat aliaq; plurima Empiricũ inſigniter gravantia indicia collegerat, quæ tantùm quoque effecere, ut Medicaſter in vincula conjiceretur. Erroris tamen in ſectione privatâ commiſſi admonitus Advocatus & aliorum interpellationibus precibusque adductus tandem ab ulteriori inquiſitione abſtinebat terraq; errorem omnem tegebat. Interim hinc eluceſcit, quàm periculoſum ſit clanculum miſcere medicamenta draſtica. Ut taceam minus Chriſtianum eſſe culpam, hîc à ſe commiſſam, ſuaſu Autoris, in Pharmacopœum innocentem devolvere aliaque falſiloquia excogitare, quæ omnia in cordatum & conſcientiam illibatam ſervaturum Medicum non cadunt,

PROPOSITIO XXVII.

Quæ Praxis ubique ferat, attendendum.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

QUibusdam in locis Venæsectio, alibi Clysteres frequenti sunt in usu, sine quibus injectis mori piaculum est; hinc licet morbus non exigat, nihilominus administrari & adhiberi debent: sic enim fert consuetudo, cui vulgus tenaciter adhæret. Ja die Ader ist Jhm nicht gelassen / Jhm ist auch kein Clystier *applici*ret worden. *Interim præscripta formula V. S. (& si necessaria) non statim approbetur, ut lucellum duplex habeas, si vel Venæsectioni intersis, aut si nolint, sanguinem inspicias. Hunc si videas nigrum, dicas,* ja es ist böß verbrannt Geblüt *&c.*

ANIMADVERSIO.

AD hominem rursus argumentando ad captum vulgi se demittit jam Autor variasque consuetudines Medico-Practicas attendere jubet. Pluribus enim in locis, cumprimis in Bavariâ, Austriâ & vicinis terminis, non tantum singulis annis, tempore vernali, V. S. præservationis ergò instituunt, quibus tum Medici, qui illis interesse coguntur, adeò sunt occupati, ut vix prandio aut cœnæ capiendis pares sint: sed non minus in morborum curationibus sive clysteribus, sive V. S. plurimum tribuunt, ut nolentes volentes Medici illis gratificari cogantur, ni variis incommodis & incusationibus se obnoxios reddere velint. His tamen non obstantibus in febribus cum excretione cutaneâ conjunctis, variolis & morbillis, instante eruptione, à clysteribus omninò abstinendum, qui motum Naturæ invertendo variolas aut petechias retrocedere

cedere faciunt, sicque certam & præsentaneam necem inferre possunt. Idem de V. S. intempestivè aut excessivè, tum præservationis, tum curationis ergò adhibitâ censendũ, quæ utrobique sanguinem balsamicum & volatilem exhauriendo, crudum verò & chylosum suppeditando homines ad utriculum (pro adipe vulgò sed malè habitum) & cachexiam disponit & tandem hydropicos reddit, ut aliquot exemplis in *Miscell. Acad. Germ. Cur.* olim ob oculos posui. Hinc cum *Helmontiô* malo ægros meos sanos, quàm obesos. Judicium autem de sanguine venâ sectâ emisso æquè incertum, imò absonum magis est, quàm quod è lotio hauritur, quicquid etiã *Jessenius à Jessen, in Tr, hujus tituli Ao.* 1618. *Pragæ emissô* de illô statuat, qui non tantùm corporis constitutionem, sed & mẽtis indolem inde manifestare sategit. Nigrum enim, quod in fundo scutellæ apparet & tanquam μορμολύκειον ab Autore accusatur, radiis Solaribus expositũ æque floridum est, ac pars superior, hinc pro corruptô adustoque sanguine, citra falsiloquium haberi non potest. Aqua autem supernatans, quæ à Tonsoribus & Balneatoribus catarrhis & hydropi formitem suppeditare putatur, nihil aliud est, quàm serum nutritioni destinatum, ut levi enchiresi ob oculos poni potest.

PROPOSITIO XXVIII.

REcepta, quorum præscriptio Praxis communis est, protrahas, sic enim major fides illis tribuitur.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

EX *præscriptis* Zvvelferi *aliorumque nonnisi tria vel quatuor simplicia præscribi debent ac misceri. Jam si minori chartâ illa consignata sint, fidem illis vulgus non habet* (ja was will

das

das helffen / mann siehets ja kaum auf dem Zettul.) *Memini de cujusdam Medici receptis minori chartâ conscriptis hoc fuisse dictum. Debent igitur eleganter extendi, ut in oculos incurrant, ne accidat Tibi, quod celebri cuidam Practico Lipsiensi evenit, qui minorem præscripserat formulam, quam æger videns dicebat:* Ey sein Herr Vatter schrieb die *Recepten* besser / er richtete sie auf alle Glieder. *Regerebat Medicus:* Wann der Herr das meynt / ich kann es auch / *& eadem ingredientia majoribus literis prolixius extendebat, quod cum æger videret, dicebat;* ja so ist es recht / Herr *Doctor.*

ANIMADVERSIO.

DUm de novô formularum dilatationem, in Præcepto XVI. jamdum commendatam, laudat Autor, non abs re fuerit quæstionem hîc præliminarem primò tangere, an per simplicia magis, an verò per composita curationem morborum instituere præstet? Plures è Veteribus in prioris affirmativam inclinant, quos inter *Scribonius Largus*, Claudii tempore quondam celebris, *Octavianus Horatianus*, Valentiniani Imperatoris Archiater, *Plinius*, *Celsus*, *Dioscorides* & ipse *Galenus*. Quid quod *Hippocrates* utplurimùm simplici medicandi genere unicè contentus videri posset è variis ejus monumentis. Accedunt & Arabes, *Avenzoar*, *Serapio*, *Averroes*, *Rasis*, *Mesues*, *Haliabbas* &c. è Modernis verò *Helmontius*, qui artis esse credit curare per simplicia, quùm pauca Medicum nobilitent. In contrarium autem prolixè militat *Cardanus oper. suorum Tom. VII.* qui medicinalium II. est, *Tr. de simplicium medicamentorum nocumentis*, argumentis partim ab antipraxiâ viscerum, partim à purgantium aliorumque drasticorum malignitate depromptis, quæ ita comparata sunt, ut ferè omnia quâdam indigeant correctione. Cæterum utut hæc *Cardani* tela tanti valoris non sint, ut alterius sententiæ Patronos adeò graviter ferire possint, nostris tamen

temporibus mera, in curando simplicia adhibere, nonnisi simplex vetularum praxis habet; quin compositionem quandam hodiè maximoperè necessariam esse, solidis, ut solet, argumentis evincit *Wedelius in Tr. & Tab. de Compos. medicament. extemporaneâ.* Ut enim à Plebejorum indole nunc maxima Medicorum pars dependere amat, ita duo cumprimis ab illis desiderantur vulgò, partim ut ex urinâ, tãquam è Jovis tripode quævis prædicere, partim ut formulas tricubitales, vel si mâvis, Recepta sesquipedalia præscribendo cœlum & terram quasi miscere, valeant. Quodsi verò quis vereatur, ne tot additamẽtorum farrago efficaciam baseos magis impediat, quàm adjuvet, is utique consilio Autoris nostri uti & pauca, quæ sufficere illi videbantur, laciniis chartæ majoribus lineisque distantioribus, eô modô, ut Actuarii Responsa JCtorum, ad augendas sportulas, exarare solent, inscribere poterit, sic enim morbo & morbosis, utut non æquè Pharmacopolis, satisfieri poterit.

PROPOSITIO XXIX.

COncurrens cum Medico Sene, ne disputes facilè, est enim in autoritate constitutus.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

NIhil sanè aut parum admodum proficies disputatione tuâ, quia is in possessione constitutus est & experientiæ suæ vulgum assentientem habet, quam si rationibus tuis opponit, victum te esse putabit.

ANIMADVERSIO.

MEntem hîc subit distichon *Kulpisii*, quo Studioso Medicinæ disputationem quandam habituro gratulationis ergò accinebat:

In cathedrâ multos dicunt curarier ægros,
Ad lectum paucos convaluisse malo.

In cathedra sc. de morbis pro & contra disputatur, æger verò inde non juvatur. Sed an & ad lectum ægrotorum disputandi locus est? Videas hîc in Consultationibus Medicorum partim in excessu, partim in defectu peccari. Sunt enim, qui merò contradicendi studio Senioribus, antiquum adhuc obtinētibus, obloquuntur & nil nisi de Modernorum particulis & hypothesibus in medium adferunt. Alii è contra Seniorum autoritati nimium tribuunt, ut, quod Galenus de discipulis Erasistrati & Erophili refert, Magistrorum suorum & Seniorum dictis adeò superstitiosè inhæreant, ut quicquid illi statuerint, è tripode quasi dicta existiment, sicq; illis vel minimum adversari prohibent. Alii mediâ viâ incedendo Medicis, etiam junioribus, in consilium vocatis votum suum & sententiam non denegant, sed ita concedunt, ut tantum medicè, modicè & modestè proferāt, quantum in rei præsentis usum necessarium videbitur, sive aliorum sententiæ sint subscripturi, sive suam ipsi dicturi; non autem multa extra rei usum longissimè atque ex ultimis Artis Medicæ terminis accersant, ne, quo nihil putidius, alios longè sæpe eruditiores docere magis, quàm quod ipsi sentiant proferre videantur. *vid. Rod. à Castro M. P. c.* 20. *lib.* 3. *p.* 183. Hâc ratione facilè evitari possunt omnes collisiones, æmulationes & contentiones, quæ consultationes Medicorum olim suspectas reddiderunt, adeò quidem ut Adrianus Imperator dixisse feratur: Multitudo Medicorum Regem perdidit: quod rectius de multitudine & nimiâ medicamentorum copiâ dicere possemus, quæ non tantùm in cursu morborum, sed & in statu secundū nat. sæpius ingurgitare coguntur, ut sub specioso præservationis titulo aliquid agere videantur ii, quorum interest. Quid enim aliud in subjectis ejusmodi tenerioribus efficitur, quàm ut tot laxantibus, purgantibus aliisque consimilibus tonum viscerum flaccidiorem

rem reddẽdo & ...tus exhauriendo sanitati vitæque Dominorum suorum majus incommodum, quàm emolumentum adferant.

Temporibus Medicina valet,
data tempore prosunt,
Et data non aptô tempore
multa nocent.

****

PROPOSITIO XXX.

ACcipe dum dolet. Neque tamen sostra à Te peti debent, nisi forsan animadvertas ea non facilè solvi.

ἜΚΘΕΣΙΣ.

AD sostri rationem quod spectat, illud sit labori proportionatum, ne rigore nimiô in suspicionem avaritiæ incurras, nec abjectô nimis pretio suspicio negligentiæ oriatur, quasi non adhibuisses omnia, quæ è re ægri fuissent. Æquum ergò sit sostrum, quod tam pro visitationibus, quàm formularum præscriptionibus exigis. De tempore autem hoc, velim, notes. Ubi homines bene solvunt, ibi per trimestre & ultra expectandum, denn also bleiben sie in Kundschafft. *Sin verò animadvertas homines non facilè solvere, memor eris aphorismi:*

Dum dolet infirmus, Medicus sit pignore firmus,
Expers languoris non est memor hujus amoris.

An liceat Medico schedulas sostri indices (Auszüge *) mittere, parum vel nihil ad Nos.*

ANIMADVERSIO.

GEnerosè *Cous* ἀφιλαργυρίην & pecuniæ contemptum in Medico requirit, *lib. de decenti habitu* alibique, *in Præceptionibus*, egenos & peregrinos summopere commendat, si fors occasio ferendæ illis opis se truserit: quæ Ethnici pietas immini-

immiſericordes Medicos & Mercenarios in ruborem dare poſſet. Videas enim quosdam Harpyjas, qui ſpretis & inſuper habitis egenis, utut altô ſtemmate prognatis, nonniſi opibus diffluentes ægros quærunt, quibus ſtatim ſoſtra ab aliis Magnatibus obtenta enarrant, ex muſcâ ſæpius elephantum facientes, non alium in finem, quàm ut æmulationem in animis Magnatum relinquendo parile vel majus honorarium reportent. Quidam in alios, tãquam in ingratos, invehunt, de illorum tenacitate conqueruntur ſicque ægros ſimiles querimonias timeſcentes ad majora redhoſtimenta cogunt. Ab hoc tacitô & iniquô poſtulandi genere adeò abhorret *Rodericus à Caſtro*, ut ne hæc vel illa clinodia, libros, aut alia penes ægrotum laudare, neque, ſi Mercator fuerit, quicquam, niſi numeratâ pecuniâ, emere concedat, ne aliquam ægris ſuis cogitationem ingerat; velle ut ſibi offeratur id, quod laudat aut emturus ſit, ſicque artificiô quodam extorqueat, quod ipſum oblaturum non confidit. Multo minus autem ſtatim poſt curationem apertis verbis ſoſtrum exigendum eſt, ne, ut benè monet Autor, in avaritiæ ſuſpicionem incurras. Quodſi verò ægri gratitudinis ergò, ſive durante, ſive finitâ curâ, ſponte ſua donum aliquod offerant, illud neutiquam declinandum, non tamẽ nimiâ cupiditate ſed quaſi aliud agendo fronteque explicatâ capiendum eſt, cujus facilis alioquin eſt oblivio, juxta vulgare illud:

In morbis Medicis totus promittitur Orbis,
Mox à mente fugit Medicus morbô recedente.

Quodſi in ingratos incidas, à DEO remunerationem expecta, nec publico ſervire deſine, memor illius *Claudiani*:

—— Tu conſule cunctis,
Nec Tibi, nec tua Te moveant, ſed publica vota.

Sicut enim DEus omnibus vitæ temporibus ſubſidia piis bonisque neceſſaria adundè largitur, dummodò vocationis ſuæ munere fideliter & diligenter fungantur: ita divitiarum hono-

rumque augmenta, citra multum negotium, citraque animi curas, tempore opportuno adjicit iis, qui in statione sua perseverant & necessaria quæque ab ipso petere atque expectare præsentibus animis audent, vid. *Sporischius l. c. p. 39.*

PROPOSITIO XXXI.

Rusticis ac vulgo Martialia propinanda.

ΕΚΘΕΣΙΣ.

UT rusticis imponas, exhibeas ea, quæ fæces nigras dejicere faciunt, ut illis persuadeas, tot, tanta & tam varia eaque periculosa excrementa latuisse in corpore, quæ facilimè morbum quendam lethalem causari potuissent.

ANIMADVERSIO.

QUod ♂alibus in Rusticis, id ☉ fulminante in ditioribus & delicatulis intendunt, quotquot cum Machiavello nostro faciunt. Utrobiq; enim atro carbone notantur fæces. Ast si non aliô, quam defraudandi fucumque faciendi animô hæc talia propinare velis, rectius ab illis abstineres. Rusticis & simplicioribus his & similibus imponere non arduū nec magnæ est artis, sed Diabolus, non Medicus genuinus, sit Impostor. Martialia equidem tutissima sunt remedia, quicquid etiam *Harveus, in Arte curandi morbos per expectationem*, contra eadē opponat, dum *Cap. 3. c. l. pag. 9.* eadem cum ⊖ ⊖lico in unum coeundo in cæmentum abire putat, quod obstructionibus majorem tribuens firmitatem frequenter vasa totaliter constipet: siquidem Martialia cum acido præternaturali in primis viis congrediendo ⊖ ejusmodi ⊖licum constituunt, non vero cum eodem coeunt. Ut taceam ad cæmentum aliquod plura requiri, quam salina atque terrea. Sufficit experientiam, stultorum Magistram, attestari,

Martialia certissimum morborum chronicorum antidotum esse. Quandoquidem verò Rustici morbis chronicis, à vitâ sedentariâ oriundis, rarò sunt obnoxii, cùm ob cõtinuos labores, ad quos ferè nati sunt, in perpetuô motu sint constituti; hinc neque Martialia illis dicata sunt remedia, quæ Virginibus chlorosi laborantibus, difficulter menstruantibus, Eruditis & vitam sedentariam agentibus è contra sacra sunt anchora. Quemadmodum igitur omnes actiones nostræ in solius DEI gloriã Proximiq; salutẽ unicè respicere & hæc pro fine ultimo habere debent: ita & Martialia & chalybeata non tam omnis fraudis & impostu-ræ Autori, Satanam puto, hujusq; mancipiis, quàm Creatori cœli atque terræ, DEO T.O.M. sacrata sint, cui sit LAUS, HONOS & GLORIA, IN SEMPITERNA SECULA Amen!

COROLLARIA
ad PRUDENTIAM MEDICAM spectantia, è *COLLEGIO MEDICO-POLITICO* Dn. *Wedelii* potissimum excerpta.

In AULIS

Singularitas opinionum (adde & medicamentorum) nisi optimè sit fundata, facilimè contemptum, aut famæ decrementum parit.

Auliatro sincera pietas, concisa brevitas, providaque submissio valde utilis & necessaria est.

Stare, nudare, expectare (affectiones aularum necessariæ) Medicis Aulicis quoque observanda sunt.

Magnatibus, Regibus sc. & Principibus, pulsum attingere (ob summam reverentiam & submissionem) minus decet. Præstat E. percontari, quomodo se pulsus habeat? sic plerumque manum ipsi porrigunt.

In CURATIONE ERUDITORUM

Medicus nil contra sanam rationem adferat, sed cum Doctis doctè agat, juxta illud Philosophi: Tracta me ut Philosophum, non ut Bubulcum & Subulcum.

E. nullibi major Prudentia Medica requiritur, quàm in Prudentum morbis.

Dum Medicus Medicum (qui non semper curat seipsum) curandum suscipit, omnes jactationes fugiantur, cùm & alii haud ignorent, quid distent æra lupinis?

In GYNÆCEIs

Ut ameris amabilis & gratiosus esto. Turpe autem est Medicum videri aut audire libidinosum.

Mulier omnem morbum bis patitur, hinc & duplici, h.e. sollicitâ magis curâ, indigent, cumprimis graviditatis & puerperii tempore.

Emmenagoga Virginibus cautè, maritatis raro præscribenda. Utrobiq; præstant ♂alia & ⊖na.

In asserendâ vel negandâ graviditate cautissimus esto, ne & Tuæ aliorumque famæ noceas.

INFANTES

Paucis & acceptis remediis sunt curandi, emulsionibus v. g. ob colorem illis haud ingratis.

Pulsus in infantibus fallacissimus, nec semper explorandus est.

SENES

Bis pueri, confortantibus magis, quàm drasticis alterantibus & evacuantibus tractentur: **Ein altes Eßig-Faß läst sich nicht rütteln.**

In CASTRIS & CAMPIS

Polychresta comunia facileq; parabilia sint ad manus, spreto receptismo.

Militibus gregariis diæta legitima non tantùm imperanda, sed & procuranda.

PAUPERES

Et egeni seminarium sunt famæ & fortunæ Medicæ. Non Principibus tantùm, sed & his placuisse viris haud infima laus est.

Ut enim in bello, ita & Medicum per gradus emergere decet, hinc neque rustici sunt negligendi: **Bauren sind auch Leute.**

SPHALMATA IN ANIMADV. CORRIGENDA.

Pag.	*Columna*	*Linea*	*Error*	*Correctio.*
9.	2.	4.	requiruntur	requiratur.
15.	2.	3.	gynecæis	gynæceis.
16.	1.	ultim.	quas;	quasi.
46.	1.	25.	redhostimento	redhostimenti.

